

SOFIA LAINE & KONSTA HAPPONEN (TOIM.)

IHAN PAINEISSA

NUORISOBAROMETRI 2025

SOFIA LAINE & KONSTA HAPPONEN (TOIM.)

IHAN PAINEISSA

NUORISOBAROMETRI 2025

Sofia Laine & Konsta Happonen (toim.)
Ihan paineissa. Nuorisobarometri 2025

Valtion nuorisoneuvosto
Nuorisotutkimusseura
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Teoksen valokuvat ja niiden yhteydessä olevat tekstit ovat Helsingin kaupungin lukioiden ja Stadin ammattiopiston Photovoice-opintojakson töitä.

Kannen kuva: Aida Uusimäki
Kustannustoimitus: Elena Havukainen
Ulkoasun suunnittelu: Sole Lätti
Taitto: Tanja Konttinen

Tiivistelmän käännökset: Acolad

© Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura, opetus- ja kulttuuriministeriö ja tekijät

ISBN 978-952-372-071-8 (nid.)
ISBN 978-952-372-072-5 (PDF)

Julkaisuja (Nuorisotutkimusseura) ISSN 1799-9219, nro 255
Verkkojulkaisuja (Nuorisotutkimusseura) ISSN 1799-9227, nro 192

Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja, ISSN 2489-9461 (painettu), nro 80
Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja ISSN 2489-947X (verkkojulkaisu), nro 80

Paino: PunaMusta, 2026

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE	5
TILASTO-OSIO	
Konsta Happonen & Sofia Laine	9
JOHDANTO: NUORTEN KOKEMAT PAINEET JA HEIHIN KOHDISTUVAT ODOTUKSET	11
Nuorten paineet – aiempi tutkimus ja nykyajan ilmiöitä	12
Paineiden teeman yhteiskuntatieteellinen tausta	14
AINEISTO JA MENETELMÄT	17
Tiedonkeruu verkkoon, kielivalikoima laajeni	17
Otanta ja tulosten painottaminen	18
Kato ja harha	18
Virhemarginaalit	19
VASTAAJIEN TAUSTAT	21
PAINEIDEN KANSSA ELÄMINEN	27
Mistä paineita koetaan?	27
Keneltä tukea paineisiin?	33
Miltä paineet tuntuvat?	35
Mitä kaikkien tulisi tietää nuorten kokemista paineista?	37
OPINTOIHIN LIITTYVÄT ODOTUKSET	53
Opintomenestys	53
Koulutuspolku	54
ELÄMÄNKULKUUN LIITTYVÄT TOIVEET	63
MONINAISUUS JA YHDENVERTAISUUS	69
Vähemmistökokemukset	69
Valtioon liittyvät identiteetit	74
Syrjintäkokemukset	75
ILMASTOHUOLI JA -SYLLISYYS	83
HYVINVOINTI	87
Tyytyväisyys elämään	87
Yhteiskuntakiinnittyneisyys	89
Elämänhallinta	90
Lepo	91
Tulevaisuususkko	92
Epävarmuus ja turvattomuus	96
LOPUKSI	101
LÄHTEET	105

TIETEELLISET ARTIKKELIT 115

Jenni Kallio, Jarkko Salminen & Susanna Ågren

- ”JOTTA SYNTYVYYS EI ROMAHDAA” – NUORTEN NÄKEMYKSIÄ
LASTEN HANKKIMISESTA PAINEISTETUSSA AJASSA 117

Liisa Mäkinen, Alisa Horsmanheimo, Sofia Laine & Katri Savolainen

- SUOMALAISNUORTEN TULEVAISUUSUSKO JA SEN YHTEYDET
YMPÄRISTÖKÄYTTÄYTYMISEEN 139

Anne-Mari Souto & Hanna Nuutinen

- VÄHEMMISTÖIHIN IDENTIFIOITUVAT NUORET JA KOULUTUKSEEN KYTKEYTYVÄT
TAVOITTEET JA ODOTUKSET 161

Hannu L. T. Heikkinen, Raili Keränen-Pantsu & Essi Ikonen

- PLANETAARINEN KUKOISTUS KOULUTUKSEN PÄÄMÄÄRÄNÄ 177

NÄKÖKULMAT 197

Tiia Hartikainen

- MILLAISTA ON KASVAA NUOREKSI MAAILMASSA, JOSSA MIKÄÄN EI TUNNU RIITTÄVÄN? 199

Raili Keränen-Pantsu & Essi Ikonen

- ELÄMÄ TÄYNNÄ VALINTOJA 203

Merja Lankinen-Lifländer

- HIKIKOMORI-ILMIÖ – NÄKYMÄTÖN KRIISI MODERNISSA YHTEISKUNNASSA 207

Jenni Helenius

- MIKSI YKSINÄISYYS HERÄTTÄÄ TURVATTOMUUTTA JA EPÄVARMUUTTA? 211

- LIITE 1. KYSELYLOMAKE: NUORISOBAROMETRI 2025 217

- KIRJOITTAJAT 229

- TIIVISTELMÄ 231

- SAMMANFATTNING 233

- ABSTRACT 235

Nuorisobarometrin teema on vuonna 2025 ensi kertaa nuorten kokemat paineet ja heihin kohdistuvat odotukset. Näiden pääteemojen lisäksi teos sisältää laajasti muutakin tietoa 15–29-vuotiaiden nuorten arvoista, asenteista ja näkemyksistä. Näin Nuorisobarometri täydentää ensinnäkin viranomaistietoa nuorten elinolosuhteista sekä toiseksi niitä kyselytutkimuksia, joiden pääpaino on nuorten käyttäytymisessä tai terveys- ja hyvinvointimittareissa. Kolmas Nuorisobarometrin erityinen tehtävä on niiden nuorten aikuisten tavoittaminen, joita ei löydetä peruskouluista tai toisen asteen oppilaitoksista. Nuoret aikuiset katoavat helposti tutkijoiden näköpiiristä siirtyessään työelämään, korkeakoulutukseen, vanhempainvapaille, varusmies- tai siviilipalvelukseen tai jäädessään kokonaan instituutioiden ulkopuolelle.

Yhdessä vuoden 2025 Nuorisobarometrin eri osiot tarjoavat monipuolisen kuvan nuorten kokemista paineista ja heihin kohdistuvista odotuksista, mutta myös laajemmin tämänkertaisista Nuorisobarometrin aiheista. Nuorisobarometrin tuloksista huolestuttavia ovat sekä laajasti eri elämän osa-alueilla koetut kielteiset paineet että kasvaneet turvallisuuden ja epävarmuuden kokemukset. Erilaiset paineet näyttävät kasautuvan erityisesti 20–24-vuotiaille naisille. Nuorisobarometri kertoo myös selkeästi, että nuoret eivät ole yhtenäinen joukko. Paineiden lamaannuttavuus tai niiden kanssa pärjääminen kytkeytyvätkin yksilöllisten kykyjen ohella voimakkaasti ympäröivien lähiyhteisöjen ja erilaisten muiden tahojen tarjoamaan tukeen, nuorten yhteiskunnallisiin asemiin sekä julkisten palvelujen riittävyyteen. Avovastauksissaan nuorilla on paljon tärkeitä viestejä kaikille meille siitä, mitä kaikkien olisi syytä tietää nuorten kokemista paineista.

NUORTEN PAINEET PITÄÄ TUNNISTAA AIEMPAA PAREMMIN

Vuoden 2025 Nuorisobarometri koostuu kirjan aloittavasta tilasto-osioista, neljästä tieteellisestä artikkelista ja neljästä näkökulmatekstistä. Tilasto-osion tehtävä on esitellä barometrin perustulokset mahdollisimman ymmärrettävässä muodossa. Siinä käsitellään nuorten kokemien moninaisten paineiden ja heihin kohdistuvien erilaisten odotusten lisäksi moninaisuuteen ja yhdenvertaisuuteen, hyvinvointiin sekä epävarmuuteen ja turvallisuuteen liittyviä näkemyksiä ja kokemuksia. Teemoja analysoidaan sekä kyselyhetken että muutostrendien näkökulmista verraten uusia tuloksia edellisten Nuorisobarometrien tuloksiin.

Tieteelliset artikkelit pureutuvat tilasto-osiota perusteellisemmin neljään erilaiseen näkökulmaan liittyen nuorten kokemuksiin paineisiin ja heihin kohdistuviin odotuksiin. Artikkeleissa tutkijat jatkavat aihepiiriin käsittelyä syventämällä sitä temaattisesti ja käsitteellisesti. Lisäksi useammassa artikkelissa hyödynnetään tilasto-osiota hienosyisempiä tilastollisia menetelmiä tai täydennetään Nuorisobarometrin kyselyaineistoa muilla aineistokokonaisuuksilla. Jokaisella tieteellisellä artikkelilla on oma tehtävänsä kirjan kokonaisuudessa.

Jenni Kallio, Jarkko Salminen ja Susanna Ågren tarkastelevat Nuorisobarometrin aineiston valossa oman perheen perustamiseen liittyviä nuorten kokemia paineita ja sosiaalisia sekä yhteiskunnallisia odotuksia. Aihe on ajankohtainen, sillä julkisuudessa ja politiikassa on esiintynyt sekä huolipuhetta että toimenpide-ehdotuksia syntyvyyden laskun pysäyttämiseksi. Tämä puhe ja politiikka kohdistuu ensisijaisesti nuoriin, mutta samalla nuorten omat näkemykset usein ohitetaan. Artikkelit tuokin sekä tilastollista että

laadullista ymmärrystä nuorten lasten hankkimiseen liittyviin arvoihin ja asenteisiin. Kirjoittajien yksi keskeinen havainto on, että nuorten mahdollisuudet ja toisaalta halu hankkia lapsia polarisoituvat nuorten välillä ja suhteessa aiempiin sukupolviin. Lapsihaaveista luopuminen ei aina ole nuorten oma valinta, vaan pakottava päätös nyky-yhteiskunnan eksistentiaalisten kriisien olosuhteissa.

Liisa Mäkinen, Katri Savolainen, Sofia Laine ja Alisa Horsmanheimo tutkivat barometriaineiston valossa nuorten tulevaisuusorientaatioita ja niiden yhteyttä ympäristömyönteiseen käyttäytymiseen. Täydentävänä aineistona artikkelissa on hyödynnetty valtioneuvoston kanslian alaisen nuorten luonto- ja ilmastoryhmän sekä Nuorisotutkimusseuran tekemän kyselyn vastauksia järjestöissä toimivien nuorten kokemasta syllisyyden tunteesta liittyen siihen, kuinka paljon he kokevat tekevänsä ympäristön eteen. Artikkelissa tarkastellaan, kuinka tämä syllisyys voi saada nuoret toimimaan yli voimavarojensa. Heidän tuloksensa osoittavat, että tulevaisuusorientaatioihin vaikuttavat erityisesti kotitalouden toimeentulon taso sekä tunne yhteiskuntaan kuulumisesta. Pessimismi maailman tulevaisuutta kohtaan on yhteydessä ympäristömyönteiseen käyttäytymiseen. Yhteiskunnallisesti aktiiviset järjestönuoret kokevat muita nuoria useammin ympäristöön liittyvää syllisyyttä ja toimivat useammin yli voimavarojensa.

Anne-Mari Souto ja Hanna Nuutinen tarkastelevat artikkelissaan vähemmistöihin identifioituvien nuorten kokemuksia heihin kohdistuvista koulutuksellisista odotuksista ja paineista. Heidän tutkimuksensa kohdistuu niiden nuorten kokemuksiin, jotka identifioituvat vähemmistöön etnisyyden, ihonvärin, neuroepätyypillisyyden, sukupuoli-identiteetin tai seksuaalisen suuntautumiseen perusteella. Tulokset osoittavat, että tarkasteltuihin vähemmistöihin identifioituvat nuoret kokevat koulutukseen liittyviä paineita niin perheeltä, koululta kuin itseltäänkin. Heihin kohdistuu muita nuoria vahvemmin koulutuksellisia odotuksia. Nuorten kokemat paineet ovat yhtäältä yhteneviä, mutta toisaalta ne eriytyvät myös vähemmistöittäin.

Neljäs artikkeli on teoreettinen. Siinä Hannu Heikkinen, Raili Keränen-Pantsu ja Essi Ikonen tarkastelevat kukoistuksen käsitteen valossa nuorten pyrkimyksiä kohti hyvää elämää, kun he tekevät oman tulevaisuutensa kannalta tärkeitä valintoja. Kansainväliseen keskusteluun pohjautuen kirjoittajat esittävät planetaarista kukoistusta koulutuksen päämääräksi. He näkevät tämän vaihtoehdoksi inhimillisen pääoman teoriaa korostaville näkemyksille, joissa talouskasvun korostaminen ei enää maailman nykytilanteessa tuota toivottua kukoistusta. Kirjoittajat ehdottavakin kukoistuksen käsitteellistä siirtoa planetaarisen hyvän elämän kehykseen. Ehdotus perustuu artikkelissa planetaaristen rajojen, syväekologian ja jälkhumanistisiin näkökulmiin tukeutuen transformatiivisen oppimisen ja katsomuskasvatuksen aiempiin tutkimuksiin.

Perinteiseen tapaan tässäkin Nuorisobarometrissa on myös neljä näkökulmatekstiä. Tiia Hartikainen kirjoittaa omakohtaisesti siitä, millaista on kasvaa nuoreksi maailmassa, jossa mikään ei tunnu riittävän. Raili Keränen-Pantsu ja Essi Ikonen kirjoittavat näkökulmatekstissään nuorten valinnan mahdollisuuksista ja vaikeuksista. Samaa teemaa lähestyy Merja Lankinen-Lifländer hyvin toisenlaisesta näkökulmasta kirjoittaessaan nuorten ”hikikomori”-ilmiöstä eli nuoren valitusta eristäytymisestä toisista ihmisistä ja yhteiskunnasta. Neljännessä näkökulmatekstissä Jenni Helenius kirjoittaa nuorten kokemasta yksinäisyydestä, sen erilaisista muodoista ja suhteesta nuorten kokemiin paineisiin.

Vuoden 2025 Nuorisobarometrin julkaisun yhteydessä olemme tehneet merkittävää yhteistyötä Helsingin lukioiden ja Stadin ammattiopiston yhteisen Photovoice-opintojakson kanssa. Opiskelijat käsittelivät opintojaksolla Nuorisobarometrin teemaa, eli paineita ja odotuksia, valokuvien avulla. Jotain teeman tärkeydestä kertoo se, että opintojakso tuli nopeasti tupaten täyteen ja nuoret kokivat työskentelyn merkitykselliseksi. Photovoice-menetelmä tarjoaa nuorille mahdollisuuden osallisuuteen ja omien kokemusten esiin tuomiseen tavalla, jota sanat eivät aina tavoita.

Parhaimmillaan menetelmän avulla pystytään viestimään nuorten näkemyksiä poliittisille päättäjille ja koko yhteiskunnalle. Olemme kiitollisia saadessamme julkaisuun mukaan nuorten töitä, jotka edustavat vain murto-osaa koko opintojakson annista. Photovoice-kuvat, nuorten itse kirjoittamat avovastaukset ja tilastotieto täydentävät toisiaan; yhdessä ne tarjoavat syvemmän ymmärryksen nuorten kokemuksista. Näin nuorten ääni tulee esiin yhä kirkkaammin. Lämmin kiitos kaikille opiskelijoille sekä opintojakson ohjaajille Sanna Kattelus-Mäkisalolle ja Tom Serrattille arvokkaasta työstänne ja yhteistyöstä.

TULOKSET VAATIVAT TOIMENPITEITÄ

Nuorten kokemia paineita tarkasteltaessa esiin nousee usein resilienssin merkitys. Resilienssillä tarkoitetaan yksilön kykyä sopeutua ja selviytyä haastavissa tilanteissa, ja se on kiistatta tärkeä voimavara. Pelkkä resilienssin korostaminen ei kuitenkaan riitä, sillä se siirtää vastuun yksinomaan nuorille. Elämme ajassa, jossa paineita syntyy monista lähteistä. Kuten eräs nuori Photovoice-opintojaksolla totesi, ”paineita tulee ihan kaikkialta”. Nuorisobarometrin tulokset osoittavat, että erityisesti koulutukseen ja työllistymiseen liittyvät odotukset kuormittavat nuoria. Nämä ovat kysymyksiä, joihin yhteiskunnalla ja päättäjillä on todellinen vaikutusmahdollisuus. Paineilla on merkittävä vaikutus nuorten hyvinvointiin. Aikuisten ja erityisesti päättäjien vastuulla on luoda olosuhteet, joissa nuoret voivat kasvaa ja tehdä valintoja ilman kohtuuttomia paineita.

Nuorisobarometrin tämänvuotiset aikasarjat ja kyselytulokset osoittavat useita toisiinsa liittyviä ja huolestuttavia kehityskulkuja. Nuorten tulevaisuususkon on edelleen heikompi kuin aiemmin, ja koettu elämäntyytyväisyys on pitkällä aikavälillä laskussa. Lisäksi epävarmuutta ja turvattomuutta koetaan monista aiheista. Erityisen runsaasti niitä koetaan maailmanpoliittisesta tilanteesta, yhteiskunnassa vallitsevista arvoista ja asenteista sekä omasta toimeentulosta. Näitä kehityskulkuja on tärkeää seurata jatkossakin, mutta ne edellyttävät poliittista reagointia juuri nyt. Toivottavasti

Nuorisobarometrin tulokset antavat eväitä nuorisopoliittiseen päätöksentekoon paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla.

Nuorisobarometri ei syntyisi ilman laajaa tukijoukkoa. Haluamme ensiksi kiittää kaikkia niitä nuoria, jotka vastasivat kyselyyn. Tutkimus ei olisi ollut mahdollista ilman yli kahtatuhatta nuorta, jotka halusivat tuoda näkemyksensä ja kokemuksensa esiin. Kiitämme myös kirjan kirjoittaneita tutkijoita ja asiantuntijoita sekä lukuisia käsikirjoituksia kommentoineita henkilöitä. Nimettömäksi jääneiden arvioitsijoiden lisäksi tilasto-osiota kommentoivat Tomi Kiilakoski, valtion nuorisoneuvoston sihteeristö sekä korkeakouluharjoittelija Riikka Kivinen. Lämmin kiitos jokaiselle, jonka panos on auttanut tämän julkaisun valmistumisessa. Yhteisenä tavoitteenamme on tuottaa luotettavaa ja ajankohtaista tietoa nuorten elämästä. Varmistakaamme, että nuorten ääni kuuluu ja heidän arkeaan ymmärretään päätöksenteossa.

Sofia Laine
tutkimusprofessori, Nuorisotutkimusseura

Konsta Happonen
tilastotutkija, Nuorisotutkimusseura

Anni Kiiski
vs. pääsihteeri, valtion nuorisoneuvosto

Nuoriin voi kohdistua paineita menestyä koulussa, löytää nopeasti suunta elämälle ja täyttää aikuisten odotukset. Kuvan valokeila pimeässä voi kuvastaa tunnetta siitä, että pitäisi onnistua jatkuvasti "näkyvillä" ollessaan.

Lana Ali Rashid

TILASTO-OSIO

Konsta Happonen & Sofia Laine

Miten paineet ja odotukset voivat vaikuttaa hyvinvointiin?

Paineet ja odotukset ovat kuin lukkoja.

Ne voivat estää sinua:

- olemasta oma itsesi
- löytämästä itseäsi
- uuden testaamisesta
- ilmaisemasta itseäsi
- tekemästä asioita joista tykkäät
- valitsemasta omaa polkuasi elämässä
- tuntemasta oloasi vapaaksi
- tuntemasta itseäsi riittäväksi
- hauskan pidosta
- nuoruudesta nauttimisesta
- elämään hetkessä
- olemasta tyytyväinen
- luovuudesta
- ajattelemasta boxin ulkopuolelle
- tavoittelemasta unelmiasi
- elämän pienempien asioiden nauttimisesta
- kiinnittämään huomiota elämäntapoihin
- kieltäytymään epämukavilta asioilta
- pyytämästä apua
- ihmissuhteista

Erik Friman

JOHDANTO: NUORTEN KOKEMAT PAINEET JA HEIHIN KOHDISTUVAT ODOTUKSET

Elämme sekä suomalaisen yhteiskunnan että ihmiskunnan historian näkökulmasta monella tapaa poikkeuksellista aikaa. Suomen taloutta on ollut haasteellista saada tasapainoon, ja leikkauksia on kohdistettu myös nuoriin sukupolviin. Työttömyys, erityisesti nuorisotyöttömyys, on tilastojen mukaan korkealla tasolla. Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus) julkaisee kuukausittain työnvälitystilaston lukujen pohjalta työllisyyskatsauksen ja vertaa työllisyyslukuja aina edellisen vuoden vastaavaan kuukauteen. Näistä luvuista käy selvästi ilmi, kuinka nuorten työttömyys on lisääntynyt vuonna 2025 vuoteen 2024 verrattuna (KEHA-keskus 2025). Suomalaiset saavat historiallisen vähän lapsia (Tilastokeskus 2025a), ja julkisen talouden kestävyysvajeesta ollaan huolissaan (Rautio 2025). Yhteiskunta myös toivoo nuorten valmistuvan opinnoistaan yhä tehokkaammin ja siirtyvän ripeämmin työelämään. Planeettamme ilmastoa ja elinympäristöjä on muokattu niin perusteellisesti, että paluu entiseen ei ole enää mahdollista. Näyttää siltä, että ekologisesti ja sosiaalisesti kestävien yhteiskuntien rakentamisen ratkaisut jäävät monelta osin nykyisten nuorten tehtäväksi. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja Israelin hyökkäys Gazaan ovat kiristäneet maailmanpoliittista tilannetta ja lisänneet uhkakuvia myös Suomen turvallisuuteen liittyen. Perinteisissä uutisissa on esillä paljon sekä kotimaisia että globaaleja uhkakuvia tulevaisuudesta, ja sosiaalinen media omalla toimintalogiikallaan tuo nämä kriisit ja epäkohdat uudella tapaa osaksi nuorten arkea, älypuheliiniin. Samassa sosiaalisen median uutisvirrassa näkyvä toisten elämien menestys, taloudellinen vauraus tai upea ulkonäkö voi osaltaan vinouttaa nuorten käsitystä siitä, kuinka täydellisiä muut nuoret ja heidän elämänsä ovat. Tämänkertaisen Nuorisobarometrin temana ovatkin nuorten

kokemat erilaiset paineet ja heihin kohdistuvat odotukset.

Nyt julkaistava vuoden 2025 Nuorisobarometri on historiallinen, sillä sen aineisto on ensimmäistä kertaa julkaisusarjan historiassa kerätty pelkästään verkossa täytettävällä lomakkeella. Kahden vuoden siirtymäaika, jolloin tutkimusaineisto kerättiin sekä puhelimitse että verkossa, on siis jäänyt taakse. Verkkotiedonkeruuseen siirtyminen mahdollisti barometrin kielivalikoiman laajentamisen. Verkkolomakkeelle pystyi vuonna 2025 vastaamaan aiempien suomen ja ruotsin lisäksi myös englanniksi, minkä seurauksena äidinkieltään muun kuin suomen- tai ruotsinkielisiä on tavoitettu paremmin.

Verkkotiedonkeruu on myös mahdollistanut Nuorisobarometrille uuden aineistotyyppin keräämisen: nuorten itse kirjoittamat avovastaukset. Aiemmissa Nuorisobarometreissa nuorten avovastaukset on vaihtelevalla tarkkuudella kirjoittanut ylös puhelinhaastattelija. Nyt nuorten itse kirjoittamat vastaukset ovat täydentämässä numeerista tilastotietoa, mikä sekä lisää nuorten osallisuutta että mahdollistaa nuorten omaäänisen laadullisen aineiston nivomisen tilastollisesti edustavan otoksen tuloksiin. Nyt julkaistava Nuorisobarometri onkin sarjassaan ensimmäinen, jossa tilastolliset tulokset tuodaan vuoropuheluun nuorten itse kirjoittamien kokemusten kanssa. Väestöllisesti edustava kyselytutkimus antaa tarkan kuvan muun muassa erilaisten nuoriin kohdistuvien odotusten yleisyydestä eri nuorten ryhmissä, ja nuorten omat kuvaukset puolestaan rikastavat tätä määrällistä tietoa. Tilastolliset tulokset kertovat esimerkiksi sen, kuinka suuri osa nuorista kokee paineita töiden saantiin liittyen, mutta vain nuoret itse voivat kertoa, miltä töistä huolehtiminen tuntuu. Molempia tiedonlähteitä tarvitaan ilmiön ymmärtämiseksi.

NUORTEN PAINEET – Aiempi TUTKIMUS JA NYKYAJAN ILMIÖITÄ

Vuoden 2025 Nuorisobarometrin pääteeman keskeinen käsite on ”paine”. Paine on käsitteenä tutkimuksellisesti hankala, sillä sille ei suoraan löydy teoreettisesta jäsennystä tai tieteellisesti vakiintunutta määritelmää. Myös aiempi suomalainen tutkimus nuorten erilaisten paineiden kirjosta on varsin vähäistä ja keskittyy erityisesti sosiaalisiin paineisiin. Jenni Kallio, Susanna Ägren ja Päivi Honkatukia ovat nuorten kokemia paineita tarkastelevan Under Pressure -tutkimuksensa aineistonkeruussa määritelleet nuorten paineet seuraavasti: ”Tarkoitamme paineilla nuoriin kohdistuvia vaatimuksia, odotuksia tai oletuksia siitä, millaisia nuorten pitäisi olla tai mitä heidän pitäisi elämässään tehdä.” (Kallio 2025.) Samoin kuin tässä Nuorisobarometrissa myös Kallion ja kollegoiden tutkimuksessa nuoret kuvasivat vastauksissaan sekä arkiseen elämäänsä ja eri elämismaailmoihinsa liittyviä tunteita ja ajatuksia että laajemmin kokemiensa yhteiskunnallisten odotusten haastavuutta (mt.).

Yrjö Engeström, Pauliina Rantavuori, Piia Ruutu ja Maria-Tapola Haapala ovat tutkineet nuoren erilaisissa elämismaailmoissa esiintyviä ristiriitoja ja havainneet paineiden syntyvän elämismaailmojen välisten siirtymien lisäksi niiden päällekkäisyydestä, kietoutuneisuudesta ja eriytyneisyydestä (Engeström ym. 2024). Nuoren yksi elämismaailma, kuten perhe, voi heidän mukaansa odottaa nuorelta jotain muuta kuin hänen toiset elämismaailmansa, kuten esimerkiksi kaverit tai harrastusryhmä. Lisäksi Engeström ja kollegat ovat todenneet koulujen ja oppilaitosten olevan ympäristöinä erityisiä, koska niillä on potentiaalia yhdistää nuorten eri elämisen maailmoja ja toimia parhaimmillaan alustana eri maailmoissa ilmenevien ristiriitojen työstämiselle. (Mt.)

Se, mikä on sosiaalisesti hyväksyttyä, on aina kulttuuri- ja yhteisösidonnaista. Nuoruudessa koettu ryhmäpaine ja toisaalta nuorten kaverisuhteissaan kokema sosiaalinen paineistus ovat tutkituista ja tunnistetuista ilmiöistä yhteiskunnassamme

(esim. Korkiamäki 2013; Kosola, Niemelä & Niemelä 2018). Tämän Nuorisobarometrin tulokset auttavat ymmärtämään, miten nuoret asemoituvat erilaisten paineiden ja odotuksien maastoon ja miten he kokevat voivansa kasvaa toimijoiksi, tekijöiksi ja uusien asioiden luojiksi maailmassa, yhteiskunnassamme ja yhteisössään.

Jaetut arvot ovat keskeinen solidariteetin perusta nuorten sosiaalisissa ryhmissä (ks. mm. Oosterlynck, Schuermans & Loopmans 2017). Nuoret kuitenkin kuuluvat erilaisiin ryhmiin eri elämismaailmoissaan, ja näin ollen arvoista neuvotellaan sekä monien erilaisten arjen yhteisöjen että yleisten yhteiskunnallisten arvokeskustelujen ristipaineessa. On siis oleellista tarkastella yksittäisten paineiden kokemusten lisäksi nuorten kokemia erilaisia ja eri suunnista tulevia paineita sekä niiden yhteensovittamisen haasteita.

Hyvin toisenlaisesta paineesta kirjoittavat Sari Tuuva-Hongisto, Kristiina Korjonen-Kuusipuro, Päivi Armila ja Ville-Samuli Haverinen käsitteellä ”digitaalinen imperatiivi” (Tuuva-Hongisto ym. 2022, 137). Käsitteellä he tarkoittavat sosiaalisia ja kulttuurisia paineita hyödyntää keskeisiä digitaalisia teknologioita. Sosiaalinen media, tekoälyn nopea saapuminen osaksi työelämää ja erilaisia digitaalisia sovelluksia sekä yhteiskunnan muu vahva digitalisoituminen ovat merkittävä osa nuorten elämää. Koronapandemia osaltaan kiihdytti yhteiskuntamme digitalisaatiota, kun opetus, työkokoukset ja monet palvelut siirtyivät nuorten ja nuorten aikuisten elämässä verkkoon (mt.). Tässä Nuorisobarometrissa tarkastellaan lähemmin sitä, millaisia paineita nuoret kokevat liittyen yhteiskunnan digitalisaatioon tai sosiaalisen median käyttöön.

Riikka Korkiamäki ja Eriikka Oinonen (2022, 206) ovat havainneet nuorten kokeman sosiaalisen paineen ja sosiaalisen median kietoutuvan yhteen. Heidän tutkimuksessaan sosiaalinen paine merkitsi nuorille paitsi sitä, ettei voi toimia haluamallaan tai itselleen luontevalla tavalla, myös sitä, että virallisesta normista poikkeavaa toimintaa tulee piilotella (mt.). Tutkimuksessa ilmeni, kuinka sosiaalinen media toimii sosiaalisen paineen aktiivisena tuottajana ja ylläpitäjänä,

mutta toisaalta se mahdollistaa omanlaisensa ”riinnakkaistodellisuuden” – yhden elämismaailman lisää, jossa nuorella saattaa olla vielä erilainen arvoyhteisyys kuin esimerkiksi ystävien tai perheen kesken (mt., 209).

Nuorten erilaisten elämismaailmoiden tuottamien, mahdollisesti keskenään myös ristiriitaisten odotuksien ja paineiden lisäksi ympäröivä yhteiskunta saattaa asettaa nuorelle odotusten ristipaineita. Frida Westerbackin ja Hanna Rissanen (2022, 237) mukaan yksittäiset elämänvaiheet ovat nykyaikana yhä vaikeammin ennustettavissa ja siten nuorten aikuistumisen polut ovat myös yhä enemmän epävarmoja ja kompleksisia. Nykyisessä taloudellisesti epävarmassa yhteiskunnassa esimerkiksi pysyvän työn löytäminen vaikuttaa monin tavoin edellisiä sukupolvia hankalammalta (Ågren 2024). Nyky-yhteiskuntamme piirteisiin kuuluu samanaikaisesti yksilöitä vastuuttava aktiivointi, jonka kautta erilaiset instituutiot kohdistavat nuoriin kontrolliaan (Kallio 2023). Kuten Päivi Honkatukia, Jenni Kallio ja Susanna Ågren (2025) toteavat, tällöin nuorten arvo ja oikeudet yhteiskunnassa määrittävät yhä vahvemmin sen mukaan, onnistuvatko he olemaan kyvykkäitä kansalaisia yhteiskunnan odotusten mukaisesti. Tällainen yhteiskunta vahvasti odottaa nuorten osaavan valita hyvän koulutuksen alalta, joka on olemassa tulevaisuudessakin, integroituvan työelämään sujuvasti heikosta työllisyys tilanteesta huolimatta sekä ottavan vahvan vastuun työkyvystään ja hyvinvoinnistaan – ja lisäksi toki lisääntyvän.

Pyrkiessään vastaamaan näihin odotuksiin nuoret voivat kuitenkin kohdata nykyaikana monia haasteita. Esimerkiksi ensimmäistä avoliittoa seuraa nykyään useammin ero kuin esikoisen syntymä, selviää Leen Rahnun ja Marika Jalovaaran (2023) tutkimuksesta. Eron koittaessa perheellistyminen siirtyy tuonnetun, sillä erosta toipuminen ja uuden kumppanin löytäminen – joka sekin voi olla nykyään yhä vaikeampaa – vievät aikaa. Deittailumaailman muutokset ja sitä kautta muuttuneet odotukset vaikuttavat myös seurustelukumppanin löytymiseen ja nuorten odotuksiin parisuhteista. Tässäkin ilmiössä

olisi tärkeää ymmärtää, ettei asia ole pelkästään yksilöstä itsestään riippuvainen vaan myös rakenteellinen.

Myös nuorten taloudelliset haasteet ovat lisääntyneet. Korkean inflaation myötä nousseet kuluttajahinnat ja korot ovat vaikuttaneet usein pienituloisten nuorten ja nuorten aikuisten arkeen ja toimeentulon riittävyyteen. Tilannetta eivät ole helpottaneet asumisen tukiin ja opintotukeen kohdistetut leikkaukset. Noin seitsemän kymmenestä korkeakouluopiskelijasta nostaa opintolainaa, ja suurin osa heistä käyttää sitä arjen välttämättömien menojen kattamiseen. Lainan takaisinmaksusta selviäminen epäilyttää varsinkin vanhempia opiskelijoita, joille lainaa on ehtinyt kertyä nuorempia enemmän. (Kestilä & Karvonen 2025a.) Korkeakoulututkinto ei enää suojele nuoria työttömyydeltä tai epätyypillisiltä ja prekaareilta työsuhteilta yhtä hyvin kuin ennen (Ågren 2024). Tämä voi tuottaa epäjatkuvuutta nuoren sukupolven tulevaisuuden toiveiden ja todellisten yhteiskunnallisten olosuhteiden välille (Archer 2007).

Nuoret eivät myöskään ole tasavertaisia erilaisten mahdollisuuksien edessä. Kuten Päivi Honkatukia, Jenni Kallio ja Susanna Ågren (2025) ovat todenneet, nuorten elämäntilanteet vaihtelevat ja samalla heidän mahdollisuutensa vastata yhteiskunnan odotuksiin ovat eriytyneet ja eriarvoistuneet. Sukupuoli, luokka- tai etninen tausta sekä näiden erilaiset yhdistelmät vaikuttavat nuoren asemaan yhteiskunnassa (Rikala 2020). Käsillä oleva Nuorisobarometri tarjoaa näkökulman tähän eriytymiseen tilastoaineiston avulla.

Nuoret ja nuoret aikuiset elävät siis monenlaisten odotusten ristipaineissa. Heidän elämäänsä värittävät kaiken henkilökohtaisen, paikallisen ja kansallisen yhteiskunnallisen epävarmuuden lisäksi globaalit riskit, kuten ilmasto- ja ympäristökriisi, finanssi- ja kansainvälisten kauppattulien aiheuttamat suhdannevaihtelut sekä meneillään olevat lukuisat maailmanpoliittiset konfliktit. Epävarmuuden lisääntyessä monilla eri tasoilla ja tavoilla on syytä pohtia, kuinka oikeudenmukaista on edellyttää nuorilta sukupolvilta vahvaa

ymmärrystä omien elämänsuunnitelmiansa realisuudesta ja mielekkyydestä suhteessa maailman, yhteiskunnan ja työelämän vaikeasti ennakoitaviin kehityskulkuihin.

PAINEIDEN TEEMAN YHTEISKUNTATIETEELLINEN TAUSTA

Tätä tutkimusta suunnitellessamme käsitteellitimme paineet ja odotukset kolmella tavalla. Ensiksi katsoimme, että nuoret voivat kokea paineita sisäisesti itse itselleen asettamiensa tavoitteiden saavuttamisesta. Toiseksi halusimme huomioda myös sen, että odotukset ja niistä syntyvät paineet ovat nuorten sosiaalisten piirien sekä laajemmin ympäröivän yhteiskunnan käyttämä työkalu nuorten sosialisoinniseksi ympäristöönsä. Kolmanneksi tulkitsimme myös, että paineet voivat syntyä reaktiona ulkoisiin uhkiin.

Nuoriin kohdistuvat odotukset ja heidän kokemansa paineet syntyvät vahvassa vuorovaikutuksessa yhteiskunnan ja nuorten sosiaalisen elämänpiirin kanssa. Esimerkiksi sosiologi Émile Durkheimin (1956) mukaan kasvatuksen tehtävä on muovata lasta kohti yhteiskunnan hänelle asettamia odotuksia. Tällöin aikuisyhteiskunta saattaa asettaa nämä odotukset nuoren yhteiskunnallisen aseman mukaan. Suomessakin on viime aikoina esimerkiksi keskusteltu siitä, tarvitseeko ammattioppilaitoksissa ”duunariammattaja” opiskelevien osata äidinkieltä ja onko heillä edes oikeutta sen oppimiseen (Holmberg, Malminen & Sivac 2023; Pietilä 2025).

Paineista ja odotuksista keskustellaan usein sen kautta, miten ne heikentävät nuorten hyvinvointia, mutta niillä on myös tärkeä yhteiskunnallinen tehtävä. Ne kertovat nuorille, mitä heidän ympärillään olevat ihmiset heiltä odottavat – miten heidän tulee toimia saadakseen omassa ympäristössään arvostusta ja tullakseen hyväksytyksi. Odotukset ja niiden aiheuttamat paineet ovat siis tärkeä osa yhteisöihin sosialisoitumista.

Olemme nojanneet sisäisesti syntyneiden ja sosialisointinäkökulmaa noudattavien odotusten ja paineiden tutkimisen suunnittelussa itsemääräämisteoriana (Ryan & Deci 2000). Sen mukaan

ihmiset eivät tarvitse toiminnansäätelyä, kuten odotusten ja paineiden aiheuttamaa käyttäytymisen ohjausta, tehdäkseen asioita, jotka tuottavat heille itsessään tyydytystä. Tämä ei tarkoita, etteikö sisäisesti motivoituista tavoitteista voisi syntyä paineita, päinvastoin. Paine sisäisesti syntyneiden tavoitteiden saavuttamiseen voi joissain tilanteissa olla jopa kovempi kuin ulkoisesti motivoituihin tavoitteisiin pyrkimiseen. Sisäisesti motivoitusta tavoitteesta voi toisinaan olla hankala päästää irti silloinkin, kun sen saavuttaminen näyttää vaikealta tai mahdottomalta (Ntoumanis ym. 2014). Esimerkiksi kiinnostavaa opiskelupaikkaa saattaa tavoitella kerta toisensa jälkeen siitä huolimattakin, että tavoitteessa onnistuminen alkaa vaikuttaa epätodennäköiseltä.

Ulkoisen motivaation muotoja ihmiset puolestaan tarvitsevat pystyäkseen tekemään asioita, jotka eivät itsessään tuota heille tyydytystä. Ulkoisten tahojen odotukset ja niistä syntyvät paineet siis suuntaavat nuorten toimintaa kohti asioita, joita he eivät muuten välttämättä tekisi. Ulkoinen motivaatio voi pahimmillaan tarkoittaa sitä, että nuorten toimintaa ohjaavat täysin ulkoa asetetut tavoitteet, mukaan lukien rangaistukset ja palkinnot tai esimerkiksi pelko pettymyksen aiheuttamisesta toisille. Toisaalta myös sosialisointi myötä sisäistetyt ajatukset sopivasta käytöksestä ovat osa ulkoista motivaatiota. Koulutuseetokseen sovellettu nuori ei välttämättä nauti opiskelusta itsestään, mutta pyrkii silti hyvin akateemisiin suorituksiin, koska näkee opintomenestyksen olevan osa hänen kaltaiselleen nuorelle sopivaa hyvää elämää.

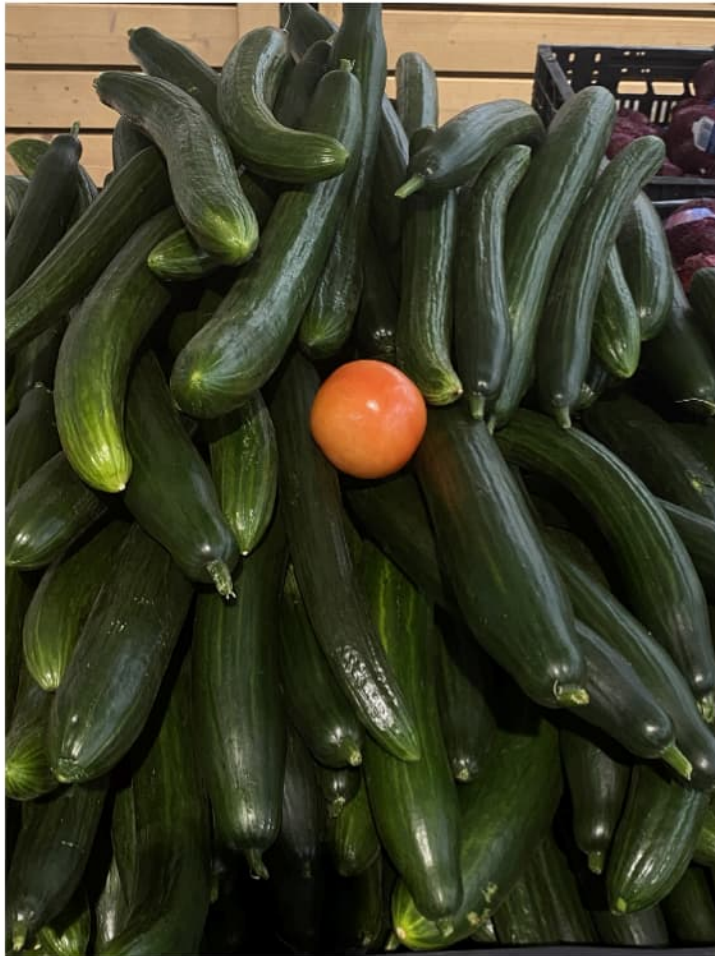
Myös nuoriin itseensä tai laajemmin maailmaan kohdistuvat uhat voivat aiheuttaa ulkoisia paineita. Esimerkiksi työn saaminen ei ole nuorille tärkeää vain siihen liittyvän yhteiskunnallisen arvostuksen vaan myös rahan vuoksi, jota ilman selviytyminen yhteiskunnassamme on vaikeaa. Jotkin nuoret voivat puolestaan kokea ympäristö-ongelmien vyhdistä syyllisyyttä ja toimia näiden ongelmien ratkaisemiseksi yli voimavarojensa (Pihkala 2022).

Nuoriin kohdistuvat odotukset voivat liittyä heidän toimintansa lisäksi myös heidän arvoihinsa,

uskomuksiinsa ja olemuksiinsa. Jossain perheessä voidaan esimerkiksi odottaa, että nuori hakee korkeakouluun. Toisessa perheessä voidaan odottaa, että nuoresta kasvaa kunnon muslimi. Kolmannessa toivotaan, että oma lapsi ei olisi homo. Tähän taustaan nojaten kohdistimme tutkimuksen tarkemmin neljään odotuksia ja paineita mahdollisesti aiheuttavaan teemaan: opintoihin, elämäntapaan ja siirtymisiin, vähemmistöidentiteetteihin sekä ympäristöongelmien kanssa elämiseen.

Tilasto-osion tulokset alkavat vastaajien taustojen esittelyllä. Sen jälkeen siirrymme

tarkastelemaan tämän Nuorisobarometrin teemaa, nuorten kohtaamia paineita ja odotuksia, yleisemmällä tasolla. Tämän jälkeen keskitymme tarkemmin neljään edellä mainittuun paineeseen ja odotuksia mahdollisesti aiheuttavaan teemaan, joista kutakin taustoitetaan tarkemmin sitä koskevassa luvussa. Käsitlemme paineiden ja odotusten rinnalla myös Nuorisobarometrin kestoteemoja, kuten nuorten hyvinvointia ja moninaisia identiteettejä. Ennen tulosten tarkastelua on kuitenkin syytä esitellä tarkemmin tutkimuksen aineisto ja menetelmät.

Isosisaresi onnistuvat kaikessa ja asettavat riman korkealle. Onnistumisia toisensa perään. Yo-tulokset tulee. L-rivi, kasa stipendejä, mainetta ja kunniaa. Koko kaupunki tietää.

Minulta odotetaan samaa, tiedän sen. Joku sanoo ettei, mutta tiedän, että alitajunta on olemassa.

Miten teen sen? En ole he.

Helena Rauha

AINEISTO JA MENETELMÄT

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen tiedonkeruumenetelmät, otannan kulku sekä yhteenveto vastaajakadosta ja tulosten virhemarginaaleista. Luvun tarkoitus on antaa kiinnostuneille riittävästi taustatietoa vuotta 2025 koskevien Nuorisobarometrin tulosten luotettavuuden arvioimiseksi. Pelkistä tuloksista kiinnostuneet voivat hypätä luvun yli suoraan tuloksiin (luku Vastaajien taustat).

TIEDONKERUU VERKKOON, KIELIVALIKOIMA LAAJENI

Tämän Nuorisobarometrin kyselyaineisto on aiemmista vuosista poiketen kerätty ainoastaan verkkolomakkeella, joskin kutsut tutkimukseen osallistumiseen on lähetetty postitse väestötietojärjestelmästä satunnaisesti poimituille nuorille. Puhelinhaastatteluista on barometrin tiedonkeruussa luovuttu kokonaan. Vuodet 2023–2024 kestänyt siirtymävaihe, jonka aikana kysely toteutettiin sekä puhelimitse että verkossa, on siis saatettu päätökseen. Tiedonkeruumenetelmä muutettiin, sillä nuorten tavoittaminen puhelimitse kävi hyvin vaikeaksi erityisesti tietosuojalainsäädännön tiukkenemisen seurauksena. Tiedonkeruuta toteuttavat yritykset saivat puhelintiedonkeruun viimeisinä vuosina puhelinnumeron selville enää murto-osalle otokseen kuuluvista nuorista. Sen sijaan väestötietojärjestelmässä on tieto kaikkien tutkimuspopulaatioon kuuluvien nuorten osoitteista. Tiedonkeruu-uudistuksen seurauksena kutsu tutkimukseen voidaan siis nykyään lähettää kaikille eikä vain osalle nuorista. Uudistuksen vaikutuksia vastauksiin käsiteltiin vuoden 2024 Nuorisobarometrin liitteessä 1 (Happonen & Kiilakoski 2025a, 125). Tiivistäen voidaan sanoa, että verkkovastaajat ovat puhelinvastaajia useammin koulutetuista per-

heistä, arvioivat hyvinvointinsa alhaisemmaksi ja vastaavat muutenkin monin tavoin ”kielteisemmin” kuin puhelimesta tavoitetut vastaajat. Osa vastausten eroista voi selittyä sillä, että yksin täytettävä verkkolomake aiheuttaa vähemmän sosiaalista painetta vastata ”toivotulla” tavalla kuin puhelinhaastattelutilanne (Kreuter, Presser & Tourangeau 2008). Kaikkien kysymysten kohdalla tuloksissa ei kuitenkaan ole eroa verkko- ja puhelinvastaajien välillä.

Verkkolomakkeen käyttöönotto on mahdollistanut kyselyn kustannustehokkaan tarjoamisen aiempaa useammalla kielellä. Tämä Nuorisobarometri onkin ensimmäinen, johon vastaaminen on ollut mahdollista myös englanniksi. Aiemman kielivalikoiman kapeus on karkottanut Nuorisobarometrista sellaisia vastaajia, jotka muuten olisivat mielellään kertoneet kokemuksistaan. Esimerkiksi vuoden 2023 Nuorisobarometriin puhelimitse tavoitetuista mutta haastattelusta kieltäytyneistä nuorista noin kymmenesosa (497 nuorta) kieltäytyi nimenomaan kielivaikeuksien takia (Kiilakoski & Happonen 2024, 14). Määrä vastaa puolta tuota tutkimusta varten puhelimitse haastatelluista nuorista. Iästä riippuen ulkomaalaistaustaisista nuorista kuudesosasta kolmasosaan oli vuonna 2014 suomen ja ruotsin suullisessa kielitaidossa vasta-alkajia (Nieminen & Larja 2015). Tiedonkeruun verkkoon siirtymisen ja kielivalikoiman laajentamisen ansiosta näiden nuorten kokemuksia on tässä Nuorisobarometrissa kuultu aiempaa edustavammin. Kielivalikoiman laajentamisen vaikutukset otoksen koostumukseen on hyvä pitää mielessä varsinkin verrattessa muunkielisten nuorten osalta saatuja tuloksia aiempien vuosien tuloksiin.

OTANTA JA TULOSTEN PAINOTTAMINEN

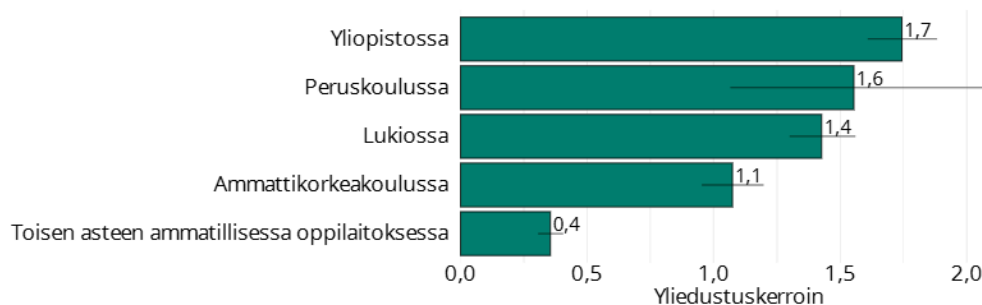
Tutkimuksen perusjoukko on Manner-Suomessa vakituisesti asuvat 15–29-vuotiaat. Ahvenanmaalla kirjoilla olevat eivät siis ole tutkimuksen kohteena. Perusjoukosta poimittiin tavoiteltavien nuorten joukko ositetulla satunnaisotannalla väestötietojärjestelmästä. Perusjoukko jaettiin 18 ositteeseen iän (15–19, 20–24, 25–29), juridisen sukupuolen ja äidinkielen (suomi, ruotsi, muu) mukaan. Otoksen koon suunnittelussa käytettiin hyödyksi vuoden 2024 Nuorisobarometrin verkotiedonkeruun kokemuksia. Vastausten tavoitelluksi kokonaismääräksi asetettiin vähintään 2 000 vastaajaa, ja kullekin ositteelle asetettiin tavoitevastaajamäärä, joka vastasi ositteen suhteellista osuutta perusjoukossa. Poimitun joukon koko oli 20 000, mikä antoi vuoden 2024 Nuorisobarometrin vastaustiedoilla jokaiselle ositteelle 97,5 prosentin todennäköisyyden saavuttaa tavoiteltu vastaajamäärä. Kutsukirjeet lähetettiin helmikuun alussa, ja ensimmäinen vastaus kyselyyn saapui 10.2.2025. Niihin ositteisiin kuuluville vastaajille, joiden tavoiteltua otoskoko ei ollut saavutettu 1.4. mennessä, lähetettiin muistutus tutkimukseen osallistumisesta postitse. Tiedonkeruu päätettiin 16.4.2025. Kyselyn täytti kokonaan 11,6 prosenttia tutkimukseen kutsutuista. Lisäksi 2,4 prosenttia aloitti kyselyn täyttämisen, mutta jätti sen kesken. Keskeytetyt vastaukset on jätetty analyysissä huomiotta. Vastaajamäärä oli siten 2 312. Vain muunkielisten 15–19-vuotiaiden naisten osite jäi tavoitellusta vastaajamäärästä (tavoite 33, vastaajia 31).

Otos ei ole täydellisesti väestöllisesti edustava. Tästä syystä tilasto-osion tuloksia on korjattu painottamalla vastauksia väestöllisesti edustaviksi ositekohtaisilla painokertoimilla, jotka perustuvat Tilastokeskuksen väestörakennetilastoon vuodelta 2024 (Tilastokeskus 2025b). Painokertoimet on normalisoitu niin, että niiden summa vastaa havaintojen määrää. Kerrointen mediaani on 1,0, ja ne vaihtelevat välillä 0,6 (muunkieliset 15–19-vuotiaat miehet) ja 1,3 (muunkieliset 15–19-vuotiaat naiset).

KATO JA HARHA

Vaikka Nuorisobarometri toteutetaan satunnaisotannalla ja tuloksia korjataan demografisilla painokertoimilla, eivät tulokset kuitenkaan edusta perusjoukkoa täydellisesti. Joistakin taustoista tulevat nuoret vastaavat kyselykutsuihin todennäköisemmin kuin toiset – yhtenä esimerkkinä voi käyttää tutkintoon opiskelevia nuoria. Tilastokeskuksen mukaan tutkintoon tähtäävässä koulutuksessa 16–29-vuotiaista nuorista on noin 58,5 prosenttia (Tilastokeskus 2025c)¹. Nuorisobarometriin vastanneista 16–29-vuotiaista 60,3 prosenttia oli tällaisessa koulutuksessa. Virhemarginaalit huomioiden tämä tarkoittaa, että Nuorisobarometriin vastanneet eivät eroa kaikkien nuorten joukosta opiskelijoiden osuuden suhteen (yliedustuskertoimen 95 %:n virhemarginaali on 0,98–1,08, missä 1 tarkoittaa täydellistä edustavuutta). Sen sijaan koulutusryhmittäiset erot ovat suuria (kuvio 1), joskaan Nuorisobarometrin ja Tilastokeskuksen luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia muun muassa keruuaikojen eroista johtuen (kevättalvi vs. alkusyksy). Tiivistäen voidaan sanoa, että ammatillisen koulutuspolun valinneiden nuorten tavoittaminen on haastavaa ja kato on suurta verrattuna akateemisella koulutuspolulla oleviin. Tämä on syytä pitää mielessä tuloksia tulkitessa. Alustavien analyysien perusteella vaikutukset tuloksiin ovat kuitenkin yllättävän pieniä, sillä ammatillisessa koulutuksessa olevien nuorten osuus kaikista nuorista on melko pieni. Esimerkiksi arvio omaa koulumenestystään erinomaisena pitäneiden nuorten osuudesta (ks. kuvio 17) ei muutu tilastollisesti merkittävästi, vaikka tulosten painottamisessa otettaisiin huomioon myös heidän opiskelupaikkansa.

1 Tässä luvussa kahta tai useampaa tutkintoon suorittavat on laskettu moneen kertaan, mutta heitä on pieni määrä, ja toisaalta myös Nuorisobarometrin luku on laskettu samalla tavalla. Tilastokeskuksen aineistossa ei ole tietoa 15-vuotiaiden opiskelusta.

Kuvio 1. Tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevien 16–29-vuotiaiden yli- tai aliedustus Nuorisobarometrissa verrattuna Tilastokeskuksen Opiskelijat ja tutkinnot -tilastoon (Tilastokeskus 2025c).

Taulukko 1. Mielipiteen yleisyyden ja otoskoon vaikutukset 95 %:n virhemarginaaleihin ja niiden leveyksiin. Kussakin solussa ylärivillä oleva lukuväli on virhemarginaali ja alarivillä oleva luku on virhemarginaalin leveys. Otskoot on valittu niin, että ne vastaavat karkeasti koko aineistoa (n=2312), yhtä juridista sukupuolta (n=1156), yhtä viisivuotiskäryhmää (n=771) sekä muunkielisiä (n=317). Virhemarginaalit ovat symmetrisiä vastauksen yleisyyden suhteen, eli vastauksella, jonka yleisyys olisi 99 %, olisi yhtä leveä virhemarginaali kuin vastauksella, jonka yleisyys on 1 %. Huomaa, että lähellä nollaa/sataa olevat virhemarginaalit eivät ole symmetrisiä.

	Otoskoko			
Vastauksen yleisyys	317 (Muunkieliset)	771 (Ikäryhmä)	1156 (Juridinen sukupuoli)	2312 (Kaikki)
1 %	0,2–2,4 2,1	0,4–1,8 1,4	0,5–1,6 1,1	0,6–1,4 0,8
10 %	6,9–13,5 6,6	8,0–12,2 4,2	8,3–11,8 3,5	8,8–11,3 2,4
50 %	44,5–55,5 11,0	46,5–53,5 7,1	47,1–52,9 5,8	48,0–52,0 4,1

VIRHEMARGINAALIT

Vaikka aineistossa ei olisi lainkaan katoa ja otanta olisi täten edustava, eivät kyselyn tulokset silti välttämättä vastaisi täydellisesti kaikkien perusjoukkoon kuuluvien nuorten kokemuksia. Kaikkeen otantaan perustuvaan päättelyyn liittyy niin kutsuttua otantavirhettä eli tutkimustuloksen sattumasta johtuvaa poikkeamista todellisuudesta. Mitä suurempi otoskoko on, sitä vähemmän sattuma vaikuttaa lopputuloksiin.

Otantavirheestä johtuvaa epävarmuutta tuloksissa kuvataan usein virhemarginaalin käsitteellä. Tässä teoksessa esitetyt virhemarginaalit ovat 95 prosentin uskottavuusvälejä. Tämä tarkoittaa sitä, että ne sisältävät mielipiteen todellisen yleisyyden 95 prosentin todennäköisyydellä, mikäli otanta ja mallinnus ovat muuten onnistuneet.

Tämän teoksen palkki- ja pistekuvioihin virhemarginaalit on lisätty mahdollisuuksien mukaan. Esimerkiksi edellä esitetyssä kuviossa 1 yliopistossa opiskelevien kohdalla virhemarginaali

on 1,6–1,9, mikä tarkoittaa, että todellinen yliedustus on 95 prosentin todennäköisyydellä josain tällä välillä. Kaikkiin kuvioihin virhemarginaaleja ei kuitenkaan ole kyetty mahduttamaan. Tästä syystä taulukkoon 1 on listattu esimerkinomaisia virhemarginaaleja luokka-asteikolliselle muuttujalle, jotta kiinnostuneet voisivat arvioida tutkimustulosten luotettavuutta myös niiden

kuvioiden osalta, joihin marginaaleja ei ole mahduttu piirtämään. On hyvä huomata, että virhemarginaalin leveys riippuu paitsi otoskoosta myös mielipiteen yleisyydestä. Erittäin harvinaisten ja yleisten mielipiteiden, joiden osuus on lähellä nollaa tai sataa prosenttia, yleisyyden arvioiminen on helpompaa kuin muiden mielipiteiden (taulukko 1).

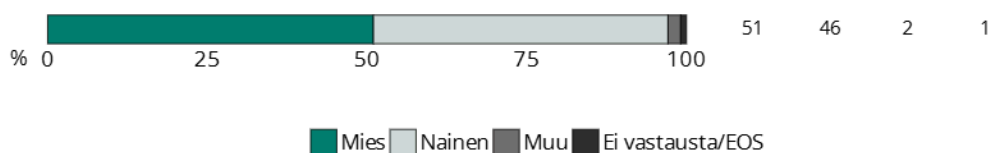
VASTAAJIEN TAUSTAT

Kuvaamme tässä osiossa tarkemmin vuoden 2025 Nuorisobarometrin vastaajia heistä lomakkeella kerättyjen taustatietojen mukaan. Näitä tietoja ovat koettu sukupuoli, sosioekonominen asema, lastensuojelukokemukset sekä yhteiskunnalliset itseidentifikaatiot.

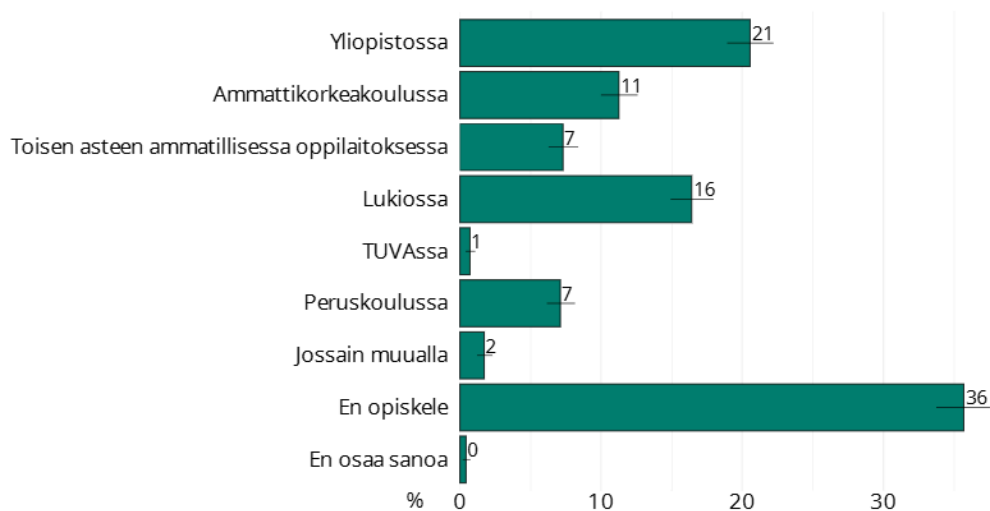
Vastaajista noin puolet on miehiä, hieman alle puolet naisia ja noin kaksi prosenttia muunsukupuolisia (kuvio 2). Noin joka sadas ei osannut

tai halunnut vastata sukupuoltaan koskevaan kysymykseen.

Reilut 60 prosenttia vastaajista opiskeli jossakin kuviossa 3 mainitussa oppilaitoksessa. Lisäksi jossain muualla opiskeli kaksi prosenttia. Vain noin prosentti vastaajista kertoi opiskelevansa kahdessa paikassa. Heistä valtaosa opiskeli kaksois- tai kolmoistutkintoa lukiossa ja toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa. 36 prosenttia

Kuvio 2. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Mikä on sukupuolesi?”.

Kuvio 3. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Opiskeletko tällä hetkellä, ja jos, niin missä?”. TUVALLA tarkoitetaan tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta.

vastanneista ilmoitti, etteivät he opiskele ollenkaan. Joka viides vastanneista kertoi opiskelevansa yliopistossa, ja 16 prosenttia kertoi opiskelevansa lukiossa.

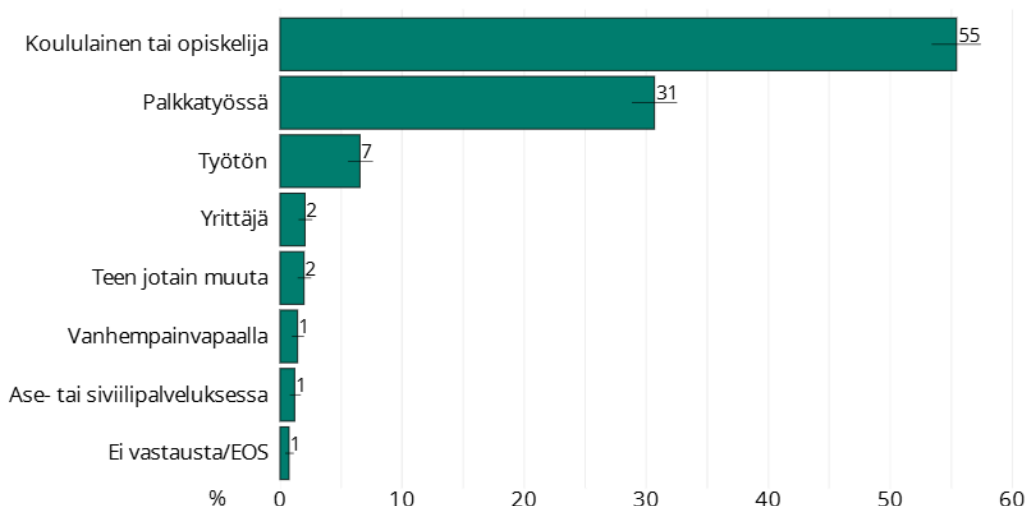
Reilu puolet vastaajista opiskeli päätoimisesti ja noin kolme kymmenestä oli palkkatyössä (kuvio 4). Noin seitsemän prosenttia vastaajista kertoi olevansa työttömänä, mikä on alhaisempi luku kuin Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen helmikuulle 2025 raportoima työttömien osuus kaikista 15–34-vuotiaista (11,4 %, Tilastokeskus 2025d). Nuorten itse raportoima tilanne ei tosin välttämättä vastaa Tilastokeskuksen määritelmää. Muissa pääasiallisen toiminnan luokissa oli kaikissa korkeintaan noin kaksi prosenttia vastanneista.

Sekä vastaajien isistä että äideistä noin puolella oli korkeakoulututkinto ja kolmasosalla toisen asteen tutkinto. Äideistä noin viidellä prosentilla ei ollut kysymyksessä mainittuja tutkintoja, isissä osuus oli hieman suurempi, kahdeksan prosenttia. Tähän luokkaan kuulunee paitsi pelkän peruskoulun varassa olevia vanhempia myös sellaisen tutkinnon suorittaneita vanhempia, joiden tutkinto ei suoraan vastaa suomalaista koulutusjärjestelmää. Kuudesta kahdeksaan prosenttia ei osannut sanoa vanhempiensa koulutustasoa.

Vastaajista puolet oli suorittanut ylioppilastutkinnon, reilu viidesosa ammatillisen perustutkinnon, reilu kahdeksasosa ammattikorkeakoulututkinnon ja viidesosa yliopistotutkinnon. Vain kaksi vastaajaa oli suorittanut tohtorin tutkinnon. 30 prosenttia ei ollut suorittanut mitään peruskoulun jälkeistä tutkintoa.

Kysyimme vastaajilta heidän kotitaloutensa toimeentulosta kymmenportaisella asteikolla (kuvio 8). Kolme prosenttia kertoi, ettei osaa vastata kysymykseen. Kotitaloutensa toimeentulon asteikon huipulle (9–10) ja pohjalle (1–2) sijoitti kumpaankin noin joka kahdeksas vastaaja. Keskituloiisiin (vaihtoehto 5) koki kuuluvansa noin joka viides, ja loput vastaajista (53 %) asettuivat jonnekin näiden välille. Keskiarvo vastanneiden keskuudessa oli 5,36. Luvuissa ei ole tapahtunut suuria muutoksia vuoden 2024 Nuorisobarometrin verkkotiedonkeruuseen verrattuna (Happonen & Kiilakoski 2025a, 128).

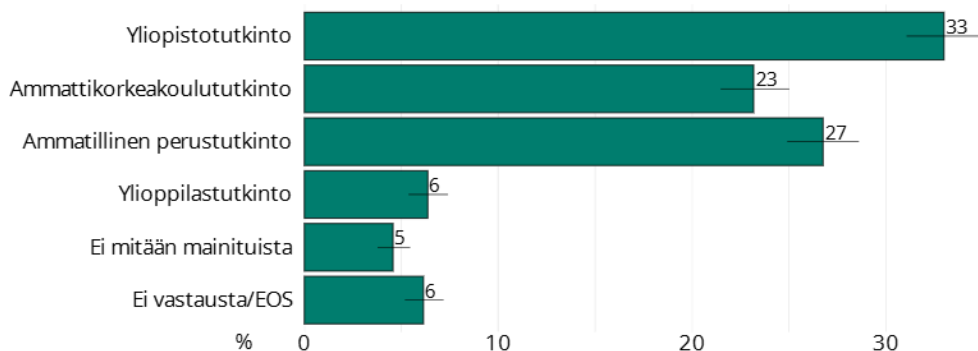
Pyysimme vastaajia arvioimaan korkeimmassa yhteiskunnallisessa asemassa olevan vanhempansa tai muun huoltajansa hyväosaaisuutta asteikolla 1–10 (kaikkein huono-osaisimmat – 10 kaikkein hyväosaisimmat) (kuvio 9). Vastaukset painottuivat numeron 7 molemmille puolille. Vajaa neljäsosa

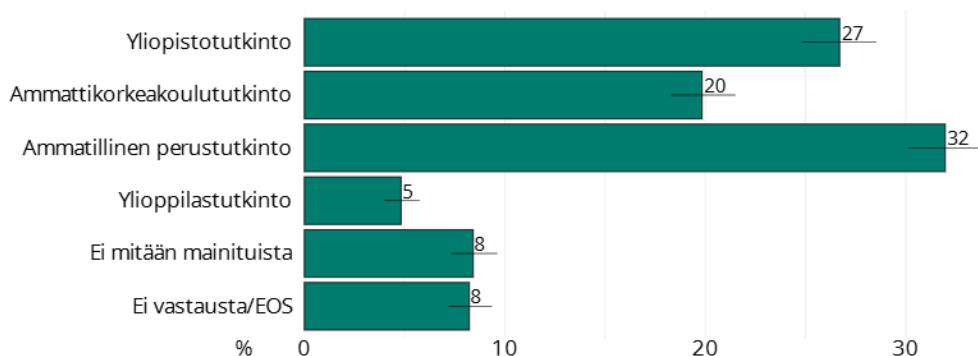
Kuvio 4. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Mikä on tällä hetkellä pääasiallinen toimintasi?”.

vastasi arvosanan 7 ja noin kolmannes tätä korkeamman arvon. 41 prosenttia vastanneista sijoitti korkeimmassa yhteiskunnallisessa asemassa olevan vanhempansa numeron 7 alapuolelle. Yhteensä joka kahdeskymmenes vastasi alhaiset luvut 1–3,

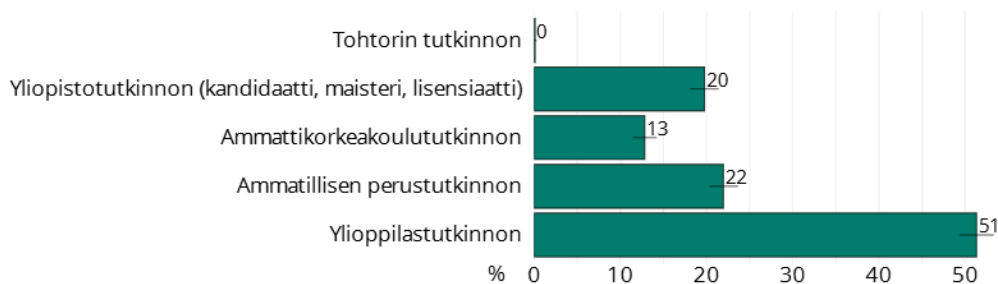
ja samansuuruinen joukko sijoitti vanhempansa korkeimpaan mahdolliseen asemaan 10. Noin viidesosa vastaajista sijoitti vanhempansa luokkiin 4 ja 5, ja loput neljä prosenttia ei osannut tai halunnut vastata kysymykseen. Keskiarvo oli 6,59.

Kuvio 5. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Mikä on äitisi tai toisen vanhempasi koulutustaso?”.

Kuvio 6. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Mikä on isäsi tai toisen vanhempasi koulutustaso?”.

Kuvio 7. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Mitkä seuraavista tutkinnoista olet suorittanut?”.

Yhteensä vajaa puolet vastaajista oli joutunut jättämään harrastuksen aloittamatta rahanpuutteen vuoksi vähintään joskus, mikä on sama määrä kuin vuoden 2024 Nuorisobarometrin verkkotiedonkeruussa. Noin kuudesosa oli joutunut tekemään niin usein. Tämä osuus on noussut kaksi prosenttiyksikköä edeltävästä tiedonkeruuvuodesta.

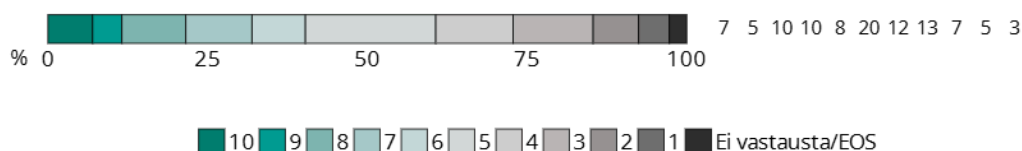
Noin kuudesosa vastaajista kertoi perheensä olleen tekemissä lastensuojelun sosiaalityön kanssa heidän ollessaan peruskouluiässä. Osuus on sama kuin vuoden 2024 Nuorisobarometrissa.

Pyysimme vastaajia sijoittamaan itsensä kolmelle yhteiskunnalliselle janalle. Janat olivat vasemmisto-oikeisto, ympäristöarvoja korostava – ei ympäristöarvoja korostava sekä arvoliberaali-arvokonservatiivi. Mikäli viisiportainen asteikko jaetaan yhdestä portaasta koostuvaan keskimmäiseen ryhmään ja kahdesta portaasta koostuviin laityryhmiin, näyttää vastaajien jakautuminen janalle seuraavalta: Reilu kolmasosa (39 %) sijoitti itsensä vasemmistoon ja vajaa kolme kymmenestä (28 %) oikeistoon. Naisista puolet (51 %) ja miehistä neljännes (26 %) sijoitti itsensä vasemmistopuolelle ulottuvuuksissa, ja oikeistoulottuvuudelle sijoitti itsensä noin joka kahdeksas nainen (13 %) ja 41 prosenttia

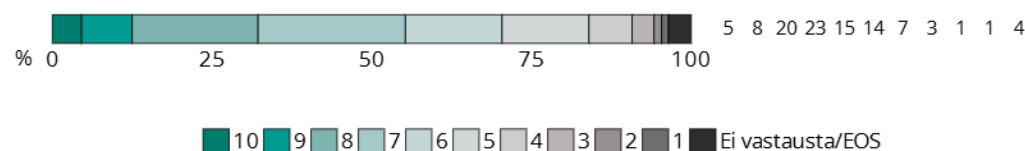
miehistä. Noin kolmannes naisista ja miehistä sijoitti itsensä vasemmiston ja oikeiston väliin. Erot sukupuolten välillä ovat siis varsin selvät.

Kuusi kymmenestä (61 %) piti itseään ympäristöarvoja korostavana, ja reilu kahdeksasosa (13 %) kertoi, ettei korosta ympäristöarvoja. Kolme neljästä naisesta (75 %) asetti itsensä ympäristöarvoja korostavaksi, ja miehistä näin teki puolet (50 %). Ainoastaan seitsemän prosenttia naisista ilmoitti, ettei ole ympäristöarvoja korostava, miehistä puolestaan joka viides (20 %). Myös tällä ulottuvuudella on siis nähtävissä sukupuolten välillä arvoeroja. Janan keskelle itsensä sijoitti joka viides nainen (18 %) ja kolme miestä kymmenestä (29 %).

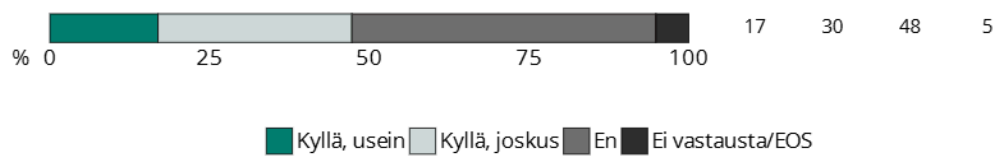
Puolet vastaajista piti itseään arvoliberaalina ja reilu seitsemäsosa (15 %) arvokonservatiivina. Itseään arvoliberaalina piti naisista kaksi kolmesta (64 %) ja miehistä hieman enemmän kuin joka kolmannes (37 %). Naisista joka neljäs sijoitti itsensä janan keskelle, miehistä useampi kuin joka kolmannes (37 %). Ulottuvuuden arvokonservatiiviseen päätyyn itsensä sijoitti vain kuusi prosenttia naisista ja neljännes miehistä (23 %). Sukupuolten väliset erot ovat siis selkeät myös arvoliberaali-arvokonservatiivi-ulottuvuudella.

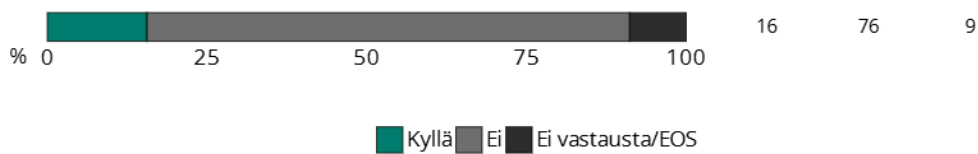
Kuvio 8. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Millaiseksi arvioisit kotitaloutesi toimeentulon tällä hetkellä?”. Seuraaville vaihtoehdoille annettiin lisämääreet: 10 = hyvin toimeentuleva, 5 = keskituloinen, 1 = heikosti toimeentuleva.

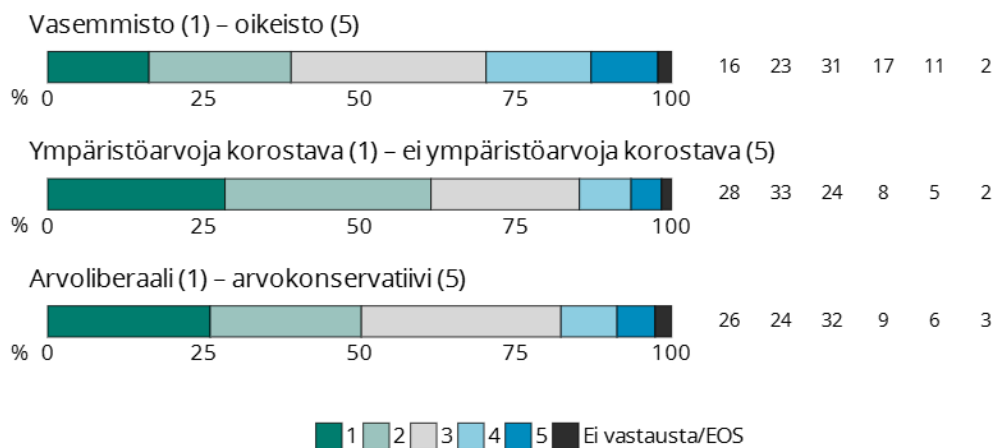
Kuvio 9. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Ajattele korkeimmassa yhteiskunnallisessa asemassa olevaa vanhempaasi tai muuta huoltajaasi. Mihin sijoittaisit tämän huoltajan asteikolla 1–10?”. Seuraaville vaihtoehdoille annettiin lisämääreet: 10 = kaikkein hyväosaisimmat, 1 = kaikkein huono-osaisimmat.

Kuvio 10. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Entä oletko joutunut rahanpuutteen takia jättämään harrastuksen aloittamatta?”.

Kuvio 11. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Kun ajattelet peruskouluikäsi, niin oliko perheesi tekemisissä lastensuojelun sosiaalityön kanssa?”.

Kuvio 12. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Miten sijoittaisit itsesi seuraaville ulottuvuuksille?” kolmen eri ulottuvuuden osalta.

Paineet voi tuntua siltä, että kiipeää yli läpipääsemättömän.

Noora Nagatsu

PAINEIDEN KANSSA ELÄMINEN

MISTÄ PAINEITA KOETAAN?

Tässä Nuorisobarometrissa kysyimme ensimmäistä kertaa barometrin historiassa nuorilta paineiden kokemisesta. Määrittelimme paineiden olevan ”sinuun kohdistuvia vaatimuksia, liiallisia odotuksia tai oletuksia siitä, millainen sinun pitäisi olla tai mitä sinun pitäisi elämässäsi tehdä”.² Kysyimme nuorilta kysymyksen ”Koetko paineita seuraaviin asioihin liittyen?”, johon oli yhdeksän valmista vastausvaihtoehtoa: 1) koulutuksen saaminen, 2) työn saaminen, 3) vanhempien toiveiden täyttäminen, 4) parisuhteen muodostaminen, 5) lasten hankkiminen, 6) omien vanhempien tukeminen, 7) hyvältä näyttäminen, 8) voimavarojen riittäminen kavereiden näkemiseen sekä 9) ulospäinsuuntautuneisuus. Lisäksi mukana oli yksi avoin vastausvaihtoehto, ”johonkin muuhun”, johon nuori sai itse kirjoittaa, mihin asioihin liittyen hän kokee paineita. Tarkastelimme paineiden kokemuksia paitsi yleisellä tasolla myös iän ja juridisen sukupuolen mukaan.

Yhdeksän valmiin vastausvaihtoehdon osalta tarkastelimme, kuinka suuri osuus nuorista oli kokenut kuinka montaa painetta. Tyypillisimmin nuoret mainitsivat näistä paineista kolmesta kuuteen kappaletta (50 % vastaajista). 20 prosenttia vastaajista ilmoitti paineita yhdestä tai kahdesta mainitusta teemasta. 10 prosenttia ei kokenut paineita yhdestäkään valmiiksi esitetystä vastausvaihtoehdosta. Yli kuudesta valmiista aiheesta paineita koki 19 prosenttia vastaajista.

Eniten paineita nuoret kokevat työn saa-

misesta (70 %) (kuvio 13). Iän ja sukupuolen mukaan asiaa tarkasteltaessa huomataan, että naiset kokevat näitä paineita selvästi enemmän kuin miehet (kuvio 14). 20–24-vuotiaista naisista 85 prosenttia kokee paineita työn saamisesta, kun taas samanikäisistä miehistä kaksi kolmesta (65 %) ilmoittaa kokevansa vastaavia paineita. Tätä nuoremmissa ja vanhemmissa ikäryhmissä koetaan työn saamisen paineita hieman vähemmän. Voidaan ajatella, että nuorempi ikäryhmä (15–19-vuotiaat) on vielä keskittynyt opiskeluun ja vanhemmassa ikäryhmässä (25–29-vuotiaat) suurempi osa on jo saavuttanut työpaikan.

Aiemmissa tutkimuksissa on todettu, kuinka nuorten arvioihin tulevaisuudestaan työelämässä vaikuttavat yleinen taloustilanne, nuorten työmarkkinatilanne yleensä ja nuorten oma tilanne suhteessa työmarkkinoihin (Chung 2019; Haikola & Happonen 2025, 171). Jos taloudessa menee huonosti ja nuoret havaitsevat vertaisiltaan tai itsellään olevan vaikeuksia löytää töitä, lisää tämä töihin liittyvää epävarmuutta. Suomen talous supistui vuonna 2024 (Valtiovarainministeriö 2025), ja työn ulkopuolella olevien nuorten määrä on kasvanut muutamana viime vuonna voimakkaasti (Tilastokeskus 2025d). Ei siis ole ihme, että töiden saamiseen liittyvät paineet olivat todella monien nuorten mielen päällä.

Virallinen nuorten työttömyysaste ei kuitenkaan kerro nuorten työllisyyden osalta koko totuutta. Työvoimatutkimuksen ilmaisema työttömyysaste on kansainvälisesti hyväksytty työttömyyden mittari, jonka mukaan työtön on henkilö, joka kertoo työvoimatutkimuksen haastattelussa olevansa työtä vailla, etsineensä työtä ja olevansa valmis ottamaan työtä vastaan. Nuorten kohdalla olennaista on, että työttömäksi luokiteltava henkilö voi olla myös päätoiminen opiskelija. Opiskelija siis lasketaan työttömäksi,

2 Muotoilu on lainattu Tampereen yliopistossa toteutettavasta Under Pressure -hankkeesta. Hankkeen tutkijat Susanna Ågren ja Jenni Kallio muotoilivat paineiden kokemukseen liittyvät kysymykset.

jos hän haluaisi tehdä töitä vaikkapa opintojensa ohella, mutta ei ole niitä saanut. (Hämäläinen & Tuomala 2013, 2.)

Suomen hallitus päätti asetuksella vuoden 2025 lopussa, että vuoden 2026 alusta lähtien työttömät nuoret voivat työllistyä Suomessa nuorten työllistymisaseteliksi kutsutun palkkatuen avulla (Löytömäki & Pelli 2025). Poliitiikkatoimien ja suhdanteiden muutosten muita vaikutuksia päästään seuraamaan tulevissa Nuorisobarometreissa.

Työelämään – kuten muihinkin valmiiksi annetuista paineisiin liittyvistä teemoista – saadaan tilastotietoa laajempi näköala tarkastelemalla nuorten ”johonkin muuhun” -kohtaan kirjoittamia avovastauksia. Esimerkiksi työelämän osalta oli havaittavissa, että siihen liittyy kysymysmuotoiluamme eli itse työn saamista laajemmin erilaisia paineita. Avovastauksissaan nuoret kertoivat työssä onnistumisesta, työssä menestymisestä ja työelämästä yleisellä tasolla kokemistaan paineista, mutta myös urakehityksen ja työssäjaksamisen aiheuttamista paineistaan. Nuoret kirjoittivat avovastauksissa myös persoonallisuuteensa liittyvistä paineista, joita he kokivat yrittäessään sopia työelämään:

Työelämässä ei pärjää hyvin, jos on ujompi ja rauhallistempoisempi, pitää olla reipas, yltiösosiaalinen ja koko ajan valmis uusiin haasteisiin. Minua on paheksuttu rauhallisen luonteeni ja introverttiuden vuoksi. Siitä kuulee paljon kuittailuja, että pitäisi olla puheliaampi jne. Ei riitä että hoitaa työnsä hyvin. (Nainen, suomi, 25-v.)

Työ kietoutuu vahvasti toimeentuloon ja taloudellisiin kysymyksiin, jotka teemana mainittiin ”johonkin muuhun” -avovastaukskohdassa kaikkein useimmin. Taloudellisista tekijöistä puhuttiin sekä paineina saavuttaa taloudellinen itsenäisyys ja vakaa elintaso että paineina rikastua ja vaurastua (yhteensä noin 40 mainintaa). Paineet tulevaisuuden eläkkeestä mainittiin myös, samoin paineet omasta yrityksestä tai oman harrastusprojektin muuttamisesta ammatiksi. Toisaalta

avovastauksissa kirjoitettiin kohtuullisesta elämäntavasta ja pohdittiin, mikä elämässä todella on tärkeintä – minkä tahansa työn tekeminen vai onnellisuus:

man behov int så mycke för att klara sig
(Mies, ruotsi, 27-v.)

Elämäntyön pitää olla toisen lompakon paittaminen oman onnellisen elämän kustannuksella. (Mies, suomi, 21-v.)

Valmiiksi annetuista vastausvaihtoehdoista toiseksi eniten paineita aiheuttivat ulkonäköön liittyvät kysymykset: naisista kaksi kolmesta (68 %) ja miehistä alle puolet (42 %) koki paineita näyttää hyvältä. Naiset kokivat siis selvästi enemmän paineita hyvältä näyttämisestä kuin miehet. Ikäryhmässä 20–24-vuotiaat 72 prosenttia naisista kertoi kokevansa paineita hyvältä näyttämisestä. Tätä nuoremmat ja vanhemmat kokivat paineita hieman vähemmän. Miehiin kohdalla paineita hyvältä näyttämisestä koettiin sitä enemmän mitä nuoremmasta ikäryhmästä oli kyse (45 % – 39 %).

Myös hyvältä näyttämisen paineiden kohdalla avovastauskohta ”johonkin muuhun” avasi nuorten kokemia paineita itse vastausvaihtoehtoa laajemmin. Avovastauksissa mainittiin muun muassa keho, ulkonäkö, vaatteet, ”flexaaminen somessa” ja ”looksmaxxing” (yhteensä 6 mainintaa). Osa nuorista listasi vastauksessaan erilaisia materialistisia ja ulkonäköön liittyviä paineitaan:

Tietty elämäntyö (Paljon liikuntaa ja puhdas ruokavalio, suosittu kaveripiiri, hyvä työ ja tavallinen pukeutumistyyli). (Nainen, suomi, 18-v.)

Kolmanneksi eniten paineita koettiin koulutuksen saamisesta. Tämän teeman kohdalla paineita koki reilu puolet nuorista (53 %). Tarkasteltaessa tätä iän ja juridisen sukupuolen mukaan käy jälleen ilmi, että naiset kokevat tämänkin teeman kohdalla selvästi enemmän paineita kuin miehet. Suurimmillaan koulutuksen saamiseen

liittyvät paineet ovat 20–24-vuotiailla, sekä naisilla (76 %) että miehillä (45 %). Voidaan ajatella, että pudotus paineissa vanhemman ikäluokan kohdalla kertoo osittain siitä, että osa nuorista on saavuttanut toivomansa koulutuksen 25–29 ikävuoteen mennessä.

Avovastauksissa koulutuksen saamiseen liittyvät paineet laajenivat muun muassa opintopolkupaineisiin liittyen seuraavaan opintoasteeseen sekä toisaalta aikataulussa valmistumiseen. Opiskelupaineet mainittiin avovastauksissa 11 kertaa. Myös ”[m]uiden mielipiteet oman koulutuksen tasosta ja työpaikasta sekä tulevaisuudesta” (nainen, suomi, 19-v.) aiheuttivat paineita. Tässä vastauksessa paineet koulutuksesta ja työelämästä kietoutuvat toisiinsa.

Noin puolet nuorista (49 %) kokee paineita siitä, että pitäisi olla ulospäinsuuntautunut. Naiset (iästä riippuen 58–68 %) kokevat tässäkin aiheessa paineita enemmän kuin miehet (iästä riippuen 29–41 %). Molemmissa juridisissa sukupuolissa nuorin ikäryhmä kokee tätä painetta vähiten, ja eniten paineita kokevat puolestaan 20–24-vuotiaat naiset (68 %). Ulospäinsuuntautuneisuus on yksi viidestä keskeisestä persoonallisuuspiirteistä avoimuuden, tunnollisuuden, sovinollisuuden ja neuroottisuuden rinnalla (Metsäpelto & Rantanen 2009). Sitä voidaan yhteiskunnallisessa keskustelussa pitää jopa tärkeimpänä persoonallisuudenpiirteenä, jota kehittämällä ”menestyt paremmin ihmissuhteissa”, kuten *City*-lehti asian muotoili jo vuonna 2014 (City 2014).

Avovastauksissa ulospäinsuuntautuneisuuteen liittyen, mutta teemaa laajentaen (21 mainintaa), kirjoitettiin muun muassa paineista toisten ihmisten ja läheisten kanssa kommunikoinnista sekä paineista olla sosiaalisempi ja ylläpitää sosiaalisia suhteita nykyistä enemmän. Toisia nuoria paineisti vaikeus löytää ystäviä, toisia muiden mielipide nuoresta itsestään. Verkostoitumisen paineita, miellyttämisen paineita sekä paineita siitä, että nuorella on varmasti sosiaalisesti hyväksyttävät mielipiteet, koettiin myös.

Noin puolet nuorista (48 %), eli lähes yhtä suuri osuus kuin ulospäinsuuntautumisen kohdalla, koki paineita voimavarojensa riittämisestä

kavereiden näkemiseen. Näillä kahdella teemalla voidaankin nähdä päällekkäisyyttä: kavereiden näkemisessä on oltava ainakin hieman ulospäinsuuntautunut. Jälleen naiset kertoivat paineista enemmän kuin miehet (naiset 63 %, miehet 34 %). Myös nämä osuudet ovat hyvin samanlaiset kuin kysymyksessä ulospäinsuuntautuneisuudesta koettuihin paineisiin. Tällä kertaa paineiden kokeminen ei tosin näytä vähenevän lainkaan iän myötä: sekä 20–24-vuotiaista että 25–29-vuotiaista naisista kaksi kolmesta kokee paineita voimavarojensa riittämisestä kavereiden näkemiseen. Miehistä tällaisia paineita kokee selvästi eniten vanhin ikäryhmä: 25–29-vuotiaista alle puolet (42 %).

Vuoden 2022 Nuorisobarometri raportoi merkittävistä muutoksista kavereiden tapaamisen tahdissa (Kivijärvi & Myllyniemi 2023, 51–57). Vuoden 2022 mittauksessa lasku vuoteen 2015 verrattuna oli kaikilla nuorten ikäryhmillä huomattavaa: selvästi suurempi joukko nuoria kertoi olevansa yhteydessä kavereihinsa vain kuukausittain tai tätäkin harvemmin. Muutoksilla kavereiden tapaamisen tahdissa on myös hyvinvointivaikutuksia, sillä erityisesti kavereiden kasvokkaiset tapaamiset ovat olleet vahvasti yhteydessä elämäntyytyväisyyteen (ks. esim. Myllyniemi & Berg 2013, 29).

Noin neljä kymmenestä nuoresta (39 %) koki paineita parisuhteen muodostamisesta. Tässä kohdin erot naisten ja miesten välillä ovat selvästi pienemmät kuin edellisissä teemoissa. Nuorimmat ikäryhmät (15–19-vuotiaat) kokivat tämän teeman kohdalla paineita vähiten, ja eniten niitä tässäkin kokivat 20–24-vuotiaat naiset (46 %). Seksuaaliset suhteet ja niihin liittyvät odotukset mainittiin ”johonkin muuhun” -avovastausvaihtoehdossa neljä kertaa. Yhtä usein mainittiin sukupuoli-odotukset ja paineet olla hyvä parisuhdekumppani.

Joka kolmas vastaaja (34 %) koki paineita omien vanhempien tukemisesta. Naiset kokivat kaikissa ikäryhmissä enemmän paineita tässäkin aiheessa kuin miehet. Nuorimmat ikäryhmät (15–19-vuotiaat) kokivat tämän teeman kohdalla vähiten paineita, eniten puolestaan 25–29-vuotiaat

naiset (43 %). Myös avovastauksissa nuoret kirjoittivat paineistaan liittyen perheestä tai ikääntyvistä läheisistään huolehtimiseen. Tämän lisäksi mainittiin myös vanhempien suunnalta asetetut paineet pärjätä heitä paremmin elämässä.

Lähes joka kolmas vastaaja (31 %) kertoi kokevansa paineita vanhempien toiveiden täyttämistä. Eniten paineita myös tässä väittämässä kokivat 20–24-vuotiaat naiset (41 %), vähiten 25–29-vuotiaat miehet (19 %). Kaikissa ikäryhmissä naiset kokivat paineita vanhempien toiveiden täyttämistä enemmän kuin miehet. Tarkastelimme asiaa lisää ja havaitsimme, että vanhemman arvioitu yhteiskunnallinen asema tai vanhemman korkeakoulutus ei ole yhteydessä vanhempien toiveiden täyttämistä koettuihin paineisiin, kun demografiset tekijät on vakioitu. Sen sijaan nuoren äidinkielen osalta yhteys on löydettävissä, sillä muunkieliset kokevat paineita vanhempien toiveiden täyttämistä selvästi suomen- ja ruotsinkielisiä enemmän. Aihetta tarkastelevat lisää Anne-Mari Souto ja Hanna Nuutinen tämän julkaisun artikkelissaan.

Vähiten yhdeksästä valmiiksi annetusta vastausvaihtoehdosta nuoret kokivat paineita lasten hankkimisesta. Joka neljäs vastaaja (28 %) kokee paineita tästä teemasta, jälleen naiset enemmän kuin miehet. Paineet lasten hankkimisesta myös kasvavat sekä naisilla että miehillä sitä mukaa mitä vanhemmasta ikäryhmästä on kyse. 25–29-vuotiaista naisista 45 prosenttia kokee paineita lasten hankkimisesta, saman ikäryhmän miehistä 29 prosenttia. Voidaankin ajatella, että naisten kohdalla biologia saattaa asettaa tiukemmat reunaehdot sille, mihin ikään saakka vanhemmaksi tuleminen on mahdollista. Miehillä vanhemmaksi tuleminen aikaikkuna on tyypillisesti pidempi. Tähän teemaan liittyen ”johonkin muuhun” -avovastausvaihtoehdon kohdalla mainittiin ”ohikarakaava hedelmällisyys” erään nuoren vastauksessa. Tässä julkaisussa Jenni Kallio, Jarkko Salminen ja Susanna Ågren tarkastelevat artikkelissaan laajemmin nuorten näkemyksistä lasten hankkimisesta paineistetussa ajassa.

Vuoden 2024 Nuorisobarometrissa kysyttiin, kuinka tärkeää nuorelle on saavuttaa oma perhe

ja lapsia 35 ikävuoteen mennessä (Happonen & Kiilakoski 2025b, 72). Noin 70 prosenttia vastanneista piti tätä erittäin tai melko tärkeänä. Kahdeksassa vuodessa niiden nuorten, jotka eivät pidä oman perheen perustamista ja lapsien saamista lainkaan tärkeänä, osuus oli kasvanut lähes kolmanneksen. (Mt.)

Muut paineet – lisähavaintoja avovastauksista

Joka kahdeksas (13 %) nuori vastasi paineiden kokemiseen liittyvään avovastausvaihtoehtoon ja kertoi kokevansa paineita ”johonkin muuhun” kuin annettuihin vastausvaihtoehtoihin liittyen. Kuten edellä on käynyt ilmi, avovastauksissa raportoitiin usein yhdeksään valmiiksi annettuun teemaan linkittyviä paineita. Tämän lisäksi nuoret kuitenkin kertoivat näiden teemojen ulkopuolisista paineistaan.

Eniten nuoret mainitsivat valmiiksi annettujen teemojen ulkopuolelta menestymiseen ja aikaansaamiseen liittyviä paineita. Tällöin he kirjoittivat muun muassa omasta vaatavuudestaan itseään kohtaan sekä toisaalta pärjäämisen paineista tai paineista liittyen aikaansaamattomuuteensa (15 mainintaa). Hieman sivuavasti nuoret mainitsivat myös paineet elämän suunnitelmasta, omanlaisen elämän elämisestä ja unelmien toteuttamisesta (10 mainintaa).

Nuoret mainitsivat useasti erilaisten elämän osa-alueiden erilaiset paineet sekä toisaalta paineet liittyen elämän tasapainottamiseen ja aikataulujen hallintaan (15 mainintaa). Näitä paineita havainnollistavat seuraavat esimerkit:

Pitäisi olla aikaa käydä täysipäiväisessä työssä, nähdä kavereita, kuntoilla, hoitaa kotityöt. Tuntuu että aikaa ei riitä, jos haluaisi hakeutua korkeakoulutukseen. Ja rahat varsinkaan eivät riittäisi, koska opintotuella ei pysty elämään, ja lainaa en suostu ottamaan. (Nainen, suomi, 24-v.)

Yhtä aikaa raskaudesta palautuminen, lapsen hoito kotona, opinnoista suoriutuminen

hyvin arvosanoin, vauvakerhoissa käyminen, lisätienestien tienaaminen keikkavuoroilla, tähän päälle vielä ystävien, perheen ja sukulaisten tapaaminen, jotka kaikki asuvat noin 1,5h ajomatkan päässä. (Nainen, suomi, 29-v.)

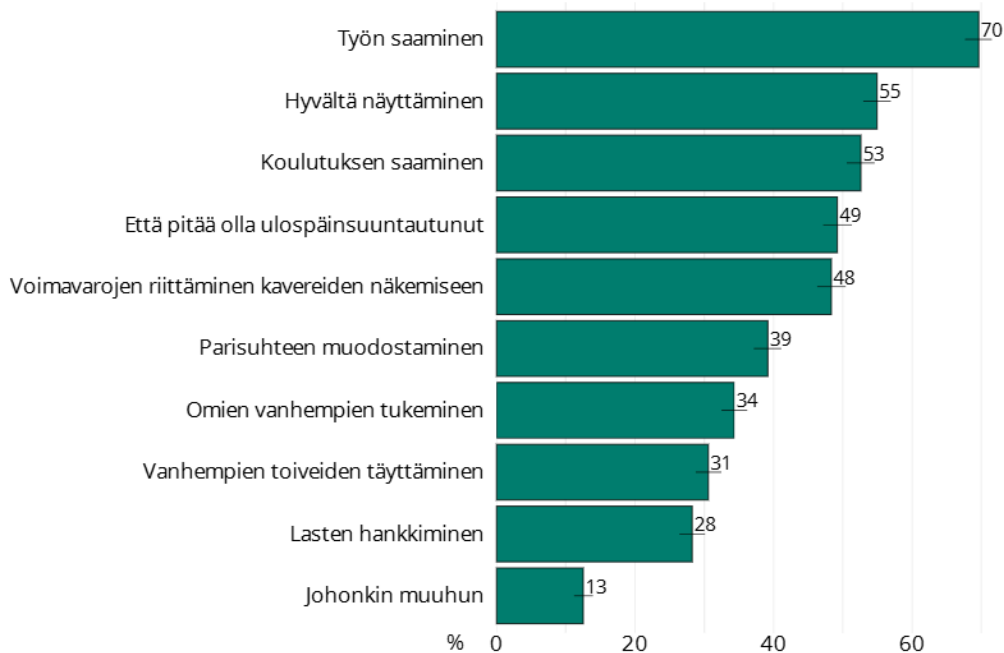
Hieman toisenlainen kokonaisuus muodostuu niistä avovastauksista, joissa nuoret kokevat painetta olla täydellinen, painetta persoonallisuudessaan sekä painetta olla iloinen, älykäs, hyvä ihminen, onnellinen tai produktiivinen. Toisaalta osa nuorista koki paineita aivan perusarjessa jaksamisesta tai siitä, pystyvätkö he hoitamaan tärkeitä asiat, riittävätkö heidän voimavaroja ja pärjäävätkö he ilman apua. Näissä avovastauksissa näyttäytyy individualistinen, yksinpärjäämisen eetokseen opetettu nuori: toisessa ääripäässä täydellisyyden tavoittelu (13 mainintaa), toisessa ääripäässä arjessaan häidin tuskin selviytyminen

(16 mainintaa). Molemmat ääripäät paineistavat osaa vastanneista nuorista.

Osa nuorista kirjoitti avovastauksissaan siitä, kuinka he suorittavat ja ottavat paineita myös vapaa-ajastaan. Erityisesti urheilussa, liikunnassa ja muissa tavoitteellisissa harrastuksissa menestymisestä koettiin paineita (11 mainintaa), mutta toisaalta niitä koettiin myös tietynlaisten kokemusten kartuttamisesta, kuluttamisesta, omistamisesta ja omien valintojen ekologisuudesta. Yksi vastaaja listaa vapaa-ajan paineitaan seuraavasti:

Käyttääkö vapaa-ajan tehokkaasti (nukkuuko tarpeeksi, syökö hyvin, liikkuuko riittävästi, onko käyttämäni tuotteet terveellisiä, ekologisia, eettisesti valmistettuja, jne). (Nainen, suomi, 26-v.)

Nuoret kokivat myös terveyteensä ja hyvinvointiinsa liittyviä paineita. Mielenterveyden ongel-

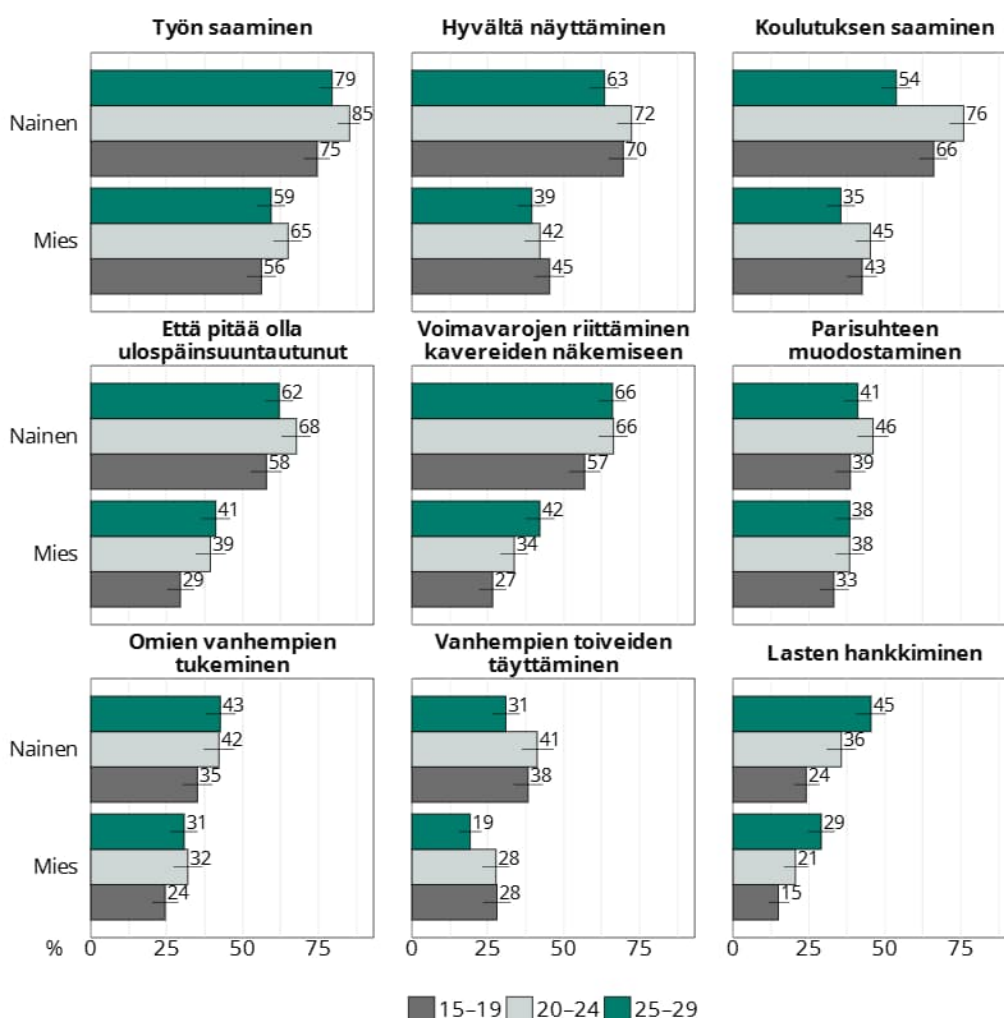
Kuvio 13. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Koetko paineita seuraaviin asioihin liittyen?” yhdeksän nime-
tyn paineen sekä avovastausvaihtoehdon osalta.

mat ja haasteet sekä myös diagnoosit ja neurokirjo mainittiin paineita tuottavana. Toisaalta terveestä elämäntavasta, fyysisestä kunnosta ja hyvinvoinnistakin koettiin paineita.

Avovastauksissaan nuoret mainitsivat paineita liittyen edustamaansa vähemmistökulttuuriin. Toisaalta he kertoivat myös paineista vanhempien sisarusten suunnalta. Lisäksi uskonnosta ja uskonnottomuudesta koettiin paineita, samoin jumalan tekemisestä yleensä omalla ahkeruudellaan.

Paineita koettiin myös jatkuvista valinnoista ja tiedonkäsittelystä – siitä, ”[e]ttä pitää edetä nopeasti kaikessa” (muu, suomi, 25-v.). Tai kuten eräs avovastauksen kirjoittaja summaa:

Omaan terveyteen. Ja ei pelkästään koulutuksen saaminen, mutta paine siitä että ihmisten arvoa mitataan pelkän tehokkuuden ja ahkeruuden perusteella. Yhteiskunnan nopea kehitysvauhti saa aikaan tunteen siitä,

Kuvio 14. Paineiden kokeminen eri teemojen osalta iän ja sukupuolen mukaan.

että koko ajan on kehityttävä ja opittava uutta pysyäkseen relevanttina muuttuvilla työmarkkinoilla. (Mies, suomi, 29-v.)

Nuoret kirjoittivat myös yhteiskunnan asettamista paineista, tarpeesta elää tietyllä tavalla sopiakseen yhteiskuntaan ja paineista olla arvokas jäsen yhteiskunnassa. Lisäksi he mainitsivat merkittävän yhteiskunnallisen aseman saavuttamisen paineistaan, paineista vaikuttaa yhteiskunnassa ja olla tuottava yhteiskunnan jäsen. Nuoret kokivat paineita elää elämäänsä siten kuin heiltä odotetaan. Kestävästi elämisestä koettiin myös paineita, samoin poliittisista mielipiteistä ja arvomaailmoista. Paineita koettiin yhteiskunnan kehityksestä ja tilanteesta sekä maailman tulevaisuudesta, tai kuten eräs nuori muotoili: ”Voimavarojen riittäminen maailmantilanteen seuraamiseen.” (En osaa sanoa, suomi, 22-v.)

Yhteenvetona paineita aiheuttavia tekijöitä koskevaan kysymykseen esitetystä vastauksista ja avovastauksista voidaan todeta, että nuorten kokemukset paineista ovat hyvin monisuuntaiset lähtien omasta itsestä, persoonasta, terveydestä, ulkonäöstä ja arjesta suoriutumisesta ja jatkuen paineisiin opiskelusta, jatko-opintoihin pääsemisestä, työelämään siirtymisestä ja yhteiskunnallisen aseman saavuttamisesta. Paineita koettiin myös läheisistä ihmissuhteista ja vapaa-ajasta, toisaalta yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta ja maailman tilasta. Paineiden moninaisuutta havainnollistaa seuraavan nuoren avovastaus:

Tämä ruutu ei riitä kuvailemaan, mihin kaikkeen muuhun. Nämä edelliset (mm. ulkonäköpaineisiin liittyvät ja vanhempien mielipiteisiin liittyvät asiat) ovat kummallisia kysymyksiä kysyä lähes kolmekymppiseltä. Mutta esimerkkeinä voin sanoa: suoriutua elämästä yhteiskunnan asettamien odotusten vuoksi. Se, mitä yhteiskunta pitää ”menestyksenä”, on hullu käsitys. Itse pidän ihan toisia asioita menestymisenä. Pitäisi olla varakas ja näyttää ulospäin hyvältä, mutta itse arvostan rauhaa ja tasapainoista elämää enemmän. On silti paineita saavuttaa

yhteiskunnan asettamat menestyksen mittarit, vaikka itse haluan ihan muuta. (Nainen, muunkielinen, 26-v.)

KENELTÄ TUKEA PAINEISIIN?

Kysyimme vastaajilta paineisiin liittyen myös seuraavan kysymyksen: ”Keneltä koet saavasi tukea elämiseen paineiden kanssa tai niiden ratkomiseen?” Tässä monivalintakysymyksessä nuori pystyi valitsemaan yhden tai useamman kahdeksasta valmiista vaihtoehdosta ja lisäksi kirjoittamaan itse ”joku muu” -vaihtoehtoon sellaisen tuen tahon, jota valmiiksi muotoilluista vaihtoehdoista ei löytynyt. Nuori pystyi myös kertomaan, ettei ole kokenut paineita (3 % vastanneista) tai että ei ole saanut tukea paineisiin (4 % vastanneista). Valmiiksi annetut tahot olivat 1) kaverit, 2) vanhemmat tai huoltajat, 3) sisarukset, 4) joku muu tuttu aikuinen, 5) oppilaitos, 6) jokin palvelu, 7) seurustelukumppani sekä 8) some tai muu nettiyhteisö.

Kaikkein eniten, 77 prosenttia vastanneista, kertoi saavansa tukea paineisiinsa kavereiltaan. Aikaisemmasta tutkimuksesta tiedetään, että vertaissuhteet ovat nuorille tärkeä voimavara ja niissä on nähtävissä riskejä ennaltaehkäisevää potentiaalia (Korkiamäki 2018). Paras kaveri tukijana mainittiin avovastauksissa, joista yhdessä myös avattiin vastausta tarkemmin seuraavasti:

Huomiona: Näin jo 28v kaverini ovat samanikäisistä/hiukan vanhemmista aikuisista jo 60v+ aikuisiin. (Nainen, muunkielinen, 28-v.)

Onkin siis tärkeää huomioda, että ilmaus ”kaverit” voi saada hyvinkin laajoja määreitä kysymykseen vastanneilta nuorilta.

Kavereiden jälkeen toiseksi useimmin mainittiin vanhemmat, joilta paineisiin tai niiden ratkomiseen tukea kertoi saavansa seitsemän kymmenestä vastanneesta (69 %). Vanhemmat siis tukevat suurta osaa nuorista näiden kohtaamien paineiden kanssa, mutta kuten kuvio 13 tuo esiin, noin kolmannes vastanneista toisaalta koki

paineita omien vanhempien tukemisesta ja/tai heidän toiveidensa täyttämisestä. Avovastauksissa nuoret saattoivat määritellä tarkemmin tuen antajaksi vain toisen vanhemmistaan, ja myös muita sukulaisia sekä oma lapsi mainittiin tuen antajina. Sen sijaan sisarusia avovastauksissa ei mainittu lainkaan, mutta monivalinnoissa kolmanneksi useimmin: vajaa puolet (45 %) vastanneista koki saavansa tukea sisarusiltaan.

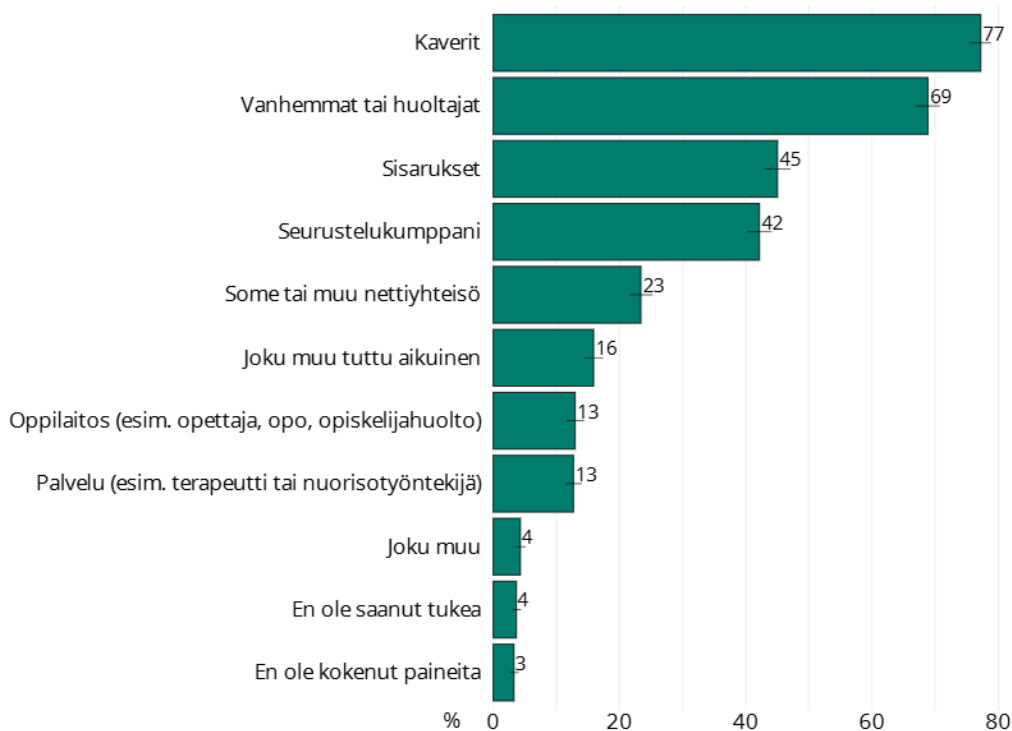
Neljänneksi suurin osuus nuorista, neljä kymmenestä (42 %) vastanneesta, kertoo saavansa tukea paineisiin tai niiden ratkomiseen seurustelukumppaniltaan. Avovastauksissa 24 nuorta kirjoitti lisäksi saavansa tukea puolisoiltaan tai kihlatultaan, ja kumppanit saivatkin tämän kysymyksen avovastusteemana eniten mainintoja.

Noin neljännnes (23 %) nuorista kokee saaneensa paineisiin tukea sosiaalisesta mediasta tai

nettiyhteisöstä. Avovastauksissa mainittiinkin toisinaan sivusto, jolta tukea on saatu. Mainintoja saivat toisaalta myös kirjallisuus (4 mainintaa) ja tekoäly (2 mainintaa). Tai kuten eräs nuori kirjoittaa avovastauksessaan:

Eri henkilöt jotka julkaisevat erilaisilla alustoilla lyhyet kirjoitukset/kirjat/podcastit - voidaan kokea toimivat roolihahmoina. Optimismi, vastuu, usko, toivo, rakkaus. (Mies, suomi, 26-v.)

Joka kuudes vastaaja (16 %) kertoi saaneensa tukea paineiden kanssa elämiseen tai niiden ratkomiseen muulta tutulta aikuiselta. Avovastauksissa tämä vastausvaihtoehto sai monia määreitä. Erityisesti mainittiin työkaverit (11 mainintaa), esihenkilöt (3 mainintaa), harrastusyhteisöt ja

Kuvio 15. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Keneltä koet saavasi tukea elämiseen paineiden kanssa tai niiden ratkomiseen?”.

valmentajat (yhteensä 7 mainintaa). Lisäksi kat-somuksellisuuteen liittyen mainittiin useasti seurakunta, mutta myös uskonto, jumala(t) ja toisaalta Protu-yhteisö (yhteensä 13 mainintaa).

Joka kahdeksas vastaaja (13 %) kertoi saaneensa tukea oppilaitoksessaan (esim. opettajalta, opolta tai opiskelijahuollosta). Yhtä suuri osuus (13 %) kertoi saaneensa tukea jostain palvelusta (esim. terapeutilta tai nuorisotyöntekijältä). Avovastauksissa mainittiin sosiaalityöntekijöitä, laitoshoitajia, Ohjaamo ja Tyttöjen talo (yhteensä 6 mainintaa). Nämä vastaukset asettuvat kiinnostavasti vuoropuheluun vuoden 2020 Nuorisobarometrin tulosten kanssa siitä, missä määrin nuoret kokevat, että eri tahoilla pitäisi olla vastuu suomalaisten hyvinvoinnista (Myllyniemi & Kiilakoski 2021, 55–56). Viisi vuotta sitten oman itsen jälkeen suomalaisten hyvinvoinnin kannalta tärkeimpinä toimijoina nuoret näkivät valtion, kunnat, koulut ja oppilaitokset sekä tämän jälkeen perheet ja suvut, ystävät ja muun lähipiirin. Vasta tämän jälkeen tulivat yritykset, kansalaisjärjestöt, kirkot, seurakunnat ja muut uskonnolliset yhteisöt. (Mt.)

Edellä mainittujen tuen muotojen lisäksi nuoret kertoivat avovastauksissaan saavansa tukea itseltään (7 mainintaa). Lisäksi liikunta, videopelit, taide ja luovat harrastukset mainittiin tuen muotoina (yhteensä 6 mainintaa). Tärkeä tuen muoto olivat myös lemmikit ja eläinystävät (5 mainintaa). Myös poliisi ja päihteet mainittiin tuen muotoina.

Tuen tärkeystä ja nuorten erilaisista mahdollisuuksista saada tukea paineisiinsa kirjoitettiin myös avokysymyksen ”Mitä kaikkien tulisi tietää nuorten kokemista paineista?” vastauksissa. Tämän kysymyksen avovastauksia käsitellään laajemmin omassa alaluvussa hieman myöhempanä, mutta esitämme tässä katkelman sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen tukeen liittyen yhteenvedonomaaisesti erään nuoren vastauksesta kyseiseen kohtaan:

Ajattelen olevani etuoikeutettu, sillä omien paineiden käsittelyssä on auttanut esimerkiksi rakastava perhe ja ymmärtäväiset,

empaattiset ystävät, vakaa vanhempien mahdollistama toimeentulo, pääsy terveydenhoitoon (tarvittaessa yksityislääkärille) ja mahdollisuus hidastaa ja pitää taukoa esimerkiksi opinnoista. Toivoisin lisää tällaisia mahdollisuuksia ihan jokaiselle taustasta ja toimeentulosta riippumatta. (Nainen, suomi, 28-v.)

Kuten edeltävä vastaus tiivistää, on parempi, jos nuori kokee, että hän saa tukea paineisiinsa useassa eri muodossa. Sosiaalinen tuki on tärkeää, erityisesti läheisimmiltä ihmisiltä saatu. Tästä kertoo se, että kaverit, vanhemmat tai huoltajat, sisarukset ja seurustelukumppani ovat ne tahot, joilta nuoret ilmoittavat saaneensa eniten tukea paineisiinsa. Tämän lisäksi ammattilaisten tuki voi olla nuorelle tarpeen paineista riippuen. On tärkeää huomata myös nuorten ilmoittama itsenäinen itsensä tukeminen esimerkiksi liikunnan, videopelien, kirjallisuuden ja lemmikkien muodossa.

MILTÄ PAINEET TUNTUVAT?

Kysymykseen ”Miltä kokemasi paineet useimmiten tuntuvat?” nuoret pystyivät sekä valitsemaan yhden tai useamman vastausvaihtoehdon valmiista vaihtoehdoista että kirjoittamaan itse avovastauksen ”joltain muulta” -vaihtoehtoon. Nuorista 4 prosenttia kertoi, ettei ole kokenut paineita. Paineilla voi olla myönteinen tai kielteinen vaikutus, joskus jopa molempia. Paineet voivat toisaalta heikentää nuoren elämäntyytyväisyyttä, mutta toisaalta ne voivat auttaa suorittamaan yhteiskuntaan osallistumisen ja integraation kannalta merkityksellisiä tehtäviä.

Useimmiten paineet ahdistivat nuoria. Näin vastasi lähes neljä kymmenestä (37 %). Ahdistuneisuus kuuluu nuoruusiän yleisimpiin psyykkisiin oireisiin (Ranta ym. 2001). Vuoden 2025 Kouluterveyskysely kertoo, että kohtalais- tai vaikeaa ahdistusta koki noin kolmasosa yläkoulussa (8. ja 9. luokalla) ja toisella asteella (ammattikoulussa ja lukiossa 1. ja 2. vuodella) olevista nuorista tytöistä ja alle kymmenesosa

pojista (Helenius, Kivimäki & Luopa 2025). Kohtalaista tai vaikeaa ahdistusta kokevien tyttöjen määrä on vähentynyt selvästi uusimmassa mittauksessa koronapandemian ja sen jälkeisten vuosien suurimmista lukemista. On hyvin mahdollista, että monet niistä asioista, joista nuoret kertoivat kokevansa paineita (ks. kuvio 13), ovat ainakin osalla nuorista raportoidun ahdistuksen taustalla.

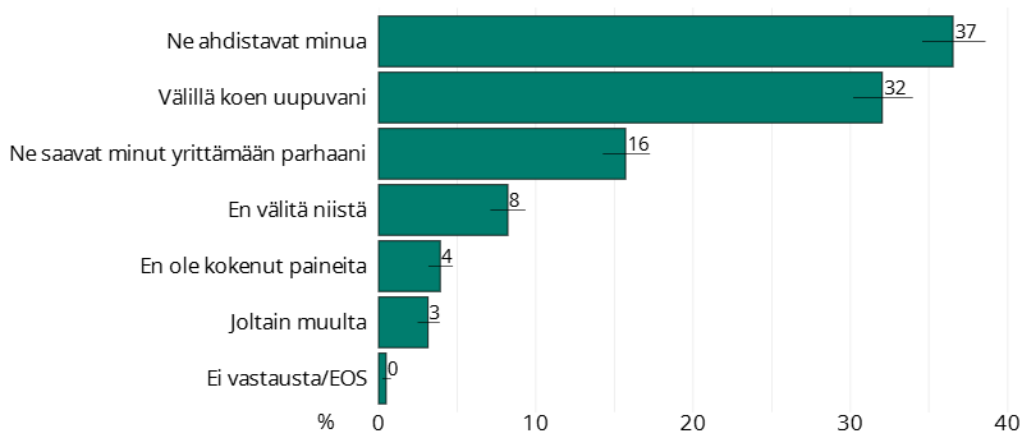
Toiseksi suurin osuus, vajaa kolmannes (32 %), ilmoitti välillä kokevansa paineiden takia uupumusta. Nuoren uupumuksen taustalla on usein pitkäaikainen stressi, joka voi johtua monista erisyistä. Vuoden 2021 Kouluterveyskyselyn mukaan noin 20 prosentilla oppilaista ilmeni uupumusta (Helakorpi & Kivimäki 2021). Uupumus voi vaikuttaa muun muassa mielenterveyteen, fyysiseen terveyteen sekä edelleen syrjäytymiseen (Matti 2023, 21–28). Koulu- ja opiskelu-uupumuksen esiintymisen hälyttäviä esimerkkejä ovat voimakas koulutyöhön liittyvä väsymys, välinpitämättömyyden suhtautuminen, heikko suoriutuminen koulutyössä, stressaaminen vapaa-ajalla, merkityksettömyyden ja riittämättömyyden tunteet, muutokset itsetunnessa sekä masennus (Salmela-Aro 2010). Koulu- ja opiskelu-uupumus on yleisempää tytöillä. Nuorten uupumukseen vaikuttaa usein suorituspainien määrä niin koulussa, opinnoissa kuin työelämässä. Todennäköisestä

työuupumuksesta kärsivien nuorten aikuisten (tässä yhteydessä alle 36-vuotiaiden) määrä on kaksinkertaistunut pandemiaa edeltäneestä ajasta (Suutala, Kaltiainen & Hakanen 2024).

Paineiden mahdollisesta myönteisestä vaikutuksesta kertoo se, että joka kuudes vastaaja (16 %) kertoi, että paineet saavat heidät yrittämään parhaansa. Joka kahdestoista (8 %) nuori puolestaan kertoi, ettei välitä paineista. Neljä vastaajaa koki kaikkia eri tunteita valmiiksi annetuista vastausvaihtoehdoista.

Avovastauksissa kysymys paineiden tuntemisesta avautui laajemmin. Myös niissä oli nähtävissä, että paineet voivat olla nuorille sekä kannustava että heikentävä tekijä – tai molempia. Heikentäviä tunteita paineisiin liittyen mainittiin nuorten kirjoittamissa kokemuksissa enemmän kuin kannustavia. Olemista ja tekemistä heikentävät tunteet asettuivat laajalle skaalalle satunnaisesta jännityksestä, ahdistuksesta ja stressistä aina lamaannuttavaan uupumukseen, ahdistukseen ja masennukseen. Myös turhautumista, ärtymystä ja vihaa koettiin paineisiin liittyen. Paineet aiheuttivat myös epäoikeudenmukaisuuden tunnetta. Paineisiin liittyvien tunteiden kielteistä kehää kuvaa seuraava vastaaja:

Paineet vaihtelevat aiheen mukaan, mutta usein koen yhdistelmää esim. ahdistuvani,

Kuvio 16. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Miltä kokemasi paineet useimmiten tuntuvat?”.

jonka takia pakotan itseni yrittämään liikaa johtaen uupumiseen, jonka seurauksena lepääminen alkaa ahdistaan laiskuutena. (Mies, suomi, 28-v.)

Kahdeksassa avovastauksessa nuoret kokivat, että vaikka paineet voivat tuntua ikäviltä, ne kuitenkin vievät heitä elämässä eteenpäin. Osa kertoi pyrkivänsä ottamaan asiat rennommin ja tekemään parhaansa. Eräs vastaaja koki paineet myönteiseksi elämää eteenpäin vieväksi voimaksi, jolla on vahva yhteisöllinen ulottuvuus:

Ne ovat oikein hyvä, motivoiva voima. Kuri on rakkautta! Lisäksi, ne vahvistavat yhteisöllisyyden tunnetta, sekä tunnetta johonkin itseä suurempaan kuulumisesta. (Mies, suomi, 21-v.)

Yhdeksän nuorta kertoi paineiden sekä sisältävän myönteistä, eteenpäin vievää voimaa, mutta toisaalta välillä aiheuttavan suurta kuormittumista ja tunteen raskailta, jolloin tunteet ”[v]aihtelee uupumuksen ja parhaansa yrittämisen välillä” (mies, suomi, 19-v.). Kysymykseen kirjoittamisestaan vastauksissa nuoret avasivat välillä hyvinkin monisanaisesti paineisiin liittyviä tuntemuksiaan, jolloin näkyviin tulee erilaisten paineiden ja niihin liittyvien tunteiden moninaisuus kokonaisvaltaisemmin:

Hyvä kysymys. Kuinka kuvailisin koko tunteiden kirjoa, pukisin sanoiksi tunteet. Mitä tunteita se sinussa herättäisi, ollessasi jatkuvan muutoksen keskellä, samalla taipuvainen ajattelemaan tulevaa. Kun et ole edes varma miltä ympärilläsi näyttää muutaman vuoden kuluttua? Kun oma totuus, tarina elämästä ei ole kyllin vahva voimaannuttamaan. Miltä se tuntuu? (Mies, suomi, 26-v.)

MITÄ KAIKKIEN TULISI TIEDÄ NUORTEN KOKEMISTA PAINEISTA?

Verkkolomakkeessa oli yksi avokysymys, johon nuoria pyydettiin halutessaan vastaamaan kir-

joittamalla itse vastauksensa kokonaan: ”Mitä kaikkien tulisi tietää nuorten kokemista paineista?” Aikaisemmissa Nuorisobarometreissa kaikki kyselyn vastaajat eivät ole voineet itse sanallistaa avovastaukseen kokemuksiaan ja näkemyksiään. Tällainen tilastotietoa täydentävä laadullinen osa-aineisto on osana Nuorisobarometriä nyt ensimmäistä kertaa.

Kysymykseen tuli 933 vastausta. Näistä osa oli vain muutaman sanan mittaisia, pisin puolestaan jopa 730 sanaa. Varsin monet nuoret kirjoittivat yhdestä kolmeen lausetta. Vastaukset olivat samankaltaisia kuin edellä käsiteltyihin monivalintakysymyksiin annetut avovastaukset siitä, millaisia paineita nuoret kokevat ja miltä paineet tuntuvat, mutta tässä kysymyksessä osa nuorista pohti paineiden teemaa vielä paljon moniulotteisemmin. Kuvaamme tässä alaluvussa niitä teemoja, jotka toistuivat avokysymyksen vastauksissa. Lisäksi kerromme teemojen linkittymisestä toisiinsa.

Avokysymykseen vastatessaan osa nuorista pohti lisäksi sitä, mikä tekee juuri tästä historiallisesta ajasta erityisen suhteessa nuorten kokemiin paineisiin. Osa myös antoi vastauksissaan suosituksia sille, mitä nuorten kokemille paineille tulisi tehdä. Käsittelemme nykyajan paineiden erityisyyttä koskevia pohdintoja sekä nuorten toisilleen ja aikuisille antamia suosituksia tämän alaluvun loppupuolella.

Nuorten avovastaukset vietiin tekstimuodossa Atlas.ti-ohjelmaan, ja ne koodattiin sisällönanalyysillä. Yhden nuoren vastaus koodattiin aina yhdeksi lainaukseksi. Näin on mahdollista tarkastella, mitkä teemat esiintyvät yhdessä. Taulukoon 2 on koottu 35 eniten esiintynyttä teemaa nuorten avovastauksista.

Eniten nuoret toivat avovastauksissaan esiin, ettei nuorten kokemia paineita saisi vähätellä tai aliarvioida (171 vastausta). Monet nuoret kertoivat vastauksissaan, että paineiden kokeminen on nuorille yksilöllistä: se mikä toiselle nuorelle aiheuttaa suurtakin painetta, saattaa toiselle olla aiheuttamatta paineita (68 vastausta). Nuoret siis korostivat yksilöllistä ja tapauskohtaista orientaatiota erilaisiin paineisiin erilaisten nuorten erilaisina nuoruuden ajanjaksoina. Samalla nuoret

Taulukko 2. Temaattiseen koodaukseen pohjautuva teemojen esiintyvyys nuorten vastauksissa avokysymykseen ”Mitä kaikkien tulisi tietää nuorten kokemista paineista?”.

Teema	n
Ei saa aliarvioida nuorten kokemia paineita	171
Työhön ja työmarkkinoihin liittyvät paineet	154
Opintoihin liittyvät paineet	138
Sosiaalinen tuki paineisiin	111
Sosiaaliset paineet ja odotukset	103
Lukuisat erilaiset paineet	79
Sosiaalisen median aiheuttamat paineet	79
Ei syytä huoleen – paineet ovat osa elämää	73
Yhteiskunnan odotukset (ml. politiikka)	72
Paineet vaikuttavat yksilöllisesti eri tavoin	68
Mielenterveyshaasteet	56
Suositus aikuisille nuorten paineisiin liittyen	55
Yhteiskunnalliset muutokset (ml. politiikka)	53
Taloudelliset paineet	52
Paineista selviytyminen yksin – ei kerro paineista muille	51
Paineet aiheuttavat stressiä ja/tai ahdistusta	49
Paineet kasvun tukena	48
Neuvo nuorelle: Usko itseesi – ole oma itsesi	46
Planetaariset ja maailmantilanteen kriiseihin liittyvät paineet	43
Paineiden aiheuttama lamaannus, uupumus, alisuoriutuminen	42
Sukupolvien ohipuhuminen	37
Lapsien hankkimiseen ja lapsiperhearkeen liittyvät paineet	32
Historiallisesti ainutlaatuinen tilanne aiheuttaa paineita	31
Vanhempien odotukset	30
Parisuhdepaineet	25
Ulkonäköpaineet	25
Paineiden aiheuttama väsymys ja riittämätön lepo	22
En osaa sanoa	20
Täydellisyyden tavoittelu paineiden taustalla	18
Ei ole paineita – paineet ovat liioiteltuja	17
Edellinen sukupolvi ei toiminut oikein	16
Miltä paineet tuntuvat	15
Paineet ovat itseaiheutettuja	14
Elämä vaikeutuu sukupolvilta seuraaville	13
Eläkkeisiin liittyvät paineet	11

Teema	n
Elämän nopeutuminen aiheuttaa paineita	11
Perinteinen media aiheuttaa paineita	11
Nuorilta vaaditaan enemmän kuin iäkkäimmiltä	10
Perheen tuki paineisiin	10
Nuoret alttiimpia paineistumaan	9
Arvojen eriytyminen aiheuttaa paineita	8
Menestymisen paineet	8
Myönteiset paineet saavat tekemään parhaansa	8
Asumiseen liittyvät paineet	7
Harrastuksiin liittyvät paineet	7
Informaatiotulvan aiheuttamat paineet	4
Kulutustottumuksiin liittyvät paineet	4
Rasismi ja suvaitsemattomuus	4
Vähemmistöpainne, eriarvoisuus	4
Yrittäjyyden aiheuttamat paineet	4
Miesten ja naisten välisen vuorovaikutuksen paineet	3
Myötätunnon puute	3
Päihitteet ja paineet	3
Ystävyyteen liittyvät paineet	3
Neuroepätyypillisyydet ja paineet	3

toivat vastauksissaan esiin, kuinka osa pärjää paineiden keskellä yksin ja haluaakin pitää kokemuksensa ainoastaan itsellään, kun taas toiset nuoret hyötyvät erilaisesta sosiaalisesta tuesta paineidensa käsittelyssä ja niiden kanssa elämisessä. Osa nuorista puolestaan kertoi kokevansa painetta siitä, että pitäisi selvitä paineistaan yksin. Nuoret myös kirjoittivat, että olisi tärkeää laajemmin yhteiskunnassa ymmärtää, etteivät paineet aina näy ulospäin.

Nuorten yksilöllinen suhtautuminen paineisiin näkyy myös muissa taulukossa 2 esitetyissä teemoissa. Esimerkiksi 48 vastauksessa paineiden nähtiin tukevan nuoren kasvua, ja kahdeksassa vastauksessa paineet nähtiin pelkästään hyvänä asiana. 17 vastaajaa oli sitä mieltä, ettei nuorilla ole todellisia paineita, ja 14 vastaajaa piti paineita itseaiheutettuina. Noin 10 vastaajaa koki, että nuoret ovat ikäryhmänä alttiimpia paineistumaan

kuin heitä vanhemmat tai nuoremmat. 19 vastaajaa ei osannut vastata kysymykseen. 73 vastaajaa kirjoitti, että paineet ovat osa elämää, eikä niistä ole syytä olla liian huolissaan. 10 vastaajaa koki, että nuorilta ikäryhminä vaaditaan enemmän kuin heitä vanhemmilta, mikä osaltaan lisää paineita juuri nuoruudessa.

Työn saantiin, työelämään ja työmarkkinoihin liittyviä paineita mainittiin avokysymyksen vastauksissa teemoista toiseksi eniten (154 vastausta). Vastauksissaan nuoret kirjoittivat työpaikan saannin haasteista sekä siitä, kuinka tutkinto ei enää takaa työpaikkaa ja kuinka paljon nuorilta vaaditaan ensimmäisiin työpaikkoihin. Lisäksi nuoret käsittelivät vastauksissaan sitä, kuinka nuorilta nyky-yhteiskunnassa vaaditaan yhä nopeampaa valmistumista tutkintoon ja siirtymistä työelämään. Toisaalta puhuttiin työelämän tahdin nopeutumisesta.

Lähemmän tarkastelun myötä havaitsimme, että työelämäpaineiden teemaan linkittyi usein myös muita aineistosta koodattuja teemoja. Näitä suhteita voi tarkastella määrällisesti taulukosta 3, johon on koottu ne teemat, joihin liittyvistä vastauksista yli puolessa mainittiin myös työhön liittyvät paineet. Näin tulee näkyväksi esimerkiksi se, että opintoihin liittyvät paineet linkittyivät läheisesti työelämän paineisiin. Opintopaineita koskevista vastauksista (138 vastausta) 74 käsitteli nimittäin myös työelämää. Nuorten avovastauksissa tämä yhteys saattoi näkyä esimerkiksi sen pohdintana, kokeeko nuori valmistuvansa alalle, jossa on mahdollista työllistyä, tai uskooko hän valmistuvansa riittävän nopeasti ja tarpeeksi hyvin arvosanoin saadakseen koulutustaan vastaavan työpaikan. Yrittäjyyden mainitsi puolestaan avovastauksissaan neljä vastaajaa, ja näistä vastauksista kaikki linkittyivät työelämän paineisiin.

Opiskelun lisäksi myös taloudelliset paineet mainittiin usein työelämään linkittyneenä. Taloudellisia paineita koskevista vastauksista (52 vastausta) 28 käsitteli myös työelämän paineita. Taloudellisten paineiden kohdalla nuoret pohtivat esimerkiksi sitä, onko omalla työllä mahdollista saavuttaa toivottu taloudellinen elintaso. Nuoret toivat myös esiin epäoikeudenmukaisuuden tunteitaan siitä, että heidän tulee maksaa eläkkeitä, vaikka eläkejärjestelmän tulevaisuus on nuorten omasta näkökulmasta epäselvä. Eläketemaan liittyviä vastauksia oli 11, joista 8 linkittyi myös työelämään. Myös asumisen (ml. omistusasuntojen) hintojen nousu mainittiin paineita aiheuttavana aineistossa 7 kertaa, ja näistä vastauksista 4 liittyi työelämään.

Usein työelämän paineet, taloudelliset paineet ja opiskelun paineet linkittyivät nuorten vastauksissa myös keskenään. Nuoret toivat esimerkiksi useasti esiin, kuinka uuvuttavaa mutta välttämätöntä on käydä opiskelujen ohessa töissä, jotta pärjäisi taloudellisesti. Hintojen ja asumisen kustannuksien nousu sekä Suomen hallituksen tekemät leikkaukset opinto- ja asumistukiin vaikeuttavat tilannetta entisestään.

Yhteiskunta on luonut liikaa painetta, esimerkiksi taloudellisesti. Opiskelijoiden, sekä kotiäitien ja lapsiperheiden pärjääminen on tehty vaikeaksi. Samaten yrittäjyys on tehty TODELLA haastavaksi Suomessa, vaikka monet nuoret haluaisivat yrittää. Yritystoiminta on tehty liian haasteelliseksi ja ei-kannattavaksi. (Nainen, muunkielinen, 25-v.)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimusten mukaan opiskelijoiden koettu toimeentulo on niukentunut ja muuttunut epävarmemmaksi tällä vuosikymmenellä. Joka neljäs opiskelija on pelännyt ruoan loppuvan rahanpuutteen vuoksi, ja viidesosa opiskelijoista on joutunut tinkimään jopa lääkkeiden ostamisesta. Tällainen tilanne ei auta opintojen etenemisessä tai kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista huolehtimisessa. (Kestilä & Karvonen 2025a.)

Toisenlaista ristiriitaa nuoret kokivat samanaikaisista paineista edetä työelämässä ja toisaalta löytää hyvän parisuhde sekä tehdä lapsia. Lapsien tekemiseen ja lapsiperhearkeen liittyvistä paineista kirjoittaneista nuorista (32 vastausta) 19 kirjoitti myös työhön ja työmarkkinoihin liittyvistä paineista. Parisuhdepaineista kertoneista nuorista (25 vastausta) puolestaan 14 kirjoitti myös työelämän paineista.

Nuorilla voi olla äärimmäisen kovat paineet liittyen elämän aivan perusasioihin: toimeentulo, kumppani, perhe jne. Nämä ei välttämättä ole itsestäänselvyyksiä tulevaisuudessa. (Mies, suomi, 22-v.)

Kiinnostavasti kuusi seitsemästä nuoresta, jotka kirjoittivat avovastauksissaan tavoitteellisiin harrastuksiinsa liittyvistä paineista, kirjoitti myös työelämän paineista. Osa heistä kirjoittikin siitä, kuinka vaikeaa on saada aika riittämään sekä aktiiviseen (kilpa)harrastamiseen että palkkatyöhön.

Työelämään liittyvien erinäisten paineiden jälkeen kolmanneksi eniten nuoret mainitsivat avokysymysvastauksissaan opintoihin liittyviä paineita (138 vastausta) (ks. taulukko 2). Näissä

Taulukko 3. Teemat, joiden kanssa työhön liittyvät paineet linkittyivät nuorten avovastauksissa eniten. Työhön ja työmarkkinoihin liittyviä paineita käsitteleviä vastauksia oli yhteensä 154.

Teema (vastausten kokonaismäärä)	Työelämän paineisiin linkittyvät vastaukset (n)
Opintoihin liittyvät paineet (138)	74
Taloudelliset paineet (52)	28
Lapsien tekemiseen ja lapsiperhearkeen liittyvät paineet (32)	19
Parisuhdepaineet (25)	14
Eläkkeisiin liittyvät paineet (11)	8
Elämän nopeutuminen (11)	7
Harrastuksiin liittyvät paineet (7)	6
Asumiseen liittyvät paineet (7)	4
Yrittäjyys (4)	4

vastauksissa muun muassa kerrottiin, kuinka opintoihin liittyvät moninaiset paineet voivat uuvuttaa ja liiallinen paine jopa lamaannuttaa ja aiheuttaa alisuoriutumista opinnoissa. Riittämättömän lepo ja väsymys esiintyivät osassa opintopaineisiin liittyvistä vastauksista, kuten seuraavassa:

1. Akateeminen paine ja tulevaisuuden huoli
Monilla nuorilla on korkeat odotukset koulumenestyksestä ja tulevaisuuden urasta. Kilpailu koulutuspaikoista ja työpaikoista voi aiheuttaa stressiä ja ahdistusta. Jatkuva paine suoriutua hyvin voi johtaa uupumukseen tai itseluottamuksen menetykseen. (Mies, muunkielinen, 25-v.)

Opintoihin liittyviä paineita saattoi nuorten vastauksissa lisätä kavereiden kanssa tapahtuva vertailu. Osalla nuorista vanhempien odotukset nuoren opiskeluvaihtoista ja menestyksestä aiheuttivat lisää paineita. Nuoret kirjoittivat myös kasvaneesta paineisuudesta siinä, ettei ole mahdollista kokeilla erilaisia opintopolkua ja etsiä omaa paikkaansa, vaan olisi pystyttävä heti peruskoulun jälkeen valitsemaan itselleen oikea opintopolku tulevaisuuden ammattiin. Myös aikuiskoulutuksen heikentämistä kritisoitiin. Ylipäättään toivottiin yhteiskunnalta lisää tilaa oman itsen ja yhteiskunnallisen paikan etsimiseen sekä erilaisten opintojen tekemiseen.

Koulutuksesta ja terveydenhuollosta leikkaaminen saa olon tuntumaan siltä, että päättäjiä ei kiinnosta nuorten hyvinvointi tai tulevaisuus. Se tuntuu paineistavalta. (Mies, suomi, 26-v.)

Opiskelijoiden jaksaminen on ollut jo pitkään koetuksella. Esimerkiksi Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimuksen (Kiviruusu & Suvisaari 2025) mukaan korkeakoulussa opiskelevista naisista 23 prosentilla ja miehistä 10 prosentilla oli viimeisen 12 kuukauden aikana todettu ahdistuneisuushäiriö. Vastaavasti 18 prosentilla naisista ja 12 prosentilla miehistä oli todettu masennus viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana. Todettu ahdistuneisuushäiriö ja masennus ovat yleistyneet naisilla, mutta miehillä niiden esiintyminen on pysynyt samalla tasolla. Lisäksi saman tutkimuksen mukaan naisista 60 prosenttia ja miehistä 68 prosenttia kokee saaneensa riittämättömästi mielenterveyspalveluita korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelut tarjoavalta YTHS:ltä. (Mt.) Opiskelijoiden kuormitus muodostuu monesta eri lähteestä. Tällä hetkellä muun muassa taloushaasteet, yksinäisyys ja etäopiskelun aiheuttama kuormitus heikentävät opiskelijoiden jaksamista.

Osa nuorista toi vastauksissaan myös esiin, kuinka neuroepätyypilliselle opiskelu tuottaa

omanlaisiaan paineita. Yksi näistä vastaajista kertoi myös ystävyssuhteiden haasteista ja samalla paineista, jotka aiheutuvat siitä, että päihitteet olisivat ainoa sosiaalisuuden muoto kaveri- ja ystävyssuhteissa. Eräs vastaaja kirjoitti neuroopätyypillisyydestä yleisemmällä tasolla:

Tulisi myös ottaa huomioon, että neuroopätyypilliset nuoret kokevat asiat usein paljon herkemmin ja ovat vastaanottavaisempia negatiiviselle palautteelle. Yhteiskunta vaatii tiettyjä toimintamalleja, jotka eivät tule luonnostaan neuroopätyypillisille henkilöille, joka luo painetta esittää ja ja pyrkiä vaikuttamaan samalta kuin muut. (Nainen, suomi, 21-v.)

Vähemmistöihin identifioituvien nuorten koulutuksellisia odotuksia ja paineita käsittelevät tässä teoksessa tarkemmin Anne-Mari Souto ja Hanna Nuutinen. He kertovat artikkelissaan siitä, kuinka vähemmistöihin identifioituvilla nuorilla saattaa olla valtaväestöstä poikkeavia kokemuksia koulutuksellisista odotuksista ja paineista. Tätä teemaa sivuavia paineita nuoret raportoivat aineistomme avovastauksissaan esimerkiksi liittyen yhteiskunnan suvaitsemattomuuteen ja rasismiin, jotka osaltaan lisäävät paineita (4 vastausta). Yhtä monessa vastauksessa käsiteltiin vähemmistöpaineita ja eriarvoisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa (4 vastausta). Lisäksi kahdeksassa vastauksessa kirjoitettiin yleisesti menestymisen paineista, joita koettiin niin opinnoissa kuin työelämässä tai elämässä menestymisessä yleisemmällä tasolla.

Neljänneksi eniten (111 vastausta) nuoret kirjoittivat vastauksissaan sosiaalisesta tuesta (ks. taulukko 2). Näissä vastauksissa ensisijaisesti peräänkuulutettiin sosiaalisen tuen tärkeyttä niille nuorille, jotka kokevat paineita. Sosiaalinen tuki tarkoitti suurimmassa osassa vastauksista vain yksinkertaisesti toista ihmistä, jonka kanssa voisi keskustella kokemistaan paineista. Sosiaalista tukea antoivat ja sitä toivottiin ystäviltä, mutta myös muilta lähipiirin ihmisiltä. Myös erilainen ammattiapu ja sen toive (esim. oppilaanohjauksessa, terveydenhuollossa) koodattiin tähän ryhmään. Erikseen koodattiin lapsuuden perheen

antama tuki (10 vastausta). Sosiaalisen tuen ei aina toivottu olevan aktiivista:

Nuoret eivät välttämättä kaipaa aina neuvoa tai ohjeita. Välillä riittää, että tulee kuuluksi ja ymmärretään nuoren nykyinen tila. Maailma on muuttunut, se mikä toimi aiemmin, ei välttämättä toimi enää. (Mies, suomi, 23-v.)

Sosiaalisen tuen teoriassa sosiaalinen tuki usein jaetaan useisiin eri muotoihin, jotka ovat tärkeitä yksilön hyvinvoinnille (Thoits 1986). Erilaisia sosiaalisen tuen muotoja, jotka voivat auttaa nuorta paineisessa tilanteessa, ovat esimerkiksi käytännön apu (taloudellinen apu tai apu arjen tehtäviin), emotionaalinen tuki (tilan antaminen tunteiden ilmaisemiseen ja niiden kuunteleluun), toiminnallinen tuki (nuoren auttaminen ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä) sekä tiedollinen tuki (nuorelle tarjottava tieto ja neuvot, jotka auttavat häntä tekemään päätöksiä tai ymmärtämään tilanteita paremmin). Nuoret kirjoittivat kaikista näistä sosiaalisen tuen muodoista vastauksissaan, ja onkin selvää, ettei pelkkä tiedollinen tuki useimmiten riitä. Nuoret tarvitsevat vastausten perusteella myös muita tuen muotoja – suuresti arvostettiin esimerkiksi sellaista kuuntelemista, jossa nuorten kokemat paineet otetaan vakavasti. Sosiaalinen tuki on tutkitusti auttanut stressitilanteissa (mt.).

Sosiaalisista paineista ja odotuksista kirjoitettiin viidenneksi eniten, yhteensä 104 avovastauksessa (ks. taulukko 2). Nuoret kirjoittivat vanhempien ja muiden aikuisten mutta myös ystävien odotuksista liittyen heidän opintoihinsa ja sijoittumiseensa työelämässä. Sosiaalisia paineita ja odotuksia koettiin myös laajemmin suhteessa siihen, kuinka nuoren pitäisi elää omaa elämäänsä: ”Paineita tulee etenkin vanhemmilta sukupolvilta eikä oteta tosissaan esimerkiksi mielenterveysongelmia.” (Nainen, suomi, 26-v.) Sosiaalisista paineista ja odotuksista kirjoitettiin myös painostamisena, jonka aiheuttamia haasteita hyvinvoinnille käsittelee esimerkiksi seuraava vastaaja:

Painostaminen vie viimeisenkin motivaation riipteen ja ilon opiskelusta. Painostaminen syö ongelmanratkaisukykyä, jaksamista ja mielenterveyttä. Kun mielenterveys on huono, ei jaksaminen opiskeluihin riitä. Nuoret palavat loppuun ennen työelämään siirtymistä. Kun nuoret palavat loppuun ennen työelämään siirtymistä, ei meillä ole työvoimaa. (Nainen, suomi, 27-v.)

Omanlaisenaan sosiaalisena paineena voidaan nähdä myös kulutustottumuksiin liittyvät paineet, joista kirjoitti neljä vastaajaa. Näissä vastauksissa näkyi sekä kulutuskulttuurikritiikkiä että paineita eettiseen ja kestäväan kuluttamiseen. Toisaalta niissä kirjoitettiin mainonnan ja markkinoinnin pitkälti rakentavan kuluttamisen odotuksia ja paineita. Lisäksi mainittiin, että nuoren elämämaailma voi tuottaa kuluttamisen paineita.

Sosiaalinen media mainittiin kuudenneksi useimmin, 79 avovastauksessa, joista 15:ssä kirjoitettiin myös ulkonäköpaineista. Sosiaalisen median nähtiin tuottavan nuorille mielikuvia täydellisestä elämästä ja elämäntavoista sekä siten myös paineita näistä tavoitteista, jotka on lähes mahdoton saavuttaa:

2. Sosiaalinen media ja vertailun kulttuuri
Nuoret altistuvat jatkuvasti ihannoitujen elämäntyylien ja ulkonäköstandardien vaikutukselle.
FOMO (Fear of Missing Out) voi lisätä ahdistusta ja tunnetta ulkopuolisuudesta.
Netissä tapahtuva kiusaaminen ja negatiiviset kommentit voivat heikentää itsetuntoa. (Mies, muunkielinen, 25-v.)

Sosiaalisen median ja perinteisen median nähtiin vastauksissa osaltaan myötävaikuttavan informaatiotulvaan, johon liittyvistä paineista kirjoitettiin neljässä avovastauksessa. Sosiaalisen ja perinteisen median sekä informaatiotulvan yhdistyessä elämän nopeutumiseen voidaan viitata ilmiöön, josta Hartmut Rosa (2013) käyttää käsitettä ”ajan kiihtyminen”. Elämän nopeutuminen tai ajan kiihtyminen liittyy usein teknologiaan, digita-

lisaatioon sekä talouden ja kulttuurin globalisaatioon.

Osa vastaajista näki sosiaalisen median myös väyläksi saada sosiaalista tukea esimerkiksi paineisiin. Toisaalta nuoret kirjoittivat siitä, kuinka sosiaalinen media saattaa vaikuttaa arvomaailmojen eriytymiseen miesten ja naisten välillä tai ylipäättään yhteiskunnalliseen polarisaatioon, suvaitsemattomuuteen tai myötätunnon puutteeseen. Sosiaalinen media saattoi vaikuttaa kielteisesti myös ystävyys-suhteisiin:

Itselleni puolestaan ihmissuhdepaineet ovat melko suuret, sillä en koe ymmärtäväni miten kavaruudet ja ystävyudet toimivat. Jätän itselleni paljon aikaa kavereiden kanssa hengailulle, mutta en omista kaveriporukkaa joka tekisi samoin itselleni takaisin. Lisäksi seurustelukumppanin (ja myös ihan vain kavereidenkin) löytäminen on nykyään erittäin monimutkaista erinäisten yksinäisyyskriisien ja someaddiktioiden vuoksi. (Mies, suomi, 20-v.)

Nuoret kirjoittivat usein myös yhteiskunnan heihin kohdistamista paineista ja odotuksista (72 vastausta). Osa nuorista nosti vastauksissaan esiin yhteiskunnan ristiriitaiset odotukset nuoria kohtaan: on sekä nopeasti valmistuttava ja siirryttävä työelämään veronmaksajaksi että synnyttävä lapsia.

Yhteiskunta asettaa paineita, mutta ei anna ollenkaan työkaluja tai resursseja tavoitteisiin pääsemiseen. Päinvastoin. Tuntuu, että nykypolitiikka ja yhteiskunta asettaa mahdollisimman suuria esteitä menestyksemme tielle ja syyttävät meitä siitä, ettemme ylitä heidän esteitään (joita heillä itsellään ei edes ollut omassa nuoruudessa). (Muu, suomi, 29-v.)

Young people are told to get a high level of education, but they are not financially supported to do so by the government. They are expected to get a job while studying, which

most people do not have the option or/and resources to do. (Muu, suomi, 22-v.)

Yhteiskunnan nuoriin kohdistamiin odotuksiin ja paineisiin liittyvissä vastauksissa käsiteltiin usein sitä, että Suomen yhteiskunnallinen tilanne on nyt hyvin erilainen kuin vanhempien sukupolvien tilanne aikanaan oli. Nuoret viittasivat tällä vastauksissaan erityisesti opintopolkuihin ja epävarmuuteen saada koulutustaan vastaava työpaikka, toisaalta Suomen taloudelliseen tilanteeseen. Nuorten näkemyksiä siitä, mikä nykyisessä historiallisessa ajassa ja maailmantilanteessa tekee heidän omasta mielestään heidän kohtaamistaan paineista ainutlaatuisia – ja miten he kokevat vanhempien sukupolvien suhtautuvan näihin paineisiin – käsittelemme tarkemmin seuraavaksi.

Yhteiskunnalliset muutokset, nykyajan paineiden ainutlaatuisuus ja sukupolvien välinen ohipuhuminen

The economy and society have shifted drastically since when older generations were young. (Mies, muunkielinen, 24-v.)

Nuoret toivat avovastauksissaan usein esiin sen, kuinka aikamme merkittävät yhteiskunnalliset muutokset aiheuttavat nykynuorille aivan omanlaisiaan paineita (53 vastausta), joita poliittisten päättäjien tai vanhempien sukupolvien on välillä vaikea ymmärtää. Osa nuorista kirjoitti myös suomalaisen yhteiskunnan tilanteesta (mm. taloudesta, eläkejärjestelmästä, rasismista, suvaitsemattomuudesta), joka aiheuttaa paineita nuorille. Osa nuorista käsitteli myös sitä, kuinka nykyisessä maailmantilanteessa aikaisempi politiikka tai yhteiskunnallinen ohjaus ei enää toimi. 43 vastaajaa kirjoitti puolestaan planetaarisen tai maailmantilanteen kriiseistä – planetaarisista rajoista, ilmaston lämpenemisestä tai maailmanpoliittisista muutoksista – joko osana muita paineiden aiheuttajia tai itsessään.

Nuorten vastauksista on nähtävissä erityisesti kolme teemaa, jotka heidän itsensä mielestä luonnehtivat nykynuorten kohtaamien paineiden

ainutlaatuisuutta: teknologia, maailmanpoliittinen tilanne sekä planetaariset kriisit. Hieman näitä kaikkia sivuaa esimerkiksi seuraavan nuoren vastaus:

Maailma muuttuu ennenäkemätöntä tahdilla. Kaupungistuminen, internet, globaali eksponentiaalinen väestönkasvu, Suomen väestön ikääntyminen, moderni ruokaympäristö ja ilmastomuutos asettavat nuoret historiallisesti poikkeukselliseen tilanteeseen. (Mies, suomi, 22-v.)

Teknologia tekee osan nuorista mielestä nuoruuden elämänvaiheesta historiallisesti ainutlaatuisen nykyaikana. Osa nuorista viittasi vastauksissaan aiempiin sukupolviin ja heidän aikanaan käytössä olleisiin teknologioihin, toiset puolestaan siihen, että maailma on 10 viime vuoden aikana muuttunut merkittävästi ja paljon nopeammin kuin historiassa aiemmin. Historiallisissa muutoksissa liittyen aiempiin sukupolviin viitattiin myös sosiaaliseen mediaan ja tekoälyyn sekä laajemmin elämän digitalisoitumisen tuotamaan informaatiotulvaan.

Maailmanpoliittista tilannetta käsittelevissä vastauksissa mainittiin muun muassa maailmanlaajuinen äärioikeiston ja rasismien nousu, Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja Israelin hyökkäys Gazaan. Edellä esitetyssä vastauksessa nuori myös kantoi huolta ”eksponentiaalisesta väestönkasvusta”, mutta sellaista ei tuoreimpien tutkimusten valossa ole odotettavissa. Esimerkiksi monitieteinen kansainvälinen tutkimusryhmä Earth4All arvioi, että globaali väestönkasvu hiipuu jo. Väestön määrä käy arvioiden mukaan korkeimmillaan 8,6 miljardissa vuonna 2050 ja kääntyy sitten laskuun. (Callegari & Stoknes 2023.)

Maailmantilanteen kriisien kanssa samaan teemaan koodattiin planetaariset kriisit (ks. taulukko 2), joiden aiheuttamista paineista nuoret raportoivat aineistossamme usein. Planeettamme tilanne onkin historiallisen vakava. Esimerkiksi vuonna 2023 uutisoitiin siitä, kuinka kuusi yhdeksästä planetaarisesta rajasta on ylitetty (Richardson ym. 2023). Planetaarisilla rajoilla

tarkoitetaan maapallon vakautta ja sietokykyä sääteleviä ympäristöprosesseja, joista määräävimiksi lasketaan muun muassa ilmastonmuutos, merien happamoituminen, typen ja fosforin kiertäminen, makean veden käyttö, maankäytön muutokset, luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen, ilmakehän pienhiukkaset ja kemiallinen saastuminen. Näille maapallon elinolosuhteisiin liittyville toiminnoille on määritelty raja-arvot, joiden ylittäminen lisää suurten ympäristömuutosten riskiä. Hälyttävää on, että syksyllä 2025 uutisoitiin seitsemänkin raja-arvon, merien happamoitumisen, ylittyneen (Sakschewski ym. 2025). Jatkuessaan tämä kehityskulku voi johtaa niin sanottuun keikahduspisteeseen, jonka jälkeen väärään suuntaan käynnistynyttä mekanisme ei voida enää millään toimilla hillitä. Esimerkkejä tällaisesta lähestyvistä keikahduspisteistä ovat Välimeren alueen kuumuus, lisääntyneet metsäpalot, kuivuus ja makean veden puute. Tilanne voi johtaa aavikoitumiseen, joka puolestaan pakottaa kasvit, eläimet ja ihmiset muuttoliikkeeseen etsimään uusia elinkelpoisia alueita. Aavikoitumista aiheuttaa Välimeren alueella myös kestävä maankäyttö. (Euroopan tilintarkastustuomioistuin 2018.)

Sivistyksen yhdeksi mittariksi voidaan nähdä se, millaiset toimintamahdollisuudet me nykyihmiset jätämme tuleville sukupolville (Salonen & Joutsenvirta 2018, 96). Vuoden 2021 Nuorisobarometrissa lähes yhdeksän kymmenestä vastanneesta oli samaa tai täysin samaa mieltä siitä, että tulevat sukupolvet joutuvat kärsimään, mikäli nykyinen ilmaston tuhoaminen jatkuu (Kiilakoski & Laine 2022, 40). Laajemmin voidaan ajatella, että aiemmat sukupolvet eivät ole riittävästi huolehtineet planetaarisista elämän reunaehdoista ja kestävä kehitysolosuhteista tuleville sukupolville, sillä osa nuorista kokee edellisten sukupolvien hankaloittavan tulevien sukupolvien elinolosuhteita (vrt. WCED 1987). Maailmanlaajuisessa, 10 000 nuorta käsittäneessä tutkimuksessa (Hickman ym. 2021) 83 prosenttia 16–25-vuotiaista puolestaan vastasi, että heistä ihmiset ovat epäonnistuneet planeetasta huolehtimisessa.

Myös lapsen oikeuksien sopimuksen yleiskommentti 26, joka koskee lapsen oikeuksia, ympäristöä ja ilmastonmuutosta, alleviivaa aikuisten riittämätöntä toimintaa planetaaristen kriisien edessä ja kutsuu sitä jopa rakenteelliseksi väkivallaksi nykyisiä lapsia sekä tulevia sukupolvia kohtaan (YK:n lapsen oikeuksien komitea 2023). Yleiskommentissa siteerataan hyvin selvää lasten viestiä: ”Haluaisin sanoa [aikuisille], että me olemme tulevat sukupolvet, ja jos te tuhoatte maapallon, missä me sitten elämme!?” (Mt.) Samansuuntaisesti kirjoittaa oman aineistomme nuori vastauksessaan:

Maailmassa on myös historian suurin joukkosukupuuton uhka koskaan ja se olisi täysin vältettävissä, jos nykyinen päättäjäsukupolvi ei olisi niin ahne ja muutoksyvytön. Ihmiset estävät muutosta toisen jälkeen hetkellisen onnellisuuden nimissä ja lykkää laiminlyönnin seuraamukset omille lapsilleen. Häpeäisivät jos hävetä osaavat. (Mies, suomi, 21-v.)

Hyvinvointivaltiossa sukupolvien välisissä suhteissa korostuu vastavuoroisuuden periaate. Siten sukupolvien väliset voima-, valta- ja hoivasuhteet ovat sidoksissa poliittiseen keskusteluun oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Tähän vaikuttaa muun muassa väestön ikääntyminen, mutta myös hyvinvointivaltion periaatteena pidetty ajatus siitä, ettei hyvinvoinnin lähtökohtia ole sopivaa riistää tulevalta sukupolvilta. Puhutaan niin sanotusta ”sukupolvisopimuksesta”. (Bardy 2010, 168.) Onkin syytä pohtia, miltä osin nuoret kokevat, että sukupolvisopimus ei enää ole voimassa.

Aineistossamme 16 nuorta, kuten seuraavan vastauksen kirjoittanut nuori, vastasivat, etteivät edelliset sukupolvet ole toimineet yhteiskunnallisesti oikein. Tämä johtaa sukupolvisopimuksen haurastumiseen (Bardy 2010, 168): aiemmat sukupolvet eivät ole pitäneet oikealla tavalla huolta siitä, että tuleville sukupolville jäisi vähintään yhtä hyvä yhteiskunta ja elinvoimainen planeetta kuin missä vanhempi sukupolvi on saanut elää.

We see the example set by the previous generations and we do not like the outcomes that have followed from their actions. Because of this, we question every choice that seems societally forced upon us and this leads to to be depressed since no right choice about what we should do in our life seems to exist. (Mies, muunkielinen, 25-v.)

13 vastauksessa nuoret kirjoittivat siitä, kuinka heidän mielestään yhteiskunnallinen tilanne vaikeutuu sukupolvelta seuraavalle:

Nykyään nuoriin kohdistuva paine on paljon suurempaa kuin ennen maailmantilanteen ja taloudellisen tilanteen vuoksi. Ne eivät ole verrattavissa siihen mitä esim. vanhempamme tai isovanhemmat kokivat. (Nainen, suomi, 23-v.)

Nykynuorten kokemat paineet tuntuvat olevan täysin eri mittasuhteissa entisaikojen nuorten ongelmiin verrattuna. On todella ärsyttävää kuunnella ohjeita esimerkiksi omien vanhempien ja isovanhempien ikäisiltä, sillä heidän aikanaan toimintatavat olivat täysin päinvastaiset ja maailma hyvin erilainen. Nuorten kokemien paineiden vähättely vain lisää niitä kun ei edes yritetä katsoa maailmaa nykynuorten näkökulmasta. (Nainen, suomi, 23-v.)

Kuten esimerkiksi edeltävistä aineistoesimerkeistä jälkimmäinen havainnollistaa, nuorten raporttoima kokemus siitä, että heidän kokemansa paineet ovat erilaisia kuin aikaisempien sukupolvien kokemat paineet, linkittyi vastauksissa monesti kokemukseen siitä, etteivät vanhemmat sukupolvet eivät useinkaan ymmärrä tätä. Tämä voi olla yksi syy kokemukseen niin sanotusta sukupolvien ohipuhumisesta, josta vastauksessaan kirjoitti yhteensä 37 nuorta. Viittaamme sukupolvien ohipuhumisen käsitteellä tässä sukupolvien väliseen dynamiikkaan, jossa keskeisenä argumentaatioissa ovat ikä ja sukupolvikokemus (vrt. Anttila 2010, 6).

Anu-Hanna Anttilan (2010) mukaan sukupolvien ohipuhumisessa on kysymys valtasuhteista, jännitteistä ja toimintatapojen muodostumisista, usein myös ”meidän” erottamisesta ”muista”. Kuten Anttila (mt., 9) asian muotoilee, tahaton ohipuhuminen kertoo sukupolvien välisestä puutteellisesta ymmärryksestä. Jos tahatonta ohipuhumista halutaan vähentää, on tarpeen ymmärtää eri ikäryhmien elämäntilanne ja siihen vaikuttavat sosiaaliset ja yhteiskunnalliset reunaehdot mahdollisimman hyvin. On olemassa myös tahallista ohipuhumista. Tällaisessa tilanteessa toinen osapuoli tietoisesti sivuuttaa, vähättelee tai puhuu toisen ihmisen ohi. Tahallinen ohipuhuminen on siis kohtaamattomuutta, jolla saatetaan tietoisesti haluta osoittaa omaa valta-asemaa tai vähätellä toisen ihmisarvoa. Tahallinen ohipuhuminen saattaa johtua esimerkiksi pyrkimyksestä hallita julkista keskustelua (mt.). Aikaisemmassa tutkimuksessa (mm. Kontkanen 2018) onkin todettu nuorten ja vanhempien sukupolvien välisen ohipuhumisen ilmenevän monin tavoin.

Ohipuhumista koskevissa vastauksissaan nuoret kertoivat kokevansa, etteivät nuoremmat ja vanhemmat sukupolvet kohtaa toisiaan keskustelutasolla. Näissä vastauksissa nuoret raportoivat kohtaamattomuudesta sekä rakentavan dialogin puutteesta vanhemman sukupolven edustajien kanssa:

Yhteiskunta on muuttunut rajusti 2008 laman jäljiltä eikä työllistyminen hyvin kouluttautuneillakaan ole itsestään selvää tai helppoa. Samalla maailman ja talouden epävarmuus luovat sellaisia haasteita joita iäkkäämmät ikäluokat eivät välttämättä osaa tunnistaa tai samaistua. Tämä on tavallista erityisesti ns ”suurten ikäluokkien” ja eläkeläisten tapauksessa. (Mies, suomi, 29-v.)

Usein kuulee keskustelua siitä, että nyky-
nuoret ovat jollain tapaa ”heikkoja”. On varmasti totta, että edellisillä sukupolvilla on ollut aivan toisenlaisia paineita ja monella tapaa paljon enemmän stressiä ja ahdistusta merkittävistä, elämän perusasioista, kuten

omasta toimeentulosta tai turvasta. Vaikka nykyään onkin valtavan paljon hyviä palveluja ja tukiverkkoja tarjolla, on mielestäni aivan selvää, että paineet eivät synny tyhjästä. [– –] Lisäksi ajattelen, että paineet ja stressi johtuvat eräänlaisesta merkityksettömyyden tunteesta. (Nainen, muunkielinen, 23-v.)

Vertailu menneisiin aikoihin on toki ymmärrettävää – jokainen näkee maailman omasta näkökulmastaan. Tunnen suurta myötätuntoa niitä edeltäviä sukupolvia kohtaan, jotka kohtasivat suuria haasteita ja paineita, kuten sotaa, nälänhätää, valuutanvaihtoa ja yms. Mutta se, että jos nuoret eivät ole kokeneet täsmälleen samoja haasteita kuin vanhemmat sukupolvet, ei tarkoita, että nuorten ongelmat eivät olisi todellisia. Taloudellinen epävarmuus, koulutuspainee, mielenterveysongelmat, sosiaalisen median aiheuttama stressi ja maailman tilasta kumpuava ahdistus ovat vain muutamia esimerkkejä siitä, mitä nuoret kohtaavat tänä päivänä. Jos itse kykenen tuntemaan myötätuntoa edeltäviin ihmisiin/sukupolviin ja heidän haasteisiin, niin miksei hyö voi tehdä samaa meille nuorille? Itse ne haasteet, josta kärsin, en koskaan toivoisi kenenkään tulevan sukupolven kokevan. (Nainen, muunkielinen, 24-v.)

Sukupolvien ohipuhumiseen voi liittyä myös nuorten ja samalla nuorten kokemien paineiden vähätelyä vanhempien sukupolvien edustajien taholta:

Paineita ei pitäisi vähätellä vain sen takia, koska on vielä nuori. Nuorista paineet tuntuvat paljon suuremmilta, ahdistavimmilta ja uuvuttavimmilta mitä aikuiset uskovatkaan. (Nainen, suomi, 15-v.)

Myös Thomas Ziehe (1991) on analysoinut sukupolvien välistä ohipuhumista. Hänen mukaansa perinteiden murentuminen yhteiskunnassa on osittain sekoittanut sukupolvidynamiikkaa. Nuoremmilla sukupolvilla voi olla sellaista tietotaitoa, jota vanhemmilla sukupolvilla ei ole, ja tämäkin

saattaa osaltaan aiheuttaa sukupolvien välille kitkaa tai ohipuhumista. Tällainen tilanne voi toisaalta tuottaa käänteistä sosialisatiota, jossa vanhempi sukupolvi omaksuu tietoja ja käytäytymistä nuoremmilta sukupolvilta (ks. esim. Singh ym. 2020). Nuorille voi kehittyä vanhempiä sukupolvia parempi tietämys tai osaaminen erilaisissa aiheissa, ja jos vanhemmat sukupolvet ovat valmiita omaksumaan nuorilta uutta, on mahdollista, että nuorempi sukupolvi pystyy vaikuttamaan vanhempien sukupolvien arvoihin, asenteisiin tai toimintaan (Jiao & Wei 2020).

Nuorten paineiden lieventämiseksi ja sukupolvien välisen ohipuhumisen välttämiseksi onkin siis tärkeää kuunnella, mitä mieltä nuoret itse ovat siitä, mitä paineille tulisi tehdä. Esittelemekin seuraavaksi nuorten esittämiä suosituksia paineisiin liittyen.

Mitä nuorten kokemille paineille tulisi tehdä? Nuorten suosituksia toisilleen ja aikuisille

Avovastauksissa 46 nuorta kirjoitti siitä, kuinka on tärkeää uskoa itseensä, olla oma itsensä ja olla mahdollisimman paljon välittämättä muiden mielipiteistä. Aina se ei kuitenkaan ole helppoa, kuten seuraava nuori kirjoittaa:

Kaikkien olisi hyvä ymmärtää nuoren oman kokemuksen tärkeyttä. Jos nuori kokee paineita esimerkiksi ulkonäköön liittyen, olisi hyvä totta kai tarjota toisenlaisia näkökantoja käsitellä ulkonäköpaineita. Kuitenkin olisi hyvä ymmärtää, miltä asiat nuoren näkökulmasta näyttäivät. Vanhempien neuvo voi olla nuorelle se, että ulkopuolelta tulevista ulkonäköpaineista ei kannata välittää ja saat olla juuri sellainen kuin olet. Kuitenkin nuoren näkökulmasta ulkonäöllä on ”de facto” väliä. Ulkonäkö saattaa esimerkiksi määrittää nuoren statuksen kaveripiirissä, vaikuttaa pariutumiseen ja sitä kautta itse-tuntoon. Olisi hyvä ymmärtää, että nuorille ei tarvitse selittää asioita parhain päin. Voit olla sellainen kun olet tai haluat olla,

mutta toisaalta joudut myös elämään sen kanssa miten yhteiskunta sinuun suhtautuu, vaikkakin olisi hienoa että asia ei olisi näin. Tämä tosin kirjoitettu nuoren miehen näkökulmasta. (Mies, suomi, 26-v.)

Osassa vastauksista kannustettiin toisia nuoria tarkastelemaan, mikä tekee heidät onnelliseksi, ja keskittymään sen tavoitteluun. Nuoren onnellisuuden tukemiseen toivottiin myös nuorten läheisten ymmärrystä ja tukea:

Nuorten läheisten ei tulisi painostaa tätä johonkin tiettyyn muottiin (koulutustaso, ammatinvalinta parisuhde yms.). Oikeasti välittävät ja nuoren parasta ajattelevat ihmiset korostavat omanlaisen ja onnelliseksi tekevän elämän luomista. Tämä tulee näyttämään erilaiselta kaikilla. (Nainen, suomi, 19-v.)

Edeltävä nuoren vastaus on vahvasti linjassa esimerkiksi sen kanssa, miten Mannerheimin Lastensuojeluliitto (2023) ohjeistaa vanhempia tukemaan 15–18-vuotiaiden persoonallisuuden, ajattelun ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. Mieli ry (2025) ohjeistaa puolestaan kaikkia aikuisia nuoren kohtaamiseen yksilöinä ja kokonaisvaltaisesti: ”Nuorta voi kannustaa olemaan oman elämänsä paras asiantuntija”, sivustolla muun muassa kirjoitetaan. Aikuisia kannustetaan myös kuuntelemaan, mitä uutta he itse voisivat oppia nuorilta (mt.). Lukuisat erilaiset paineet voivat myös estää nuorta aidosti kuulemasta, mikä olisi hänelle itselleen mielekäs ja merkityksellinen suunta elämässä. Tästä haasteesta kertovat seuraavat vastaukset:

Paineistaminen saa pelkäämään epäonnistumista, mikä on todella luonnollinen osa elämää ja voi olla jopa paljon opettavampaa, kuin jatkuva onnistuminen. Jatkuva paineistaminen aiheuttaa pahimmillaan sitä, ettei mistään saavutuksista koe onnistumisen tunnetta vaan kurottaa jälleen korkeammalle. Nuori voi helposti unohtaa mitä itse haluaa ja hakeutua tulevaisuudessa sellaisien asioiden pariin, mitä ei oikeasti edes haluaisi

tehdä, vain että saisi vähennettyä paineita ja tunteakseen olonsa hyväksytyksi. (Nainen, suomi, 24-v.)

Nykyään saa helposti kokemuksen siitä, ettei mikään valinta ole hyvä: Halutaanko nuorilta opiskelua, veronmaksua vai perheen perustamista?

Jos nuori nopean työllistymisen toiveissa hakeutuu peruskoulusta suoraan ammatilliseen tutkintoon, pitäisikö vaikkapa vanhempien mielestä valita lukio sekä tähdätä huippuarvosanoihin ja niiden turvin korkeakouluun. Toisaalta lukion ja korkeakoulun valinnutta patistellaan valtionjohdosta saakka suorittamaan opinnot nopeasti, jottei koulunpenkillä tultaisi tuhlanneeksi hedelmällistä ikää, ja perheen perustaminen kävisi helpommin. Lapsen saaminen nuorehkona taas nähdään uhkana opiskelulle ja urakehitykselle. Tarvitaanhan nuoria aikuisia tienaamaan verorahaa ja pitämään yllä huoltosuhdetta!

Tekeepä nuori minkä ratkaisun tahansa, se on jonkun tahon mielestä väärä. Toki jokaisen on tehtävä omia valintojaan itseään ja omia haaveitaan ajatellen. Näiden ajatusten puntaroiminen ei kuitenkaan ole helppoa, ja moni nuori aikuinen tarvitsisi kannustusta. Viime vuosina kasvanutta pahoinvointia ja huolta tulevaisuudesta helpottaisi jo se, että viesti nuorille muuttuisi positiivisemmaksi: ”Sinulla on lupa tehdä omanlaisia ratkaisuja, ja asiat järjestyvät riippumatta siitä, mitä unelmaasi päätät tavoitella.” Pahimmillaan aikuisuuden kynnyksellä koetut paineet täydellisestä elämäнкаaresta ja kaikkien miellyttämisestä ajavat nuoret jumittamaan elämäntilanteisiin, joissa he eivät uskalla tehdä minkäänlaista ratkaisua tulevaisuutensa suhteen. Väärää valintaa pelätessä monet unelmat jäävät tavoittelematta. Jos haaveita esimerkiksi perheenisäyksestä tai koulutuksesta uskalletaan tavoitella vasta liki 30-vuotiaina, ei sekään ole välttämättä yhteiskunnan etu. (Nainen, suomi, 21-v.)

Edeltävissä vastauksissa nuoret kirjoittavat kokemistaan ristipaineista, jotka vetävät heitä kohti eri valintoja. Toisaalta vastauksissa kerrotaan hyvin monenlaisista erilaisista paineista, joiden sekaan nuori voi kadottaa itsensä. Avovastauksessa 55 nuorta aktiivisesti esitti suosituksia aikuisille liittyen nuorten kokemuksiin paineisiin. Edellä jo lainatusta nuoren vastauksesta käy ilmi, että aikuisilta toivottaisiin positiivisempaa viestiä nuorille, kuten esimerkiksi vastauksessa ehdotetun kaltaista kannustusta: ”Sinulla on lupa tehdä omanlaisia ratkaisuja, ja asiat järjestyvät riippumatta siitä, mitä unelmaasi päätät tavoitella.” (Nainen, suomi, 21-v.) Aikuisten toivottiin ymmärtävän paremmin myös vähemmistöjen mahdollisesti kokemat vaativimmat paineet:

Erityisesti ulkomaalaistaustaiset nuoret voivat kohdata lisääntyneitä haasteita esimerkiksi työpaikan etsimisessä, kielimuurien takia tai syrjinnän vuoksi. Tämä voi aiheuttaa merkittävää stressiä ja vaikuttaa heidän itsetuntoonsa sekä mielenterveyteensä. (Nainen, muunkielinen, 25-v.)

Nuorten viesti aikuisille oli, että yhteiskunnassa ja yhteiskunnallisessa keskustelussa ei saisi aliarvioida nuorten kokemia paineita – ne voivat olla hyvinkin raskaita. Nuorten antamien suositusten perusteella olisi myös tärkeää ymmärtää ja keskustella paineiden laajasta kirjosta sekä nuorten yksilöllisistä tavoista käsitellä paineita ja elää niiden kanssa. Nuoria on vastausten mukaan myös tärkeää kuulla yksilöllisesti, sillä heidän kokonaiselämäntilanteessa on aina ainutlaatuinen. Nuorten ahdistukseen pitäisi lisäksi puuttua ja heille tarjota tukea. Esimerkiksi Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto (2024) on lausunut eduskunnalle, että pelkkä terapiatakuu ei riitä, vaan nuorten mielenterveyden tukemiseksi tarvitaan laajaa hoitomenetelmävalikoimaa. Tärkeäksi liitto näkee muun muassa hoitopolkujen sujuvuuden ja sen, ettei nuori jää missään tilanteessa ilman apua (mt.). Varhainen puuttuminen ja paineiden käsittely nähdään aineistossamme nuorten vastauksissa oleelliseksi. Liialliset paineet voivat

lamaannuttaa ja altistaa erilaisille terveysriskeille ja mielenterveyshaasteille.

Toivon, että henkilöt jotka ovat vastuulla nuorten opiskelusta ja yleisivistyksestä ottavat tämän asian huomioon entistä vakavammin, vaikka niin tehdään jo. Itse koen usein opiskeluun liittyviä paineita varsinkin, kun oma koulumenestykseni LUMA-aineissa eivät ole kovin hyviä. Toivon, että apua etsiviä nuoria kohdeltaisiin yhtä vakavasti kuin aina ja tarjotaan opiskelun sivulla myös rentouttavia järjestelyjä tai tapahtumia. (Mies, muunkielinen, 18-v.)

Avun saaminen ammattilaisilta mahdollisimman helposti ja nopeasti nuorten kokemuksiin paineisiin esiintyi myös vastauksissa useasti: ”Mielenterveyden tukeminen koulussa, kotona ja yhteiskunnassa on ensiarvoisen tärkeää.” (Mies muunkielinen, 25-v.) Samoin esitettiin toiveita siitä, että aikuiset aktiivisesti kysyisivät, miten nuorella menee:

Selkeämmät reitit elämässä ja suuremmat neuvonta- tai ohjausmahdollisuudet auttaisivat ainakin omalla kohdalla. Mielestäni itselläni (ja monilla muilla) on nimenomaan hankalan tuntuista hakea ohjausta, mutta tarjottuna ohjaus on aina tervetullutta. (Mies, suomi, 26-v.)

Mentorointi ja työmahdollisuudet olivat konkreettisia nuorten esittämiä toiveita ja suosituksia aikuisille nuorten paineiden helpottamiseksi. Myös Sitran nuorten tulevaisuuskseen liittyvässä ennakointikatsauksessa (Poussa, Rekola & Tähkää 2025, 63) peräänkuulutetaan kesätyöpaikan, harjoittelupaikan tai ensimmäisen työpaikan tärkeyttä. Osa nuorista toi aineistomme avovastauksissaan esiin, että aikuisten olisi syytä ymmärtää, että nuoret ovat erityisen herkkä ikäryhmä kokemaan paineita. Aikuisilta toivottiin myös tukea sellaiseen henkiseen kasvuun, jonka avulla nuori ymmärtäisi, ettei aina tarvitse onnistua täydellisesti. Samoin Sitran ennakointikatsauksessa toivottiin yhteiskuntaan

asennetta, jossa nuorten annetaan olla nuoria (mt.). Aineistossamme esimerkiksi koulutus- ja uravalintojen kuormittavuuteen toivottiin avovastauksissa aikuisten tukea, myös epäonnistumisissa:

Monella minun ikäisellä nuorella on hyvin musta valkea ajatusmaailma menestymisestä. Esim. jos he eivät saa tätä koulutusta/työtä, elämä on periaatteessa ohi. Nuorten tukeminen myös epäonnistumisessa ja kannustaminen olemaan ns. keskitasoinen kansalainen tukee huomasti. (Mies, suomi, 22-v.)

Nuoret toivoivat aikuisilta parempaa ylisukupolvista ymmärrystä. Avovastauksessa he myös esittivät kritiikkiä Suomen hallituksille – eivät ainoastaan nykyiselle, vaan myös pidemmällä aikajänteellä ja kehityskaarella:

In my opinion, it is a failure of Finnish politics—across all parties, as they have all been in Parliament, representing both coalition and opposition since 2000—that we have reached this point. The unemployment rate among young professionals is the highest it has been since the early 2000s, resulting in a tremendous waste of talent and economic potential. Just consider how much these motivated individuals could contribute to public finances by paying taxes, social insurance, and spending, ultimately improving government budgeting. However, this is not a new issue. We wouldn't be in this situation if there had been a long-term national strategy in place one or two decades ago—one driven by proactive policymaking instead of complacency and inaction. (Mies, muunkielinen, 27-v.)

Aikuisilta toivottiin pitkän aikavälin ratkaisuesityksiä nykyiseen nuorten paineiseen elämäntilanteeseen. Myös ajankohtaiseen yhteiskunnalliseen tilanteeseen sekä toisaalta väestörakenteeseen ja sen vaikutuksiin nuorten tilanteen ohittamiseen otettiin kantaa:

Paineet ja pahoinvointi lisääntyvät huonon talous- ja sosiaalipalvelutilanteen johdosta. (Mies, suomi, 26-v.)

Kukaan ei vain anna nuorille vaihtoehtoja, koska nuoria on suhteessa niin vähän, että ketään ei demokratiassa kiinnosta heidän asiansa. (Mies, suomi, 26-v.)

Nuoret yrittävät parhaansa tässä yhteiskunnassa ja nykynuoret ovat enemmän hereillä kun mitkään sukupolvet aikaisemmin. Nuoriin pitäisi panostaa, me ollaan tulevaisuus, mutta tuntuu vaan että meistä tai meidän hyvinvoinnista ei välitetä. (Nainen, suomi, 24-v.)

Päättäjille annettiin myös hyvin konkreettisia ehdotuksia ja palautetta:

It is important to understand where to draw the line between demands that youth needs to address (protracted education, maintenance of skills, maintenance of good physical and mental health and soft skills) and needs for rest and care (care that should be understood in different ways, from mental and physical rest, to a more positive relations with technology, to healthy copying mechanisms with stressors, to healthy sexuality, to healthy ways of living as a social being), that needs to be supported by policies, structures and institutions. (Nainen, muunkielinen, 27-v.)

Riittävä toimeentulo pitäisi taata kaikille. En masennusjakson takia valmistunut edellisistä opinnoista. Nyt olen aloittanut uudet opinnot, mutta jaksaminen ei riitä, kun joutuu olemaan luennoilta pois töiden takia. Opintotukeni on katkaistu, koska entiset opinnot eivät edenneet. Minun tilanteessani olisi järkevää lopettaa opiskelu kokonaan ja mennä kokopäivätyöhön, jotta raha riittäisi elämiseen. Kaiken hinta on noussut, mutta palkkani ei ole noussut. Palkkojen pitäisi

nousta myös. Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen oli typerää. (Nainen, suomi, 26-v.)

Sponsoroikaa somettajia antamaan vinkkejä nuorille siitä, miten toimitaan valtion eri osa-alueiden kanssa. (Mies, suomi, 28-v.)

Ajankohtaista yhteiskunnallista tilannetta pidettiin haastavana, ja yhtenä ratkaisuna tähän esitettiin ”lisää empatiaa” (nainen, suomi, 29-v.). Nuoret esittivät toiveen myös aivan kaikille, jotta

yhteiskuntaan ja yhteisöihin saataisiin luotua paineettomampi ilmapiiri:

Kaikkien tulisi ymmärtää niitä [nuorten kokemia paineita] ja mahdollisuuksien mukaan kantaa kortensa kekoon paineettomamman ympäristön luomisessa (vahvistamalla nuoren/aikuisen omia vaikutusmahdollisuuksia esim. työssäjaksamisen parantamiseksi, vastaanottavainen ja inklusiivinen ilmapiiri jne). (Nainen, suomi, 28-v.)

Kuivat varret pimeydessä – hauraita, mutta kummallisen teräviä. Kosketat ajatusta, joka piiskaa ja toistaa:
ei tarpeeksi, ei tarpeeksi, ei tarpeeksi.

Ja siellä löydät itsesi yön taivaan alla, missä valo ei enää suuntaudu sinuun.

/ Сухі стебла у темряві, крихкі, але дивним чином гострі. Торкаєшся думки, яка колить, повторює:
недостатньо, недостатньо, недостатньо.

І ти опиняєшся під нічним небом, де світло більше не дарує себе тобі. /

Iryna Sierik

OPINTOIHIN LIITTYVÄT ODOTUKSET

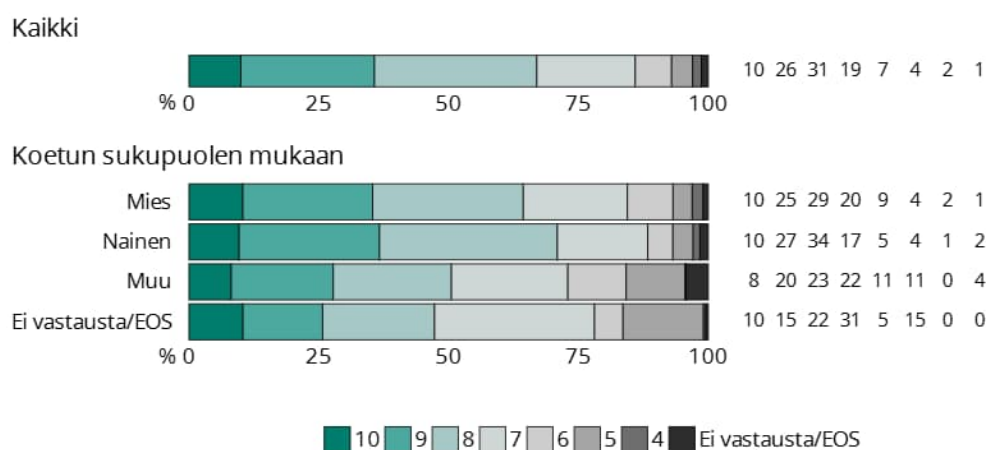
OPINTOMENESTYS

Pyysimme nuoria arvioimaan, minkä kouluarvosanan he antaisivat omalle opintomenestykselleen (kuvio 17). Lähes kolmannes (31 %) antoi arvosanaksi 8 ja noin neljännes (26 %) 9. Noin joka viides vastaaja (19 %) antoi arvosanaksi 7, ja joka kymmenes (10 %) antoi arvosanaksi täydet 10. Vain kuusi prosenttia vastaajista antoi arvosanaksi itselleen 4 tai 5. Arvosanan 6 antoi vain seitsemän prosenttia vastanneista. Näin ollen arvosanan 7 tai sitä paremman itselleen antoi lähes yhdeksän kymmenestä (86 %) kysymykseen vastanneesta.

Tarkastelimme opintomenestyksen subjektiivista arviointia myös koetun sukupuolen mukaan. Tässä huomionarvoista on, että sukupuoleltaan ”muu”-vaihtoehdon valinneista puolet (51 %) antoi opintomenestykselleen arvosanaksi 8–10, kun taas miehistä näin teki kaksi kolmasosaa (64 %) ja naisista seitsemän kymmenesosaa

(71 %) vastanneista. Tämä tulos nostaa esiin kysymyksen opintomenestyksen kokemuksesta vähemmistöjen kohdalla, jota tässä Nuorisobarometrissa julkaistussa tutkimusartikkelissaan tarkastelevat lähemmin Anne-Mari Souto ja Hanna Nuutinen.

Esitimme nuorille myös neljä väitettä, jotka koskivat heidän suhdettaan opintoihin ja opettajiin (kuvio 18). Ensimmäinen väitteistä oli: ”Minun täytyy tehdä muita enemmän töitä pärjätäkseni opinnoissa.” 29 prosenttia nuorista oli väitteen kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä, kun taas 49 prosenttia nuorista oli väitteen kanssa jokseenkin tai täysin eri mieltä. Samoin toisen väitteen (”Opettajani on joskus yllätynyt, kun olen menestynyt opinnoissani”) kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 29 prosenttia nuorista. Merkittävästi tätä suurempi osuus nuorista, 44 prosenttia, oli täysin tai jokseenkin eri mieltä väitteen kanssa.

Kuvio 17. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Minkä kouluarvosanan antaisit omalle opintomenestyksellesi kouluarvosana-asteikolla 4–10?” yleisesti sekä koetun sukupuolen mukaan esitettynä.

Väitteen ”Ansaitisin suoritusteni perusteella parempia arvosanoja kuin mitä koulustani tai oppilaitoksestani saan” kanssa joka neljäs nuori (25 % vastanneista) ei ollut samaa eikä eri mieltä. Väitteen kanssa täysin eri mieltä oli 30 prosenttia ja jokseenkin eri mieltä 21 prosenttia nuorista, eli noin puolet ei kokenut ansaitsevansa suoritustensa perusteella parempia arvosanoja. Noin 16 prosenttia kysymykseen vastanneista oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä väitteen kanssa.

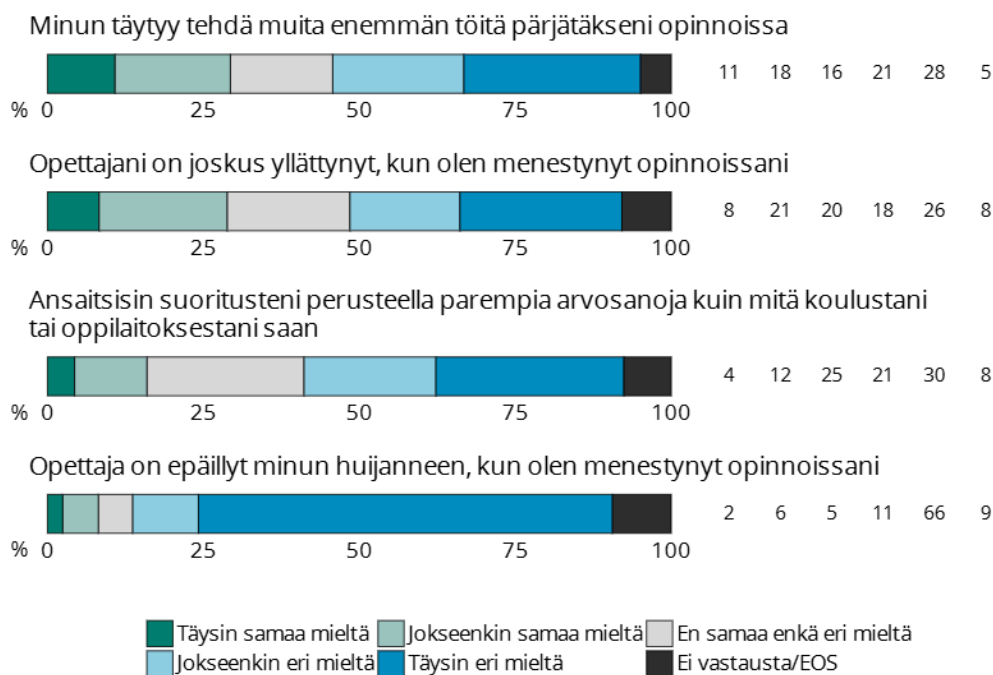
Neljäs väitteistä oli ”Opettaja on epäillyt minun huijanneen, kun olen menestynyt opinnoissani”. Vain 8 prosenttia nuorista vastasi olevansa jokseenkin tai täysin samaa mieltä väitteen kanssa. 77 prosentilla vastanneista ei ollut väitteessä kuvattua kokemusta.

Tässä Nuorisobarometrissa julkaistussa artikkelissaan Anne-Mari Souto ja Hanna

Nuutinen tarkastelevat edellä käsiteltyjä väittämiä vähemmistöön identifioituvien nuorten näkökulmasta tuoden esiin kaksi erityisen merkittävää havaintoa. Ensinnäkin neuroepätyypilliset nuoret raportoivat tilastollisesti merkittävästi enemmän kokemuksia siitä, että opettaja oli yllätynyt heidän koulumenestyksestään ja oli epäillyt heitä huijaamisesta, sekä siitä, että heidän oli täytynyt tehdä muita enemmän töitä pärjätäkseen opinnoissaan. Toiseksi etninen tausta on yhteydessä kokemukseen siitä, ettei nuori kokenut saavansa ansaitsemiaan arvosanoja, sekä siitä, että hänen oli tehtävä enemmän töitä menestyäkseen.

KOULUTUSPOLKU

Viime vuosisadan loppupuoliskolla tapahtui merkittävästi sukupolvien välistä sosiaalista nousua,

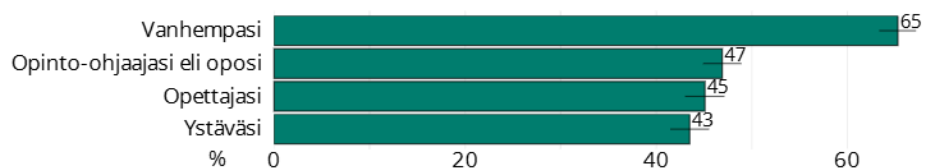
Kuvio 18. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Mitä mieltä olet seuraavista väitteistä?” neljän eri väitteen osalta. Väitteillä oli hieman erilainen muotoilu, mikäli vastaaja ei ollut tällä hetkellä koululainen tai opiskelija. Täydet muotoilut löytyvät kysymyslomakeliitteestä (liite 1).

jonka myötä vaatimattomista oloista nousiin melko yleisestikin hyväpalkkaiseen asiantuntijatehtäviin. Taustalla olivat talouden rakenteen muutokset sekä niiden kanssa yhtä aikaa tapahtunut väestön koulutustason kasvu. 1950-luvun alussa syntyneiden vanhemmilla yleisin ammattiluokka oli maanviljelijä. 1980-luvulle tultaessa se oli jo alempi professioammatti eli luokka, johon kuuluvat vaikkapa opettajat, sosiaalityöntekijät ja journalistit. Koulutustason nousu ei kuitenkaan ole enää 2000-luvulla yhtä nopeaa kuin mitä se aiemmin on ollut, mikä on avannut mahdollisuuden myös laskevalle sosiaaliselle liikkuvuudelle – etenkin muissa kuin kaikkein korkeimmissa yhteiskuntaluokissa. Lapsen koulutus määrittääkin vahvasti sitä, mihin yhteiskuntaluokkaan hän päätyy. (Erola, Kilpi-Jakonen & Ruggera 2020.) Koulutustason nousun hidastuminen ja koulutuksen yhteys yhteiskuntaluokkaan selittävät osaltaan sitä, miksi koulutuksen periytyvyys on ollut Suomessa kasvussa ja miksi varsinkin

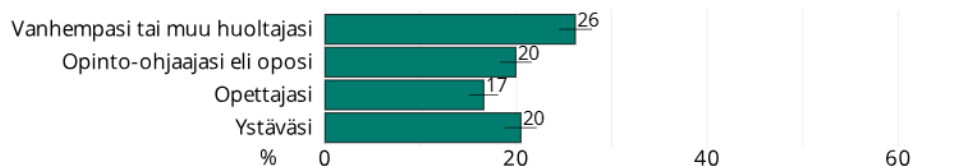
korkeakoulutetut perheet korostavat koulutuksen merkitystä lapsilleen. Korkeaan koulutustasoon panostaminen alkaa jo nuorena: esimerkiksi yksityisiä, maksullisia valmennuskursseja on nykyään tarjolla jopa yläkouluikäisille. Tämä kaikki heijastuu suoraan nuorten kokemuksiin paineisiin koulussa suoriutumisesta ja koulutuspolusta tehdyistä valinnoista.

Kysyimme nuorilta, ovatko heidän vanhempansa, opinto-ohjaajansa, opettajansa ja ystävänsä koskaan toivoneet, että nuori hakeutuisi lukioon, toisen asteen ammatilliseen koulutukseen tai korkeakouluun. Näitä lukuja tulkitessa on huomioitava akateemisella koulutuspolulla olevien nuorten yliedustus aineistossa (ks. luku Kato ja harha). Kuten kuviosta 19 selviää, toiveita ovat selvästi eniten esittäneet vanhemmat – varsinkin liittyen lukioon ja korkeakouluun. 65 prosenttia vastanneista kertoi vanhempiensa esittäneen toiveita nuorten hakeutumisesta korkeakoulutukseen johtavalle koulutuspolulle. Kuviosta käy myös

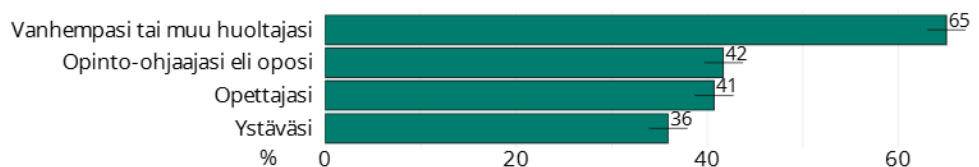
Lukioon

Toisen asteen ammatilliseen koulutukseen

Korkeakouluun

Kuvio 19. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Ovatko seuraavat tahot koskaan toivoneet, että hakeutuisit...” mainittujen oppilaitosten osalta.

ilmi, että toiveita toisen asteen ammatilliseen koulutukseen hakeutumisesta esitetään selvästi vähemmän kuin toiveita lukioon tai korkeakouluun hakeutumisesta. Noin neljännes nuorista (26 %) kertoi vanhempiensa toivoneen heidän hakeutuvan toisen asteen ammatilliseen koulutukseen. Nuoret myös raportoivat opinto-ohjaajiensa sekä opettajiensa toivoneen paljon useammin nuoren hakeutuvan lukioon tai korkeakouluun kuin toisen asteen ammatilliseen koulutukseen. Vaikka muun kuin suomen- tai ruotsinkielisten vastaajien osuus Nuorisobarometriin vastanneista on varsin pieni, on merkille pantavaa, että 79 prosenttia muunkielisistä nuorista kertoi vanhempiensa toivoneen heidän hakeutuvan korkeakouluun.

Ne nuoret, joilla ainakin toinen vanhemmista oli korkeakoulutettu (n=1515), olivat saaneet selvästi muita nuoria (n=797) useammin kehoituksia hakeutua lukioon ja korkeakouluun niin vanhemmiltaan, ystäviltään kuin koulutusjärjestelmän edustajiltakin (kuvio 20). Vastaavasti matalammin koulutettujen vanhempien lapset olivat saaneet kaikilta edellä mainituilta tahoilta useammin kehoituksia mennä opiskelemaan ammatilliseen koulutukseen. Vanhempien toiminnan merkitys koulutuksen periytymiseen on suuri. Vanhemmat tekevät päätöksiä nuorten koulutuspolun aloitusajankohdasta, heidän itselleen valitsema koulutuspolku toimii nuorille läheisenä esimerkkinä, ja he tuntevat itse valitsemansa koulutuspolun parhaiten ja kykenevät neuvomaan nuorta sen suhteen. Lisäksi vanhempien asenteet kouluttautumista kohtaan toimivat alustana, jonka päälle nuori rakentaa omaa suhtautumistaan. (Kailanheimo-Lönnqvist ym. 2020.)

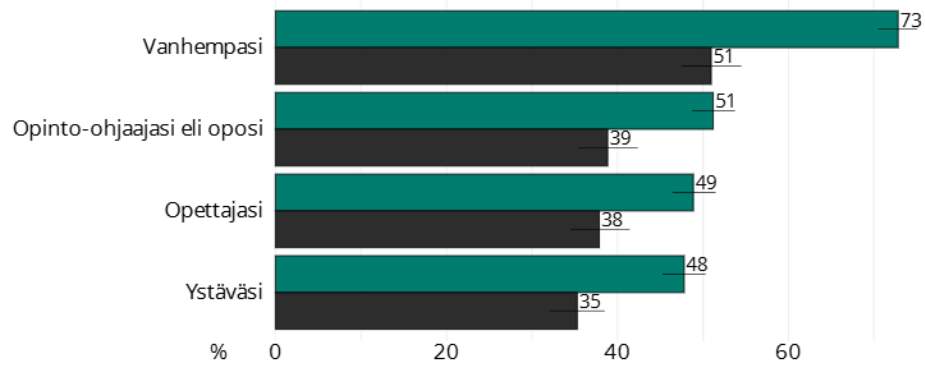
Edellä raportoitu tulos siitä, että korkeasti koulutetut vanhemmat kehottavat lapsiaan selvästi useammin akateemiselle koulutuspolulle, on merkki vanhempien koulutuksellisesta kasvatus-työstä. Sosialisatio tiettyihin koulutusasenteisiin voi olla myös sen taustalla, miksi vanhempien koulutus ennustaa myös eroja ystävien nuorille antamissa kouluttautumiskehotuksissa – kenties saman ”maun” koulutuksen suhteen omaavat nuoret viihtyvät keskimääräistä paremmin yhdessä. Sen sijaan on ajatuksia herättävää, että

koulutusjärjestelmän viesti nuorille näyttää pikemminkin pitävän yllä ja vahvistavan koulutuksen periytymistä kuin purkavan sitä. Varsinkin opinto-ohjaajien esittämät toiveet nuorten korkeakouluun hakeutumisesta jakautuvat vahvasti nuoren vanhempien koulutuksen mukaan. Havainto vahvistaa käsitystä siitä, että opinto-ohjaukseen voi vaikuttaa nuorten omien kykyjen lisäksi heidän taustansa. Esimerkiksi maahanmuuttotaustaiset nuoret ovat toisinaan kokeneet, että heidän taustansa takia heille on suositeltu ammatillista koulutusta, vaikka heidän meriittinsä olisivat yhtä hyvin riittäneet lukiokoulutukseen (Härkönen 2019; Kangasvieri 2019; Bäckgren 2025). Osa ilmiöstä selittyy toki todennäköisesti sillä, että koulutusasenteet vaikuttavat nuorten panostuksiin koulussa, mikä puolestaan vaikuttaa nuorille annettuihin suosituksiin.

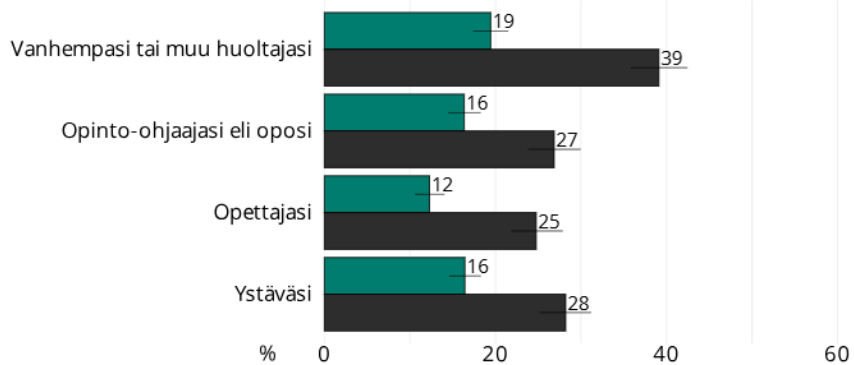
Tilastokeskuksen mukaan peruskoulun päättäneitä oli 60 000 vuonna 2023. Heistä toisen asteen koulutuksiin jatkoi yhteensä 93 prosenttia. Ammatilliseen koulutukseen jatkoi 41 prosenttia ja lukiokoulutukseen 52 prosenttia. Valmentaviin koulutuksiin jatkoi 6 prosenttia. Peruskoulun vuonna 2023 päättäneistä 1 prosentti ei jatkanut edellä mainittuihin koulutuksiin. Ensisijaisesti lukioon haki tytöistä 62 prosenttia ja pojista 43 prosenttia. Ensisijaisesti toisen asteen ammatilliseen koulutukseen haki tytöistä 33 prosenttia ja pojista 53 prosenttia. (Tilastokeskus 2025e.) Suomessa koulutustason merkitys työllistymiselle on suuri: 25–34-vuotiaiden työllisyysasteen ero perusasteen ja korkea-asteen suorittaneiden välillä on 46 prosenttiyksikköä (vrt. OECD:n keskiarvo 27). Työllisyystiedot perustuvat vuoden 2024 tilastoihin. (OECD 2025.)

Kun tämän Nuorisobarometrin tuloksia suhteuttaa tietoon siitä, kuinka suuri osuus nuorista opiskelee lukiossa, toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa tai korkeakoulussa, on selvää, että vanhemmat toivovat nuorten hakeutuvan opiskelemaan lukioon ja korkeakouluihin enemmän kuin mitä näissä oppilaitoksissa nuoria opiskelee. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen kohdalla tilanne on päinvastainen: toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa opiskelee enemmän nuoria

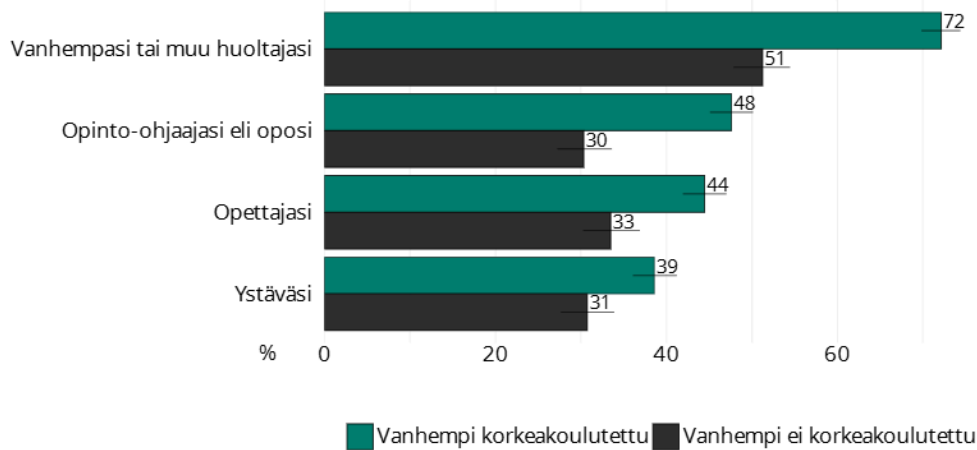
Lukioon

Toisen asteen ammatilliseen koulutukseen

Korkeakouluun

Kuvio 20. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Ovatko seuraavat tahot koskaan toivoneet, että hakeutuisit...” sen mukaan, onko heidän korkeimmin koulutetulla vanhemmallaan korkeakoulututkinto.

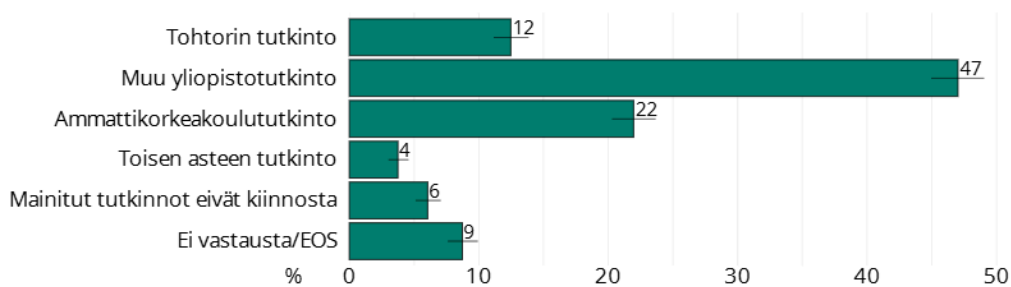
kuin mitä nuoret kertovat eri tahojen kannustaneen heitä siellä opiskelemaan.

Kysyimme nuorilta, mikä on korkein tutkinto, jonka he haluaisivat suorittaa. Kuvio 21 kertoo, että hyvin moni nuori haluaisi suorittaa tohtorin tutkinnon (12 %), ammattikorkeakoulututkinnon (22 %) tai muun yliopistotutkinnon kuin tohtorin tutkinnon (47 %). Toisen asteen tutkintoon oli tyytyväisiä 4 prosenttia vastanneista. Mainitut tutkinnot eivät kiinnostaneet 6 prosenttia vastanneista, ja kysymykseen jätti vastaamatta 9 prosenttia. Iän suhteen tarkasteltuna käy ilmi, että nuorin ikäryhmä (15–19-vuotiaat) ei tavoittele yhtä suuressa määrin toisen asteen tutkintoa korkeampia tutkintoja. Tämä on hyvin ymmärrettävää: nämä nuoret keskittyvät ensin toisen asteen tutkintojensa saavuttamiseen tai toiselle asteelle hakeutumiseen.

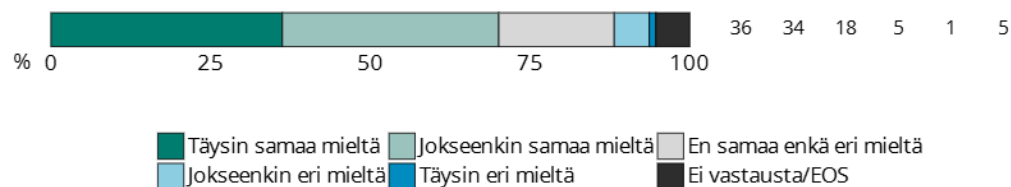
Vuonna 2024 Tilastokeskuksen mukaan 15–19-vuotiaista 86 prosentilla ei ollut

perusasteen jälkeistä tutkintoa ja 14 prosentilla oli toisen asteen tutkinto. 20–24-vuotiaista 20,8 prosentilla ei ollut perusasteen jälkeistä tutkintoa, 8 prosentilla oli alempi korkeakoulututkinto ja 71 prosentilla oli toisen asteen tutkinto. 25–29-vuotiaista 34 prosentilla oli korkea-asteen tutkinto (ylempi tai alempi), 48 prosentilla toisen asteen tutkinto ja 17 prosentilla ei ollut perusasteen jälkeistä tutkintoa. (Tilastokeskus 2025f.) Tilastokeskuksen aikasarjoissa missään ikäryhmässä ei ole 59 prosenttia yliopistotutkinnon suorittaneita, mikä on Nuorisobarometrin nuorten ilmoittama opintomotivaatio.

Ne nuoret, jotka vastasivat kysymykseen ”Mikä on korkein tutkinto jonka haluaisit lopulta suorittaa?”, vastasivat myös väitteeseen ”Saavutan haluamani koulutustason”. Täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa oli 70 prosenttia vastanneista. Ainoastaan kuusi prosenttia nuorista oli jokseenkin tai täysin eri mieltä väitteen kanssa.

Kuvio 21. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Mikä on korkein tutkinto, jonka haluaisit lopulta suorittaa?”. Vastausvaihtoehtoja on lyhennetty kuviota varten, alkuperäiset muotoilut löytyvät kysymyslomakkeelta (liite 1).

Kuvio 22. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Saavutan haluamani koulutustason”. Mukana vain ne vastaajat, jotka kertoivat tavoittelevansa tutkintoa, jota eivät vielä olleet suorittaneet (n=1512).

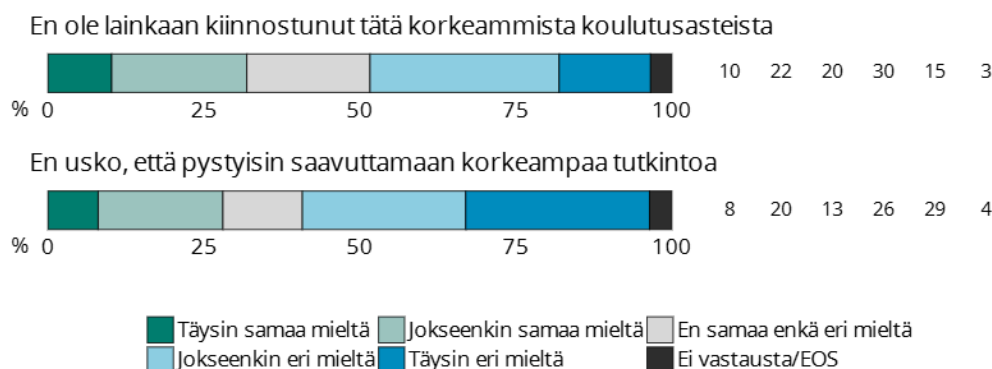
Voidaan siis ajatella, että nuoret ovat suurimmaksi osaksi varsin vakuuttuneita siitä, että he pystyvät saavuttamaan tavoittelemansa tutkinnon. Nuorten vahva luottamus omaan kykyynsä saavuttaa tavoittelemansa tutkinto kertoo, että koulutusvalintaa pidetään niin merkittävänä vaiheena elämässä, että vain harva haluaa ottaa sen suhteen riskejä. Valittu koulutus halutaan pystyä suorittamaan loppuun. Tulos valaisee yhtä vaikutusväylää, jonka kautta lähipiiriin tieto ja kokemukset tietynlaisista koulutuspoluista vaikuttavat nuorten koulutusvalintoihin. Jos vanhemmat esimerkiksi näyttäneet suoriutuvansa vaikkapa puusepän koulutuksesta ja pystyvät vastaamaan nuoren kysymyksiin kyseistä koulutusta koskien, voi se hälventää nuoren epävarmuuksia omista kyvyistään pystyä suorittamaan koulutus loppuun.

Kuviossa 23 esitetään korkeinta tavoittelemansa tutkintoa koskevaan kysymykseen vastanneiden nuorten vastaukset kahteen eri väittämään. Näiden väittämien kohdalla vastaajien osuudessa ovat mukana kaikki ne nuoret, jotka kertoivat tavoittelevansa koulutuksia toisen asteen tutkinnosta lisensiaatin tutkintoon asti. Tohtorin tutkintoa tavoittelevat jätettiin kysymyksestä pois, sillä kysymykset koskivat vastaajien tavoitetutkintoa korkeampaa tutkintoa, eikä suomalaisessa järjestelmässä ole tohtorin tutkintoa korkeampia tutkintoja.

Väittämistä ensimmäinen oli: ”En ole lainkaan kiinnostunut tätä korkeammista koulutusasteista.” Noin kolmannes (32 %) vastaajista oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa. Viidenes vastaajista (20 %) ei ollut väitteen kanssa samaa eikä eri mieltä. Yhteensä 45 prosenttia vastanneista oli sen sijaan väitteen kanssa täysin tai jokseenkin eri mieltä, eli heitä mahdollisesti kiinnosti tavoitella raportoimaansa tavoitetutkintoa korkeampaakin koulutusastetta.

Toinen väittämistä oli: ”En usko, että pystyisin saavuttamaan korkeampaa tutkintoa.” Vajaa kolmannes (28 %) edellä käsitellystä vastaajajoukosta oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa. 55 prosenttia vastanneista oli väittämän kanssa jokseenkin tai täysin eri mieltä eli uskoi pystyvänsä suorittamaan myös tällä hetkellä tavoittelemaansa tutkintoa korkeamman tutkinnon.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että Nuorisobarometriin vastanneet nuoret ovat erittäin kiinnostuneita korkeasta koulutustasosta. Kouluttautumishalun taustalla voi olla monia syitä. Osa vastaajista voi nauttia opiskelusta sen itsensä vuoksi ja olla siten sisäisesti motivoituneita opiskelemaan. Opiskelu saattaa myös olla tavoitteena, koska nuori on sisäistänyt opiskelun olevan itsestään selvä osa hänenlaiselleen ihmiselle kuuluvaa elämää. Toisaalta opiskelupäätös saattaa

Kuvio 23. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Mitä mieltä olet seuraavista väitteistä?” kahden eri väitteen osalta. Mukana vain ne vastaajat, jotka vastasivat kysymykseen korkeimmasta tutkinnosta, jonka halusivat suorittaa, ja tuo tutkinto ei ollut tohtorin tutkinto (n=1677).

pulputa myös vähemmän hohdokkaasta ulkoisen motivaation lähteestä. Tällöin opiskelu voi olla esimerkiksi väline, jolla tavoitellaan jotain muuta tärkeää, kuten varmempaa työpaikkaa tai parempaa palkkaa. Opiskelutavoite voi myös olla sidoksissa nuoren omanarvontuntoon ja häpeän välttelyyn; jos ympärillä olevat ihmiset ja yhteiskunta arvostavat koulutusta, voi sen tavoittelu olla keino näyttää arvokkaalta heidän silmissään. Raadollisimmillaan opiskelutavoite voi olla sidoksissa ulkoa tulevien rangaistusten välttämiseen. (Ryan & Deci 2000.) Eri motivaation lähteet eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan päätös tavoitella tiettyä tutkintoa voi syntyä sekä ulkoisten että sisäisten vaikutteiden seurauksena.

Selvitimme tutkintoa tavoittelevien nuorten (n=1968) opintomotivaation lähteitä ja vanhempien uskoa nuorten koulutustavoitteeseen kuuden väitteen avulla (kuvio 24). Väitteet koskivat 1) vanhempien uskoa nuoren kykyyn tavoittaa haluamansa koulutus, 2) koulutuksen välinearvoa nuorelle, 3) tutkinnon tavoittelun itsestäänselvyyttä, 4) tutkintoon kuuluvista opinnoista nauttimista, 5) tutkinnon tavoittelussa epäonnistumisen aiheuttamaa mahdollista häpeää sekä 6) vanhemmilta mahdollisesti koituvia ikäviä seurauksia koskien tavoitetutkintoa matalampaan koulutustasoon tyytymistä. Niille, jotka olivat jo suorittaneet haluamansa tutkinnon (n=361), kysymykset esitettiin menneessä aikamuodossa (ks. liite 1).

Tulosten mukaan ehdottomalla valtaosalla nuorista on heidän koulutustavoitteeseensa uskovat vanhemmat, sillä lähes yhdeksän kymmenestä vastaajasta (88 %) oli vähintään jokseenkin samaa mieltä teemaan liittyvän väitteen kanssa. Tärkeimmäksi koulutusmotivaation lähteeksi nuoret puolestaan nostivat koulutuksen välinearvon: 77 prosenttia vastaajista oli samaa mieltä väitteen kanssa, jonka mukaan he haluavat koulutuksen avulla jotain muuta itselleen tärkeää, kuten tietyn palkkatason, varmemman työpaikan tai paremman yhteiskunnallisen aseman. Kaksi kolmasosaa (65 %) vastaajista piti haluamansa tutkinnon tavoittelua itsestään selvänä valintana, minkä voi ajatella kertovan tietyn koulutustason tavoittelun

olevan monelle nuorelle myös sisäistettyyn yhteiskunnalliseen rooliin liittyvä valinta sen sijaan, että kyse olisi pelkästään vaikkapa hyötyjen ja vaivan välisen suhteen laskelmoimisesta. Noin kaksi kolmasosaa (64 %) nuorista uskoi nauttivansa tavoittelemansa tutkinnon suorittamiseen liittyvästä opiskelusta, minkä voi tulkita kertovan opiskelemisen olevan valtaosalle nuorista myös sisäisesti motivoitua toimintaa.

Kaksi viimeistä opiskelumotivaatiota käsittelevää väitettä koski häpeän ja rangaistusten roolia koulutustavoitteen asettamisessa. Näiden rooli nuorten koulutustavoitteissa oli huomattavasti pienempi kuin muiden kysyttyjen motivaation muotojen, mutta ei kuitenkaan olematon. Reilu kolmasosa (37 %) vastaajista oli vähintään jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa, jonka mukaan heitä hävettäisi, jos he eivät saavuttaisi vähintään tavoittelemansa tasoista tutkintoa. Näillä vastaajilla omanarvontunto on siis ainakin jossain määrin sidoksissa koulutussaavutuksiin. Reilu kymmenesosa (11 %) kertoi, että he saisivat vanhemmiltaan ikäviä seuraamuksia, mikäli eivät tavoittelisi vähintään kertomansa tasoista tutkintoa. Kyse voi olla joko konkreettisesta rangaistuksesta tai vähintäänkin kylmäkiskoisesta kohtelusta.

Kokonaisuutena näiden kuuden opiskelumotivaatiota selvittävän väitteen osalta saadut tulokset kertovat, että nuorten koulutustavoitteiden taustalla on monipuolinen sisäisten ja ulkoisten motivaatioiden kirjo. Motivaation lähteet eivät olleet toisiaan poissulkevia, sillä neljäsosa nuorista kertoi vähintään neljästä motivaation lähteestä ja puolet vähintään kolmesta. Taulukkoon 4 on ristiintaulukoitu kaksi tutkintotavoitteen taustalla vaikuttavaa motivaatiota: opiskelun tuottama nautinto sekä häpeän pelko. Taulukosta huomataan, että kun sisäisestä, nautintoon perustuvasta opiskelumotivaatiosta raportoi yhteensä 64 prosenttia vastaajista, näistä vastaajista yli kolmasosa (yhteensä 24 %) kertoi tutkintotavoitteensa taustalla olevan myös häpeän välttelyn.

On huomionarvoista, että tarjotuista opiskelumotivaation lähteistä tärkeimmäksi nuoret nostivat koulutuksen välinearvon. Nuoret ovat

Taulukko 4. Ristiintaulukointi häpeän pelosta ja opiskelun aiheuttamasta nautinnosta tutkintotavoitteen taustalla vaikuttavina motivaatioina. Kyllä-solut sisältävät vähintään ”jokseenkin samaa mieltä” kyseisiä opiskelumotivaatioita koskeviin väitteisiin vastanneet, ei-solut sisältävät kaikki muut vastaajat.

	Häpeän pelko	
Opiskelunautinto	Kyllä	Ei
Kyllä	24 %	39 %
Ei	12 %	24 %

Kuvio 24. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Mitä mieltä olet seuraavista väitteistä?” kuuden eri väitteen osalta. Mukana vain kyselyssä nimettyjä tutkintoja tavoitelleet nuoret (n=1968). Tavoitetutkintonsa suorittaneille väitteet esitettiin menneessä aikamuodossa (ks. liite 1).

siis hyvin tietoisia koulutuksen merkityksestä tulevalle yhteiskunnalliselle asemalleen, ja tämä vaikuttaa suoraan heidän itselleen asettamiinsa koulutustavoitteisiin. Kun lisäksi valtaosa tutkintoa tavoittelevista nuorista pitää korkeakoulututkinnon tavoittelua itsestään selvänä, voidaan päätellä, että hyvän yhteiskunnallisen aseman tavoittelu korkean koulutuksen kautta on nuorten laajasti sisäistävä toimintamalli.

Toistaiseksi korkean koulutustason saavuttaminen ei kuitenkaan ole mahdollista kaikille jo pelkästään opiskelupaikkojen rajallisen määrän vuoksi. Siksi onkin huolestuttavaa, että jopa kolmasosa nuorista on ainakin jossain määrin sitonut omanarvontuntonsa tavoittelemansa koulutusasteen saavuttamiseen – tavoitteen saavuttamatta jättäminen aiheuttaisi heille häpeää. Kyse on yhteiskunnan ja vanhempien odotusten tunnistamisen käänköpuolesta, eikä ongelmaan ole olemassa yhtä helppoa ratkaisua. Korkeakoulujen aloituspaikkojen lisääminen suhteessa nuorten määrään olisi yksi keino, ja esimerkiksi vuodeksi 2026 korkeakoulujen aloituspaikkoja lisättiinkin reilulla 800 paikalla (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2025). Lisäys on kuitenkin kertaluontoinen, sillä kiristyvän talouspolitiikan aikana koulutusmäärärahojen pysyvä kasvattaminen on poliittisesti vaikeaa. Toisaalta kutistuvat ikäluokat tulevat helpottamaan tämän osalta tilannetta tulevaisuudessa.

Väestön koulutusasteen kasvaessa tutkintoja on alettu vaatimaan myös sellaisissa työtehtävissä, joilla ei ole juuri tekemistä vaadittujen tutkintojen sisällön kanssa. Koulutusinflaatioksiin kutsuttu ilmiö heikentää toisen asteen tai sitä matalamman koulutuksen varassa olevien mahdollisuutta päästä työmarkkinoille (Soininvaara 2021), erityisesti tilanteessa, jossa työpaikkoja on vähän mutta korkeasti koulutettua työtöntä työvoimaa paljon. Kaikki työtehtävät eivät kuitenkaan tulevaisuudessakaan vaadi korkeakoulutusta, eikä ole viisasta resurssien käyttöä kannustaa kaikkia kouluttautumaan vain osoittaakseen, että he kykenevät

suorittamaan tutkinnon. Korkeakoulutettujen työttömyys on ollut useasti uutisissa viime aikoina (esim. Viinikka 2025), mutta myös matalammin koulutettujen työmarkkina-asemasta huolehtiminen on tärkeää, mikäli nuorten koulutuspainetta halutaan hälventää.

Koulutukseen liittyvässä keskustelussa voitaisiin myös kuunnella nuorten omia toiveita. Aineistossamme nuoret ovat toivoneet esimerkiksi, että heidän elämässään olevat ihmiset tukisivat heidän valintojaan, kannustaisivat heitä elämään omannäköistään elämää sekä opastaisivat heitä hyväksymään myös ajoittaiset epäonnistumiset (ks. alaluku Mitä kaikkien tulisi tietää nuorten kokemista paineista?).

Tässä Nuorisobarometrissa Anne-Mari Souto ja Hanna Nuutinen tarkastelevat syvemmin edellä käsiteltyjä koulutukseen liittyviä väittämiä vähemmistönäkökulmasta. Heidän tutkimustulostensa mukaan neuroepätyypilliseksi itsensä määritelleet nuoret raportoivat matalammasta uskosta omaan kyvykkyyteensä saavuttaa tavoittelemansa tutkinto sekä heikommasta sisäisestä motivaatiosta opiskeluun. Tästä huolimatta neuroepätyypilliset vastaajat ilmaisivat muihin vastaajiin verrattuna vahvempaa uskoa siihen, että he saavuttavat haluamansa koulutustason. Souto ja Nuutinen havaitsivat myös, että etniseen vähemmistöön itsensä luokitelleet nuoret kokivat tutkinnon saavuttamatta jättämisen useammin häpeällisenä ja tavoittelivat tutkintoa sen väliarvon vuoksi muita useammin. Nämä nuoret myös kokivat tutkinnon tavoittelun harvemmin itsestään selvänä ja ilmaisivat vahvempaa motivaatiota tavoitella tutkintoa henkilökohtaisesti merkityksellisten tavoitteiden vuoksi – vaikka samanaikaisesti usko omaan onnistumiseen oli heikompi. Lisäksi artikkelin tutkimustuloksista selviää, että ihonväriltään vähemmistöön identifioituvat arvioivat kykynsä saavuttaa tutkinto muita korkeammaksi, samoin sukupuoli-identiteetiltään vähemmistöön identifioituvat nuoret.

ELÄMÄNKULKUUN LIITTYVÄT TOIVEET

Kehityopsykologi Robert Havighurst (1948) esitti viime vuosisadan puolivälissä ajatuksen siitä, että ihmisen elämänkulkua voidaan ajatella kehitysvaiheina, joihin jokaiseen liittyy omanlaistensa virstanpylväiden tavoittelu. Näitä tavoitteita Havighurst kutsui kehitystehtäviksi. Kehitystehtävät ovat yksilölle eri kehitysvaiheissa ajankohtaiseksi tulevia normatiivisia tavoitteita, jotka liittyvät fyysisiin muutoksiin sopeutumiseen, yhteiskunnan ja muun sosiaalisen ympäristön asettamiin odotuksiin sekä henkilökohtaisiin arvoihin. Nuoruuden ja varhaisen aikuisuuden kehitystehtäviksi on nimetty muiden muassa itsenäistyminen omista vanhemmista, seksuaalisuuteen ja seurusteluun totuttautuminen, puolison ja perheen hankkiminen sekä työelämään siirtyminen. Kehitystehtävien saavuttamisen on todettu olevan yhteydessä korkeampaan onnellisuuteen ja myöhempien kehitystehtävien helpompaan saavuttamiseen (Seiffge-Krenke & Gelhaar 2008).

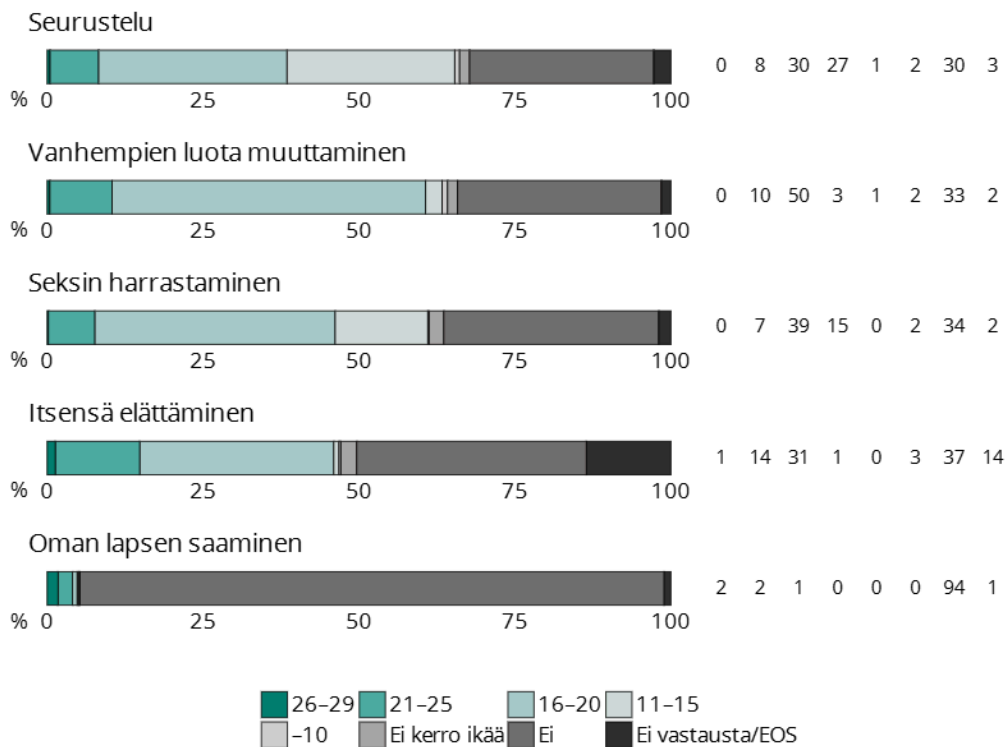
Kehitystehtävien saavuttamista pidetään monesti yleisesti toivottuna, mikä voi aiheuttaa riittämättömyyden tunnetta tai paineita niitä saavuttamattomille. Teollistuneissa ja korkean koulutusasteen yhteiskunnissa (kuten Suomessa) aikuisuuteen liittyvien, aloilleen asettumista ilmentävien kehitystehtävien saavuttaminen ovat kuitenkin myöhentynyt (Arnett 2000). Tällaisia ovat vaikkapa lasten saaminen ja pysyvän parisuhteen muodostaminen. Esimerkiksi ensimmäistä kertaa äidiksi tulleiden ikä on noussut vuosien 1990 ja 2024 välillä noin 27 vuodesta yli 30 vuoteen, ja ensimmäistä kertaa isäksi tulleiden ikä on samalla aikavälillä kasvanut 29 vuodesta 32 vuoteen (Tilastokeskus 2025a). Siirtymien myöhentyminen ei kuitenkaan välttämättä poista niiden normatiivisuutta. Puhumme jäljempänä kehitystehtävien täyttämisestä korostaaksemme tätä tiettyihin siirtymiin liittyvää normatiivista

puolta, vaikka emme itse ajattele kysymiemme kokemusten olevan välttämättömiä hyvälle elämälle tai nuoruudelle.

Kysyimme nuorilta viiden erilaisen nuoruuteen ja nuoreen aikuisuuteen liittyvän kehitystehtäväksi tulkittavan asian osalta siitä, olivatko he itse kokeneet kyseisen asian, ja jos olivat, minkä ikäisenä he olivat kokeneet sen ensimmäisen kerran (kuvio 25). Jos vastaaja ei ollut kokenut jotakin mainitsemaamme asiaa, kysyimme sen osalta, miten tärkeänä hän pitää sitä, että kokee mainitun asian tulevaisuudessa.

Kuvio 25 kertoo vastaajien osuudet seurustelun, vanhempien luota muuttamisen, seksin harrastamisen, itsensä elättämisen ja oman lapsen saamisen osalta sekä iän, jossa vastaajat ovat ensimmäisen kerran kokeneet mainitut asiat. Kokemuksista vain seurustelu ja seksin harrastaminen olivat sellaisia, joita oli koettu merkittävässä määrin ennen tutkimuksen alaikäraja eli 15 vuoden ikää. Tästä syystä esitämme tulokset myös helpommin luettavassa muodossa kuviossa 26 (ylempi osakuvio), jossa kehitystehtävät täyttäneiden vastaajien osuus on esitetty suhteessa heidän ikäänsä. Kuviota tulkitessa on hyvä pitää mielessä, että iän ja kehitystehtävien täyttämisen välisessä yhteydessä voi näkyä myös kulttuurin muutoksen ja tiettyihin syntymäkohortteihin vaikuttaneiden yhteiskunnallisten shokkien vaikutus. Jälkimmäiseen kategoriaan kuuluvat esimerkiksi vuosien 2020–2022 koronapandemiaan liittyneet rajoitustoimet, jotka ovat varmasti viivästyttäneet joidenkin vastaajien kokemuksia.

Tulosten mukaan noin kolmasosa vastaajista on 15-vuotiaana joskus seurustellut, mutta varsin harva on tämän ikäisenä kokenut muita kysytyistä asioista. Vastaavasti ehdoton valtaosa nuorista on muuttanut vanhempiensa luota, seurustellut, harrastanut seksiä tai kokenut elättävänsä itsensä

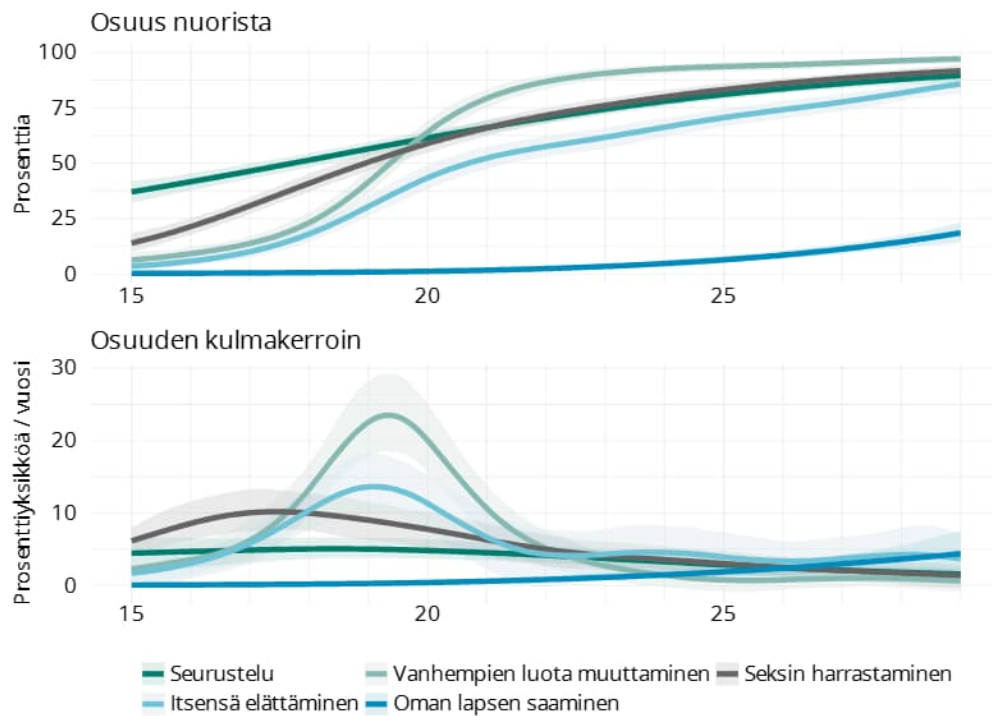

Kuvio 25. Ikä, jossa vastaajat ovat ensi kerran täyttäneet viisi kehitystehtävää. Vastausvaihtoehtoja on lyhennetty kuviota varten, tädyt muotoilut löytyvät kysymyslomakkeesta (liite 1).

työllään tai omaisuudellaan 29 ikävuoteen mennessä. Sitä, missä iässä kysymämme kokemukset ovat nuorille ajankohtaisia, voidaan tarkastella esimerkiksi katsomalla, missä ikävaiheessa yli 50 prosentin osuus nuorista on kokenut ne. Yli puolet nuorista oli seurustellut 18-vuotiaana, harrastanut seksiä 19-vuotiaana, muuttanut vanhempiensa luota 20-vuotiaana ja kokenut elättävänsä itsensä 21-vuotiaana. Vain lapsen saaneiden osuus pysyy matalalla tasolla koko tutkittavien ikäjakauman läpi. Korkeimmillaan se oli 29-vuotiaissa, joista noin 19 prosenttia oli saanut lapsen.

Siirtymien ajankohtaisuutta voidaan tarkastella myös toisella tavalla. Kuvion 26 alempi osakuvio pyrkii havainnollistamaan, miten eri kehitystehtävät ovat ajankohtaisia eri ikävuosina.

Alemman osakuvion käyrät näyttävät ylemmän osakuvion käyrien kulmakertoimet. Korkeat luvut kertovat siitä, että kehitystehtävä täytetään usein juuri tämän ikäisenä. Kuviosta voi lukea kolme selvähköä ajankohtaisuushuippua. Seksin harrastamisen aloittaminen näyttää ajoittuvan tyypillisimmin 16–18 ikävuoteen, mikä vastaa myös Väestöliiton FINSEX-tutkimuksen tuloksia (Väestöliitto 2017). Seksin aloittamisen ajankohtaisuus tosin laskee hitaammin kuin useimpien muiden kehitystehtävien täyttämisen ajankohtaisuus. Vanhempien luota pois muuttaminen ja kokemus itsensä elättämisestä ovat vahvasti kytköksissä toisiinsa, ja molemmat kehitystehtävät täytetään tyypillisesti 18–21-vuotiaana. Suomessa ja muissa pohjoismaissa omilleen muutetaan kansainvälisesti vertailtuna aikaisin, mikä vastaa

Kuvio 26. Kehitystehtävien täyttäneiden nuorten osuudet iän mukaan (ylempi osakuvio) ja ylemmän osakuvion käyrien kulmakertoimet (alempi osakuvio). Kulmakerroin kertoo, minkä ikäisenä kehitystehtävien täyttäminen on keskimäärin ajankohtaisinta. Varjostettu alue on 95 %:n virhemarginaali.

nuorten omia toiveita; 16-vuotiaiden yleisimmin mainitsema sopiva ikä omilleen muuttamiselle on 18 vuotta (Custódio 2020). Sen sijaan lasten hankkimisen huippu ei ajoitu tutkittavien ikähaarukkaan. Lasten saamisen ajankohtaisuus alkaa nousta 20 ikävuoden jälkeen ja jatkaa yhä kohoamistaan tutkimuksen vanhimmassa, 29-vuotiaassa ryhmässä.

On kiintoisaa, että seurustelemisen ajan-kohtaisuudesta kertova käyrä on melko tasainen 21-vuotiaisiin asti ja kääntyy tämän jälkeen vain hienoiseen laskuun. Tulosta voidaan tulkita yhdessä kuvion 25 kanssa, jonka mukaan 27 prosenttia vastaajista oli aloittanut seurustelun 11–15-vuotiaana. Yhdessä tulokset antavat ymmärtää, että seurustelun aloittamiselle ei ole kovin tyypillistä ikää – tai jos onkin, niin myös

seurustelun aloittaminen vasta 20- tai 25-vuotiaana on varsin tyypillistä. Tämä kenties lohduttaa joitakin niistä nuorista, jotka kokevat huolta seurustelemattomuudesta.

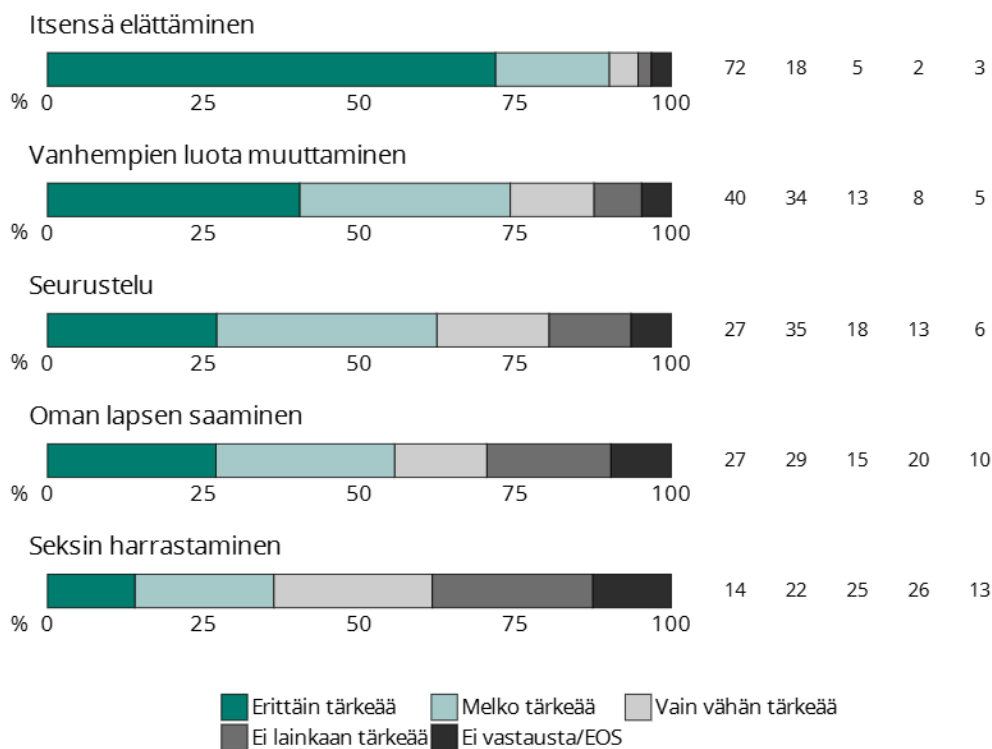
Kysyimme kunkin kehitystehtävän kohdalla niitä kokemattomilta nuorilta, kuinka tärkeänä he pitävät niiden kokemista tulevaisuudessa. Seksin harrastamista lukuun ottamatta yli puolet vastaajista piti kunkin kehitystehtävän kohdalla sen täyttämistä vähintään melko tärkeänä. Kaikkein tärkeimpinä pidettiin itsensä elättämistä ja vanhempien luota muuttamista, joita vähintään melko tärkeänä piti yhdeksän kymmenestä ja kolme neljästä vastaajasta. Tulokset kertovat odotetusti itsenäistymisen olevan korkealla nuorten prioriteettitilalla, vaikka myös merkityksellisten ihmissuhteiden muodostamista parisuhteen ja

oman lapsen saamisen muodossa pidetään varsin tärkeänä.

Seksin harrastamista joskus tulevaisuudessa piti vähintään melko tärkeänä vain reilu kolmasosa sitä kokemattomista. Neljäsosa piti sitä vain vähän tärkeänä, ja toinen neljäsosa ei pitänyt sitä lainkaan tärkeänä. Loput 13 prosenttia eivät vastanneet tai osanneet sanoa. Vastauksissa oli ero juridisen sukupuolen mukaan. Miehet pitivät naisia useammin seksin harrastamisen kokemista erittäin tärkeänä (18 % vs. 9 %), ja naiset vastasivat miehiä useammin, että seksin harrastamisen kokeminen ei ole heille lainkaan tärkeää (34 % vs. 19 %). Hieman useampi nainen kuin mies oli harrastanut seksiä (52 % vs. 48 %), mikä on linjassa naisten tyypillisesti varhaisemman

murrosiän alkamisen ja muun kypsymisen kanssa.

Oman lapsen saamista piti vähintään melko tärkeänä 56 prosenttia lapsettomista vastaajista. Lapsen saamisen tärkeänä pitäminen erosi selvästi vastaajan tutkintotavoitteen mukaan. Korkeakoulutusta tavoittelevat tai sen saavuttaneet pitivät useammin oman lapsen saamista erittäin tai melko tärkeänä kuin matalampaa koulutusta tavoittelevat (kuvio 28). Muissa tutkimuksissa onkin havaittu, että elinikäinen lapsettomuus on yleistynyt erityisesti vailla korkea-asteen tutkintoa olevilla (Jalovaara & Miettinen 2022) ja että syntyvyys on korkeakoulutetuilla naisilla korkeampaa kuin muilla naisilla (Tilastokeskus 2024). Nuorisobarometrin tulokset viittaavat siihen, että ainakin nuorten keskuudessa ilmiössä voi olla

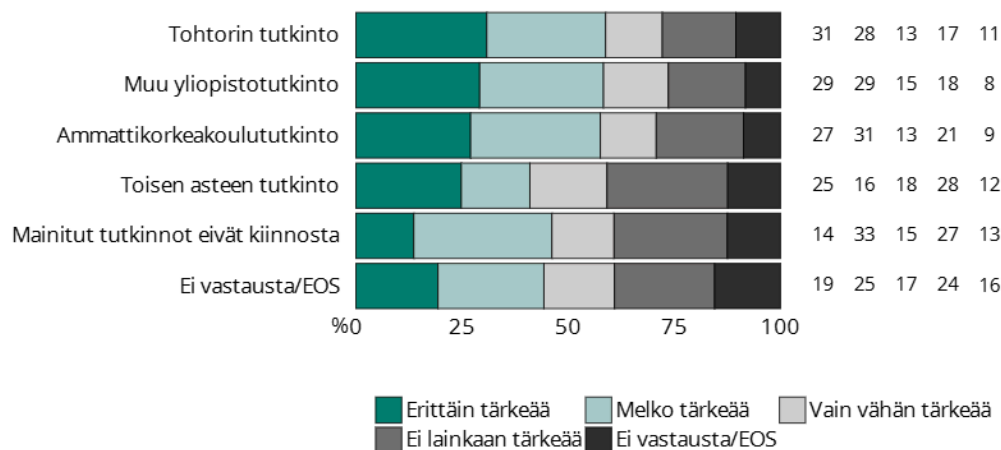
Kuvio 27. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Kuinka tärkeää sinulle on, että koet seuraavat asiat?” viiden eri kehitystehtävän osalta. Kysymyksiin vastasivat vain ne vastaajat, jotka eivät olleet kokeneet kyseistä asiaa (vastaajamäärät ovat ylhäältä alas luettuna 857, 763, 683, 2162 ja 802).

osin kyse korkeakoulutukseen hakeutumattomien omista toiveista. Lapsitoiveiden asettamiseen saattavat kuitenkin vaikuttaa myös koetut mahdollisuudet saavuttaa vakaa taloudellinen tilanne, jota korkeakouluttautuminen keskimäärin edesauttaa. Jenni Kallion, Jarkko Salmisen ja Susanna Ägrenin tässä teoksessa julkaistussa artikkelissa on tutkittu tarkemmin lasten hankkimiseen liittyviä paineiden kokemuksia, joita kirjoittajat tarkastelevat suhteessa esimerkiksi nuoriin kohdistuviin normatiivisiin odotuksiin, lasten hankkimisen taloudellisiin ja biologisiin reunaehtoihin sekä yhteiskunnan kestävyYTEEN.

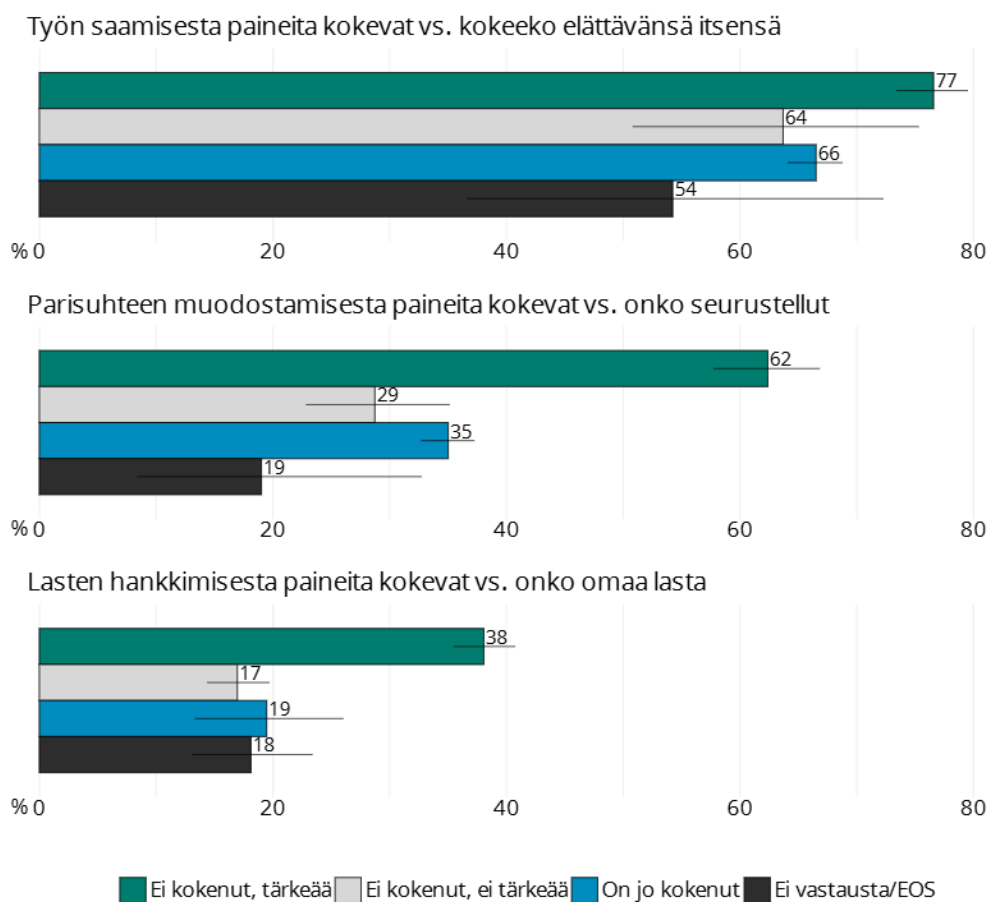
Tarkastelimme työn saamista, parisuhteen muodostamista sekä lasten hankkimista koskevia kehitystehtäviä suhteessa näistä teemoista koettuihin paineisiin (kuvio 29). Kehitystehtävät täyttäneet nuoret kokivat keskimäärin vähemmän tehtäviin liittyviä paineita kuin niitä täyttämättömät. Paineiden kokeminen liittyi kuitenkin kiinteästi siihen, miten vahvasti nuoret olivat sisäistäneet kehitystehtäviin liittyvät tavoitteet

eli kuinka tärkeinä he niitä pitivät. Ne vastaajat, jotka eivät olleet täyttäneet kehitystehtäviä mutta eivät myöskään pitäneet niiden täyttämistä tärkeänä, kokivat niistä suunnilleen saman verran paineita kuin kehitystehtävät täyttäneet, kenties vähemmänkin. Sen sijaan kehitystehtäviä täyttämättömät mutta niitä tärkeänä pitävät kokivat niistä muita huomattavasti enemmän paineita. Ero oli suurempi parisuhteen muodostamiseen ja lasten hankkimiseen kuin työn saamiseen liittyvien paineiden osalta.

Tulokset ovat linjassa oletuksen kanssa, jonka mukaan osa nuorista kokee taloudellisen itsenäisyyden, parisuhteen muodostamisen ja lasten hankkimisen itseensä kohdistuvina normatiivisina odotuksina huolimatta siitä, että näiden asioiden kokeminen on keskimäärin myöhentynyt ja epäsynkronisoitunut. Vähemmistöön nuorista varsinkin parisuhteeseen ja lapsiin liittyvät yhteiskunnalliset odotukset vaikuttavat kuitenkin heikommin. Olisi kiinnostava jatkotutkimuksen aihe selvittää, mikä erottaa nämä nuoret muista.

Kuvio 28. Oman lapsen saamisen tärkeys korkeimman tavoitetutkinnon mukaan. Mukana vain ne vastaajat, joilla ei vielä ole lasta (n=2162). Osa vastaajista on jo saavuttanut tavoitetutkintonsa.

Kuvio 29. Kolmesta aiheesta paineita kokevien osuus sen mukaan, ovatko he saavuttaneet paineen kohteeseen liittyvän kehitystehtävän, ja jos eivät, kuinka tärkeänä he pitävät sen saavuttamista. Tärkeänä pitäminen on luokiteltu seuraavasti: tärkeää = vähintään melko tärkeää, ei tärkeää = korkeintaan vain vähän tärkeää.

VÄHEMMISTÖKOKEMUKSET

Useat nuorten henkilökohtaiset ominaisuudet voivat erottaa heidät yhteiskunnan enemmistöstä vähemmistöksi. Nuorisobarometrissa on vuodesta 2013 alkaen kysytty nuorten omaa kokemusta vähemmistöön kuulumisesta (Myllyniemi 2014a), joskin tarjotut vähemmistöön kuulumisen perusteet ovat eläneet ajan mukana. Valtaosasta vähemmistöjä ei kerätä tarkkaa tietoa esimerkiksi väestötietojärjestelmään tai muihin rekistereihin. Niiden olemassaolosta ja yleisyydestä saadaan siis tietoa ainoastaan muilla keinoilla, kuten Nuorisobarometrin kaltaisilla kyselytutkimuksilla. Vähemmistöistä kerättyä tietoa voidaan käyttää tunnistamaan vähemmistöihin kohdistuvaa syrjintää ja elämässä etenemisen esteitä. Toisaalta nuorten vähemmistöidentiteetit ovat Nuorisobarometrin näkökulmasta itsessään mielenkiintoinen tutkimuksen kohde, sillä ne voivat olla merkittävä osa nuorten minäkuvaa. Vähemmistöön asettautuminen voi myös olla yhteydessä suurempaan ymmärrykseen omasta asemasta yhteiskunnan rakenteissa ja lisätä yhteiskunnallista aktiivisuutta näiden rakenteiden oikeudenmukaistamiseksi (Honkatukia & Happonen 2025).

Kysyimme nuorilta, kokevatko he kuuluvansa joihinkin yhdeksästä nimetyistä vähemmistöstä. Lisäksi annoimme heille mahdollisuuden kertoa omin sanoin, kuuluvatko he vielä joihinkin muihin vähemmistöihin. Kuviossa 30 on esitetty ”kyllä”-vaihtoehdon vastanneiden osuudet kunkin kysytyn vähemmistön osalta. Hieman vajaa puolet (48 %) vastaajista kertoi kuuluvansa vähintään yhteen vähemmistöön. Useampaan kuin yhteen vähemmistöön kertoi kuuluvansa noin joka neljäs vastaaja (24 %), ja yli viiteen vähemmistöön kuulumisen oli harvinaista (1 %).

Nimetyistä vähemmistöön kuulumisen perusteista samastuttavin oli seksuaalinen suuntautuminen, jonka perusteella vähemmistöön asettautui 18 prosenttia vastaajista. Kielivähemmistöön asettautui noin seitsemäsosa vastaajista (14 %), mikä on vähemmän kuin väestörekisterin perusteella laskettu ruotsin- ja muunkielisten osuus nuorista (noin 18 %). Kuudesta kymmeneen prosenttia ruotsin- ja muunkielisistä nuorista ei osannut vastata kysymykseen. Rekisteritieto ja nuorten oma kokemus eivät siis aina vastaa toisiaan.

Noin seitsemäsosa nuorista (14 %) kertoi kuuluvansa vähemmistöön neuroepätyypillisyyden perusteella. Asiasta kysyttiin ensimmäistä kertaa vuoden 2024 Nuorisobarometrissa, kun huomattiin, että vuosien 2022 ja 2023 avoimissa vähemmistökokemuksia kuvaavissa avovastauksissa oli yleistynyt neuroepätyypillisyyden ja neuropsykiatristen diagnoosien perusteella vähemmistöön asettuminen. Tämän vuoden tutkimuksessa neuroepätyypillisuus on jo kolmanneksi tyypillisin vähemmistöön kuulumisen peruste, mikä kertoo sen nousseen lyhyessä ajassa varsin tiedostetuksi ilmiöksi nuorten keskuudessa. Ilmiöön vaikuttaa varmasti neuropsykiatristen diagnoosien, kuten lapsuusajan aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriön (ADHD), moninkertaistuminen vuodesta 2015 alkaen (Vuori ym. 2025).

Etnisen taustan perusteella vähemmistöön kertoi kuuluvansa noin kymmenesosa nuorista, kuten myös uskonnollisen vakaumuksen perusteella. Uskonnottoman vakaumuksen perusteella vähemmistöön asettautui sen sijaan vain seitsemän prosenttia vastaajista. Kimmo Ketola ja Hanna Salomäki tulkitsivat vuoden 2023 Nuorisobarometrissa, että suuri osa nuorista tulkitsee yhteiskunnallisen valtavirran olevan nykyään maallista (Ketola & Salomäki 2024). Tulkinta ympäröivän yhteisön maallisuudesta vaikuttaa

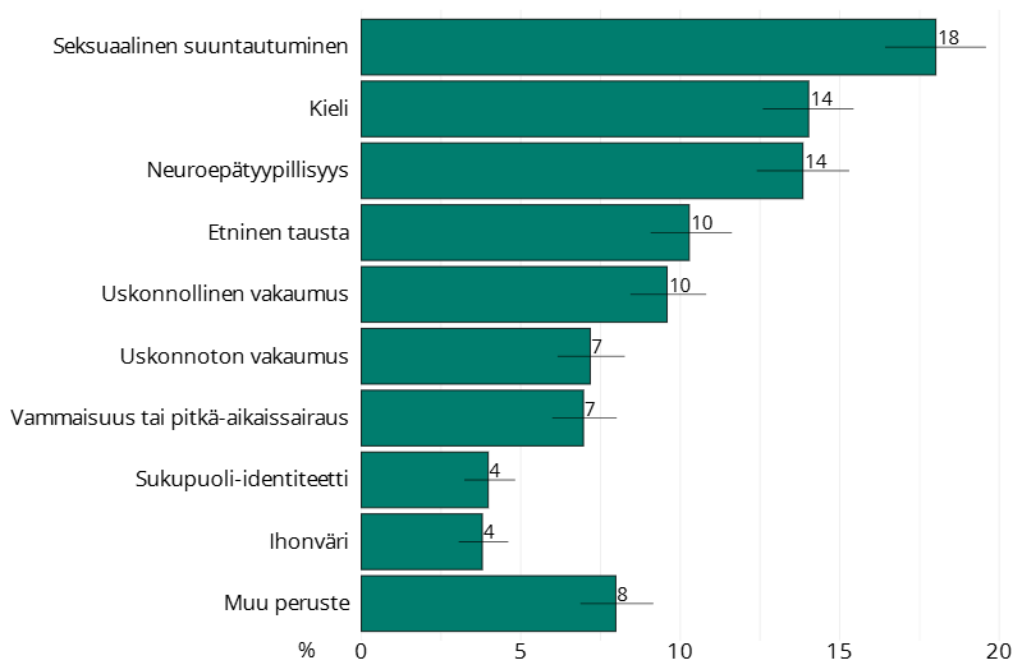
epäilemättä uskonnolliseen ja uskonnottomaan vähemmistöön asettuvien nuorten määriin.

Vammaisuuden tai pitkäaikaissairauden perusteella vähemmistöön asettui seitsemän prosenttia vastaajista. Sukupuoli-identiteetin perusteella vähemmistöön asettui neljä prosenttia vastaajista, samoin ihonvärin perusteella.

Kokemustaan muulla perusteella vähemmistöön kuulumisesta avasi 114 vastaajaa avoimessa vastausvaihtoehdossa. Moni vastaaja halusi käyttää tätä tilaa laajentaakseen tai tarkentaakseen tarjottuja vähemmistökokemuksia. Eräs nuori halusi esimerkiksi kertoa olevansa kaakkoisafrikkalainen, mikä on tarkempi kuvaus hänen vähemmistökokemuksestaan kuin tarjoamamme yleisluontoinen ”etninen vähemmistö”. Toinen nuori halusi puolestaan kertoa olevansa demokraattinen. Vastausvaihtoehtona tarjottu ”seksuaalinen suuntautuminen” ei hänestä vielä riittävän

selvästi kuvannut hänen kokemustaan. Kolmas nuori halusi kertoa kuuluvansa uskonnolliseen vähemmistöön islaminuskon perusteella ja kertoi avovastauksessaan sianlihasta ja alkoholista pidättäytymisen vaikeuttavan ei-muslimeihin tutustumista, mikä aiheutti hänelle ulkopuolisuuden tunnetta. Hän toivoi, että ruuan ja juoman lisäksi sosiaaliset tapahtumat voisivat toisinaan rakentua esimerkiksi liikunnan ympärille. Nostamme seuraavaksi esiin joitakin vastauksissa toistuvia teemoja.

Suomen ulkopuolisiin juuriin liittyvät kokemukset olivat avovastauksissa yleisiä. Vastaajat luonnehtivat itseään muun muassa maahanmuuttajiksi, pakolaisiksi, ekspatriaateiksi ja kansainvälisiksi opiskelijoiksi. Jotkut kuvasivat, miten kielen oppiminen tuntuu heistä vaikealta. Kaksi vastaajaa, jotka tulivat oman kertomuksensa mukaan luokitelluiksi maahanmuuttajiksi,

Kuvio 30. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Koetko sinä kuuluvasi vähemmistöön seuraavien asioiden suhteen?”. Tekstejä on lyhennetty alkuperäisestä, alkuperäiset muotoilut löytyvät kysymyslomakeliitteestä (liite 1).

vaikuttivat toivovan, että heitä ei kutsuttaisi tällä nimellä. Toisella heistä oli suomalainen vanhempi, mutta hän oli kasvanut ulkomailla, toinen suosi nimitystä ”expatriaatti”.

Useat vastaajat kertoivat kuuluvansa vähemmistöön mielenterveyden ongelmien vuoksi. Muutama mainitsi diagnoosin, esimerkiksi masennuksen, ahdistuneisuushäiriön, kaksisuuntaisen mielialahäiriön ja traumaperäisen stressihäiriön. Eräs vastaaja halusi kertoa, että mielenterveysongelmiensa kanssa elävät eivät ”todellisuudessa ole niin vähemmistö kuin kuvitellaan – mutta koska ne ovat edelleen osittain tabu ja ihmiset eivät puhu niistä avoimesti, niiden kanssa eläminen tuntuu siltä, että kuuluu vähemmistöön ja on erilainen”.

Viisi vastaajaa kertoi avovastauksessa olevansa erityisherkkä. Käsitteellä tarkoitetaan yleensä aistiärsyksiin herkemmin reagoivia, voimakkaasti tunteita kokevia ja asioita syvällisesti pohivia ihmisiä.

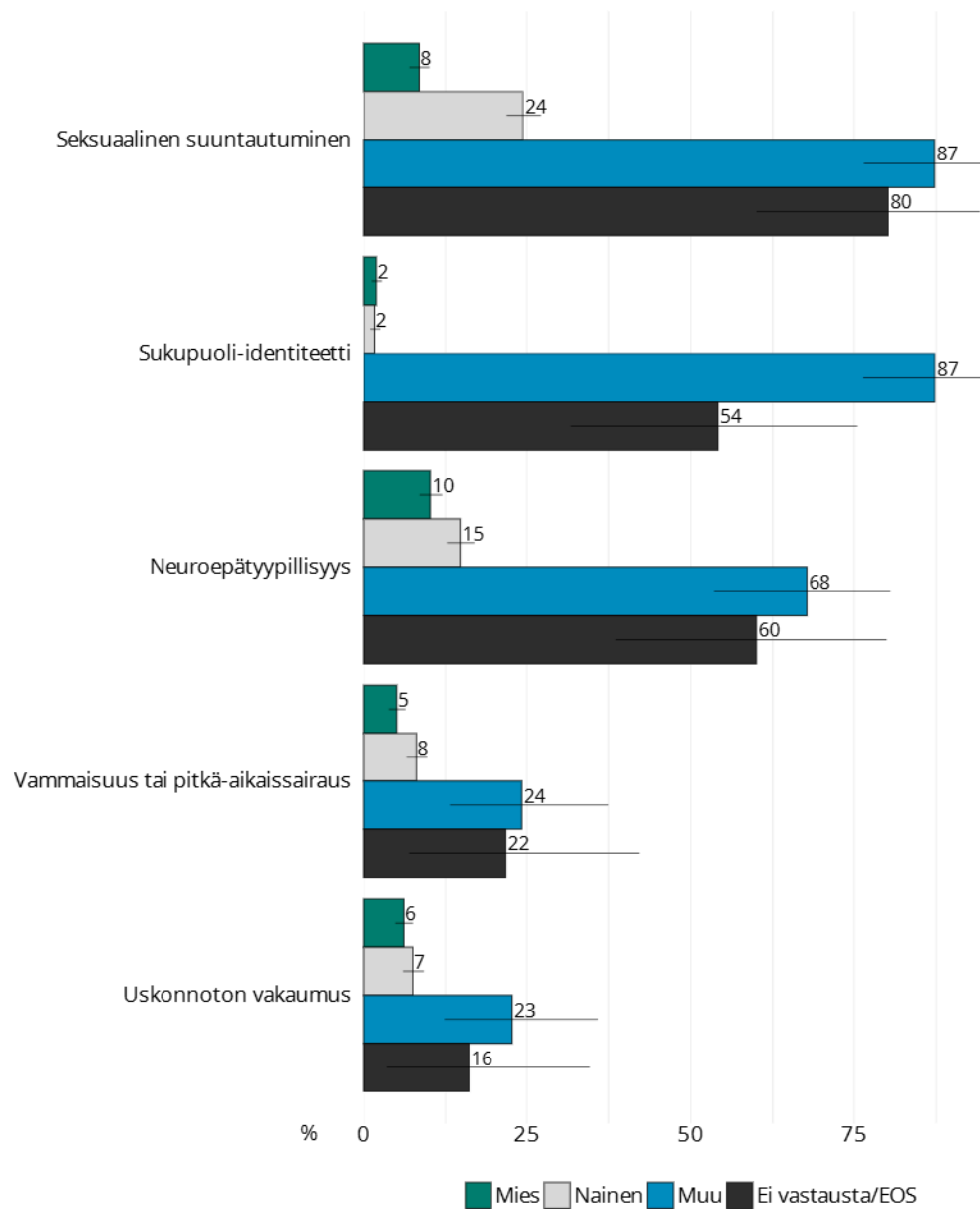
Myös sosioekonominen tausta ja asema mainittiin joitakin kertoja. Jotkut vastaajat kertoivat kuuluvansa vähemmistöön köyhyyden tai vähävaraisuuden perusteella. Yksi vastaaja mainitsi kasvaneensa lähiössä ja tuntevansa tästä syystä ulkopuolisuuden tunnetta yliopistoympyröissä.

Oman ryhmänsä muodostivat nuoret, jotka kokivat kuuluvansa vähemmistöön sellaisen ominaisuuden perusteella, joka muodostaa yhteiskunnallisen enemmistön. Muutamat vastaajat kertoivat kuuluvansa vähemmistöön, koska he olivat esimerkiksi valkoisia, maskuliinisia tai konservatiivisia miehiä taikka heteronaisia. Vähemmistöön asettumista enemmistöstatuksen perusteella voidaan pitää vähemmistöjen voimaantumiseen tähtäävien liikkeiden onnistumisten vastareaktiona sekä vähemmistöjen tunnustamisen kritiikkinä (Nixon 2017, 36).

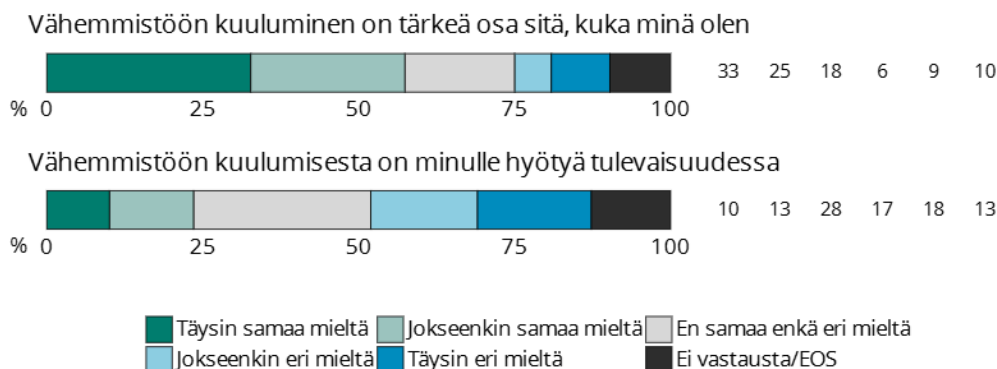
Joidenkin vähemmistökokemusten yleisyys erosi merkittävästi nuorten koetun sukupuolen mukaan. Viisi tällaista vähemmistöön kuulumisen perustetta ovat seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli-identiteetti, neuroepätyypillisuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus sekä uskonnoton vakaumus (kuvio 31). Kuviosta käy ilmi, että

muunsukupuoliset sekä ne, jotka eivät osanneet tai halunneet kertoa sukupuoltaan, ovat muuta väestöä monta kertaa todennäköisemmin vähemmistössä kunkin viiden perusteen kohdalla. Ei ole yllättävää, että ehdoton valtaosa muunsukupuolisista asettautuu vähemmistöön sukupuoli-identiteettinsä ja seksuaalisen suuntautumisensa perusteella. Muunsukupuolisuuden, neurovähemmistöön kuulumisen ja vammaisuuden tai pitkäaikaissairauden välillä havaittua yhteyttä valaisee puolestaan jonkin verran esimerkiksi eurooppalaisten kyselytutkimusten havainto siitä, että transsukupuolisuus ja sukupuoli-binääriin ulkopuolella oleminen ovat tilastollisessa yhteydessä sekä neuropsykiatriisiin että mielenterveydellisiin diagnooseihin (Warrier ym. 2020). Muunsukupuolisten nuorten asettautuminen muita useammin uskonnottomaan vähemmistöön peilaa vuoden 2023 Nuorisobarometrin tuloksia, joiden mukaan sateenkaarinuoret pitivät muita harvemmin tärkeänä uskontoa ja seurakuntaa ja olivat muita useammin ei-uskonnollisia (Kiilakoski & Happonen 2024, 77). Vaikka Suomen evankeliluterilainen kirkko tekee sateenkaarinuorisotyötä ja on asettunut korkeiden vallankäyttäjiensä suulla seksuaalivähemmistöjen tueksi (Helsingin hiippakunnan tuomiokapituli 2020), toimii kirkon piirissä kuitenkin joukko, joka on onnistuneesti vastustanut sateenkaarivähemmistöjen kirkollisten oikeuksien laajentamista (Vähämäki 2025). Uskonnollisia argumentteja käytetään myös yleisesti sateenkaarivähemmistöjen arvон kieltämiseen. Ei siis ole ihme, että sateenkaarinuoret päätyvät muita harvemmin uskonnollisiin yhteisöihin.

Myös miesten ja naisten välillä oli merkittäviä eroja vähemmistöihin kuulumisessa. Naiset asettautuivat esimerkiksi seksuaalivähemmistöön huomattavasti useammin kuin miehet. Miesten ja naisten välinen ero seksuaalivähemmistöön kuulumisessa on kasvanut viime vuosina. Vuonna 2020 naisista 12 prosenttia ja miehistä 7 prosenttia kertoi kuuluvansa seksuaalivähemmistöön (Happonen & Kiilakoski 2025b, 103). Viisi vuotta myöhemmin seksuaalivähemmistöön kuuluvien nuorten naisten osuus on kaksinkertaistunut 24 prosenttiin,

Kuvio 31. Vähemmistökokemuksia, joiden esiintyvyydessä on suuri ero koetun sukupuolen mukaan. Vähemmistöön kuulumisen perusteista on jätetty pois kyselylomakkeella esitetyt esimerkit. Täydet kysymys-tekstit löytyvät kysymyslomakeliitteestä (liite 1).

Kuvio 32. Kaksi väitettä vähemmistöön kuulumisen merkityksestä ja seurauksista. Mukana vain vähintään yhteen vähemmistöön asettautuneet vastaajat (n=1134).

mutta miesten osuus on pysynyt suunnilleen samana. Ilmiö ei koske vain Suomea; esimerkiksi Yhdysvalloissakin uudet sukupolvet ovat aiempia sateenkaarevampia (Twenge, Wells & Le 2024).

Vuoden 2024 Nuorisobarometrissa havaittiin, että tässä käsitellyt viisi vähemmistökokemusta esiintyvät keskimääräistä useammin yhdessä (Happonen & Kiilakoski 2025b, 105). Tämän vuoden tulokset antavat ymmärtää, että havainnon taustalla on ainakin osittain näiden vähemmistökokemusten sukupuolittuminen.

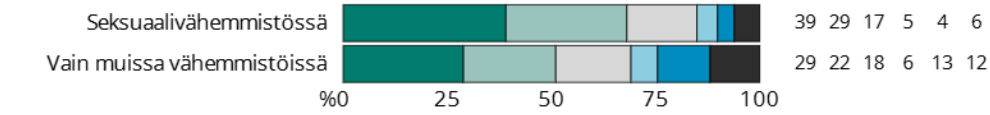
Vähemmistökeskustelut kehystetään usein sen kautta, että vähemmistöön kuuluvat ihmiset ovat valtaväestöä heikommassa asemassa ja tarvitsevat siksi tukea kohtaamansa syrjinnän ja rakenteellisten esteiden selättämiseksi. Vähemmistökokemus voi kuitenkin olla myös voimavara nuoruuteen kuuluvien kehitystehtävien selättämisessä. Se voi avata ovia tiloihin, joista löytää vertaisiaan ja joissa pohtia omaa identiteettiään ja elämäntähtämyksiään (Kuusisto 2009; Brady ym. 2018). Vähemmistökokemuksen taustalla olevat identiteetit voivat olla myös tärkeä osa nuoren minäkuva. Eräs nuori halusikin kertoa vähemmistökokemuksiaan koskevassa avovastausosiossa siitä, miten ”erilaisuus” on hänestä siunaus maailmassa, jossa hänen mukaansa moni asia on harmaata massaa:

Just want to say that being part of a minority is actually the best thing that can ever happen to someone. In a world where you can copy-paste everything, being “different” is a blessing. (Nainen, muunkielinen, 28-v.)

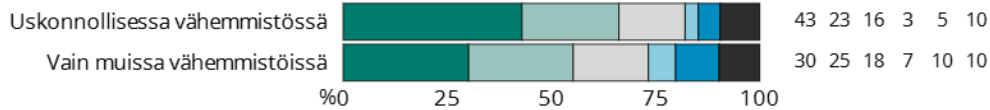
Kysyimme ainakin yhteen vähemmistöön kuuluvilta nuorilta (n=1134), ajattelevatko he vähemmistöön kuulumisen olevan tärkeä osa sitä, keitä he ovat. Kysyimme myös, uskovatko he vähemmistöön kuulumisesta olevan heille hyötyä tulevaisuudessa. (Kuvio 32.) Noin kuusi kymmenestä vähemmistöön kuuluvasta nuoresta (58 %) oli vähintään jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa, jonka mukaan vähemmistöön kuuluminen on tärkeä osa sitä, keitä he ovat. 15 prosenttia oli väitteen kanssa vähintään jokseenkin eri mieltä. Kuitenkin vain vajaa neljäsosa (23 %) ajatteli, että vähemmistöön kuulumisesta on heille hyötyä tulevaisuudessa, ja 35 prosenttia oli aiheesta eri mieltä.

Vähemmistöt erosivat toisistaan sen mukaan, miten tärkeänä osana identiteettiään niihin kuuluvat pitivät vähemmistöön kuulumista. Kuvio 33 näyttää viidestä suurimmasta kysytystä vähemmistöstä ne kaksi, joissa tämä ero oli selkein: seksuaalivähemmistön ja uskonnollisen vähemmistön. Niihin kuuluvat nuoret kokivat vähemmistöön kuulumisen erityisen usein

Seksuaalinen suuntautuminen

Uskonnollinen vakaumus

■ Täysin samaa mieltä
 ■ Jokseenkin samaa mieltä
 ■ En samaa enkä eri mieltä
■ Jokseenkin eri mieltä
 ■ Täysin eri mieltä
 ■ Ei vastausta/EOS

Kuvio 33. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Vähemmistöön kuuluminen on tärkeä osa sitä, kuka minä olen” kahteen vähemmistöön kuulumisen perusteen mukaan. Mukana vain vähintään yhteen vähemmistöön asettautuneet vastaajat (n=1134).

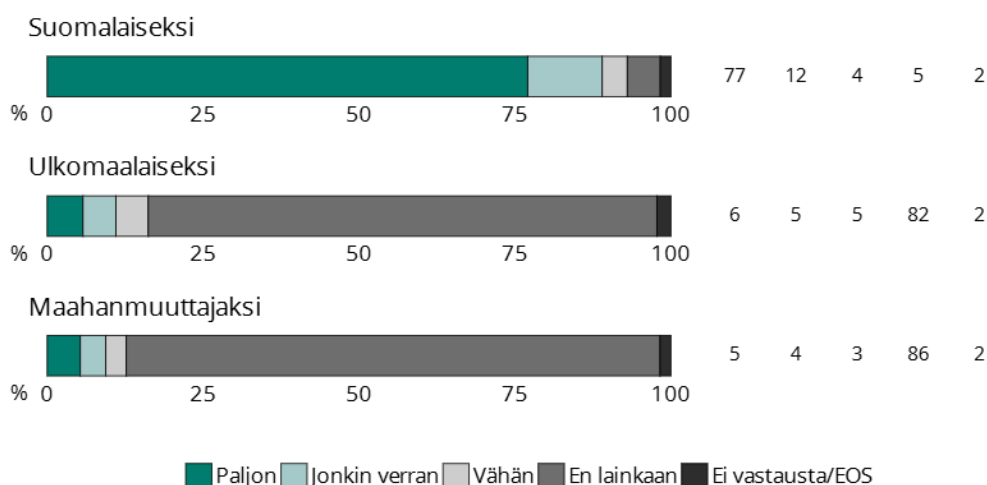
tärkeäksi osaksi identiteettiään. Seksuaalivähemmistöön kuuluvista 68 prosenttia oli vähintään jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa, jonka mukaan vähemmistöön kuuluminen on tärkeä osa heidän identiteettiään, ja vain 9 prosenttia oli väitteen kanssa vähintään jokseenkin eri mieltä. Uskonnolliseen vähemmistöön kuuluvista 66 prosenttia oli väitteen kanssa samaa mieltä ja 8 prosenttia eri mieltä. Tulokset alleviivaavat, miten tärkeää syrjinnän torjuminen on. Vaikkapa seksuaalisen suuntautumisen tai uskonnollisen vakaumuksen perusteella tapahtuva syrjintä ei kohdistu vain nuoren yksittäiseen ominaisuuteen, vaan heidän minuutensa keskeiseen rakennuspalaseen.

VALTIOON LIITTYVÄT IDENTITEETIT

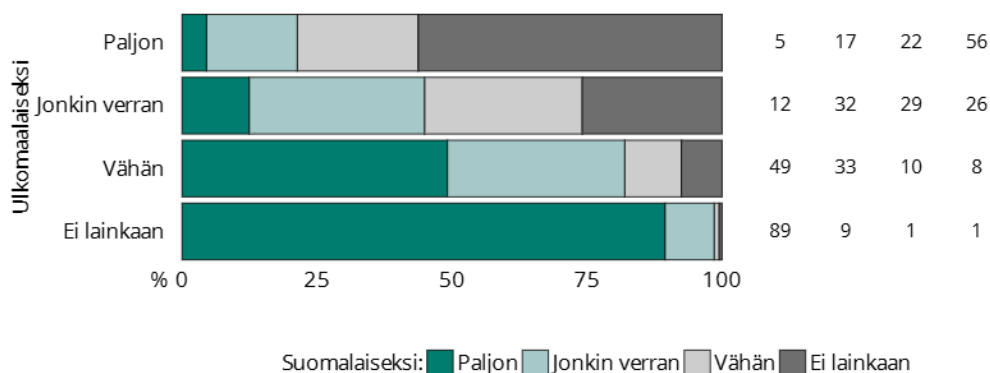
Kysyimme nuorilta, missä määrin he kokevat itsensä suomalaisiksi, ulkomaalaisiksi ja maahanmuuttajiksi. Yhdeksän kymmenestä (89 %) koki itsensä ainakin jonkin verran suomalaiseksi ja kolme neljäsosaa (77 %) peräti paljon (kuvio 34). Maahanmuuttajaksi tai ulkomaalaiseksi itsensä kokeminen oli suhteellisen harvinaista: vain noin joka kymmenes (9–11 %) kertoi kokevansa näin

ainakin jokin verran. Kokemukset vaihtelevat ymmärrettävästi vastaajien äidinkielen mukaan. Esimerkiksi muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvista noin seitsemän kymmenestä koki itsensä vähintään jonkin verran ulkomaalaiseksi ja reilu kolmasosa vähintään jossain määrin suomalaiseksi.

Suomalaisuuden ja ulkomaalaisuuden kokemukset eivät ole toisiaan poissulkevia, vaikka ne ovatkin käänteisessä suhteessa toisiinsa (kuvio 35). Esimerkiksi itsensä jonkin verran ulkomaalaiseksi tuntevista 44 prosenttia kertoi myös tuntevansa itsensä vähintään jonkin verran suomalaiseksi. Toisaalta neljäsosa itsensä jonkin verran ulkomaalaiseksi kokevista ei kokenut itseään lainkaan suomalaiseksi. Itsensä vahvasti suomalaiseksi kokevien nuorten osuus on ollut laskussa vuodesta 2014 alkaen (Happonen & Kiilakoski 2025b, 108), ja myös vuoden 2025 luvuissa on jonkin verran laskua verrattuna vuoteen 2024. Pitkän aikavälin muutoksessa lienee ainakin osin kyse ulkomaalaistaustaisten nuorten osuuden kasvusta, mutta nopeiden muutosten takana lienee myös muita syitä, joita tilastot yksinään eivät kykene paljastamaan.

Kuvio 34. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Missä määrin koet itsesi...” kolmen eri määritteen osalta.

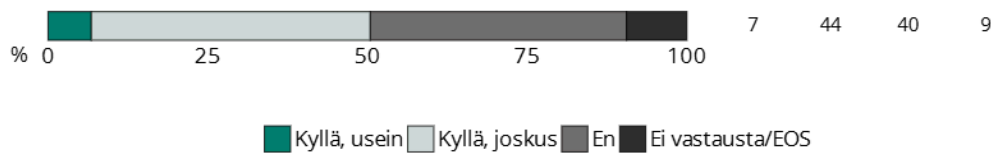

Kuvio 35. Ulkomaalaiseksi ja suomalaiseksi itsensä kokemisen yhteisvaihtelu. Puuttuvat vastaukset on jätetty kuviosta pois.

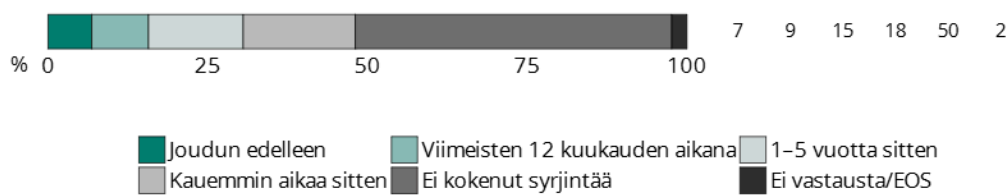
SYRJINTÄKOKEMUKSET

Kysyimme nuorilta heidän kokemastaan syrjinnästä. Määrittelimme syrjinnän arkikielisesti seuraavalla tavalla: ”Syrjintä on sitä, että joku kohdellaan huonommin kuin toista yhden tai useamman henkilökohtaisen ominaisuuden takia.” Noin puolet nuorista kertoi tullessa joskus syrjityksi (kuvio 36). Valtaosa syrjityksi

tulleista paikantaa syrjinnän kokemuksen melko kauas menneisyyteen (kuvio 37). Kuitenkin 16 prosenttia nuorista kertoi tullessa syrjityksi viimeisen vuoden aikana, ja 7 prosenttia kertoi syrjinnän jatkuvan tälläkin hetkellä. Syrjintää kokeneiden osuus ei ole juuri muuttunut edellisvuoteen verrattuna huolimatta kysymystekstin tarkennuksesta (Happonen & Kiilakoski 2025b,

Kuvio 36. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Oletko itse joskus kokenut joutuneesi syrjityksi?”.

Kuvio 37. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Milloin olet joutunut syrjinnän kohteeksi?”. Kysymys esitettiin vain niille, jotka kertoivat joutuneensa syrjityksi vähintään joskus, mutta kuviossa näytetään myös syrjintää kokemattomien osuus.

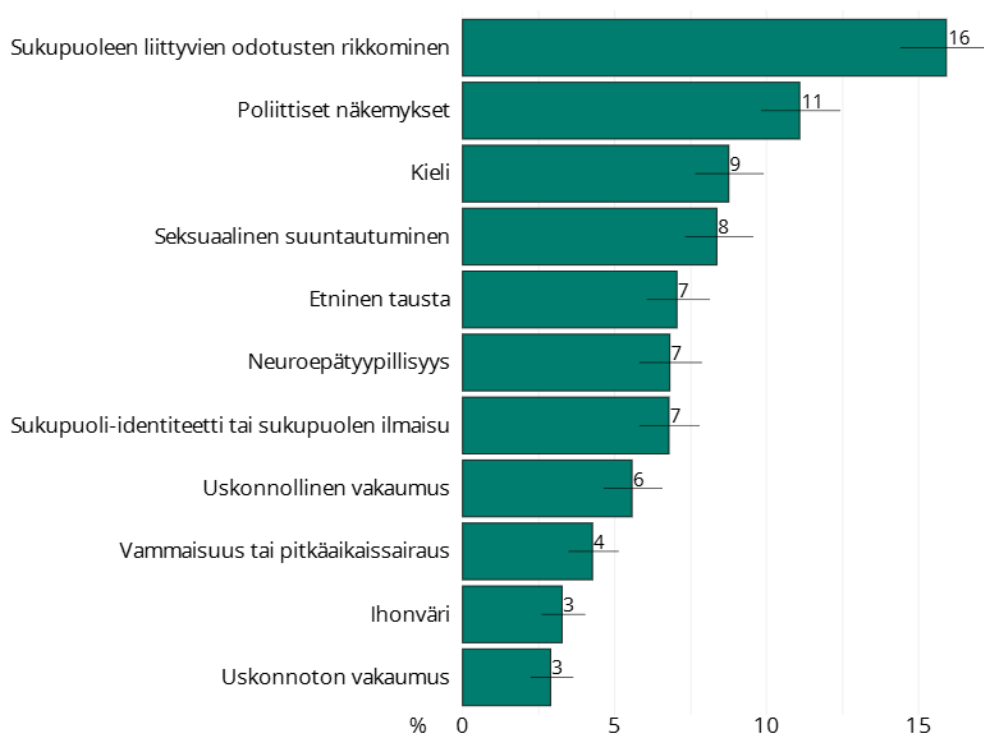
138; huomaa, että ko. kuvion selitteen värit ovat väärässä järjestyksessä).

Listasimme kyselylomakkeessa 11 henkilökohtaista ominaisuutta ja kysyimme nuorilta, onko heitä syrjitty jonkin niistä perusteella (kuvio 38). Yleisimmin nuoret olivat kokeneet syrjintää sukupuoleen liittyvien odotusten rikkomisen (16 %), poliittisten näkemysten (11 %), kielen (9 %) ja seksuaalisen suuntautumisen vuoksi (8 %). Etnisen taustan, neuroepätyypillisyyden, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun vuoksi koetusta syrjinnästä ilmoitti kunkin osalta 7 prosenttia nuorista. Uskonnon vakaumuksen vuoksi koetusta syrjinnästä kertoi 6 prosenttia, vammaisuuden tai pitkäaikaissairauden vuoksi koetusta 4 prosenttia, ihonvärin vuoksi koetusta 3 prosenttia ja uskonnoton vakaumuksen vuoksi koetusta 3 prosenttia nuorista.

Sukupuoleen liittyvien syiden perusteella syrjinnän kokeminen erosi voimakkaasti koetun sukupuolen mukaan (kuvio 39). Sukupuoleen liittyvien odotusten rikkomisen vuoksi syrjityksi koki tullessa noin joka kymmenes mies, joka viides nainen ja kuusi kymmenestä

muunsukupuolisesta. Vastaavasti sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella syrjityksi koki tullessa 4 prosenttia miehistä, 7 prosenttia naisista ja 68 prosenttia muunsukupuolisista. Ahtaat sukupuoliroolit näyttävät siis yhä johtavan nuorten kokemaan syrjintään, eikä kokemus ole kovin harvinainen minkään sukupuolen parissa, vaikka muut kuin miehet kokevatkin syrjintää useammin.

Poliittisten mielipiteiden vuoksi syrjinnän kokeminen erosi sen mukaan, miten vastaaja sijoitti itsensä yhteiskunnallisille janoille arvoliberaalista arvokonservatiiviin ja vasemmistosta oikeistoon (kuvio 40). Vähiten syrjintää kertoivat kokeneensa janojen keskelle asettautuvat sekä ne, jotka eivät osanneet tai halunneet sijoittaa itseään niille. Tämä on ymmärrettävää – janojen keskellä on todennäköisesti paitsi ääripäiden väliin itsensä sijoittavia myös niitä, joilla ei ole voimakkaita poliittisia mielipiteitä, joiden perusteella he voisivat tulla syrjityksi. Lähelle poliittisten janojen päitä sijoittautuvien kokeman syrjinnän taustalla saattaa olla niin kutsuttu affektiivinen eli tunnepohjainen polarisaatio (Iyengar, Sood

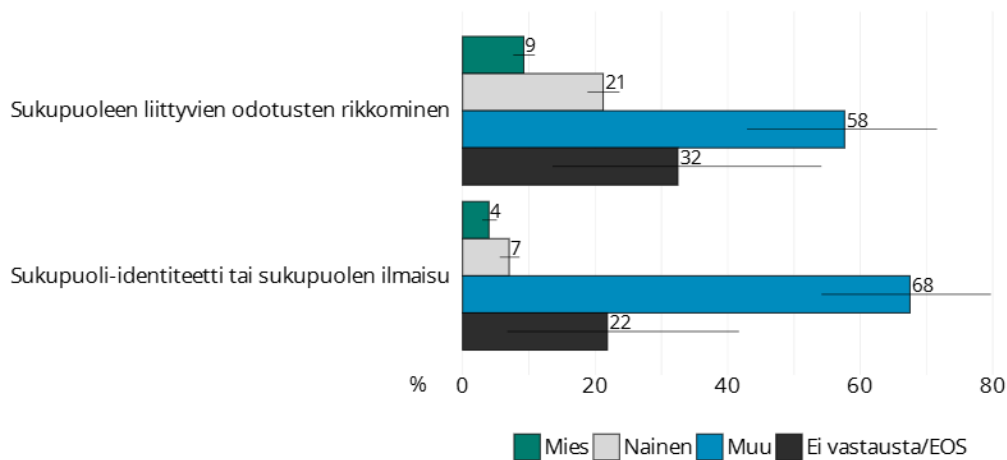
Kuvio 38. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Oletko joskus kokenut syrjintää seuraavista syistä johtuen?” 11 ominaisuuden osalta. Kysymys esitettiin vain syrjintää kokeneille, mutta kuvion luvut viittaavat osuuteen kaikista vastaajista.

& Lelkes 2012), joka on kasvanut Suomessa 2000-luvulla (Kawecki 2022). Tämä tarkoittaa, että suomalaisten näkemykset esimerkiksi poliittisista puolueista ovat entistä äärevämpiä eli keskimäärin lähempänä tykkäämistä tai inhoamista kuin aikaisemmin. Vaikka poliittisia vastustajia koskeva inho on yhteiskunnallisesti haitallisena pidetty ilmiö, voi sillä olla myös hopeareunus. Polarisaatio on nimittäin liitetty korkeampaan kiinnostukseen poliittista prosessia kohtaan, mikä näkyy esimerkiksi siinä, että aiempaa useammat suomalaiset kokevat jonkin poliittisen puolueen itselleen läheisemmäksi (Kawecki 2022). Nuorisobarometrissakin on huomattu, että suomalaisnuorten kiinnostus politiikkaa kohtaan on kasvanut voimakkaasti 2000-luvun aikana (Happonen & Kiilakoski 2025b, 56). Toisaalta syrjintää poliittisten mielipiteidensä perusteella

kokeneiden osuus on suunnilleen samalla tasolla vuonna 2025 kuin se oli vuoden 2014 Nuorisobarometrissa (11 % vs. 10 %, Myllyniemi 2014b, 38), mikä viittaa siihen, että affektiivinen polarisaatio ilmenee pääasiassa muilla tavoin kuin syrjinnäksi käsitettävänä käytöksenä.

On mielenkiintoista, että itsensä vasemmistoon sijoittaneet vastaajat kertoivat useammin kokeneensa syrjintää poliittisten mielipiteidensä vuoksi kuin oikeistolaiset nuoret. Tähän on monta mahdollista syytä, joista tässä voidaan käsitellä vain osaa³. Ensinnäkin voitaisiin kärjistäen sanoa, että vasemmistolaiset liikkeet painottavat lopputulosten tasavertaisuutta, kun taas oikeistolaisissa liikkeissä keskeisempää on yksilöiden

3 Kiitos Daniel Kaweckille useista uskottavista ehdotuksista mahdollisiksi selityksiksi.

Kuvio 39. Sukupuoleen liittyvää syrjintää kokeneet nuoret koetun sukupuolen mukaan.

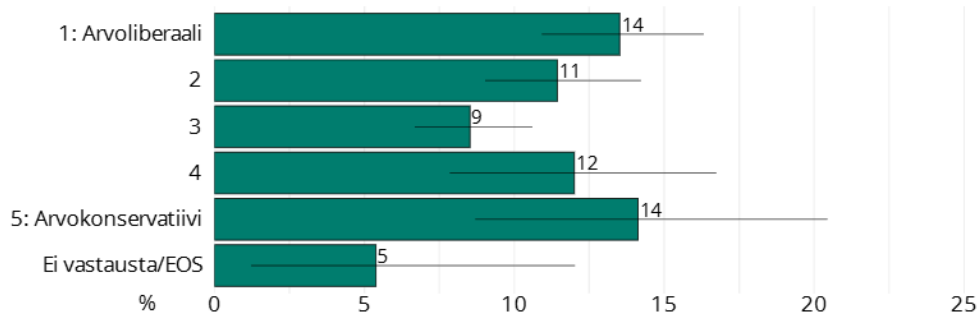
oikeus saavuttaa omalla työllään tavoittelemansa asiat. Vasemmistolaisesta näkökulmasta useampi asia voidaan siten nähdä syrjinnäksi kuin oikeistolaisesta. Esimerkiksi Helsingin yliopiston etnisten suhteiden professori Suvi Keskinen katsoo tätä teosta kirjoitettaessa vallassa olevan oikeistohallituksen käsittävän rasismia kapeammin kuin edellinen, vasemmistolaisempi hallitus sen käsitti, erityisesti rakenteellisen näkökulman osalta (Keski-Heikkilä 2023). Toisaalta kyse voi olla myös erosta siinä, miten äänekkäästi keskimääräinen vasemmistolainen tai oikeistolainen nuori tuo mielipiteensä esille. Yksilöpsykologisten erojen lisäksi tai niiden sijaan tässä kyse voi olla suotavuudesta. Nuorille saattaa olla helpompaa kannattaa julkisesti esimerkiksi pieniä tuloeroja (ja tulla syrjityksi tämän mielipiteen johdosta) kuin perustella kaikkien kuullen tuloerojen oikeudenmukaisuutta. Kolmanneksi kyse voi olla todellisesta erosta siinä, keihin syrjivää toimintaa keskimäärin kohdistetaan. Esimerkiksi viharikoksista tutkineen työryhmän mukaan monet viharikoksista epäilty kytkeytyvät äärioikeistolaisiin verkostoihin (Saresma ym. 2022), jotka pyrkivät hiljentämään poliittisia vastustajiaan muun muassa joukkoistetulla häirinnällä eli maalittamisella. Usein kohteeksi valikoituvat yhdenvertaisuudesta puhuvat tai kirjoittavat nuoret naiset (Saresma

ym. 2020), joiden voi olettaa olevan useammin vasemmistolaisia kuin oikeistolaisia. Toisaalta poliittisten näkemysten perusteella syrjityksi tulemisen kokemuksissa ei ollut aineistossamme tilastollisesti merkittävää eroa miesten ja naisten välillä.

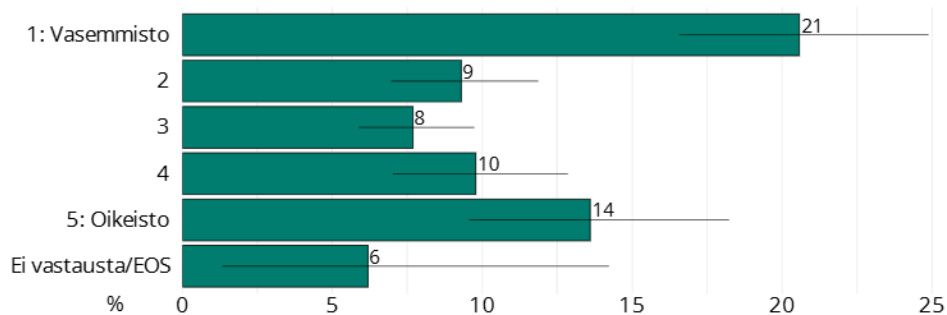
Nuoriin kohdistetaan erilaisia odotuksia, jotka voivat koskea nuorten saavutusten lisäksi myös sitä, keitä he ovat. Vaikka esimerkiksi suhtautuminen seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin on muuttunut huomattavasti neutraalimmaksi viimeisten vuosikymmenten aikana, kohtaavat sateenkaarinuoret edelleen syrjintää sekä läheistensä että yhteiskunnan taholta. Ääritapauksessa voi käydä jopa niin, että vanhemmat hylkäävät lapsensa sen vuoksi, että hänen seksuaalisuuden ja sukupuolen ilmaisunsa ei vastaa vanhempien toiveita (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos 2025).

Kysyimme nuorilta, ovatko heidän ystävänsä, vanhempansa, opettajansa ja opinto-ohjaajansa ilmaisseet paheksuvia mielipiteitä seksuaalivähemmistöjä kohtaan (kuvio 41). Neljä kymmenestä vastaajasta (40 %) kertoi, että heidän ystävänsä olivat tehneet näin. Kolmasosa nuorista (33 %) vanhemmat tai muut huoltajat olivat ilmaisseet paheksuvia mielipiteitä. Noin joka kahdeksas vastaaja (12 %) kertoi opettajansa tehneen näin. Opinto-ohjaajien ilmaisemasta paheksunnasta raportoi vain 2 prosenttia nuorista.

Liberaali-konservatiivi

Vasemmisto-oikeisto

Kuvio 40. Syrjintää poliittisten näkemystensä perusteella kokeneiden osuudet poliittisten identiteettien mukaan.

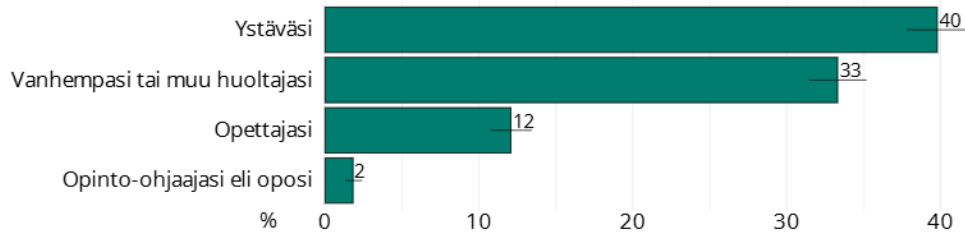
Seksuaalivähemmistöön kuuluvat nuoret raportoivat huomanneensa paheksuntaa muita nuoria useammin. Vähemmistöön kuuluvista vastaajista keskimäärin reilu 10 prosenttiyksikköä suurempi osuus kertoi ystäviensä ja huoltajiensa paheksuneen seksuaalivähemmistöjä, kun ikä ja juridinen sukupuoli oli vakioitu. Opettajien ja opinto-ohjaajien paheksuntaa huomanneiden osuudessa ei ollut eroa seksuaalivähemmistöön kuuluvien ja muiden nuorten välillä.

Maahanmuutosta on tullut yksi keskeisimmistä poliittisista jakolinjoista niin Suomessa kuin monessa muussakin maassa. Poliittinen kamppailu maahanmuutosta ei liiku vain maahanmuuton objektiivisten yhteiskunnallisten vaikutusten tasolla, vaan keskustelua käydään myös maahanmuuttajien ominaisuuksista. Tämän seurauksena julkisuudessa esitetään toistuvasti

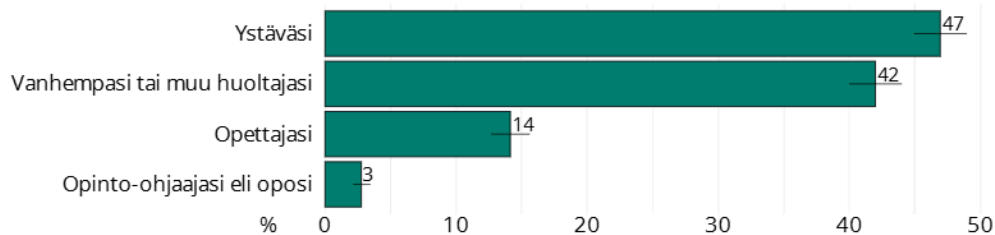
yleistäviä näkemyksiä maahanmuuttajista. Tällainen julkinen keskustelu koskettaa konkreettisesti Suomessa asuvia, ulkomaalaistaustaisia nuoria.

Kysyimme nuorilta maahanmuuttajiin kohdistuvasta havaitusta paheksunnasta samojen ryhmien osalta kuin seksuaalivähemmistöihin kohdistuvasta paheksunnastakin (kuvio 41). Vajaa puolet (47 %) oli kuullut maahanmuuttajiin kohdistuvia paheksuvia mielipiteitä ystäviltään, neljä kymmenestä (42 %) vanhemmiltaan tai muulta huoltajaltaan, noin joka seitsemäs (14 %) opettajaltaan ja 3 prosenttia opinto-ohjaajaltaan. Keskimäärin useampi nuori oli havainnut paheksuntaa maahanmuuttajia kuin seksuaalivähemmistöjä kohtaan. Mielenkiintoisesti maahanmuuttajaksi itsensä kokevat olivat havainneet vähemmän paheksuvia mielipiteitä esimerkiksi ystäviensä taholta kuin ne, jotka eivät kokeneet itseään

Seksuaalivähemmistöjä kohtaan

Maahanmuuttajia kohtaan

Kuvio 41. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Ovatko seuraavat tahot ilmaisseet paheksuvia mielipiteitä...”. Kyllä-vastausten osuus.

maahanmuuttajaksi⁴. Monet ulkomaalaistaustaiset nuoret ovat esimerkiksi ihonvärinsä, nimensä ja kielensä vuoksi näkyvästi vähemmistöön kuuluvia, mikä voi saada maahanmuuttajanuoren ystävän harkitsemaan kahdesti ennen ryhmään kohdistuvan paheksuvan mielipiteen esittämistä. Toisaalta havainto voi kertoa myös siitä, että monien maahan muuttaneiden nuorten ystäväpiirissä korostuvat toiset maahanmuuttajat. Esimerkiksi Anne-Mari Souto havaitsi väitöskirjassaan, että nuorten vertaisryhmien muodostuminen noudatteli etnisyyden ja maahanmuuttotilanteen mukaan määrittyviä rajoja ja että vuorovaikutus näiden rajojen yli oli vähäistä (Souto 2011, 60).

On huomioitava, että paheksunta ei välttämättä tarkoita syrjintää. Paheksuminen on melko arkipäiväistä toimintaa, ja paheksuntaa voi

ilmaista myös hyvästä syystä. Ei ole syytäkään olettaa, että vähemmistöihin kuuluvien ihmisten tulisi olla täysin paheksunnan yläpuolella. Asettamamme kysymys koski kuitenkin vähemmistöjä ylipäättänsä. Voidaan siis olettaa useimpien vastausten kertovan vähintään yleistämisestä, jossa yksittäisen vähemmistön edustajan toiminnasta vedetään virheellisesti koko ryhmää koskevia johtopäätöksiä.

Nuorten huomaaman paheksunnan määrä on suhteessa ainakin kolmeen tekijään, jotka eivät liity paheksuntaa ilmaisseiden tahojen todellisiin mielipiteisiin. Ensinnäkin jonkun paheksuvien mielipiteiden huomaaminen on helpompaa, jos tämän kanssa viettää paljon aikaa. Esimerkiksi vanhempien kanssa vietetään paljon enemmän aikaa kuin opinto-ohjaajan, mikä helpottaa vanhempien paheksuvien mielipiteiden havaitsemista riippumatta siitä, millaisia mielipiteitä opoilla ja vanhemmilla on. Toiseksi sen joukon koko, johon paheksuntaa ilmaissut henkilö kuuluu, vaikuttaa todennäköisyyteen havaita ainakin jonkun

4 Vertasimme niitä nuoria, jotka antoivat kysymykseen ”Missä määrin koet itsesi maahanmuuttajaksi?” vastauksen ”paljon”, niihin, jotka vastasivat ”en lainkaan”.

joukkoon kuuluvan henkilön tietty mielipide. Koska ihmisillä on tyypillisesti useita ystäviä, havaitsevat he todennäköisemmin ainakin jonkun ystävänsä ilmaisevan paheksuvia mielipiteitä kuin vanhempansa, vaikka ystävien ja vanhempien mielipiteet olisivat keskimäärin samanlaiset. Kolmanneksi näyttää selvältä, että perhe- ja ystäväsuhteissa havaitaan huomattavasti enemmän paheksuvia mielipiteitä kuin muodollisissa

suhteissa ammattilaisiin. Tähän voi olla useita syitä. Koulutuksen järjestäjien muodollisiin velvollisuuksiin kuuluu yhdenvertaisuuden edistäminen, ja tähän sopii huonosti yleistävien mielipiteiden esittäminen vähemmistöryhmistä. Toisaalta voi olla niinkin, että opettajiksi päätyy ihmisiä, joille yhdenvertaisuuskysymykset ovat syystä tai toisesta keskimääräistä tärkeämpiä.

Odotuksien jyrääjä saapuu painavan kelansa kanssa välillä lymymään kattoni ylle. Muistoilla ja kokemuksilla koristellut seinäni kaatuvat sisään ja jyväään perustaan ilmenee hiuksen hienoja murtumia. Nuoruus niin vain supistuu pulloon ja päälle pannaan vedenpitävä tulppa.

Iris Juvonen

ILMASTOHUOLI JA -SYYLLISYYS

Tässä osiossa käsittelemme ympäristö- ja ilmastokriisiin liittyviä väittämiä ja niitä koskevia tuloksia. Aihe on tärkeä, sillä osa nuorista kokee paineita kestävyysmurroksen ratkaisemisesta. Toisaalta yhteiskunnallisessa keskustelussa on myös näkynyt puhetapaa, jossa odotukset ilmastokriisin ratkaisemisesta asetetaan nuorille. Molempia näistä teemoista käsiteltiin laadullisen aineiston avulla avovastauskysymyksen tuloksia analysoivassa alaluvussa (ks. alaluku Mitä kaikkien tulisi tietää nuorten kokemista paineista? ja sen osio Yhteiskunnalliset muutokset, nykyajan paineiden ainutlaatuisuus ja sukupolvien välinen ohipuhuminen). Kyseisessä osiossa toimme esiin, kuinka osa nuorista kokee vallitsevan ekokriisin kanssa elämisestä sekä sen ratkaisemisesta erilaisia paineita. Näitä vastaajia aidosti huolestaa, millaiset toimintamahdollisuudet olemme jättämässä tuleville sukupolville (Salonen & Joutsenvirta 2018, 96; Laine 2023).

Aikaisemman tutkimuksen perusteella tiedetään, että ympäristökriisi herättää huolta, pelkoa ja muita hankalia tunteita osassa suomalaisia nuoria (Pihkala 2022; Veijonaho & Salmela-Aro 2025). Myös nuorten ympäristökäyttäytymistä on tutkittu enenevässä määrin. Kuten Liisa Mäkinen, Katri Savolainen, Sofia Laine ja Alisa Horsmanheimo kirjoittavat tämän barometrin artikkelissaan, nuoriin on havaittu kohdistuvan ilmastotoimien osalta kahdenlaista painetta: osa nuorista kokee syvää huolta ympäristökriisistä, ja samalla heihin kohdistetaan odotuksia toimia sen ratkaisijoina (Clayton ym. 2023; Kestilä & Karvonen 2025b). Nuorten kokemat paineet voivat vaikuttaa myös heidän ympäristökäyttäytymiseensä ja tulevaisuususkoonsa (Ojala 2012; Huttunen & Albrecht 2021). Jotkut nuoret voivat esimerkiksi kokea ympäristöongelmien vyyhdistä syyllisyyttä ja toimia näiden ongelmien ratkaisemiseksi yli

voimavarojensa (Pihkala 2022), jolloin yhteys nuorten kokemiin paineisiin ekokriisiin liittyen on kaikkein ilmeisin.

Kysyimme nuorilta kahta väittämää ilmastomuutokseen ja ympäristöongelmiin liittyen. Yhdeksän kymmenestä nuoresta (87 %) oli täysin samaa mieltä tai samaa mieltä väittämän kanssa, jonka mukaan ihmisen vaikutus ilmaston lämpenemiseen on tosiasia. Ainoastaan neljä prosenttia vastanneista oli eri mieltä tai täysin eri mieltä väittämän kanssa. Aikasarjasta on nähtävissä, että väittämän kanssa täysin samaa mieltä olevien osuus on kasvanut vuosien 2016–2021 aikana ja jälleen vuoteen 2025 tultaessa hieman lisää.

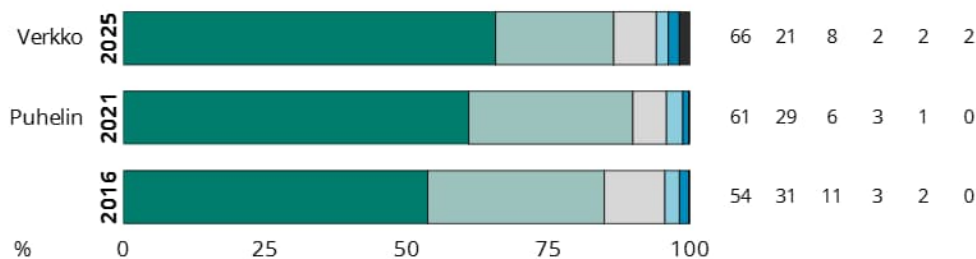
Reilu puolet (54 %) nuorista oli täysin samaa mieltä tai samaa mieltä väittämän kanssa, jonka mukaan ympäristöongelmiin löydetään maailmanlaajuisesti kestäviä ratkaisuja. Joka kuudes nuori (17 %) oli kuitenkin joihinkin tai täysin eri mieltä väittämän kanssa, ja voidaankin ajatella, että heille vallitseva ympäristökriisi todennäköisesti on yksi paineita aiheuttava tekijä. Aikasarjassa on merkitteä pantavaa, että eri mieltä ja täysin eri mieltä olevien osuus on kaksinkertaistunut vuodesta 2021. Samalla on huomioitava aineistonkeruumenetelmän muutos, joka tuskin on ainoa muutosta selittävä tekijä.

Esitimme nuorille myös kaksi väittämää liittyen kestäviin elämäntapoihin ja heidän mahdollisesti tekemäänsä vaikuttamistyöhön ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Kestäviin elämäntapoihin liittyvä väittämä oli: ”Olen muuttanut elämäntapojani, kuten muuttanut liikkumistani, ruokailutottumuksiani tai asumisratkaisujani ilmastomuutoksen hillitsemiseksi.” 44 prosenttia nuorista kertoi väittämän kuvaavan heitä melko tai erittäin hyvin. Vuoden 2025 Ilmastobarometrissa (Hyry 2025) 43 prosenttia kaikista ikäryhmistä kertoi saman väittämän kuvaavan heitä melko

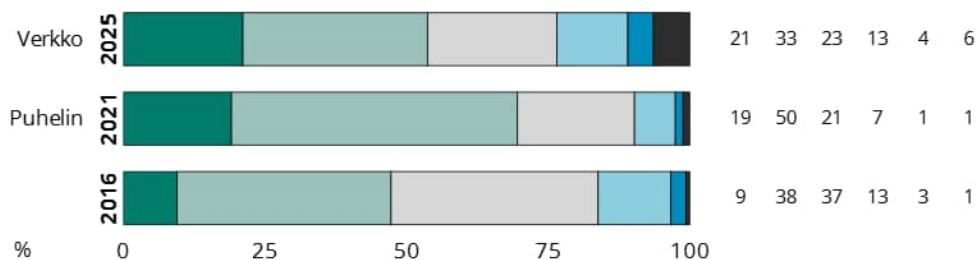
tai erittäin hyvin. Ilmastobarometriin vastasivat vähintään 15-vuotiaat, ja tutkimuksen nuorin ikäryhmä, 15–29-vuotiaat, on täsmälleen sama kuin Nuorisobarometrin kaikkien vastaajien ikäkaala. Ilmastobarometrissa kysyttiin edellä mainitun väittämän lisäksi myös muita tähän teemaan liittyviä väittämiä. Niiden kaikkien osalta ilmastoon eteen tehtyjä toimia indikoivat tulokset korreloivat ikäryhmittelyn nuorimman ikäryhmän kanssa. Muut väittämät olivat: 1) ”Olen vähentänyt tavaroiden hankkimista ilmastoystävällä”, 2) ”Äänestän kunta- ja aluevaaleissa ehdokasta, joka edistää kunnassani ilmasto- ja ympäristötoimia” sekä 3) ”Olen vähentänyt autoilua ja sen sijaan lisännyt kestävästi liikkumista kuten kävelyä, pyöräilyä tai joukko-liikenteellä kulkemista” (esitetty vain oman auton käyttäjille). (Mt.)

Vaikuttamistyöhön liittyvä Nuorisobarometrin väittäjä oli: ”Olen pyrkinyt yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ilmastomuutoksen hillitsemiseksi esimerkiksi toimimalla järjestössä, osallistumalla mielenosoitukseen tai jakamalla vetoomuksia sosiaalisessa mediassa.” Tällaista kansalaistoimintaan liittyvää väittämää ei löydy vertailuksi Ilmastobarometrissa. Joka seitsemäs (14 %) vastanneista kertoi väittämän kuvaavan heitä erittäin hyvin tai melko hyvin. Kuusi kymmenestä (61 %) nuoresta kertoi väittämän kuvaavan heitä erittäin huonosti ja viidesosa (19 %) melko huonosti. Elämäntapojaan muuttaneita on siis selvästi enemmän kuin ilmastomuutokseen yhteiskunnallisella osallistumisella vaikuttamaan pyrkineitä nuoria. Tulos on linjassa aiemmissa Nuorisobarometreissa

Ihmissen vaikutus ilmastoon lämpenemiseen on tosiasia

Ympäristöongelmiin löydetään maailmanlaajuisesti kestäviä ratkaisuja

■ Täysin samaa mieltä
 ■ Samaa mieltä
 ■ En samaa enkä eri mieltä
 ■ Eri mieltä
 ■ Täysin eri mieltä
 ■ Ei vastausta/EOS

Kuvio 42. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?” kahden väittämän osalta.

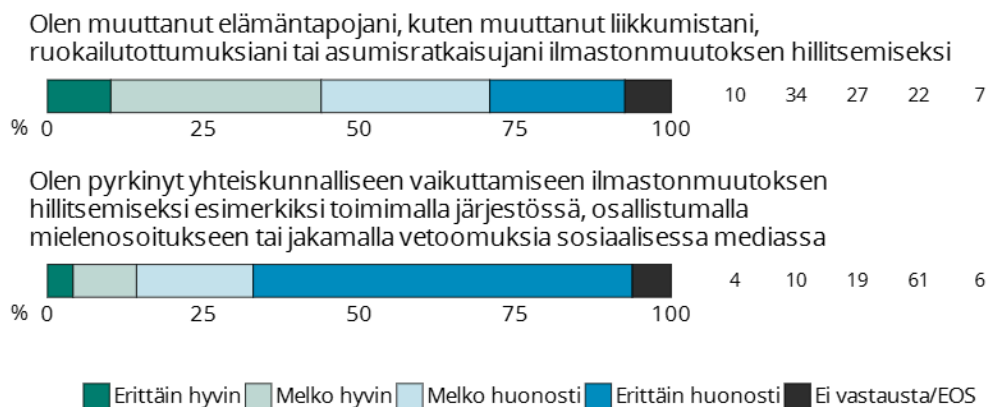
todennetun yksilöllistymiskehityksen kanssa: yksilöllinen vaikuttamistoiminta on nuorilla kollektiivista yleisempää (Ikonen 2020; Saari & Lötjönen 2022; Haikkola & Happonen 2025). Kari Saari ja Katja Lötjönen (2022, 124) ovat tutkimuksessaan todenneet, kuinka erityisesti kuluttaja-aktivismi eli ostopäätöksillä vaikuttaminen on noussut nuorten mielissä yhtä tehokkaaksi vaikuttamiskeinoksi ilmasto- ja ympäristökysymyksissä kuin äänestäminen. Heidän tuloksensa on linjassa Mikko Piispan ja Sami Myllyniemen (2019) aiemmin esittämän väitteen kanssa, jonka mukaan nuoret usein osallistuvat ja toimivat enemmän individualistisesti elämäntapansa ja kuluttajavalintojensa kautta (kierrättäminen, arjen pienet teot ja energian säästäminen) kuin kollektiivisen aktivismin keinoin (Saari & Lötjönen 2022, 127–128).

Kysyimme myös nuorten näkemystä väittämään ”Olen ollut huolissani ilmastonmuutoksesta ja/tai lajikadosta”. Nuorista 55 prosenttia kertoi olevansa täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa, kun taas 28 prosenttia nuorista oli jokseenkin tai täysin eri mieltä väittämän kanssa. Naisista 69 prosenttia ja miehistä 41 prosenttia oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa. Ikäryhmissä 15–19-vuotiaista

45 prosenttia, 20–24-vuotiaista 56 prosenttia ja 25–29-vuotiaista 62 prosenttia oli väittämän kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Huoli ilmastonmuutoksesta näyttäisi lisääntyvän sitä mukaa mitä vanhemmaksi nuori kasvaa. Vuonna 2019 toteutetussa Ilmastobarometrissa 74 prosenttia nuorista vastaajista koki, että väittämä ”Olen huolissani ilmastonmuutoksesta” kuvaa joko melko tai erittäin hyvin heitä (Ympäristöministeriö 2019). Kyselyt ja niiden tulokset eivät ole suoraan verrannollisia.

Kysyimme edellä mainitun kysymyksen jatkoksi nuorilta väittämän ”Koen syyllisyyttä siitä, etten tee tarpeeksi tekoja ympäristön eteen”. Kolmasosa nuorista (34 %) oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa. Suurempi osa nuorista, 45 prosenttia, oli jokseenkin tai täysin eri mieltä väitteen kanssa. Erot sukupuolten välillä olivat väittämässä merkittävät: naisista 51 prosenttia oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa, kun taas miehistä ainoastaan 18 prosenttia vastasi näin. Kiinnostavasti iän mukaan asiaa tarkasteltaessa eri ikäryhmien välillä ei juurikaan ole eroja vastauksien jakaumissa.

Syyllisyyden ja vastuun tunteet ovat merkittävä ympäristötunteiden joukko. Häpeä ja syyllisyys ovat molemmat vahvasti moraalisia

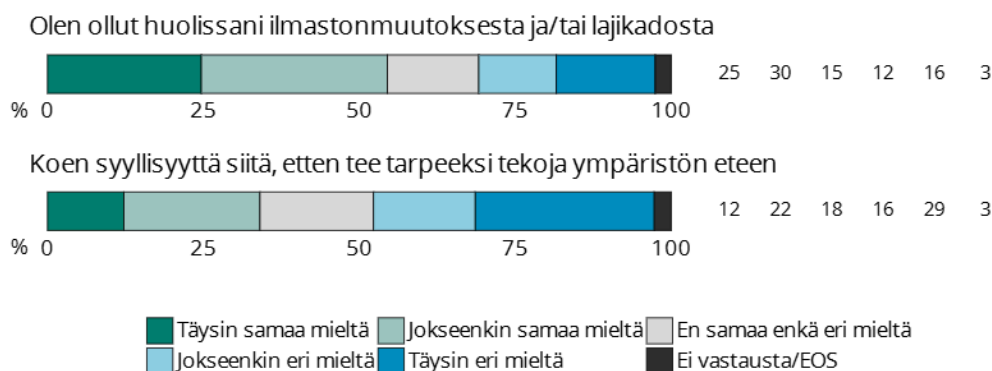
Kuvio 43. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Miten hyvin tai huonosti seuraava väittämä kuvaa sinua?” kahden väittämän osalta.

ja sosiaalisia tunteita, jotka pyrkivät ohjaamaan käytöstä siihen suuntaan, minkä koetaan olevan oikein (Aaltola 2021). Koska ympäristöongelmat johtuvat ihmiskunnan toimista, ovat vastuun ja syyllisyyden kysymykset keskeisiä. Syyllisyyden tunteiden skaala ulottuu lievista vastuuntunneista vahvoihin syyllisyydentuntoihin (Pihkala 2019, 152–173). Raskaimmillaan ympäristökriisi voi herättää voimakasta häpeää, joka saattaa olla koko ihmislajiin liittyvää niin kutsuttua lajihäpeää (Aaltola 2019).

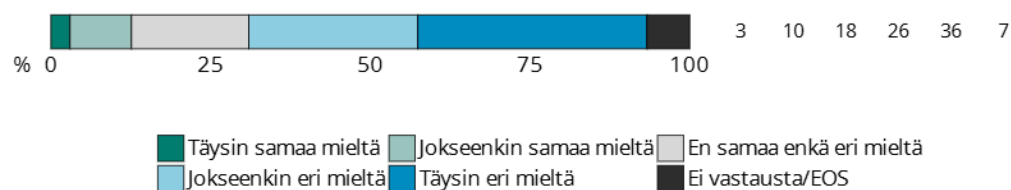
Syyllisyydentunne lähelle sijoittuu riittämättömyyden tunne. Täysin tai jokseenkin samaa mieltä syyllisyyttä koskevan väittämän kanssa olleet saivat vastata teemaan liittyvään jatkoväittämään: ”Syyllisyyden tunne on ajanut minut

toimimaan ympäristön eteen yli voimavarojeni.” Tähän kysymykseen vastanneista (n=817) joka kahdeksas nuori (13 %) oli väitteen kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Kuusi kymmenestä vastaajasta (62 %) oli väitteen kanssa jokseenkin tai täysin eri mieltä.

Riittämättömyyden tunne suhteessa omiin ympäristötoimiin on siis varsin yleistä nuorten keskuudessa, mutta vain harva on tämän seurauksena toiminut ympäristön eteen enemmän kuin mitä olisi oikeasti jaksanut. Verrattuna vuoden 2021 Nuorisobarometrin vastauksiin nuoret kertoivat nyt paljon vähemmän riittämättömyyden tunteestaan ilmastokäyttäytymiseensä liittyen (Pihkala, Sangervo & Jylhä 2022).

Kuvio 44. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?” kahden väittämän osalta.

Kuvio 45. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Syyllisyyden tunne on ajanut minut toimimaan ympäristön eteen yli voimavarojeni”. Vastajina vain syyllisyyttä ympäristötekojensa riittämättömyydestä kokeneet (n=817).

TYTYTYVÄISYYS ELÄMÄÄN

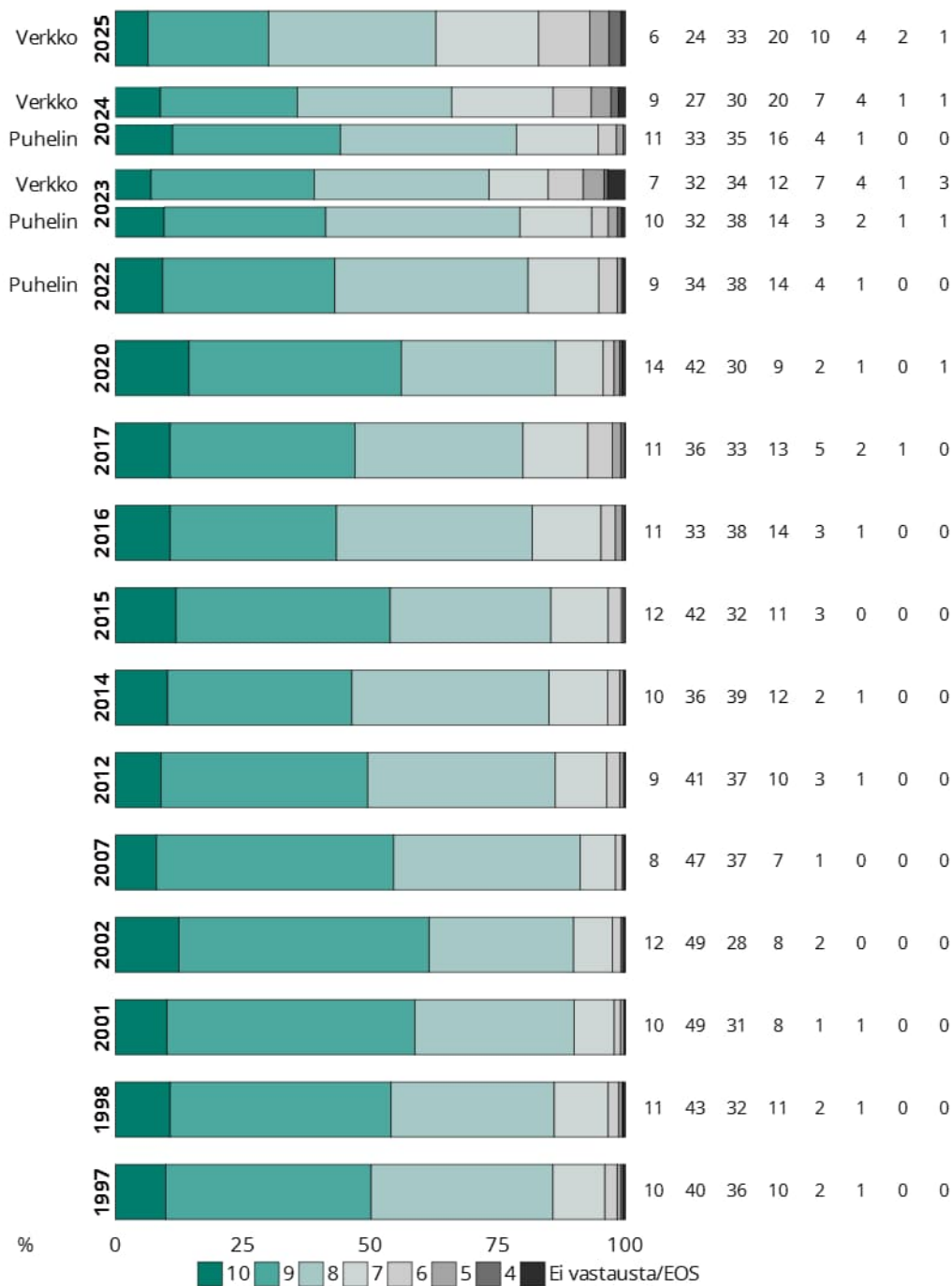
Nuorten elämäntyytyväisyyttä on mitattu koulu-arvosanoin Nuorisobarometrissa vuodesta 1997 alkaen. Kuvion 46 aikasarjaan on tilastoitu kaikkien mittausvuosien tulokset. On huomioitava, että tiedonkeruun tapa vaihtelee aikasarjan sisällä: vuoteen 2022 saakka tiedot kerättiin pelkästään puhelimitse, vuosina 2023 ja 2024 sekä puhelimitse että verkossa ja vuonna 2025 pelkästään verkossa. Vuosien 2023 ja 2024 tuloksien avulla on mahdollista huomata, että verkossa vastanneiden nuorten elämäntyytyväisyydelleen antamat arvostamat ovat keskimäärin hieman matalampia kuin puhelinhaastattelulla kerätyt.

Numeerisesti se, että vain 6 prosenttia nuorista antoi vuonna 2025 elämäntyytyväisyydelleen arvostamaksi täydet 10, on koko seuranta-ajan heikoin tulos. Sama koskee arvostamaa 9, jonka valitsi nuorista vain 24 prosenttia vuonna 2025 – kaikkina aiempina tiedonkeruuvuosina myös tämän korkeaa elämäntyytyväisyyttä indikoivan arvostaman on valinnut paljon useampi nuori. Yhteenlaskettuna siis vain 30 prosenttia nuorista antoi elämäntyytyväisyydelleen arvostamaksi joko 9 tai 10. Lähimmäksi tätä tulevat vuosien 2023 (39 %) ja 2024 (36 %) verkkokyselyiden tulokset. Huomionarvoista on, että elämäntyytyväisyys on laskenut vuodesta 2020 alkaen, ainoana poikkeuksena vuonna 2024 puhelinhaastattelulla kerätty aineisto. Arvostaman 8 yleisyys on näinä vuosina vaihdellut 30–38 prosentin välillä, mutta arvostama 7 on annettu mittaushistorian tiheimmin (20 % vastauksissa) ainoastaan vuonna 2025 sekä vuoden 2024 verkkokyselyssä. Kaikkina muina vuosina, kun elämäntyytyväisyyttä on kysytty, arvostamaa 7 tai sitä heikompia arvostamoja ei ole annettu näin paljon. Nämä tulokset ovat varsin pitkälti linjassa Kouluterveyskyselyn

elämäntyytyväisyyttä koskevien tulosten kanssa (Helenius, Kivimäki & Luopa 2025). Vuoden 2025 Kouluterveyskyselyssä nuorten (ts. 8.- ja 9.-luokkalaisten sekä lukiossa ja ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevien) naisten elämäntyytyväisyys on kuitenkin lähtenyt nousuun ensimmäisen kerran sitten vuoden 2019. Tarkemmin nuorten elämäntyytyväisyyden viimeaikaisesta historiallisesta kehityksestä voi lukea vuoden 2024 Nuorisobarometrista (Happonen & Kii-lakoski 2025b, 61).

Elämäntyytyväisyydestä on kysytty Nuorisobarometrissa kaikkina niinä kolmena vuonna, kun tiedonkeruu on toteutettu verkossa osittain tai kokonaan (2023–2025). Tuona aikana elämäntyytyväisyys on ollut laskussa kaikissa juridisen sukupuolen ja äidinkielen mukaan muodostetuissa nuorten ryhmissä (kuvio 47). Voimakkainta lasku on vuoteen 2023 verrattuna ollut muunkielisten (-0,8 arvostamaa sekä miehillä että naisilla) ja ruotsinkielisten kohdalla (miehillä -0,5; naisilla -0,4). Suomenkielisten nuorten elämäntyytyväisyydelleen antaman arvostaman keskiarvo on laskenut sekä miehillä että naisilla 0,2 arvostamaa. On tosin pidettävä mielessä, että vuonna 2025 varsinkin muunkielisten vastaajajoukko on aiempia vuosia laajempi, sillä tutkimukseen on ollut mahdollista vastata myös englanniksi.

Nuorisobarometrin elämäntyytyväisyyteen liittyvissä tuloksissa on eroja viimeisimmän Kouluterveyskyselyn yläkoululaisia, lukiolaisia ja ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevia koskeviin tuloksiin verrattuna (Helenius, Kivimäki & Luopa 2025). Kouluterveyskyselyyn vastanneet pojat olivat keskimäärin yhtä tyytyväisiä elämäänsä vuosina 2023 ja 2025, ja tyttöjen tyytyväisyys oli tuona ajanjaksona kasvanut. Nuorisobarometriin vastanneet 15–19-vuotiaat olivat sen sijaan elämäänsä vähemmän tyytyväisiä vuonna 2025

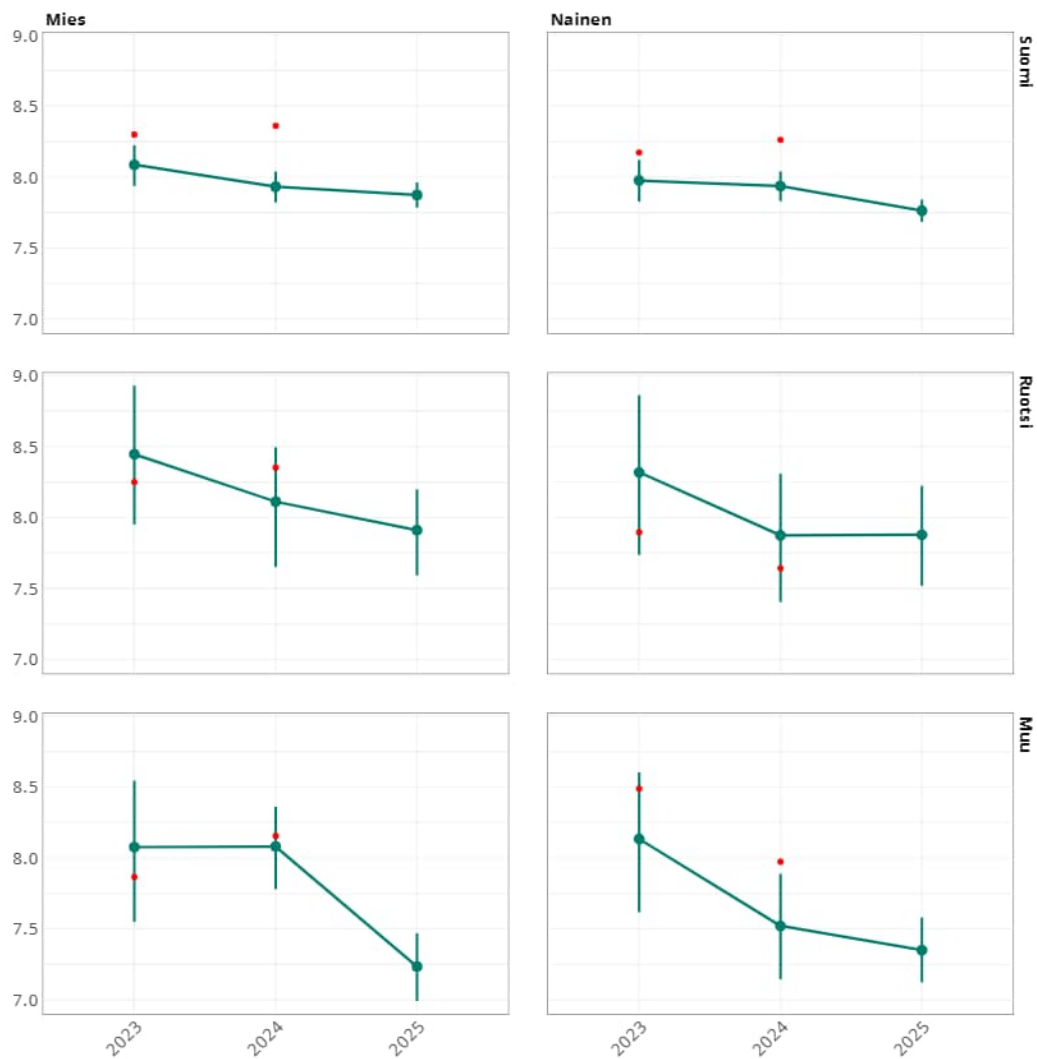

Kuvio 46. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Kuinka tyytyväinen olet nykyiseen elämääsi kaiken kaikkiaan kouluarvosana-asteikolla 4–10?” vuodesta 1997 vuoteen 2025. Vuonna 2022 ja sitä ennen tieto kerättiin puhelinhaastatteluilla, vuosina 2023–2024 puhelinhaastatteluilla ja verkkolomakkeella ja vuonna 2025 vain verkkolomakkeella. Vuosina 1997–2002 mukana oli vain äidinkieltään suomenkielisiä ja 2007–2012 vain suomen- ja ruotsinkielisiä nuoria.

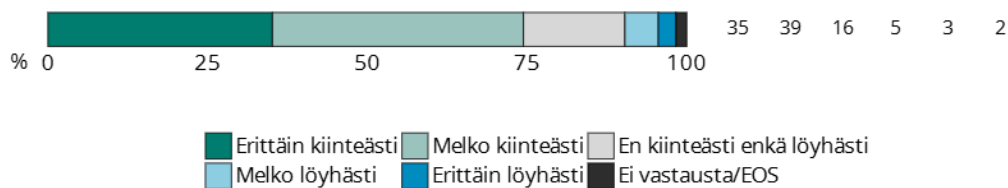
kuin vuonna 2023. Osan tutkimusten välisistä eroista voi selittää erilainen vastausskala: Kouluterveyskyselyssä kysytään asiasta viisiportaisella asteikolla (erittäin tyytymätön – erittäin tyytyväinen), kun taas Nuorisobarometrissa käytetään kouluarvosana-asteikkoa (4–10).

YHTEISKUNTAKIINNITTYYNEISYYS

Nuorten kokemus siitä, kuinka kiinteästi he tuntevat kuuluvansa suomalaiseen yhteiskuntaan, on hivenen vahvistunut edeltävästä mittausvuodesta. Vastausvaihtoehdot tarjottiin viisiportaisesti ulottuen erittäin kiinteästi kuulumisesta erittäin

Kuvio 47. Elämäntyytyväisyyden keskiarvo vuosien 2023–2025 Nuorisobarometrien verkkotiedonkeruissa juridisen sukupuolen ja äidinkielen mukaan. Puhelintiedonkeruun tulokset vuosilta 2023 ja 2024 näytetään punaisilla pisteillä.

Kuvio 48. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Kuinka kiinteästi tunnet kuuluvasi suomalaiseen yhteiskuntaan?”.

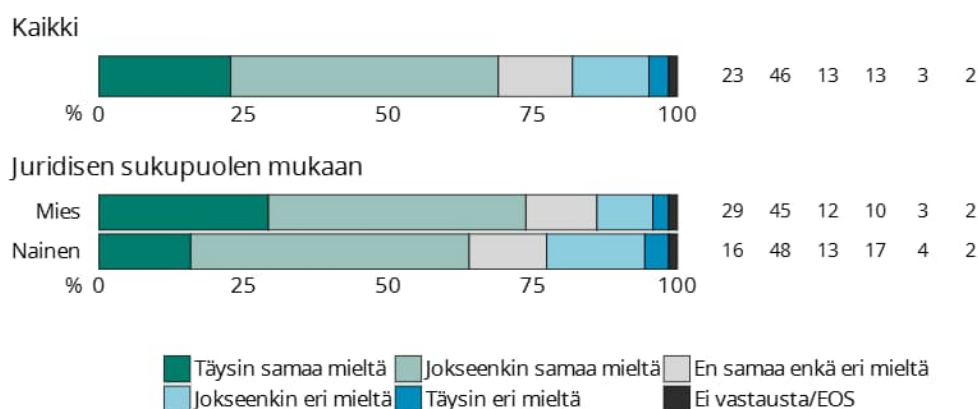
löyhään tai ei ollenkaan kuulumiseen. Vuonna 2025 nuorista 74 prosenttia koki kuuluvansa suomalaiseen yhteiskuntaan erittäin tai melko kiinteästi. Vuonna 2024 näin vastasi 72 prosenttia puhelinkyselyssä ja 71 prosenttia verkkokyselyssä (Happonen & Kiilakoski 2025b). Erittäin tai melko löyhästi suomalaiseen yhteiskuntaan koki kuuluvansa 8 prosenttia, mikä on sama osuus kuin vuoden 2024 Nuorisobarometrissa, josta myös löytyy kysymyksen koko aikasarja alkaen vuodesta 2004 (Happonen & Kiilakoski 2025b). Juridisten sukupuolten välillä tai kolmessa eri ikäryhmässä ei ollut suuria eroja vastauksien suhteen. Sen sijaan muunkielisistä lähes neljännes (24 %) ilmoitti erittäin löyhää tai melko löyhää kiinnittymistä suomalaiseen yhteiskuntaan, kun taas suurin piirtein puolet heistä (45 %) ilmoitti kuuluvansa melko tai erittäin kiinteästi suomalaiseen yhteiskuntaan.

Aiemmissa Nuorisobarometreissa (ks. esim. Happonen & Kiilakoski 2025b, 95) on tulkittu, että kysymys kuulumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan mittaa kuulumisen poliittisia ulottuvuuksia ja sitä, samaistuuiko eli identifioituuko nuori suomalaiseksi. Samalla sen voi ajatella kuvaavan joltain osin myös nuorisopolitiikan onnistumista eli sitä, pystyykö suomalainen yhteiskunta tarjoamaan nuorille samaistumispintaa. Edeltävästä mittausvuodesta tilanne ei ole muuttunut, mutta nuorisopolitiikassa olisi silti hyvä huomioida muunkielisten nuorten muita nuoria vahvempi yhteiskunnallisen tason tarve yhteiskuntakiinnittymisyyden kehittämiseen.

ELÄMÄNHALLINTA

Kysyttäessä nuorilta väittämää ”Koen elämäni olevan hyvin hallinnassani” 23 prosenttia heistä oli väittämän kanssa täysin samaa mieltä ja 46 prosenttia jokseenkin samaa mieltä. 13 prosenttia nuorista ei ollut samaa eikä eri mieltä, 13 prosenttia oli jokseenkin eri mieltä ja 3 prosenttia täysin eri mieltä. Tarkasteltaessa vastauksia juridisen sukupuolen mukaan huomataan, että jopa 29 prosenttia miehistä ilmoittaa olevansa täysin samaa mieltä väittämän kanssa, jonka mukaan he kokevat elämänsä olevan hyvin heidän hallinnassaan. Naisista täysin samaa mieltä väittämän kanssa on vain 16 %. Suuri ero väittämään vastanneiden osuuksissa on myös jokseenkin eri mieltä olevien kohdalla, joita on miehistä 10 prosenttia ja naisista 17 prosenttia. Muiden osuuksien kohdalla erot ovat pienemmät. Jokseenkin samaa mieltä elämänhallintaa koskevan väittämän kanssa on miehistä 45 prosenttia ja naisista 48 prosenttia, ja väittämän kanssa ei samaa eikä eri mieltä olevien osuudet ovat miehistä 12 prosenttia ja naisista 13 prosenttia. Täysin eri mieltä väittämän kanssa on miehistä 3 prosenttia ja naisista 4 prosenttia. Nämä tulokset ovat linjassa nuorten kokemia paineita koskevien tuloksien kanssa (ks. luku Paineiden kanssa eläminen). Voidaankin ajatella, että jos nuori kokee paljon erilaisia paineita, hänen voi olla vaikeaa kokea elämänsä olevan hyvin hallinnassaan.

Valitettavasti eheää aikasarjaa kysymykseen ei tällä kertaa ole saatavilla, koska tiedonkeruusta vastannut taho oli erehdyksessä lisännyt

Kuvio 49. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Koen elämäni olevan hyvin hallinnassani” yleisesti ja juridisen sukupuolen mukaan esitettynä.

Kuvio 50. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Minulla on riittävästi aikaa lepoon ja palautumiseen”.

kysymyksen keskimmäisen vastausvaihtoehdon (”ei samaa eikä eri mieltä”), jota ei ole aiemmin kysytty. On kuitenkin kiinnostavaa huomata, että verkkokyselyyn vuonna 2025 vastanneiden ja väittämän kanssa täysin samaa mieltä olleiden osuus on nyt muutaman prosenttiyksikön pienempi (23 %) kuin vuoden 2024 verkkokyselyn tuloksissa (26 %). Sama huomataan ”jokseenkin samaa mieltä” -vastauksen osalta, jonka antoi vuonna 2024 verkossa 50 prosenttia vastaajista ja vuonna 2025 puolestaan 45 prosenttia vastaajista. Jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa oli 17 prosenttia vastanneista vuonna 2024 ja 13 prosenttia vastanneista vuonna 2025. Täysin eri mieltä väittämän kanssa oli vuonna 2024 verkkokyselyyn vastanneista 5 prosenttia, ja vuonna 2025 vastaava osuus oli 3 prosenttia. Suurimmat erot näyttävät osuvan vuoden 2024

verkkotiedonkeruutulosten ja 2025 tulosten skaalan keskelle, jonne vuonna 2025 vahingossa sijoitettiin uusi vastausvaihtoehto.

LEPO

Kysyimme vuonna 2025 ensimmäistä kertaa Nuorisobarometrissa väittämää ”Minulla on riittävästi aikaa lepoon ja palautumiseen”. Vastanneista 23 prosenttia oli väittämän kanssa täysin samaa mieltä ja kolmannes (33 %) jokseenkin samaa mieltä. Yhteensä 56 prosenttia nuorista siis ilmoitti, että heillä on riittävästi tai lähes riittävästi aikaa lepoon ja palautumiseen. Vastanneista 14 prosenttia ei ollut väittämän kanssa samaa eikä eri mieltä. Noin viidennes vastanneista (21 %) oli väittämän kanssa jokseenkin eri mieltä. Nuorista 7 prosenttia oli väittämän kanssa täysin eri mieltä.

Kun tarkastelimme väittämän osalta saatuja tuloksia sukupuolen mukaan, selvisi, että naiset ovat selvästi miehiä tyytymättömpämpiä leponsa määrään. Joka kolmas nainen (37 %) ja joka viides mies (20 %) oli täysin tai jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa. Kaksi kolmasosaa miehistä (64 %) ja lähes puolet naisista (48 %) oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa siitä, että heillä on riittävästi aikaa lepoon ja palautumiseen.

Lepo ja palautuminen voivat myös olla yhteydessä nuorten kokemiin paineisiin. Tämä yhteys tulee esille esimerkiksi seuraavissa nuorten avovastauksissa (”Mitä kaikkien tulisi tietää nuorten kokemista paineista?” -kysymykseen):

Kun painaetta on tarpeeksi paljon, nuori voi tuntea myös masennusta ja uupumusta, joka voi lakkauttaa opiskelu motivaatiota ja kognitiivisia häiriöitä, kuten ruokahaluttomuutta tai univajetta. Pahimmassa tapauksessa se voi johtaa myös elämänhalun menettämiseen. (Mies, muunkielinen, 18-v.)

Opiskelijat, jotka tekevät töitä, uupuvat nopeasti nykyisten matalien tukien takia. Heille jää hyvin vähän lepoaikaa ja palavat nopeasti loppuun. (Nainen, suomi, 29-v.)

TULEVAISUUSUSKO

Nuorten tulevaisuususkko on viime aikoina voimakkaasti keskustelua herättänyt aihe (esim. Helsingin Sanomat 2025). Vuoden 2024 Nuorisobarometrissa havaittiin, että nuorten optimismi oman tulevaisuutensa suhteen oli laskenut historiallisen alhaiselle tasolle (Happonen & Kiilakoski 2025b, 81). Havaintoa pidettiin siinä määrin huolestuttavana, että opetus- ja kulttuuriministeriö päätti asettaa pääosin tutkijoista koostuvan asiantuntijaryhmän selvittämään tulevaisuususkon putoamisen syitä sekä tekemään ehdotuksia tulevaisuususkon palauttamiseksi. Työryhmän suositukset julkaistaan pian tämän teoksen julkaisemisen jälkeen.

Nuorten usko tulevaisuuteen on mielenkiintoinen käsite, joka kuvaa nuorten kokemusta

oman elämänsä mahdollisuuksista monien tekijöiden asettamien rajojen puitteissa. Samaan aikaan se on turhauttavan yleisluontoinen. Tulevaisuususkolle ei ole vakiintunutta määritelmää, mutta käsitteenä se on lähellä toivoa ja optimismia (Poussa, Rekola & Tähkää 2025, 10). Nuorisobarometreissa tulevaisuususkosta onkin kysytty juuri optimismin kautta. Optimismi tai pessimismi tulevaisuuden suhteen on kokoelma monia elämänaloja koskevista odotuksista. Vuoden 2014 Nuorisobarometrissa todettiin, että ”[tulevaisuususkko] on niin kokonaisvaltainen asia, ettei sitä voine palauttaa mihinkään yksittäisiin osiinsa” (Myllyniemi 2015, 65).

Nuorisobarometrissa on kysytty nuorten suhtautumisesta tulevaisuuteen usealla tasolla. Oman tulevaisuuden lisäksi on kysytty esimerkiksi suhtautumisesta Suomen tulevaisuuteen asuinmaana ja maailman tulevaisuuteen ylipäänsä. Tutkimusten kestotulos on, että nuoret uskovat tulevaisuuden olevan sitä valoisaampi mitä lähemmäs nuorten elämänpiiriä kysymys kiinnitetään (esim. Myllyniemi 2015, 64; myös tämä teos). Omaan tulevaisuuteen suhtaudutaan siis optimistisemmin kuin Suomen tulevaisuuteen ja Suomen tulevaisuuteen optimistisemmin kuin maailman tulevaisuuteen. Tulokset kuulostavat ristiriitaisilta, sillä elävähän tutkimukseen osallistuvat nuoret elämäänsä Suomessa, joka sijaitsee maailmassa. Kyse saattaakin olla oman elämän ja maailmanpolitiikan koetusta irtikykytyymisestä. Sotilaalliset konfliktit ja uhkaavat ympäristökriisit saattavat tuntua vääjäämättömiltä mutta samalla abstrakteilta uhilta, joiden realisoitumista omassa elämässä ei osata kuvitella. Nuorista ehdoton valtaosa ajattelee, että elämässä menestyminen on omasta itsestä kiinni (Happonen & Kiilakoski 2025b, 42).

Gloaalien uhkien ja sosioekonomisen taustan kaltaiset rakenteelliset rajoitteet näyttelevät omien valintojen rinnalla pienempää roolia suhtautumisessa omaan tulevaisuuteen (Furlong & Cartmel 1997; Paju & Hoikkala 2002). On tosin pantava merkille, että viime vuosina niiden nuorten osuus on kasvanut, jotka eivät ajattele menestymisen elämässä olevan itsestä kiinni.

Kenties tietoisuus näistä rakenteellisista tekijöistä on kasvussa.

Tämän vuoden Nuorisobarometrissa kysyttiin nuorten suhtautumisesta omaan tulevaisuuteensa sekä maailman tulevaisuuteen ylipäänsä. Nuorten usko omaan tulevaisuuteensa on edellisen mittausvuoden jälkeen hieman vahvistunut, sillä 62 prosenttia nuorista suhtautui vuonna 2025 tulevaisuuteensa optimistisesti tai erittäin optimistisesti, kun taas vuonna 2024 näin vastasi verkossa 54 prosenttia ja puhelimesta 61 prosenttia nuorista. Nuorten usko omaan tulevaisuuteensa on kuitenkin edelleen selvästi alhaisemmalla tasolla kuin vuonna 2021. Näyttäisikin siltä, että pudotus nuorten tulevaisuuskossaan on pysyvämpi ilmiö. Aikasarjaa tutkiessa on hyvä pitää mielessä, että verkkovastaajat ovat säännönmukaisesti pessimistisempiä tulevaisuuden suhteen kuin puhelin vastaajat.

Vastaukset ovat linjassa Sitran vuoden 2025 Tulevaisuusbarometrin (Rekola, Tuori & Vahti 2025) kanssa, jossa vastaajilta kysyttiin, millaisena he näkevät henkilökohtaisen tulevaisuutensa verrattuna nykyhetkeen. Nuorin vastaajaryhmä (15–24-vuotiaat) suhtautui tulevaisuuteensa yleisimmin optimistisesti (67 %), ja nuoret aikuiset (25–34-vuotiaat) olivat toiseksi optimistisimpia (65 %). Tulevaisuusbarometrissa havaittiin (mt.), että vaikka nuoret ovat muita ikäryhmiä optimistisempia, tulevaisuuteen innostuneesti suhtautuvien nuorten osuus on laskenut kolmessa edellisessä kyselyssä (vuodet 2021, 2023, 2025).

Samansuuntaisia tuloksia saatiin myös Elinkeinoelämän valtuuskunnan EVAn vuonna 2024 tekemässä selvityksessä, jonka mukaan 18–25-vuotiaista 72 prosenttia suhtautui hyvin optimistisesti tai melko optimistisesti omaan henkilökohtaiseen tulevaisuuteensa (Kujanpää 2024). Seuraavasta ikäryhmästä, 26–35-vuotiaista, hyvin tai melko optimistisesti tulevaisuuteensa suhtautui vielä 65 prosenttia. Myös valtioneuvoston kanslian tilaamassa Kansalaispulssi-kyselyssä suomalaisten luottavainen suhtautuminen tulevaisuuteen on ollut laskussa. Kansalaispulssin tulosten mukaan 15–29-vuotiaat nuoret suhtautuvat lisäksi tulevaisuuteensa keskimäärin vähemmän

luottavaisesti kuin vanhemmat ikäryhmät (Valtioneuvoston kanslian strategiaosasto 2025).

Tarkastelimme myös Nuorisobarometrin aineistoa ikäryhmittäin (kuvio 52). 15–19-vuotiaista optimistisesti tai erittäin optimistisesti omaan tulevaisuuteensa suhtautui 56 prosenttia, 20–24-vuotiaista 65 prosenttia ja 25–29-vuotiaista 67 prosenttia. Nuorisobarometrin mukaan tulevaisuuskoski siis hieman lisääntyy iän myötä. Vastaavasti pessimistisesti tai erittäin pessimistisesti omaan tulevaisuuteensa suhtautuvien määrä vähenee hieman vanhempiin ikäryhmiin siirryttäessä.

Nuorten suhtautumista maailman tulevaisuuteen on Nuorisobarometrissa kysytty viimeksi vuonna 2021. Kysely toteutettiin tuolloin puhelinhaastatteluna. Vuonna 2021 reilu kolmasosa vastaajista (38 %) suhtautui maailman tulevaisuuteen optimistisesti. Vuoden 2025 osuus on pudonnut alle puoleen tuosta, eli 17 prosenttiin. Vastaavasti pessimistisesti suhtautuvien nuorten osuus on kasvanut 28 prosentista puoleen kaikista vastaajista. On tärkeää huomioida, että aineistonkeruumenetelmä on tässä välissä myös muuttunut ja että nuoret vastaavat myös tähän väittämään tyypillisesti pessimistisemmin verkkolomakkeella kuin puhelinkyselyssä. Silti optimismissa neljässä vuodessa tapahtunut pudotus on merkittävä, eikä ole uskottavaa, että se selittyisi täysin tiedonkeruumenetelmän muutoksella. Koska maailman tulevaisuutta koskevasta optimismista ei ole Nuorisobarometreissa kysytty vuosina 2023–2024, jolloin tiedonkeruuta suoritettiin rinnakkain sekä puhelimitse että verkossa, voidaan asiaa havainnollistaa vertailemalla puhelin- ja verkkotiedonkeruun tuloksia omaan tulevaisuuteen liittyvästä optimismista. Omaan tulevaisuuteen optimistisesti suhtautuvia oli vuoden 2024 verkkoaineistossa 7 prosenttiyksikköä vähemmän kuin puhelinaineistossa, kun taas maailman tulevaisuuteen liittyvän optimismin pudotus vuosina 2021–2025 on kolminkertainen, 21 prosenttiyksikköä. Maailman tulevaisuuteen liittyvän pessimismin kasvusta kertovat lisäksi muutkin tutkimustulokset. Esimerkiksi EVAn tutkimuksessa optimistisesti maailman

tulevaisuuteen suhtautuvien osuus on lähes puolittunut vuodesta 2020 (Kujanpää 2024).

Merkittävää Nuorisobarometrin tuloksissa on myös se, että ei optimistisesti eikä pessimistisesti suhtautuvien osuus on säilynyt varsin vakiona vuodesta 2018: noin kolmannes vastanneista on valinnut tämän vaihtoehdon. Nyt ensimmäistä kertaa 50 prosenttia nuorista suhtautuu pessimistisesti tai erittäin pessimistisesti maailman tulevaisuuteen. Hyvin samansuuntainen on Sitran vuoden 2025 Tulevaisuusbarometrin tulos: tutkimuksen nuorimassa vastaajaryhmässä (15–24-vuotiaat) ihmiskunnan tulevaisuuden nykyhetkeä synkempänä näkee 46 prosenttia. Ikäryhmistä pessimistisimmin ajattelee toiseksi nuorin vastaajaryhmä (25–34-vuotiaat), josta ihmiskunnan tulevaisuuden nykyhetkeä huonommaksi arvioi 69 prosenttia (Rekola, Tuori & Vahti 2025).

Nuorten tulevaisuususkosta kirjoittavat tässä barometrissa julkaistussa artikkelissaan Liisa Mäkinen, Katri Savolainen, Sofia Laine ja Alisa Horsmanheimo. Heidän artikkelistaan selviää, että omaa tulevaisuutta koskevaan tulevaisuususkoon olivat merkittävästi yhteydessä toimeentulo, poliittinen suuntautuminen, yhteiskuntaan kuuluminen ja ympäristöarvojen merkitys. Näiden lisäksi maailmaa koskevaan tulevaisuususkoon olivat yhteydessä ikä ja koulutustaso.

Täydentävänä aineistona artikkelissa on hyödynnetty valtioneuvoston kanslian alaisen nuorten luonto- ja ilmasto-ryhmän ja Nuorisotutkimusseuran tekemän kyselyn vastauksia. Kysely oli suunnattu järjestöissä toimiville nuorille. Kyselystä laaditussa tiedeartikkelissa (Kiilakoski ym. 2025) käy ilmi, että aktiivisesti ympäristön eteen toimivilla nuorilla on heikompi usko Suomen tulevaisuuteen asuinmaana ja maailman tulevaisuuteen ylipäänsä kuin muilla järjestöissä toimivilla nuorilla.

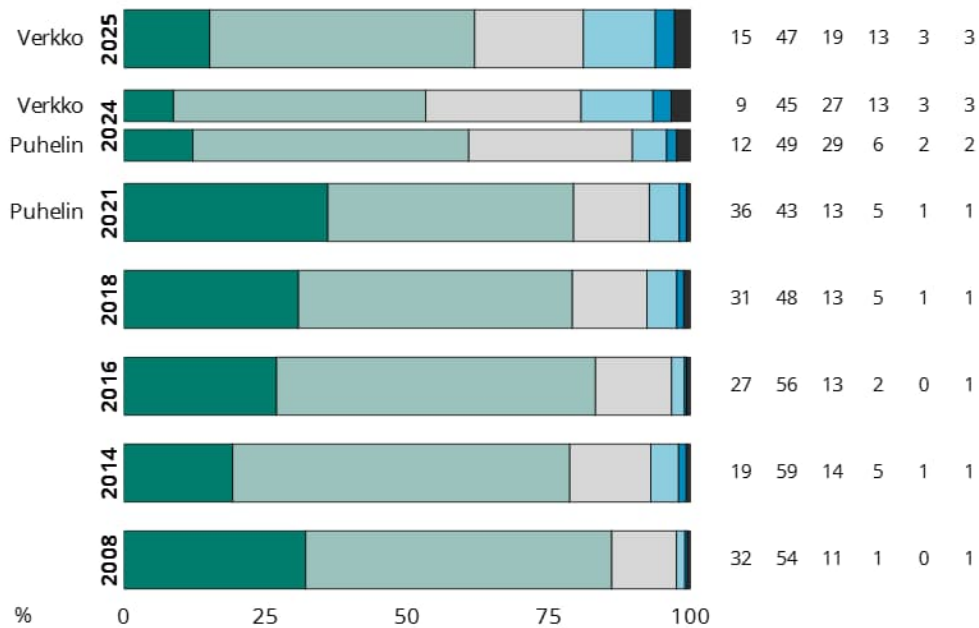
Tarkastelimme nuorten suhdetta maailman tulevaisuuteen eri ikäryhmissä (kuvio 52). Optimistisesti tai erittäin optimistisesti maailman tulevaisuuteen suhtautui kaikissa kolmessa ikäryhmässä (15–29-vuotiaat, 20–24-vuotiaat ja 25–29-vuotiaat) 17–18 prosenttia

vastanneista. Pessimistisesti tai erittäin pessimistisesti 15–19-vuotiaista suhtautui 43 prosenttia, kun taas seuraavassa ikäryhmässä, 20–24-vuotiaissa, pessimistisesti suhtautui jo 52 prosenttia ja 24–29-vuotiaiden kohdalla 53 prosenttia. Pessimismi maailman tulevaisuutta kohtaan näyttäisi lisääntyvän iän myötä, erityisesti 19 ikävuoden jälkeen.

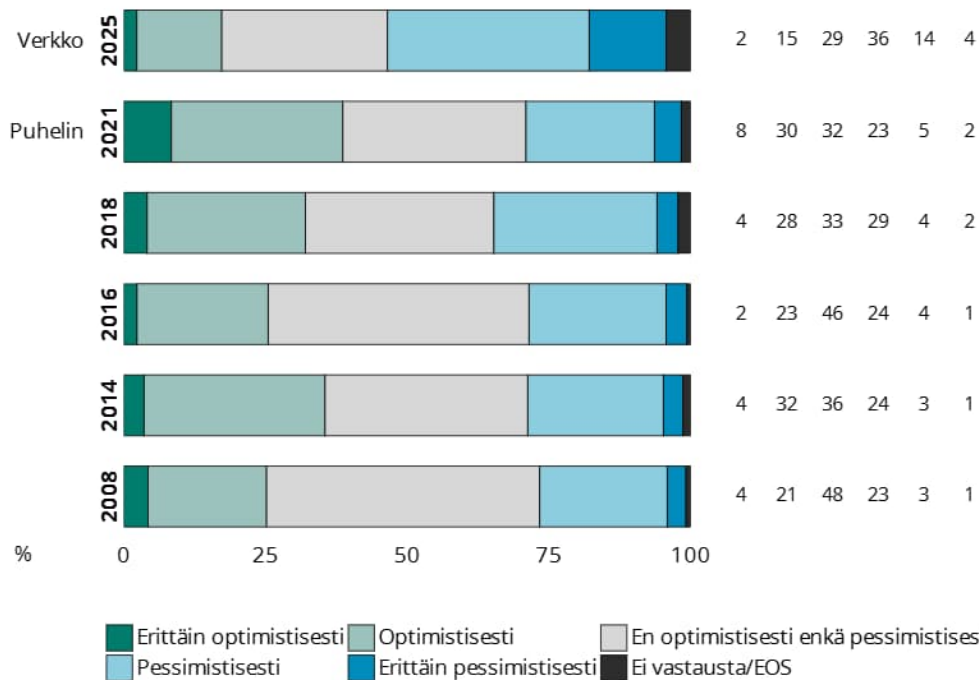
On kiinnostavaa, että usko omaan tulevaisuuteen on vahvinta tutkimuksen vanhimmassa ikäryhmässä, jossa suhtautuminen maailman tulevaisuuteen on kuitenkin kaikkein pessimistisintä. Ilmiö ei ole uusi, sillä tulevaisuususkon ja iän väliset suhteet olivat samanlaiset jo vuoden 2008 Nuorisobarometrissa, jossa tulevaisuususkon ensimmäisen kerran mitattiin. Omaan tulevaisuuteen liittyvän uskon vahvistuminen ja maailman tulevaisuuteen liittyvän uskon heikentyminen iän myötä vaikuttavatkin olevan pikemminkin aikuiseksi kasvamiseen liittyviä yleisempiä ilmiöitä kuin juuri tähän historialliseen hetkeen pelkistävä säännönmukaisuus. Maailman tulevaisuuteen liittyvän pessimismin kasvu vanhetessa voisi liittyä esimerkiksi suurempaan ymmärrykseen maailmanpoliittisesta ja planetaarisesta tilanteesta sekä altistukseen uutisille: vanhemmat nuoret seuraavat uutisia ja ajankohtaiskeskusteluja nuorempiaan selvästi useammin (Merikivi, Myllyniemi & Salasuo 2016, 22), ja mikäli nuo uutiset ovat kovin kylmääviä, voi usko maailman tulevaisuuteenkin olla koetuksella. Vanhetessa tapahtuva optimismin kasvu oman tulevaisuuden suhteen on pohdituttavampi asia. Voisi ajatella, että vanhenemiseen liittyy valinnan mahdollisuuksien kapeneminen: valtaosa ihmisistä on jo tehnyt koulutus-, ura- ja kenties kumppanivalintansa, ja näiden vaihtaminen on korkean kynnyksen takana. Se, että valinnan mahdollisuuksien kapeneminen tapahtuu yhtä aikaa optimismin kasvun kanssa, voisi viitata esimerkiksi siihen, että väärin valintojen tekemisen pelko estää olemasta optimistinen nuorena.

Lokakuun lopussa 2025 ilmestyneessä Sitran ennakkointikatsauksessa käsitellään nuorten tulevaisuususkon yhteiskunnallisena, tulevaisuutta määrittelevänä kysymyksenä (Poussa, Rekola &

Oma tulevaisuutesi

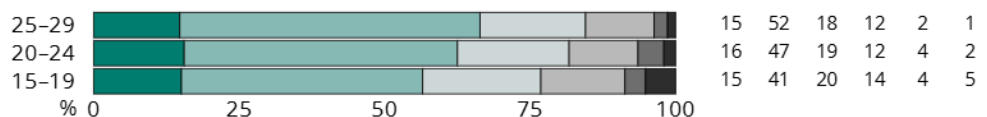

Maailman tulevaisuus ylipäänsä

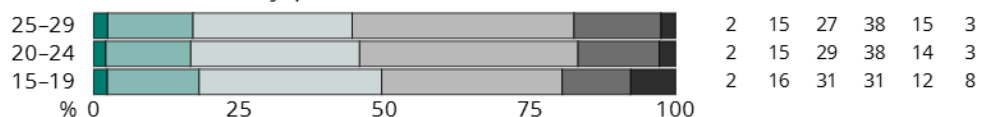

Kuvio 51. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Kuinka optimistisesti tai pessimistisesti suhtaudut seuraaviin asioihin?” tiedonkeruumenetelmän mukaan vuodesta 2008 vuoteen 2025. Vuosina 2018 ja 2021 toiseksi äärevimmät vaihtoehdot olivat ”jokseenkin optimistisesti” / ”jokseenkin pessimistisesti”. Vuosina 2008 ja 2014 mukana oli vain äidinkieleltään suomen- ja ruotsinkielisiä nuoria.

Oma tulevaisuutesi

Maaailman tulevaisuus ylipäänsä

■ Erittäin optimistisesti
 ■ Optimistisesti
 ■ En optimistisesti enkä pessimistisesti
■ Pessimistisesti
 ■ Erittäin pessimistisesti
 ■ Ei vastausta/EOS

Kuvio 52. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Kuinka optimistisesti tai pessimistisesti suhtaudut seuraaviin asioihin?” ikäryhmittäin esitettynä.

Tähkäpää 2025). Katsauksessa ennakoidaan, että nuorten tulevaisuususkoa tullaan koettelemaan monista eri suunnista myös tulevaisuudessa (mt., 5).

Tässä Nuorisobarometrissa tavoitettu nuorten pessimismi maailman tulevaisuutta kohtaan kertoo nuorten huolesta tuleviin sukupolviin ja heidän elinmahdollisuuksiinsa liittyen (ks. myös Laine 2023): millainen on planeetan kantokyky tuleville sukupolville? Ennuste maailman tulevaisuudesta ei ole hyvä. Uudessa kansainvälisen tiederyhmän raportissa arvioidaan maapallon olevan siirtymässä aikaan, jossa ilmasto ei enää tue ihmiskunnan selviytymistä. Lisäksi raportista ilmenee, että ilmastomuutos etenee aiemmin ennustettua nopeammin. (Ripple ym. 2026.) Maailman talousfoorumin globaaleja riskejä koskeva raportti vuodelta 2026 puolestaan listaa lähitulevaisuudessa maailman kolmeksi suurimmaksi riskiksi maailmantalouden vastakkainasettelun, väärän tiedon jakamisen ja disinformaation sekä yhteiskuntien polarisoitumisen. Pidemmän, kymmenen vuoden aikajänteen tarkastelussa raportti listaa kolmeksi suurimmaksi riskiksi äärimmäiset sääilmiöt, biodiversiteetin häviämisen ja ekosysteemien romahtamisen sekä maapallon järjestelmien kriittisen muutoksen, josta Ripple kollegoineen

raportissaan kertoo. (Elsner, Atkinson & Zahidi 2026.) Esimerkiksi näiden raporttien valossa ei ole ihme, että nuorten usko maailman tulevaisuuteen on heikentynyt. Saman suuntaisesti, kuten seuraavassa alaluvussa selviää, nuoret kokevat enemmän epävarmuutta ja turvattomuutta maailmanpoliittisesta tilanteesta kuin koskaan aiemmin Nuorisobarometrin mittaushistorian aikana.

EPÄVARMUUS JA TURVATTOMUUS

Nuorisobarometrissa kysyttiin tällä kertaa 11 väittämää epävarmuuteen ja turvattomuuteen liittyen. Kysymysmuotoilu oli: ”Missä määrin, jos lainkaan, koet epävarmuutta tai turvattomuutta seuraavien asioiden takia?” Vastausvaihtoehtoina olivat ”erittäin paljon”, ”melko paljon”, ”en paljon enkä vähän”, ”melko vähän”, ”erittäin vähän tai en ollenkaan” sekä ”en osaa sanoa”, joka yhdistettiin analyysissä niiden osuuteen, jotka jättivät vastaamatta. Merkittävää on, että kaikissa kysytyissä teemoissa epävarmuus ja turvattomuus ovat lisääntyneet. Vertailu aiempiin Nuorisobarometreihin tässä kokonaisuudessa on kuitenkin haasteellista, sillä useammasta teemasta ei ole olemassa verkkokyselyllä kerättyjä verrokkituloksia

kahdelta edelliseltä mittausvuodelta. Aineistonkeruumenetelmän muutos ei kuitenkaan yksistään selitä muutoksia nuorten turvattomuuden ja epävarmuuden kokemuksissa.

Eniten epävarmuutta ja turvattomuutta nuoret kokivat maailmanpoliittisesta tilanteesta, josta erittäin paljon tai melko paljon turvattomuutta koki 60 prosenttia. Verrattuna vuoden 2018 Nuorisobarometriin (Myllyniemi & Kiilakoski 2019, 74), jolloin näin vastasi 42 prosenttia nuorista, on turvattomuus ja epävarmuus maailmanpoliittisesta tilanteesta lisääntynyt seitsemässä vuodessa merkittävästi. Vuonna 2018 melko vähän, erittäin vähän tai ei ollenkaan turvattomuutta maailmanpoliittisesta tilanteesta koki 25 prosenttia vastanneista, kun taas vuonna 2025 kerättyssä aineistossa näin koki enää 18 prosenttia. Maailmanpoliittinen tilanne aiheuttaa siis tällä hetkellä mittavasti nuorille turvattomuuden ja epävarmuuden kokemuksia. Tulos on linjassa edellisessä alaluvussa esitetyn tuloksen kanssa, jonka mukaan ensimmäistä kertaa Nuorisobarometrin historiassa puolet nuorista suhtautui pessimistisesti tai erittäin pessimistisesti maailman tulevaisuuteen.

Toiseksi eniten nuoret raportoivat turvattomuutta ja epävarmuutta yhteiskunnassa vallitsevista arvoista ja asenteista. 53 prosenttia vastanneista koki erittäin paljon tai melko paljon epävarmuutta ja turvattomuutta tämän takia. Verrattuna vuoden 2010 Nuorisobarometrin tuloksiin muutos on todella suuri, sillä tuolloin ainoastaan yhdeksän prosenttia vastanneista koki turvattomuutta ja epävarmuutta tästä teemasta (Myllyniemi 2010, 82). 15 vuotta sitten 64 prosenttia nuorista koki melko vähän, erittäin vähän tai ei lainkaan turvattomuutta yhteiskunnassa vallitsevista arvoista ja asenteista. Nyt näin koki enää ainoastaan 20 prosenttia vastanneista. Aiemmin kerroimme, että 51 prosenttia nuorista ilmoitti kokeneensa joskus tulleen itse syrjityksi (ks. alaluku Moninaisuus ja yhdenvertaisuus). Tällainen syrjityksi tulemisen kokemus voi hyvin kietoutua niihin turvattomuuden ja epävarmuuden tunteisiin, jotka koskevat yhteiskunnan arvoja ja asenteita.

Kolmanneksi eniten epävarmuutta ja turvattomuutta nuorille aiheutti työn saaminen. Puolet vastanneista (50 %) kertoi kokevansa erittäin paljon tai melko paljon epävarmuutta työn saamisesta. Muutos on merkittävä verrattuna vuoden 2014 Nuorisobarometriin, jolloin kolmannes vastaajista (34 %) kertoi kokevansa erittäin paljon tai melko paljon epävarmuutta työn saamisesta (Myllyniemi 2015, 61). Vuonna 2025 vajaa kolmannes (29 %) vastanneista koki melko vähän, erittäin vähän tai ei ollenkaan turvattomuutta tai epävarmuutta aiheesta, kun taas vuoden 2014 Nuorisobarometrissa puolet (51 %) vastasi näin. Tämä tulos on puolestaan linjassa sen kanssa, että työn saaminen oli vastausvaihtoehtoista se, joka ilmiönä aiheutti nuorille kaikkein eniten paineita (ts. 70 % vastasi näin, ks. tarkemmin alaluvusta Paineiden kanssa eläminen).

Neljänneksi eniten epävarmuutta ja turvattomuutta nuorille aiheutti ihmisestä johtuva ilmastomuutos. Vastanneista 41 prosenttia koki erittäin paljon tai melko paljon epävarmuutta ihmisen aiheuttaman ilmastomuutoksen takia. Vuoden 2023 Nuorisobarometrin verkkokyselyssä oli sama kysymys, ja tuolloin ihmisestä johtuva ilmastomuutos oli kysytyistä teemoista (jotka osin eri kuin tässä barometrissa) kaikkein eniten epävarmuutta ja turvattomuutta aiheuttava. Vuoden 2023 Nuorisobarometrin verkkokyselyyn vastanneista 58 prosenttia koki erittäin paljon tai melko paljon epävarmuutta tai turvattomuutta ihmisestä johtuvasta ilmastomuutoksesta, ja joka viides (20 %) vastanneista koki tällaista epävarmuutta tai turvattomuutta melko vähän, erittäin vähän tai ei ollenkaan (Kiilakoski & Happonen 2024, 86). Vuoden 2018 Nuorisobarometrissa erittäin paljon tai melko paljon epävarmuutta tai turvattomuutta ihmisestä johtuvasta ilmastomuutoksesta koki kaksi kolmannesta (67 %), ja vuoden 2010 Nuorisobarometrissa näin vastasi joka seitsemäs (15 %) (kysymys molemmissa aiemmissa Nuorisobarometreissa muotoiltu ”ihmisestä johtuva ilmastomuutos”) (Myllyniemi 2010, 82; Myllyniemi & Kiilakoski 2019, 74). Vuonna 2025 noin kolmannes (34 %) nuorista kertoi kokevansa melko vähän, erittäin vähän tai

ei ollenkaan turvattomuutta tai epävarmuutta ihmisen aiheuttamasta ilmastomuutoksesta. Vuoden 2010 Nuorisobarometrissa näin ajatteli 58 prosenttia ja vuoden 2018 Nuorisobarometrissa 15 prosenttia. Tämän väittämän kohdalla on siis nähtävissä, että epävarmuutta tai turvattomuutta ihmisen aiheuttamasta ilmastomuutoksesta kokevien määrä on vuonna 2025 suurempi kuin vuonna 2010, mutta toisaalta pienempi kuin vuonna 2018. Vuonna 2025 kolme muuta aihetta aiheutti nuorille vielä ilmastomuutosta enemmän epävarmuutta ja turvattomuutta, vaikka ilmaston lämpeneminen jatkuu – ja jopa nopeammin kuin on ennustettu (Ripple ym. 2026).

Oma toimeentulo aiheutti nuorille lähes yhtä paljon epävarmuutta ja turvattomuutta (40 %) kuin ihmisestä johtuva ilmastomuutos. Reilu kolmannes (36 %) koki sen sijaan melko vähän, erittäin vähän tai ei ollenkaan turvattomuutta omasta toimeentulostaan. Vuoden 2016 Nuorisobarometrissa erittäin paljon tai melko paljon epävarmuutta tai turvattomuutta aiheesta koki neljännes vastanneista (24 %) ja puolet (51 %) vähän, erittäin vähän tai ei ollenkaan (Myllyniemi 2017, 50). Muutos on jälleen hyvin selkeä: epävarmuus ja turvattomuus oman toimeentulon suhteen on selvästi lisääntynyt nuorilla seitsemän viime vuoden aikana.

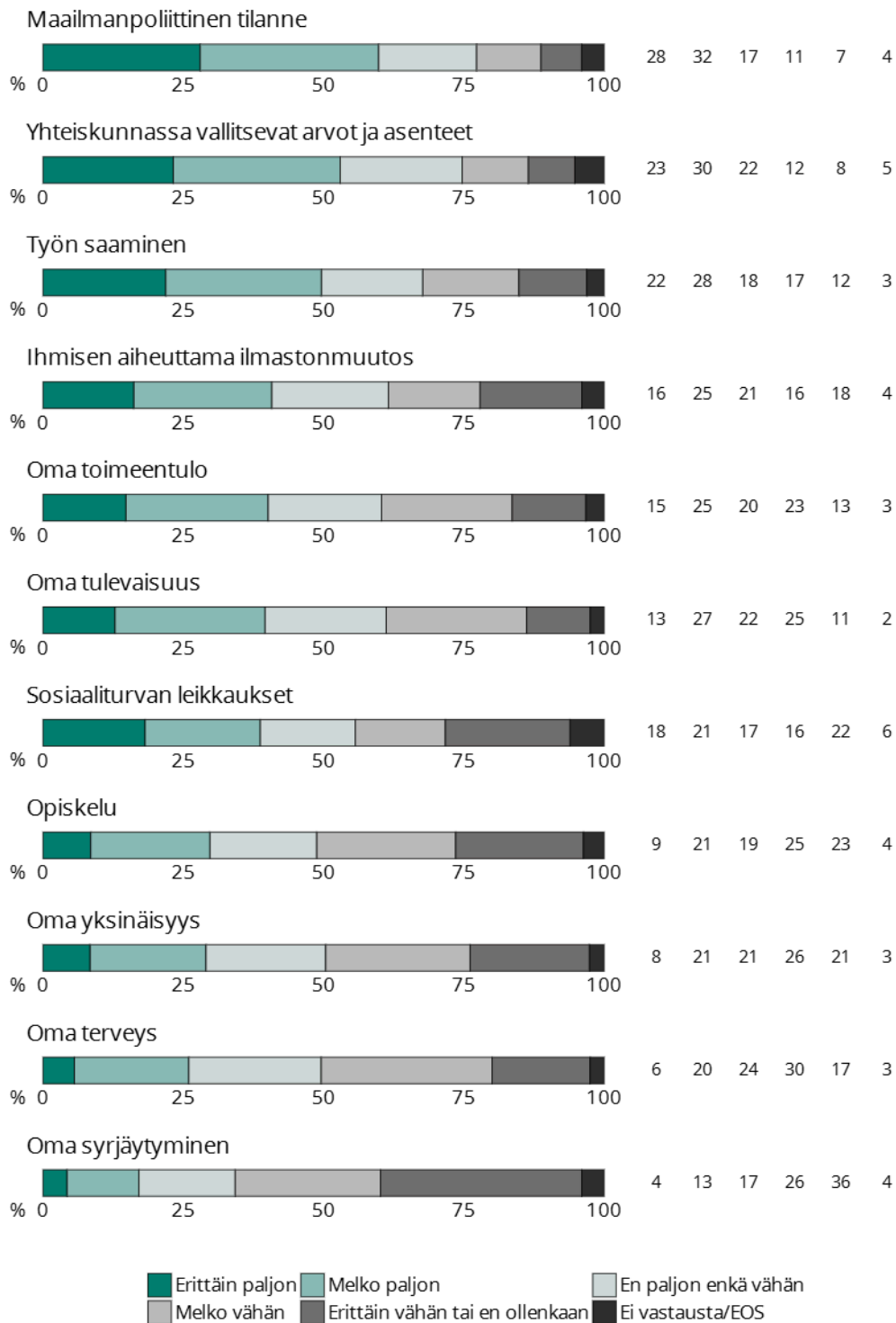
Oma tulevaisuus aiheutti nuorissa yhtä paljon epävarmuutta ja turvattomuutta (40 %) kuin oma toimeentulo. Reilu kolmannes (36 %) nuorista kertoi kokevansa melko vähän, erittäin vähän tai ei ollenkaan turvattomuutta tai epävarmuutta tästä aiheesta. Näitä vastauksia on kiinnostavaa peilata siihen, että 62 prosenttia nuorista suhtautuu optimistisesti tai erittäin optimistisesti omaan tulevaisuuteensa (kuvio 51). Ajalliseksi vertailukohdaksi voidaan esittää vuoden 2016 Nuorisobarometri, jossa turvattomuutta omasta tulevaisuudestaan koki erittäin paljon tai melko paljon 21 prosenttia vastanneista ja toisaalta 54 prosenttia melko vähän, erittäin vähän tai ei ollenkaan (Myllyniemi 2017, 50). Verrattaessa vuoden 2010 Nuorisobarometriin ero on vielä suurempi: silloin epävarmuutta tai turvattomuutta omasta tulevaisuudestaan koki erittäin paljon tai melko

paljon ainoastaan 13 prosenttia vastanneista, kun taas 60 prosenttia koki näin melko vähän, erittäin vähän tai ei ollenkaan (Myllyniemi 2010, 82). Voidaan siis todeta nuorten turvattomuuden tai epävarmuuden omaa tulevaisuuttaan kohtaan lisääntyneen merkittävästi yhdeksässä vuodessa ja todella merkittävästi 14 vuodessa. Toki on jälleen muistettava aineistonkeruumenetelmän muutoksen vaikutukset.

Sosiaaliturvan leikkaukset aiheuttivat miltei yhtä paljon epävarmuutta ja turvattomuutta (39 %) kuin oma toimeentulo ja oma tulevaisuus. Lähes yhtä suuri osuus (38 %) nuorista kertoi kokevansa melko vähän, erittäin vähän tai ei ollenkaan turvattomuutta tai epävarmuutta tästä aiheesta. Nuorisobarometrissa 2016 kysyttiin tätä samaa teemaa, ja tuolloin 16 prosenttia nuorista kertoi kokevansa aiheesta erittäin tai melko paljon epävarmuutta tai turvattomuutta ja 56 prosenttia melko vähän, erittäin vähän tai ei ollenkaan (Myllyniemi 2017, 50). Turvattomuuden ja epävarmuuden kokemukset sosiaaliturvan leikkauksista näyttävät selvästi lisääntyneen yhdeksän vuoden takaisesta, tosin aineistonkeruumenetelmä on tässä välissä myös muuttunut.

Vajaa kolmannes (30 %) vastanneista koki erittäin tai melko paljon turvattomuutta tai epävarmuutta opiskelusta. Lähes puolet (48 %) koki sen sijaan melko vähän, erittäin vähän tai ei ollenkaan turvattomuutta tai epävarmuutta tästä aiheesta. Kysymys on kysytty Nuorisobarometrissa muun muassa vuosina 2010, 2014 ja 2022. Kiinnostavaa on, että vuoden 2022 Nuorisobarometrissa erittäin paljon tai melko paljon epävarmuutta tai turvattomuutta opiskelusta koki 15 prosenttia vastanneista, eli epävarmuutta kokeneiden osuus on tuplaantunut kolmessa vuodessa (Kivijärvi & Myllyniemi 2023, 30). Vuoden 2022 Nuorisobarometrissa kaksi kolmasosaa (66 %) koki melko vähän, erittäin vähän tai ei ollenkaan epävarmuutta tai turvattomuutta opiskelusta (mt.).

Vajaa kolmannes (29 %) vastanneista koki erittäin tai melko paljon turvattomuutta tai epävarmuutta omasta yksinäisyydestään. Lähes puolet (47 %) koki puolestaan melko vähän,

Kuvio 53. Nuorten vastaukset kysymykseen ”Missä määrin, jos lainkaan, koet epävarmuutta tai turvattu-
muutta seuraavien asioiden takia?” 11 teeman osalta.

erittäin vähän tai ei ollenkaan turvattomuutta tai epävarmuutta tästä aiheesta. Kysymys on kysytty aiemmin muun muassa vuoden 2010, 2014 ja 2016 Nuorisobarometreissa. Muutos on lähes kolminkertainen vuoden 2016 Nuorisobarometriin verrattuna, jolloin ainoastaan 11 prosenttia vastanneista kertoi kokevansa epävarmuutta tai turvattomuutta erittäin tai melko paljon omasta yksinäisyydestään, kun taas 71 prosenttia koki tällaista epävarmuutta tai turvattomuutta melko vähän, erittäin vähän tai ei ollenkaan (Myllyniemi 2017, 50). Vuoden 2014 Nuorisobarometrin tulokset ovat hyvin lähellä kaksi vuotta myöhemmin kerättyjä: 13 prosenttia vastanneista kertoi kokevansa epävarmuutta tai turvattomuutta erittäin tai melko paljon omasta yksinäisyydestään, ja 77 prosenttia koki tällaista epävarmuutta tai turvattomuutta melko vähän, erittäin vähän tai ei ollenkaan (Myllyniemi 2015, 61). Vielä vähemmän turvattomuutta tai epävarmuutta nuoret kokivat omasta yksinäisyydestään vuoden 2010 Nuorisobarometrissa, jossa ainoastaan viisi prosenttia vastanneista kertoi kokevansa epävarmuutta tai turvattomuutta omasta yksinäisyydestään erittäin tai melko paljon ja 85 prosenttia puolestaan melko vähän, erittäin vähän tai ei ollenkaan (Myllyniemi 2010, 82). Omaan yksinäisyyteen liittyvä turvattomuuden tai epävarmuuden kokemus on siis selvästi lisääntynyt nuorten keskuudessa yhdeksän viime vuoden aikana. Tässä Nuorisobarometrissa nuorten yksinäisyyttä lisää käsittelee Jenni Helenius näkökulmatekstissään.

Noin neljännes vastaajista (26 %) koki erittäin tai melko paljon turvattomuutta tai epävarmuutta omasta terveydestään. Melko vähän, erittäin vähän tai ei ollenkaan sitä koki lähes puolet (47 %). Kolmessa vuodessa tapahtunut muutos on erittäin suuri, sillä vuoden 2022 Nuorisobarometrissa erittäin tai melko paljon turvattomuutta tai epävarmuutta omasta terveydestään koki 11 prosenttia vastanneista (Kivijärvi & Myllyniemi

2023, 30). Vuoden 2016 Nuorisobarometrissa tämä osuus oli 16 prosenttia (Myllyniemi 2015, 50) ja vuoden 2010 Nuorisobarometrissa seitsemän prosenttia (Myllyniemi 2010, 82). Melko vähän, erittäin vähän tai ei ollenkaan epävarmuutta tai turvattomuutta omasta terveydestään koki 77 prosenttia vuoden 2022 Nuorisobarometrissa, 71 prosenttia vuoden 2016 Nuorisobarometrissa ja 74 prosenttia vuoden 2010 Nuorisobarometrissa (mt.). Epävarmuuden ja turvattomuuden kokemuksien lisääntyminen omasta terveydestä selittyy osittain tiedonkeruun menetelmän muutoksella, mutta tästä huolimatta vaikuttaa todennäköiseltä, että omasta terveydestä koettu epävarmuus ja turvattomuus on lisääntynyt nuorten keskuudessa.

Kysytyistä aiheista vähiten epävarmuutta ja turvattomuutta koettiin omasta syrjäytymisestä. Alle viidennes vastaajista (17 %) koki erittäin tai melko paljon turvattomuutta tai epävarmuutta omasta syrjäytymisestäään. Melko vähän, erittäin vähän tai ei ollenkaan epävarmuutta tai turvattomuutta siitä koki lähes kaksi kolmasosaa (62 %). Muutos kolmen vuoden takaiseen mittaukseen verrattuna on kuitenkin suuri, sillä vuoden 2022 Nuorisobarometrissa erittäin tai melko paljon turvattomuutta tai epävarmuutta omasta terveydestään koki ainoastaan kuusi prosenttia vastanneista (Kivijärvi & Myllyniemi 2023, 30). Näin ollen omasta syrjäytymisestäään epävarmuutta tai turvattomuutta kokevien osuus näyttää kasvaneen – toki on huomioitava aineistonkeruun menetelmän muutos. Nuorisobarometreissa vuodelta 2014 tämä osuus oli kahdeksan prosenttia (Myllyniemi 2015, 61) ja vuodelta 2010 ainoastaan kolme prosenttia (Myllyniemi 2010, 82). Melko vähän, erittäin vähän tai ei ollenkaan epävarmuutta tai turvattomuutta omasta syrjäytymisestäään koki vuosien 2022 ja 2014 Nuorisobarometreissa molemmissa 84 prosenttia sekä vuoden 2010 Nuorisobarometrissa 88 prosenttia (mt.).

Nuoruus on ikävaihe, jossa ihmisen toimijuus laajenee ja muuttuu yhä moniulotteisemmaksi. Nuori elää erilaisissa elämismaailmoissa (esim. perhe, ystävät, sosiaalinen media, työ), ja hän saattaa kokea erilaisia odotuksia tai ainakin velvollisuuksia eri sosiaalisten ryhmien tai elämismaailmojen suunnalta. Vertaisten eli ystävien ja kaverisuhteiden rooli korostuu nuoruudessa. Kysymys on myös nuoren erilaisten sosiaalisten identiteettien rakentumisesta eri arjen yhteisöissä (esim. koti, koulu/opiskelu, kaverit, harrastukset, työ). Yhteiskunnalliset oikeudet ja velvollisuudet kytkeytyvät myös nuoruuteen, kun vaikutusmahdollisuudet yhteiskunnassa laajenevat. Samanaikaisesti murrosiän myötä nuoruuteen liittyvät suurimmalla osalla nuorista ensimmäiset seurustelusuhteet ja seksin harrastaminen. Nuoruus ikävaiheena on elämän ensimmäisiä suuria vaiheita, jossa ihminen todella kysyy itseltään, kuka olen ja millaiseksi ihmiseksi ja yhteiskunnan jäseneksi haluan kasvaa (Plotkin 2008, 167).

Sekä sosiaalinen arjen elämismaailma, yhteiskunnassa vallitsevat arvot ja asenteet että globaalimpi taso esimerkiksi digitalisaation ja maailmanpolitiikan muodossa voivat osaltaan vaikuttaa siihen, kuinka paljon nuori hakee muiden hyväksyntää olemalla esimerkiksi lähipiirinsä, yhteiskunnan tai sosiaalisen median syöttämien mallien odotusten mukainen. Toisten odotuksiin mahdollisimman hyvin vastaaminen voi myös lisätä kilpailupainetta tai itsensä korostamisen tarvetta.

Kuten Hannu L. T. Heikkinen, Raili Keränen-Pantsu ja Essi Ikonen tämän julkaisun artikkelissaan tuovat esiin, länsimaisen elämäntavan kokonaistilanne on helposti paradoksaalinen: yhteiskunnalliset arvot peräänkuuluttavat koulutuksen kautta saavutettavaa toimeentuloa ja

arvostusta, joka usein perustuu materiaalliseen hyvään elämään. Samanaikaisesti länsimaista alkanut ja globaaliksi rakentunut markkinatalousjärjestelmä on ajanut ihmiskunnan ylikulutuksen kautta planetaaristen rajojen ylittämiseen. Kuten kirjoittajat artikkelissaan toteavat, ekologiset kriisit pakottavat meidät nyt arvioimaan uudelleen länsimaisen edistyksen mahdollisuuksia ylläpitää hyvää elämää tuleville sukupolville.

Nuorisobarometrin tuloksista on havaittavissa nuorten kokemia paineita yhtäältä vallitsevaan yhteiskunnalliseen järjestelmään integroitumisesta sekä toisaalta ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävien hyvän elämän muotojen löytämisestä. Tämän Nuorisobarometrin tulosten mukaan huolestuttavia ovat sekä laajasti koettu kielteiset paineet eri elämän osa-alueilla että kasvaneet turvattomuuden ja epävarmuuden kokemukset monilla eri ulottuvuuksilla. Tutkimuksen tuloksien pohjalta erilaiset paineet näyttävät kasautuvan erityisesti 20–24-vuotiaiden naisten kohdalla. Tulokset kertovat kuitenkin myös selkeästi, että nuoret eivät ole yhtenäinen joukko. Paineiden lamaannuttavuus tai niiden kanssa pärjääminen kytkeytyvätkin yksilöllisten kykyjen ohella voimakkaasti ympäröivien lähiyhteisöjen ja erilaisten muiden tahojen tarjoamaan tukeen, nuorten yhteiskunnallisiin asemiin sekä julkisten palvelujen laatuun. Avovastauksiinsa nuoret kirjoittivat tärkeitä viestejä siitä, mitä kaikkien olisi syytä tietää nuorten kokemista paineista.

Yhteenvetona nuorten erilaisista paineista esitämme aiempiin tutkimuksiin ja tämän barometrin aineistoon nojaavan kuvion 54. Kuten kuvio pyrkii hahmottelemaan, nuorten paineet liikkuvat arjen, yhteiskunnan ja maailman taasoilla. Arjen paineisiin (esim. opiskeluun, ystäviin, harrastuksiin, ulkonäköön, parisuhteeseen

Kuvio 54. Aikaisemman tutkimuksen ja vuoden 2025 Nuorisobarometrin tuloksien perusteella nuoria mahdollisesti paineistavia asioita.

tai perheeseen liittyvät paineet) saattavat liittyä erilaiset sosiaaliset odotukset, toisaalta arjen paineita saattaa helpottaa sosiaalinen tuki. Yhteiskunnalliset odotukset ja toisaalta yhteiskunnan asenne- ja arvoilmapiiri, josta moni nuori koki epävarmuutta ja turvattomuutta, voivat aiheuttaa nuorelle toisenlaisia paineita (esim. työelämään kiinnittymiseen tai lapsen hankkimiseen liittyvät odotukset tai vähemmistöpainet). Yhteiskunnallinen tuki viittaa tässä hyvinvointivaltion tukijärjestelmään, nuorisopolitiikkaan ja nuorten hyvinvointia tukevaan päätöksentekoon. Edellisten tasojen lisäksi nuoret kokevat paineita globaaleista ja planetaarisista ilmiöistä, joita ovat sekä maailmanpoliittinen epävarmuus, ympäristö- ja

ilmastokriisi kuin digitalisaatio ja sosiaalinen media. Tälle ulottuvuudelle emme juurikaan tavoittaneet aineistosta muita tuen muotoja kuin sosiaalisen median ja muiden nettiyhteisöjen antaman tuen paineisiin. Näiltä tahoilta tukea koki saavansa lähes neljännes vastanneista (ks. alaluku Keneltä tukea paineisiin?). Maailman tulevaisuuteen ja maailmanpolittiseen tilanteeseen liittyen näkisimme tärkeäksi jatkokeskustelun yhdeksi teemaksi pohtia kollektiivisesti sellaisia.

Kuvio 54 pyrkii avaamaan lukijalle paineiden ja odotusten moninaisuutta, kompleksisuutta sekä ristiriitaisuuttakin. Erilaisia nuoriin kohdistuvia paineita ja odotuksia avaa tässä julkaisussa lisää Tiia Hartikainen omakohtaisiin kokemuksiin

perustuvassa näkökulmatekstissään, joka käsittelee juuri nykynuorille tässä historiallisessa ajassa ainutlaatuisia haasteita ja paineita.

Nuorten heikentynyt tulevaisuususkon ja heidän kokemansa paineet kietoutuvat myös yhteiskunnallisena ilmiönä yhteen. Tämän Nuorisobarometrin aineistosta käy ilmi, että osa nuorista paineistuu yhteiskunnallisesta tilanteesta, jossa pitkäkestoisesti kamppaillaan heikon huoltosuhteen ja tuottavuuskasvun kanssa. Olisikin keskeistä selvittää, millaisiin tulevaisuuksiin nuoret uskovat tai eivät usko. Samoin olisi tärkeää pohtia, millaisten tulevaisuuksien rakentaminen lisäisi nuorten tulevaisuususkon. (Poussa, Rekola & Tähkäpää 2025, 10.)

Sitran ennakointikatsauksessa esitetään nuorten tulevaisuususkon liittyviä huomioita, jotka nousevat yhteiskunnallisesta kokonaiskuvasta (Poussa, Rekola & Tähkäpää 2025, 20). Ennakointikatsauksen huomiot keskustelevat selvästi Nuorisobarometrin aineiston ja tuloksien kanssa. Esitämme tämän tilasto-osion lopuksi niistä muutaman.

Ensimmäinen huomio kiinnittyy nuorten valintoihin ja valintojen tekemisen vaikeuteen. Näistä kirjoittivat jo vuosituhaten vaihteessa Petri Paju ja Tommi Hoikkala, jotka kuvasivat tuolloisia nykynuoria ”pakkovalinnan sukupolvena” (Furlong & Cartmel 1997; Paju & Hoikkala 2002; Poussa, Rekola & Tähkäpää 2025, 22). Tässä julkaisussa Raili Keränen-Pantsu ja Essi Ikonen kirjoittavat näkökulmatekstissään nykynuorten valintojen horisontin monimutkaisuudesta: pitäisikö nuorten etsiä valinnoillaan maksimaalista hyötyä vai tyydyttävää elämää, ja mistä tai kenen näkökulmasta nämä määritellään? Nuoruudessa tehdään paljon valintoja, jotka saattavat vaikuttaa pitkälle tulevaisuuteen, jopa loppuelämään. Tämä voi jo itsessään uuvuttaa ja paineistaa nuoria. On myös syytä kriittisesti tarkastella, kuinka saavutettavissa tässä todellisuudessa ovat yhteiskunnan esittämät lupaukset hyvästä elämästä ja kenelle. Ylöspäin suuntautuva yhteiskunnallinen asema, vakaa työpaikka, poliittinen ja sosiaalinen tasa-arvo tai kestävä parisuhde ovat yhä harvemman nuoren aikuisen

kokemus. Jos nuori samanaikaisesti ajattelee, että tulevaisuus on täysin hänen käsissään, hän ymmärrettävästi paineistuu pyrkiessään tavoittelemaan vähintäänkin osittaisesti illusoriseksi muuttunutta edellä kuvattua tulevaisuutta. (Furlong & Cartmel 1997; Paju & Hoikkala 2002; Poussa, Rekola & Tähkäpää 2025, 22.)

Valintojen vaikeus ja samanaikainen velvollisuus niiden tekemiseen voivat synnyttää turhautumista tai epäluottamusta yhteiskuntaa kohtaan. Tällöin on kiinnitettävä huomiota siihen, miten kaikki nuoret pidetään mukana osallisina arkensa yhteisöissä sekä laajemmin yhteiskunnassa. Yksi tähän teemaan liittyvä erityisilmiö ovat niin sanotut ”hikikomorit” eli pitkäaikaisesti sosiaalisesta elämästä ja yhteiskunnan toiminnoista vetäytyvät nuoret. Tätä ilmiötä avaa tässä julkaisussa tarkemmin Merja Lankinen-Lifländer näkökulmatekstissään. Kaikkien nuorten pitämiseksi mukana yhteiskunnassa on tämän Nuorisobarometrin tuloksien pohjalta myös kiinnitettävä erityis- huomiota muunkielisten nuorten parempaan integroimiseen suomalaiseen yhteiskuntaan, sillä heidän yhteiskuntakiinnittyneisyytensä vaikuttaa olevan selvästi muita kieliryhmiä heikompa. Moniulotteisen muunkielisten nuorten integraatiotyön tärkeyttä on Ruotsissa tutkinut ja peräänkuuluttanut muun muassa Carina Mood (2002; Mood & Jonsson 2025). Tällainen työ voi olla esimerkiksi rakenteellista, kulttuurista, sosiaalista tai psykologista.

Toinen Sitran ennakointikatsauksen (Poussa, Rekola & Tähkäpää 2025) ja tämän julkaisun tulosten kohtaamispaikka on tässä Nuorisobarometrissa havaitut merkittävät nuorten työelämään liittyvät paineet ja niiden mahdollinen yhteys nuorten tulevaisuususkon heikkenemiseen. Myös opintopolkujen virtaviivaistuminen aiheuttaa nuorille paineita, ja sekä opintopolkuun että ammattiin liittyy väärin valintojen pelkoja. Näiden painekokemusten lisäksi nuoret kuitenkin kannustavat aineistossamme oman näköiseen ja merkitykselliseen elämään, minkä kautta he myös haastavat vallitsevia suorit- ja kulutuskeskeisiä arvoja (vrt. mt., 33). Nuoret olisikin otettava nykyistä aktiivisemmin

mukaan rakentamaan planetaarista hyvää elämää, joka onnistuessaan tarjoaisi kukoistuksen mahdollisuuksia monilajisesti ja tuleville sukupolville. Tällaista planetaarista kukoistusta koulutuksen päämääränä käsittelevät Hannu L. T. Heikkinen, Raili Keränen-Pantsu sekä Essi Ikonen tämän teoksen artikkelissaan.

Kolmanneksi tulosten perusteella näyttää siltä, että tarvitsisimme tässä ajassa enemmän ylisukupolvista päätöksentekoa ja tulevaisuusvaltaa, jossa aktiivisemmin huomioitaisiin lasten, nuorten ja syntymättömien sukupolvien hyvän elämän mahdollisuudet tulevaisuudessa ja arvioitaisiin tehtyjen päätösten vaikutuksia heihin (ks. myös Laine 2023; Poussa, Rekola & Tähkää 2025). Esimerkiksi äänestysikärajan laskeminen 16 ikävuoteen olisi yksi tapa lisätä nuorten tulevaisuusvaltaa.

Nuorten kokemat paineet ja heidän kokemuksensa heihin kohdistuvista odotuksista ovat nuorille itselleen totta. Keskeistä olisikin tarjota nuorille erilaista tukea – myös itsenäisten itse-reflektoiden avuksi – jolloin nuorelle mahdollistuisi erilaisten paineiden ja odotusten käsittely suhteessa omaan autenttiseen itseen sekä omasta jaksamisesta ja terveydestä huolehtimiseen. Myös rohkeita yhteiskunnan kollektiivisen tason visioita tarvitaan. Niiden avulla yhteiskunnallista

keskustelua saataisiin käännettyä myös kohti toivottuja ja tavoittelemisen arvoisia tulevaisuuksia, joissa tulevat sukupolvet on kestävästi hyvinvoinnin näkökulmasta huomioitu.

Tilasto-osio päättyy tällä kertaa barometriin vastanneen nuoren kannustavaan ohjeeseen muille nuorille, jossa hän myötätuntoisesti suhteuttaa nuorten elämää ja paineita elävän planeettamme kokonaishistoriaan:

Reittejä onnistumiseen on monta, yksikään tutkinto ei takaa tulevaisuutta. Opi missä olet hyvä, ja selvitä mikä tuo sinulle elämässä onnea, kukaan muu ei voi sitä sulle kertoa. Sitten käytät tätä taitoa saavuttaaksesi tämän tekemisen tai tilanteen mistä nautit. Kaikki on oikeasti aikalailla yhtä hukassa, ja on ihan ok jos ei aina tiedä mikä suunta ottaa. Myös säännöllinen liikunta ja riittävä uni ovat hurjia apuja, kun näistä asioista tulee rutiini, elämä helpottuu. Ja muista: se ei ole niin vakavaa, kun nyt sattumoisin eletään maailmankaikkeudessa joka on 13.7 miljardia vuotta vanha, niin et voi sössiä 80 vuoden ihmiselon aikana asioita niin pahasti et kaikki loppuisi, elämä aina voittaa. Älä huoli <3 (Mies, suomi, 22-v.)

LÄHTEET

- Aaltola, Elisa (2019) *Häpeä ja rakkaus*. Helsinki: Into.
- Aaltola, Elisa (2021) Defensive over climate change? Climate shame as a method of moral cultivation. *Journal of Agricultural & Environmental Ethics* 34 (1), 6. <https://doi.org/10.1007/s10806-021-09844-5>
- Anttila, Anu-Hanna (2010) Ohipuhuminen sukupolvien välisenä kysymyksenä. Teoksessa Anu-Hanna Anttila & Kristiina Kuussaari & Tiina Puhakka (toim.) *Ohipuhuttu nuoruus? Nuorten elinolot -vuosikirja*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Terveiden ja hyvinvoinnin laitos & valtion nuorisoasiain neuvottelukunta, 6–12.
- Archer, Margaret S. (2007) *Making our way through the world: Human reflexivity and social mobility*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/cbo9780511618932>
- Arnett, Jeffrey J. (2000) Emerging adulthood. A theory of development from the late teens through the twenties. *The American Psychologist* 55 (5), 469–480. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.5.469>
- Bardy, Marjatta (2010) Sukupolvet vaivihkaa vierekkäin? Teoksessa Anu-Hanna Anttila & Kristiina Kuussaari & Tiina Puhakka (toim.) *Ohipuhuttu nuoruus? Nuorten elinolot -vuosikirja*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Terveiden ja hyvinvoinnin laitos & valtion nuorisoasiain neuvottelukunta, 168–174.
- Brady, Robards & Churchill, Brendan & Vivienne, Son & Hanckel, Benjamin & Byron, Paul (2018) Twenty years of ‘cyberqueer’. Teoksessa Peter Aggleton & Rob Cover & Deana Leahy & Daniel Marshall & Mary Lou Rasmussen (toim.) *Youth, Sexuality and Sexual Citizenship*. New York: Routledge, 151–167. <https://doi.org/10.4324/9781351214742-15>
- Bäckgren, Noona (2025) Koulussa maahanmuuttajaperheiden tytöille suositeltiin lähihoitajan uraa, mutta Idil on nyt tohtori Hussein. *Helsingin Sanomat* 23.7.2025. <https://www.hs.fi/helsinki/art-2000011365880.html> (Viitattu 18.11.2025.)
- Callegari, Beniamino & Stoknes, Per Espen (2023) *People and Planet: 21st-century sustainable population scenarios and possible living standards within planetary boundaries*. Earth4All. https://earth4all.life/wp-content/uploads/2023/04/E4A_People-and-Planet_Report.pdf (Viitattu 26.11.2025.)
- Chung, Heejung (2019) Dualization and subjective employment insecurity: Explaining the subjective employment insecurity divide between permanent and temporary workers across 23 European countries. *Economic and Industrial Democracy* 40 (3), 700–729. <https://doi.org/10.1177/0143831x16656411>
- City (2014) 5 persoonallisuuden piirrettä, joita kehittämällä menestyt paremmin ihmissuhteissa. Artikkelit 25.5.2014. <https://www.city.fi/suhteet/5+persoonallisuuden+piirretta+joit+a+kehittamalla+menestyt+paremmin+ihmissuhteissa/7980> (Viitattu 26.11.2025.)
- Clayton, Susan D. & Pihkala, Panu & Wray, Britt & Marks, Elizabeth (2023) Psychological and emotional responses to climate change among young people worldwide: Differences associated with gender, age, and country. *Sustainability* 15 (4), 3540. <https://doi.org/10.3390/su15043540>
- Custódio, Ira (2020) Ensiaskel tulevaisuuteen. 16-vuotiaiden nuorten ajatuksia itsenäisestä asumisesta. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto. <https://www.lskl.fi/wp-content/>

- uploads/Ensiaskel-tulevaisuuteen_verkko-julkaisu.pdf (Viitattu 21.12.2023.)
- Durkheim, Émile (1956) *Education and sociology*. New York: Free Press.
- Elsner, Mark & Atkinson, Grace & Zahidi, Saadia (2026) *The Global Risks Report 2026*. Maailman talousfoorumi. https://reports.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_Report_2026.pdf (Viitattu 18.2.2026.)
- Engeström, Yrjö & Rantavuori, Pauliina & Ruutu, Piia & Tapola-Haapala, Maria (2024) The hybridisation of adolescents' worlds as a source of developmental tensions: a study of discursive manifestations of contradictions. *Educational Review* 76 (2), 321–342. <https://doi.org/10.1080/00131911.2022.2033704>
- Erola, Jani & Kilpi-Jakonen, Elina & Ruggera, Lucia (2020) Koulutuksen yhteys sosiaaliseen liikkuvuuteen vahvistuu. *Talous ja Yhteiskunta* 48 (4), 26–36. <https://labore.fi/t&cy/koulutuksen-yhteys-sosiaaliseen-liikkuvuuteen-vahvistuu/> (Viitattu 5.1.2026.)
- Euroopan tilintarkastustuomioistuin (2018) *Aavikoitumisen torjunta EU:ssa: kasvava uhka edellyttää enemmän toimia*. Erityiskertomus 33/2018. Luxemburg: Euroopan tilintarkastustuomioistuin. https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR18_33/SR_DESERTIFICATION_FI.pdf (Viitattu 5.1.2026.)
- Furlong, Andy & Cartmel, Fred (1997) The epistemological fallacy of late modernity. Teoksessa Alan Warde & Nick Crossley (toim.) *Young People and Social Change*. Berkshire: Open University Press, 138–144.
- Haikkola, Lotta & Happonen, Konsta (2025) Nuorten kokemus epävarmuus tulevaisuudesta työelämässä Nuorisobarometrin valossa vuosina 2009–2024. Teoksessa Konsta Happonen & Tomi Kiilakoski (toim.) *Nuoruuden kolme vuosikymmentä. Nuorisobarometri 2024*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & valtion nuorisoneuvosto & opetus- ja kulttuuriministeriö, 159–174.
- Happonen, Konsta & Kiilakoski, Tomi (toim.) (2025a) *Nuoruuden kolme vuosikymmentä. Nuorisobarometri 2024*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & valtion nuorisoneuvosto & opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Happonen, Konsta & Kiilakoski, Tomi (2025b) Tilasto-osio. Teoksessa Konsta Happonen & Tomi Kiilakoski (toim.) *Nuoruuden kolme vuosikymmentä. Nuorisobarometri 2024*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & valtion nuorisoneuvosto & opetus- ja kulttuuriministeriö, 9–121.
- Havighurst, Robert (1948) *Developmental tasks and education*. Chicago: University of Chicago Press.
- Helakorpi, Satu & Kivimäki, Hanne (2021) *Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2021. Iso osa lapsista ja nuorista on tyytyväisiä elämäänsä – yksinäisyyden tunne on yleistynyt*. Tilastoraportti 30/2021. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021091446139>
- Helenius, Jenni & Kivimäki, Hanne & Luopa, Pauliina (2025) *Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2025. Aiempaa useampi kokee terveytensä hyväksi ja moni voi keskustella usein asioistaan vanhempiensa kanssa*. Tilastoraportti 44/2025. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025091596210>
- Helsingin hiippakunnan tuomiokapituli (2020) Piispa Teemu Laajasalo: ”Samaa sukupuolta olevat parit voidaan vihkiä – Helsingin hiippakunnassa on jo toimittu ja voidaan myös jatkossa toimia nyt hahmotellun sovintomallin mukaisesti.” Helsinki: Helsingin hiippakunnan tuomiokapituli. <https://www.helsinginhiippakunta.fi/piispa-teemu-laajasalo-samaa-sukupuolta-olevat-parit-voidaan-vihkia-helsingin-hiippakunnassa-on-jo-toimittu-ja-voidaan-myos-jatkossa-toimia-nyt-hahmotellun-sovintomallin-mukaisesti/> (Viitattu 23.10.2025.)
- Helsingin Sanomat (2025) Nuoret eivät enää usko tulevaisuuteen, eikä se ole ihme. Uutinen 16.11.2025. <https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000011608326.html> (Viitattu 25.11.2025.)

- Hickman, Caroline & Marks, Elizabeth & Pihkala, Panu & Clayton, Susan & Lewandowski, R. Eric & Mayall, Elouise E. & Wray, Britt & Mellor, Catriona & van Susteren, Lise (2021) Climate anxiety in children and young people and their beliefs about government responses to climate change: a global survey. *The Lancet. Planetary Health* 5 (12), e863–e873. [https://doi.org/10.1016/S2542-5196\(21\)00278-3](https://doi.org/10.1016/S2542-5196(21)00278-3)
- Holmberg, Jimi & Malminen, Ulla & Sivas, Sanel (2023) Valtiovarainministeriö haluaa leikata ammattikoulutuksesta – taustalla kiistanalainen tilasto. *Yle Uutiset* 21.4.2023. <https://yle.fi/a/74-20028051> (Viitattu 29.10.2025.)
- Honkatukia, Päivi & Happonen, Konsta (2025) Vaikuttamista marginaaleista? Vähemmistöasema nuorten yhteiskunnallisen osallistumisen määrittäjänä. Teoksessa Konsta Happonen & Tomi Kiilakoski (toim.) *Nuoruuden kolme vuosikymmentä. Nuorisobarometri 2024*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & valtion nuorisoneuvosto & opetus- ja kulttuuriministeriö, 175–197.
- Honkatukia, Päivi & Kallio, Jenni & Ågren, Susanna (2025) Nuorten mielenterveyskriisillä on yhteiskunnallinen tausta. *Lääkärilehti* 80 (e44740). <https://www.laakarilehti.fi/tieteessa/katsausartikkeli/nuorten-mielenterveyskriisilla-on-yhteiskunnallinen-tausta/> (Viitattu 26.11.2025.)
- Huttunen, Janette & Albrecht, Eerika (2021) The framing of environmental citizenship and youth participation in the Fridays for Future Movement in Finland. *Fennia* 199 (1), 46–60. <https://doi.org/10.11143/fennia.102480>
- Hyry, Jaakko (2025) Ilmastobarometri 2025. <https://ym.emmi.fi/download?fv=23445&coid=1&token=hCnvtGF8TGhsJfJPPPTL&dl=0> (Viitattu 26.11.2025.)
- Hämäläinen, Ulla & Tuomala, Juha (2013) *Faktaa nuorisotyöttömyydestä*. VATT Policy Brief 2-2013. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- Härkönen, Anni (2019) Piilorasismia opinto-ohjauksessa, vaikeuksia kielen kanssa – ulkomaalaistaustaisen polku korkeakouluun on usein kivinen, selviää raportista. *Yle Uutiset* 21.11.2019. <https://yle.fi/a/3-11076011> (Viitattu 18.11.2025.)
- Ikonen, Hanna-Mari (2020) Having a top-class mindset? Post-feminism and the co-construction of class and mindset among young Finnish women. *Gender and Education* 32 (7), 944–960. <https://doi.org/10.1080/09540253.2019.1632420>
- Iyengar, Shanto & Sood, Gaurav & Lelkes, Yph-tach (2012) Affect, not ideology. *Public Opinion Quarterly* 76 (3), 405–431. <https://doi.org/10.1093/poq/nfs038>
- Jalovaara, Marika & Miettinen, Anneli (2022) Korkeasti koulutetut saavat usein kaksi lasta – enintään keskiasteen koulutuksen saaneilla yleistyvät sekä lapsettomuus että suuret lapsiluvut. Flux Consortium. <https://fluxconsortium.fi/fi/korkeasti-koulutetut-saavat-usein-kaksi-lasta-enintaan-keskiasteen-koulutuksen-saaneilla-yleistyvat-seka-lapsettomuus-etta-suuret-lapsiluvut/> (Viitattu 1.10.2025.)
- Jiao, Ruoshui & Wei, Jack (2020) Brand expansion through reverse socialization: an example of iPhone in China. *Qualitative Market Research: An International Journal* 23 (1), 1–20. <https://doi.org/10.1108/qmr-08-2018-0089>
- Kailanheimo-Lönnqvist, Sanna & Kilpi-Jakonen, Elina & Niemelä, Mikko & Prix, Irene (2020) Eriarvoisuus koulutuksessa. Teoksessa Maija Mattila (toim.) *Eriarvoisuuden tila Suomessa 2020*. Helsinki: Kalevi Sorsa -säätiö, 93–126. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022052037423>
- Kallio, Jenni (2023) *Eletty, opittu, kamppailtu. Itsenäistyvien nuorten kansalaisuuden rakentuminen institutionaalisessa järjestelmässä*. Tampereen yliopiston väitöskirjat 883. Tampere: Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3106-1>
- Kallio, Jenni (2025) Nuorten luottamus tulevaisuuteen on romahtanut – Havaintoja Under

- Pressure -tutkimuksen näkökulmasta. *Under Pressure -hankkeen blogi*. <https://projects.tuni.fi/underpressure/blogit/nuorten-luottamustulevaisuuteen-on-romahtanut-havaintoja-under-pressure-tutkimuksen-nakokulmasta/> (Viitattu 25.11.2025.)
- Kangasvieri, Fanni (2019) Noor Assad on espoo-lainen kymppin tyttö, joka haluaa lääkäriksi – koulussa hän todisteli äidinkielentaitoaan ja kieltäytyi lähihoitajaopinnoista. *Yle Uutiset* 22.10.2019. <https://yle.fi/a/3-11014478> (Viitattu 18.11.2025.)
- Kawecki, Daniel (2022) End of consensus? Ideology, partisan identity, and affective polarization in Finland 2003–2019. *Scandinavian Political Studies* 45 (4), 478–503. <https://doi.org/10.1111/1467-9477.12238>
- KEHA-keskus (2025) *Työllisyyskatsaus. Marraskuu 2025*. Mikkeli: KEHA-keskus. https://www.tyollisyyskatsaus.fi/Textbase/Tkat/Pdf/Tkat_fi.pdf (Viitattu 5.1.2026.)
- Keski-Heikkilä, Anni (2023) HS perkasi tiedonannon sisällön: Tutkija pitää todennäköisenä, että rakenteellinen rasismi vain vahvistuu. *Helsingin Sanomat* 2.9.2023. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009822677.html> (Viitattu 28.10.2025.)
- Kestilä, Laura & Karvonen, Sakari (2025a) *Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimus 2024: Toimeentulo ja velkaantuminen*. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. https://www.thl.fi/kott_verkkoraportit/ilmioraportit_2024/toimeentulo_ja_velkaantuminen.html (Viitattu 26.11.2025.)
- Kestilä, Laura & Karvonen, Sakari (2025b) *Ratkaisuja kestävän yhteiskunnan rakentamiseen: Väestön terveys- ja hyvinvointikatsaus 2025*. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-444-4>
- Ketola, Kimmo & Salomäki, Hanna (2024) Uskonnot, uskonnottomia, vai vähän molempia? Nuorten suhde uskontoon maallistuvassa yhteiskunnassa. Teoksessa Tomi Kiilakoski (toim.) *Katsomusaiheita. Nuorisobarometri 2023*. Helsinki: valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura & opetus- ja kulttuuriministeriö, 101–124.
- Kiilakoski, Tomi & Happonen, Konsta (2024) Tilasto-osio. Teoksessa Tomi Kiilakoski (toim.) *Katsomusaiheita. Nuorisobarometri 2023*. Helsinki: valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura & opetus- ja kulttuuriministeriö, 9–98.
- Kiilakoski, Tomi & Laine, Riku (2022) Tilasto-osio. Teoksessa Tomi Kiilakoski (toim.) *Kes-tävää tekoa. Nuorisobarometri 2021*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 9–91.
- Kiilakoski, Tomi & Laine, Sofia & Arkkila, Sarella & Horsmanheimo, Alisa & Sariola, Aaro & Happonen, Konsta (2025) Nuorten ympäristötoimijuus, tulevaisuususkko ja tutkijoiden kanssa käytävä vuoropuhelu. *Futura* 2025 (1), 19–30.
- Kivijärvi, Antti & Myllyniemi, Sami (2023) Tilasto-osio. Teoksessa Antti Kivijärvi (toim.) *Läpi kriisien. Nuorisobarometri 2022*. Helsinki: valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura & opetus- ja kulttuuriministeriö, 9–102.
- Kiviruusu, Olli & Suvisaari, Jaana (2025) *Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimus 2024: Mielenterveys ja mielenterveyspalvelujen riittävyys*. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. https://www.thl.fi/kott_verkkoraportit/ilmioraportit_2024/mielenterveys_ja_mielenterveyspalvelujen_riittavyys.html (Viitattu 26.11.2025.)
- Kontkanen, Juha (2018) *Ongelma ja miten se korjataan? Nuoruuden ja nuorien määrittelyä Valtakunnallisessa nuorisotyön ja -politiikan ohjelmassa 2017-2019*. Pro gradu -tutkielma. Itä-Suomen yliopisto. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uef-20180412>
- Korkiamäki, Riikka (2013) *Kaveria ei jätetä! Sosiaalinen pääoma nuorten vertaissuhteissa*. Väitöskirja. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9124-5>
- Korkiamäki, Riikka (2018) Nuorten vertaissuhteet voimavarana. *Haaste* 18 (3), 12–14. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201811062781>
- Korkiamäki, Riikka & Oinonen, Eriikka (2022)

- ”Todellakin pitää puntaroida” – Nuorten aikuisten suhteet ja solidariteetit koronapandemian aikana. Teoksessa Marjatta Kekkonen & Mika Gissler & Päivi Känkänen & Anna-Maria Isola (toim.) *Poikkeuksellinen nuoruus korona-aikaan. Nuorten elinolot -vuosikirja 2022*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Terveysten ja hyvinvoinnin laitos & valtion nuorisoneuvosto, 197–210. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-937-5>
- Kosola, Silja & Niemelä, Emma & Niemelä, Solja (2018) Päihdekokeilut - normaalia nuoruutta vai alkava häiriö? *Duodecim* 134 (8), 865–872. <https://www.duodecimlehti.fi/duo14288> (Viitattu 25.11.2025.)
- Kreuter, Frauke & Presser, Stanley & Tourangeau, Roger (2008) Social desirability bias in CATI, IVR, and web surveys: The effects of mode and question sensitivity. *Public Opinion Quarterly* 72 (5), 847–865. <https://doi.org/10.1093/poq/nfn063>
- Kujanpää, Emmiliina (2024) *Jo puolet suomalaisista joutuu venyttämään penniä — paikallaan polkeva talous syö uskoa tulevaisuuteen*. Helsinki: Elinkeinoelämän valtuuskunta. <https://www.eva.fi/blog/2024/01/30/jo-puolet-suomalaisista-joutuu-venyttamaan-pennia-paikallaan-polkeva-talous-syo-uskoa-tulevaisuuteen/> (Viitattu 26.11.2025.)
- Kuusisto, Arniika (2009) Growing up within a Religious Community: A Case Study of Finnish Adventist Youth. *Journal of Empirical Theology* 22 (1), 47–69. <https://doi.org/10.1163/157092509X437215>
- Laine, Sofia (2023) New Framework Proposal: Planetary Youth Research. *Youth and Globalization* 5 (1), 15–43. <https://doi.org/10.1163/25895745-bja10027>
- Löytömäki, Simo & Pelli, Petja (2025) Nuoria työttömiä on nyt tuhansia, työministeri Marttinen tarjoaa uutta keinoa vaikeimmassa asemassa oleville. *Helsingin Sanomat* 3.9.2025. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000011469619.html> (Viitattu 26.11.2025.)
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto (2023) Vanhempi 15–18-vuotiaan persoonallisuuden kehityksen tukena. <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/15-18-v/vanhemmat-15-18-vuotiaan-persoonallisuuden-kehityksen-tukena/> (Viitattu 28.11.2025.)
- Mattila, Juhani (2023) *Uupumuksesta takaisin elämään*. Helsinki: Kirjapaja.
- Merikivi, Jani & Myllyniemi, Sami & Salasuo, Mikko (toim.) (2016) *Media hanskassa. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2016 mediasta ja liikunnasta*. Helsinki: opetus- ja kulttuuriministeriö & valtion liikuntaneuvosto & nuorisosiain neuvottelukunta & Nuorisotutkimusverkosto.
- Metsäpelto, Riitta-Leena & Rantanen, Johanna (2009) Persoonallisuudenpiirteet ihmisten samanlaisuuden ja erilaisuuden kuvaajina. Teoksessa Riitta-Leena Metsäpelto & Taru Feldt (toim.) *Meitä on moneksi: persoonallisuuden psykologiset perusteet*. Jyväskylä: Santalahti, 71–90.
- Mieli ry (2025) Seitsemän vinkkiä nuoria kohtaaville aikuisille. <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/tietoa-mielenterveyden-vahvistamisesta/lapset-ja-nuoret/mielenterveys-nuorisotyossa/seitseman-vinkkia-nuoria-kohtaaville-aikuisille/> (Viitattu 28.11.2025.)
- Mood, Carina (2002) Integrating young migrants. Teoksessa *Ukrainian refugees and the Nordics; Research-led best practice on how to cater for Ukrainian refugees arriving in the Nordic Region*. Oslo: NordForsk, 4–9.
- Mood, Carina & Jonsson, Jan O. (2025) Persistent boundaries. Partnership patterns among children of immigrants and natives in Sweden. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 52 (3), 635–663. <https://doi.org/10.1080/1369183x.2025.2478215>
- Myllyniemi, Sami (toim.) (2010) *Puolustus-kannalla. Nuorisobarometri 2010*. Helsinki: opetus- ja kulttuuriministeriö & Nuorisotutkimusverkosto & nuorisosiain neuvottelukunta.
- Myllyniemi, Sami (2014a) Tilasto-osio. Teoksessa Sami Myllyniemi (toim.) *Vaikuttava osa*.

- Nuorisobarometri 2013*. Helsinki: opetus- ja kulttuuriministeriö & nuorisosiain neuvottelukunta & Nuorisotutkimusverkosto, 9–100.
- Myllyniemi, Sami (toim.) (2014b) *Vaikuttava osa. Nuorisobarometri 2013*. Helsinki: opetus- ja kulttuuriministeriö & nuorisosiain neuvottelukunta & Nuorisotutkimusverkosto.
- Myllyniemi, Sami (2015) Tilasto-osio. Teoksessa Sami Myllyniemi (toim.) *Ihmisarvoinen nuoruus. Nuorisobarometri 2014*. Helsinki: opetus- ja kulttuuriministeriö & nuorisosiain neuvottelukunta & Nuorisotutkimusseura, 11–124.
- Myllyniemi, Sami (2017) Tilasto-osio. Teoksessa Sami Myllyniemi (toim.) *Katse tulevaisuudessa. Nuorisobarometri 2016*. Helsinki: opetus- ja kulttuuriministeriö & valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusverkosto, 9–102.
- Myllyniemi, Sami & Berg, Päivi (toim.) (2013) *Nuoria liikkeellä! Nuorten vapaa-aikatutkimus 2013*. Helsinki: opetus- ja kulttuuriministeriö & Nuorisotutkimusseura & nuorisosiain neuvottelukunta & valtion liikuntaneuvosto.
- Myllyniemi, Sami & Kiilakoski, Tomi (2019) Tilasto-osio. Teoksessa Elina Pekkarinen & Sami Myllyniemi (toim.) *Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla. Nuorisobarometri 2018*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 9–112.
- Myllyniemi, Sami & Kiilakoski, Tomi (2021) Tilasto-osio. Teoksessa Päivi Berg & Sami Myllyniemi (toim.) *Palvelu pelaa! Nuorisobarometri 2020*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 9–76.
- Nieminen, Tarja & Larja, Liisa (2015) Suomen tai ruotsin kielitaito vähintään keskitasoa kolmella neljästä ulkomaalaistaustaisesta. Teoksessa Tarja Nieminen & Hanna Sutela & Ulla Hannula (toim.) *Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014*. Helsinki: Tilastokeskus, 43–54.
- Nixon, Randi (2017) *Pride politics: A socio-affective analysis*. Väitöskirja. Edmonton: University of Alberta.
- Ntoumanis, Nikos & Healy, Laura C. & Sedikides, Constantine & Smith, Alison L. & Duda, Joan L. (2014) Self-regulatory responses to unattainable goals: The role of goal motives. *Self and Identity: the Journal of the International Society for Self and Identity* 13 (5), 594–612. <https://doi.org/10.1080/15298868.2014.889033>
- OECD (2025) *Education at a Glance 2025*. Pariisi: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/1c0d9c79-en>
- Ojala, Maria (2012) How do children cope with global climate change? Coping strategies, engagement, and well-being. *Journal of Environmental Psychology* 32 (3), 225–233. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2012.02.004>
- Oosterlynck, Stijn & Schuermans, Nick & Loopmans, Maarten (2017) Beyond social capital. Teoksessa *Place, Diversity and Solidarity*. 1. painos. Lontoo: Routledge, 1–18. <https://doi.org/10.4324/9781315622866-1>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2025) Nuorille tarjotaan opintotietoa avoimeen korkeakouluun ja korkeakoulujen aloituspaikkoja lisää. Tiedote 20.11.2025. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/nuorille-tarjotaan-opintotietoa-avoimeen-korkeakouluun-ja-korkeakoulujen-aloituspaikkoja-lisataan> (Viitattu 28.11.2025.)
- Paju, Petri & Hoikkala, Tommi (2002) Nuorisopolitiikka ja sukupolvien ehdot. Teoksessa Heikki Silvennoinen (toim.) *Nuorisopolitiikka Suomessa : 1960-luvulta 2000-luvulle*. Nuoran julkaisu 25. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto & nuorisosiain neuvottelukunta & opetusministeriö.
- Pietilä, Penni (2025) *Äidinkielen luokka ja sukupuoli : etnografinen tutkimus äidinkielen/ suomen opinnoista osaamisperusteisessa tekniikan alan ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa*. Helsinki: Helsingin yliopisto. <http://hdl.handle.net/10138/593849> (Viitattu 29.10.2025.)
- Pihkala, Panu (2019) *Mieli maassa? Ympäristötunteet*. Helsinki: Kirjapaja.
- Pihkala, Panu (2022) The Process of Eco-Anxiety and Ecological Grief: A Narrative Review and a New Proposal. *Sustainability: Science Practice and Policy* 14 (24), 16628. <https://doi.org/10.3390/su142416628>

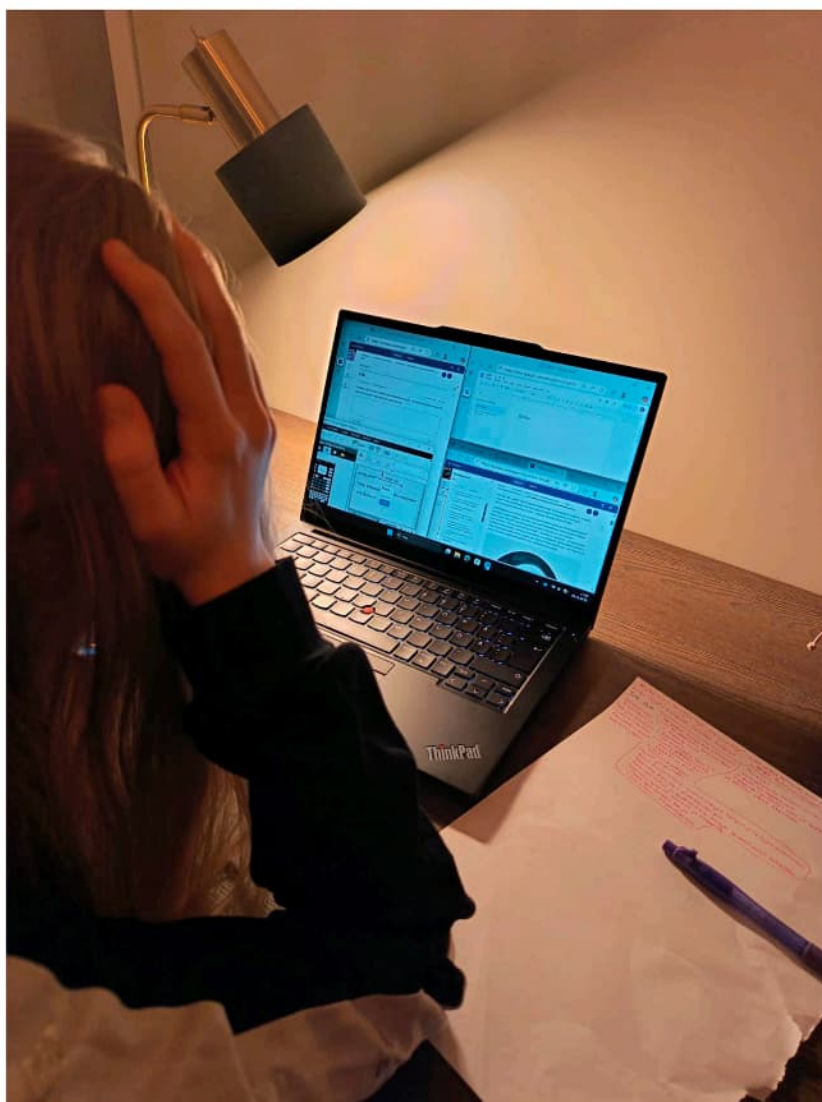
- Pihkala, Panu & Sangervo, Julia & Jylhä, Kirsti M. (2022) Nuorten ilmastoahdistus ja ympäristötunteet. Teoksessa Tomi Kiilakoski (toim.) *Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 95–116.
- Piispa, Mikko & Myllyniemi, Sami (2019) Nuoret ja ilmastonmuutos : Tiedot, huoli ja toiminta Nuorisobarometrien valossa. *Yhteiskuntapolitiikka* 84 (1), 61–69. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201902144980>
- Plotkin, Bill (2008) *Nature and the human soul: Cultivating wholeness and community in a fragmented world*. Novato: New World Library.
- Poussa, Lilli & Rekola, Sanna & Tähkäpää, Otto (2025) *Mitä jos nuoret menettävät uskonsa tulevaisuuteen? Nuorten tulevaisuusko epävarmuuksien ajassa*. Helsinki: Sitra. <https://www.sitra.fi/wp-content/uploads/2025/10/Mita-jos-nuoret-menettavat-uskonsa-tulevaisuuteen.pdf> (Viitattu 21.11.2025.)
- Rahnu, Leen & Jalovaara, Marika (2023) Partnership dynamics and entry into parenthood: Comparison of Finnish birth cohorts 1969–2000. *Advances in Life Course Research* 56 (100548), 100548. <https://doi.org/10.1016/j.alcr.2023.100548>
- Ranta, Klaus & Kaltiala-Heino, Riittakerttu & Rantanen, Päivi & Pelkonen, Mirjami & Marttunen, Mauri (2001) Nuorten ahdistuneisuushäiriöt. *Duodecim* 117 (12), 1225–1232. <https://www.duodecimlehti.fi/duo92319> (Viitattu 26.11.2025.)
- Rautio, Paavo (2025) Ilman maahanmuuttoa Suomi joutuu kriisiin pitkällä aikavälillä. *Helsingin Sanomat* 1.6.2025. <https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000011266091.html> (Viitattu 25.11.2025.)
- Rekola, Sanna & Tuori, Sari & Vahti, Jukka (2025) *Tulevaisuusbarometri 2025*. Helsinki: Sitra. <https://www.sitra.fi/julkaisut/tulevaisuusbarometri-2025/> (Viitattu 26.11.2025.)
- Richardson, Katherine & Steffen, Will & Lucht, Wolfgang & Bendtsen, Jørgen & Cornell, Sarah E. & Donges, Jonathan F. & Drüke, Markus & Fetzer, Ingo & Bala, Govindasamy & von Bloh, Werner & Feulner, Georg & Fiedler, Stephanie & Gerten, Dieter & Gleeson, Tom & Hofmann, Matthias & Huiskamp, Willem & Kummerow, Matti & Mohan, Chinchu & Nogués-Bravo, David & ... Rockström, Johan (2023) Earth beyond six of nine planetary boundaries. *Science Advances* 9 (37), eadh2458. <https://doi.org/10.1126/sciadv.adh2458>
- Rikala, Sanna (2020) Agency among young people in marginalised positions: towards a better understanding of mental health problems. *Journal of Youth Studies* 23 (8), 1022–1038. <https://doi.org/10.1080/13676261.2019.1651929>
- Ripple, William & Wolf, Christopher & Rockström, Johan & Richardson, Katherine & Wunderling, Nico & Gregg, Jillian & Westerhold, Thomas & Schellnhuber, Hans Joachim (2026) The risk of a hothouse Earth trajectory. Commentary. *One Earth*. <https://doi.org/10.1016/j.oneear.2025.101565>
- Rosa, Harmut (2013) *Social Acceleration. A New Theory of Modernity*. Käänt. Jonathan Trejo-Mathys. New York: Columbia University Press.
- Ryan, Richard M. & Deci, Edward L. (2000) Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *The American Psychologist* 55 (1), 68–78. <https://doi.org/10.1037/0003-066x.55.1.68>
- Saari, Kari & Lötjönen, Katja (2022) Mitkä keinot vaikuttavat ympäristö- ja ilmastoasioissa? Nuorten vaikuttamiskeinojen orientaatiotyyppi ja niiden erityispiirteet. Teoksessa Tomi Kiilakoski (toim.) *Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 117–135.
- Sakschewski, Boris & Caesar, Levke & Andersen, Lauren S. & Bechthold, Max & Bergfeld, Lotta & Beusen, Arthur & Billing, Maik & Bodirsky, Benjamin Leon & Botsyun, Svetlana & Dennis, Donovan P. & Donges, Jonathan F. & Dou, Xinyu & Eriksson, Axel

- & Fetzer, Ingo & Gerten, Dieter & Häyhä, Tiina & Hebden, Sophie & Heckmann, Tim & Heilemann, Adrian & ... Rockström, Johan (2025) *Planetary Health Check 2025*. Toim. Niklas Kitzmann, Levke Caesar, Boris Sakschewski & Johan Rockström. Potsdam: Potsdam Institute for Climate Impact Research. https://publications.pik-potsdam.de/rest/items/item_32589_5/component/file_33151/content (Viitattu 5.1.2026.)
- Salmela-Aro, Katariina (2010) Koulu-uupumus sosiaalisessa kontekstissa : koulu, koti ja kaaveripiiri. *Psykologia* 45 (5), 448–459.
- Salonen, Arto O. & Joutsenvirta, Maria (2018) Vauraus ja sivistys yltäkylläisyyden ajan jälkeen. *Aikuiskasvatus* 38 (2), 84–101. <https://doi.org/10.33336/aik.88331>
- Saresma, Tuija & Pöyhtäri, Reeta & Knuutila, Aleks & Kosonen, Heidi & Juutinen, Marko & Haara, Paula & Tulonen, Urho & Nikunen, Kaarina & Rauta, Jenita (2022) *Verkkoviha. Vihapuheen tuottajien ja levittäjien verkostot, toimintamuodot ja motiivit*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:48. Helsinki: valtioneuvoston kanslia.
- Saresma, Tuija & Pöyhtäri, Reeta & Kosonen, Heidi & Haara, Paula & Knuutila, Aleks (2020) Poliittisten toimijoiden kokemus vihapuhe sukupuolittuneena poliittisena väkivaltana. *Sukupuolentutkimus* 33 (4), 18–38. <https://journal.fi/sukupuolentutkimus/article/view/159607> (Viitattu 28.10.2025.)
- Seiffge-Krenke, Inge & Gelhaar, Tim (2008) Does successful attainment of developmental tasks lead to happiness and success in later developmental tasks? A test of Havighurst's (1948) theses. *Journal of Adolescence* 31 (1), 33–52. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2007.04.002>
- Singh, Pallavi & Sahadev, Sunil & Oates, Caroline J. & Alevizou, Panayiota (2020) Pro-environmental behavior in families: A reverse socialization perspective. *Journal of Business Research* 115, 110–121. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2020.04.047>
- Soininvaara, Osmo (2021) *2020-luvun yhteiskuntapolitiikka*. Helsinki: Teos.
- Souto, Anne-Mari (2011) *Arkipäivän rasismi koulussa. Etnografinen tutkimus suomalais- ja maahanmuuttajanuorten ryhmäsuhteista*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto (2024) Lausunto: Lasten ja nuorten terapiatalku. <https://nuva.fi/lausunto-lasten-ja-nuorten-terapiatalku/> (Viitattu 28.11.2025.)
- Suutala, Sampo & Kaltiainen, Janne & Hakanen, Jari (2024) Miten Suomi voi? -tutkimus: Työhyvinvoinnin kehittyminen loppuvuoden 2019 ja kesän 2024 välillä. Helsinki: Työterveyslaitos. <https://www.ttl.fi/sites/default/files/2025-03/miten-suomi-voi-tuloskooste-02102024.pdf> (Viitattu 26.11.2025.)
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2025) Yhdenvertaisuus ja syrjintä sateenkaarilasten ja -nuorten elämässä. <https://thl.fi/aiheet/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-edistaminen/tietopaketti-sateenkaarilapsista-ja-nuoristammattilaiselle/yhdenvertaisuus-ja-syrjinta-sateenkaarilasten-ja-nuorten-elamassa> (Viitattu 28.10.2025.)
- Thoits, Peggy A. (1986) Social support as coping assistance. *Journal of Consulting and Clinical Psychology* 54 (4), 416–423. <https://doi.org/10.1037/0022-006x.54.4.416>
- Tilastokeskus (2024) Syntyvyys korkeampaa korkeasti koulutetuilla naisilla vuonna 2023. Tiedote 5.12.2024. <https://stat.fi/julkaisu/cln4kbbuv3x5t0avx5isve831> (Viitattu 1.10.2025.)
- Tilastokeskus (2025a) Suomen virallinen tilasto: Syntyneet. <https://stat.fi/tilasto/synt> (Viitattu 1.10.2025.)
- Tilastokeskus (2025b) Suomen virallinen tilasto: Väestörakenne. Helsinki: Tilastokeskus. <https://stat.fi/tilasto/vaerak> (Viitattu 25.9.2025.)
- Tilastokeskus (2025c) Suomen virallinen tilasto: Opiskelijat ja tutkinnot. Helsinki: Tilastokeskus. <https://stat.fi/tilasto/opiskt> (Viitattu 22.5.2025.)
- Tilastokeskus (2025d) Suomen virallinen tilasto: Työvoimatutkimus. <https://stat.fi/tilasto/tyti>

- (Viitattu 26.9.2025.)
- Tilastokeskus (2025e) Suomen virallinen tilasto: Koulutukseen hakeutuminen. Helsinki: Tilastokeskus. <https://stat.fi/tilasto/khak> (Viitattu 26.11.2025.)
- Tilastokeskus (2025f) Suomen virallinen tilasto: Väestön koulutus rakenne. Helsinki: Tilastokeskus. <https://stat.fi/tilasto/vkour> (Viitattu 31.10.2025.)
- Tuuva-Hongisto, Sari & Korjonen-Kuusipuro, Kristiina & Armila, Päivi & Haverinen, Ville-Samuli (2022) Nuoret poikkeusajan digitaalisissa imperatiiveissa. Teoksessa Marjatta Kekkonen & Mika Gissler & Päivi Känkänen & Anna-Maria Isola (toim.) *Poikkeuksellinen nuoruus korona-aikaan. Nuorten elinolot -vuosikirja 2022*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Terveiden ja hyvinvoinnin laitos & valtion nuorisoneuvosto, 137–148. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-937-5>
- Twenge, Jean M. & Wells, Brooke E. & Le, Jennifer (2024) Increases in LGB identification among US adults, 2014–2021. *Sexuality Research & Social Policy: Journal of NSRC: SR & SP* 21 (3), 863–878. <https://doi.org/10.1007/s13178-023-00874-4>
- Valtioneuvoston kanslian strategiasasto (2025) Kansalaispulssi – 63. kierros. <https://valtioneuvosto.fi/-/kansalaispulssi-yha-useampi-nostaa-tyollisyyden-parantamisen-hallituksen-karkiteemaksi> (Viitattu 21.11.2025.)
- Valtiovarainministeriö (2025) *Taloudellisen katsaus, kevät 2025*. Helsinki: valtiovarainministeriö. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-862-0>
- VeiJonaho, Salla & Salmela-Aro, Katariina (2025) Nuoret ja Ilmastonmuutos - ilmastonmuutokseen liittyvät lukiolaisnuorten hyvinvointi- ja toimintaprofiilit. *Psykologia* 57 (4), 313–330. <https://doi.org/10.62443/psykologia.v57i4.110981>
- Viinikka, Pekka (2025) Työttömyys iski rajusti korkeakoulutettuihin – Akavan puheenjohtaja: Pahin tilanne tällä vuosituhannella. *Yle Uutiset* 3.11.2025. <https://yle.fi/a/74-20191571> (Viitattu 28.11.2025.)
- Vuori, Miika & Paavilainen, Miia & Vuorenmaa, Maaret & Tuovinen, Eveliina & Aalto-Setälä, Terhi (2025) *Lasten ja nuorten ADHD-diagnoosien yleisyys 2023: ADHD-diagnoosit yleistyvät edelleen – sukupuolierot kaventuvat erityisesti nuoruusikäisessä väestössä*. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025030616397>
- Väestöliitto (2017) Miten seksielämän aloittaminen on muuttunut? *Väestöliitto.fi*. <https://www.vaestoliitto.fi/artikkelit/miten-seksielaman-aloittaminen-on-muuttunut/> (Viitattu 30.9.2025.)
- Vähämäki, Hannu (2025) Kirkolliskokous ei siunannut sateenkaariliittoja: rinnakkainen avioliittokäsitys kaatui vähemmistön vastarintaan. *Yle Uutiset* 8.5.2025. <https://yle.fi/a/74-20160633> (Viitattu 23.10.2025.)
- Warrier, Varun & Greenberg, David M. & Weir, Elizabeth & Buckingham, Clara & Smith, Paula & Lai, Meng-Chuan & Allison, Carrie & Baron-Cohen, Simon (2020) Elevated rates of autism, other neurodevelopmental and psychiatric diagnoses, and autistic traits in transgender and gender-diverse individuals. *Nature Communications* 11 (1), 3959. <https://doi.org/10.1038/s41467-020-17794-1>
- WCED (1987) Report of the world commission on environment and development: Our common future. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf> (Viitattu 26.11.2025.)
- Westerback, Frida & Rissanen, Hanna (2022) Etenevä elämä vai supistuneet suunnitelmat? Työn kynnyksellä olevien nuorten aikuisten hyvän tulevaisuuden orientaatiot korona-ajassa. Teoksessa Marjatta Kekkonen, Mika Gissler & Päivi Känkänen & Anna-Maria Isola (toim.) *Poikkeuksellinen nuoruus korona-aikaan. Nuorten elinolot -vuosikirja 2022*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Terveiden ja hyvinvoinnin laitos & valtion nuorisoneuvosto, 237–247. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-937-5>
- YK:n lapsen oikeuksien komitea (2023) Yleiskommentti nro 2 (2023) lapsen

- oikeuksista ja ympäristöstä sekä erityisesti ilmastonmuutoksesta. Käänt. lapsiasia-valtuutetun toimisto. [https://lapsiasia.fi/documents/25250457/38754461/CRC_CGC_26_FI+\(3\).pdf/266d029e-de89-171f-d6c6-00202fae9881/CRC_CGC_26_FI+\(3\).pdf?t=1706174281395](https://lapsiasia.fi/documents/25250457/38754461/CRC_CGC_26_FI+(3).pdf/266d029e-de89-171f-d6c6-00202fae9881/CRC_CGC_26_FI+(3).pdf?t=1706174281395) (Viitattu 5.1.2026.)
- Ympäristöministeriö (2019) Ilmastobarometri 2019: Suomalaiset haluavat ilmastokriisin ratkaisut politiikan ytimeen. Tiedote 18.3.2019. <https://ym.fi/-/> ilmastobarometri-2019-suomalaiset-haluavat-ilmastokriisin-ratkaisut-politiikan-ytimeen (Viitattu 28.11.2025.)
- Ziehe, Thomas (1991) *Uusi nuoriso: epätavanomaisen oppimisen puolustus*. Käänt. Raija Siironen & Jussi Tuormaa. Tampere: Vastapaino.
- Ågren, Susanna (2024) *Epistemological Dissonance of Worker-Citizenship : Young vocational students" and graduates" negotiations of societal belonging within the changing labour market*. Väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3228-0>

TIETEELLISET ARTIKKELIT

Luuletteko oikeasti että meidän aikamme
riittää kaikkeen tähän.

Enni Luotola

”JOTTA SYNTYVYYS EI ROMAHD” – NUORTEN NÄKEMYKSIÄ LASTEN HANKKIMISESTA PAINEISTETUSSA AJASSA

JENNI KALLIO, JARKKO SALMINEN & SUSANNA ÄGREN¹

TIIVISTELMÄ

Huoli syntyvyyden laskusta ja sen vaikutuksista kansantalouteen kohdistuu nuoriin aikuisiin, jotka ovat muutoinkin paineistetuissa elämänvaiheissa. Nuorilta odotetaan lasten hankkimista yhteiskunnan kannalta oikeaan aikaan, eikä se ole heille vain henkilökohtainen kysymys. Tämä tutkimus tarkastelee määrällisin ja laadullisin menetelmin, millaisiin yhteiskunnallisiin ja henkilökohtaiseen elämän kehityskulkuihin lasten hankkimisen paineet nuorten näkökulmasta kytkeytyvät. Tarkastelu osoittaa, että kysymys on monimutkaisempi kuin julkisessa syntyvyysskeskustelussa tunnistetaan. Ensinnäkin sosio-demografiset tekijät, arvot ja tulevaisuuteen liittyvä epävarmuus ja turvattomuus kietoutuvat lasten hankkimista koskeviin paineisiin. Lisäksi erityisesti nuoret naiset kokevat kehojensa ”hedelmällisyyteen” kohdistuvaa julkista ja sosiaalista painetta. Nuorten kokemuksissa aikaisempien sukupolvien luomat rakenteet eivät myöskään onnistu tukemaan heidän perheellistymishaaveitaan. Tutkimuksemme mukaan lasten hankkimisesta riittävän vakaina ja turvatuissa olosuhteissa onkin tullut sekä luokka- että sukupolvikysymys. Samalla se on monelle nuorelle eksistentiaalinen kysymys: nuoret pohtivat, onko mahdollista ja oikein hankkia lapsia huolien ja uhkien täyttämään maailmaan.

Asiasanat: nuoret, nuoret aikuiset, nuorisotutkimus, perheellistyminen, triangulaatio

JOHDANTO: NUORUUS PAINEISTETUSSA AJASSA

Suomalaisessa yhteiskunnassa nuoruuteen liitetään tehtäviä, jotka nuorten on ratkaistava, jotta heidät nähtäisiin itsenäisinä ja täysivaltaisina aikuisina. Nuorten on onnistuttava ammatinvalinnassa ja hankittava koulutus – mielellään korkea-asteelta – löydettävä paikkansa työelämässä, muodostettava parisuhde ja perustettava perhe (esim. Wood 2017). Monien itsestään selvinä pidettyjen aikuis-tumisen ja ”kunnon kansalaisen” merkkipaalojen saavuttaminen on kuitenkin monimutkaistunut (Puerta 2023). Yhteiskunnan kiihtyvä muutos, ennakoimaton ja prekaari työelämä sekä kilpailu koulutuspaikoista tekevät nuorten valinnoista

epävarmoja (esim. Cuervo & Wyn 2016; Furlong & Cartmel 2007; ks. Rosa 2013). Aikuistumista tukevat yhteiskunnalliset instituutiot, kuten koulu-tusjärjestelmä, työmarkkinat ja sosiaaliturva, eivät takaa entisen kaltaisia edellytyksiä perheen perus-tamiselle (Wyn 2020; Wyn ym. 2017; Woodman & Leccardi 2015). Perheiden monimuotoisuuteen ei edelleenkään suhtauduta yhtä myönteisesti kuin perinteiseen heteronormatiiviseen ydinperheeseen, vaikka perheessä elämisen normit ovat väljentyneet (Rintala & Mesiäislehto 2024, 8). Tällaisten reu-naehtojen ratkominen on nuorille kuormittavaa (Madsen 2021).

Artikkelin taustalla on Tampereen yliopistossa vuosina 2024–2026 toteutuva Under Pressure -tutkimus², jossa selvitetään, millaisia kysymyksiä nuoret joutuvat ratkomaan aikuistuuksaan – ja

1 Kirjoittajien nimet ovat aakkosjärjestyksessä. Kaikki ovat artikkelin ensimmäisiä ja vastuullisia kirjoittajia.

2 Tutkimusta ovat rahoittaneet Brita Maria Ren-lundin muistosäätiö ja Niilo Helanderin säätiö.

miksi monet nuoret kertovat voivansa huonosti. Olemme tutkimuksessa ja tässä artikkelissa jäsentäneet tutkimustehtäväämme *paineiden* käsitteen avulla. Tarkoitamme paineilla vaatimuksia, odotuksia tai oletuksia siitä, millaisia nuorten pitäisi olla tai mitä heidän pitäisi elämässään tehdä ollakseen hyväksytty osa yhteiskuntaa ja ympäröiviä yhteisöjä. Käsite nojaa Émile Durkheimin (1897/1985) ajatukseen yhteiskunnissa vallitsevien rakenteiden ja olosuhteiden yhteydestä yksilöiden hyvinvointiin ja kokemuksiin yhteisöihin kiinnittymisestä. Esimerkiksi liian vaativat ja kontrolloivat yhteisöt ja yhteiskunnalliset järjestelyt saattavat aiheuttaa kokemuksia sopimattomuudesta ja vieraantumista (myös Mueller & Abrutyn 2016). Tulkitsemme paineita yksilöllisesti koettuina mutta nuorten sosiaalisesti jakamina kokemuksina, joiden taustalla ovat yhteiskunnan sosiaaliset ja normatiiviset odotukset.

Tämän vuoden Nuorisobarometrissa kysyimme, mihin asioihin liittyen nuoret kokevat paineita, keneltä he saavat tukea niiden ratkomiseen tai niiden kanssa elämiseen ja miltä paineet tuntuvat. Lisäksi esitimme avoimen kysymyksen ”Mitä kaikkien tulisi tietää nuorten kokemista paineista?”.

Barometriin vastanneet nuoret kokivat paineita kaikilla elämän osa-alueilla, joista heiltä kysyimme, eniten työn saamiseen (70 %) ja koulutukseen liittyen (53 %). Parisuhteen solmimiseen liittyviä paineita koki 39 prosenttia vastaajista, naiset hieman miehiä enemmän (42 % vs. 37 %). Myös lasten hankkimiseen liittyvät paineet sukupuolittuvat: naisista 35 prosenttia kertoi kokevansa niitä, miehistä 22 prosenttia. Valtaosa nuorista koki paineet negatiivisina: 69 prosenttia (naisista 82 % ja miehistä 56 %) kertoi, että paineet ahdistavat heitä tai saavat heidät uupumaan. (Ks. tilasto-osion luku Paineiden kanssa eläminen.)

Keskitymme tässä artikkelissa paineisiin, joita nuoret kokevat lasten hankkimiseen³ liittyen.

3 Käytämme muotoa ”lasten hankkiminen”, sillä ajatellamme sen yhtenä aikuistumisen normatiivisena ehtona.

Tarkastelemme Nuorisobarometriin vastanneiden näkemyksiä paineista tämänhetkisessä suomalaisessa yhteiskunnassa. Osoitamme määrällisin menetelmin, millä tavoin sosiodemografiset tekijät ennustavat lasten hankkimiseen liittyviä paineita ja miten paineet kytkeytyvät nuorten arvoihin sekä heidän kokemuksiinsa epävarmuuksiin. Analysoimme kysymystä myös laadullisesti. Hyödynämme tutkimuskeskusteluja kerrostuvasta ajasta (Rosa 2013), ja jäsenämme nuorten neuvotteluita suhteessa henkilökohtaisen, institutionaalisen, yhteiskunnallisen ja eksistentiaalisen ajan kerroksiin (Kallio & Ägren 2025; vrt. Rosa 2013). Kuljetamme nuorten vastausten analysoinnissa mukana myös Michel Foucault’n (1978) ajatuksia biovallasta, joka viittaa yksilöiden intiimiin elämään kohdistuvaan kontrolliin yhteiskunnassa.

Julkinen ja poliittinen huoli syntyvyyden laskusta kohdistuu nuoriin aikuisiin, jotka Nuorisobarometrin tulosten mukaan ovat paineistetussa elämänvaiheessa. Tutkimuksemme lisää ymmärrystä siitä, millaisiin yhteiskunnallisiin ja henkilökohtaiseen elämän kehityskulkuihin lasten hankkiminen nuorten elämässä kietoutuu ja mitä se merkitsee heille tässä ajassa rakentuvana kysymyksenä.

KATSE LASTEN HANKKIMISEEN LIITTYVIIN PAINEISIIN

Nuoren aikuisuuden elämänvaihetta voidaan kuvata ”tiheänä” (Kallio, Honkatukia & Valtonen 2022): nuoret ratkovat yhtäaikaaisesti monia elämäänsä ja tulevaisuuttaan koskevia kysymyksiä ja samalla muodostavat käsitystä yhteiskunnasta ja omasta suhteestaan siihen. Tiheyteen kuuluvat myös identiteettiin, henkilökohtaiseen elämän emotionaalisiin kokemuksiin ja omiin arvoihin liittyvät kysymykset sekä esimerkiksi ajatukset siitä, keiden ihmisten kanssa oman elämän haluaa jakaa (esim. Cuzzocrea 2018; Käyhkö & Armila 2022).

Usein koulutus- ja työelämäsiirtymiin keskittyvä nuorisotutkimus on sivuuttanut nuorten elämän yksityisiin ja intiimeihin kysymyksiin liittyvät pohdinnat (Käyhkö & Armila 2022, 271;

myös Cuervo & McPherson 2024; Hörschelmann 2018; Wood 2017). Näille kysymyksille ei herkistytä riittävästi myöskään yhteiskunnassa ja sen järjestelmissä, joissa nuoria arvioidaan ja tuetaan ennen muuta tehokkuuden, työllistymisen ja taloudellisen tuottavuuden mittapuulla (esim. Bessant, Farthing & Watts 2017; Kelly 2006; Ågren 2023). Esimerkiksi keskustelu lasten hankkimisesta on pelkistynyt keskusteluksi väestön ikääntymisestä, huoltosuhteen heikkene- misestä ja siitä, ketkä tulevaisuudessa rahoittavat hyvinvointivaltion olemassaolon (Repo 2016). Paine näiden kysymysten ratkaisemisesta on asetettu nuorten harteille (Bessant, Farthing & Watts 2017, 72–73, 80).

Tällaisessa puheessa on yhtymäkohtia Foucault'n (1978) ajatukseen biovallasta, jossa yhteiskunta kohdistaa valtaa ihmiselämään biologi- sena prosessina pyrkien hallitsemaan esimerkiksi lisääntymistä ja seksuaalisuutta (mt., 103–105; myös Helén 2016, 34). Biovalta operoi diskurssi- en avulla, jotka tuottavat ihanteita siitä, milloin, miten ja keiden tulisi lisääntyä (Foucault 1978, 18–19). Syntyvyyttä lähestytään yhteiskunnan kokonaishyödyn ja yhteiskunnallisten tarpeiden näkökulmasta (mt., 25–26). Esimerkiksi viime- aikaisessa julkisessa keskustelussa keskiöön on noussut syntyvyys yhteiskunnallisena resurssina (esim. Raeste 2024), ja väestöpolitiikassa on et- sitty toimia, jotka nuorten omien lapsihaaveiden tukemisen lisäksi lisääisivät syntyvyyttä myös ta- louden ja kansallisen tulevaisuuden näkökulmas- ta (STM 2025, 7, 10). Nuorten kokemuksissa tällainen diskurssi näyttäytyy biovaltana, joka ohittaa heidän kokemusmaailmansa ja aiheuttaa heille paineita.

Aiempien tutkimusten mukaan huoltosuhde- keskustelu tuottaa biovaltaa, joka on sukupuol- littunutta ja velvoittaa erityisesti nuoria naisia (Repo 2016, 323–324). Historiallisesti biovalta on kohdistunut naisten kehoihin, itsemääräämi- seen ja seksuaalisuuteen (Helén 2016, 348–358; ks. de Beauvoir 1949/2009). Lasten hankkimi- nen julkisena, poliittisena ja taloudellisena ky- symyksenä toisintaa tätä valtaa. Samalla biovalta tekee lapsen saamisen yksityisestä, intiimistä ja

emotionaalisesta kysymyksestä (vrt. Käyhkö & Armila 2022, 271) julkisen, taloudellisen ja poliit- tisen kysymyksen, joka on ladattu myös kulttuu- risilla odotuksilla (Repo 2016; Plummer 2003). Tuomme laadullisen analyysin avulla esiin, miten eri tavoin nuoret jäsentävät biovaltaa sekä myös vastustavat ja kiistävät sen tuottamia normatiivisia käsityksiä lasten hankkimisesta.

Nuorten halukkuutta hankkia lapsia on selvitetty kyselyin ja tilastollisin tunnusluvuin. Vuoden 2025 Nuorisobarometriin vastanneista hieman yli puolet (52 %) piti oman lapsen saamis- ta erittäin tai melko tärkeänä, ja sitä ei lainkaan tai vain vähän tärkeänä pitäviä oli 33 prosent- tia. Väestöliiton Perhebarometriin vastanneista 20–34-vuotiaista nuorista aikuisista puolet aikoi tulevaisuudessa hankkia lapsia ja 31 prosenttia ei aikonut (Sorsa, Lehtonen & Rotkirch 2023, 56). Kunnallissalan kehittämissäätiön (2024) selvityk- sen mukaan enemmistö nuorista ajattelee, että lapsia ei kannata nykyisin hankkia. Lapset eivät välttämättä ole enää keskiössä, kun nuoret suun- nittelevat elämäänsä, vaikka lapset ovat monille yhä tärkeä osa hyvää elämää (Eronen ym. 2022).

Lasten hankkimiseen liittyviä kysymyksiä on tärkeää ymmärtää, ei vain väestötutkimuksen kysymyksinä, vaan myös nuorisotutkimuksen erityisestä teoreettis-metodologisesta perinteestä käsin: osana nuoruutta tässä ajassa ja nuorten omista näkökulmista. Olemme lukeet Nuori- sobarometrin aineistoa etsien vastauksia siihen, mitä nuorille tarkoittaa, että syntyvyyskeskustelu kohdistuu juuri heihin, osin sukupuolierityisin tavoin. Millaisin ehdoin nuoret olisivat valmiita hankkimaan lapsia, ja millaisessa maailmassa ajatus tuntuisi heistä luontevalta, turvalliselta ja merkitykselliseltä?

AIKA TUTKIMUKSEN TULKINTAKEHYKSENÄ

Tulkitsemme barometrivastauksia nuorten aikaan kytkeytyvinä neuvotteluina lasten hankkimisen paineista, odotuksista ja mahdollisuuksista. Aika on nuorisotutkijalle hyödyllinen työkalu, jonka avulla on mahdollista ymmärtää nuorten koke-

muksia sekä henkilökohtaisena että yhteiskunnallisena kysymyksenä (esim. Leccardi, Jedlowski & Cavalli 2023, 16; Leccardi 2014, 20–21; Kallio & Ågren 2025) ja hahmottaa, millaisia nyansseja nuorten elämään liittyy kiihtyvässä, tempoilevassa ja kriisien värittämässä ajassa (Leccardi 2021; vrt. Rosa 2013).

Aikaan liittyvä tutkimuskeskustelu hylkii perinteistä ajatusta nuoruuden siirtymistä, jossa aika ymmärretään yksiulotteisesti ja nuoruuden nähdään etenevän lineaaristen ”kehitystehtävien” myötä kohti aikuisuutta (Kallio & Ågren 2025, 17–18). Siten emme käsittele lasten hankkimista aikuistumiseen kuuluvana siirtymänä (kuten Cepa & Furstenberg 2020; Campisi ym. 2024; Ivanova & Balbo 2024; Ladlow 2024), vaan tarkastelemme, millä tavoin nuoret pohtivat lasten hankkimista henkilökohtaisen, institutionaalisen, historiallisen ja eksistentiaalisen ajan näkökulmista (vrt. Rosa 2013). Nuorten kokemuksissa nämä näkökulmat voivat muodostua kompleksisiksi ja keskenään jännitteisiksi (vrt. Leccardi, Jedlowski & Cavalli 2023, 98; Woodman & Leccardi 2015).

Henkilökohtainen aika tarkoittaa subjektiivista ja yksityistä kokemusta ajasta. Siihen liittyvät arkiset kokemukset ajan kulusta tai sen riittämisestä eri elämäntilanteisiin, kun työtä tai opiskelua, sosiaalisia suhteita, perhe-elämää ja lepoa sovitetaan tasapainoon (esim. Flaherty 1999). Henkilökohtainen aika on emotionaalista, yksityistä ja intiimiä neuvottelua aikaan liittyvien reunaehtojen kanssa (Adam 1995, 16–18), kuten kokemus omasta vanhenemisesta tai ajatus siitä, milloin lasten hankkimiselle on ”oikea aika” (Mullaney & Hinson Shope 2015; Flaherty 2012).

Henkilökohtaiset lasten hankkimiseen liittyvät pohdinnat eivät tapahdu tyhjiössä. Ne kietoutuvat *institutionaaliseen aikaan* (Kallio & Ågren 2025, 20–22; vrt. elämäntilallinen aika, Rosa 2013). Tällä tarkoitamme ajan ulottuvuutta, jota määrittävät yhteiskunnan instituutioissa tuotetut ja ylläpidetyt odotukset siitä, millaisten siirtymien kautta nuoret saavuttavat aikuisuuden ja yhteiskunnan täysivaltaisen aseman (Walther & Stauber 2025; Cuzzocrea 2020; Leccardi 2021).

Henkilökohtainen kokemus ajasta kietoutuu institutionaaliseen aikaan voimakkaasti juuri nuorten elämässä, sillä suomalaisessa yhteiskunnassa koulutus- ja sosiaaliturvajärjestelmä ovat kiinteä osa itsenäistymistä. Järjestely ylläpitää ajatusta nuorten suoraviivaisesta siirtymisestä itsenäiseen elämään ja tuottaa nuorille myös paineita suoriutua odotusten mukaisesti (Brunila & Lundahl 2020; Wood 2017; Kallio 2023; Ågren 2024).

Henkilökohtainen ja institutionaalinen aika kietoutuvat myös sukupolviin ja historiaan eli *yhteiskunnalliseen aikaan*. Henkilökohtaiset ja institutionaaliset odotukset kuljettavat mukanaan aiempien sukupolvien odotuksia, arvoja ja heiltä perittyä eriarvoisuutta sekä niiden pohjalta muodostuneita yhteiskunnallisia järjestelyjä ja rakenteita (McPherson 2024; Leccardi, Jedlowski & Cavalli 2023, 44, 85–90; Rosa 2013, 8–9). Nuoret perivät aiempien sukupolvien rakentaman yhteiskunnan, jonka rakenteisiin heidän tulee sovittaa oma elämänsä, vaikka se ei aina sopisi heidän kokemusmaailmaansa (Mannheim 1952/1972, 294–302; McPherson 2024).

Olemme aiemmassa tutkimuksessa (Kallio & Ågren 2025) täydentäneet edellä esiteltyjä ajallisuuden tasoja ajatuksella *eksistentiaalisesta ajasta*. Tällä viittaamme siihen, että nykynuoret elävät jännitteisessä ajassa, jossa elämänmuotoamme uhkaavat ilmastonmuutoksen, geopolitiikan epävakauden, demokratian rapautumisen ja pandemioiden kaltaiset ilmiöt. Nämä perustavat olemassaolon kysymykset kehystävät nuorten arkea ja kietoutuvat yhteen muiden ajallisuuden tasojen kanssa.

AINEISTO JA ANALYYSIMENETELMÄT

Määrällisen analyysin kuvaus

Olemme hyödyntäneet tulosten määrällisessä tarkastelussa logistista regressioanalyysiä, sillä selitettävä muuttuja, eli lasten hankkimiseen liittyvät paineet, on muuttujana kategorinen (kyllä/ei). Menetelmän avulla tarkastelemme ilman ennakkoon määriteltyä hypoteesia eksploraatiivisesti (Stebbins 2001, 7–8), mitkä tekijät ennakoivat paineita.

Taulukko 1. Muuttujien kuvaaminen.

Selittävä muuttuja			n	%
KOETUT PAINEET	Lasten hankkiminen	Ei	1191	67,0
		Kyllä	586	33,0
Selittävät muuttujat			n	%
Askel 1: DEMOGRAFISET TEKIJÄT	Sukupuoli	Nainen	910	46,9
		Mies	993	51,2
		Muu	38	2,0
	Ikäryhmä	15–19	683	34,9
		20–24	636	32,5
		25–29	638	32,6
	Koettu toimeentulo*	Heikosti toimeentulevat	473	24,8
		Keskituloiset	1007	51,4
		Hyvin toimeentulevat	429	22,5
	Kuntaryhmitys	Maaseutumaiset kunnat	135	6,9
		Taajaan asutut kunnat	176	9,0
		Kaupunkimaiset kunnat	1646	84,1
	Suuralue**	Helsinki-Uusimaa	682	34,9
		Etelä-Suomi	361	18,4
		Länsi-Suomi	523	26,7
		Pohjois- ja Itä-Suomi	392	20,0
		Ahvenanmaa	0	0
	Seksuaalivähemmistöön kuuluminen	Ei	1490	80,1
		Kyllä	370	19,9
			n	%
Askel 2: ARVOT	Lasten saamisen tärkeys	Vähän tärkeää	751	38,4
		Tärkeää	1206	61,6
			n	Keskiarvo (keskihajonta)
	Konservatiivisuus	Liberaali (1) – konservatiivi (5)	1915	2,41 (1,15)
			n	Keskiarvo (keskihajonta)
Askel 3: EPÄVARMUUS JA TURVATTOMUUS***	Oma yksinäisyys ja syrjäytyminen	Erittäin vähän tai en ollenkaan (1) – erittäin paljon (5)	1892	2,45 (1,11)
	Oma työ ja taloudellinen toimeentulo****	Erittäin vähän tai en ollenkaan (1) – erittäin paljon (5)	1832	3,13 (1,13)
	Globaalit uhat ja yhteis- kunnalliset jännitteet	Erittäin vähän tai en ollenkaan (1) – erittäin paljon (5)	1845	3,43 (1,10)

*Teimme koettu toimeentulo -muuttujasta kolmeluokaisen muuttujan, jonka luokat ovat heikosti toimeentulevat (alkuperäisen muuttujan ”Millaiseksi arvioisit kotitaloutesi toimeentulon tällä hetkellä?” arvot 1–3), keskituloiset (arvot 4–7) ja hyvin toimeentulevat (arvot 8–10).

**Muodostimme NUTS2-jaotteluun perustuvan suuraluemuuttujan, jonka arvot määrytyivät vastaajien asuinmaakunnan mukaan. Suuralueet eroavat toisistaan väestönkehityksen, kuten ikärakenteen ja muuttoliikkeen, sekä taloudellisen rakenteen ja kehitystason osalta.

***Oma yksinäisyys ja syrjäytyminen -summamuuttujan muodostimme yhdistämällä omaa yksinäisyyttä ja omaa syrjäytymistä koskevat muuttujat. Summamuttujan reliabiliteetti oli hyvä (Cronbachin $\alpha = 0,752$). Oma työ ja taloudellinen toimeentulo -summamuuttujan muodostimme muuttujista, jotka koskivat epävarmuutta ja turvattomuutta liittyen omaan toimeentuloon, työn saamiseen ja sosiaaliturvan leikkauksiin (Cronbachin $\alpha = 0,757$). Globaalit uhat ja yhteiskunnalliset jännitteet -summamuuttujan koostimme muuttujista, jotka liittyivät ihmisen aiheuttamaan ilmastomuutokseen, maailmanpoliittiseen tilanteeseen ja yhteiskunnassa vallitseviin arvoihin ja asenteisiin (Cronbachin $\alpha = 0,822$). Jaoin kaikki summat yhdistettyjen muuttujien määrällä, jotta keskiarvot ja -hajonnat pysyivät vertailukelpoisina. Korrelaatiot olivat seuraavat: 0,61 (Oma työ ja taloudellinen toimeentulo sekä Globaalit uhat ja yhteiskunnalliset jännitteet), 0,50 (Oma yksinäisyys ja syrjäytyminen sekä Oma työ ja taloudellinen toimeentulo) sekä 0,32 (Oma yksinäisyys ja syrjäytyminen sekä Globaalit uhat ja yhteiskunnalliset jännitteet). Tämä viittaa osittaiseen yleiseen epävarmuuden ja turvattomuuden kokemukseen, mutta koska summamuuttujat kuvaavat eri huolen kohteita eikä päällekkäisyys ole liiallista, sisällytimme kaikki analyysiin.

****Koettu toimeentulo -muuttuja kuvastaa sosioekonomista asemaa nykyhetkellä, kun taas omaan työhön ja toimeentuloon liittyvä epävarmuusmuuttuja kertoo subjektiivisesta psykologisesta tulevaisuuteen kohdistuvasta huolesta. Sisällöllisen eron lisäksi muuttujien välinen kohtuullinen korrelaatio (Spearmanin $\rho = -0,37$) kertoo siitä, että niitä voidaan käsitellä erillisinä.

Logistinen regressioanalyysi edellyttää vertailuryhmän asettamista selittävien muuttujien luokille. Yksi ryhmistä (esim. naiset) asetetaan vertailuryhmäksi, jolloin heidän ennustetaan kokea paineita lasten hankkimiseen liittyen verrataan muihin ryhmiin (esim. miehet ja muunsukupuoliset). Tällöin vertailuryhmä saa vetosuhteelle (*odds ratio*, OR) arvon yksi. Jos muut ryhmät saavat arvon, joka on alle yksi, heidän ennusteensa kokea näitä paineita on vertailuryhmää pienempi. Jos muut ryhmät saavat arvon, joka on yli yksi, ennuste on vertailuryhmää suurempi.

Taulukko 1 kokoa käyttämämme muuttujat. Se kuvaa vastaajien joukkoa kunkin muuttujan osalta ja esittelee analyysissä käyttämämme muuttajaluokitukset. Valitsimme mukaan määrälliseen analyysiin ne vastaajat, joilla ei ole vielä lapsia (n=1957), koska heidän kokemiensa paineiden voi ajatella eroavan niiden henkilöiden paineista, jotka pohtivat, hankkiako lisää lapsia.

Toteutimme logistisen regressioanalyysin vaiheittain etenevällä menetelmällä. Analyysin ensimmäinen askel sisälsi sosiodemografiset taustatekijät. Toinen askel huomioi lisäksi vastaajien arvoja kuvaavat muuttujat. Kolmas askel lisäsi malliin koettuun epävarmuuteen ja turvattuun liittyviä jatkuva-asteikollisia muuttujia. Tällaisille muuttujille ei tarvitse määrittää vertailuryhmiä logistisessa regressiossa.

Käytimme analyyseissa painokerrointa, jotta aliedustettujen nuorten vastaajaryhmien näkemykset saavat suhteellisesti suuremman painoarvon. Tämä mahdollistaa tulosten paremman yleistettävyyden Suomessa asuvien nuorten ikäluokkiin.

Laadullisen analyysin kuvaus

Analysoimme laadullisesti nuorten kirjoittamia vastauksia kysymykseen ”Mitä kaikkien tulisi tietää nuorten kokemista paineista?” (n=936). Poimimme vastaukset, joissa nuoret kuvailivat lasten hankkimista, perheellistymistä, perheitä ja parisuhteita sekä yhteiskunnallista syntyvyyskeskustelua. Tällaisia vastauksia oli yhteensä 56, mikä laadullisessa tutkimuksessa tarkoittaa varsin

suurta vastaajajoukkoa. Vastaajat olivat sekä nuoria, jotka kertoivat kokevansa lasten hankkimiseen liittyviä paineita (n=23), että nuoria, joille asia ei tuottanut paineita (n=30). Vaikka osa vastaajista ei henkilökohtaisesti kokenut paineita hankkia lapsia, he tiedostivat paineiden olemassaolon ja halusivat vastauksessaan pohtia niitä. Lasten hankkimiseen liittyvät paineet olivat siten vastaajien kollektiivisesti tunnistama ilmiö. Jokainen artikkeliin poimittu sitaatti kertoo yksittäisen nuoren ainutkertaisesta kokemuksesta, mutta myös nuorten yhteisestä kokemusmaailmasta. Sitaaateissa painottuvat yli 20-vuotiaiden vastaukset, mikä vastaa määrällisiä havaintojamme: lasten hankkimiseen liittyvät paineet lisääntyvät iän myötä.

Aluksi tiivistimme jokaisen vastauksen keskeisen ajatuksen ja etsimme niistä yhteisiä teemoja (esim. Braun & Clarke 2006). Seuraavaksi tarkensimme analyysia teorialähtöisesti (esim. Jackson & Mazzei 2012) hyödyntämällä tutkimuskeskustelua ”kiihtyvää ajasta” (Rosa 2013) sekä ajatusta kerrostuneesta ajasta (Kallio & Ågren 2025). Tämän jälkeen tarkastelimme yhdessä määrällisen analyysin ja laadullisen aineiston tuloksia muodostaaksemme käsityksen siitä, millä tavoin ja mistä syistä kysymys lasten hankkimisesta voi nuorten elämässä muodostua paineistavaksi.

MÄÄRÄLLISEN ANALYYSIN TULOKSET

Määrällisen analyysin ensimmäisen vaiheen tulokset osoittavat, että naiset kokevat tilastollisesti merkitsevästi enemmän paineita lasten hankkimisesta suhteessa vertailuryhmänä toimiviin miehiin ja muunsukupuolisiin (taulukko 2). Tämä vastaa aikaisempia tutkimuksia, joissa on havaittu, että naiset toivovat miehiä enemmän saavansa lapsia (Rotkirch 2025, 52) ja että naisiin liitetään normatiivisia odotuksia äidiksi tulemisesta (Repo 2016, 323). Perheen, koulutuksen ja työn yhdistäminen on erityisesti naisia haastava kysymys (esim. Wyn ym. 2017), ja lasten hankinta vaikuttaa miehiä enemmän heidän ammatillisiin uriinsa (Jalovaara & Fasang 2020).

Taulukko 2. Logistinen regressioanalyysi.

	Askel 1	Askel 2	Askel 3
DEMOGRAFISET MUUTTUJAT			
Sukupuoli: Nainen (viite)	***	***	***
Mies	0,47***	0,41***	0,53***
Muu	0,24**	0,24**	0,14**
Ikäryhmä: 15–19 (viite)	***	***	***
20–24	1,76***	1,80***	1,99***
25–29	2,57***	2,93***	3,23***
Toimeentulo: Heikosti toimeentuleva (viite)			*
Keskituloinen	1,25	1,15	1,51*
Hyvin toimeentuleva	1,05	0,93	1,56*
Kuntaryhmä: Maaseutumaiset kunnat (viite)	*	*	*
Taajaan asutut kunnat	0,47**	0,47*	0,42*
Kaupunkimaiset kunnat	0,66	0,64	0,64
Suuralue: Helsinki-Uusimaa (viite)			
Etelä-Suomi	0,97	0,96	0,99
Länsi-Suomi	1,16	1,11	1,24
Pohjois- ja Itä-Suomi	1,18	1,13	1,17
Seksuaalivähemmistöön kuuluminen: Ei (viite)			
Kyllä	0,85	1,40*	1,16
ARVOT			
Lasten saamisen tärkeys: Vähän tärkeää (viite)			
Tärkeää		3,50***	4,23***
Konservatiivisuus		1,17**	1,36***
EPÄVARMUUS JA TURVATTOMUUS			
Oma yksinäisyys ja syrjäytyminen			1,31***
Oma työ ja taloudellinen toimeentulo			1,33***
Globaalit uhat ja yhteiskunnalliset jännitteet			1,28**
Vakio	0,56*	0,17***	0,06***
n	1638	1610	1473
Nagelkerke R²	0,10	0,184	0,252
*** p < 0,001; ** p < 0,01; * p < 0,05			

Paineet saada lapsia lisääntyvät iän myötä tilastollisesti merkitsevästi. 15–19-vuotiaisiin kuuluu alaikäisiä, ja ryhmän jäsenet ovat muutenkin niin nuoria, että he eivät ehkä ajattele lasten hankkimisen olevan ajankohtaista. Myös 20–24-vuotiaat ovat vielä kaukana keskimääräisestä iästä, jolloin yleensä tullaan vanhemmaksi. Äidiksi tuleminen keski-ikä oli vuonna 2024 Suomessa 30,4 vuotta (Tilastokeskus 2024a) ja isäksi tuleminen 32,2 vuotta (Tilastokeskus 2024b). On ymmärrettävää, että paineet lisääntyvät kolmekymmentä ikävuotta ja keskimääräistä vanhemmaksi tuleminen ikää lähestyttäessä.

Koetulla toimeentulolla ei ole vaikutusta siihen, kuinka paljon lasten hankkimiseen liittyviä paineita koetaan (vrt. Miettinen 2010, 15–16). Myöskään seksuaalivähemmistöön kuuluminen ei ole tilastollisesti merkitsevällä tavalla yhteydessä paineisiin.

Maaseutumaisissa kunnissa asuvat nuoret kokevat tilastollisesti merkitsevästi enemmän paineita lasten hankkimiseen liittyen kuin tajaan asutuissa kunnissa asuvat. Lisäksi maaseutumaisien ja kaupunkimaisten kuntien ero on lähes merkitsevä niin, että maaseudulla koetaan enemmän paineita ($p=0,056$). Tämä vastaa aikaisempia tutkimuksia, joiden mukaan maaseudulla asuvat toivovat enemmän lapsia kuin kaupungeissa asuvat (Rotkirch 2025, 52; vrt. Campisi ym. 2024). Maaseudulla nuorten arvomaailmassa korostuu perheen, suvun ja omien ”juurien” tärkeys (Tuuva-Hongisto, Pöysä & Armila 2016). Tämä voi lisätä paineita jatkaa sukua samaan aikaan kun lapsiperheiden tarvitsemien palveluiden vähäisyys luo epävarmuutta (Hämeenaho 2012). Laajemmasta maantieteellisestä näkökulmasta sillä, millä suuralueella nuoret asuvat, ei ole merkitystä, vaikka alueet eroavat elinkeinorakenteensa ja väestönkehityksensä osalta.

Kun toisessa analyysivaiheessa lisätään arvoihin liittyvät muuttujat, havaitaan, että lasten hankkimista itselleen tärkeänä pitävät nuoret kokevat selvästi enemmän paineita kuin ne, joille lasten saaminen ei ole tärkeää ($OR=3,50$). Paineet eivät siis ole vain ulkoisia vaan liittyvät ja sekoittuvat yksilön omiin henkilökohtaisiin

arvostuksiin. Lisäksi analyysimme mukaan arvokonservatiivisiksi itsensä tunnistavat nuoret kokevat arvoliberaaleja enemmän paineita lasten hankkimiseen liittyen. Tätä selittää konservatiivisuuteen liittyvä ajatus siitä, että lapsia tulee hankkia – mieluiten jo nuorena (Shepherd & Marshall 2019).

Kun arvomuuttujat on lisätty analyysiin, sukupuolen ja iän yhteys lasten hankkimisen paineisiin säilyy samanlaisena. Koetulla toimeentulolla ei ole edelleenkään tilastollisesti merkitsevää yhteyttä paineisiin. Myös kuntaryhmien ja suuralueiden yhteydet paineisiin säilyvät samanlaisina. Seksuaalivähemmistöön kuuluminen taas lisää lasten hankintaan liittyviä paineita. Tätä voi selittää esimerkiksi kulttuuriseen perhemalliin yhä kietoutuva heteronormatiivisuus (esim. Pollitt ym. 2021, 535–537), josta osa nuorista avovastauksissaan kertoi.

Kolmannessa vaiheessa, jossa mukaan lisätään epävarmuuteen ja turvattomuuteen liittyviä muuttujia, havaitaan, että huoli yksinäisyydestä ja syrjäytymisestä, työstä ja toimeentulosta sekä globaaleista uhista ja yhteiskunnallisista jännitteistä lisää lasten hankkimiseen liittyviä paineita tilastollisesti merkitsevästi. Tämä on yhtenevä tulos tutkimusten kanssa, joissa on havaittu, että erityisesti taloudellinen ja työhön liittyvä epävarmuus (Savelieva, Jokela & Rotkirch 2023; Miettinen 2010), mutta myös huolet sosiaalisesta eriarvoisuudesta ja ilmastonmuutoksesta, lisäävät lasten hankkimiseen liittyviä paineita (esim. Ivanova & Balbo 2024).

Kun epävarmuuteen ja turvattomuuteen liittyvät muuttujat on lisätty analyysiin, aikaisempien vaiheiden yhteydet pysyvät muuten samoina, mutta tulotason yhteys paineisiin muuttuu: keskituloiset ja hyvin toimeentulevat kokevat tilastollisesti merkitsevästi enemmän paineita kuin heikosti toimeentulevat. Toisin sanoen, kun erilaiset epävarmuustekijät on vakioitu, paljastuu, että parempi toimeentulo lisää paineita. Tästä voidaan päätellä, että siinä missä heikosti toimeentulevien kohdalla lasten hankkimiseen liittyviä paineita selittävät tulevaisuuteen liittyvät epävarmuudet (vrt. Ivanova & Balbo 2024;

Miettinen 2010), keskituloisilla ja hyvin toimeentulevilla lasten hankkimisen paineet ovat enemmän sosiaaliin ja kulttuuriin odotuksiin liittyviä. Keskiluokkaiseen identiteettiin liittyy normatiivinen odotus vanhemmaksi tulemisesta (Jallinoja 2006; Rotkirch 2025, 52).

LAADULLISEN ANALYYSIN TULOKSET

Tarkastelemme seuraavaksi lasten hankkimiseen liittyviä paineita laadullisesti keskittyen siihen, kuinka nuoret neuvottelevat lasten hankkimisesta henkilökohtaiseen, institutionaaliseen, yhteiskunnalliseen ja eksistentiaaliseen aikaan liittyvänä kysymyksenä.

Biologinen kello ja prekaari arki

Henkilökohtaisen ajan tarkasteleminen avaa, kuinka osa nuorista kuvasi lasten hankkimisen paineita biologiseen ikään, eli kehon ajalliseen hallintaan, liittyvänä kysymyksenä (Adam 1995, 28–29). Erityisesti nuorten naisten kohdalla tätä voisi kuvata sanonnalla ”biologinen kello tikittää” (myös Woodman & Leccardi 2015, 65). Myös julkisessa keskustelussa syntyvyyden ongelmat on usein liitetty biologiseen ikään: huolta on kannettu erityisesti siitä, ettei nuorilla ole riittävästi tietoa hedelmällisyyden muutoksista ja että he lykkäävät perheellistymistä niin pitkään, että heidän lapsihaaveensa jäävät toteutumatta (Rotkirch 2025, 20–22; STM 2025, 19–20). Nuorten vastausten perusteella hedelmällisyyskeskustelun ulottuminen heidän henkilökohtaiseen aikaansa tuntuu heistä tungettelevalta ja jopa loukkaavalta. Samaan aikaan erityisesti nuoret naiset voivat sisäistää ajatuksen hedelmällisyydestään yhteiskunnallisena kysymyksenä. Kuten seuraava barometrivastaus kuvaa, tämä tuottaa heille paineita:

Paine lasten hankkimiseen ahdistaa eniten. Kyseessä on iso henkilökohtainen päätös, eikä auta, kun yhteiskunta jatkuvasti muistuttaa, että lapsia pitää hankkia kun hedelmällisyyttä vielä naisena on. Tiedän sen

itsekin, mutta haluan olla varma, ennen kuin hankin lapsia. (Nainen, 25–29-v.)

Useampi nuori nainen alleviivaa, että he ovat ”hedelmällisyystietoisia” (vrt. Rotkirch 2025, 74) ja aktiivisesti pohtivat biologisia mahdollisuuksiaan saada lapsia. Samalla he tunnistavat, että heihin kohdistuu yhteiskunnallisia odotuksia perheellistyä riittävän aikaisin (esim. Repo 2016). Kuten seuraava vastaaja kirjoittaa, yhteiskunnan viesti nuorille vaikuttaa kilpistyvän kehotukseksi siitä, että ”hedelmällistä ikää” ei saisi tuhlaata. Odotukset riittävän korkean koulutuksen hankkimisesta, urapolusta ja taloudellisen vakauden saavuttamisesta ajoittuvat kaikki samaan nuoren aikuisuuden ”tiheään” vaiheeseen (esim. Rotkirch 2025, 76; Wyn ym. 2017). Kun nuorille asetetaan tällaisia yhtäaikaista ja keskenään ristiriitaisia odotuksia, heille kasautuu paineita priorisoida niitä suhteessa toisiinsa.

Nykyään saa helposti kokemuksen siitä, ettei mikään valinta ole hyvä: Halutaanko nuorilta opiskelua, veronmaksua vai perheen perustamista? Jos nuori nopean työllistymisen toiveissa hakeutuu peruskoulusta suoraan ammatilliseen tutkintoon, pitäisikö vaikkapa vanhempien mielestä valita lukio sekä tähdätä huippuaurvosanoihin ja niiden turvin korkeakouluun. Toisaalta lukion ja korkeakoulun valinnutta patistellaan valtionjohdosta saakka suorittamaan opinnot nopeasti, jottei koulunpenkillä tultaisihan tuhlanneeksi hedelmällistä ikää, ja perheen perustaminen kävisi helpommin. Lapsen saaminen nuorehkona taas nähdään uhkana opiskelulle ja urakehitykselle. Tarvitaanhan nuoria aikuisia tienaamaan verorahaa ja pitämään yllä huoltosuhdetta! Tekeepä nuori minkä ratkaisun tahansa, se on jonkun tahon mielestä väärä. (Nainen, 20–24-v.)

Henkilökohtaisen ajan kysymys on myös, milloin nuoret kokevat olevan oikea hetki parisuhteelle (Ladlow 2024, 6–7), millaisia kokemuksia heillä on intiimeistä suhteista ja vastaavatko heidän

kokemuksensa heidän toiveitaan. Kuten seuraava nuori mies kuvaa, joillekin nuorille ajatus lasten hankkimisesta voi olla etäällä omasta elämäntilanteesta. Siitä huolimatta lasten hankkimisen paineet kohdistuvat epäsuorasti myös heihin – liittyen esimerkiksi rakkauden löytämisen epävarmuuteen (vrt. Ivanova & Balbo 2024, 338).

I have never been in a relationship & being an introvert & struggling to find a partner.⁴ (Mies, 20–24-v.)

Monenlaisten nuorten vastauksissa korostuu, etteivät henkilökohtaiset puntaroinnit lasten hankkimisesta tapahdu tyhjiössä (Rosa 2013, 8–9; Leccardi 2014; Wood 2017; myös Rotkirch 2025, 52). Seuraava esimerkki kuvastaa ajallisten kerrosten risteymää, jossa epävarma tulevaisuus, nuorille asetetut odotukset ja prekaari arki heijastuvat ristiriitoina ja jännitteinä nuorten henkilökohtaisen elämän intiimeihin suhteisiin, joissa perheitä perustetaan:

Täytän tänä vuonna 28: miten ihmeessä pääsen ikinä perustamaan perhettä tai etenemään uralla, kun ulkopuolelta tulee pelkkää paineita: hae töitä koska työttömänä työllistyminen vaikeutuu, työttömistä tietty yleis mielikuva, työttömänä korkeakoulutettuna olen yksi vitsi vaikkapa duunarialojen keskuudessa, tiedäthän että riski lapsettomuuteen kasvaa vanhetessa, jos saan lapsen niin saanko kerrytettyä varallisuutta vuosiin? Meille tuli parisuhteessa ero, kun minun tilanteeni on tämä ja puolisoilla vakityö eri paikkakunnalla eikä hän jäänyt odottamaan. Että kyllä, isot ilmiöt kytkeytyvät yhteen paineiden kanssa ja ne paineet on ihan joka päiväisiä matkaseuralaisia tässä konkurssissa. (Nainen, 25–29-v.)

4 Sitaatin suomentamatta jättäminen on eettinen valinta, joka on tehty, jotta nuoren ajatus säilyttää alkuperäisen merkityksensä.

Ahtaat siirtymät ja jäykät instituutiot

Henkilökohtaisen ja institutionaalisen ajan väliset jännitteet lasten hankkimisessa liittyivät nuorten vastauksissa erityisesti koulutuksen, työelämän ja taloudellisen toimeentulon kysymyksiin. Monet vastaajat kuvasivat, ettei nykynuorten itsenäisen elämän aloittamisen haasteita oteta todesta, vaan esimerkiksi kokopäivätyön saamista ja omistus-asunnon hankkimista pidetään yhä itsestäänselvyyksinä (Cuervo & Wyn 2016; Wyn ym. 2017; Woodman & Wyn 2015, 52–53, 81–88; vrt. Ladlow 2024). Kuten seuraavassa vastauksessa, nuoret kertovat ristiriidoista ”siirtymiin” liittyvien institutionaalisten odotusten kanssa, joiden täyttämisen mahdollisuudet eriytyvät nuorten perhetaustan mukaan, mutta myös sukupolvien välillä (esim. Chesters ym. 2019; Wyn 2020; Ågren 2023):

Välillä tuntuu, että nuorilta odotetaan paljon, mutta ei olla tietoisia nykyajan realiteeteista. Omistusasunnnot ovat nykyään todella kalliita ja niihin on varaa lähinnä todella hyvätulolisilla tai todella hyvätulolisista perheistä tulevilla. Moni epäroi tai lykkää perheen perustamista epävarman talous- ja työllisyystilanteen takia. Töiden saaminen on hankalampaa. Normien ja odotusten mukaan eläminen on hankalampaa kuin vanhempien sukupolvien nuoruudessa ja aikaisempiin sukupolviin kuuluvat eivät vaikuta useinkaan ymmärtävän tätä. (Muu sukupoli, 20–24-v.)

Institutionaaliset odotukset asettavat nuoret jatkuvan tarkkailun kohteiksi (esim. Ågren & Kallio 2023). Tämä konkretisoitui nuorten vastauksissa paineina olla tehokas ja aktiivinen kansalainen, jolle vapaa-aika, lepo ja virkistäytyminen ovat sivuseikka (Gotfredsen ym. 2022, 1357–1359; Tierney & Almeida 2015). Kuten seuraava vastaus osoittaa, tehokkuuspaineita lisäävät poliittiset päätökset, joilla esimerkiksi kiirehditään nuoria valmistumaan opinnoistaan (vrt. Ladlow 2024, 12). Nuorten voi olla vaikeaa kuvitella yhdistävänsä vanhemmuutta tällaiseen aikapaineeseen.

Opiskelijoilla on paineita saada opinnot kasaan mutta samalla pitäisi käydä töissä. Tuntuu, että lomaa ei saisi pitää eikä oikein voikaan, koska tukia leikataan. Tuntuu, että nuorena pitäisi tehdä kaikkea ja jaksaa koko ajan. Pitäisi heti saada koulu- ja työpaikka mutta samalla kokea kaikkea hienoa esim. matkustelua. Tuntuu, että nykyään nuoria naisia myös painostetaan hankkimaan lapsia ja siitä syytetään vaikka vika on yleensä taloudessa. (Nainen, 25–29-v.)

Henkilökohtainen ja institutionaalinen aika voivat joutua hankauksiin myös silloin, kun nuori tulee vanhemmaksi ennen kuin on lunastanut kouluttautumiseen tai työelämään liittyvät yhteiskunnan odotukset. Nuorena lapsen saaneet ovat ikään kuin väärän ikäisiä ja väärässä elämäntilanteessa sekä yksityisessä että julkisessa elämänpäivässä (Leccardi 2014, 13–14; Rotkirch ym. 2017, 62–64; ks. Ladlow 2024, 7). Mikäli nuoret arvioidaan vanhemmuuden kyvyiltään ”riskinä”, biovalta kohdistuu heihin erityisenä tarkkailuna ja kontrollina, mutta myös huolena ja tukitoimina (esim. Brunila ym. 2019). Yhteiskunnan tukijärjestelmät eivät aina kuitenkaan tunnista nuorten poikkeaviksi määrittyviä elämäntilanteita tarpeeksi hyvin (myös Kallio 2022). Esimerkiksi seuraavassa vastauksessa muunsukupuolinen nuori kuvaa, kuinka rooli vanhempana on hänelle merkityksellinen, mutta hän ei koe saavansa sille tunnustusta ja tukea (Pollitt ym. 2021, 524–525, 535–537; Cahill & Cook 2020):

Mitä tahansa valitsen, teen jonkun mielestä jotain väärin. Menin naimisiin ja sain kaksi lasta korkeakouluopintojen aikana, joten olen ”jäljessä” opinnoissani. En pysty vanhempainvapaalla opiskelemaan täyspäiväisesti, eli kulutan ”turhaan” suoritusajakaani opiskelemalla osa-aikaisesti. Olen kohdannut ihmettelyä siitä, että olen naimisissa ja perheellinen, sekä vähättelyä pätevydestäni omien lasteni kasvattajana, vaikka samanlaisesti julkisessa keskustelussa taivastellaan syntyvyyden laskua ja ensisynnyttäjien

korkeaa ikää. [– –] Kaikki tämä tuntuu epäoikeudenmukaiselta, sillä koen tehneeni hyviä valintoja itseni ja lasteni tulevaisuuden kannalta ja olevani onnellinen. (Muu sukupuoli, 25–29-v.)

Stereotyyppiset oletukset ja sukupolvien väliset jännitteet

Nuorten kokemuksissa institutionaalinen ja yhteiskunnallinen aika kietoutuvat yhteen edellisten sukupolvien odotuksissa ja vaatimuksissa, jotka toisintavat niihin sisältyvää biovaltaa (vrt. Repo 2016, 323–324). Vanhempien ja lähipiirin tiedustelujen myötä biovalta tunkeutuu nuorten henkilökohtaiseen aikaan ja asettaa heidän valintansa ja arvopohjansa alttiiksi sosiaaliselle arvioinnille (McPherson 2024; Plummer 2003). Eräs seksuaalivähemmistöön itsensä identifioiva nuori kuvasi tämän ”asenneilmapiirin” jännitteisyyttä hyvin emotionaalisena kokemuksena:

Paineet eivät ole eksplisiittisiä. Ne ovat hiljaisia signaaleja ja yleistä asenneilmapiiriä. Niiden olemassaolo on helppo kiistää, koska kukaan ei yleensä suoraan sano ”sinun pitää nyt valmistua” tai ”pariudu”. Sen sijaan painetta tulee esimerkiksi sukujuhlien kysymyspatteristojen muodossa. Kun asiasta huomauttaa, vedotaan siihen, että ”minä tän nyt vain kysyin, enkä mitään pahaa tarkoittanut”, vaikka kysyjän asenne paistaa läpi. (Mies, 25–29-v.)

Vaikka perhenormit yhteiskunnan tasolla ovatkin väljentyneet (esim. Rintala & Mesiäislehto 2024), nuorten mielestä heillä ei aina ole tilaa omanlaisilleen valinnoille. Osa nuorista joutuu kamppailemaan stereotyyppisten perhettä, sukupuolta, seksuaalisuutta ja luokkaa koskevien käsitysten kanssa ja vaatimaan omien oikeuksiensa toteutumista (Plummer 2003, 38–39; Ladlow 2024, 7). Heteronormatiivinen perhemalli on yhä yhteiskunnassa implisiittisesti vallitseva rakenne, ja siihen liittyvät odotukset ovat osalle nuorista erityisen haavoittavia, jos he eivät koe voivansa

tai halua sopia tällaiseen perhemalliin (Wike ym. 2023; Pollitt ym. 2021, 535–537).

Moni nuori nainen huomauttaa vastauksessaan, että lasten saaminen hidastaa naisten etenemistä työuralla eikä epäkohtaa ole riittävästi pyritty yhteiskunnassa korjaamaan (Attila ym. 2024, 35–38, 69–70). Samalla kun työura ja toimeentulo ovat edellytyksiä perheen perustamiselle, työelämän ennakoimattomuuden riskit ovat sukupuolittuneita ja kasautuvat naisille (esim. Chesters ym. 2019; Wyn ym. 2017). Nuoret naiset kritisoivat historiallista ”naisen asemaan” kohdistuvaa biovaltaa, jossa heidän oletetaan tasapainoilevan työelämän, tuottavuuden ja hoivavastuun välillä (Repo 2016, 323–324; Lister 2007; de Beauvoir 1949/2009). Eräs, jo oman lapsen saanut, nuori nainen kuvaa tällaista ristiriitaa yhteiskunnallisten odotusten, työllistymisen ja äitiyden yhteensovittamisen välillä (ks. myös Leccardi 2005):

Nuorilla on paljon yhteiskunnan luomia paineita siitä, että pitäisi olla samaan aikaan iältään nuori, työkokemusta alalta vähintään kymmenen vuotta ja koulutustason tulisi olla korkea. Kaiken lisäksi yhteiskunta toivoo myös syntyvyyden kasvua, mutta lasten saaminen on edelleen naisten työuralla merkittävä ”hidaste” sekä hedelmällisessä iässä olevien naisten töiden saaminen on haastavampaa kuin saman ikäisten miesten töiden saaminen. (Nainen, 25–29-v.)

Myös osa miesvastaajista kokee sukupuoliin liittyvät stereotyyppit paineistavana. Eräs arvoliberaaliksi itsensä identifioiva nuori mies pohtii, kuinka hankalaa parisuhteen muodostaminen on, sillä miehiltä odotetaan yhä, että heidän ”pitää ansaita enemmän kuin naisen ja olla vahvempina elättäjänä”. Hän kuvaa, että naiset hakevat usein varakasta kumppania ja syrjivät miehiä, jotka eivät mahdu perinteiseen miehen muottiin. Nuorten miesten huolia ei voi kuitenkaan kaventaa naisvihamielisyyteen, vaan heillä on tarve rikkoo ”perheen elättäjän” hegemonisen maskuliinisuuden normia (Connell 2005) ja tehdä tilaa myös herkkyydelle ja tarpeelle tulla rakastetuksi

(vrt. Botto & Gottzén 2024, 600–601). Kuten toinen miespuolinen vastaaja kuvaa, myös miehet kamppailevat itsetuntonsa ja parisuhteen löytämisen kanssa:

Miesten ja naisten välinen keskustelu on meidän sukupolvesta aivan liian vähäinen. Mielestäni naiset eivät tiedä, miten paljon vaivaa pitää nähdä miehenä oman itsetunnon parantamiseksi ja emotionaalisen stabiilisuuden lisäämiseksi tullakseen edes huomatuksi. Tulee helposti hylätyksi kun näyttää, että on hermostunut. Ja samalla on varmasti todella paljon asioita olemassa, joita miehenä ei tiedä, koska on liian vähän vuorovaikutusta. (Mies, 20–24-v.)

Moni nuori vaikuttaa tunnistavan perheellistymisen paineiden tuottaman biovallan arvioidessaan paineita suhteessa lapsuudenperheestä periytyviin eriarvoisuuksiin, kuten köyhyyteen (vrt. Alakärppä ym. 2023, 1321–1322). Seuraava sitaatti on nuorelta, jolla itsellään on pieni lapsi. Hän kertoo kokevansa erittäin paljon turvattomuutta toimeentulostaan ja sosiaaliturvan leikkauksista. Nuori on taustakysymyksissä määritellyt itsensä keskituloiseksi, mikä kertoo, että toimeentulo ei ole vain kaikkein pienituloisimpien nuorten huolenaihe (vrt. Chesters ym. 2019; Cuervo & Chesters 2019; Ivanova & Balbo 2024; Campisi ym. 2024). Perhe-elämä on taloudellinen kysymys hyvin monenlaisissa tilanteissa oleville nuorille.

Yhteiskunta luo paineet olla korkeasti koulutettu ja dynaaminen suorittaja opiskeluisa sekä työelämässä. Tuntuu että työtä ei arvosteta ja aina löytyy joku ”halvempi” tilalle. Palkka riittää juuri ja juuri hengissä pysymiseen, ei voi kuvitellakaan omistusasunnon hankintaa pääkaupunkiseudulta ”duunari” työtä tekevänä. Tulevaisuus näyttää synkältä sillä rahaa eikä aikaa ole opiskeluun. Lasten hankintakin tuntuu olevan vain hyvätuloisten oikeus jos haluaa tehdä elämässä muutakin kuin elää kädestä suuhun. (Nainen, 25–29-v.)

Lasten hankkiminen eksistentiaalisena kysymyksenä

Nuoret kertovat kasautuvista henkilökohtaisen elämän, instituutioiden ja eriarvoisuuden tuottamista paineista, jotka eivät liity vain henkilökohtaiseen pärjäämiseen, vaan laajojen yhteiskunnallisten kysymysten ratkaisemiseen ja sen pohtimiseen, onko ihmiskunnalla tulevaisuudessa elämisen mahdollisuuksia. Monet arvostelevat nuoriin kohdistuvaa biovaltaa siksi hyvin kriittiseen sävyyn ja pohtivat eksistentiaalisen ajan kysymyksiä emotionaalisesti (vrt. Hickman ym. 2021, e870). Vastaajat ajattelevat, ettei aikuisyhteiskunnassa tunnisteta sitä tulevaisuuskuvaa, joka vaikuttaa nuorten lasten hankkimiseen (esim. Leccardi, Jedlowski & Cavalli 2023, 73, 85–86; Leccardi 2012). Kyse ei ole nuorten ”pessimismistä” (ks. Ivanova & Balbo 2024), vaan paineiden määrä ja tahti tuntuvat heistä hengästyttäviltä.

Koen että nuorisoon kohdistuva paine on kasvanut viime vuosien aikana. Ei vain yhdestä suunnasta vaan kaikkialta. Pitäisi hankkia lapsia nuorena jotta syntyvyys ei romahda, olla vakituinen työ ja töissä olla tuottavampi, jaksaa harrastaa ja syödä hyvin, unohtamatta epävakaata maailmanpoliittista tilannetta ja sosiaalisen median tuomia odotuksia. Yhä useampi nuori kärsii masennuksesta ja ahdistuksesta, kun maailma muuttuu valtavaa vauhtia ja jatkuvasti tulisi sopeutua uuteen niin koulussa, töissä kuin vapaa-ajalla. (Mies, 25–29-v.)

Toisiinsa kietoutuvat paineet voivat osoittautua nuorten kokemus- ja arvomaailmassa ristiriitaisiksi (vrt. Walther & Stauber 2025, 328–329; Helm, Kemper & White 2021, 122), kuten nuori kuvailee seuraavassa sitaatissa. Nuorten kokemusten analysoiminen johtaakin ajatukseen, että tulevaisuus ei näyttäydy nuorille pelkästään epävarmana, vaan hallitsemattomana (vrt. Leccardi 2012). Nuoren kuvauksen mukaan tulevaisuus on täynnä hallitsemattomia kehityskulkuja, jotka uhkaavat demokratiaa, sosiaalista oikeudenmu-

kaisuutta ja maapallon hyvinvointia (ks. Kallio & Ågren 2025). Kun nuoret näkevät tulevaisuutensa toteutuvan tällaisissa olosuhteissa, myös lasten hankkimisesta muodostuu eksistentiaalinen kysymys (vrt. Woodman & Leccardi 2015, 65; Helm, Kemper & White 2021).

Nuoret kokevat paitsi henkilökohtaiseen elämään liittyviä paineita, myös huolta yhteisestä tulevaisuudesta ja maapallon tilasta. Esimerkiksi paine lasten hankintaan tuntuu ristiriitaiselta tämän hetkisessä yhteiskunnassa, jossa arvot ja poliittiset mielipiteet polarisoituvat entisestään, ilmastosta ja ympäristöstä ei välitetä tarpeeksi ja tuloerot kasvavat. (Nainen, 25–29-v.)

Nuoret liittävät eksistentiaalsiin pohdintoihin turvallisuuden, mikä näyttäytyy myös sukupuolittuneena kysymyksenä. Eräs nuorista kuvasi ”miesten ja naisten välille syntynyttä kuilua” viitaten keskusteluihin, joiden mukaan miesten ja naisten arvomaailmat ovat polarisoituneet (esim. Kiilakoski & Happonen 2024, 37–39). Myös yhteiskunnallisen ilmapiirin konservatiivisuus ja naisvihamielisyys (vrt. Andersen 2024, 480–481) aiheuttivat huolta nuorissa naisissa.

[– –] naisten ja miesten välinen arvomaailma ja polarisoituneempi yhteiskunta tuntuu luovan tietynlaista painetta ja ahdistusta omasta ja vähemmistöjen sekä naisten tulevaisuudesta. (Nainen, 25–29-v.)

Lisäksi nuoret keskustelivat turvallisuudesta sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta (Bessant, Farthing & Watts 2017, 167; myös Honkatukia & Rättilä 2023). Edellisten sukupolvien luomat yhteiskunnalliset järjestelmät eivät tuota turvaa nykynuorille; ne eivät kykene vastaamaan kiihtyvän ajan tuottamiin muutoksiin, tai niihin on sisäänrakennettu sukupolvien välinen epätasa-arvo, mitä kuvaa seuraava nuoren käsitys eläkejärjestelmästä. Hänen näkemyksensä mukaan nuorten tehtäväksi asetettu talouskasvun edistäminen on ristiriidassa sen kanssa, että

maailma pitäisi pelastaa ympäristötuholta (vrt. Hirvilampi, Laine & Ojala 2022,185). Vaikka nuoren miehen taustatiedoista käy ilmi, että hän haluaisi oman lapsen, sen tavoitteleva on edellä mainituista syistä ”hankalaa”:

Sitten on tämä eläkejärjestelmä, joka on kaikille pakollinen pyramidihuijaus. Se toimii vain sillä olettamalla, että väestö jatkaa kasvuaan ja että talouskasvu jatkaa tasaisesti. Järjestelmä johtaa lopulta siihen, että teen töitä kunnes ikää on jo 75 vuotta. Kaikki tämä sen eteen että elätämme sukupolvea, joka kyhäsi meille tämän huijauksen. Maailmassa on myös historian suurin joukkosukupuuton uhka koskaan ja se olisi täysin vältettävissä, jos nykyinen päättäjäsukupolvi ei olisi niin ahne ja muutoksyvytön. Ihmiset estävät muutosta toisen jälkeen hetkellisen onnellisuuden nimissä ja lykkää laiminlyönnin seuraamukset omille lapsilleen. Häpeäisivät jos hävetä osaavat. Kaiken tämän huomioonottaen, kaikki voi miettiä

miksi lastenteko ja työskentely, ylipäänsä elämän jatkaminen ja minkään tavoittelu on vähintään hankalaa. (Mies, 20–24-v.)

Useissa eksistentiaalista aikaa koskeissa vastauksissa toistuu ajatus siitä, että aikuisyhteiskunta ei ota sellaista vastuuta kriisien ratkaisemisesta kuin sen pitäisi (ks. Hickman ym. 2021, e870–e871). Tällöin nuoren päätös olla hankkimatta lapsia on keino kantaa vastuuta tulevaisuudesta, joka vaikuttaa lohduttomalta (vrt. Helm, Kemper & White 2021; Leccardi 2021, 93–94). Kuten eräs vastaaja toteaa: ”Maailma on pilalla eikä tänne kannata enää tehdä lapsia.”

Lasten hankkimisen kerrostuvat paineet

Määrällisen ja laadullisen analyysin tulokset täydentävät toisiaan (Bryman 2008, 91). Monimenetelmällinen lähestymistapamme kytkee demografiset muuttujat, nuorten arvot ja epävarmuuden kokemukset nuorten tässä ajassa käymiin neuvotteluihin lasten hankkimisesta

Taulukko 3. Määrällisen ja laadullisen analyysin tulokset.

		Määrällinen analyysi		
		Demografiset muuttujat	Arvot	Epävarmuus ja turvattomuus
Laadullinen analyysi	Henkilökohtainen aika	Naisiin kohdistuvat paineet hedelmällisyydestä, ikä lisää paineita	Lapsen hankkiminen on henkilökohtainen asia, moninaisten perhemallien oltava mahdollisia	Huoli yksinäisyydestä, syrjään ja vaille rakkautta jäämisestä
	Institutionaalinen aika	Naisten epävarma asema työmarkkinoilla, korostunut hoivavastuu	Odotukset ”siirtymistä”, jotka eivät vastaa nuorten kokemusmaailmaa	Huoli opinnoista, työstä ja toimeentulosta, vaille tukea jääminen
	Yhteiskunnallinen aika	Sukupolvien välinen eriarvoisuus, sukupuoliin liittyvät stereotypiat, keskituloisten nuorten kokemat paineet	Konservatiivisten nuorten, nuorten miesten, maaseudulla asuvien ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien nuorten kokemat paineet	Yhteiskunnan järjestelmät eivät takaa nuorille turvaa (sosiaaliturva, eläkejärjestelmä)
	Eksistentiaalinen aika	Naiset kokevat miehiä enemmän paineita elämän eri osa-alueilla, naiset kuormittuvat paineista enemmän	Yhteiskunnan koventuneet arvot, lasten hankkiminen politisoituneena kysymyksenä	Huoli maapallon tulevaisuudesta: voiko lapsia hankkia tällaiseen maailmaan?

ja tuo esille, miten monenlaisia jännitteitä he kohtaavat. Esimerkiksi määrällisen analyysin havainto erityisesti naisten kokemista paineista saa selityksiä laadullisen aineiston avulla: nuoret naiset puhuvat ”hedelmällisyydestä” biologisena ja kulttuurisena paineena samaan aikaan kun he kokevat epävarmoja olosuhteita työmarkkinoilla. Näin esille nousevat nuorten kokemien paineiden sidokset yhteiskuntaan, sen olosuhteisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelyihin (Durkheim 1897/1985; Mueller & Arbutyn 2016). Laadullinen tarkastelu täydentää määrällisiä tuloksia myös tuottamalla tietoa harvinaisemmista, mutta tärkeistä yksilöllisistä kokemuksista.

Olemme koonneet määrällisen ja laadullisen analyysin tulokset oheiseen taulukkoon, josta käy ilmi, miten aineistojen havainnot vastaavat tai täydentävät toisiaan (ks. O’Cathain, Murphy & Nicholl 2010). Harmaaksi väritetyissä soluissa analyysit vahvistavat toisiaan, kun taas valkoisissa soluissa esitetään vain toisella analyysitavoista esiin noussut tulos. Määrällisessä tarkastelussa ilmeni esimerkiksi lasten hankkimisen paineiden alueellinen ulottuvuus, josta nuoret eivät avoavastauksissaan kertoneet. Laadullisessa tarkastelussa tulivat esiin puolestaan nuorten miesten kokemat lasten hankintaan ja parisuhteen muodostamiseen liittyvät paineet, joita määrällinen tarkastelu ei tunnistanut. Erityisesti valkoisella taustalla oleviin havaintoihin olisikin tärkeää kohdistaa lisätutkimusta.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Olemme lähestyneet nuorten pohdintoja lasten hankkimisesta sekä määrällisesti että laadullisesti ja osoittaneet, miten monimutkaiselta kysymys heistä tässä ajassa näyttää. Nuoret kokevat lasten hankintaan liittyviä paineita monista eri lähteistä. Päätös lasten hankkimisesta liittyy ensinnäkin nuorten henkilökohtaisiin identiteetti- ja arvopohdintoihin. Mitä tärkeämpänä nuori pitää lasten saamista, sitä voimakkaampia paineita hän kokee. Lasten hankkiminen on myös ajallisesti muotoutuva ja poliittisesti muokattu prosessi (vrt. Wyn & Woodman 2006) sekä sosiaalisesti konst-

ruoitu ja sosiaalisiin odotuksiin liittyvä kysymys (Plummer 2003). Kulttuuriset käsitykset, normatiiviset odotukset ja yhteiskunnalliset diskurssit perheellistymisestä kohdistuvat nuoriin tavoilla, jotka tutkimuksemme perusteella sivuuttavat heidän oman kokemusmaailmansa. Olemme tulkinneet tätä biovaltana (Foucault 1978), joka tuottaa nuorille paineita hankkia lapsia oikeaan aikaan ja oikeanlaiseen elämäntilanteeseen. Nuoret kuvasivat biovallan moninaista ilmenemistä heidän elämässään ja esittivät myös voimakasta kritiikkiä sitä vastaan.

Osa vastaajista toi esiin henkilökohtaiseen aikaan kiinnittyviä paineita, jotka liittyvät heidän kehonsa institutionaaliseen kontrolliin. Erityisesti nuoret naiset peilasivat lasten hankkimista suhteessa hedelmällisyyskeskusteluun: he tiedostavat kehonsa merkityksen kansantaloudelle, kilpailukyvyllä ja huoltosuhteelle. Samaan aikaan nuoret neuvottelevat tällaisesta biovallasta suhteessa omiin arvoihinsa, oman elämänsä reuna-ehdoin ja tulevaisuuden mahdollisuuksiin. He haluavat pitää perheellistymisen yksityisenä, intiimin elämän kysymyksenä, jonka puntaroinnin tulisi voida rakentua omille arvoille ja valinnoille.

Konservatiiviset arvot voivat lisätä painetta perheen ja suvun jatkamiseen liittyvänä velvollisuutena (Shepherd & Marshall 2019). Erityisesti keskiluokkaan kuuluvat kohtaavat sosiaalisia ja kulttuurisia paineita vanhemmuuteen liittyen (Rotkirch 2025, 52). Maaseudulla asuvien nuorten paineita voivat selittää perhekeskeisyys ja toive sukupolvien jatkuvuudelle (Tuuva-Hongisto, Pöysä & Armila 2016). Nuoret voivat myös kokea henkilökohtaista vastuuta vaikuttaa alueensa matalaan syntyvyyteen. Myös seksuaalivähemmistöön kuulumisen voi ennustaa paineita. Jatkotutkimuksissa olisi syytä selvittää tarkemmin näitä havaintoja.

Tulostemme mukaan eriarvoisuus luo lasten hankkimiseen liittyviä paineita. Aiempien tutkimusten mukaan vakaa asema työmarkkinoilla ja korkeat tulot nopeuttavat lasten saamista (esim. Rotkirch 2025, 64). Havaintojemme perusteella kysymys ei kuitenkaan ole yksiselitteinen. Tulkin- tamme mukaan vähintään keskituloiset nuoret

kokevat enemmän paineita, jotka liittyvät kulttuurisiin ja sosiaalisiin odotuksiin. Heikommin toimeentulleille nuorille puolestaan kasautuu lasten hankkimiseen liittyviä epävarmuustekijöitä: pelkoa sosiaaliturvaan kohdistuvista leikkauksista, yksinäisyydestä ja syrjään jäämisestä. Monia huolestaa, onko omaa taloudellista tilannetta mahdollista kohentaa tulevaisuudessa. Pienituloisuus näyttäisi siten vaikuttavan nuorten lapsihaaveisiin jo ennakoivasti (myös Rotkirch 2025, 67; Ivanova & Balbo 2024, 338).

Institutionaalinen ja yhteiskunnallinen aika ovat tulkittavissa biovallan ilmentymiksi, jotka tuottavat normeja ja edellytyksiä sille, milloin on lupa, mahdollisuus tai paine lisääntyä. Näitä paineita nuorten elämässä ylläpitävät yhteiskunnan odotukset riittävän vakaasta aikuisuudesta, johon lapsia toivotaan. Myös aika itsessään – sen rytmi, paine ja niukkuus – voi ohjata nuorten valintoja yhtä tehokkaasti kuin suorat normit tai lait. Monet nuoret kirjoittivat, että tässä yhteiskunnallisessa ajassa nuorten on tehtävä päätöksiä yhä aikaisemmin, yhä nopeammin ja yhä suuremmassa epävarmuudessa. He kuvasivat, kuinka aikaisempien sukupolvien luomat rakenteet ja normistot eivät tunnista nuorten kamppailua eivätkä siten onnistu tukemaan heitä.

Perheellistymiseen liittyviä paineita tuottavat lisäksi globaalit uhat ja yhteiskunnalliset jännitteet, kuten huoli ilmastonmuutoksesta ja muutokset yhteiskunnan arvopohjassa. Tällaisessa eksistentiaalisessa ajassa lisääntymispäätöksiä ohjaavat pelko, epävarmuus ja ulkoiset paineet – ei vain henkilökohtainen toive lapsista (myös Ivanova & Balbo 2024; vrt. Rotkirch 2020, 55–56). Nuorten ajatuksia taloudellisesta ja sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta, ilmastonmuutoksesta, turvallisuudesta ja oikeudesta päättää omasta kehostaan ei aina oteta vakavasti (myös Bessant 2020, 40, 46; Hickman ym. 2021). Siksi lasten hankkiminen myös politisoituu: siitä tulee kannanotto, johon heijastuvat nuorten kokemukset yhteiskunnan ja maapallon tilasta sekä omasta tulevaisuudesta.

Keskeinen havaintomme on, että lasten hankkimisesta riittävän vakaisa ja turvatuissa

olosuhteissa on tullut nuorille sekä luokka- että sukupolvikysymys (vrt. Plummer 2003, 30–31): nuorten mahdollisuudet hankkia lapsia polarisoituvat sekä nuorten välillä että suhteessa aiempiin sukupolviin. Syntyvyyden kysymyksen ratkaisemiseen tarvitaan siksi laajasti toimia, jotka tähtäävät nuorten tukemiseen ja heidän tulevaisuuskonsa vahvistamiseen. Ratkaisuja on jo etsitty monin tavoin (esim. Hiilamo 2021; Rotkirch 2025; STM 2025), mutta niissä ei ole aina tunnistettu monimutkaista sosiaalista todellisuutta, jossa nykynuoret elävät. Voidaan esimerkiksi kysyä, tulevatko taloudelliset kannustimet hankkia ensimmäinen lapsi alle 30-vuotiaana (Rotkirch 2025, 70–72, 104) tahattomasti lisänneeksi paineita nuoren aikuisuuden ”tiheään” elämänvaiheeseen.

Jos lapsen saamista tulkitaan ja tuetaan ainoastaan kulttuurisena siirtymänä vanhemmuuteen, jää piiloon, että perinteisenä pidetty elämäntapa ei monin paikoin ole nykynuorille enää realistinen. Nuorten lapsihaaveiden tukeminen edellyttäisi nuorten esille tuomiin epäkohtiin puuttumista: joustavuutta opintoihin ja reilua työelämää, riittävää taloudellista toimeentuloa, vahvempaa tukea mielenterveyden haasteisiin sekä nuorten elämään kietoutuvien eriarvoisuuksien tunnistamista. Nuoret vaativat oikeutta määritellä itse hyvän elämän elementit ja tulla tunnustetuiksi arvokkaina yhteiskunnan jäseninä riippumatta siitä, haluavatko he lapsia vai eivät (myös Plummer 2003; vrt. Cahill & Cook 2020). Nuorten elämäntavat, kokemukset ja vaihtoehtoiset valinnat eivät kuitenkaan saa aina riittävästi sosiaalista tunnustusta vanhemmilta sukupolvilta ja yhteiskunnan rakenteissa (Cahill & Cook 2020, 116–117). On ristiriitaista, jos nuorten edellytetään sovittavan itsensä kulttuuriin tarinoihin, jotka eivät vastaa heidän elämäänsä tai mahdollisuuksiaan.

Barometriin vastanneille nuorille lasten hankkiminen ei ole yksiselitteinen aikuisuuden ”siirtymä”, vaan he pohtivat kysymystä taloudellisen, sosiaalisen ja ekologisen oikeudenmukaisuuden näkökulmista. Keskeinen kysymys on, olemmeko valmiit tekemään yhteiskunnasta riittävän turvallisen, kestävän ja tasa-arvoisen tukeaksemme niitä nuoria, jotka haluavat, voivat

ja uskaltavat hankkia lapsia. Kuten Simone de Beauvoir (1959/2015, 83) kirjoitti jo lähes 70 vuotta sitten: tarvitsemme sellaisen maailman, jossa nuoret löytävät syyn elää ja luoda elämää.

LÄHTEET

- Adam, Barbara (1995) *Timewatch. The Social Analysis of Time*. Cambridge: Polity Press.
- Alakärppä, Outi & Sevón, Eija & Norman, Helen & Rönkä, Anna (2023) Young women's contradictory expectations and their perceived capabilities for future work-family reconciliation in Finland. *Journal of Youth Studies* 26 (10), 1312–1327. <https://doi.org/10.1080/013676261.2022.2098703>
- Andersen, Jan Christoffer (2024) To Alleviate Stigma: How Incels Negotiate Masculinity Online. *Men and Masculinities* 27 (5), 472–491. <https://doi.org/10.1177/1097184X241285447>
- Attila, Henna & Baumgartner, Tarja & von Bell, Aku & Koivuranta, Sara & Pietiläinen, Marjut (2024) *Raskaussyrjintä Suomessa: Vuoden 2024 väestötutkimuksen tuloksia*. Helsinki: sosiaali- ja terveysministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8426-4>
- Beauvoir, Simone de (1949/2009) *Toinen sukupuoli I. Tösiasiat ja myytit*. Suom. Iina Koskinen & Hanna Lukkari & Erika Ruonakoski. Helsinki: Tammi.
- Beauvoir, Simone de (1959/2015) The Preface for family planning. Käänt. Marybeth Timmermann. Teoksessa Margaret A. Simons & Marybeth Timmermann & Sylvie Le Bon de Beauvoir (toim.) *Feminist Writings*. Champaign: University of Illinois Press, 81–83.
- Bessant, Judith (2020) *Making-Up People: Youth, Truth and Politics*. Lontoo: Routledge
- Bessant, Judith & Farthing, Rys & Watts, Rob (2017) *The Precarious Generation: A Political Economy of Young People*. Lontoo: Routledge.
- Botto, Matteo & Gottzén, Lucas (2024) Swallowing and spitting out the red pill: young men, vulnerability, and radicalization pathways in the manosphere. *Journal of Gender Studies* 33 (5), 596–608. <https://doi.org/10.1080/09589236.2023.2260318>
- Braun, Virginia & Clarke, Victoria (2006) Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology* 3 (2), 77–101.
- Brunila, Kristiina & Lundahl, Lisbeth (2020) Introduction. Teoksessa Kristiina Brunila & Lisbeth Lundahl (toim.) *Youth on the move: Tendencies and tensions in youth policies and practices*. Helsinki: Helsinki University Press, 1–14.
- Brunila, Kristiina & Mertanen, Katariina & Ikävalko, Elina & Kurki, Tuuli & Honkasilta, Juho & Lanas, Maija & Leiviskä, Anniina & Masoud, Ameerah & Mäkelä, Kalle & Fernström, Pinja (2019) Nuoret ja tukijärjestelmät haavoittuvuuden eetoksessa. *Kasvatus* 50 (2), 107–119.
- Bryman, Alan (2008) Why do researchers integrate/combine/mesh/blend/mix/merge/fuse quantitative and qualitative research? Teoksessa Manfred Max Bergman (toim.) *Advances in mixed methods research*. Lontoo: SAGE Publications Ltd, 86–100. <https://doi.org/10.4135/9780857024329>
- Cahill, Helen & Cook, Julia (2020) From Life-course Expectations to Societal Concerns: Seeking Young Adults' Perspectives on Generational Narratives. *YOUNG* 28 (2), 105–122.
- Campisi, Nicholas & Kulu, Hill & Mikolai, Júlia & Klüsener, Sebastian & Myrskylä, Mikko (2024) Urban–Rural Disparities in the Transition to Parenthood During Times of Uncertainty: A Multilevel Perspective on Finland. *European Journal of Population* 40 (37). <https://doi.org/10.1007/s10680-024-09725-3>
- Cepa, Kennan & Furstenberg, Frank (2020) Reaching Adulthood: Persistent Beliefs about the Importance and Timing of Adult Milestones. *Journal of Family Issues* 42 (1), 27–57.
- Chesters, Jenny & Smith, Jonathan & Cuervo, Hernan & Laughland-Booÿ, Jacqueline & Wyn, Johanna & Skrbiš, Zlatko & Woodman, Dan (2019) Young adulthood in uncertain times: The association between sense

- of personal control and employment, education, personal relationships and health. *Journal of Sociology* 55 (2), 389–408. <https://doi.org/10.1177/1440783318800767>
- Connell, Raewyn W. (2005) *Masculinities*. Cambridge: Polity.
- Cuervo, Hernan & Chesters, Jenny (2019) The [im]possibility of planning a future: how prolonged precarious employment during transitions affects the lives of young Australians. *Labour & Industry: A Journal of the Social and Economic Relations of Work* 29 (4), 295–312. <https://doi.org/10.1080/10301763.2019.1696654>
- Cuervo, Hernan & McPherson, Charlotte (2024) The usefulness of the concept of belonging in youth transitions. Teoksessa Jenny Chesters (toim.) *Research Handbook on Transitions Into Adulthood*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 55–66.
- Cuervo, Hernan & Wyn, Johanna (2016) An Unspoken Crisis: The ‘Scarring Effects’ of the Complex Nexus Between Education and Work on two Generations of Young Australians. *International Journal of Lifelong Education* 35 (2), 122–135.
- Cuzzocrea, Valentina (2018) A Possibility to Square the Circle? Youth Uncertainty and the Imagination of Late Adulthood. *Sociological Research Online* 23 (3), 671–686. <https://doi.org/10.1177/1360780418775123>
- Cuzzocrea, Valentina (2020) A place for mobility in metaphors of youth transitions. *Journal of Youth Studies* 23 (1), 61–75.
- Durkheim, Émile (1897/1985) *Isemurha. Sosiologinen tutkimus*. Suom. Seppo Randell. Helsinki: Tammi.
- Eronen, Eija & Niskanen, Vilma & Veijola, Roosa & Simonen, Jenni (2022) *Sä teet tän elämän itelles. Alle 30-vuotiaiden nuorten aikuisten näkemyksiä hyvästä elämästä*. Nuorten hyvä elämä -tutkimushanke. Helsinki: E2 Tutkimus.
- Flaherty, Michael (1999) *A Watched Pot: How We Experience Time*. New York: New York University Press.
- Flaherty, Michael (2012) Time and the Horizon of Poignancy: Notes on Temporally Induced Sorrow. *KronoScope* 12, 90–103.
- Foucault, Michel (1978) *The History of Sexuality Volume I: An Introduction*. Käänt. Robert Hurley. New York: Pantheon Books.
- Furlong, Andy & Cartmel, Fred (2007) *Young People and Social Change: New Perspectives*. Maidenhead: Open University Press.
- Gotfredsen, Anne & Enlund, Desirée & Goicolea, Isabel & Landstedt, Evelina (2022) Precarious leisure in a teenage wasteland? Intertwining discourses on responsibility and girls’ place-making in rural Northern Sweden. *Journal of Youth Studies* 25 (10), 1350–1366. <https://doi.org/10.1080/13676261.2021.1957086>
- Helén, Ilpo (2016) *Elämän politiikat. Yhteiskuntatutkimus Foucault’n jälkeen*. Helsinki: Tutkijaliitto.
- Helm, Sabrina & Kemper, Joya & White, Samantha (2021) No future, no kids—no kids, no future? An exploration of motivations to remain childfree in times of climate change. *Population and Environment* 43, 108–129. <https://doi.org/10.1007/s11111-021-00379-5>
- Hickman, Caroline & Marks, Elizabeth & Pihkala, Panu & Clayton, Susan & Lewandowski, Eric & Mayall, Elouise & Wray, Britt & Mellor, Catriona & van Susteren, Lise (2021) Climate anxiety in children and young people and their beliefs about government responses to climate change: a global survey. *Lancet Planet Health* 5 (12), e863–e873. [https://doi.org/10.1016/S2542-5196\(21\)00278-3](https://doi.org/10.1016/S2542-5196(21)00278-3)
- Hiilamo, Heikki (2021) *Syntymättömät lapset. Väestökysymys Suomen perhepolitiikassa*. Helsinki: Into-kustannus.
- Hirvilampi, Tuuli & Laine, Sofia & Ojala, Satu (2022) Ekososiaaliset, talousmyönteiset ja vastustajat. Nuorten jakolinjat suhteessa kestävä kehityksen tavoitteisiin. Teoksessa Tomi Kiilakoski (toim.) *Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021*. Helsinki: valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura & opetus- ja kulttuuriministeriö, 169–188.

- Honkatukia, Päivi & Rättilä, Tiina (2023). Conclusion. Teoksessa Päivi Honkatukia & Tiina Rättilä (toim.) *Young People as Agents of Sustainable Society. Reclaiming the Future*. London: Routledge, 223–233. <http://dx.doi.org/10.4324/9781003345114-16>
- Hämeenaho, Pilvi (2012) Palvelujen saavutettavuus harvaan asutulla maaseudulla. Esimerkkinä lasten päivähoitopalvelut. *Janus* 20 (1), 32–46.
- Hörschelmann, Kathrin (2018) Unbound emotional geographies of youth transitions. *Geographica Helvetica* 73, 31–42.
- Ivanova, Katya & Balbo, Nicoletta (2024) Societal Pessimism and the Transition to Parenthood: A Future Too Bleak to Have Children? *Population and Development Review* 50 (2), 323–342. <https://doi.org/10.1111/padr.12620>
- Jackson, Alecia & Mazzei, Lisa (2012) *Thinking with Theory in Qualitative Research. Viewing Data across Multiple Perspectives*. New York: Sage.
- Jallinoja, Riitta (2006) *Perheen vastaisku: feminististä käännettä jäljittämässä*. Helsinki: Gaudeamus.
- Jalovaara, Marika & Fasang, Anette (2020) Family life courses, gender, and mid-life earnings. *European Sociological Review* 36 (2), 159–178.
- Kallio, Jenni (2022) “Siitä tuli ihan hirvee paperisota” – Kansalaispätevyys nuorten aikuisten institutionaalisissa kohtaamisissa. *Sosiologia* 59 (1), 19–34.
- Kallio, Jenni (2023) *Eletty, opittu, kamppailtu: Isenäistyvien nuorten kansalaisuuden rakentuminen institutionaalisessa järjestelmässä*. Akaateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Kallio, Jenni & Honkatukia, Päivi & Valtonen, Annika (2022) Nuoruuden tiheän elämänvaiheen tutkiminen korona-aikana: eettis-metodologisia reflektioita. *Nuorisotutkimus* 40 (2), 3–23.
- Kallio, Jenni & Ågren, Susanna (2025) Aika ja ajallisuus nuorisotutkimuksessa – hankalaa tietoa vai välineitä itseymmärrykseen? *Tiede & Edistys* 50 (3), 14–31. <https://doi.org/10.51809/te.155902>
- Kelly, Peter (2006) The Entrepreneurial Self and “Youth at Risk”: Exploring the Horizons of Identity in the 21st Century. *Journal of Youth Studies* 9 (17), 17–32.
- Kiilakoski, Tomi & Happonen, Konsta (2024) Tilasto-osio. Teoksessa Tomi Kiilakoski (toim.) *Katsomusaiheita. Nuorisobarometri 2023*. Helsinki: valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura & opetus- ja kulttuuriministeriö, 9–98.
- Kunnallisalan kehittämissäätiö (2024) *Ilmapuntari 2024: Syntyvyyttä sivuavat arviot ja mielipiteet*. Tutkimusosio. <https://kaks.fi/wp-content/uploads/2024/10/tutkimusosio-23-10-2024.pdf> (Viitattu 12.8.2025.)
- Käyhkö, Mari & Armila, Päivi (2022) ”Tasasen paskaa kuuluu”. Elämänongelmien kirjoja kehkeytyvässä aikuisuudessa. *Aikuiskasvatus* 42 (4), 270–285. <https://doi.org/10.33336/aik.122114>
- Ladlow, Linzi (2024) ‘I don’t feel like a young dad. I feel like an unprepared dad’: young parenthood, welfare support and accelerated transitions to adulthood in the UK and Sweden. *Journal of Youth Studies*, 1–16. <https://doi.org/10.1080/13676261.2024.2305915>
- Leccardi, Carmen (2005) Gender, Time and Biographical Narrative. *JSSE - Journal of Social Science Education* 4 (2), 1–13. <https://doi.org/10.4119/jsse-336>
- Leccardi, Carmen (2012) Young people’s representations of the future and the acceleration of time: A generational approach. *Diskurs Kindheits- und Jungenforschung* 7 (1), 59–73.
- Leccardi, Carmen (2014) Time of Society and Time of Experience: Multiple Times and Social Change. *KronoScope* 14 (1), 10–24.
- Leccardi, Carmen (2021) Redefining the link between structure and agency. Teoksessa Magda Nico & Ana Caetano (toim.) *Structure and Agency in Young People’s Lives. Theory, Methods and Agendas*. Lontoo: Routledge, 82–97.
- Leccardi, Carmen & Jedlowski, Paolo & Cavalli,

- Alessandro (2023) *Exploring New Temporal Horizons: A Conversation between Memories and Futures*. Bristol: Bristol University Press.
- Lister, Ruth (2007) Why Citizenship: Where, When and How Children? *Theoretical Inquiries in Law* 8 (2), 693–718. <https://doi.org/10.2202/1565-3404.1165>
- Madsen, Ole Jacob (2021) *Deconstructing Scandinavia's Achievement Generation: A Youth Mental Health Crisis?* Käänt. Diane Oatley. Cham: Springer International Publishing AG.
- Mannheim, Karl (1952/1972) *Essays on the Sociology of Knowledge*. 5. painos. Toim. Paul Kecskemeti. Lontoo: Routledge & Kegan Paul Ltd.
- McPherson, Charlotte (2024) Considering the Past, Present and Future: Making the Case for a Hauntological Approach to Youth. *Journal of Youth Studies*, 1–17. <https://doi.org/10.1080/13676261.2024.2328121>
- Miettinen, Anneli (2010) Voluntary or involuntary childlessness? Socio-demographic factors and childlessness intentions among childless Finnish men and women aged 25–44. *Finnish Yearbook of Population Research* 45, 5–24.
- Mueller, Anna & Abrutyn, Seth (2016) Adolescents under Pressure: A New Durkheimian Framework for Understanding Adolescent Suicide in a Cohesive Community. *American Sociological Review* 81 (5), 877–899.
- Mullaney, Jamie & Hinson Shope, Janet (2015) Feeling the Hands of Time: Intersections of Time and Emotion. *Sociology Compass* 9 (10), 853–863.
- O’Cathain, Alicia & Murphy, Elizabeth & Nicholl, Jon (2010) Three techniques for integrating data in mixed methods studies. *BMJ*, 341.
- Plummer, Kenneth (2003) *Intimate Citizenship: Private Decisions and Public Dialogues*. Seattle & Lontoo: University of Washington Press.
- Pollitt, Amanda & Mernitz, Sara & Russell, Stephen & Curran, Melissa & Toomey, Russell (2021) Heteronormativity in the Lives of Lesbian, Gay, Bisexual, and Queer Young People. *Journal of Homosexuality* 68 (3), 522–544. <https://doi.org/10.1080/00918369.2019.1656032>
- Puerta, Laura (2023) A Review of Evolving Paradigms in Youth Studies. *Societies* 13 (3), 1–17. <https://doi.org/10.3390/soc13060136>
- Raeste, Juha-Pekka (2024) Suomen suurin kriisi. *Helsingin Sanomat* 26.3.2024. <https://www.hs.fi/talous/art-2000010263779.html> (Viitattu 19.6.2025.)
- Repo, Jemima (2016) Gender Equality as Biopolitical Governmentality in a Neoliberal European Union. *Social Politics: International Studies in Gender, State & Society* 23 (2), 307–328. <https://doi.org/10.1093/sp/jxu028>
- Rintala, Liina & Mesiäislehto, Merita (2024) *Asenteet perheiden monimuotoisuutta kohtaan ovat muuttuneet myönteisemmiksi 2000-luvulla*. Tutkimuksesta tiiviisti 48/2024, Suomen sosiaalinen tila 8/2024. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Rosa, Hartmut (2013) *Social acceleration. A new theory of modernity*. Käänt. Jonathan Trejo-Mathys. New York: Columbia University Press.
- Rotkirch, Anna (2020) The wish for a child. *Vienna Yearbook of Population Research* 18, 49–61.
- Rotkirch, Anna (2025) *20 ehdotusta lapsitoiveiden tukemiseksi*. Valtioneuvoston julkaisuja 2025:22. Helsinki: valtioneuvosto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-655-6>
- Rotkirch, Anna & Tammisalo, Kristiina & Miettinen, Anneli & Berg, Venla (2017) *Miksi vanhemmuutta lykätään? Nuorten aikuisten näkemyksiä lastensaannista. Perhebarometri 2017*. Helsinki: Väestöliitto & Väestötutkimuslaitos.
- Savelieva, Kateryna & Jokela, Markus & Rotkirch, Anna (2023) Reasons to Postpone Childbearing during Fertility Decline in Finland. *Marriage & Family Review* 59 (3), 253–276. <https://doi.org/10.1080/01494929.2022.2083283>
- Shepherd, Hana & Marshall, Emily (2019) Childbearing worldviews and contraceptive behavior among young women. *Journal of*

- Marriage and Family* 81 (5), 1144–1161.
- Sorsa, Tiia & Lehtonen, Noora & Rotkirch, Anna (2023) *Kuka haluaa lapsia 2020-luvulla? Perhebarometri 2022*. Katsauksia E57/2023. Helsinki: Väestöliitto & Västutkimuslaitos.
- Stebbins, Robert A. (2001) *Exploratory research in the social sciences*. Lontoo: SAGE.
- STM (2025) *Toimenpiteitä lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi: Väestöpoliittisen ohjelman valmistelutyöryhmän muistio*. Valtioneuvoston julkaisuja 2025: 35. Helsinki: valtioneuvosto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-877-2>
- Tierney, William & Almeida, Daniel (2015) Academic responsibility: toward a cultural politics of integrity. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education* 38 (1), 97–108. <https://doi.org/10.1080/01596306.2015.1104855>
- Tilastokeskus (2024a) Äidit tilastoissa. <https://stat.fi/tup/poimintoja-tilastovuodesta/aidit-tilastoissa.html> (Viitattu 26.8.2025.)
- Tilastokeskus (2024b) Isät tilastoissa. <https://stat.fi/tup/poimintoja-tilastovuodesta/isat-tilastoissa.html> (Viitattu 26.8.2025.)
- Tuuva-Hongisto, Sari & Pöysä, Ville & Armila, Päivi (2016) *Syrjäkylänuoret – unohdetut kuntalaiset*. Helsinki: Kunnallisanalan kehittämissäätiö.
- Walther, Andreas & Stauber, Barbara (2025) Doing youth in time? A relational perspective on the temporal constructions of youth. *Time & Society* 34 (3), 312–333.
- Wike, Traci & Tomlinson, Camie & Wagaman, Alex & Matijczak, Angela & Murphy, Jennifer & Watts, Keith & O'Connor, Kelly & McDonald, Shelby (2023) The role of thwarted belongingness on the relationship between microaggressions and mental health for LGBTQ+ emerging adults. *Journal of Youth Studies* 26 (2), 286–303. <https://doi.org/10.1080/13676261.2021.2010687>
- Wood, Bronwyn (2017) Youth studies, citizenship and transitions: towards a new research agenda. *Journal of Youth Studies* 20 (9), 1176–1190. <https://doi.org/10.1080/13676261.2017.1316363>
- Woodman, Dan & Leccardi, Carmen (2015) Generations, transitions, and culture as practice: A temporal approach to youth studies. Teoksessa Dan Woodman & Andy Bennett (toim.) *Youth Cultures, Transitions, and Generations*. Lontoo: Palgrave, 56–68.
- Woodman, Dan & Wyn, Johanna (2015) *Youth and Generation: Rethinking Change and Inequality in the Lives of Young People*. Lontoo: SAGE Publications Ltd.
- Wyn, Johanna (2020) Introduction. Teoksessa Johanna Wyn & Helen Cahill & Dan Woodman & Hernán Cuervo & Carmen Leccardi & Jenny Chesters (toim.) *Youth and the New Adulthood: Generations of Change*. Singapore: Springer, 1–12.
- Wyn, Johanna & Cuervo, Hernan & Crofts, Jessica & Woodman, Dan (2017) Gendered transitions from education to work: The mysterious relationship between the fields of education and work. *Journal of Sociology* 53 (2), 492–506. <https://doi.org/10.1177/1440783317700736>
- Wyn, Johanna & Woodman, Dan (2006) Generation, Youth and Social Change in Australia. *Journal of Youth Studies* 9 (5), 495–514. <https://doi.org/10.1080/13676260600805713>
- Ågren, Susanna (2023) Shaping worker-citizenship: Young vocational education graduates' labour market positionings within new adulthood. *Journal of Youth Studies* 27 (6), 819–834.
- Ågren, Susanna (2024) *Epistemological Dissonance of Worker-Citizenship: Young vocational students' and graduates' negotiations of societal belonging within the changing labour market*. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Ågren, Susanna & Kallio, Jenni (2023) Young adults' perceptions of citizenship outside and beyond labour market citizenship. Teoksessa Päivi Honkatukia & Tiina Rättälä (toim.) *Young People as Agents of Sustainable Society. Reclaiming the Future*. Lontoo: Routledge, 113–127.

Puhuminen voi olla vaikeaa.
Erityisesti siitä, mikä sattuu-ongelmistasi, vaikeuksistasi, odotuksistasi.
On pelottavaa puhua: yhtäkkiä he eivät kuule, eivät ymmärrä, he kääntyvät pois?
Joskus on helpompi pysyä hiljaa.
Hiljaisuus on turvallista.
Hän ei tuomitse, painosta eikä satuta.
Hiljaisuus on aivan lähellä-se pitää, rauhoittaa, sulkee maailman hetkeksi.

Ja silti joskus hukumme tähän hiljaisuuteen.
Mutta toistaiseksi ei ole sanoja-olkoon hän kilpi, ei häkki.

Leila Golubeva

SUOMALAISNUORTEN TULEVAISUUSUSKO JA SEN YHTEYDET YMPÄRISTÖKÄYTTÄYTYMISEEN

LIISA MÄKINEN, ALISA HORSMANHEIMO,
SOFIA LAINE & KATRI SAVOLAINEN¹

TIIVISTELMÄ

Tässä artikkelissa tutkimme 15–29-vuotiaiden suomalaisnuorten tulevaisuususkoa ja sen yhteyttä ympäristökäyttäytymiseen. Tarkastelemme, millainen tulevaisuususko nuorilla on omaa ja maailman tulevaisuutta kohtaan, miten yksilölliset taustatekijät selittävät tulevaisuususkoa ja millä tavoin tulevaisuususko on yhteydessä ympäristömyönteiseen käyttäytymiseen. Pääaineistona toimivat vuoden 2025 Nuorisobarometrin vastaukset (n=2312). Lisäksi tarkastelemme valtioneuvoston kanslian alaisen nuorten luonto- ja ilmastoyleisön kyselyn vastauksia (n=95) ympäristöön liittyvästä syyllisyydestä ja voimavarojen rajoissa toimimisesta. Tutkimuksen tulokset osoittavat nuorten suhtautuvan omaan tulevaisuuteensa selvästi optimistisemmin kuin maailman tulevaisuuteen. Nuorten tulevaisuususkoon ovat selvimmän yhteydessä toimeentulo, tunne yhteiskuntaan kuulumisesta ja poliittinen suuntautuminen. Yksilölliset taustatekijät selittävät myös nuorten ympäristömyönteistä käyttäytymistä, eikä tulevaisuususko tarjoa lisäselitystä ilmiölle. Ympäristöön liittyvä syyllisyys ja yli omien voimavarojen toimiminen korostuvat yhteiskunnallisesti aktiivisten järjestönuorten keskuudessa.

Asiasanat: nuoret, ilmastokriisi, ekologinen kestävyys, tulevaisuudenodotukset, toimijuus

JOHDANTO

Ympäristökriisi on yksi aikamme merkittävimmistä globaaleista haasteista (mm. Ripple ym. 2024; Lenton ym. 2023). Ihmisen toiminnan seurauksena seitsemän yhdeksästä maapallon elinkelpoisuutta mittaavasta kriittisestä rajasta on ylitetty ja planeettamme on siirtymässä turvallisuudesta korkean riskin tilaan (Sakschewski ym. 2025; Richardson ym. 2023). Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen, keskilämpötilan nousu ja sään ääri-ilmiöt uhkaavat niin ihmisten kuin muiden elollisten elinolosuhteita (Kestilä & Karvonen 2025; Alamgir & Shan 2023; IPCC 2022). Arktiset alueet lämpenevät yli kolme ker-

taa maapallon keskiarvoa nopeammin (Zhou, Leung & Lu 2024; Rantanen ym. 2022). Myös Suomessa vuosikeskilämpötila on kohonnut 2 °C esiteolliseen aikaan verrattuna, ja nousun ennustetaan jatkuvan (Ruosteenoja & Jylhä 2021). Ympäristökriisi onkin tunnistettu ajankohtaisena uhkana suomalaisen yhteiskunnan kriisinkestävyydelle (Valtioneuvosto 2024).

Täten ei ole yllättävää, että ympäristökriisi herättää huolta, pelkoa ja muita vaikeita tunteita myös suomalaisissa nuorissa (Veijonaho & Salmela-Aro 2022; Pihkala, Sangervo & Jylhä 2022), joiden elämään ennustetuilla muutoksilla tulisi olemaan merkittävä vaikutus. Suomalaisnuorista 77 prosenttia on huolissaan ilmastomuutoksesta (Hickman ym. 2021). Enemmistö nuorista kokee, että ilmaston kuumineminen ja äärisäiden yleistymisen vaikuttavat kielteisesti heidän elämäänsä (Korkalainen, Lassander & Blom 2025). Nuorisobarometrin vastauksissa

1 Tarkempi erittely kirjoittajien välisestä työnjaosta sekä tekoälyn hyödyntämisestä tutkimusprosessissa löytyy artikkelin lopusta.

heijastuu nuorten huoli tulevaisuudesta ja elämän edellytysten varmistamisesta: 88 prosenttia suomalaisnuorista uskoo tulevien sukupolvien kärsivän, jos nykyinen ympäristön tuhoaminen jatkuu (Kiilakoski & Laine 2022, 41). Nuoret ovat kaksijakoisen paineen alla: samalla kun he kokevat huolta ympäristökriisistä, heihin kohdistetaan odotuksia toimia sen ratkaisijoina (Kestilä & Karvonen 2025; Clayton ym. 2023; Korhonen ym. 2023).

Ympäristökriisistä johtuvien paineiden ja tunteiden sekä henkilökohtaisten arvojen väliset yhteydet ja ristiriidat vaikuttavat myös siihen, millaisena nuoret näkevät tulevaisuutensa (Pölkki, Hämäläinen & Vornanen 2018). Tulevaisuususkon eli se, miten nuori ymmärtää ja jäsentää tulevaisuuttaan, puolestaan on vahvasti yhteydessä hyvinvointiin ja jaksamiseen (Snyder 2000). Suomalaisnuorten tulevaisuususkon on heikentynyt viime vuosina huolestuttavasti (Poussa, Rekola & Tähkäpää 2025). Vuoden 2008 Nuorisobarometrissa 86 prosenttia vastaajista suhtautui omaan tulevaisuuteensa optimistisesti, kun taas vuonna 2024 osuus oli enää 61 prosenttia (Happonen & Kiilakoski 2025, 82). Erityisesti ympäristöasioiden parissa toimivilla nuorilla on havaittu heikompaa tulevaisuususkon; heistä jopa 88 prosenttia suhtautuu pessimistisesti maailman tulevaisuuteen (Kiilakoski ym. 2025).

Tutkimus osoittaa tulevaisuususkon voivan vaikuttaa nuorten motivaatioon ja valmiuksiin toimia ympäristön hyväksi (Nowakowska & Rönnlund 2023; Korhonen ym. 2023). Tämän vuoksi on tarpeellista ymmärtää, millaisena tulevaisuus näyttäytyy nuorille ja miten se kytkeytyy heidän ympäristökäyttäytymiseensä. Tässä tutkimuksessa tarkastelemme 1) suomalaisnuorten tulevaisuususkon, 2) tulevaisuususkon selittäviä taustatekijöitä, 3) tulevaisuususkon suhdetta ympäristömyönteiseen käyttäytymiseen sekä 4) yhteiskunnallisesti aktiivisten järjestönuorten kokemuksia ympäristöön liittyvästä syyllisyydestä ja yli omien voimavarojen toimimisesta.

Aineistonaamme näitä kysymyksiä analysoidessamme ovat vuoden 2025 Nuorisobarometrin kyselyvastaukset (n=2312). Järjestönuorten

kokemuksia tutkiessamme hyödynnämme barometriaineiston lisäksi nuorten luonto- ja ilmastoryhmän (NUOLI) kyselyaineistoa vuodelta 2024 (n=95). Selvitämme siis ensin yleisellä tasolla suomalaisnuorten tulevaisuususkon tilaa ja sen yhteyttä ympäristömyönteiseen käyttäytymiseen. Tämän jälkeen tarkastelemme nuorten järjestötoimijoiden kokemuksia voimavarojen rajoissa toimimisesta.

Nuorten hyvinvoinnin ja oikeudenmukaisen kestävyys siirtymän vuoksi on tärkeää syventää ymmärrystä niistä tekijöistä, jotka vaikuttavat nuorten tulevaisuususkoon sekä ylläpitävät ja vahvistavat heidän ympäristömyönteistä käyttäytymistään. Nuorten tulevaisuususkon ja ympäristökäyttäytymisen välisistä yhteyksistä on kattavasti kansainvälistä tutkimusta (mm. Nowakowska & Rönnlund 2023; Hoffmann, Hoppe & Ziemann ym. 2022). Suomessa tutkimus on kuitenkin ollut rajallista ja valikoituneisiin joukkoihin keskittynyttä (esim. Kiilakoski ym. 2025). Ilmiötä on siis perusteltua tarkastella laajemmalla otoskoolla Suomen kontekstissa.

Suomessa nuoret raportoivat muita ikäluokkia enemmän ympäristöön liittyvää syyllisyyttä (Hyry 2019). Samanaikaisesti tutkimus osoittaa syyllisyyden kaltaisten vaikeiden ympäristötunteiden olevan yhteydessä nuorten hyvinvointiin (Veijonaho & Salmela-Aro 2022; Pihkala, Sangervo & Jylhä 2022; Ogunbode ym. 2021). Erityisesti ympäristöorientoituneiden nuorten on havaittu olevan vaarassa uupua (Bird ym. 2024). Siksi on merkityksellistä ymmärtää, kuinka ympäristökriisin luonnollisena seurauksena esiintyvät tunteet linkittyvät nuorten kokemaan kuormitukseen. Syyllisyys voi toisaalta ajaa ympäristötoimiin, mutta toisaalta myös toimimaan yli voimavarojen, mikä on keskeinen epäkohta ja eettinen ristiriita nuorten toimijuuden kestävyiden kannalta. Erityisen tarpeellista on huomioida ne nuoret, joiden kohdalla kuormittavat tunteet ovat vaarassa kasautua ja voivat täten vaikeuttaa ympäristötoimiin osallistumista.

NUORTEN TULEVAISUUSUSKO JA YMPÄRISTÖKÄYTTÄYTYMINEN

Tulevaisuususkolle ei ole vakiintunutta määritelmää, mutta käsitteenä se on lähellä toivoa ja optimismia (Poussa, Rekola & Tähkäpää 2025, 10). Charles R. Snyder (2002, 258; 2000, 13) linkittää tulevaisuususkon toivoon ja toimijuuteen: kykyyn asettaa päämääriä ja luottamukseen siitä, että asetetut tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Richard Catalano ja kollegat (2004, 107) tarkentavat tulevaisuususkon sisältävän a) tavoitteisiin liittyvän ajattelun, eli saavutettavissa olevien tavoitteiden asettamisen ja erilaisten toimintapolkujen suunnittelun niiden saavuttamiseksi, sekä b) tavoitteisiin liittyvän motivaation, eli luottamuksen siihen, että omat kyvyt ja ponnistelut riittävät tavoitteisiin pääsemiseen. Tulevaisuususkoa muovaavat niin yksilölliseen kehitykseen liittyvät tekijät (kuten ikä, sukupuoli, etninen tausta ja perhesuhteet) kuin yhteiskunnallinen, kulttuurinen ja ekologinen konteksti (Sun, Shek & Merrick 2012). Tulevaisuudentutkimuksessa tulevaisuususko liittyy antisipaation käsitteeseen, joka on kuvailtu suomeksi seuraavasti (Aalto 2025, mukaillen Millerin 2018 määritelmää):

Yksinkertaistetusti antisipaatio tarkoittaa, että toimimme sen mukaan, mitä tulevaisuudesta uskomme ja odotamme. Se on aktiivinen prosessi, jossa tulevaisuuden ymmärrys ja siitä johdetut oletukset ohjaavat nykyhetken käyttäytymistämme ja valintojamme. Laajasti ottaen antisipaatiolla tarkoitetaan tulevaisuuskuvien tai -odotusten heijastumista ja vaikutusta nykyhetken tekoihin ja valintoihin.

Tulevaisuususkoon siis liittyy olennaisesti tunne siitä, että ihminen pystyy vaikuttamaan omaan elämäänsä. Keskeistä on usko siihen, että tulevaisuus on nykyhetkeä parempi ja siihen on mahdollista vaikuttaa positiivisella tavalla, joko yksin tai yhdessä. Tulevaisuususkolla on suuri yhteiskunnallinen merkitys, mutta ennen kaikkea se on yksilön hyvinvointia ja elämäntyytyväisyyttä selittävä tekijä

(Poussa, Rekola & Tähkäpää 2025). Suomessa tutkijat ovatkin korostaneet nuorten tulevaisuususkon vahvistamisen merkitystä (Sitra 2025; Happonen & Kiilakoski 2025). Suomalaisnuorten heikentyneen tulevaisuususkon lisäksi tutkimuksissa on havaittu nuorten suhtautuvan omaan tulevaisuuteensa Suomen ja maailman tulevaisuutta optimistisemmin (Sitra 2025; Happonen & Kiilakoski 2025; Kiilakoski ym. 2025). Anita Rubinin (2013) mukaan kyseessä on yleinen ilmiö: optimismi vähenee, mitä kauemmas omasta elämänpäristä siirrytään, ja varsinkin maailman tulevaisuutta hahmotetaan enemmän erilaisten uhkakuvien kautta.

Ympäristökäyttäytymiselle on monia määritelmiä, mutta yleisesti se kuvataan ihmisen pyrkimyksenä ehkäistä tai ratkaista ympäristöhaasteita (Sloam, Pickard & Henn 2022). Tässä artikkelissa hyödynnetään käsitettä ympäristömyönteinen käyttäytyminen (pro-environmental behaviour), joka tarkoittaa ympäristöä mahdollisimman vähän vahingoittavaa tai jopa ympäristöä hyödyttävää toimintaa (Steg & Vlek 2009, 309). Käytännössä tämä voi tarkoittaa yksilön tai yhteisötason toimia, kuten vastuullinen kulutus päätös tai aktiivinen järjestötoimintaan osallistuminen (Schultz & Kaiser 2012).

Nuoruus on otollinen ajankohta tarkastella ympäristökäyttäytymistä ja sen muodostumista (Veijonaho ym. 2024; Balundė, Perlaviciute & Truskauskaitė-Kunevičienė 2020). Nuorten ympäristökäyttäytymistä onkin tutkittu monesta näkökulmasta (mm. Veijonaho ym. 2024; Taurinen ym. 2024; Skeiryte, Krikštolaitis & Liobikienė 2022). Tutkimus osoittaa, ettei nuorten ympäristökäyttäytyminen ole yhtenäistä, vaan siihen vaikuttavat useat ulkoiset tekijät, kuten yhteiskunnalliset rakenteet, vertaissuhteet ja media (Saari & Lötjönen 2022). Suomessa nuorilla on kansainvälisesti verraten monia mahdollisuuksia osallistua kestävä kehityksen edistämiseen (Fukuda & Zusman 2024), mutta käytännössä vaikuttamismahdollisuudet koetaan rajallisina (Piispa, Kiilakoski & Ojajarvi 2021). Motivaatioon ja valmiuksiin osallistua ympäristötoimiin vaikuttavat ulkoisten tekijöiden lisäksi yksilölliset tekijät, kuten sukupuoli, koulutustaso,

asuipaikka, taloudellinen tilanne ja vähemmistöasema (Clayton ym. 2023; Hirvilammi, Laine & Ojala 2022; Hickman ym. 2021).

Naisten ja tyttöjen on havaittu kokevan enemmän paineita ympäristökriisistä sekä osallistuvan ympäristötoimiin miehiä ja poikia aktiivisemmin (Clayton ym. 2023; Myllyniemi & Kiilakoski 2019). Suomessa eroa on selitetty naisten korkeammalla koulutustasolla (Kiilakoski & Laine 2022, 51). Malin Fransberg ja kollegat (2022) havaitsivat, että Suomessa naisten lisäksi sukupuolivähemmistöihin kuuluvat nuoret kokevat paineita ympäristötoimiin osallistumisesta. Vähemmistöasema itsessään ei kuitenkaan selitä havaintoa, sillä Tuuli Hirvilammin, Sofia Laineen ja Satu Ojalan (2022) tutkimuksessa etnisiin vähemmistöihin kuuluvat nuoret olivat yliedustettuina kestävän kehityksen arvoihin kielteisesti suhtautuvissa nuorissa. Tutkimuksessa ilmiötä eivät selittäneet myöskään taustatekijät, joten löydös on tärkeä teema jatkotutkimukselle.

Koulutuksella on havaittu olevan yhteys ympäristömyönteiseen käyttäytymiseen (Meyer 2015). Suomalaisnuorissa ympäristöarvoja korostavia oli eniten yliopisto-opiskelijoiden ja vähiten ammatillista tutkintoa suorittavien keskuudessa (Hirvilammi, Laine & Ojala 2022). Myös sosioekonominen asema vaikuttaa nuorten kokemuksiin ympäristötoimiin osallistumisesta. Nuoret, jotka tulevat alemman tulotason perheistä, kokevat, ettei heillä ole samanlaisia mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristöasioissa kuin keskituloisten tai hyvin toimeentulevien perheiden nuorilla (Fransberg ym. 2022). Lisäksi poliittisella suuntautumisella ja arvoilla on merkitystä: itsensä arvoliberaaleiksi määrittelevät sekä poliittisella kentällä vasemmalle sijoittuvat nuoret korostavat muita enemmän ympäristöarvoja ja osallistuvat keskimääräistä useammin ympäristötoimiin (Henn, Sloam & Nunes 2021; Mannerström ym. 2020).

Kansainvälisissä tutkimuksissa tulevaisuusorientoituneiden nuorten on havaittu tekevän muita todennäköisemmin kestäviä valintoja ympäristötoimissaan (Nowakowska & Rönnlund 2023). Suomessa tulevaisuuskon ja ympäristökäyttämisen välisiä yhteyksiä on tutkittu rajallisesti.

Tomi Kiilakosken ja kollegoiden (2025) tutkimuksessa tarkasteltiin nuorten tulevaisuuskon sekä eroja ympäristöorientoituneiden ja muiden nuorten välillä. Pieni otoskoko (n=95) ja valikoitunut otosjoukko osoittivat tarpeen ilmiön laajemmalle tarkastelulle. Koska tulevaisuuskon muovautuu yhteiskunnallisen ja kulttuurisen kontekstin myötävaikutuksesta (Korhonen ym. 2023; Pölkki, Hämäläinen & Vornanen 2018), on nuorten tulevaisuuskon ja ympäristökäyttämisen yhteyttä merkityksellistä selvittää myös Suomessa.

NUORTEN KOKEMAT YMPÄRISTÖTUNTEET

Ympäristökäyttämiseen liittyvät olennaisesti ympäristötunteet. Yleisesti ympäristötunteet kuvataan ympäristökysymyksiin liittyvinä tunteina, jotka muokkautuvat yksilöllisten ja yhteiskunnallisten tekijöiden vaikutuksesta (Pihkala, Sangervo & Jylhä 2022). Koska ympäristötunteiden on havaittu liittyvän ympäristön hyväksi toimimiseen, on niiden tunnistaminen merkittävä osa ympäristökriisiin vastaamista (Zeier ym. 2025; Pihkala 2022a).

Suomalaisnuorten ympäristötunteista ja -toimijuudesta kattavan katsauksen tarjosi vuoden 2021 Nuorisobarometri, josta ilmeni nuorten syvä huoli ilmastonmuutoksesta (Kiilakoski & Laine 2022). Nuoret pitävät nykyisiä ympäristötoimia riittämättöminä ja peräänkuuluttavat toimia erityisesti luontokadon pysäyttämiseksi (Ympäristöministeriö 2023; Myllyniemi & Kiilakoski 2019). Tutkimusten mukaan suomalaisnuoret kokevat paineita ympäristökriisin ratkaisemisesta (Kestilä & Karvonen 2025; Pihkala, Sangervo & Jylhä 2022), mutta pitävät yksilön tekoja riittämättöminä (Hickman ym. 2021). Nuorten huolta syventää kokemus siitä, etteivät yhteiskunnan rakenteet vastaa riittävästi ympäristökriisin haasteihin, eivätkä he koe omaavansa keinoja vaikuttaa asiaan (Saari & Lötjönen 2022).

Ympäristötunteita on moninainen kirjo, ja ne voivat olla joko toimijuutta tukevia, kuten toivo ja minäpystyvyys, tai vaikeita ja ristiriitaisia,

kuten syällisyys, suru ja ahdistus (Pihkala 2022b; Hickman ym. 2021; Ojala 2012). Koska vaikeilla ympäristötunteilla, kuten syällisyydellä, on vaikutus nuorten hyvinvointiin sekä merkittävä rooli ympäristötoimiin edistävänä tai kuormittavana tekijänä, on niitä tarpeellista tutkia (Ogunbo-de ym. 2022). Ympäristötunteiden kontekstissa syällisyys voidaan määritellä tunteena, jossa ihminen kokee toimineensa väärin tai arvojensa vastaisesti ympäristöasiassa (Pihkala, Sangervo & Jylhä 2022). Suomalaisnuorista 31 prosenttia raportoi kokeneensa ympäristöön liittyvää syällisyyttä (Hyry 2019). Samanaikaisesti ympäristöorientoituneiden nuorten on havaittu olevan erityisen kuormitusriskin alla (Bird ym. 2024). Siksi tarkastelemme tässä tutkimuksessa, kuinka yleistä ympäristöön liittyvää syällisyys ja yli omien voimavarojen toimiminen on suomalaisnuorilla, ja eroavatko yhteiskunnallisesti aktiivisten järjestönuorten kokemukset muista nuorista.

TUTKIMUKSEN TEHTÄVÄ, AINEISTO JA ANALYYSIMENETELMÄT

Tässä tutkimuksessa pyrimme vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- 1) Millainen tulevaisuususkko suomalaisnuorilla on suhteessa itseensä ja maailmaan?
- 2) Miten yksilölliset taustatekijät selittävät suomalaisnuorten tulevaisuususkkoa?
- 3) Miten suomalaisnuorten tulevaisuususkko on yhteydessä ympäristömyönteiseen käyttäytymiseen?
- 4) Kuinka yleistä yhteiskunnallisesti aktiivisten järjestönuorten keskuudessa on toimia ympäristöön liittyvän syällisyyden ajamana yli voimavarojensa?

Tutkimuskysymyksissä 1–3 aineistona toimivat vuoden 2025 Nuorisobarometrin vastaukset (n=2312). Nuorisobarometri on vuosittain toistuva kyselytutkimus, jossa tutkitaan 15–29-vuotiaiden Manner-Suomessa asuvien nuorten arvoja ja asenteita (Happonen & Kiilakoski 2025, 233).

Vuoden 2025 barometrin vastaukset kerättiin verkkolomakkeella tammi-huhtikuussa 2025. Tarkempi kuvaus aineistonkeruusta löytyy tilastosision luvusta Aineisto ja menetelmät.

Nuorisobarometri-aineiston vastaajien taustatiedot on esitetty tarkemmin tämän artikkelin liitteessä A. Vastaajista 51 prosenttia on miehiä, 47 prosenttia naisia ja 2 prosenttia muunsukupuolisia. Vastaajat jakautuvat ikäryhmien välillä tasaisesti: 36 prosenttia on 25–29-vuotiaita, 34 prosenttia 15–19-vuotiaita ja 30 prosenttia 20–24-vuotiaita. 56 prosenttia on koululaisia tai opiskelijoita ja 31 prosenttia käy palkkatöissä. Suurimmalla osalla vastaajista (74 %) on ylioppilastutkinto ja 23 prosentilla ammattikoulututkinto. Tällä hetkellä 20 prosenttia vastaajista opiskelee yliopistossa, 16 prosenttia lukiossa ja 11 prosenttia ammattikorkeakoulussa. Suurin ryhmä nuoria (21 %) pitää kotitaloutensa toimeentuloa keskitulolisena. Vastaajat sijoittavat itsensä poliittisella arvokartalla tyypillisimmin keskelle (33 %) ja melko paljon ympäristöarvoja korostavaksi (34 %). Yhteenlaskettuna 63 prosenttia vastaajista kuitenkin raportoi ympäristöarvojen merkityksen itselleen erittäin merkittävänä tai merkittävänä. Arvojen liberaalisuutta kuvaavalla kartalla vastaajat sijoittavat tyypillisimmin itsensä keskelle (33 %), mutta yhteenlaskettuna 52 prosenttia vastaajista arvioi itsensä erittäin tai melko arvoliberaaliksi.

Tutkimuskysymyksessä 4 aineistona käytettiin Nuorisobarometrin lisäksi valtioneuvoston kanslian alaisen nuorten luonto- ja ilmasto-ryhmän (NUOLI) kyselyä (n=95). 18–25-vuotiaista nuorista koostuvan NUOLI-ryhmän tehtävänä on tukea ministeriöitä nuorten osallistumisen suunnittelussa, toteutuksessa ja vaikutusten arvioinnissa. NUOLI-ryhmä laati kyselyn yhteistyössä Nuorisotutkimusseuran tutkijoiden Sofia Laineen ja Konsta Happonen kanssa. Kyselyssä selvitettiin 15–29-vuotiaiden suomalaisten järjestötoimijoiden kokemuksia osallisuudesta, motivaatio-tekijöistä ja paineista ympäristöön liittyvässä järjestötoiminnassa. Aineisto kerättiin verkkokyselynä 15.5.–8.6.2024. Kysely jaettiin Nuorten ilmastohuippukokoukseen 2023 osallistuneille järjestöille ja poliittisille nuorisojärjestöille.

NUOLI-aineistossa eniten vastaajia oli Perussuomalaisesta nuorisosta, Suomen Partiolaisista ja NUOLI-ryhmästä.² Naiset olivat ylliedustettuina (53 %), miehiä oli 21 prosenttia ja muunsukupuolisia 18 prosenttia. Vastaajista hieman yli puolet (56 %) oli 20–24-vuotiaita, 35 prosenttia 25–29-vuotiaita ja 9 prosenttia 15–19-vuotiaita. 44 prosenttia oli suorittanut yliopistotutkinnon, 35 prosenttia ylioppilastutkinnon, 9 prosenttia ammatillisen perustutkinnon ja 6 prosenttia AMK-tutkinnon. Vastaajista puolet (50 %) oli ammatiltaan koululainen tai opiskelija ja 41 prosenttia oli palkkatöissä.

MUUTTUJAT

Tulevaisuussuskoa mitattiin kahdella kysymyksellä:

- 1) ”Kuinka optimistisesti tai pessimistisesti suhtaudut seuraaviin asioihin? Oma tulevaisuutesi” (n=2246)
- 2) ”Kuinka optimistisesti tai pessimistisesti suhtaudut seuraaviin asioihin? Maailman tulevaisuus ylipäänsä” (n=2211).

Vastausvaihtoehdot olivat asteikolla 1–5, jossa korkeampi arvo kuvaa korkeampaa optimismia (1 = erittäin pessimistisesti, 2 = pessimistisesti, 3 = en optimistisesti enkä pessimistisesti, 4 = opti-

mistisesti, 5 = erittäin optimistisesti). Muuttujia käsiteltiin analyyseissä jatkuvina muuttujina. Maailman tulevaisuutta ei määritelty tarkemmin, joten kyseessä on kunkin vastaajan subjektiivinen näkemys maailmasta ja sitä koskevasta tulevaisuudesta.

Ympäristökäyttäytymistä mitattiin seuraavilla kahdella kysymyksellä sekä niistä muodostetulla summamuuttujalla:

- 1) ”Olen muuttanut elämäntapojani, kuten muuttanut liikkumistani, ruokailutottumuksiani tai asumisratkaisujani ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi” (n=2138)
- 2) ”Olen pyrkinyt yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi esimerkiksi toimimalla järjestössä, osallistumalla mielenosoitukseen tai levittämällä vetoomuksia sosiaalisessa mediassa” (n=2164).

Vastausvaihtoehdot olivat asteikolla 1–4 (1 = kuvaa erittäin huonosti, 2 = kuvaa melko huonosti, 3 = kuvaa melko hyvin, 4 = kuvaa erittäin hyvin). Vastaukset korreloivat keskenään riittävästi ($r=0,506$, $p<0,001$), jotta niistä luotiin ympäristökäyttäytymisessä tapahtunutta muutosta kuvaava summamuuttuja (n=1725), jota käytettiin jatkuvana muuttujana. Korkeampi arvo kuvaa suurempaa määrää ympäristökäyttäytymistä.

Sukupuolesta luotiin analyysejä varten kaksiluokkainen muuttuja (1 = nainen, 0 = mies), sillä muunsukupuolisia oli liian vähän tilastollisia analyysejä varten (n=46). Ikä, koulutustaso ja ammatti käsiteltiin luokitteluasteikollisina muuttujina. Koettu toimeentulo, poliittinen suuntautuminen, arvovallattomuus, ympäristöarvojen merkitys ja tunne yhteiskuntaan kuulumisesta olivat analyyseissä jatkuvina muuttujina.

Ympäristöön liittyvää syyllisyyttä mitattiin väittämällä ”Koen syyllisyyttä siitä, etten tee tarpeeksi tekoja ympäristön eteen”. Voimavaroja puolestaan mitattiin väittämällä ”Syyllisyyden tunne on ajanut minut toimimaan ympäristön eteen yli voimavarojeni”.

2 NUOLI-kyselyyn vastanneet järjestöt ja vastausten lukumäärät: Perussuomalainen nuoriso (12), Suomen Partolaiset (9), nuorten luonto- ja ilmasto-ryhmä NUOLI (9), Nuorten Agenda 2030 (7), Keskustanuoret (7), Elokapina (6), Operaatio Arktis (5), Vasemmistonuoret (4), Luontoliitto (4), Kokoomusnuoret (3), saamelaiskäräjien nuorisoneuvosto (3), Suomen Punainen Risti (3), Vihreiden nuorten ja opiskelijoiden liitto (3), Suomen Lukiolaisten Liitto (2), Debt for Climate (2), EYP Finland ry (2), Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan ympäristövaliokunta (2), Hämeen ammattikorkeakoulun opiskelijakunta HAMKO (2), WWF Nuoret (2), Changemakers (1), Demarinuoret (1), Lapin korkeakoulun opiskelijakunta ROTKO (1) ja Viral Vegans ry (1).

ANALYYSIMENETELMÄT

Tutkimuskysymyksessä 1 selvitimme suomalaisnuorten suhtautumista omaan ja maailman tulevaisuuteen tarkastelemalla tulevaisuuskhoa koskevien muuttujien jakaumia. Tilastollista eroa suhtautumisessa omaan ja maailman tulevaisuuteen tarkasteltiin käyttämällä parittaisten otosten t-testiä.

Tutkimuskysymyksessä 2 tarkastelimme yksilöllisten taustatekijöiden yhteyttä nuorten tulevaisuusksoon varianssi- ja regressioanalyysillä. Analyysit suoritettiin kaksivaiheisina. Askeleella 1 tarkasteltiin kunkin muuttujan itsenäistä yhteyttä tulevaisuusksoon. Analyysimenetelminä olivat yksisuuntainen varianssianalyysi ja lineaarinen regressioanalyysi. Askeleella 2 suoritettiin kovarianssianalyysi ja monimuuttujainen regressioanalyysi, joilla tutkittiin muuttujien yhteyttä, kun ne sisällytettiin analyysiin yhtäaikaaisesti. Varianssianalyysillä tarkasteltiin tulevaisuuskon yhteyksiä luokitteluasteikollisiin muuttujiin eli ikään (15–19, 20–24, 25–29), koulutustasoon (ylioppilastutkinto, ammatillinen perustutkinto, AMK-tutkinto, yliopistotutkinto) ja ammattiin (koululainen tai opiskelija, palkkatyössä, yrittäjä, työtön, vanhempainvapaalla, ase- tai siviilipalveluksessa, tekee jotain muuta). Tilastollisesti merkitsevien yhteyksien osalta testattiin post hoc -testillä (Tukey), mitkä ryhmät eroavat toisistaan. Regressioanalyysin avulla tutkittiin, selittävätkö dummy-koodattu sukupuoli-muuttuja sekä jatkuvat muuttujat eli toimeentulo, poliittinen suuntautuminen, arvoulottuvuus, ympäristöarvojen merkitys ja yhteiskuntaan kuuluminen tulevaisuuskhoa.

Tutkimuskysymyksessä 3 selvitimme, millä tavoin tulevaisuuskhoa on yhteydessä nuorten ympäristömyönteiseen käyttäytymiseen. Ensimmäisessä tutkimuksessa Pearsonin korrelaatioanalyysillä tulevaisuuskon ja ympäristökäyttäytymisen välisiä yhteyksiä. Tämän jälkeen suoritimme kaksivaiheisen analyysin: askeleella 1 lineaarisen regressioanalyysin ja askeleella 2 monimuuttujaisen regressioanalyysin. Selitettävänä muuttujina olivat elämäntapamuutos, yhteiskunnallinen

vaikuttaminen sekä näistä kahdesta luotu, ympäristökäyttäytymisessä tapahtunutta muutosta kuvaava summamuuttuja. Selittävinä muuttujina puolestaan toimivat omaa ja maailman tulevaisuutta koskeva tulevaisuuskhoa. Korkeampi arvo tarkoitti korkeampaa optimismia. Askeleella 2 analyysissä huomioitiin lisäksi yksilölliset taustatekijät (eli sukupuoli, toimeentulo, poliittinen suuntautuminen, arvoulottuvuus, ympäristöarvojen merkitys ja yhteiskuntaan kuuluminen).

Tutkimuskysymyksessä 4 tarkastelimme Nuorisobarometrin ja NUOLI-kyselyn vastauksia kahteen väittämään: ”Koen syyllisyyttä siitä, etten tee tarpeeksi tekoja ympäristön eteen” ja ”Syyllisyyden tunne on ajanut minut toimimaan ympäristön eteen yli voimavarojeni”. Nuorisobarometrissa syyllisyyttä koskevaan väittämään vastasivat kaikki, mutta voimavaroja koskevaan väittämään vastasivat vain ne, jotka raportoivat kokevansa syyllisyyttä. NUOLI-kyselyssä kaikki vastasivat kumpaankin väittämään. Koska aineistoissa olivat samat kysymykset, mutta vastausvaihtoehdot erosivat, yhdenmukaistimme Nuorisobarometrin asteikkoa vastaamaan NUOLI-kyselyn vastausvaihtoehtoja (1 = täysin samaa mieltä, 2 = joksikin samaa mieltä, 3 = joksikin eri mieltä, 4 = täysin eri mieltä). Näin aineistojen vastaukset olivat vertailukelpoisia keskenään. Rajasimme kummankin aineiston vastaajista pois ne, jotka vastasivat ”en osaa sanoa” tai jättivät vastaamatta kysymykseen. Barometrivastaajista rajasimme pois myös ne, jotka vastasivat ”ei samaa eikä eri mieltä” tai ”en ole kokenut syyllisyyttä”, koska kyseiset vastausvaihtoehdot puuttuivat NUOLI-kyselystä. Rajauksen jälkeen syyllisyyttä koskevaan väittämään jäi Nuorisobarometrissa 1 826 ja NUOLI-kyselystä 91 vastausta. Voimavarojen rajoissa toimimisen analyysijä varten laadimme binäärimuuttujan (1 = täysin tai joksikin samaa mieltä, 0 = täysin tai joksikin eri mieltä), jonka avulla analyysissä olivat mukana ainoastaan syyllisyyttä kokeneet. Voimavarat-muuttujan otosjoukoksi jäivät täten vain ne, jotka kertoivat olevansa täysin tai joksikin samaa mieltä väittämän ”Koen syyllisyyttä siitä, etten tee tarpeeksi tekoja ympäristön eteen” kanssa (Nuorisobarometri

n=613; NUOLI n=85). Rajauksen myötä myös tämän muuttujan vastaukset olivat vertailukelpoisia. Analyysissä tarkastelimme vastausten jakaumia sekä suoritimme ristiintaulukoinnin ja Pearsonin khiin neliö -testin.

Aineistot analysoitiin SPSS 30 -ohjelmistolla. Analyysi ja tulokset esitetään ilman vastaajien ikään, juridiseen sukupuoleen ja äidinkieleen liittyvää painokerrointa. Herkkyystarkasteluna analyysit ajettiin myös painokertoimen kanssa, ja tulokset vastasivat painokertoimella tehtyjä analyysijä. Tulosten raportoinnissa tilastollisen merkitsevyyden rajana käytettiin tieteellisessä käytännössä vakiintunutta arvoa $p < 0,05$. Käytännössä mitä pienempi arvo on kyseessä, sitä merkitsevämpänä eroa voidaan pitää. Taulukoissa merkitsevyys on kirjattu alaviitteisiin (* $p < 0,05$; ** $p < 0,001$).

NUORET SUHTAUTUVAT OMAAN TULEVAISUUTEENSA OPTIMISTISEMMIN KUIN MAAILMAN TULEVAISUUTEEN

Tutkimuskysymyksen 1 osalta havaitsimme, että suomalaisnuoret suhtautuivat selvästi optimisti-

semmin omaan tulevaisuuteensa kuin maailman tulevaisuuteen (taulukko 1). 64 prosenttia vastaajista suhtautui omaan tulevaisuuteensa optimistisesti tai erittäin optimistisesti, 20 prosenttia neutraalisti ja 17 prosenttia pessimistisesti tai erittäin pessimistisesti. Maailman tulevaisuuteen puolestaan optimistisesti tai erittäin optimistisesti suhtautui 18 prosenttia, neutraalisti 31 prosenttia ja pessimistisesti tai erittäin pessimistisesti 51 prosenttia. Löydös siitä, että nuoret asennoituivat omaan tulevaisuuteensa optimistisemmin kuin maailman tulevaisuuteen, on tilastollisesti merkitsevä ($t(2194)=47,07$; $p < 0,001$; $d=1,01$).

YKSILÖLLISTEN TAUSTATEKIJÖIDEN YHTEYDET NUORTEN TULEVAISUUSUSKON

Tutkimuskysymyksen 2 kohdalla selvitimme yksilöllisten taustatekijöiden yhteyksiä tulevaisuuskoon. Analysoimme luokitteluasteikolliset muuttujat (ikä, koulutustaso ja ammatti) varianssianalyysillä ja jatkuvat muuttujat (toimeentulo, poliittinen suuntautuminen, arvoulottuvuus, ympäristöarvojen merkitys ja yhteiskuntaan kuuluminen sekä dummy-koodattu sukupuoli-

Taulukko 1. Tulevaisuususkko omaa ja maailman tulevaisuutta kohtaan.

Muuttuja	Vastausvaihtoehdot	n	%	ka	kh
Tulevaisuususkko (oma tulevaisuus)				3,59	1,01
	1 = erittäin pessimistisesti	78	3		
	2 = pessimistisesti	293	13		
	3 = ei optimistisesti eikä pessimistisesti	446	19		
	4 = optimistisesti	1080	47		
	5 = erittäin optimistisesti	349	15		
Tulevaisuususkko (maailman tulevaisuus)				2,55	1,00
	1 = erittäin pessimistisesti	315	14		
	2 = pessimistisesti	821	36		
	3 = ei optimistisesti eikä pessimistisesti	676	29		
	4 = optimistisesti	345	15		
	5 = erittäin optimistisesti	54	2		

muuttuja) regressioanalyysillä. Suoritimme analyysit kaksivaiheisena: askeleella 1 tarkastelimme muuttujia yksitellen, minkä jälkeen askeleella 2 lisäsimme muuttujat analyysiin yhtäaikaaisesti, jotta pystyttiin huomioimaan myös muiden taustatekijöiden vaikutus.

Askeleella 1 suoritettussa varianssianalyysissä ikä, koulutustaso ja ammatti olivat merkitsevästi yhteydessä maailman tulevaisuutta koskevaan tulevaisuuskatoon (taulukko 2). Ikä ja ammatti olivat merkitsevästi yhteydessä myös omaa tulevaisuutta koskevaan tulevaisuuskatoon, mutta koulutustaso ei. Post hoc -testit (Tukey) osoittivat, että 15–19-vuotiaat olivat 25–29-vuotiaita optimistisempia sekä omaa tulevaisuutta (p=0,026) että maailman tulevaisuutta koskevassa tulevaisuuskossa (p=0,034). Ammatti oli yhteydessä omaa tulevaisuutta koskevaan tulevaisuuskatoon: koululaiset ja opiskelijat olivat optimistisempia kuin vanhempainvapaalla olevat (p=0,006), palkkatyössä käyvät (p<0,001), yrittäjät (p=0,004) ja työttömät (p<0,001). Työttömät olivat pessimistisimpiä. Ylioppilastutkinnon suorittaneilla oli hieman vahvempi tulevaisuuskato maailman tulevaisuuteen liittyen kuin yliopistotutkinnon (p=0,049) ja ammatillisen perustutkinnon suorittaneilla (p=0,028). Askeleella 2 suoritettussa

kovarianssianalyysissä ikä ja koulutustaso säilyivät yhteydessä maailmaa koskevaan tulevaisuuskatoon. Muiden muuttujien osalta yhteys ei ollut merkitsevä, kun muut taustatekijät huomioitiin.

Askeleella 1 suoritettussa lineaarisessa regressioanalyysissä kaikilla muuttujilla (sukupuoli, toimeentulo, poliittinen suuntautuminen, arvovoulottuvuus, ympäristöarvojen merkitys ja yhteiskuntaan kuuluminen) havaittiin merkitsevä yhteys sekä omaa että maailman tulevaisuutta koskevaan tulevaisuuskatoon (taulukot 3 ja 4). Askeleella 2 suoritettiin monimuuttujainen regressioanalyysi. Kun muutkin taustatekijät huomioitiin, eivät sukupuoli ja arvovoulottuvuus olleet enää merkitsevästi yhteydessä omaa tulevaisuutta koskevaan tulevaisuuskatoon (taulukko 3). Muiden muuttujien osalta yhteys säilyi. Korkeampi toimeentulo, poliittisesti oikealle sijoittuminen ja tunne yhteiskuntaan kuulumisesta olivat yhteydessä hieman vahvempaan omaa elämää koskevaan tulevaisuuskatoon. Ympäristöarvoja korostavilla puolestaan havaittiin hieman heikompi omaa tulevaisuutta koskeva tulevaisuuskato, kun myös muiden muuttujien vaikutus huomioitiin askeleella 2.

Maailman tulevaisuutta koskevan tulevaisuuskaton osalta yhteys säilyi askeleella 2

Taulukko 2. Yksilöllisten taustatekijöiden yhteys omaa tulevaisuutta ja maailman tulevaisuutta koskevaan tulevaisuuskatoon (askel 1 = muuttujat analysoitu yksitellen, askel 2 = muuttujat analyysissä yhtäaikaisesti).

Muuttuja	Tulevaisuuskato (oma tulevaisuus)		Tulevaisuuskato (maailman tulevaisuus)	
	f	p	f	p
Askel 1				
Ikä	3,401	0,034*	3,445	0,032*
Koulutustaso	1,021	0,382	4,717	0,003*
Ammatti	12,267	<0,001**	2,143	0,046*
Askel 2				
Ikä	2,644	0,071	4,112	0,017*
Koulutustaso	0,682	0,563	2,998	0,030*
Ammatti	1,023	0,409	3,102	0,041

*p<0,05; **p<0,001

Taulukko 3. Yksilöllisten taustatekijöiden yhteydet omaa tulevaisuutta koskevaan tulevaisuuskatoon (askel 1 = muuttujat analysoitu yksitellen, askel 2 = muuttujat analyysissä yhtäaikaisesti).

Muuttuja	B (SE)	β	p
Askel 1			
Sukupuoli	-0,088 (0,043)	-0,044	0,041*
Toimeentulo	0,090 (0,009)	0,216	<0,001**
Poliittinen suuntautuminen	0,150 (0,018)	0,179	<0,001**
Arvoulottuvuus	0,087 (0,019)	0,100	<0,001**
Ympäristöarvojen merkitys	0,051 (0,019)	0,056	0,009*
Yhteiskuntaan kuuluminen	0,302 (0,021)	0,298	<0,001**
Askel 2			
Sukupuoli	-0,003 (0,044)	-0,002	0,938
Toimeentulo	0,062 (0,009)	0,148	<0,001**
Poliittinen suuntautuminen	0,102 (0,024)	0,122	<0,001**
Arvoulottuvuus	0,012 (0,024)	0,014	0,615
Ympäristöarvojen merkitys	-0,049 (0,023)	-0,054	0,032*
Yhteiskuntaan kuuluminen	0,231 (0,022)	0,226	<0,001**

*p<0,05; **p<0,001

Taulukko 4. Yksilöllisten taustatekijöiden yhteydet maailman tulevaisuutta koskevaan tulevaisuuskatoon (askel 1 = muuttujat analysoitu yksitellen, askel 2 = muuttujat analyysissä yhtäaikaisesti).

Muuttuja	B (SE)	β	p
Askel 1			
Sukupuoli	-0,225(0,043)	-0,113	<0,001**
Toimeentulo	0,070 (0,009)	0,170	<0,001**
Poliittinen suuntautuminen	0,216 (0,017)	0,263	<0,001**
Arvoulottuvuus	0,177 (0,018)	0,207	<0,001**
Ympäristöarvojen merkitys	0,141 (0,019)	0,157	<0,001**
Yhteiskuntaan kuuluminen	0,158 (0,021)	0,158	<0,001**
Askel 2			
Sukupuoli	-0,077 (0,045)	-0,039	0,088
Toimeentulo	0,045 (0,009)	0,108	<0,001**
Poliittinen suuntautuminen	0,126 (0,024)	0,153	<0,001**
Arvoulottuvuus	0,066 (0,024)	0,077	0,006*
Ympäristöarvojen merkitys	0,010 (0,023)	0,011	0,673
Yhteiskuntaan kuuluminen	0,089 (0,023)	0,087	<0,001**

*p<0,05; **p<0,001

toimeentulon, poliittisen suuntautumisen, yhteiskuntaan kuulumisen ja arvoulottuvuuden kohdalla (taulukko 4). Korkeampi toimeentulo, poliittisella kentällä oikealle sijoittuminen, kokemus suomalaisen yhteiskuntaan kuulumisesta ja itsensä konservatiiviseksi määrittelevä olivat yhteydessä hieman vahvempaan tulevaisuuskatoon. Sukupuolen ja ympäristöarvojen merkityksen yhteys maailmaa koskevaan tulevaisuuskatoon puolestaan ei ollut enää tilastollisesti merkitsevä, kun muutkin muuttajat huomioidaan.

Askeleen 2 selityksasteista havaittiin, että tässä analyysissä mukana olleet yksilölliset taustatekijät selittivät omaa tulevaisuutta koskevasta tulevaisuuskosta 11,4 prosenttia. Maailman tulevaisuutta koskevan tulevaisuuskon osalta kyseiset muuttajat selittivät 8,9 prosenttia vaihtelusta. Nuorten tulevaisuuskoota selittivät siis myös muut muuttajat kuin tässä tutkimuksessa tarkastellut yksilölliset taustatekijät.

TULEVAISUUSKON YHTEYS YMPÄRISTÖMYÖNTEISEEN KÄYTTÄYTYMISEEN

Tutkimuskysymyksessä 3 selvitimme, millä tavoin nuorten tulevaisuuskoot on yhteydessä ympäristömyönteiseen käyttäytymiseen. Ensin tutkimme Pearsonin korrelaatioanalyysillä tulevaisuuskon ja ympäristökäyttäytymisen välisiä yhteyksiä. Tämän jälkeen suoritimme kaksivaiheisen regressioanalyysin. Askeleella 1 muuttujia tarkasteltiin yksitellen lineaarisessa regressioanalyysissä. Askeleella 2 suoritettiin monimuuttujainen regressioanalyysi, jossa muuttajat sisällytettiin analyysiin yhtäaikaaisesti. Selitettävänä muuttujina toimivat elämäntapamuutos ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen sekä näistä kahdesta luotu, ympäristökäyttäytymistä koskevaa muutosta kuvaava summamuuttuja. Selittävinä muuttujina toimivat omaa ja maailman tulevaisuutta koskeva tulevaisuuskoot.

Korrelaatioanalyysi osoitti, että mitä heikompi nuoren tulevaisuuskoot maailmaa kohtaan oli, sitä todennäköisempää oli ympäristömyönteinen käyttäytyminen ($r=-0,094$, $p<0,001$). Sen sijaan

omaa tulevaisuutta koskeva tulevaisuuskoot ei korreloinut ympäristömyönteisen käyttäytymisen kanssa merkitsevästi ($r=-0,026$, $p=0,285$).

Askeleen 1 tulosten (taulukko 5) perusteella pessimismi maailman tulevaisuudesta on yhteydessä ympäristömyönteiseen käyttäytymiseen. Mitä pessimistisemmin nuori suhtautui maailman tulevaisuuteen, sitä todennäköisemmin hän oli ilmoittanut muuttaneensa elämäntapojaan tai osallistuneensa yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Yhteys on tilastollisesti merkitsevä myös ympäristökäyttäytymisen summamuuttujan osalta. Omaa tulevaisuutta koskeva tulevaisuuskoot puolestaan oli yhteydessä ainoastaan elämäntapamuutokseen.

Askeleella 2 analyysissä huomioitiin myös muut muuttajat (eli sukupuoli, koettu toimeentulo, poliittiset arvot, arvoulottuvuus, ympäristöarvojen merkitys sekä tunne yhteiskuntaan kuulumisesta). Näin pystyttiin tarkastelemaan tulevaisuuskon yhteyttä ympäristökäyttäytymiseen, kun muidenkin muuttujien vaikutus on kontrolloitu. Tulokset (taulukko 5) osoittavat, että maailman tulevaisuutta koskeva tulevaisuuskoot ei ollut enää merkitsevästi yhteydessä ympäristökäyttäytymiseen, kun muutkin tekijät huomioitiin. Omaa tulevaisuutta koskevan tulevaisuuskon osalta sen sijaan elämäntapamuutos säilyi edelleen tilastollisesti merkitseväksi selittäjänä. Myös yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja ympäristökäyttäytymistä kuvaava summamuuttajat olivat edelleen yhteydessä omaa tulevaisuutta koskevaan tulevaisuuskoot.

Nuorten ympäristömyönteiseen käyttäytymiseen vaikuttavat siis selvemmin yksilölliset taustatekijät, eikä tulevaisuuskoot toimi lisäselittäjänä. Nuorten tulevaisuuskoot selittää siis käytännössä vain osan heidän ympäristömyönteisestä käyttäytymisestään. Tätä havaintoa tukivat osaltaan myös analyysin selityksasteet. Elämäntapamuutoksen osalta tulevaisuuskoot selittää 1,9 prosenttia vaihtelusta, kun taas muut taustatekijät huomioiden selityksaste on 38,4 prosenttia. Yhteiskunnallisen vaikuttamisen kohdalla selityksaste on vain 0,6 prosenttia ja 19,9 prosenttia, kun muut muuttajat huomioidaan. Ympäristökäyttäytymisen

Taulukko 5. Omaa tulevaisuutta ja maailman tulevaisuutta koskevan tulevaisuususkon yhteys ympäristökäyttäytymiseen (askel 1 = muuttujat analysoitu yksitellen, askel 2 = muuttujat analyysissä yhtäaikaisesti).

Muuttuja	Tulevaisuususko (oma tulevaisuus)			Tulevaisuususko (maailman tulevaisuus)		
	B (SE)	β	p	B (SE)	β	p
Askel 1						
Elämäntapamuutos	0,050 (0,023)	0,053	0,033*	-0,148 (0,024)	-0,154	<0,001**
Yhteiskunnallinen vaikuttaminen	0,012 (0,021)	0,014	0,567	-0,081 (0,021)	-0,094	<0,001**
Ympäristökäyttäytyminen	0,043 (0,042)	0,028	0,308	-0,168 (0,043)	-0,108	<0,001**
Askel 2						
Elämäntapamuutos	0,059 (0,020)	0,062	0,003*	-0,014 (0,020)	-0,015	0,475
Yhteiskunnallinen vaikuttaminen	0,040 (0,020)	0,047	0,048*	0,013 (0,020)	0,016	0,510
Ympäristökäyttäytyminen	0,051 (0,017)	0,066	0,002*	-0,004 (0,017)	-0,005	0,813

*p<0,05; **p<0,001

summamuuttujan osalta tulevaisuususko taas selittää 1,8 prosenttia vaihtelusta, ja muut muuttajat huomioitaessa selitysaste on 38,5 prosenttia.

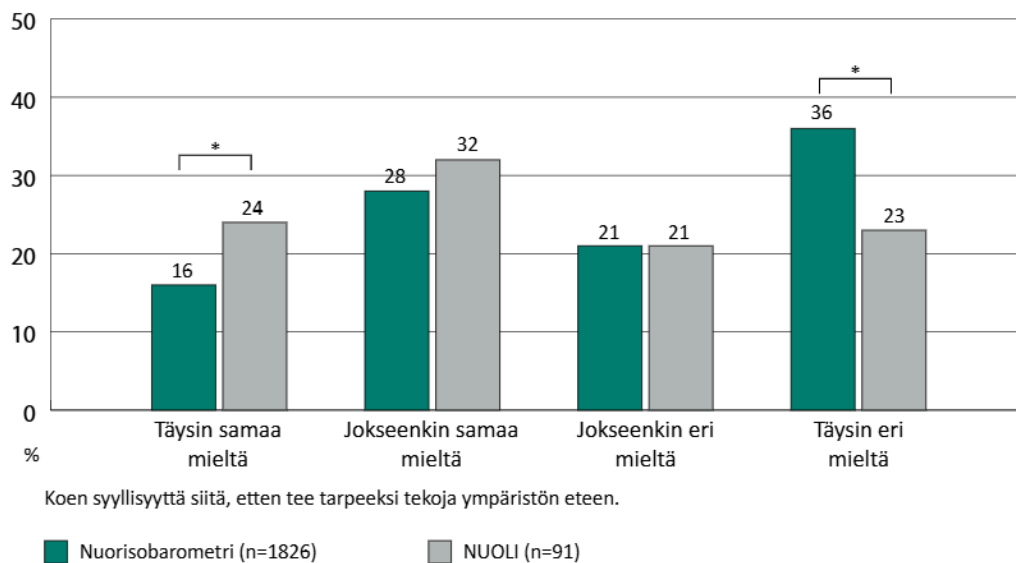
YMPÄRISTÖÖN LIITTYVÄ SYLLISYYS JA YLI VOIMAVAROJEN TOIMIMINEN YLEISEMPÄÄ JÄRJESTÖNUORILLA

Tähän asti olemme keskittyneet valtakunnalliseen Nuorisobarometri-aineistoon selvittäen tulevaisuususkon yhteyttä nuorten ympäristömyönteiseen käyttäytymiseen. Seuraavaksi tarkastelemme ympäristöön liittyvää syllisyyttä ja voimavarojen rajoissa toimimista. Aineistoina toimivat vuoden 2025 Nuorisobarometrin ja NUOLI-kyselyn vastaukset väittämiin ”Koen syllisyyttä siitä, etten tee tarpeeksi tekoja ympäristön eteen” ja ”Syllisyyden tunne on ajanut minut toimimaan ympäristön eteen yli voimavarojeni”. Koska ympäristö-orientoituneiden nuorten on havaittu toimivan muita useammin yli voimavarojensa (Bird ym. 2024; Veijonaho & Salmela-Aro 2022), on tutkimuskysymystä perusteltua tarkastella väestötason otoksen lisäksi valikoituneella joukolla NUOLI-aineiston muodossa. NUOLI-kyselyyn vastasivat yhteiskunnallisesti aktiiviset järjestönuoret, joista

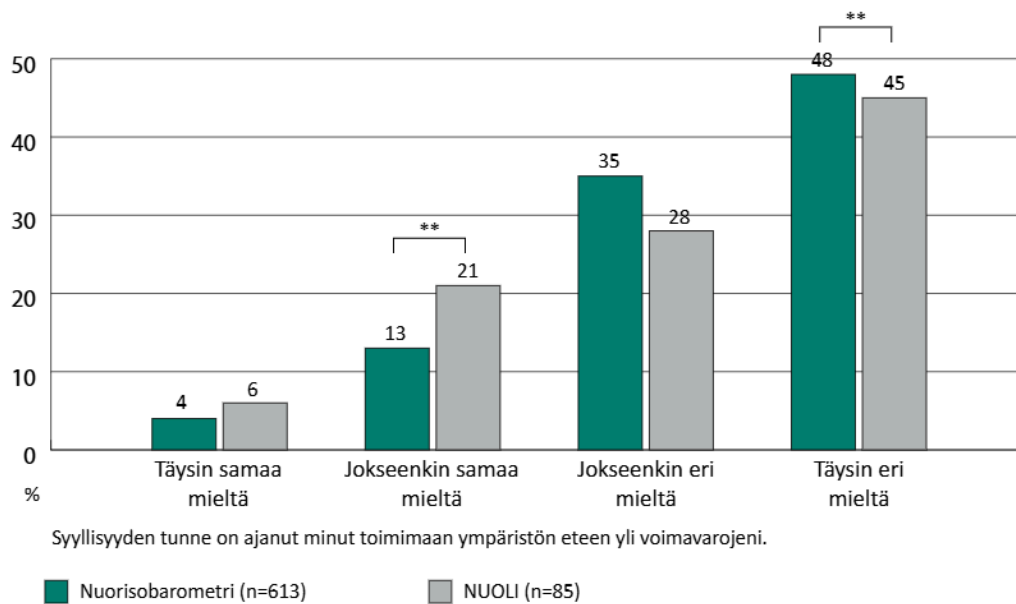
moni toimii aktiivisesti ympäristötoimien parissa. Analyysissä tarkastelimme vastausten yleisyyttä kuvaavia jakaumia sekä suoritimme ristiintaulukoinnin ja Pearsonin khiin neliö -testin.

Ympäristöön liittyvä syllisyys oli yleisempää NUOLI-aineiston vastaajien keskuudessa kuin Nuorisobarometri-vastaajilla (kuvio 1). Barometrivastaajista 36 prosenttia oli täysin eri mieltä ja 21 prosenttia joiheenkin eri mieltä väittämän ”Koen syllisyyttä siitä, etten tee tarpeeksi tekoja ympäristön eteen” kanssa. NUOLI-vastaajista 23 prosenttia oli väittämän kanssa täysin eri mieltä ja 21 prosenttia joiheenkin eri mieltä. Barometrivastaajista 16 prosenttia oli väittämän kanssa täysin samaa mieltä ja 28 prosenttia joiheenkin samaa mieltä. NUOLI-vastaajista 24 prosenttia oli täysin samaa mieltä ja 32 prosenttia joiheenkin samaa mieltä väittämän kanssa. Aineistojen välillä oli tilastollisesti merkitsevä ero ääripään vastauksissa eli täysin samaa mieltä (p=0,032) ja täysin eri mieltä (p=0,013) vastanneiden osalta.

Seuraavaksi tarkastelimme vain ympäristö-syllisyyttä kokeneiden nuorten vastauksia väittämään ”Syllisyyden tunne on ajanut minut toimimaan ympäristön eteen yli voimavarojeni”. Koska mukana olivat vain ympäristöön liittyvää

Kuvio 1. Ympäristöön liittyvän syyllisyyden yleisyys Nuorisobarometri- ja NUOLI-aineistoissa (* $p < 0,05$; ** $p < 0,001$).

Kuvio 2. Yli voimavarojen toimimisen yleisyys Nuorisobarometri- ja NUOLI-aineistossa (* $p < 0,05$; ** $p < 0,001$).

syylisyyttä kokeneet, oli otosjoukko pienempi kuin syylisyyttä koskevan väittämän kohdalla (Nuorisobarometri n=613; NUOLI n=85). Suurin osa niistä nuorista, jotka raportoivat kokeneensa ympäristöön liittyvää syylisyyttä, ei kokenut, että syylisyyden tunne olisi ajanut heitä toimimaan ympäristön eteen yli voimavarojensa (kuvio 2). Nuorisobarometri-vastaajista 48 prosenttia oli täysin eri mieltä ja 35 prosenttia jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa. NUOLI-vastaajista täysin eri mieltä väittämän kanssa oli 45 prosenttia ja jokseenkin eri mieltä 28 prosenttia. Barometrivastaajista 4 prosenttia oli puolestaan täysin samaa mieltä ja 13 prosenttia jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa. NUOLI-vastaajista 6 prosenttia oli täysin samaa mieltä ja 21 prosenttia jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa. NUOLI-vastaajista yhteensä runsas neljäsosa (27 %) raportoi toimineensa ympäristön eteen yli voimavarojensa. Khiin neliö-testin perusteella Nuorisobarometri- ja NUOLI-vastaajien välillä on tilastollisesti merkitsevä ero ($df=3$; $X^2=18,13$; $p<0,001$). Yhteiskunnallisesti aktiiviset järjestönuoret siis raportoivat useammin toimivansa ympäristötoimissa yli voimavarojensa. Aineistojen välillä oli tilastollisesti merkitsevä ero vastauksissa jokseenkin samaa mieltä ($p<0,001$) ja täysin eri mieltä ($p<0,001$) vastanneiden osalta.

POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tavoitteenamme tässä tutkimuksessa oli selvittää, millaista on 15–29-vuotiaiden suomalaisnuorten tulevaisuususkko, mitkä tekijät selittävät tulevaisuususkkoa ja millä tavoin tulevaisuususkko on yhteydessä ympäristömyönteiseen käyttäytymiseen. Lisäksi tutkimme ympäristöön liittyvän syylisyyden ja yli voimavarojen toimimisen yleisyyttä väestötasolla sekä yhteiskunnallisesti aktiivisilla järjestönuorilla.

Tämän tutkimuksen tulokset osoittivat, että nuoret suhtautuvat omaan tulevaisuuteensa maailman tulevaisuutta optimistisemmin. Ero on selkeä ja merkitsevä: 64 prosenttia nuorista suhtautui omaan tulevaisuuteensa optimistisesti, kun taas vain 18 prosenttia suhtautui maailman

tulevaisuuteen optimistisesti. Maailman tulevaisuuteen suhtautui pessimistisesti jopa 51 prosenttia vastaajista. Omaan tulevaisuuteen pessimistisesti suhtautui 17 prosenttia. Tulos täydentää aiempia löydöksiä suomalaisnuorten heikentyneestä tulevaisuususkosta (Happonen & Kiilakoski 2025) sekä vahvistaa havaintoja siitä, että mitä kauemmas omasta elämänpäiiristä siirrytään, sitä pessimistisempää on tulevaisuuteen suhtautuminen (Sitra 2025; Kiilakoski ym. 2025; Rubin 2013).

Yksilölliset taustatekijät selittävät tässä tutkimuksessa vain osan nuorten tulevaisuususkosta. Kun muuttujien vaikutusta kontrolloitiin, omaa tulevaisuutta koskevaan tulevaisuususkoon olivat merkitsevästi yhteydessä toimeentulo, poliittinen suuntautuminen, yhteiskuntaan kuuluminen ja ympäristöarvojen merkitys. Näiden lisäksi maailmaa koskevaan tulevaisuususkoon olivat yhteydessä ikä ja koulutustaso. Löydös vahvistaa aiempia havaintoja sosioekonomisen aseman merkityksestä nuorten tulevaisuususkolle (Vercammen ym. 2025). Lisäksi tulokset täydentävät näyttöä työmarkkina-aseman vaikutuksesta suomalaisnuorten tulevaisuususkoon, sillä työelämän ja opiskelujen ulkopuolella olevilla on havaittu muita nuoria heikompa tulevaisuususkkoa (Happonen & Kiilakoski 2025; Gretscher & Myllyniemi 2017).

Omaa tulevaisuutta koskeva tulevaisuususkko oli tässä tutkimuksessa yhteydessä nuorten ympäristökäyttäytymiseen niin elämäntapamuutoksen kuin yhteiskunnallisen vaikuttamisen osalta. Tosin kun muut muuttajat huomioidaan, olivat ympäristömyönteiseen käyttäytymiseen selvemmin yhteydessä yksilölliset taustatekijät, eikä tulevaisuususkko tarjonnut lisäselitystä ilmiölle. Yksilöllisistä taustatekijöistä selvin yhteys tulevaisuususkoon ja täten ympäristökäyttäytymiseen oli poliittisella suuntautumisella, toimeentulolla ja yhteiskuntaan kuulumisella. Tämän tutkimuksen tulos ei suoranaisesti vahvista aiempia havaintoja siitä, että vahva tulevaisuususkko lisää todennäköisyyttä ympäristötoimiin osallistumiselle (Nowakowska & Rönnlund 2023). Tulokset ovat kuitenkin linjassa aiemman tutkimuksen kanssa sosioekonomisen aseman (Fransberg ym. 2022) ja poliittisen suuntautumisen (Haugstad ym. 2021;

Henn, Sloam & Nunes 2021; Mannerström ym. 2020) vaikutuksesta ympäristökäyttäytymiseen.

Selvitimme tässä tutkimuksessa lisäksi nuorten kokemuksia ympäristöön liittyvästä syyllisyydestä ja siitä, eroavatko aktiivisesti järjestötoiminnassa mukana olevat nuoret voimavarojen osalta muista nuorista. Tulosten perusteella ympäristöön liittyvä syyllisyys ja yli voimavarojen toimiminen on yleisempää järjestönuorten keskuudessa. Tämä löydös tukee aiempia havaintoja siitä, kuinka vaikeat ympäristötunteet ja niihin liittyvä kuormitus painottuvat tietyissä nuorissa (Vercammen ym. 2025; Veijonaho & Salmela-Aro 2022). Kun ympäristökriisin kaltaiset uhkakuvat ovat voimakkaita, saattaa nuori toimia velvollisuuden tunnosta. Tällöin nimenomaan ympäristöorientoituneet nuoret ovat huolestuttavassa asemassa, sillä vaikeasti saavutettavien ympäristötavoitteiden edessä voi olla uupumisen riski (Bird ym. 2024). Tämän tutkimuksen tulokset alleviivaavat tarvetta kohdata ja käsitellä myös vaikeita ympäristötunteita osana nuorten ympäristötoimijuuden tukemista. Tutkimuskirjallisuudessa on perinteisesti korostettu toivon merkitystä ympäristötoimille (Pihkala, Sangervo & Jylhä 2022; Ojala 2012), mutta myös vaikeat tunteet voivat saattaa toimimaan ympäristön hyväksi (esim. Rees, Klug & Bamberg 2015). On kuitenkin tärkeää, ettei näitä vaikeita ja ristiriitaisia tunteita luoda tarkoituksellisesti toimintaan ohjaavina. Sen sijaan niitä tarkastellaan ja kohdataan, kun niitä esiintyy luonnollisena seurauksena ympäristökriisiin.

Tämän tutkimuksen vahvuutena on Nuori-sobarometri-aineiston kattava ja edustava otos (n=2312). Kahden toisiaan täydentävän aineiston avulla tutkimus tarjoaa ajankohtaisen tilannekuvan nuorten tulevaisuuskosta ja ympäristömyönteiseen käyttäytymiseen vaikuttavista tekijöistä Suomessa. NUOLI-aineiston pieni otoskoko (n=95) puolestaan rajoittaa tulosten yleistettävyyttä. Lisäksi NUOLI-kyselystä puuttunut neutraali vastausvaihtoehto on saattanut lisätä ääripäihin sijoituneiden vastaajien määrää, mikä osaltaan selittää eroja aineistojen välillä. Toimeentulo-muuttujan osalta on huomioitava, että kyseessä on vastaajan subjektiivinen arvio kotitalouden toimeentulosta.

Analyysien matalat selityssasteet puolestaan tarkoittavat, että tarkastellut muuttujat selittävät vain osan tulevaisuusksoon ja ympäristökäyttäytymiseen liittyvästä vaihtelusta. Näin ollen pimentoon jää tekijöitä, joiden vaikutusta ei tässä tutkimuksessa pystytty huomioimaan.

Tämä tutkimus osoitti, että omaan tulevaisuuteen suhtaudutaan maailman tulevaisuutta optimistisemmin ja että yksilölliset taustatekijät, erityisesti toimeentulo, poliittinen suuntautuminen ja yhteiskuntaan kuuluminen, ovat yhteydessä sekä tulevaisuusksoon että ympäristömyönteiseen käyttäytymiseen. Lisäksi tulosten perusteella ympäristöön liittyvä syyllisyys ja yli voimavarojen toimiminen korostuvat järjestönuorilla. Ilmiöiden tarkempaan ymmärtämiseen tarvitaan kuitenkin yksityiskohtaisempaa jatko-tutkimusta. Erityisen tärkeää olisi selvittää tarkemmin mekanismeja sosioekonomisen aseman ja yhteiskuntaan kiinnittymisen vaikutuksesta nuorten tulevaisuusksoon ja ympäristötoimijuuteen. Ilmiön ymmärtämiseksi tulisi lisäksi ottaa huomioon, mitkä muut tämän tutkimuksen ulkopuolelle jääneet tekijät, kuten vanhempien rooli, vertaissuhteiden merkitys, sosiaalinen media ja vähemmistöasema, voivat olla yhteydessä nuorten ympäristömyönteiseen käyttäytymiseen. Nuorten hyvinvoinnin tukemisen kannalta on myös olennaista jatkaa tutkimusta siitä, miten vaikeita ympäristötunteita voidaan kohdata ja käsitellä tavalla, jolla nuorten on mahdollista ylläpitää toivo ja toimintakykyä.

Koska tulevaisuuskso voi toimia voimavarana, joka auttaa käsittelemään ja sietämään epävarmuuksia ja stressiä (Sun, Shek & Merrick 2012), on merkityksellistä ymmärtää, mitkä tekijät ylläpitävät ja vahvistavat nuorten tulevaisuusksoa. Samanaikaisesti ympäristökriisillä on tutkitusti vaikutus nykynuorten tulevaisuuteen (Vercammen ym. 2025). Siksi on tärkeää saada tietoa siitä, miten nuorten tulevaisuuskso, ympäristötoimijuus ja ympäristökriisiin liittyvät vaikeat tunteet linkittyvät toisiinsa. Yksilöllisten taustatekijöiden yhteyttä tulevaisuusksoon selvittäneissä tuloksissa korostuivat taloudellisen turvan ja yhteiskuntaan kuulumisen merkitys

tulevaisuuskon säilyttämiselle. Tulosten perusteella nuoriso- ja kasvatusalan ammattilaisten sekä järjestötoimijoiden tulisikin huomioida erityisesti matalan tulotason perheistä tulevat sekä heikosti yhteiskuntaan kiinnittyneet nuoret. Nuorten osallisuutta on tuettava lisäämällä aitoja mahdollisuuksia vaikuttaa ja osallistua ympäristöä koskevaan päätöksentekoon. Näin pystytään tukemaan ympäristökriisin keskellä elävien nuorten kestävää toimijuutta, joka on olennaista oikeudenmukaisen kestävyysmurroksen edistämisessä.

KIRJOITTAJIEN TYÖNJAKO JA TEKÖÄLYN HYÖDYNTÄMINEN

Vastuualueet jakautuivat kirjoittajien välillä seuraavasti:

- Tutkimuksen ideointi: SL, KS, LM
- Osallistuminen barometrin kysymyspatteriston kommentointiin: SL, KS, LM, AH
- Tilastolliset analyysit: LM, KS
- Tulosten tulkinta ja käsikirjoituksen kirjoittaminen: LM, syllisyyden ja voimavarojen kokemuksista AH
- Tekstin muokkaus: LM, KS, SL, AH

Tässä artikkelissa tekoälyä on hyödynnetty seuraavalla tavalla:

- DeepL Translate: käännöstyökalua käytettiin avuksi tiedonhankinnassa kääntämällä tutkimuskirjallisuuden yksittäisiä kohtia englannista suomeen.
- Dimensions Research GPT: työkalua käytettiin tiedonhankinnan tukena esittämällä tarkentavia kysymyksiä luettujen artikkeleiden sisällöstä.
- Keenious: työkalua käytettiin apuna tiedonhankinnassa sopivien lähteiden löytämiseen. Lopullinen vastuu lähteiden lukemisesta, valinnasta ja hyödyntämisestä oli kirjoittajilla.
- Microsoft Copilot: työkalua käytettiin avuksi tutkimusprosessin eri vaiheissa. Tiedonhankinnassa kysyttiin tarkentavia kysymyksiä luettujen artikkeleiden sisällöstä ja relevanttien käsitteiden määritelmistä.

Kirjoittajat vastasivat siitä, mitä sisältöjä hyödynnettiin ja miten. Lisäksi työkalua hyödynnettiin analyysimenetelmien ohje-materiaalien ymmärtämiseen tarkentavia kysymyksiä esittämällä. Kirjoittajat vastasivat analyysin suorittamisesta.

- Microsoft Word: sovelluksen tarkistus-toimintoja (oikeinkirjoitus ja kielioppi) käytettiin läpi työskentelyn kielenhuoltoon eli oman tekstin parantamiseen ja luettavuuteen. Kirjoittajat olivat kuitenkin vastuussa tekstin muokkauksesta, ehdotusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä sekä lopullisesta versiosta.

LÄHTEET

- Aalto, Hanna-Kaisa (2025) Antisipaatio. Topi – Tulevaisuudentutkimuksen oppimateriaalit. Turku: Turun yliopisto, Tulevaisuudentutkimuksen tutkimuskeskus. <https://tulevaisuus.fi/tulevaisuudentutkimus/ennakointi/antisipaatio/> (Viitattu 1.12.2025.)
- Alamgir, Wasim & Shan, Hina (2023) The Multifaceted Consequences of Climate Change on Human Health. *Life and Science* 4 (1), 2. <https://doi.org/10.37185/343>
- Balundė, Audra & Perlaviciute, Goda & Truskauskaitė-Kunevičienė, Inga (2020) Sustainability in Youth: Environmental Considerations in Adolescence and Their Relationship to Pro-environmental Behavior. *Frontiers in Psychology* 11, 582920. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.582920>
- Bird, Lucy H. & Thomas, Emma F. & Wenzel, Michael & Lizzio-Wilson, Morgana (2024) Thinking about the future: Examining the exacerbating and attenuating factors of despair-induced climate burnout. *Journal of Environmental Psychology* 98, 102382. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2024.102382>
- Catalano, Richard F. & Berglund, M. Lisa & Ryan, Jean A. M. & Lonczak, Heather S. & Hawkins, J. David (2004) Positive Youth Development in the United States: Research Findings on Evaluations of Positive

- Youth Development Programs. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 591 (1), 98–124. <https://doi.org/10.1177/0002716203260102>
- Clayton, Susan D. & Pihkala, Panu & Wray, Britt & Marks, Elizabeth (2023) Psychological and Emotional Responses to Climate Change among Young People Worldwide: Differences Associated with Gender, Age, and Country. *Sustainability* 15 (4), 3540. <https://doi.org/10.3390/su15043540>
- Fransberg, Malin & Honkatukia, Päivi & Selin, Arla & Pienimäki, Mari (2022) Tytöt ja pojat ympäristötoimijoina: ekofeministisiä ja intersektionaalisia tulkintoja. Teoksessa Tomi Kiilakoski (toim.) *Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021*. Helsinki: valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura & opetus- ja kulttuuriministeriö, 137–154.
- Fukuda, Miki & Zusman, Eric (2024) Meaningful Youth Engagement in Sustainability Processes in Japan and Finland: A Comparative Assessment. *Sustainability* 16 (15), 6415–6415. <https://doi.org/10.3390/su16156415>
- Gretschel, Anu & Myllyniemi, Sami (2017) *Työtä, koulutus- tai harjoittelupaikkaa ilman olevien nuorten käsityksiä tulevaisuudesta, demokratiasta ja julkisista palveluista –Nuorisobarometrin aineistonkeruu*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. <https://nuorisotutkimus.fi/tutkimus/tutkimushankkeet/nuorisobarometrin-erillisnayteenet/> (Viitattu 18.12.2025.)
- Happonen, Konsta & Kiilakoski, Tomi (2025) *Nuoruuden kolme vuosikymmentä. Nuorisobarometri 2024*. Helsinki: valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura & opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Haugestad, Christian A. & Skauge, Anja Duun & Kunst, Jonas R. & Power, Séamus A. (2021) Why do youth participate in climate activism? A mixed-methods investigation of the #FridaysForFuture climate protests. *Journal of Environmental Psychology* 76, 101647. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2021.101647>
- Henn, Matt & Sloam, James & Nunes, Ava P. N. (2021) Young cosmopolitans and environmental politics: how postmaterialist values inform and shape youth engagement in environmental politics. *Journal of Youth Studies* 25 (6), 709–729. <https://doi.org/10.1080/13676261.2021.1994131>
- Hickman, Caroline & Marks, Elizabeth & Pihkala, Panu & Clayton, Susan & Lewandowski, R. Eric & Mayall, Elouise E. & Wray, Britt & Mellor, Catriona & van Susteren, Lise (2021) Climate anxiety in children and young people and their beliefs about government responses to climate change: A global survey. *The Lancet. Planetary health* 5 (12), e863–e873. [https://doi.org/10.1016/S2542-5196\(21\)00278-3](https://doi.org/10.1016/S2542-5196(21)00278-3)
- Hirvilampi, Tuuli & Laine, Sofia & Ojala, Satu (2022) Ekososiaaliset, talousmyönteiset ja vastustajat: nuorten jakolinjat suhteessa kestäväin kehityksen tavoitteisiin. Teoksessa Tomi Kiilakoski (toim.) *Kestävää tekoa: Nuorisobarometri 2021*. Helsinki: valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura & opetus- ja kulttuuriministeriö, 169–188.
- Hoffmann, Christin & Hoppe, Julia A. & Ziemann, Niklas (2022) Who has the future in mind? Gender, time perspectives, and pro-environmental behaviour. *Environmental Research Letters* 17 (10), 104026. <https://doi.org/10.1088/1748-9326/ac9296>
- Hyry, Jaakko (2019) *Kansalaiskysely ilmastonmuutoksen herättämistä tunteista ja niiden vaikutuksista kestäviin elämäntapoihin*. Helsinki: Sitra. <https://media.sitra.fi/2019/08/21153439/ilmastotunteet-2019-kyselytutkimuksen-tulokset.pdf> (Viitattu 12.12.2025.)
- IPCC (2022) *Climate Change 2022 – Impacts, Adaptation and Vulnerability: Working Group II Contribution to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009325844>
- Kestilä, Laura & Karvonen, Sakari (2025) *Väestön terveys- ja hyvinvointikatsaus 2025: Ratkaisuja*

- kestävän yhteiskunnan rakentamiseen. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/handle/10024/150756> (Viitattu 1.12.2025.)
- Kiilakoski, Tomi & Laine, Riku (2022) Tilasto-osio. Teoksessa Tomi Kiilakoski (toim.) *Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021*. Helsinki: valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura & opetus- ja kulttuuriministeriö, 9–91.
- Kiilakoski, Tomi & Laine, Sofia & Arkkila, Sarella & Horsmanheimo, Alisa & Sariola, Aaro & Happonen, Konsta (2025) Nuorten ympäristötoimijuus, tulevaisuususkko ja tutkijoiden kanssa käytävä vuoropuhelu. *Futura* 1/2025, 19–30.
- Korhonen, Mari & Kallio, Johanna & Varpanen, Jan & Saari, Antti (2023) Ekologisen kestävyden utopiat lukionuorten tulevaisuuskuvissa. *Ainedidaktiikka* 7 (2), 25–47. <https://doi.org/10.23988/ad.120992>
- Korkalainen, Emmi & Lassander, Maarit & Blom, Henrietta (2025) *Nuorten arvot ulko- ja turvallisuuspolitiikassa: Käyttätutkimustieteellinen katsaus suomalaisten nuorten arvoihin*. Helsinki: valtioneuvoston kanslia. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-121-6>
- Lenton, Timothy M. & Xu, Chi & Abrams, Jesse F. & Ghadiali, Ashish & Loriani, Sina & Sakschewski, Boris & Zimm, Caroline & Ebi, Kristie & Dunn, Robert R. & Svenning, Jens-Christian & Scheffer, Marten (2023) Quantifying the human cost of global warming. *Nature sustainability* 6 (10), 1237–1247. <https://doi.org/10.1038/s41893-023-01132-6>
- Mannerström, Rasmus & Muotka, Joona & Leikas, Sointu & Lönnqvist, Jan-Erik (2020) Hyvin toimeentuleva, terve ja suvaitseminen – Suomalaisten nuorten poliittiset ideologiat asenneprofileina tarkasteltuna. *Politiikka* 62 (1), 9–32. <https://doi.org/10.37452/politiikka.83247>
- Meyer, Andrew (2015) Does education increase pro-environmental behavior? Evidence from Europe. *Ecological Economics* 116, 108–121. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2015.04.018>
- Miller, Riel (toim.) (2018) *Transforming the Future: Anticipation in the 21st Century*. Oxford: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781351048002>
- Myllyniemi, Sami & Kiilakoski, Tomi (2019) Tilasto-osio. Teoksessa Elina Pekkarinen & Sami Myllyniemi (toim.) *Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla. Nuorisobarometri 2018*. Helsinki: valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusverkosto & opetus- ja kulttuuriministeriö, 9–112.
- Nowakowska, Iwona & Rönnlund, Michael (2023) Future of nature, our future: A pre-registered report on future time perspective, social value orientation, and pro-environmental outcomes based on data from Poland and Sweden. *Frontiers in Psychology* 14, 1217139. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1217139>
- Ogunbode, Charles A. & Doran, Rouven & Hanss, Daniel & Ojala, Maria & Salme-la-Aro, Katariina & van den Broek, Karlijn L. & Bhullar, Navjot & Aquino, Sibele D. & Marot, Tiago A. & Schermer, Julie A. & Włodarczyk, Anna & Lu, Su & Jiang, Feng & Maran, Daniela A. & Yadav, Radha & Ardi, Rahkman & Chegeni, Razieh & Ghanbarian, Elahe ... & Karasu, Mehmet (2022) Climate anxiety, wellbeing and pro-environmental action: correlates of negative emotional responses to climate change in 32 countries. *Journal of Environmental Psychology* 84, 101887. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2022.101887>
- Ojala, Maria (2012) Hope and climate change: The importance of hope for environmental engagement among young people. *Environmental Education Research* 18 (5), 625–642. <https://doi.org/10.1080/13504622.2011.637157>
- Pihkala, Panu (2022a) Toward a Taxonomy of Climate Emotions. *Frontiers in Climate* 3, 738154. <https://doi.org/10.3389/fclim.2021.738154>
- Pihkala, Panu (2022b) The Process of Eco-Anxiety and Ecological Grief: A Narrative Review and a New Proposal. *Sustainability* 14 (24), 16628. <https://doi.org/10.3390/su142416628>
- Pihkala, Panu & Sangervo, Julia & Jylhä, Kirsti

- M. (2022) Nuorten ilmastoahdistus ja ympäristötunteet. Teoksessa Tomi Kiilakoski (toim.) *Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021*. Helsinki: valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura & opetus- ja kulttuuriministeriö, 95–116.
- Piispa, Mikko & Kiilakoski, Tomi & Ojajärvi, Anni (2021) Mikä ilmastoliike? Nuorten ilmastoaktivistien poliittinen toimijuus ja ilmastokeskustelut. *Nuorisotutkimus* 39 (2), 8–26.
- Poussa, Lilli & Rekola, Sanna & Tähkää, Otto (2025) *Ennakointikatsaus: Mitä jos nuoret menettävät uskonsa tulevaisuuteen?* Helsinki: Sitra. <https://www.sitra.fi/julkaisut/ennakointikatsaus-mita-jos-nuoret-menettavat-uskonsa-tulevaisuuteen/> (Viitattu 1.12.2025.)
- Pölkki, Pirjo & Hämäläinen, Juha & Vornanen, Riitta (2018) Nuorten tulevaisuusorientaation tukeminen epävarmuuksien aikana. Teoksessa Johanna Lamintakanen & Sanna Laulainen (toim.) *Kohti vaikuttavaa päätöksentekoa ja johtamista hyvinvointipalveluissa*. Kuopio: University of Eastern Finland, 161–187.
- Rantanen, Mika & Karpechko, Alexey Y. & Lipponen, Antti & Nordling, Kalle & Hyvärinen, Otto & Ruosteenoja, Kimmo & Vihma, Timo & Laaksonen, Ari (2022) The Arctic has warmed nearly four times faster than the globe since 1979. *Communications Earth & Environment* 3 (1), 1–10. <https://doi.org/10.1038/s43247-022-00498-3>
- Rees, Jonas H. & Klug, Sabine & Bamberg, Sebastian (2015) Guilty conscience: Motivating pro-environmental behavior by inducing negative moral emotions. *Climatic Change* 130 (3), 439–452. <https://doi.org/10.1007/s10584-014-1278-x>
- Richardson, Katherine & Steffen, Will & Lucht, Wolfgang & Bendtsen, Jørgen & Cornell, Sarah E. & Donges, Jonathan F. & Drüke, Markus & Fetzer, Ingo & Bala, Govindasamy & von Bloh, Werner & Feulner, Georg & Fiedler, Stephanie & Gerten, Dieter & Gleeson, Tom & Hofmann, Matthias & Huiskamp, Willem & Kummu, Matti & Mohan, Chinchu & Nogués-Bravo, David ... & Rockström, Johan (2023) Earth beyond six of nine planetary boundaries. *Science Advances* 9 (37), eadh2458. <https://doi.org/10.1126/sciadv.adh2458>
- Ripple, William J. & Wolf, Christopher & Gregg, Jillian W. & Rockström, Johan & Mann, Michael E. & Oreskes, Naomi & Lenton, Timothy M. & Rahmstorf, Stefan & Newsome, Thomas M. & Xu, Chi & Svenning, Jens-Christian & Pereira, Cássio Cardoso & Law, Beverly E. & Crowther, Thomas W. (2024) The 2024 state of the climate report: Perilous times on planet Earth. *BioScience* 74 (12), 812–824. <https://doi.org/10.1093/biosci/biae087>
- Rubin, Anita (2013) Hidden, inconsistent, and influential: Images of the future in changing times. *Futures: the Journal of Policy, Planning and Futures Studies* 45, S38–S44. <https://doi.org/10.1016/j.futures.2012.11.011>
- Ruosteenoja, Kimmo & Jylhä, Kirsti (2021) Projected climate change in Finland during the 21st century calculated from CMIP6 model simulations. *Geophysics* 56 (1), 39–69.
- Saari, Kari & Lötjönen, Katja (2022) Mitkä keinot vaikuttavat ympäristö- ja ilmastoasioissa? Nuorten vaikuttamiskeinojen orientaatiotyypit ja niiden erityispiirteet. Teoksessa Tomi Kiilakoski (toim.) *Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021*. Helsinki: valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura & opetus- ja kulttuuriministeriö, 117–135.
- Sakschewski, Boris & Caesar, Levke & Andersen, Lauren & Bechthold, Max & Bergfeld, Lotta & Beusen, Arthur & Billing, Maik & Bodirsky, Benjamin L. & Botsyun, Svetlana & Dennis, Donovan & Donges, Jonathan F. & Dou, Xinyu & Eriksson, Axel & Fetzer, Ingo & Gerten, Dieter & Häyhä, Tiina & Hebden, Sophie & Heckmann, Tim & Heilemann, Adrian ... & Rockström, Johan (2025) Planetary Health Check 2025: A Scientific Assessment of the State of the Planet. Potsdam: Potsdam Institute for Climate Impact Research (PIK). <https://doi.org/10.48485/pik.2025.017>

- Schultz, P. Wesley & Kaiser, Florian (2012) Promoting pro-environmental behavior. Teoksessa Susan Clayton (toim.) *The Oxford Handbook of Environmental and Conservation Psychology*. Oxford: Oxford University Press, 556–580.
- Sitra (2025) *Tulevaisuusbarometri 2025: Luottamus tulevaisuuteen koetuksella*. SITRAn selvityksiä, 246. Helsinki: Sitra. <https://www.sitra.fi/julkaisut/tulevaisuusbarometri-2025/> (Viitattu 18.12.2025.)
- Skeirytė, Agnė & Krikštolaitis, Ričardas & Liobikienė, Genovaitė (2022) The differences of climate change perception, responsibility and climate-friendly behavior among generations and the main determinants of youth's climate-friendly actions in the EU. *Journal of Environmental Management* 323, 116277. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2022.116277>
- Sloam, James & Pickard, Sarah & Henn, Matt (2022) 'Young People and Environmental Activism: The Transformation of Democratic Politics.' *Journal of Youth Studies* 25 (6), 683–691. <https://doi.org/10.1080/13676261.2022.2056678>
- Snyder, Charles R. (2000) The Past and Possible Futures of Hope. *Journal of Social and Clinical Psychology* 19 (1), 11–28. <https://doi.org/10.1521/jscp.2000.19.1.11>
- Snyder, Charles R. (2002) Hope Theory: Rainbows in the Mind. *Psychological Inquiry* 13 (4), 249–275. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1304_01
- Steg, Linda & Vlek, Charles (2009) Encouraging pro-environmental behaviour: An integrative review and research agenda. *Journal of Environmental Psychology* 29 (3), 309–317. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2008.10.004>
- Sun, Rachel C. F. & Shek, Daniel T. L. & Merrick, Joav (2012) Beliefs in the Future as a Positive Youth Development Construct: A Conceptual Review. *The Scientific World Journal* 2012 (1), 1–8. <https://doi.org/10.1100/2012/527038>
- Taurinen, Janina & Vesterinen, Veli-Matti & Veijonaho, Salla & Siponen, Joula & Riuttanen, Laura & Ruuskanen, Taina (2024) Climate change competencies from perspective of Finnish youth. *Journal of Youth Studies* 28, 1–20. <https://doi.org/10.1080/13676261.2024.2343724>
- Valtioneuvosto (2024) *Tulevaisuusselonteon 1. osan strateginen toimintaympäristöanalyysi*. Valtioneuvoston julkaisuja 2024:54. Helsinki: valtioneuvosto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-553-5>
- Veijonaho, Salla & Ojala, Maria & Hietajärvi, Lauri & Salmela-Aro, Katariina (2024) Profiles of climate change distress and climate denialism during adolescence: A two-cohort longitudinal study. *International Journal of Behavioral Development* 48 (2), 103–112. <https://doi.org/10.1177/01650254231205251>
- Veijonaho, Salla & Salmela-Aro, Katariina (2022) Nuoret ja Ilmastonmuutos - ilmastonmuutokseen liittyvät lukiolaisnuorten hyvinvointi- ja toimintaprofiilit. *Psykologia* 57 (4), 313–330. <https://doi.org/10.62443/psykologia.v57i4.110981>
- Vercammen, Ans & Wray, Britt & Crider, Yoshika S. & Belkin, Gary & Lawrance, Emma L. (2025) Psychological impacts of climate change on US youth. *Proceedings of the National Academy of Sciences - PNAS* 122 (16), e2311400122. <https://doi.org/10.1073/pnas.2311400122>
- Ympäristöministeriö (2023) *Ilmastobarometri 2023*. Helsinki: ympäristöministeriö. <https://ym.fi/ilmastobarometri> (Viitattu 1.12.2025.)
- Zeier, Peter & Lange, Florian & Rowland, Zarah & Wessa, Michèle & Wenzel, Mario (2025) A glimmer of hope: Pro-environmental behavior increases positive emotions after confrontation with environmental threat. *Journal of Environmental Psychology* 103, 102575. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2025.102575>
- Zhou, Wenyu & Leung, L. Ruby & Lu, Jian (2024) Steady threefold Arctic amplification of externally forced warming masked by natural variability. *Nature Geoscience* 17 (6), 508–515. <https://doi.org/10.1038/s41561-024-01441-1>

LIITE A. NUORISOBAROMETRI-AINEISTON VASTAAJIEN TAUSTATIEDOT

Muuttuja		n	%
Sukupuoli	Mies	1171	51
	Nainen	1076	47
	Muu	46	2
Ikäryhmä	15–19	784	34
	20–24	699	30
	25–29	829	36
Ammatti	Koululainen tai opiskelija	1280	56
	Palkkatyössä	708	31
	Yrittäjä	47	2
	Työtön	152	7
	Vanhempainvapaalla	36	2
	Ase- tai siviilipalveluksessa	26	1
	Tekee jotain muuta	45	2
Koulutustausta	Ylioppilastutkinto	1173	74
	Ammatillinen perustutkinto	364	23
	AMK-tutkinto	18	1
	Yliopistotutkinto	37	2
Tämänhetkinen opiskelupaikka	En opiskele	824	36
	Peruskoulu	167	7
	TUVA	16	1
	Lukio	374	16
	Ammattikoulu	167	7
	AMK	251	11
	Yliopisto	461	20
	Joku muu	40	2
Koettu toimeentulo	1 Heikosti toimeentuleva	113	5
	2	162	7
	3	286	13
	4	279	12
	5 Keskituloinen	476	21
	6	194	9
	7	240	11
	8	232	10
	9	106	5
	10 Hyvin toimeentuleva	160	7
Poliittinen suuntautuminen	1 Vasemmisto	376	17
	2	523	23
	3	734	33
	4	385	17
	5 Oikeisto	243	11
Ympäristöarvojen merkitys	1 Ympäristöarvoja korostava	662	29
	2	761	34
	3	551	24
	4	191	8
	5 Ei ympäristöarvoja korostava	110	5
Arvoulottuvuus	1 Arvoliberaali	606	27
	2	558	25
	3	742	33
	4	206	9
	5 Arvokonservatiivi	139	6
Yhteiskuntaan kuuluminen	1 Erittäin löyhästi	67	3
	2 Melko löyhästi	121	5
	3 En kiinteästi eikä löyhästi	370	16
	4 Melko kiinteästi	909	40
	5 Erittäin kiinteästi	806	36

Elämä paineiden ja odotusten kanssa helpottuu, kun ympäröi itsensä oikeanlaisilla ihmisillä. Minulle sellaisia ovat ihmiset, jotka antavat minulle tilaa olla oma itseni, eivät odota minulta liikaa ja joiden kanssa on tilaa tehdä virheitä. Kun olen tällaisten ihmisten kanssa, mieleni hiljenee.

Jenni Bagge

VÄHEMMISTÖIHIN IDENTIFIOITUVAT NUORET JA KOULUTUKSEEN KYTKEYTYVÄT TAVOITTEET JA ODOTUKSET

ANNE-MARI SOUTO & HANNA NUUTINEN

TIIVISTELMÄ

Artikkelimme tarkastelee vuoden 2025 Nuorisobarometrin aineiston pohjalta vähemmistöihin identifioituviin 15–29-vuotiaisiin nuoriin ulkoapäin kohdistettuja koulutuksellisia odotuksia sekä heidän itsensä asettamia koulutuksellisia tavoitteita. Tutkimme kvantitatiivisen analyysin keinoin sellaisten nuorten kokemuksia, jotka identifioituvat vähemmistöön etnisyyden, ihonvärin, neuroepätyypillisyyden, sukupuoli-identiteetin tai seksuaalisen suuntautumisen perusteella. Tulokset osoittavat, että tarkasteltuihin vähemmistöihin identifioituvien nuorten kokemat perheen ja koulun heihin kohdistamat koulutukselliset odotukset paitsi poikkeavat muista nuorista myös eriytyvät vähemmistöryhmittäin. Tuloksemme muistuttavat siitä, että vähemmistöasemalla on yhteiskunnallisena asemoitumisena väliä nuorten kiinnittymisessä yhteiskuntaan koulutuksen kautta. Jos ja kun vähemmistöihin kuuluvien nuorten kouluttautumisesta ollaan kiinnostuneita, ei näitä asemoitumisia ja niihin sidoksissa olevia monen suuntaisia odotuksia voida tässä keskustelussa ohittaa.

Asiasanat: vähemmistöt, koulutustavoitteet, nuoret, perheet, yhdenvertaisuus

JOHDANTO

Suomalaisten nuorten laskevat oppimistulokset ja koulutustaso ovat herättäneet julkista keskustelua ja huolta (esim. Yle 2023). Niitä on pidetty riskinä suomalaisten menestymiselle globaalissa kilpailussa. Tämä osaamistason lasku koskettaa erilaisia ryhmiä eri tavoin. PISA-tutkimuksissa huomio on kiinnittynyt tyttöjen ja poikien väliin osaamiseroihin. Huolta on herättänyt myös sosioekonomisen aseman sekä maahanmuuttotoustan yhteys heikompiin oppimistuloksiin (Hiltunen ym. 2023; Lahelma, Lappalainen & Kurki 2020). Harvemmin on sen sijaan puhuttu siitä, miten erilaiset nuoret heihin kohdistuvat koulutukselliset odotukset kokevat.

Keskusteltaessa nuorten taustan merkityksestä niin koulutukseen kiinnittymisessä kuin koulutuksellisisa tavoitteissa tausta ymmärretään usein erilaisina resursseina. Tässä tutkimuksessa nuoren sosiaalinen ja kulttuurinen ympäristö käsitetään ennen kaikkea sinä nuorten toimintahorisonttia

rakentavana kontekstina (Hodkinson & Sparkes 1997), joka suuntaa nuoriin erilaisia koulutuksellisia toiveita, käsityksiä ja vaatimuksia ja jonka osana nuoret rakentavat myös omaa ymmärrystään itselle ja itsensä kaltaisille nuorille mahdollisista koulutuksellisista tavoitteista. Kyse on niin laajemman yhteiskunnan kuin koulun ja perheenkin asettamista odotuksista ja toiveista.

Tässä artikkelissa kiinnitämme huomion vuoden 2025 Nuorisobarometrin aineiston avulla sellaisiin 15–29-vuotiaisiin nuoriin, jotka kokevat kuuluvansa johonkin vähemmistöön. Tarkastelemme kvantitatiivisen analyysin keinoin, miten vähemmistöasemaan identifioituminen on yhteydessä sekä nuorten itsensä asettamiin koulutuksellisiin tavoitteisiin että heihin ulkoapäin kohdistettuihin (tässä erityisesti perheen ja koulun) koulutuksellisiin odotuksiin. Tutkimme sellaisten nuorten kokemuksia, jotka identifioituvat vähemmistöön etnisyyden, ihonvärin (esim. tumma iho), neuroepätyypillisyyden, sukupuoli-identiteetin tai seksuaalisen suuntautumisen

perusteella. Perustelemme rajausta paitsi aiem-
malla tutkimuskirjallisuudella (Lehtonen 2023;
Pesonen ym. 2023; Souto 2022) myös esimerkiksi
opiskelijajärjestöjen esittämällä kritiikillä näihin
eroihin kiinnittyvistä normatiivisuuksista ja siitä,
kuinka niistä poikkeamista ei tunnisteta nuorten
koulutukseen liittyvien kysymysten ja haasteiden
yhteydessä (esim. Häyhä 2024). Lisäksi, kuten
Nuorisobarometrin tilasto-osio osoittaa, vähem-
mistöasemaan liittyvät kokemukset kytkeytyvät
läheisesti syrjäintäkokemuksiin (ks. alaluku Syr-
jäintäkokemukset). Tällaisilla kokemuksilla voi
olla merkittävä rooli yksilön koulutuspolkuun ja
opiskeluyhteisöön kiinnittymisessä (Souto 2022).
Tästä huolimatta ne jäävät usein marginaaliin
julkisessa keskustelussa, kun tarkastelun kohteena
on osaamistason lasku tai oppimistulosten heik-
keneminen.

TOIMINTAHORISONTTI JA NUOREN KOULUTUKSELLISTEN TAVOITTEIDEN JA ODOTUSTEN RAKENTUMINEN

Tämän artikkelin käsitteellisenä virittäjänä on
toiminut Phil Hodkinsonin ja Andrew Sparke-
sin (1997) ymmärrys nuorten koulutuksellisten
tavoitteiden, mahdollisuuksien ja odotusten
muodostumisesta osana kunkin nuoren toimin-
tahorisonttia (*horizon for action*). Hodkinsonin
ja Sparkesin mukaan yksilöiden koulutuksellinen
urapolku rakentuu aina suhteessa yksilölliseen
toimintahorisonttiin, jonka voi nähdä sinä ”are-
nana”, jossa yksilöiden toiminta ja suunnanotot
tapahtuvat tiettyjen resurssien ja rajoitusten oh-
jaamina (Varjo, Holmberg & Kalalahti 2019;
Souto 2022; Toiviainen 2019). Käsite kyseen-
alaistaa ajatuksen nuorista vapaina, omannä-
köisten koulutuksellisten valintojen tekijöinä;
se pikemminkin korostaa, että nuorten koulutusta
koskevat valinnat ja tavoitteenasettelut eivät ra-
kennu vain yksilöllisten ominaisuuksien, vah-
vuuksien tai rationaalisen ajattelun seurauksena,
vaan niihin vaikuttavat merkittävästi myös monet
yhteiskunnalliset tekijät ja olosuhteet. Nuoren
sosiaaliset verkostot, harrastukset, perheen so-
sioekonominen asema, alueellisuus, sukupuoli ja

etnisyys voivat kaikki olla merkityksellisiä nuoren
toimintahorisonttia rajaavia tai sitä laajentavia
tekijöitä (Tolonen & Aapola-Kari 2021).

Perheen merkitys nuoren kouluttautumisessa
ja koulutuspolun rakentumisessa on tutkimuskel-
lisesti kiistaton. Perhe on usein se ympäristö, jossa
sekä tietoisesti että tiedostamatta arkisen jatku-
vuuden, tuttuuden ja turvallisuuden kautta syn-
tyvät ja vahvistuvat nuoren käsitykset siitä, missä
hän on hyvä, mihin hänestä on sekä mitä häneltä
odotetaan, hyväksytään ja jopa vaaditaan (Hod-
kinson & Sparkes 1997). Etnisiin vähemmistöi-
hin kuuluvien nuorten osalta aiempi tutkimus
sekä Suomessa että kansainvälisesti on osoittanut,
että maahanmuuttotaukaiset perheet (joihin kuu-
luvia nuoria voimme olettaa olevan aineistomme
vastaajajoukossa) vaikuttavat asettavan jälkeläi-
silleen korkeita koulutustavoitteita (Kalahti ym.
2019). Taustalla on usein toive perheen ja yksilön
sosiaalisen aseman vahvistumisesta, niin suhteessa
yhteiskuntaan kuin omaan etniseen yhteisöönkin.
Vastaavista odotuksista kertovat myös tutkimuk-
set, jotka ovat kohdistuneet ulkonäöltään, eten-
kin ihonväritään, vähemmistöön identifioituihin
opiskelijoihin, joista osa kokee kuuluvansa myös
etniseen vähemmistöön (Souto & Lappalainen
2024). Tutkimusten mukaan erityisesti tilantees-
sa, jossa huoltajille suomalainen koulutusjärjes-
telmä on tuntematon, ovat edellä mainittuihin
vähemmistöihin kuuluvat nuoret jääneet melko
yksin koulutukseen liittyvien haasteiden kans-
sa (mt.; Jahnukainen, Kalalahti & Kivirauma
2019). Haasteet voivat oppimisen ja opiskelun
lisäksi liittyä koulussa kohdattuun syrjintään ja
arkiseen rasismiin – myös siksi, että nuoret eivät
useinkaan halua kuormittaa vanhempiaan näillä
ikävillä kokemuksilla (Rastas 2007; Souto 2022).

Ei-heteroseksuaalisiin ja transnuoriin kohdis-
tunut tutkimus on osoittanut, että vanhempien
suhtautuminen lapsensa seksuaaliseen suuntau-
tumiseen ja sukupuoli-identiteettiin sekä heidän
avoimuutensa keskustella näistä aiheista lastensa
kanssa ovat yhteydessä paitsi näiden seikkojen
osalta lapsille annettuun tukeen myös siihen,
miten nuori kiinnittyy koulutukseen ja saa tukea
koulukiusaamisen käsittelyyn sekä minkä verran

vanhemmat ylipäänsä vaativat ja edistävät nuoren oikeuksia ja inklusiivisempaa koulukulttuuria (Alanko 2014; Hendriks ym. 2024; Sares-Jäske ym. 2024). Kotimaisen tutkimuksen mukaan (Lehtonen 2023) sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvilla nuorilla kuitenkin on usein heikompi keskusteluyhteys vanhempiensa kanssa kuin cis- ja heteronuurilla (ks. myös Jokela ym. 2020). Lisäksi monet näihin vähemmistöihin kuuluvat nuoret ovat kohdanneet vanhempiensa taholta odotuksia salata seksuaalinen suuntautumisensa tai sukupuoli-identiteettinsä ympäristöltään, sillä vanhemmat voivat kokea sateenkaarevuuden sosiaalisesti leimaavaksi (Taavetti, Alanko & Heikkinen 2015). Jukka Lehtosen (2018, 2023) mukaan huoltajien asennoitumisella näihin teemoihin on merkitystä myös nuorten koulutusta koskeviin tavoitteisiin ja valintoihin. Vaikka sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvat nuoret voivat toisaalta hyvin tietoisestikin haastaa koulutus- ja työmarkkinoiden sukupuolijakoa, he saattavat kuitenkin myös jättää hakematta sukupuolelleen epätyypillisille aloille juuri huoltajiensa vastustuksen takia.

Hyödynämme neurovähemmistöihin kuuluvien nuorten vastausten analysoinnissa tutkimuskirjallisuutta, jota toistaiseksi on tehty neuro(epä)tyypillisyyden sijaan useammin esimerkiksi sellaisten määrittelyiden kuin autismikirjon (Pesonen ym. 2023) ja neuropsykiatristen häiriöiden (Sandberg 2016), kuten ADHD:n, alla. Tämän artikkelin puitteissa meillä ei ole mahdollisuutta eritellä näitä tutkimuksia tarkemmin, mutta yhteistä niille on havainto siitä, että nuoren neuroepätyypillisyyteen liittyvät ilmiöt koskettavat useimmiten tavalla tai toisella koko perhettä (Kaittila ym. 2025; Sandberg 2016). Lisäksi tutkimukset korostavat perheen tuen sekä kodin ja koulun välisen yhteistyön onnistumisen keskeistä merkitystä niin nuoren koulunkäynnille, koulupolun rakentumiselle kuin laajemmin nuoren hyvinvoinnillekin. Perheen roolin korostuminen nuoren koulutusta koskevien mahdollisuuksien, valintojen ja oikeuksien tukijana, jopa niiden puolesta kamppailijana (Rautiainen & Ahonen 2025), on kuitenkin ongelmallinen, koska eri

perheillä on erilaisia resursseja, kykyjä ja asenteita lastensa tukemiseen. Näin neurovähemmistöihin kuuluvat nuoret voivat olla keskenäänkin hyvin eriarvoisessa asemassa sen suhteen, millaista tukea ja rohkaisua he saavat perheiltään, millaisia koulutuksellisia odotuksia heihin kohdistetaan ja missä koulunkäyntiin liittyvissä haasteissa he jäävät ilman tukea tai yksin.

Myös koulu sekä sen keskeiset toimijat ja käytänteet ovat merkityksellisiä peilauspintoja nuorelle sen pohtimiseen, mihin hänestä on tai ei ole ja mitä hänen kaltaisensa pitää tai voi tavoitella. Vähemmistöjen koulukokemuksia kartoittavissa tutkimuksissa toistuvat systemaattisesti tulokset siitä, kuinka koulu ei ole näille nuorille yhdenvertaisesti avoin, kannustava ja kunnioitettava tila. Näin on huolimatta siitä, että kouluissa ja oppilaitoksissa on käyty lisääntyvää keskustelua yhdenvertaisuudesta ja inklusiivisuudesta (Lehtonen 2023). Toisin sanoen suomalainen koulu tuottaa ja uusintaa edelleenkin monenlaisia niin sukupuoleen, seksuaalisuuteen, etnisyyteen, ihonväriin kuin neurotyypillisyyteen kiinnittyviä normittavia odotuksia, asenteita ja käytänteitä, jotka tuottavat joillekin oppilaille ja opiskelijoille vähempiarvoisuuden ja ulkopuolisuuden kokemuksia. Lisäksi vähemmistöihin kuuluvat kokevat muita useammin koulukiusaamista ja sitä, etteivät he saa opettajilta apua kiusaamistilanteisiin, vaikka pyytävätkin (mt.; Souto & Lappalainen 2024).

Etnisiin vähemmistöihin ja etenkin maahanmuuttotautaisiin nuoriin kohdistunut tutkimus on osoittanut, että siitä huolimatta, että näihin vähemmistöihin identifioituvat nuoret arvostavat suomalaista koulutusta ja tutkintojen tärkeyttä, ei tämä heidän keskuudessaan tunnistettu koulutusoptimismi käänny kunnianhimoisiksi koulutusvalinnoiksi. Empiiriset havainnot viittaavat siihen, että he esimerkiksi suuntaavat usein toiveitaan matalampaan koulutukseen (Kalalahti ym. 2019). Tässä yhteydessä käydään usein keskustelua koulumenestyksestä ja suomen kielen osaamisesta, mutta yhtä tärkeää olisi tarkastella myös muita tekijöitä ja ilmiöitä, jotka sekä nakertavat nuorten uskoa

omiin mahdollisuuksiinsa että estävät heidän koulutuksellisten toiveidensa täyttymistä. Tutkimukset ovat ensinnäkin muistuttaneet, että oppimisen ja suomen kielen osaamisen haasteet eivät kosketa kaikkia näihin vähemmistöihin identifioituvia nuoria (Souto & Lappalainen 2024). Toiseksi jo aiemmin mainitut kysymykset kiusaamisesta, syrjinnästä, joukkoon kuulumattomuudesta sekä arkisesta turvattomuudesta jäävät liian usein huomioimatta, vaikka ne leimaavat monien niin etnisyyden kuin ihonvärinkin perusteella vähemmistöön identifioituvien nuorten kouluun kiinnittymistä tai kiinnittymättömyyttä sekä koulutuksellisten odotusten rakentumista (mt.; Jahnukainen, Kalalahti & Kivirauma 2019; Souto 2022). Näiden nuorten on myös todettu kohdanneen oppilaitoksissa heidän osaamistaan ja koulutettavuuttaan kyseenalaistavia näkemyksiä ja käytänteitä, jotka puolestaan ovat heijastuneet nuorten näkemyksiin siitä, että heidän tulee tehdä muihin verrattuna tuplasti enemmän töitä pärjätäkseen koulutuksessa (Reay 2021; Souto & Lappalainen 2024).

Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus on aiempaa useammin tunnistettu ja näkyvä ilmiö suomalaisissa kouluissa ja oppilaitoksissa. 2020-luvun vaihteen Kouluterveyskyselyjen tuloksia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen näkökulmasta tarkastellut Jukka Lehtonen kollegoineen (2024) kiteyttää, että vaikka osa kyseisiin vähemmistöihin kuuluvista nuorista voi hyvin ja pitää koulunkäynnistä, ovat erilaiset oppimisen vaikeudet samoin kuin koulussa viihtymättömyys ja koulu-uupumus silti näillä nuorilla muita nuoria yleisempää. Nämä nuoret myös kokevat usein kouluympäristön muita turvattomampana, vaikkakin heidän kokemuksensa kääntyvät iän myötä positiivisemmiksi (mt.; Alanko 2014). Kouluympäristön koettu turvattomuus, koulujen vaikeneminen sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuudesta sekä koulujen tapa sijoittaa näiden ilmiöiden läsnäolo mieluummin muualle kuin ”meidän kouluun” heijastunevat myös siihen, että moni kyseisiin vähemmistöihin kuuluvista voi salata seksuaalisuutensa tai sukupuolensa syrjinnän

pelossa ja osa jopa jättäytyy pois koulutuksesta (Lehtonen 2018). Tutkimuksissa nämä nuoret ovat myös kertoneet seksuaaliseen suuntautumiseen tai sukupuolen moninaisuuteen liittyvien asenteiden vaikuttaneen heidän opiskeluaansa ja uravalintoihinsa. Osa heistä voi yhtäältä haastaa tietoisesti koulutus- ja ammattialojen sukupuolittuutta (Alanko 2014; Lehtonen 2018), kun taas osa heistä näyttää hakeutuvan opiskelemaan itseään kiinnostavan alan tai opintosuunnan sijaan pikemminkin sinne, missä olettaa olevan turvallisinta opiskella (Lonka, Souto & Vehviläinen 2025).

Neurokirjon ja -vähemmistöjen ympärillä käyty keskustelu kiinnittyy usein juuri koulun neuronormatiivisuuden haastamiseen (Kaittila ym. 2025; Pesonen ym. 2023). Yksi keskeinen viesti niin näissä keskusteluissa kuin tutkimuksessakin on se, että haasteena ja ongelmana ei niinkään tulisi nähdä tietynlaista nuorta, vaan tietynlaiset koulun käytänteet, jotka edellyttävät ja suosivat neurotyypillisyyttä. Neurovähemmistöihin identifioituvilla nuorilla on todettu olevan haasteita niin koulunkäynnissä kuin kouluyhteisöönkin kiinnittymisessä, mutta näihin puuttumisessa olennaista on koulun kyky tunnistaa ja purkaa tietynlaisiin kykyvaatimuksiin ja neurotyypillisyyteen kiinnittyviä, joustamattomia kuuluvuuden ehtoja ja käytänteitä. Myös opettajien asennoitumisella ja tietämyksellä on tutkitusti suuri merkitys neurovähemmistöihin kuuluvien nuorten huomioimisessa ja tukemisessa (mt.; Lämsä ym. 2018; Sandberg 2016; Sherman, Rasmussen & Baydala 2008). Pesonen ja Äikäs (2025) ovat kuitenkin osoittaneet, että mitä pidemmälle koulupolku etenee, sitä harvemmin neurovähemmistöihin (tässä erityisesti autismikirjoon) identifioituvat nuoret kohtaavat heidän tarpeistaan aidosti kiinnostunutta opetushenkilökuntaa – lämpimät ja välittävät suhteet opettajiin voivat olla täysin onnenkauppaa. Opettajien ja oppilaitoksen kielteinen suhtautuminen ei puolestaan kannusta nuorta olemaan oma itsensä, minkä vuoksi tunne kuuluvuudesta kouluyhteisöön voi usein olla koetuksella. Lisäksi nämä kokemukset heijastuvat siihen, millaiset

koulutukselliset tavoitteet ja valinnat nuoret katsovat itselleen mahdollisiksi.

Vähemmistöihin identifioituvien nuorten koulutukseen liittyviä tavoitteita ja odotuksia tarkasteltaessa on huomioitava myös se, että niihin kuin nuorten käsityksiin itsestään heijastuvat vähemmistöihin kohdistuva yhteiskunnallinen ilmapiiri sekä nuorten merkityksellisissä arjen ympäristöissä läsnä olevat asenteet (Hodkinson & Sparkes 1997; Lehtonen 2018; Souto & Lappalainen 2024; Pesonen & Äikäs 2025). Rasismin tutkimuksessa tätä ilmiötä on lähestytty sisäistetyn rasismin käsitteen kautta, jolla tarkoitetaan sitä, että rasismi voi sisäistyä kokemukseksi omasta huonommuudesta (Fanon 1952/2021). Tällaiset kokemukset voivat puolestaan vaikuttaa kielteisesti esimerkiksi oppimiseen ja siihen, millaiset koulutusvaihtoehdot koetaan itselle realistisena ja mahdollisena (Souto & Lappalainen 2024). Myös sukupuoleen, heteroseksuaalisuuteen ja neurotyypillisyyteen liittyvät normittavat käytännöt voivat heijastua nuoren koulutuksellisten valintojen ja toiveiden rajoittumiseen (Lehtonen 2023; Brinkman 2016). Lisäksi näihin vähemmistöihin kuuluvat nuoret voivat pyrkiä peittelemään ja piilottelemaan omaa erityisyyttään suhteessa normatiivisuuksiin (Lehtonen 2023; Pesonen ym. 2023). Toisaalta näihin tilanteisiin voi liittyä myös vahvaa näyttämisen halua, joka voi auttaa nuorta koulupolulla etenemisessä, mutta samalla se voi kääntyä myös nuoren hyvinvointia ja jaksamista kuluttavaksi pärjäämisen pakoksi (Reay 2021; Souto & Lappalainen 2024).

TUTKIMUSTEHTÄVÄ, AINEISTO JA MENETELMÄT

Tässä artikkelissa tutkimustehtävämme koostuu kahdesta tutkimuskysymyksestä. Tutkimme 1) eroavatko nuoriin ulkoapäin kohdistetut koulutukselliset odotukset ja itse asetetut koulutukselliset tavoitteet vähemmistöihin ja ei-vähemmistöön identifioituvien välillä sekä 2) mitkä tutkimukseen valitut vähemmistöidentifioitumiset ovat erityisesti yhteydessä näihin odotuksiin ja tavoitteisiin.

Tutkimuksen aineistona on käytetty vuoden 2025 Nuorisobarometriä. Nuorisobarometri on 15–29-vuotiaiden Manner-Suomessa asuvien nuorten keskuudesta vuosittain kerättävä haastattelututkimus, jossa kartoitetaan nuorten kokemuksia, arvoja ja ajatuksia yhteiskunnallisista ilmiöistä. Vuoden 2025 Nuorisobarometri kerättiin verkossa itsenäisesti täytettävällä lomakkeella, johon vastasi yhteensä 2 312 nuorta. Aineiston tarkemman kuvauksen voi lukea tämän teoksen tilasto-osion luvusta Aineisto ja menetelmät. Tämän artikkelin analyysit suoritettiin tilastollisella SPSS-ohjelmalla (versio 29).

Analyysin selittävänä muuttujana hyödynnettiin vuoden 2025 Nuorisobarometrin aineistoon sisältyvää vähemmistöön kuulumisen kokemusta mittaavaa muuttujaa. Vähemmistöön identifioitumista kartoitettiin barometrissa seuraavalla kysymyksellä: ”Koetko kuuluvasi vähemmistöön seuraavien asioiden suhteen?” Vastausvaihtoehdot olivat 1 = ”kyllä”, 2 = ”ei” ja 3 = ”en osaa sanoa”. Vastaajia pyydettiin arvioimaan kuulumistaan seuraaviin vähemmistöryhmiin:

- etninen tausta
- kieli
- uskonnollinen vakaumus
- uskonnoton vakaumus
- seksuaalinen suuntautuminen
- sukupuoli-identiteetti
- vammaisuus tai pitkäaikaissairaus
- ihonväri (esim. tumma iho)
- neuroepätyypillisuus
- muu vähemmistö

Tätä artikkelia varten tarkasteluun rajattiin viisi vähemmistöryhmää, joiden osalta vähemmistöidentifioitumista analysoitiin: etninen tausta (11,2 % vastaajista), seksuaalinen suuntautuminen (19,2 %), sukupuoli-identiteetti (4,1 %), ihonväri (4,0 %) ja neuroepätyypillisuus (15,7 %). Muiden vähemmistöjen esiintyvyys koko otoksessa on esitetty tarkemmin julkaisun tilasto-osiossa (ks. alaluku Vähemmistökokemukset). Rajauksemme perustui aiempaan tutkimuskirjallisuuteen, jonka mukaan valittuihin vähemmistöryhmiin

identifioituvien nuorten koulukokemukset sekä niihin liittyvät odotukset ja tavoitteet jäävät usein huomiotta tai aliedustetuiksi. Lisäksi koska aiempi, vuoden 2023 Nuorisobarometri keskittyi uskonnollisiin kysymyksiin ja katsomuksellisiin vähemmistöihin, nämä vähemmistöt rajattiin nyt tarkastelun ulkopuolelle. Nuorisobarometrin yleisessä tilasto-osiossa tarkastellaan kielivähemmistöihin identifioituvia nuoria, mutta huomion kiinnittäminen etnisen taustan ja ihonvärin puolesta vähemmistöihin identifioituihin antaa mahdollisuuden tarkastella vähemmistöidentifioitumista kielivähemmistöä tarkemmin – kuuluuhan kielivähemmistöihin Suomessa hyvin moninainen joukko nuoria.

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastaamista varten muodostettiin kaksiluokkainen vähemmistöön kuulumisen kokemusta mittaava muuttuja: 1) tarkasteltuihin vähemmistöryhmiin identifioituvat ja 2) muihin kuin tarkasteltuihin ryhmiin kuuluvat vastaajat. Jälkimmäisiä kutsutaan tässä yhteydessä nimityksellä ”muut vastaajat”. Vähemmistöidentifioitumista mittaavan kysymyssarjan kolmas vastausvaihtoehto, ”en osaa sanoa”, tulkittiin puuttuvaksi tiedoksi, ja kyseinen vaihtoehto suljettiin pois muuttujaa muodostettaessa. Tämän vaihtoehdon valinneiden osuus vaihteli eri vähemmistöryhmien välillä 2,0 prosentista 11,2 prosenttiin: neuroepätyypillisuus (11,2 %), ihonväri (1,6 %), sukupuoli-identiteetti (2,4 %), seksuaalinen suuntautuminen (5,2 %) ja etninen tausta (2,1 %).

Tarkasteltaessa koulutuksellisia odotuksia ja tavoitteita hyödynsimme kahta erillistä kysymyssarjaa, joissa vastaajia pyydettiin arvioimaan omia kokemuksiaan koulutukseen liittyvistä odotuksista, tavoitteista ja vaatimuksista. Kysymykset valittiin siten, että ne edustivat tutkimuksen teoreettista viitekehystä, jossa koulutuksellisia odotuksia ja tavoitteita lähestyttiin kolmen keskeisen kontekstin kautta: perheen, koulun ja nuoren itsensä näkökulmista. Kysymyssarjoissa vastaajia pyydettiin ottamaan kantaa väitteisiin seuraavien johdantolauseiden pohjalta: ”Siirrymme seuraavaksi kysymyksiin, jotka käsittelevät koulutusta. Mitä mieltä olet seuraavista väitteistä?”

ja ”Korkein tavoittelemasi tutkinto on [x]. Mitä mieltä olet seuraavista väitteistä?” (Ks. liite 1.) Kumpaankin sarjaan sisältyvät väitteet arvioitiin kuusiportaisella Likert-asteikolla, jossa vastausvaihtoehdot olivat: 1 = ”täysin eri mieltä”, 2 = ”jokseenkin eri mieltä”, 3 = ”en samaa enkä eri mieltä”, 4 = ”jokseenkin samaa mieltä”, 5 = ”täysin samaa mieltä” ja 6 = ”en osaa sanoa”. Analyysissa ”en osaa sanoa”-vastaukset käsiteltiin puuttuvana tietona. Lisäksi analyysistä rajattiin pois ne vastaajat, jotka eivät olleet vastanneet kyseisiin kysymyksiin tai jotka kyselyasetelman vuoksi eivät ilmoittaneet tavoittelevansa tutkintoa.

Alustavan aineistoanalyysin perusteella muuttujien jakaumat todettiin ei-normaaliksi jakautuneiksi. Tästä syystä ensimmäiseen tutkimuskysymykseen – eli siihen, eroavatko koulutukselliset odotukset ja tavoitteet valittuihin vähemmistöryhmiin identifioituvien ja muihin vastaajaryhmiin kuuluvien nuorten välillä – vastattiin käyttämällä ei-parametrissa Mann–Whitneyn U-testiä. Testillä vertailtiin ryhmittäin nuorten näkemyksiä ulkoapäin kohdistetuista (perheen ja koulun) koulutuksellisten odotuksista ja itse asetetuista tavoitteista. Toisen tutkimuskysymyksen tarkastelussa – eli analysoitaessa, missä määrin vähemmistöasemaan identifioituminen on yhteydessä näihin tavoitteisiin ja odotuksiin – analyysimenetelmäksi valittiin monimuuttujainen lineaarinen regressioanalyysi. Kaikki vähemmistömuuttujat käsiteltiin analyysissä dikotomisina dummy-muuttujina (0 = ei identifioitu kyseiseen vähemmistöryhmään, 1 = identifioitu kyseiseen vähemmistöryhmään). Ennen regressioanalyysien tulkintaa vähemmistömuuttujien keskinäisiä riippuvuuksia tarkasteltiin Spearmanin korrelaatiokertoimilla mahdollisen päällekkäisyyden arvioimiseksi. Korrelaatiot vaihtelivat välillä $r = -0,001$ – $0,499$, ja kaikki arvot jäivät selvästi alle voimakkaan yhteyden rajana pidetyn arvon ($r > 0,70$). Lisäksi regressiomallien multikollineaarisuutta arvioitiin Tolerance- ja VIF-arvojen avulla. Tolerance-arvot olivat välillä $0,739$ – $0,823$ ja VIF-arvot välillä $1,215$ – $1,354$, mikä osoittaa, ettei selittäjien välillä esiintynyt multikollineaarisuutta merkittävästi ja että regressiokertoimet ovat tältä

osin luotettavia. Näin ollen kaikki vähemmistömuuttajat ja kontrollimuuttajat voitiin sisällyttää regressiomalleihin samanaikaisesti.

Ennen varsinaisten analyysien suorittamista arvioitiin myös muuttajien jakaumien symmetrisyys ja mahdolliset katto- tai lattiavaikutukset. Jakaumat olivat pääosin symmetrisiä (vinous $-0,8-0,4$), eikä merkittäviä poikkeamia havaittu. Tämän perusteella lineaarisen regressiomallin käyttö katsottiin tarkoituksenmukaiseksi, sillä menetelmä on robusti lieville normaalisuusoletuksen rikkomisille ja sen käyttö Likert-asteikollisten muuttajien analysoinnissa hyväksytään laajalti (Carifio & Perla 2008; Norman 2010). Lisäksi koska muuttajien jakaumat poikkesivat normaalijakaumasta ja tavoitteena oli parantaa regressioanalyysin tulosten luotettavuutta, kaikki analyysit toteutettiin bootstrapping-menetelmällä (1 000 otosta, BCa 95 %:n luottamusväli). Bootstrapping mahdollistaa robustien luottamusvälien ja p-arvojen arvioinnin ilman normaalisuusoletusta ja on siten soveltuva lähestymistapa tässä tutkimusaineistossa (Cheung, Pesigan & Vong 2023).

TULOKSET

Tutkimuksen ensimmäisenä tavoitteena oli selvittää, onko valittuihin vähemmistöihin identifioituvien ja muiden vastaajien välillä eroja siinä, miten he kokevat ulkopuolelta kohdistuvat (tässä tapauksessa perheen ja koulun) koulutukselliset odotukset ja itse asetetut koulutukselliset tavoitteet. Näiden kahden vastaajaryhmän välistä eroa arvioimaan käytetyn Mann–Whitneyn U-testin tulokset osoittivat tilastollisesti merkitsevän eron ryhmien välillä sekä itse asetettuja tavoitteita että perheen ja koulun heihin kohdistamia odotuksia koskeissa kysymyksissä.

Tuloksista käy ilmi (taulukko 1), että vähemmistöihin identifioituvat nuoret kokivat saavansa muita enemmän ikäviä seuraamuksia vanhemmiltaan, mikäli he eivät tavoittelisi nykyisen tasoista tutkintoa. He myös kokivat vähemmän vanhempien luottamusta heidän kykyihinsä saavuttaa haluamansa koulutus kuin muut vastaajat.

Seuraavassa vaiheessa syvensimme analyysiä tarkastelemalla vähemmistömuuttajia itsenäisinä selittäjinä. Monimuuttujaisen lineaarisen regressioanalyysin avulla tutkittiin, miten valittuihin vähemmistöryhmiin identifioituvien nuorten vastaukset perheen koulutuksellisista odotuksista erosivat muiden nuorten vastauksista. Kaikkien mallien mallikohtaiset arvot on esitetty taulukossa 2.

Regressiomallit perheen koulutuksellisista odotuksista olivat tilastollisesti merkitseviä. Tarkempi tarkastelu eri vähemmistöryhmissä osoitti, että vaikka yleisellä tasolla vähemmistön kuuluvat kokivat perheen koulutukselliset odotukset suurempana, oli tässä kuitenkin eri vähemmistöryhmiin liittyviä eroja (taulukko 3). Tulosten perusteella havaittiin, että erityisesti etnisiin ja neuroepätyypillisiin vähemmistöihin identifioituvat nuoret kokivat voimakkaampia koulutuksellisia odotuksia vanhemmiltaan (väite 1). Lisäksi neurovähemmistöihin identifioituvat nuoret kokivat vanhempiensa uskon heidän koulutukselliseen menestykseensä merkittävästi vahvemmaksi (väite 2). Toisin sanoen neuroepätyypillisiin vähemmistöihin kuuluvien kohdalla voidaan väittää, että perheen asettamat odotukset voivat olla korkeita, mutta ne voivat perustua myös vahvaan uskoon nuoren kyvyistä. Muiden vähemmistöryhmien (seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli-identiteetti ja ihonväri) osalta ei havaittu tilastollisesti merkitseviä yhteyksiä kumpaankaan väitteeseen. Tämä voi viitata siihen, että näiden vähemmistöryhmien kohdalla perheiden odotukset ja usko koulutukselliseen menestykseen eivät poikkea merkitsevästi muista vastaajista.

Seuraavaksi tarkastelimme vähemmistöön identifioituvien nuorten kokemuksia koulun heihin kohdistamista odotuksista. Neljästä analysoidusta väitteestä kolmessa havaittiin Mann–Whitneyn U-testin perusteella tilastollisesti merkitseviä eroja vähemmistöön identifioituvien ja muiden vastaajien välillä (taulukko 4). Analyysimme osoitti, että vähemmistöön identifioituvat nuoret kokivat koulutuskontekstissa useammin epäluottamusta huijausepäilyjen muodossa, enemmän epäoikeudenmukaista kohtelua ansaitsemiensa

arvosanojen suhteen sekä suurempaa ponnistelun tarvetta pärjätäkseen opinnoissa kuin ne nuoret, jotka eivät kokeneet kuuluvansa vähemmistöön. Toisaalta tuloksemme osoittavat, että kokemus opettajien yllättyneisyydestä opiskelijan menestyksen yhteydessä ei näytä olevan systemaattisesti yhteydessä vähemmistöasemaan identifioitumiseen.

Syventävän analyysin tulokset osoittivat, että tarkastellut vähemmistöidentifioitumiset olivat systemaattisesti yhteydessä raportoituhiin kokemuksiin koulun kohdistamista odotuksista (ks. taulukko 2). Tulosten perusteella (taulukko 5) neuroepätyypillisuus oli yhteydessä negatiivisimpiin opiskelukokemuksiin: nämä nuoret raportoivat tilastollisesti merkitsevästi enemmän kokemuksia siitä, että opettaja oli yllättynyt heidän koulumenestyksestään (väite 1) ja epäillyt heitä

huijaamisesta (väite 2), sekä siitä, että heidän oli täytynyt tehdä muita enemmän töitä pärjätäkseen opinnoissaan (väite 4). Etninen tausta puolestaan oli yhteydessä kokemuksiin siitä, ettei nuori kokenut saavansa ansaitsemiaan arvosanoja (väite 3) ja että hänen oli tehtävä enemmän töitä menestyäkseen (väite 4). Sen sijaan seksuaalisen suuntautumisen perusteella vähemmistöön identifioituvat raportoivat muita vastaajia vähemmän opettajien heihin kohdistamista huijausepäilyistä (väite 2) sekä opettajan yllättyneisyydestä koskien nuoren opintomenestystä (väite 1). Tämä voi viitata siihen, että seksuaalivähemmistöihin kuuluvat nuoret saattavat kohdata koulutus-kontekstissa odotuksia, jotka poikkeavat muihin vastaajiin kuuluvien opiskelijoiden kohdalla esiintyvistä odotuksista. Sukupuoli-identiteettiin

Taulukko 1. Perheen koulutukselliset odotukset vähemmistöillä ja ei-vähemmistöillä.

Väite	Ryhmät	n	Mean Rank	U-arvo	Z	p
Vanhemmiltani tulisi minulle ikäviä seuraamuksia, mikäli en tavoittelisi vähintään tämän tasoista tutkintoa	Vähemmistö Ei-vähemmistö	675 1097	971,90 833,95	312595,0	-6,680	<0,001***
Vanhempani uskovat, että pystyn saavuttamaan haluamani koulutuksen	Vähemmistö Ei-vähemmistö	678 1097	857,33 906,95	392674,5	-2,456	0,014**

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Taulukko 2. Kaikkien regressiomallien mallikohtaiset arvot.

Valittu konteksti	Väite	R ²	Adj.R ²	F (df1, df2)	p
Perheen koulutukselliset odotukset	Ikävät seuraukset vanhemmilta	0,032	0,032	10,427 (5,1590)	<0,001***
	Vanhempien usko koulutustasoon	0,020	0,017	6,344 (5,1570)	<0,001***
Kouluun kiinnittyvät odotukset	Opettajan yllättyneisyys	0,010	0,008	3,687 (5,1749)	0,003**
	Huijauksesta epäily	0,008	0,005	2,795 (5,1726)	0,016*
	Arvosanat	0,010	0,007	3,666 (5,1761)	0,003**
	Töiden tekeminen	0,058	0,055	22,256 (5,1808)	<0,001***
Itse asetetut koulutukselliset tavoitteet	Usko suorittamiseen	0,027	0,024	7,638 (5,1351)	<0,001***
	Häpeä tutkinnon suorittamattomuudesta	0,014	0,011	4,624 (5,1600)	<0,001***
	Tutkinnon välillisuus	0,012	0,009	3,990 (5,1604)	0,001**
	Opiskelusta nauttiminen	0,006	0,006	3,000 (5,1560)	0,011**
	Usko koulutustason saavuttamiseen	0,025	0,021	5,973 (5,1178)	<0,001***
	Tutkinnon tavoittelu	0,012	0,009	3,882 (5,1585)	0,002**

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

tai ihonväriin liittyvät vähemmistöidentifioinnit eivät tilastollisesti olleet merkitsevissä yhteydessä kokemuksiin koulun kohdistamista odotuksista.

Itse asetettujen koulutuksellisten tavoitteiden tarkastelussa Mann–Whitneyn U-testi osoitti tilastollisesti merkitseviä eroja vähemmistöön identifioituvien ja muiden vastaajien välillä (taulukko 6). Valittuihin vähemmistöihin identifioituvat kokivat kykynsä saavuttaa korkeampi tutkinto pienemmäksi kuin muut vastaajat. Tuloksista selvisi myös, että vähemmistöön kuuluvat nauttivat

muita vastaajia vähemmän tutkintoon liittyvästä opiskelusta ja kokisivat enemmän häpeää, mikäli eivät saavuttaisi tietyn tasoista tutkintoa.

Lopuksi tarkastelimme monimuuttujaisella lineaarisella regressioanalyysillä sitä, onko tiettyyn vähemmistöryhmään identifioitumisella tilastollisesti merkitsevää vaikutusta itse asetettuihin koulutuksellisiin tavoitteisiin. Kaikki regressiomallit olivat tilastollisesti merkitseviä (ks. taulukko 2). Tarkentavat analyysit (taulukko 7) osoittivat, että eri vähemmistöryhmät kokevat

Taulukko 3. Perheen koulutukselliset odotukset valituissa vähemmistöryhmissä.

Väite	Vähemmistömuuttuja	B	SE	Harha korjattu	t	p	95 % CI Lower	95 % CI Upper
1) Vanhemmiltani tulisi minulle ikäviä seuraamuksia, mikäli en tavoittelisi vähintään tämän tasoista tutkintoa	Etninen tausta	0,507	0,126	0,003	4,993	<0,001***	0,256	0,756
	Seksuaalinen suuntautuminen	0,142	0,085	-0,001	1,831	0,096	-0,022	0,313
	Sukupuoli-identiteetti	-0,123	0,202	-0,004	-0,748	0,542	-0,514	0,280
	Ihonväri	0,036	0,199	-0,002	0,228	0,868	-0,325	0,433
	Neuroepätyypillisuus	0,232	0,096	0,003	2,820	0,019**	0,050	0,415
2) Vanhempani uskovat, että pystyn saavuttamaan haluamani koulutuksen	Etninen tausta	-0,073	0,076	0,002	-1,039	0,339	-0,228	0,067
	Seksuaalinen suuntautuminen	-0,015	0,064	0,003	-0,268	0,817	-0,126	0,132
	Sukupuoli-identiteetti	0,082	0,131	-0,003	0,696	0,555	-0,179	0,332
	Ihonväri	0,077	0,113	-0,001	0,695	0,501	-0,156	0,294
	Neuroepätyypillisuus	0,313	0,079	-6,778E-5	5,235	<0,001***	0,157	-0,471

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Taulukko 4. Kouluun kiinnittyvät odotukset vähemmistöillä ja ei-vähemmistöillä.

Väite	Ryhmät	n	Mean Rank	U-arvo	Z	p
Opettajani on joskus yllätynyt, kun olen menestynyt opinnoissani	Vähemmistö Ei-vähemmistö	784 1281	1045,29 1025,48	492517,0	-0,749	0,454
Opettaja on epäillyt minun huijanneen, kun olen menestynyt opinnoissani	Vähemmistö Ei-vähemmistö	745 1233	1016,98 972,89	438816,5	-2,069	0,039*
Ansaitisin suoritusteni perusteella parempia arvosanoja kuin mitä koulustani saan	Vähemmistö Ei-vähemmistö	776 1275	1081,73 992,08	451456,0	-3,427	<0,001***
Minun täytyy tehdä muita enemmän töitä pärjätäkseni opinnoissa	Vähemmistö Ei-vähemmistö	773 1265	1191,56 914,36	355920,0	-10,574	<0,001***

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Taulukko 5. Kouluun kiinnittyvät odotukset valituissa vähemmistöryhmissä.

Väite	Vähemmistömuuttuja	B	SE	Harha korjattu	t	p	95 % CI Lower	95 % CI Upper
1) Opettajani on joskus yllättynyt, kun olen menestynyt opinnoissani	Etninen tausta	0,028	0,130	-0,002	0,223	0,833	-0,216	0,290
	Seksuaalinen suuntautuminen	-0,260	0,090	0,002	-2,730	0,004**	-0,435	-0,086
	Sukupuoli-identiteetti	0,086	0,205	0,009	0,434	0,662	-0,341	0,494
	Ihonväri	-0,018	0,192	-0,003	-0,091	0,910	-0,379	0,368
	Neuroepätyypillisuus	0,386	0,099	0,003	3,862	<0,001***	0,187	0,581
2) Opettaja on epäilyt minun huijanneen, kun olen menestynyt opinnoissani	Etninen tausta	0,120	0,112	-0,007	1,248	0,287	-0,091	0,346
	Seksuaalinen suuntautuminen	-0,193	0,067	-0,001	-2,615	0,006**	-0,320	-0,056
	Sukupuoli-identiteetti	-0,115	0,138	0,005	-0,747	0,402	-0,372	0,155
	Ihonväri	-0,181	0,152	0,001	-1,169	0,225	-0,488	0,106
	Neuroepätyypillisuus	0,220	0,081	-0,001	2,831	0,008**	0,067	0,385
3) Ansaitisin suorituseni perusteella parempia arvosanoja kuin mitä koulustani saan	Etninen tausta	0,271	0,126	0,001	2,474	0,037*	0,015	0,516
	Seksuaalinen suuntautuminen	-0,084	0,087	-0,001	-0,993	0,345	-0,255	0,088
	Sukupuoli-identiteetti	-0,142	0,165	-0,002	-0,834	0,386	-0,477	0,187
	Ihonväri	0,237	0,198	0,002	1,373	0,218	-0,200	0,613
	Neuroepätyypillisuus	0,153	0,092	0,005	1,740	0,102	0,025	0,336
4) Minun täytyy tehdä muita enemmän töitä pärjätäkseni opinnoissa	Etninen tausta	0,461	0,140	-0,003	3,774	<0,001***	-0,210	0,754
	Seksuaalinen suuntautuminen	0,137	0,097	0,008	1,443	0,165	-0,058	0,316
	Sukupuoli-identiteetti	-0,014	0,194	-0,011	-0,074	0,943	-0,400	0,373
	Ihonväri	0,260	0,232	-0,001	1,337	0,266	-0,175	0,720
	Neuroepätyypillisuus	0,761	0,103	-0,181	7,249	<0,001***	0,556	0,971

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Taulukko 6. Nuorten itse asettamat koulutukselliset tavoitteet vähemmistöillä ja ei-vähemmistöillä.

Väite	Ryhmät	n	Mean Rank	U-arvo	Z	p
En usko, että pystyisin saavuttamaan tätä korkeampaa tutkintoa	Vähemmistö Ei-vähemmistö	537 959	810,92 713,54	223969,5	-4,308	<0,001***
Minua hävettäisi, mikäli en saavuttaisi vähintään tämän tasoita tutkintoa	Vähemmistö Ei-vähemmistö	675 1096	952,22 845,22	325201,0	-4,418	<0,001***
Tahdon tutkinnon saavuttaakseni sen avulla jotain muuta minulle tärkeää	Vähemmistö Ei-vähemmistö	678 1100	879,25 895,82	379847,0	-0,710	0,478
Nauttisin tutkintoon liittyvästä opiskelusta	Vähemmistö Ei-vähemmistö	670 1083	914,41 853,86	337743,5	-2,545	0,011*
Saavutan haluamani koulutustason	Vähemmistö Ei-vähemmistö	540 827	670,80 692,62	230418,5	-1,051	0,293
Tutkinnon tavoittelu tuntuu minusta itsestäni selvältä valinnalta	Vähemmistö Ei-vähemmistö	672 1096	867,69 894,81	379553,00	-1,130	0,259

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Taulukko 7. Itse asetetut koulutukselliset tavoitteet valituissa vähemmistöryhmissä.

Väite	Vähemmistömuuttuja	B	SE	Harha korjattu	t	p	95 % CI Lower	95 % CI Upper
1) En usko, että pystyisin saavuttamaan tätä korkeampaa tutkintoa	Etninen tausta	0,045	0,148	0,006	0,310	0,760	-0,253	0,338
	Seksuaalinen suuntautuminen	0,067	0,116	-0,004	0,604	0,554	-0,155	0,307
	Sukupuoli-identiteetti	-0,110	0,253	0,006	-0,459	0,644	-0,610	0,386
	Ihönväri	-0,529	0,212	-0,004	-2,254	0,013*	-0,933	-0,087
	Neuroepätyypillisuus	0,573	0,128	0,003	4,983	<0,001***	0,320	0,838
2) Minua hävettäisi, mikäli en saavuttaisi vähintään tämän tasoista tutkintoa	Etninen tausta	0,546	0,141	-0,002	3,874	<0,001***	0,276	0,831
	Seksuaalinen suuntautuminen	0,153	0,112	0,001	1,407	0,183	-0,063	0,357
	Sukupuoli-identiteetti	-0,339	0,251	-0,016	-1,465	0,167	-0,816	0,188
	Ihönväri	-0,212	0,243	-0,006	-0,959	0,375	-0,707	0,245
	Neuroepätyypillisuus	0,191	0,121	-0,003	1,634	0,112	-0,041	0,439
3) Tahdon tutkinnon saavuttaakseni sen avulla jotain muuta minulle tärkeää	Etninen tausta	0,244	0,088	0,001	2,395	0,009**	0,069	0,414
	Seksuaalinen suuntautuminen	-0,052	0,080	0,005	-0,663	0,523	-0,223	0,100
	Sukupuoli-identiteetti	-0,427	0,208	0,005	-2,549	0,036*	-0,868	-0,054
	Ihönväri	-0,033	0,150	0,002	-0,205	0,821	-0,337	0,253
	Neuroepätyypillisuus	-0,066	0,092	0,003	-0,791	0,480	-0,247	0,115
4) Nauttisin tutkintoon liittyvästä opiskelusta	Etninen tausta	0,254	0,108	-0,004	2,362	0,029*	0,047	0,491
	Seksuaalinen suuntautuminen	0,155	0,084	0,000	1,825	0,063	-0,017	0,315
	Sukupuoli-identiteetti	0,091	0,213	-0,013	0,504	0,664	-0,330	0,507
	Ihönväri	0,030	0,194	0,005	0,176	0,870	-0,381	0,380
	Neuroepätyypillisuus	-0,203	0,095	0,001	-2,208	0,029*	-0,392	-0,016
5) Saavutan haluamani koulutustason	Etninen tausta	0,154	0,102	0,001	1,504	0,113	-0,062	0,339
	Seksuaalinen suuntautuminen	-0,152	0,084	0,004	-1,819	0,071	-0,324	0,016
	Sukupuoli-identiteetti	0,383	0,155	-0,004	2,177	0,012*	0,101	0,704
	Ihönväri	0,042	0,174	0,005	0,254	0,818	-0,323	0,361
	Neuroepätyypillisuus	-0,361	0,100	-0,004	-4,050	0,003**	-0,551	-0,155
6) Tutkinnon tavoittelu tuntuu minusta itsestään selvältä asialta	Etninen tausta	0,325	0,108	-0,003	2,890	0,004**	0,110	0,535
	Seksuaalinen suuntautuminen	-0,018	0,092	0,004	-0,206	0,852	-0,200	0,156
	Sukupuoli-identiteetti	-0,212	0,216	0,002	-1,131	0,327	-0,624	0,212
	Ihönväri	-0,083	0,170	0,004	-0,465	0,621	-0,429	0,249
	Neuroepätyypillisuus	-0,199	0,103	0,002	-2,126	0,055	-0,391	0,010

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

itseen kohdistuvat koulutukselliset tavoitteet eri tavoin. Neuroepätyypillisyyteen identifioituminen oli tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä matalampaan uskoon omasta kyvykkyydestä saavuttaa korkeampi tutkinto (väite 1), samoin kuin heikompaan kokemukseen opintojen nauttavuudesta (väite 4). Lisäksi neuroepätyypilliset vastaajat ilmaisivat heikompaan uskoa siihen, että he saavuttavat haluamansa koulutustason verrattuna muihin vastaajiin (väite 5). Etniseen vähemmistöön kuuluvat kokivat tutkinnon saavuttamatta jättämisen useammin häpeällisenä (väite 2) ja arvioivat tutkinnon välineellisen arvon (esim. mahdollisuudet saavuttaa muita tärkeitä päämääriä tutkinnon kautta) keskimääräistä korkeammaksi (väite 3). He myös kokivat tutkinnon tavoittelun useammin itsestään selvänä (väite 6) ja nauttivat opiskelusta (väite 4). Lisäksi ihonvärin perusteella itsensä vähemmistöön identifioivat nuoret arvioivat kykynsä saavuttaa korkeampi tutkinto tilastollisesti merkitsevästi korkeammaksi kuin muut vastaajat (väite 1). Sen sijaan sukupuoli-identiteetin perusteella vähemmistöön kuuluvat nuoret eivät kokeneet tutkintoa yhtä merkittävänä välineenä henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamisessa kuin muut vastaajat (väite 3).

VÄHEMMISTÖIHIN IDENTIFIOITUVIEN NUORTEN YHTENEVIÄ JA ERIITYVIÄ KOULUTUKSELLISIA ODOTUKSIA JA TAVOITTEITA

Tässä artikkelissa olemme osoittaneet, että vähemmistöihin identifioituvien nuorten itse asettamat koulutukselliset tavoitteet sekä ulkoapäin heihin kohdistetut koulutukselliset odotukset eroavat suhteessa muihin vuoden 2025 Nuorisobarometriin vastanneisiin nuoriin. Tämä kaikki muistuttaa siitä, että nuoren toimintahorisontti suhteessa koulutuksellisiin tavoitteisiin, odotuksiin ja itsen kaltaisille nuorille mahdollisiksi tulkittuihin mahdollisuuksiin rakentuu osana sitä yhteiskunnallista sosiaaliskulttuurista kontekstia, jossa nuori elää ja kasvaa. Tulokset ovat myös osoitus siitä, että sukupuolella, seksuaalisuudel-

la, etnisyydellä, ihonvärillä sekä neurotyypillisyydellä on yhteiskunnallisena asemoitumisena väliä nuorten kiinnittymisessä yhteiskuntaan koulutuksen kautta. Yhtäältä nämä vähemmistöidentifioitumiset näyttävät olevan yhteydessä samankaltaisiin kokemuksiin, toisaalta niissä on myös ryhmäkohtaisia eroja. Siksi olisikin tärkeää, että nuorten suhdetta koulutuksellisiin tavoitteisiin ja odotuksiin tarkasteltaisiin jatkossa yhä moninaisemmin ja huomioiden erilaiset vähemmistöidentifioitumiset.

Tarkastellessamme perheen nuoriin kohdistamia koulutuksellisia odotuksia havaitsimme, että verrattuna muihin nuoriin vähemmistöihin identifioituvat nuoret raportoivat enemmän vanhempien ristiriitaisista odotuksista: yhtäältä nämä nuoret odottivat muita enemmän saavansa perheeltään negatiivisia seuraamuksia, jos he eivät saavuta tavoittelemaansa tutkintoa, toisaalta vanhempien usko näiden nuorten kykyyn saavuttaa haluamansa koulutus oli muita vähäisempää. Tässä kontekstissa vähemmistöryhmistä erottuivat etnisiin ja neuroepätyypillisiin vähemmistöihin identifioituvat nuoret. Etnisiin vähemmistöihin identifioituvien nuorten osalta nämä kouluttautumiseen kohdistuvat muita vahvemmat odotukset yhtynevät aiempien tutkimusten tuloksiin siitä, kuinka näissä perheissä nuoren kouluttautuminen nähdään välineenä parantaa sekä nuoren että myös perheen yhteiskunnallista asemaa (Kalalahti ym. 2019; Souto & Lappalainen 2024). Neurovähemmistöihin identifioituvien nuorten kohdalla heidän perheensä usko nuorten kykyyn saavuttaa tavoiteltu tutkinto toistaneet taas aiempien tutkimusten tuloksia perheen merkityksen keskeisyydestä näiden nuorten kouluttautumisessa ja sen tukemisessa (Kaittila ym. 2025; Sandberg 2016). Perheen usko nuoren kyvykkyyteen korostuneet nuorten vastauksissa myös siksi, että neurovähemmistöihin identifioituvat nuoret olivat kokeneet vähemmistöryhmistä vahvimmin opettajien epäilyjä osaamisestaan. Perheen merkityksen korostuminen on kuitenkin osin ongelmallista. Sen ohella, että nuoret näyttävät kokevan vanhempien odotukset ristiriitaisina, voi perheen roolin korostuminen nuoren

koulutyön tukemisessa paineistaa varmasti myös perhettä itseään (Rautiainen & Ahonen 2025). Toisin sanoen neuroepätyypillisen nuoren koulunkäynnin tukeminen ja koulutuksellisten odotusten tavoittaminen voi kaatua liiaksi perheen vastuulle.

Koulun nuoriin kohdistamia odotuksia tarkasteltaessa havaittiin, että valittuihin vähemmistöihin identifioituvat nuoret raportoivat enemmän kouluun kiinnittyvää epäluottamusta, epäoikeudenmukaista kohtelua sekä suurempaa tarvetta ponnistella kuin muut. Nämä tulokset viestivät aiempien tutkimusten tapaan normatiivisuuksista, jotka rakentavat koulun käytäntöjen ja kulttuureiden joustamattomuutta niin sukupuolen, seksuaalisuuden, etnisyyden, ihonvärin kuin neurotyypillisyydenkin suhteen (Lehtonen 2023; Pesonen ym. 2025; Souto 2022). Tulokset kertovat myös siitä, että eri vähemmistöihin kohdistetaan kouluissa osin erilaisia oletuksia ja odotuksia. Esimerkiksi neuroepätyypillisiin vähemmistöihin itsensä identifioivilla nuorilla negatiiviset koulukokemukset voivat osaltaan olla yhteydessä heidän kokemuksiinsa opettajien yllätyneisyydestä heidän koulumenestystänsä kohtaan tai opettajien heihin kohdistamiin huijausepäilyihin. Nämä negatiiviset kokemukset ovat myös merkki kouluympäristön joustamattomuudesta, tuen riittämättömyydestä ja muista kouluympäristössä ja kouluyhteisössä koetuissa kuormitustekijöistä (Pesonen & Äikäs 2025). Aiemman tutkimuksen mukaan tällaiset epäilyt voivat kääntyä myös nuoria kuluttavaksi pärjäämisen pakoksi (Reay 2021), mistä kielivät aineistossamme neuroepätyypillisiin sekä etnisiin vähemmistöihin identifioituvien nuorten kokemukset koulutyöhön panostamisen vaateesta. Nuorten koulua koskevat tulokset antavatkin aiheen kysyä, miten vähemmistöihin identifioituvat nuoret voivat vastata yhteiskunnan asettamiin koulutus- ja osaamistavoitteisiin, jos heidän kaltaistensa nuorten menestymiseen ei kouluissa ja opettajien keskuudessa uskota.

Tutkimuksemme paljasti myös, että tarkasteltaessa nuorten itse asettamia koulutuksellisia tavoitteita vähemmistöihin identifioituvien nuorten

vastaukset erosivat muiden nuorten vastauksista siinä, millaisiksi nuoret kokivat mahdollisuutensa saavuttaa haluamansa koulutustaso sekä minkä verran opinnoista nautitaan. Eroja syntyi lisäksi siinä, missä määrin koettaisiin häpeää tai pettymystä, jos oma koulutustaso ei vastaisi itselle asetettuja tavoitteita. Kun otetaan huomioon tutkimukssamme esiin nousseet tulokset vähemmistöidentifioitumisen yhteydestä isompaan työmäärään suhteessa pärjäämiseen tai opettajien yllätyneisyyteen opintomenestyksestä, ei ole yllättävää, että myös tutkimamme vähemmistöihin identifioituvat nuoret itse epäilevät omia kykyjään suhteessa koulutuksellisiin tavoitteisiin ja kokevat enemmän häpeää, mikäli eivät saavuta tietyn tasoista tutkintoa. Tältä osin tuloksemme tukevat aiemmin vähemmistöjen parissa tehtyjä tutkimustuloksia (Lehtonen 2018; Souto & Lappalainen 2024; Pesonen & Äikäs 2025) siitä, kuinka yksilö voi omaksua ympäröivässä yhteiskunnassa vallitsevia negatiivisia ja vähätteleviä uskomuksia, jotka puolestaan heikentävät luottamusta omiin kykyihin ja kaventavat koettuja koulutuksellisia mahdollisuuksia. Etnisten vähemmistöjen osalta nuoren itseensä kohdistamissa vaateissa näkynevät myös nuoriin kohdistetut odotukset vahvistaa koulutuksen kautta paitsi yksilön myös perheen yhteiskunnallista asemaa.

Toisaalta tutkimuksemme tulokset kertovat myös vähemmistöihin identifioituvien nuorten resilienssistä – kyvystä selviytyä ja mennä elämässä eteenpäin vaikeuksista huolimatta (Yosso 2005). Etnisiin vähemmistöihin identifioituvat nuoret ilmaisivat muita vahvempaa tahtoa tavoitella tutkintoa henkilökohtaisten tavoitteiden vuoksi. Myös ihonväriltään vähemmistöön identifioituvat arvioivat kykynsä saavuttaa tutkinto muita korkeammaksi, samoin kuin sukupuoli-identiteetiltään vähemmistöön identifioituvat nuoret. Nämä ilmiöt viestivät vähemmistöasemaan kiinnittyvästä vahvasta toimijuudesta, jolle tulisi antaa myös tunnustusta ja arvostusta koulutuksessa. Samalla kuitenkin olisi välttämätöntä huolehtia siitä, etteivät nuoret jää yksin vastatessaan näihin odotuksiin ja toiveisiin ja täyttäänsä niitä. Kuten myös Janne Varjo, Liila Holmberg ja Mira

Kalalahti (2019, 251) ovat huomauttaneet, voivat nämä koulutukselliset odotukset kääntyä myös nuorten kokemiksi paineiksi.

Lopuksi haluamme korostaa, että vähemmistöjä tarkasteltaessa on hyvä pitää mielessä se, että vaikka vähemmistöön identifioituminen on jotakin ilmiötä tarkasteltaessa tilastollisesti merkitsevää, eivät nämä erityisyydet ikinä pysty selittämään ilmiöstä kaikkea. Vähemmistöerityisen tiedon tarkastelussa on aina riskinä se, että ilmiö esimerkiksi etnistetään liiaksi, jolloin huomiomatta voi jäädä muiden ilmiöiden ja tekijöiden merkityksellisyys (Ball, Reay & David 2002). Myös aineiston koko asettaa omat rajoitteensa. Tässä tutkimuksessa etenkin vähemmistöihin sukupuolen tai ihonvärin osalta identifioituneiden vastaajien vähäinen määrä on voinut heijastua siihen, että joitakin merkityksellisiä ilmiöitä on jäänyt tunnistamatta. Rajoituksista huolimatta tutkimuksemme tulokset kertovat vähemmistöihin identifioituviin nuoriin kohdistetuista muista vahvemmista koulutuksellisista odotuksista. Tuloksemme lähettävätkin nuorten näkökulmasta vahvan viestin inklusiivisemmän koulun kehittämisen puolesta. Vaikka paljon on jo tätä työtä tehty, valmista ei vielä ole tullut.

LÄHTEET

- Alanko, Katarina (2014) *Mitä kuuluu sateenkaarinuorille Suomessa?* Nuorisotutkimusseuran/ Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 146, verkkojulkaisuja 72 & Seta-julkaisuja 23. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Seta. <https://doi.org/10.57049/nts.391>
- Ball, Stephen J. & Reay, Diane & David, Miriam (2002) Ethnic choosing: Minority ethnic students, social class and higher education choice. *Race Ethnicity and Education* 5 (4), 333–357. <https://doi.org/10.1080/1361332022000030879>
- Brinkmann, Svend (2016) *Diagnostic cultures: A cultural approach to the pathologization of modern life*. Lontoo: Routledge.
- Carifio, James & Perla, Rocco (2008) Resolving the 50-year debate around using and misusing Likert scales. *Medical Education* 42 (12), 1150–1152. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2923.2008.03172.x>
- Cheung, Shu Fai & Pesigan, Ivan Jacob Agaloos & Vong, Weng Ngai (2023) DIY bootstrapping: Getting the nonparametric bootstrap confidence interval in SPSS for any statistics or function of statistics (when this bootstrapping is appropriate). *Behavioral Research Methods* 55, 474–490. <https://doi.org/10.3758/s13428-022-01808-5>
- Fanon, Frans (1952/2021) *Black skin, white masks*. Lontoo: Penguin Books.
- Hendriks, Jacqueline & Francis, Neil & Saltis, Hanna & Marson, Katrina & Walsh, Jenny & Lawton, Tasha & Burns, Sharyn (2024) Parental attitudes towards sexual orientation and gender diversity: challenging LGBT discrimination in Australian schools. *Culture, Health & Sexuality* 27 (6), 657–672. <https://doi.org/10.1080/13691058.2024.2394223>
- Hiltunen, Jenna & Ahonen, Arto & Hienonen, Ninja & Kauppinen, Heli & Kotila, Jenni & Lehtola, Piia & Leino, Kaisa & Lintuvuori, Meri & Nissinen, Kari & Puhakka, Eija & Sirén, Marjo & Vainikainen, Mari-Pauliina & Vettenranta, Jouni (2023) *Pisa 2022 ensituloksia*. Helsinki: opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-949-3>
- Hodkinson, Phil & Sparkes, Andrew C. (1997) Careership. A sociological theory about career decision making. *British Journal of Sociology of Education* 18 (1), 29–44. <https://doi.org/10.1080/0142569970180102>
- Häyhä, Jesse (2024) Yhdenvertainen lähtöviiva jokaiselle opiskelijalle – myös neuromoniniaiselle. Blogikirjoitus. Helsinki: Suomen ylioppilaskuntien liitto. <https://syl.fi/yhdenvertainen-lahtoviiva-jokaiselle-opiskelijalle-myos-neuromoniniaiselle/> (Viitattu 17.12.2025.)
- Jahnukainen, Markku & Kalalahti, Mira & Kivirauma, Joel (2019) *Oma paikka haussa — Maahanmuuttotautaiset nuoret ja koulutus*. Helsinki: Gaudeamus.

- Jokela, Satu & Luopa, Pauliina & Hyvärinen, Anni & Ruuska, Tupu & Martelin, Tuija & Klemetti, Reija (2020) *Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien nuorten hyvinvointi*. Työpaperi 38/2020. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-580-3>
- Kaittila, Anniina & Leinonen, Leena & Alin, Minna & Vornanen, Riitta & Kraav, Siiri-Liisi & Eriksson, Pia & Anis, Merja (2025) "It Was Like Offering a Band-Aid for a Fracture": Parents' Experiences with Barriers to Accessing Services and Support for Their Neurodivergent Child in Finland. *Child & Youth Services* 46 (4), 753–780. <https://doi.org/10.1080/0145935X.2025.2449639>
- Kalalahti, Mira & Laaksonen, Linda Maria & Varjo, Janne & Jahnukainen, Markku (2019) Miten koulu sujuu? Koulutusasenteet ja tavoiteorientaatiot peruskoulusta toiselle asteelle. Teoksessa Markku Jahnukainen & Mira Kalalahti & Janne Kivirauma (toim.) *Oma paikka haussa. Maahanmuuttotataustaiset nuoret ja koulutus*. Helsinki: Gaudeamus, 90–105. <http://hdl.handle.net/10138/309913> (Viitattu 14.12.2025.)
- Lahelma, Elina & Lappalainen, Sirpa & Kurki, Tuuli (2020) PISA-arvioinneissa rakentuva tasa-arvo ja sukupuoli. *Sukupuolentutkimus* 33 (3), 5–20. <http://hdl.handle.net/10138/334739> (Viitattu 14.12.2025.)
- Lehtonen, Jukka (2018) Ei-heteroseksuaalisten poikien ja transnuorten kokemukset ja valinnat koulutuksessa. Teoksessa Antti Kivijärvi & Tuija Huuki & Harry Lunabba (toim.) *Poikarutkimus*. Tampere & Helsinki: Vastapaino & Nuorisotutkimusseura, 121–145.
- Lehtonen, Jukka (2023) Rainbow paradise? Sexualities and gender diversity in schools. Teoksessa Martin Thrupp & Piia Seppänen & Jaakko Kauko & Sonja Kosunen (toim.) *Finland's famous education system: Unvarnished insights into Finnish schooling*. Singapore: Springer Nature, 273–288.
- Lehtonen, Jukka & Majlander, Satu & Sares-Jäske, Laura & Jehkoi, Aino & Luopa, Pauliina (2024) *Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien 8.- ja 9.-luokkalaisten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2019–2023*. Tutkimuksesta tiiviisti 13/2024. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/148638/URN_ISBN_978-952-408-279-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Viitattu 28.8.2025.)
- Lonka, Hanna & Souto, Anne-Mari & Vehviläinen, Sanna (2025) Mikä on opo-asia? Nuorten tulkinnat tehostetusta henkilökohtaisesta oppilaanohjauksesta. *Nuorisotutkimus* 43 (1), 19–33. <https://doi.org/10.57049/nuorisotutkimus.9160901>
- Lämsä, Riikka & Ahonen, Sanna & Appelqvist-Schmidlechner, Kaija & Tuulio-Henriksson, Annamari (2018) Neuropsykiatrisesti oireilevien nuorten palveluista ja palvelukokemuksista. Teoksessa Mika Gissler & Marjatta Kekkonen & Päivi Känkänen (toim.) *Nuoret palveluiden pauloissa. Nuorten elinolo-vuosikirja 2018*. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 124–134. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-200-0>
- Norman, Geoff (2010) Likert scales, levels of measurement and the "laws" of statistics. *Advances in Health Sciences Education* 15 (5), 625–632. <https://doi.org/10.1007/s10459-010-9222-y>
- Pesonen, Henri & Äikäs, Aino (2025) Opintojen esteettömyys ja pedagoginen tuki korkeakoulutuksessa. Teoksessa Katja Dindar & Anniina Kämäräinen & Anni Kilpiä & Eija Kärnä & Kaisa Pihlainen & Heta Pukki (toim.) *Autismikirjo eri elämänvaiheissa: kasvatus, koulutus, työelämä ja palvelut*. Helsinki: Gaudeamus, 177–192.
- Pesonen, Henri & Äikäs, Aino & Heiskanen, Noora & Kärnä, Eija (2023) Why we need a concept to describe collaborative support instead of labelling children as demanding: perspectives from Finland. *Disability & Society* 39 (7), 1884–1889. <https://doi.org/10.1080/09687599.2023.2295801>
- Rastas, Anna (2007) *Rasismi lasten ja nuorten*

- arjessa. *Transnationaalit juuret ja monikulttuuristuva Suomi*. Tampere & Helsinki: Tampere University Press & Nuorisotutkimusseura.
- Rautiainen, Pauli & Ahonen, Karoliina (2025) ”Jo varhain on valittava polku työelämään tai eläkkeelle”: Vaikeasti aisti- tai liikuntavammaisten ihmisten koulutuspolut. *Nuorisotutkimus* 43 (2), 20–39. <https://doi.org/10.57049/nuorisotutkimus.9162887>
- Reay, Diana (2021) The working classes and higher education: Meritocratic fallacies of upward mobility in the United Kingdom. *European Journal of Education* 56 (1), 53–64. <https://doi.org/10.1111/ejed.12438>
- Sandberg, Erja (2016) *ADHD perheessä – opetus-, sosiaali- ja terveystoimen tukimuodot ja niiden koettu vaikutus*. Väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Sares-Jäske, Laura & Jehkoi, Aino & Rantanen, Emmi & Lehtonen, Jukka (2024) *Transnuorten tyytyväisyys elämään – voimavarojen käyttöä hyviin ihmissuhteisiin ja arvostavaan vuorovaikutukseen*. Tutkimuksesta tiiviisti 5/2024. Helsinki: Terveystien ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-264-8>
- Sherman, Jody & Rasmussen, Carmen & Baydala, Lola (2008) The impact of teacher factors on achievement and behavioural outcomes of children with attention deficit/hyperactivity disorder (ADHD): A review of the literature. *Educational Research* 50 (4), 347–360. <https://doi.org/10.1080/00131880802499803>
- Souto, Anne-Mari (2022) Rasismi ja nuorten koulutuspolut. Teoksessa Tommi Kiilakoski & Maija Lanås (toim.) *HÄIRIÖ? – Näkökulmia työrauhan säröihin koulussa*. Tampere: Vastapaino, 231–258.
- Souto, Anne-Mari & Lappalainen, Sirpa (2024) Irtiottoja, navigointia ja pärjäämisen pakkoa: Intersektionaalinen lähiluku rodullistamista kohtaavien nuorten reiteistä yliopistoon. *Kasvatus* 55 (3), 272–287.
- Taavetti, Riikka & Alanko, Katarina & Heikkinen, Lotte (2015) *Hyvinvoiva sateenkaarinuori -tutkimushanke. Tiivistelmä*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Toiviainen, Sanna (2019) *Suhteisia elämänpolkuja – yksilöiden elämänhallintaa? Koulutuksen ja työn marginaalissa olevien nuorten toimijuus ja ohjaus*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Tolonen, Tarja & Aapola-Kari, Sinikka (2021) Nuorten toisen asteen koulutusvalinnat: pääomat, strategiat ja koulutuksellisen arvon muotoutuminen. *Sosiologia* 58 (2), 1–20. <https://journal.fi/sosiologia/article/view/124599> (Viitattu 14.12.2025.)
- Varjo, Janne & Holmberg, Liila & Kalalahti, Mira (2019) Maata näkyvissä? Maahanmuuttotasaisten nuorten toimintahorisontit. Teoksessa Markku Jahnukainen & Mira Kalalahti & Joel Kivirauma (toim.) *Oma paikka haussa. Maahanmuuttotasaisten nuoret ja koulutus*. Helsinki: Gaudeamus, 225–253.
- Yle (2023) Nuorten oppimistulokset ovat heikentyneet ja koulutustason nousu loppui vuosikymmeniä sitten – Suomen koulutetuimpia ovat 1978 syntyneet. Utinen 12.1.2023. <https://yle.fi/a/74-20012456> (Viitattu 14.12.2025.)
- Yosso, Tara J. (2005) Whose culture has capital? A critical race theory discussion of community cultural wealth. *Race Ethnicity and Education* 8 (1), 69–91. <https://doi.org/10.1080/01361332052000341006>

PLANETAARINEN KUKOISTUS KOULUTUKSEN PÄÄMÄÄRÄNÄ

HANNU L. T. HEIKKINEN, RAILI KERÄNEN-PANTSU & ESSI IKONEN

TIIVISTELMÄ

Artikkelissa tarkastelemme kukoistuksen (*flourishing*) käsitteen valossa nuorten pyrkimyksiä kohti hyvää elämää, kun he tekevät oman tulevaisuutensa kannalta tärkeitä valintoja. Kirjoitus pohjautuu tämän barometrin aineistosta ja aiempien Nuorisobarometrien tuloksista tehtyihin havaintoihin, joiden pohjalta edetään yleisempään teoreettis-filosofiseen pohdintaan. Kansainvälisessä keskustelussa kukoistus koulutuksen päämääränä on noussut vaihtoehdoksi inhimillisen pääoman teoriaa korostaville näkemyksille. Tarkastelemme ihmisenä kukoistamista aluksi subjektiivisesta ja objektiivisesta näkökulmasta. Luonnehdimme käsitettä sitten uusaristoteelisen eli eudaimonistisen perinteen, liberaalin kasvatusteorian, itsemääräämisteorian ja positiivisen psykologian näkökulmista käyttäen päälähteenä Kristján Kristjánssonin kokoavaa näkemystä. Argumentoimme, että kaikki nämä lähestymistavat ovat liian antroposentrisiä. Siksi pyrimme siirtämään kukoistuksen ideaa planetaariseen kehykseen, jota hahmottelemme lähinnä planetaaristen rajojen, syväekologian ja jälkhumanismin näkökulmista. Lopuksi esittelemme ajatusta planetaarisesta hyvästä elämästä koulutuksen päämääränä. Tämä ehdotuksemme saa tukea transformatiivisen oppimisen teoriasta ja katsomuskasvatuksen tutkimuksesta.

Asiasanat: ekologinen kestävyys, hyvä elämä, koulutuspolitiikka, maailmankatsomus, posthumanismi, transformatiivinen oppiminen

MITÄ ON HYVÄ ELÄMÄ?

Nuorisobarometrin aineistoissa nuorten tulevaisuuden odotuksia ja tavoitteita punnitaan monesta näkökulmasta. Mikä merkitys on esimerkiksi tutkinnon saamisella? Onko ihmisen aiheuttama ilmastonmuutos tosiasia? Kuinka paljon nuoret tavoittelevat tutkintoa saavuttaakseen jotain muuta sen avulla, kuten vaurastumista ja materiaalista hyvinvointia? Mikä merkitys on ystävillä, hyvillä keskusteluilla? Entä parisuhde ja seksi – yleensäkin yhteys toiseen ihmiseen?

Nuorten pohdinnat näistä teemoista vievät meidät perimmäisen kysymyksen äärelle: mitä on hyvä elämä? Onko se lyhyt ja kiihkeä hehku, joka saattaa päättyä vaikkapa jo 27 vuoden iässä, kuten on käynyt monelle aikansa nuorisoidolille? Vai onko se pitkä kaari, johon kuuluvat nuoruus,

aikuisuus ja vanhuus? Entä jos maailma syöksyy ekokatastrofiin, eikä tulevaisuudessa näy enää mitään odottamiseen arvoista?

Tämän artikkelin tarkoitus ei ole tehdä Nuorisobarometrin aineistoista suoranaista empiiristä analyysia, vaan kyseessä on teoreettis-filosofinen tarkastelu koulutuksen päämääristä. Käytämme Nuorisobarometrissa nousevia teemoja inspiraation lähteenä, kun etenemme kohti yleisempiä kysymyksiä. Lähtökohtanamme on kysymys siitä, kuinka tukea nuoria heidän pyrkimyksissään elää hyvää elämää.

Viime vuosina keskustelua hyvän elämän tavoittelusta koulutuksessa on käyty paljon kukoistuksen (*flourishing*) käsitteen ympärillä (mm. de Ruyter & Wolbert 2020; Haldane 2025; Kristjánsson & VanderWeele 2024; Martela 2024). Erityisen huomiota herättävä on

ollut taloudellisen yhteistyön järjestön OECD:n käänne kohti kukoistusta (OECD 2025; Stevenson 2022; Kristjánsson 2023a; Kristjánsson 2023b). Tämä käänne on esitetty vaihtoehtona aikaisemmin OECD:n koulutusajattelua ohjanneelle näkemykselle, jonka mukaan koulutus on ymmärretty lähinnä taloudellisen kasvun moottorina (OECD 2025). Talouskasvun korostaminen koulutuksen päämääränä kiteytyy inhimillisen pääoman teoriaan (mt.), johon kriittisen näkökulman tarjoaa kognitiivisen kapitalismin teoria (Peters & Bulut 2011). Vaikka OECD:n vaikutus kansainväliseen koulutuspolitiikkaan on huomattava, Suomessa on varsin vähän tarkasteltu systemaattisesti koulutuksen päämääriä kukoistuksen pohjalta. Tämän artikkelin tarkoitus on pureutua tähän tutkimusaukkoon kokoavan yleiskatsauksen avulla.

Ajatus ihmisenä kukoistamisesta voidaan hahmottaa varsin eri tavoin ja erilaisista lähtökohdista. Ensinnäkin on olennaista kysyä, arvioidaanko sitä henkilön itsensä näkökulmasta eli subjektiivisesti vai ulkopuolisin silmin eli objektiivisesti. Kukoistuksen käsitettä hahmotellaan eri tavoin erilaisissa filosofisissa perinteissä ja teorioissa. Siksi teemme tässä artikkelissa katsauksen eri tapoihin ymmärtää ihmisenä kukoistaminen: aristoteelisen perinteen lisäksi esittelemme liberaalin kasvatusteorian, itsemääräämisteorian ja positiivisen psykologian näkemykset. Lähtökohتانamme ovat uusaristoteelikkona tunnetun kasvatusfilosofi Kristján Kristjánssonin näkemykset kukoistuksesta koulutuksen päämääränä, jotka hän on esittänyt useissa kirjoituksissaan (mm. Kristjánsson 2020, 2025). Perusteellisimmin hän käsittelee niitä teoksessaan *Flourishing as the Aim of Education* (Kristjánsson 2020), joka on tämän artikkelin lähde.

Kaikki Kristjánssonin esittelemät näkökulmat näyttävät jäävän kuitenkin liian kapeiksi, kun otetaan huomioon ihmiskunnan tulevaisuutta varjostava ekokriisin uhka. Maapallon kyky ylläpitää hyvän ihmiselämän edellytyksiä on vaarantumassa. Vaikka kestävä kehitys valtavirtaistui kansainvälisessä politiikassa jo 1980-luvun lopulla (Kiilakoski 2021, 57), ihmisen aiheuttama

ympäristökuormitus on edelleen kasvanut. Ihminen voi kukoistaa ja voida hyvin vain osana hyvinvoivaa muuta luontoa. Siksi kukoistuksen idea on siirrettävä planetaariseen kehykseen, mihin tarjoavat käsitteellisiä välineitä syväekologiset ja jälkhumanistiset teoretisoinnit.

Globaalin ekologisen kestävyuden saavuttaminen edellyttää yksilötason syvällistä, transformatiivista oppimista, joka muuttaa maailmankuvia ja tätä kautta auttaa muokkaamaan käytäntöjä kestävämmiksi. Koska kestävyysmurros edellyttää maailmankatsomuksellisen tason muutoksia, ehdotamme myös katsomuskasvatuksen tutkimuksesta peräisin olevia käsitteellisiä välineitä planetaarista hyvää elämää tavoittelevan kasvatuksen jäsentämiseksi.

MILLAISENA HYVÄ ELÄMÄ NUORILLE NÄYTTÄYTYY?

Olemme tarkastelleet tämän artikkelin taustaksi vuoden 2025 Nuorisobarometrin aineistojen lisäksi muutamien edellisten Nuorisobarometrien tuloksia saadaksemme laajemman käsityksen siitä, millaisia näkemyksiä nuorilla on, kun he tekevät tulevaisuutensa kannalta tärkeitä valintoja. Olemme kohdentaneet huomion erityisesti ympäristön tilaan ja kestävyys- sekä elämän merkityksellisyyteen liittyviin tuloksiin. Esitämme aluksi aineistosta joitakin nostoja, joiden pohjalta etenemme yleisempään pohdintaan ihmisen kukoistuksesta.

Ympäristöarvoihin liittyvät kysymykset saavat tilaa vuoden 2025 Nuorisobarometrissa, minkä lisäksi niitä on aikaisemmin kartoitettu erityisesti vuoden 2021 barometrissa. Tuolloin 90 prosenttia vastaajista ajatteli, että luonnon monimuotoisuus on tärkeä turvata keinolla millä hyvänsä, kun taas nuorista 86 prosenttia ajatteli, että luonnon itseisarvo on huomioitava päätöksenteossa. Vuoden 2025 barometrin kyselytuloksissa nuorista 61 prosenttia piti itseään ympäristöarvoja korostavana ja lähes puolet, 44 prosenttia vastaajista, oli tehnyt muutoksia omassa elämäntavassaan ympäristöystävälliseen suuntaan. Ympäristöarvot ovat siis tärkeitä suurelle osalle nuorista. Tämän

perusteella näyttäisikin siltä, että nuorten arvot tarjoavat hyvän pohjan kestäväälle elämäntavalle ja että suuri osa nuorista myös tekee valintoja, jotka tukevat tätä kehitystä.

Vuoden 2023 barometrissa, jossa kysyttiin elämän merkityksellisyyteen ja arvoihin liittyviä kysymyksiä, nuorista 66 prosenttia oli täysin samaa mieltä tai samaa mieltä väittämän kanssa, jonka mukaan elämän merkityksellisyys syntyy siitä, että voi auttaa niitä, joilla menee huonommin. Lähes saman verran nuorista (63 %) koki, että elämän merkityksellisyys syntyy tulevista sukupolvista ja elämän edellytysten säilyttämisestä heille. Vain 10 prosenttia nuorista oli sitä mieltä, että elämän merkityksellisyys syntyy siitä, että menestyy paremmin kuin toiset. (Happonen & Kiilakoski 2024, 76).

Nuorten käsitys siitä, miten paljon menestykseen voi itse vaikuttaa, on laskenut merkittävästi. Kun tarkastellaan Nuorisobarometrin vastauksia aikavälillä 1997–2024, väitteen ”Menestyminen elämässä on itsestä kiinni” kanssa täysin samaa mieltä olevien määrä on laskenut vuoden 1997 huippulukemista eli 64 prosentista 27 prosenttiin vuonna 2024 (Happonen & Kiilakoski 2025, 41–42). Tulevaisuus siis näyttättyy nuorista vähemmän ennakoitavalta ja hallittavalta.

Eniten paineita nuoret kokivat vuoden 2025 barometrin mukaan työn saamisesta (70 %). Tämä liittyy suoraan myös ansiotuloihin, ja useampi kuin joka kolmas (37 %) vastaajista koki olevansa heikkotuloinen. Seuraavaksi eniten paineita aiheuttivat ulkonäköön liittyvät kysymykset, sillä naisista 68 prosenttia ja miehistä 42 prosenttia koki paineita näyttää hyvältä. Myös kavereiden näkemisestä (naiset 63 %, miehet 42 %), vaateesta olla ulospäinsuuntautunut (49 %) sekä parisuhteesta (39 %) koettiin paineita. Näyttääkin siis siltä, että nuoren pitäisi olla sosiaalinen, ulospäinsuuntautunut ja hyvännäköinen pärjätäkseen niin työmarkkinoilla kuin yhteiskunnassa. Nämä paineet kuvastavat nähdäksemme varsin selkeästi yhteiskunnassa yleisesti vallitsevia arvoja.

Vuoden 2025 Nuorisobarometrin vastauksia tarkastellessamme huomiomme kiinnittyi siihen, miten suuri osa nuorista näyttää suhtautuvan

koulutukseensa välineellisesti. Tutkinnon saavuttaminen näyttää olevan monille nuorille väline saavuttaa jotain muuta, kuten vaikkapa tietynlainen palkkataso, yhteiskunnallinen asema tai työpaikka. Tuloksista voi saada vaikutelman, että välineelliset päämäärät nousevat nuorille tärkeämmiksi kuin se, että opiskelu tai sivistyminen olisi arvokasta sinänsä ja tarjoaisi elämälle sisällöllistä merkitystä.

Nuoria ei voi moittia siitä, jos tuloksista saa tällaisen mielikuvan. Nuoret heijastavat heidän ympärillään yhteiskunnassa vallitsevia arvoja, kun he näkevät koulutuksen reittinä parempaan toimeentuloon ja arvostukseen. Tällainen ajattelutapa on tyypillinen länsimaiselle elämänmuodolle ja sen taustalla olevalle näkemykselle siitä, mikä on järkevää. Tällaista järjellisyuden lajia kutsutaan instrumentaaliseksi rationaalisuudeksi eli välineelliseksi järjeksi. Välineellinen järki ei kysy, miksi jokin tavoite on arvokas, vaan miten se voidaan tehokkaimmin saavuttaa. Järkeä käytetään siis tavoitteiden saavuttamisen keinona, ei tavoitteiden kriittiseen arviointiin tai arvojen pohdintaan. Välineellinen järjellisyys on mahdollistanut yhteiskunnallisen modernisaation myötä teollistuneissa maissa ennennäkemättömän kehityksen tieteessä ja teknologiassa. (Weber 1922/1978.)

Tätä valtavaa järjellistymisen aikaansaamaa kehitysoiketta pidetään 1700-luvulla alkaneen valistusfilosofian tärkeimpänä saavutuksena. Valistuksen rationalisaatio onkin edistänyt ihmisten hyvää elämää ja kukoistusta erityisesti materiaalisessa merkityksessä. Jos ihminen esimodernina aikana oli luonnonvoimien uhri, hän on modernisaation ja rationalisaation myötä noussut niiden herraksi. Esimodernilla ajalla ihmisten nähtiin eläneen myös erilaisten järjettömien uskomusten ja myyttien vankina – esimerkiksi oletetuille jumalille tai hengille piti viedä ruokaa tai tehdä muita palveluksia siinä uskossa, että ne auttaisivat ihmisiä. Valistuksen käynnistämän järjellisyuden aloittaman modernisaation myötä ihminen ikään kuin vapautui sekä luonnonvoimien että myyttien kahleista. (Horkheimer & Adorno 2008.)

Samalla valistuksen projekti on kuitenkin saattanut ihmiskunnan tuhon partaalle: meitä

uhkaavat ekologiset kriisit pakottavat meidät arvioimaan uudelleen sen suurta kertomusta järjen tuottamasta edistyksestä. Luonto iskee takaisin nyt varsinkin ilmastonmuutoksen kautta. Näin valistuksen projekti, joka pyrki vapauttamaan ihmisen luonnon ja myytin kahleista järjen avulla, kääntyy itseään vastaan. Tästä valistuksen seurausten kaksijakaisuudesta Max Horkheimer ja Theodor Adorno (2008) käyttivät ilmaisua valistuksen dialektiikka.

Välineellinen järjellisyys ei anna vastausta elämän tarkoitukseen tai merkitykseen. Horkheimerin ja Adornon (2008) mukaan järki, josta tuli valistuksen myötä väline vallan ja hallinnan palveluksessa, on menettänyt kykynsä ohjata ihmistä kohti hyvää elämää. Näin välineellinen järjellisyys tuottaa paradoksaalisesti vieraantumista ja merkityksettömyyttä: ihminen saattaa hallita maailmaa teknisesti yhä tehokkaammin, mutta samalla menettää otteen elämän moraalista ja inhimillisistä perusteista.

Samalla kun yhteiskunta on rationalisoitunut, välineellinen järki on kolonisoitunut eli vallannut alaa ihmisten henkilökohtaisen elämän alueelta (Habermas 1995): ihmiset välineellistävät myös omaa elämäänsä. Välineistä – kuten rahasta tai yhteiskunnallisesta asemasta – on tullut tavoittelemisen arvoisia elämän päämääriä sinänsä. Status, palkka ja arvostus voivat tulla järjellisiä valintoja ja mahdollistaa hyvän elämän, mutta niiden yksipuolinen tavoittelu voi johtaa myös tyhjyyden tai riittämättömyyden kokemukseen, koska näiden tavoitteiden saavuttaminen ei tarjoa sisäistä merkitystä elämälle. Tällaisen järjellisuuden ohjaamasta elämästä voi tulla loputonta ponnistelua tulevaisuudessa odottavan oletetun palkinnon saavuttamiseksi. (Mt.; Horkheimer 1947; Horkheimer & Adorno 2008.)

Joskus ihminen voi joutua tilanteeseen, jossa hänen valintansa saattaa vaikuttaa täysin järjettömältä. Tällaisen tilanteen voi kohdata esimerkiksi rakastuessaan syvästi toiseen ihmiseen ja ollessaan valmis tekemään mitä vain, jotta voisi elää tämän kanssa yhteistä elämää. Samantapaisten ratkaisujen eteen saattaa joutua myös nuori ammatin tai työpaikan valinnan edessä tai aikuinen päätyessään

vaihtamaan työelämässä kokonaan toiselle alalle. Tuo järjettömältä tuntuva valinta saattaa tuoda ihmiselle merkityksellisyyttä ja onnea, jota hän ei löydä millään muulla tavalla. Tällaiset havainnot saavat ajattelemaan, kuinka tärkeää on, että elämälämme on jokin sisäinen merkitys tai tarkoitus, jota ei voi ymmärtää pelkästään järjen avulla.

Nuorisobarometrin määrälliset tulokset eivät näytä antavan kovin paljoa suoria viitteitä siitä, missä määrin nuorten valintoihin vaikuttavat pyrkimykset elää merkityksellistä elämää. Tulos ei ole odottamaton, koska barometrin määrällistä aineistoa kokoavan mittariston kysymyksenasettelu ohjaa ajattelua varsin suoraan välineellisten elämänpäämäärien suuntaan. Kysymällä välinerationaaliseen ja hedonistiseen ajatteluun ohjaavia kysymyksiä barometri nostaa esille yksilökeskeiset hyöty- ja nautintomotiivit. Tulokset olisivat voineet saada toisenlaisia vivahteita, jos olisi kohdistettu huomiota muunlaisiin asioihin, kuten vaikkapa ihmisenä kasvamiseen, hyvän yhteiskunnan rakentamiseen tai henkilökohtaisen merkityksellisyyden kokemiseen.

Laadullisissa vastauksissa aineistosta kuitenkin näyttää nousevan myös näitä näkökulmia. Esimerkiksi tämän vuoden barometrissa kysyttäessä, mitä kaikkien tulisi tietää nuorten kokemista paineista, moni nuori toi esiin sen, että välinerationaalinen ajattelu yhdistettynä ulkoapäin tuleviin keskenään ristiriitaisiin odotuksiin, kuten vaikkapa syntyvyyden kasvattamiseen ja ympäristön suojeluun, tuottaa paineita, jotka vaikeuttavat hyvän elämän elämistä. Laadullinen aineisto avaakin näin vivahteikkaimman kuvan nuorten ajattelusta kuin määrällisiin kysymyksiin annetut vastaukset.

KÄÄNNE KOHTI KUKOISTUSTA

Kansainvälisessä koulutuspoliittisessa keskustelussa on viime vuosina vahvistunut näkemys, jonka mukaan ihmisenä kukoistaminen tulisi ymmärtää koulutuksen päämääräksi. Tätä keskustelua on käyty jo pidempään akateemisissa piireissä (mm. Ryan, Curren & Deci 2013; de Ruyter 2004, 2015; de Ruyter ym. 2022; Kristjánsson 2015,

2020, 2023a). Viime vuosina myös UNESCO on hahmotellut koulutuksen tarkoitusta kukoistuksen käsitteen kautta (mm. Ergas ym. 2022). Erityisen merkittävä on ollut OECD:n käänne kohti kukoistusta (Kristjánsson 2023b; Stevenson 2022; OECD 2025).

Miksi kiinnostus kukoistusta kohtaan on viime aikoina lisääntynyt? Syyt tähän käänteeseen näyttävät varsin erilaisilta koulutuspolitiikassa kuin filosofisissa keskusteluissa. Akateemisesta näkökulmasta taustalla voi nähdä moraali-filosofian alalla mielenkiinnon heikkenemisen hyötyajatteluun tai velvollisuuksiin keskittyvää etiikkaa kohtaan ja samalla yleisen kiinnostuksen lisääntymisen hyve-etiikkaa kohtaan (Kristjánsson 2023b, 7). Hyve-etiikka on moraalifilosofinen näkemys, jonka painopiste ei ole säännöissä tai teoilla saavutetussa hyödyssä tai mielihyvässä, vaan ihmisen luonteen ja hyveiden kehittämisessä.

Tämä etiikan laji juontuu antiikin Kreikasta, ennen kaikkea Aristoteleen filosofiasta. Sen mukaan oikea toiminta ei aina ole sääntöjen mekaanista noudattamista, vaan perustuu käytännölliseen viisauteen (*fronesis*). Moraalinen toiminta perustuu sen mukaan kykyyn arvioida monimutkaisia ja ristiriitaisia eettisiä ongelmia käytännöllisen viisauden pohjalta ja toimia sen mukaisesti. Hyve-etiikassa oikeaa toimintaa ei voi erottaa elämän laajemmasta päämäärästä, jota Aristoteles kutsuu *eudaimoniaksi*. Tämä antiikin kreikasta peräisin oleva sana on käännetty hiukan vaihtelevilla tavoilla ”onnellisuudeksi”, ”vauraudeksi”, ”hyväksi elämäksi” ja ”kukoistukseksi”.

Koulutuspolitiikassa käännettä kohti kukoistusta selittävät paljon käytännöllisemmät syyt. Taustalla on ennen kaikkea kritiikki koulutuksen kilpailullisuutta kohtaan, joka on johtanut vakaviin ongelmiin monissa maissa. Tämä kritiikki on kohdistunut erityisesti taloudellisen yhteistyön järjestön OECD:n koulutuspolitiikkaan. Nimensä ja toiminta-ajatuksensa mukaisesti OECD pyrkii kehittämään taloudellista toimeliaisuutta ja näkee koulutuksen tapana tuottaa talouskasvua. Siihen perustuu myös OECD:n kiinnostus tehdä kansainvälistä oppimistulosten vertailua PISA-tutkimuksen avulla.

PISA-tutkimuksia on kritisoitu koulutuksen välineellistämisestä ja kilpailullisuuden lisäämisestä (mm. Sjøberg 2015). Merkittävä signaali oli vuonna 2014 *The Guardian* -lehdessä julkaistu koulutustutkijoiden avoin kirje OECD:lle, jossa tuotiin esille koulutusvertailujen epäterveitä seurauksia (Andrews ym. 2014). Tutkijoiden mukaan PISA kiinnittää huomion hyvin kapeaan osaan koulutuksen tavoitteista, jotka ovat mitattavissa. Se vie näin huomion sellaisilta koulutuksen tavoitteilta, jotka ovat vaikeammin tai eivät ollenkaan mitattavissa. PISA kaventaa siten vaarallisesti käsitystämme siitä, mitä koulutus on ja mitä sen pitäisi olla. Ihmisten kouluttaminen ansiotyöhön tai taloudellisen kasvun edistäminen ei ole avoimen kirjeen kirjoittajien mukaan julkisen koulutuksen ainoa eikä edes tärkein tavoite. Koulutuksen on annettava myös valmiuksia demokratiaan osallistumiseen, moraaliseen toimintaan sekä henkilökohtaiseen kehitykseen, kasvuun ja hyvinvointiin. (Mt.) Kasvatusteoreetikko Gert Biesta (2009) on kiteyttänyt ajatuksen toteamalla: ”Emme mittaa sitä, mitä arvostamme. Mittaamme sitä, mikä on mitattavissa. Sitten alamme arvostaa sitä, mitä mittaamme.”

OECD:ssa näkemys koulutuksesta on aiemmin kiteytynyt inhimillisen pääoman teorian muotoon. Sen mukaan ihmisen ajattelukyvyt eli kognitiiviset kyvyt ovat tärkein talouskasvun moottori, ja siksi niihin kannattaa investoida pääomaa. Koulutuksessa kehitettävät inhimilliset tiedot ja taidot ovat pääomaa, joka on muuntunut tietokyvyiksi ja osaamiseksi (Brunila, Onnismäe & Pasanen 2015; Peters & Bulut 2011). Ihmisen ajattelu pelkistyy tuotantovälineeksi, johon sijoittaminen on tehokkain tapa hankkia lisäarvoa pääomalle. Tämän pääoman kartuttaminen auttaa talouselämää ja yhteiskuntaa, mutta samalla hyödyttää myös yksilöitä. Taloudelle ja yhteiskunnalle hyöty tulee kasvavan bruttokansantuotteen muodossa ja yksilölle parempana työllistyvyytenä ja korkeampina palkkoina. Taloudellinen lisäarvo, yhteiskunnallinen hyöty ja yksilön hyöty eivät siis ole erillisiä, vaan ne ovat kietoutuneet toisiinsa pääoman logiikan kautta. (Kristjánsson 2023b.)

Historiallisesti näkemys koulutuksesta pääomana on kehkeytynyt vasta 1900-luvun lopulla. Esimerkiksi vielä viime vuosisadan alussa Suomessa julkisen kasvatuksen päämäärä oli huolehtia kristillisen siveyskasityksen toteutumisesta ja kansallisen yhtenäiskulttuurin rakentamisesta (Tervasmäki & Tomperi 2018, 180). Nykypäivän talouselämän tarpeita heijastelevan koulutuskurssin taustatekijöinä ovat toimineet sekä uusliberalistinen eetos että luonnontieteellisiä, mitattavia suureita korostavan kasvatuspsykologian nousu. Ne ovat vahvistaneet ajatusta koulusta instituutiona, jonka tarkoituksena on tuottaa tuottavia kansalaisia ja valvoa tätä tuotantoa nojautumalla mitattaviin oppimistuloksiin. Vaikka yksilöllisyys on noussut lähestulkoon pyhään asemaan, samaan aikaan hallinnan keinot ja kontrolli ovat uineet sisään jatkuvan palautteen, tarkkailun ja seurannan kautta. (Autio 2006, 2019; Vedung 2010.)

Inhimillisen pääoman teorian edustama näkemys koulutuksen tavoitteesta on ollut voimakkaan julkisen kritiikin kohteena 2000-luvulla. Taustalla on ollut Kristján Kristjánssonin (2023b) mukaan useita samanaikaisia, osin toisiinsa liittyviä syitä. Ensinnäkin inhimillisen pääoman teoria on ristiriidassa YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen kanssa, jonka mukaan kaikilla lapsilla on oikeus koulutukseen ja kehittymiseen riippumatta heidän taloudellisesta panoksestaan. Toiseksi taustalla on ollut myös kasvava huoli hillitsemättömän talouskasvun vaikutuksista ympäristöön, sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen ja poliittiseen tasa-arvoon. Kolmanneksi on esitetty, että suuri osa koulussa opituista taidoista vanhenee pian. Erityisesti tiedon ja osaamisen nopea vanheneminen on nostettu esille tekoälyn noustessa yhä tärkeämpään rooliin talouden ja tuotannon välineenä, minkä seurauksena koneet tekevät entistä suuremman osan manuaalisesta ja jopa älyllisestä työstä. (Kristjánsson 2023b.)

Neljänneksi inhimillisen pääoman teorian kritiikkiä on Kristjánssonin (2023b) mukaan lisännyt se, että koulutuksessa kilpaileminen on johtanut useissa teollistuneissa maissa vakavaan nuorten mielenterveyskriisiin. Esimerkiksi Etelä-Koreassa,

Singaporessa ja Japanissa koulutuksen kilpailuhenkisyys on kehittynyt huippuunsa, ja siksi nuorten elämässä kokeisiin valmistautuminen on saanut entistä suuremman roolin. Tämän seurauksena monet nuoret sananmukaisesti kilpailevat itsensä hengiltä: nuorten itsemurhatilastot näissä maissa ovat murheellista luettavaa. Suorittamisen paineet ja niiden aiheuttama nuorten vakava pahoinvointi ja jopa itsetuhoisuus ovatkin olleet tärkein syy siihen, miksi juuri näissä hyvin PISA-vertailuissa menestyneissä maissa kritiikki inhimillisen pääoman teoriaa kohtaan on noussut ja tilalle on vaadittu OECD:ssa vakavaa koulutuspolitiikan uudelleenmäärittelyä. Tähän liikkeeseen on liittynyt muita PISA-vertailuissa menestyneitä länsimaita, niiden joukossa Suomi. (OECD 2025.)

Käänne kohti kukoistusta ei näytä olevan poliittisesti vääritty agenda, vaan sen kannattajia löytyy sekä oikealta että vasemmalta laidalta (Kristjánsson 2023b). Ongelmana on kuitenkin se, että kukoistuksen puolestapuhujat näyttävät puhuvan keskenään varsin erilaisista asioista. Kukoistaminen ihmisenä näyttäytyy hyvin eri tavoin erilaisten länsimaisten ajatteluperinteiden valossa, puhumattakaan itämaisesta filosofiasta. Nopea innostuneisuus kukoistuksen käsitteä kohtaan on saanut Kristjánssonin käyttämään siitä sarkastista ilmaisuja *“flourishing bandwagon”*: monet haluavat yhtyä letkeään soitantaan hyvältä kuulostavan bändin rattaille (Kristjánsson 2023a; Kristjánsson & VanderWeele 2024). On vahinko, jos käsitteen merkitys hämärtyy ja väljähtyy siksi, että sitä käytetään epätarkasti. Hyödyllinen käsite on vaarassa menettää analyttisen selitysvoimansa.

Siksi on tarpeen selvittää käsitteitä ja etsiä yhteistä pohjaa kukoistuksen käsitteen tueksi. Aloitamme tarkastelemalla yleisellä tasolla kysymystä siitä, kuka ja millä perusteella voi yleensäkin arvioida sitä, elääkö joku hyvää tai kukoistavaa elämää. Tämän jälkeen etenemme kohti erilaisia tapoja hahmottaa ihmisenä kukoistamista eri teoriaperinteiden valossa.

KUKA SAA MÄÄRITELLÄ, MILLAINEN ELÄMÄ ON KUKOISTAVAA?

Vastausta kysymykseen siitä, mistä näkökulmasta elämän onnistuneisuutta voi arvioida, voi hakea kahdesta eri suunnasta: subjektiivisesta näkökulmasta eli kysymällä jokaiselta itseltään tai objektiivisesta näkökulmasta eli arvioimalla asiaa ulkopuolisen näkökulmasta. Tämä perustava jaottelu esitetään kuviossa 1.

Subjektiivisen näkökulman mukaan hyvää elämää arvioidaan yksilön omiin kokemuksiin, tunteisiin ja käsityksiin perustuen. Subjektiivinen hyvinvointi jakautuu kahteen päälinjaan: hedonistiseen (*hedonistic account*) ja elämäntyytyväisyyden näkökulmaan (*life satisfaction account*). (Kristjánsson 2020.)

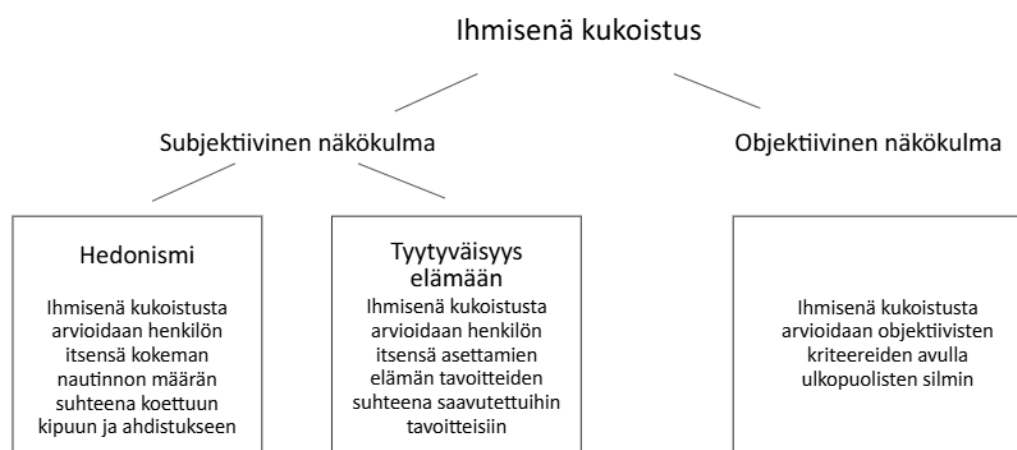
Hedonismissa hyvinvointi tarkoittaa mielihyvän kokemista ja kärsimyksen välttämistä. Toisin sanoen ihmisen elämä on sitä parempi, mitä enemmän siinä on positiivisia tuntemuksia ja mitä vähemmän siinä on kipua tai ahdistusta. Näin ymmärrettynä hyvinvointi on puhtaasti subjektiivinen ilmiö, koska vain yksilö itse voi tarkalleen tietää, kuinka paljon mielihyvää tai mielihapaa hän kokee. Hedonistisesta näkökulmasta onnellisuuden voi arvioida laskemalla yhteen

elämän aikana koettu tyydytys ja vähentämällä siitä koettu tyytymättömyys.

Hedonismia on arvosteltu siitä, että se ei erota erilaisten nautintojen laatua toisistaan. Tämä voi johtaa ongelmallisiin ratkaisuihin elämässä, kuten vaikkapa mielihyvän hakemiseen päihteitä käyttämällä. Nuori voi päätyä myös välttelemään asioita, jotka tuntuvat vaikeilta, kuten myös haasteita, joiden voittaminen saattaisi tuottaa suurta tyydytystä myöhemmin. Näin hedonistinen asenne estää kokemasta onnea esimerkiksi henkilökohtaisen kasvun tai tavoitteiden saavuttamisen kautta. (Kristjánsson 2020.)

Elämäntyytyväisyyteen perustuvasta näkökulmasta kukoistamista arvioidaan sen pohjalta, miten ihminen kokee saavuttaneensa itse asettamansa tavoitteet elämälle. Tällöin yksilö itse arvioi oman elämänsä kulkua suhteessa siihen, mitä hän on toivonut tai mihin hän on pyrkinyt. Toisin sanoen hyvinvointi hahmottuu omien päämäärien (*aims*) ja saavutusten (*accomplishments*) välisenä suhteena. Jos saavutukset ja todellisuus vastaavat odotuksia, ihminen kokee tyytyväisyyttä ja hyvinvointia, mutta jos hän ei koe saavuttaneensa sitä, mitä hän elämältä odotti, hän on tyytymätön. (Kristjánsson 2020.)

Tällä tavoin arvioituna kukoistus ihmisenä määräytyisi sen perusteella, miten hyvin

Kuvio 1. Ihmisenä kukoistamisen arvioiminen subjektiivisesta ja objektiivisesta näkökulmasta. Kuvio perustuu Kristján Kristjánssonin teksteihin (2020, 2025), mutta on tämän artikkelin kirjoittajien visualisoima.

saavutukset vastaavat nuoren omia tavoitteita ja tulevaisuuden odotuksia. Nuori voi elämäntyytyväisyyden näkökulmasta pohtia esimerkiksi tutkinnon suorittamista suhteessa omiin tavoitteisiinsa ja odotuksiinsa tulevaisuudesta. Tutkinnon suorittaminen voi näyttäytyä tällöin tärkeänä saavutuksena, joka tuo hänen elämäänsä merkitystä ja tyytyväisyyttä. Nuorisobarometrin aineiston perusteella tutkinnon saavuttaminen näyttääkin olevan varsin tärkeä elämänpäämäärä.

Tätä lähestymistapaa on kritisoitu siitä, että sen mukaan hyvinvointi voi yhtä hyvin lisääntyä madaltamalla odotuksia kuin kasvattamalla saavutuksia. Jos asettaa riman matalalle, sen yli on helppo päästä. Tämä herättää kysymyksen siitä, voiko sopeutuminen alhaisiin tavoitteisiin tuottaa todellista hyvinvointia, vaikka elämäntilanne ei objektiivisesti muuttuisi yhtään paremmaksi. Myös barometrin aineistossa monet nuoret toivat esiin ajatuksen siitä, että paineet eivät ole aina huono asia, vaan auttavat joskus saavuttamaan enemmän.

Lisäksi näkökulmaa voi moittia siitä, että se ei ota huomioon laadullisia eroja elämäntavoitteissa. On esimerkiksi vaikea arvioida, onko nuoren elämän päämääristä tärkeämpää tulla vaikkapa driftauksen maailmanmestariksi, lastenlääkäriksi, manikyyritaitelijaksi vai sosiaalisen median vaikuttajaksi. Kaikkia tavoitteita ei voi rinnastaa toisiinsa, eikä niiden saavuttaminen ole välttämättä yhtä tärkeää ihmisen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kannalta. Olennaista onkin kysyä, mikä on juuri se inhimillinen potentiaali, ”oma juttu”, jonka kehittäminen ja jalostaminen olisi juuri itselle ominaista.

Objektiivisessa näkökulmassa hyvinvointia arvioidaan ulkopuolisesta näkökulmasta, jolloin hyvinvoinnin kriteerit liittyvät eletyn elämän tosiasiallisiin piirteisiin. Tällöin arvioidaan onnellisuutta sillä perusteella, saavuttiko nuori tavoittelemansa hyvän koulumenestyksen, tutkinnon tai hyvän työn, jossa hän voi toteuttaa ainutkertaisia potentiaalejaan ihmisenä. Tällöin elämän kukoistavuutta arvioitaisiin täysin riippumatta siitä, kokeeko nuori itse tyytyväisyyttä tai onnellisuutta elämänsä kulusta.

Objektiivista näkökulmaa hyvän elämän arviointiin on aiheellisesti kritisoitu siitä, että siinä yksilöiden kokemuksia ei oteta huomioon. Ulkoapäin nuoren elämä voi näyttää hyvältä ja onnelliselta koulumenestyksen ja opintojen näkökulmasta, mutta hän itse voi kokea samaan aikaan esimerkiksi suurta ahdistusta. Näin objektiivinen näkökulma voi osoittautua elitistiseksi tai holhoavaksi tavaksi arvioida hyvinvointia.

NELJÄ TEORIAPERINNETTÄ: EUDAIMONISMI, LIBERALISMI, ITSEMÄÄRÄÄMISTEORIA JA POSITIIVINEN PSYKOLOGIA

Jos kukoistuksen ajatellaan olevan tärkein koulutuksen päämäärä, käsite on pystyttävä määrittelemään. Se ei ole kuitenkaan aivan yksinkertaista. Hankaluuksia aiheuttaa se, että käsite ymmärretään varsin eri tavoin eri teoriaperinteissä. Esitämme tässä tarkastelun eri teoriaperinteistä pohjautuen Kristján Kristjánssonin (2020, 2023a, 2023b) kokoavaan katsaukseen länsimaisista teorioista, joissa kukoistuksen käsite määritellään eri tavoilla. On kuitenkin reilua huomauttaa, että kukoistuksella on vastineita myös länsimaisen filosofian perinteen ulkopuolella, kuten Konfutsen hyve-etiikassa ja afrikkalaisessa perinteessä. Nämä filosofiset näkökulmat jäävät Kristjánssonin tarkastelun ulkopuolelle, eikä tämän artikkelin kirjoittajilla ole myöskään riittävää tietopohjaa niiden huomioimiseen. Kristjánsson kiteyttää länsimaiset teoriat 1) eudaimoniseen, 2) liberaaliin, 3) itsemääräämiseen perustuvaan sekä 4) positiivisen psykologian näkökulmaan. Esittelemme tiiviisti nämä näkökulmat sekä käsittelemme niiden vahvuuksia ja heikkouksia perustuen Kristjánssonin näkemyksiin.

Eudaimonismi

Eudaimoninen näkökulma, jota voi luonnehtia myös uusaristoteeliseksi näkökulmaksi, perustuu länsimaisessa filosofiassa vanhimman ja yleisimmin sovelletun antiikin Kreikassa eläneen filosofi Aristoteleen kirjoituksiin. Aristoteleen mukaan

kaikilla asioilla maailmassa on tarkoitus eli *telos* (τέλος). Hänen filosofiassaan tämä tarkoittaa päämäärää, tarkoitusta tai lopullista tavoitetta.

Aristoteleen teleologisessa ajattelussa olioiden ja ilmiöiden ymmärtämiseksi on tarkasteltava, mihin ne pyrkivät tai miksi ne ovat olemassa. Telos liittyy kaikkeen: luonnonilmiöihin, moraaliin, yhteiskuntaan ja käytännön välineisiin. Esimerkiksi veitsen telos on leikata hyvin, tammenterhon telos on kasvaa komeaksi puuksi ja laivanrakentajan telos on rakentaa toimiva laiva. Aristoteleen mukaan mitään oliota tai ilmiötä ei voi täysin ymmärtää, ellei ymmärrä sen lopullista tarkoitusta tai päämäärää. Samaa ajattelumallia Aristoteles sovelsi myös ihmiseen. Hänen mukaansa ihmisen syvin päämäärä on yksinkertaisesti elää hyvin. Tästä päämäärästä hän käytti kreikankielistä sanaa *eudaimonia* (εὐδαιμονία). Tämä sana on tavallisimmin suomennettu sanoilla ”hyvä elämä”, ”onnellisuus” ja ”kukoistus”. Koska sana voidaan kääntää näillä eri tavoilla, myös tässä artikkelissa toisinaan käytetään toiston välttämiseksi näitä käsitteitä synonyymisesti, kun viitataan eudaimoniaan.

Aristoteleen eudaimonia pohjautuu eettisesti harkituille päätöksille. Hyvä elämä on ennen kaikkea hyveellistä elämää, jossa yksilöt ponnistelevat kasvattaakseen luonnettaan kohti hyveitä. Aristoteleen mukaan hyve on aina kohtuullisuutta kahden ääripään välissä, joista molemmat ovat paheita. Esimerkiksi rahan suhteen hyveellinen on antelias, kun taas rahaan liittyvät paheet ovat kitsaus ja tuhlaavaisuus.

Aristoteelisen näkökulman vahvuudeksi Kristjánsson näkee, että eudaimonismi tarjoaa vahvan normatiivisen perustan: kukoistus on sidottu hyveisiin ja ihmisen telokseen – siihen, mikä tekee ihmiselämästä arvokasta. Se myös yhdistää yksilön hyvän elämän ja yhteisön hyvinvoinnin: hyvä elämä ei ole mahdollista irrallaan sosiaalisista suhteista ja yhteisöllisestä vastuusta. Näkemyksen vahvuutena voi pitää myös sitä, että sillä on pitkä filosofinen perinne, joka antaa syvyyttä käsitteelle.

Eudaimonisella näkemyksellä on kuitenkin myös merkittäviä heikkouksia nykyisissä

moniarvoisissa, liberaaleissa yhteiskunnissa, joissa on erilaisia käsityksiä hyvästä elämästä. Erityisenä heikkoutena voi pitää sitä, että Aristoteleen ajattelussa ei tule ilmi ajatus merkityksellisyyskokemuksesta hyvän elämän kriteerinä. Se ei sellaisenaan myöskään avaa näkymää siihen, miten ihmisen hyvä elämä on riippuvainen muun luonnon hyvinvoinnista.

Liberalismi

Liberaalissa näkökulmassa kukoistukseen painottuvat kunkin vapaus valita ja itse määritellä, mitä juuri hänen oma kukoistuksensa tarkoittaa. Liberalistiset teoriat jättävät elämän päämäärien määrittelyn siis yksilön vapauden piiriin. Yksilön vapaus onkin liberalistisen teorian tärkein arvo ja kulmakivi. Liberaali näkökulma kytkeytyy vahvasti moderniin arvo- ja maailmankatsomukselliseen moninaisuuteen ja sen sallimiseen. Koska ihmiset kasvavat ja kehittyvät erilaisissa ympäristöissä, heillä on luonnollisesti erilaisia päämääriä ja käsityksiä hyvästä ja tavoittelemisen arvoisesta elämästä. Siksi koulutuksessa tulee välttää antamasta liian rajoittunutta mallia hyvästä elämästä, vaan sallia moninaisuutta ja kunnioittaa ihmisten valinnanvapautta.

Liberaali kukoistuskäsitys korostaa yksilön autonomiaa, valinnanvapautta ja reflektiivisyyttä. Näin se eroaa selkeästi aristoteelisesta perinteestä, jossa kukoistukselle on selkeä, universaali sisältö, joka perustuu hyveisiin. Koulutuksen kautta nuorille tarjotaan välineitä, joiden avulla he voivat arvioida erilaisia elämänsuuntia ja tehdä perusteltuja päätöksiä siitä, mikä on heille itselleen merkityksellistä ja hyvää. Oppilaan tulee siis saada tilaa kehittää oma identiteettiään suhteessa ympäröivään maailmaan. Parhaimmillaan koulutus voi auttaa nuoria arvioimaan ja tekemään viisaita valintoja erilaisten ratkaisujen välillä.

Liberaalin näkemyksen vahvuus vaikuttaa osittain jopa eudaimonismista vastakohdalta. Siinä missä eudaimonismi sitoutuu varsin selkeästi annettuihin arvoihin ja moraalikäsitteisiin, liberalismi kunnioittaa yksilön vapautta ja moniarvoisuutta. Se ei määrittele etukäteen, millainen

elämä on hyvä, vaan antaa tilaa erilaisille elämänprojekteille. Se myös korostaa autonomian ja vapaan valinnan merkitystä hyvinvoinnille. Liberaali hyvä elämä on divergentin luovaa ja leikittelevää, ja se luo tilaa yhteiskunnissa aikaisemmista moraalijärjestyksistä irtautuville, kokonaan uudennlaisille elämäntavoille esimerkiksi sukupuolisuuteen liittyvän itsetoteutuksen kautta. Näin liberaali idea kukoistuksesta on hyvin yhteensopiva modernin liberaalidemokraattisen yhteiskunnan arvojen kanssa.

Näkemyksen heikkoutena voi vastaavasti pitää sitä, että sen tarjoama pohja kukoistukselle on normatiivisesti heikko: vaarana on liiallinen relativismi, jossa mikä tahansa käy. Tällainen ajattelutapa voi johtaa pinnalliseen kukoistuksen käsitteeseen, jossa erilaisia yksilöllisiä elämänpäämääriä voidaan päätyä pitämään arvokkaina huolimatta siitä, aiheuttavatko ne kärsimystä tai vahinkoa toisille. Liberaali näkemys saattaa jättää nuoren myös liian yksin monimutkaisten elämänvalintojen kanssa.

Itsemääräämisteoria

Itsemääräämisnäkökulma kukoistukseen perustuu Richard Ryanin ja Edward Decin (2017) luomaan itsemääräämisteoriaan (*Self-Determination Theory*, SDT). Se painottaa, että ihmisen hyvinvointi ja kukoistus perustuvat kolmen universaalin psykologisen perustarpeen täyttymiseen, jotka ovat autonomian tarve (*need for autonomy*), kyvykkyyden tarve (*need for competence*) ja yhteenkuuluvuuden tarve (*need for relatedness*) (Määttä ym. 2023). Korostaessaan autonomian tarvetta tämä näkemys on varsin läheisessä suhteessa liberaaliin käsitykseen kukoistuksesta.

Autonomian tarve tarkoittaa, että ihminen haluaa voida toimia omien arvojensa, kiinnostustensa ja tavoitteidensa mukaisesti eikä pelkästään ulkoisten pakotteiden ohjaamana. Kyvykkyyden tarve puolestaan liittyy siihen, että yksilö kokee osaavansa ja etenevänsä taidoissaan, jolloin onnistumisen ja pätevyyden tunteet vahvistavat motivaatiota ja elämänhallintaa. Yhteenkuuluvuuden tarve taas viittaa kokemukseen merkityksellisistä

ihmissuhteista, hyväksynnästä ja yhteenkuuluvuudesta – kukoistus ei ole mahdollista ilman sosiaalista ulottuvuutta.

SDT:n näkökulmasta kukoistuksen edellytys on, että nämä perustarpeet toteutuvat suhteellisen pysyvästi ihmisen arjessa. Koulutukselle tämä merkitsee sitä, että oppimisympäristöt, joissa oppilaat saavat tehdä valintoja ja vaikuttaa omaan oppimiseensa (autonomian tarve), joissa he saavat realistisia mutta haastavia tehtäviä ja onnistumisen kokemuksia (kyvykkyyden tarve) ja joissa vallitsee luottamukseen ja myönteisiin suhteisiin perustuva ilmapiiri (yhteenkuuluvuuden tarve), edistävät syvintä mahdollista hyvinvointia eli kukoistusta.

Näkökulman vahvuutena voi pitää sitä, että kolme itsemääräämisen perustarvetta (tarpeet autonomiaan, kyvykkyyteen ja yhteenkuuluvuuteen) tarjoavat selkeän ja intuitiivisen viitekehyksen hyvinvoinnin tukemiselle. Se yhdistää yksilön kokemuksellisen hyvinvoinnin ja kasvatukselliset käytännöt konkreettisella tavalla.

Itsemääräämisteoria, samoin kuin liberaali näkökulma, jää kuitenkin heikoksi keskittyessään lähinnä psykologisiin mekanismeihin, eikä se tarjoa selkeää normatiivista vastausta siihen, mitä hyvä elämä pohjimmiltaan tarkoittaa. Näkemys voi jäädä liian yksilökeskeiseksi eikä aina huomioi riittävästi yhteiskunnallisia ja kulttuurisia tekijöitä. Kukoistus pelkistyy tarpeiden täyttämiseen, mikä kaventaa kukoistuksen käsitettä.

Positiivinen psykologia

Positiivisen psykologian näkökulma kukoistukseen pohjautuu erityisesti psykologi Martin Seligmanin (mm. 2002, 2010, 2011) työhön. Hän on kiteyttänyt näkemyksensä kukoistuksesta tunnettuun PERMA-malliin. Malli kuvaa viisi keskeistä elementtiä, jotka yhdessä muodostavat kukoistuksen perustan: positiiviset tunteet (*positive emotions*), uppoutuminen (*engagement*), ihmissuhteet (*relationships*), merkityksellisyys (*meaning*) ja saavutukset (*accomplishments*). Mallin nimi tulee näiden englanninkielisten termien alkukirjaimista.

Positiiviset tunteet viittaavat PERMA-mallissa iloon, kiitollisuuteen, toiveikkuuteen ja muihin

myönteisiin kokemuksiin, jotka lisäävät elämän mielekkyyttä ja yksilön resilienssiä. Uppoutuminen puolestaan tarkoittaa tiloja, joissa yksilö on täysin keskittynyt ja innostunut tekemisistään. Äärimmillään uppoutuminen tehtävään voi tuottaa niin sanotun flow-kokemuksen, joka tuo syvää tyydytystä. Tyypillistä on, että tällöin ihminen työskentelee omien kykyjensä äärirajoilla, ylittää aikaisemman osaamisensa sekä nauttii tekemisestään syvästi kokiessaan tyydytystä aikaansaannoksistaan. Positiivinen psykologia antaa suuren merkityksen myös ihmissuhteille: yhteys toisiin, luottamus ja välittäminen luovat turvallisuutta ja tukevat yksilön kasvua. Merkityksellisyydellä taas tarkoitetaan mallissa sitä, että ihminen kokee elämänsä olevan merkityksellistä ja tärkeää. Tämä tuntemus nousee siitä, että ihminen kokee olevansa osa suurempaa tarkoitusta, mikä antaa suunnan ja syvyyden elämälle. Saavutukset puolestaan tarkoittavat mallissa henkilökohtaisia onnistumisia, jotka vahvistavat itseluottamusta ja kokemusta siitä, että elämässä edistytään ja päästään eteenpäin.

PERMA-mallin vahvuus on sen monitahoisuus: todellinen kukoistus perustuu eri osa-alueiden tasapainoiseen yhteisvaikutukseen. Koulutuksen kontekstissa tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että koulu ei voi keskittyä pelkästään oppilaiden saavutuksiin ja suorituksiin, vaan sen on myös tuettava oppilaiden tunne-elämää, merkityksen kokemusta, sosiaalisia suhteita ja mahdollisuuksia kokea innostusta ja uppoutumista. PERMA-malli on myös varsin helposti ymmärrettävä ja sovellettava viitekehys, ja sitä käytetäänkin varsin laajalti opetuksessa, työelämässä ja politiikassa. Se kattaa monia hyvinvoinnin ulottuvuuksia: se edustaa monin paikoin varsin samantapaisia ideoita kuin liberaali näkemys ja itsemääräämisteoria, mutta se ottaa huomioon laajemmin erilaisia hyvinvoinnin ja kukoistuksen ulottuvuuksia.

Kristjánsson (2020) kuitenkin muistuttaa, että Seligmanin lähestymistapa saattaa painottua liiaksi yksilön subjektiivisiin kokemuksiin ja jäädä osittain vaille vahvaa normatiivista perustaa sen arvioimiseksi, mikä tekee elämästä aidosti hyvää. Se jättää kysymyksen hyvän ja huonon elämän

laadullisista eroista osittain avoimeksi. Tässä mielessä positiiviseen psykologiaan päteekin sama kritiikki kuin liberalismiin ja itsemääräämisteoriaan. Lisäksi mallin helpotajaisuuden ja yksinkertaisuuden kääntöpuoli on, että se voi helposti trivialisoida hyvän olon ohjelmaksi ilman syvempää pohjaa. Mallin ulottuvuuksien väliset suhteet eivät vaikuta myöskään kaikilta osin täysin yhteismitallisilta, vaan vaikuttaa siltä, että siinä esitellään rinnakkain hyvinvointi sinänsä (positiiviset tunteet, uppoutuminen ja merkityksellisyys) ja hyvinvoinnin lähteet (ihmissuhteet, tavoitteiden saavuttaminen).

Psykologiset teoriat eivät ota normatiivista kantaa siihen, mitä ihmisen tulisi tavoitella. Ne eivät siis väitä, että ihmisen tulisi huolehtia ihmissuhteistaan tai kyvykkyydestään, elämänsä merkityksellisyydestä tai saavutuksistaan. Kuvaamalla laajoihin empiirisiin tutkimuksiin perustuvia säännönmukaisuuksia siitä, mitkä asiat koetaan elämän laatua edistäväksi, ne luovat kuitenkin implisiittisiä oletuksia siitä, miten ihmisen olisi elämänsä hyvä elää.

KUKOISTUS, PLANETAARINEN KEHYS JA AJATTELUTAPOJEN MUUTOS – KOHTI PLANETAARISTA HYVÄÄ ELÄMÄÄ

Edeltävä kuvaus kukoistukseen liittyvistä teoria-perinteistä antaa yleiskuvan, joka jää väistämättä pintapuoliseksi – niistä jokaisesta on kirjoitettu satoja kirjoja ja artikkeleja. Tämän artikkelin tarkoituksena ei olekaan esittää niistä tyhjentävää kuvausta vaan perustella siirtymäämme planetaarisen kukoistuksen näkökulmaan. Lähtökohtamme on edellä kuvatuista lähimpänä eudaimonismia. Koska yksi mahdollinen käänös sanasta eudaimonia on ”hyvä elämä”, käytämme tästä eteenpäin planetaarisen kukoistuksen synonyymina käsitettä *planetaarinen hyvä elämä* (Putkonen ym. 2026).

Yhteistä kaikille neljälle edellä esitellylle kukoistuksen tulkinnalle on ihmiskeskeisyys, antroposentrismi. Paheneva ekologinen kriisi on kuitenkin herättänyt huomaamaan, että ihmisen ei voi keskittyä huolehtimaan vain omasta

kukoistuksestaan. Ihmislaji ei voi kukoistaa tällä planeetalla, jos se tuhoaa omalla toiminnallaan sen ekologisen lokeron, joka mahdollistaa lajin menestymisen ja hyvinvoinnin. Mikään edellisistä teoriaperinteistä ei riittävällä tavalla tuo esille muun luonnon kukoistusta ihmisen kukoistuksen välttämättömänä ehtona. Siksi ehdotammekin, että ihmisenä kukoistaminen on asetettava planetaarisiin kehyksiin. Määrittelemme seuraavaksi, mitä tarkoitamme planetaarisilla kehyksillä soveltaen planetaaristen rajojen, syväekologian ja jälkhumanismin edustamia ideoita.

Näkemyksensä planetaarisista rajoista perustuu kansainvälisen monialaisen tutkijaryhmän määrittämään yhdeksään prosessiin, joihin ihmisen toiminta merkittäväällä tavalla vaikuttaa. Nämä prosessit sekä niille määritetyt raja-arvot muodostavat kehyksen, jonka sisällä ihmisen aiheuttaman ympäristökuormituksen tulisi pysyä. Planetaariset rajat ovat siis määrällisiä arvioita siitä, kuinka paljon ihmisen aiheuttamaa painetta planeetan kriittiset prosessit kestävät turvallisesti. Vuonna 2025 yhdeksästä prosessista seitsemän oli jo ylittänyt kestävyysrajoja (Sakschewski, 2025). Ympäristöfilosofiset ja eläinoikeusliikkeet ovat kiinnittäneet jo pitkään huomiota maapallon kantokyvyn rajoihin ja tarpeeseen uudelleen ajatella ihmisen suhdetta luontoon. Luonnontieteilijä ja ympäristöfilosofi Aldo Leopoldin maaetiikka esitti jo 1900-luvun alussa, että ihmisen ja luonnon suhdetta on tarkasteltava yhtä lailla ekologian, etiikan ja estetiikan kuin talouden näkökulmista. Leopoldille yhteisö ei tarkoita vain ihmisten ryhmää, vaan siihen kuuluvat yhtä lailla maaperä, vedet, kasvit ja eläimet, ja myös näille yhteisön jäsenille tulisi myöntää itseisarvo. (Leopold 1949.)

Samantapaista ajattelua edustaa ympäristöfilosofi Arne Næssin (1973) syväekologia. Se laskee ihmisen pois luomakunnan kruunun jalustalta osaksi elonkehän eliöstöä. Syväekologian perusajatuksena on, että kaikilla elämänmuodoilla – ihmisillä, eläimillä, kasveilla ja ekosysteemeillä – on itseisarvo riippumatta niiden hyödyistä ihmiselle. Toisin sanoen Næssin syväekologia on suora vastaliike edellä kuvatulle länsimaiselle

modernisaatiolle, joka on soveltanut välineellistä järjellisyttä luonnonvoimien hallintaan. Næssin mukaan kestävä elämä edellyttää syvää elämäntavan ja ajattelun muutosta, joka luopuu välineellisestä rationaalisuudesta luontoa kohtaan.

Viime vuosikymmeninä suosituiksi nousseet jälkhumanistiset ajattelutavat ovat kritisoineet perinteisen humanismin käsitystä ihmisestä kaiken keskuksena (Ikonen ym. 2025) korostaen ihmiselämän sidoksisuutta ympäröiviin sosiaalisiin ja materiaalsiin verkostoihin. Emme ole ensisijaisesti ympäristöstämme irrallisia rationaalisia ja autonomisia subjekteja, joilla on kyky ja valta hallita luontoa, kuten valistuksen projekti on meille 1700-luvulta lähtien opettanut. Olemme osa monimutkaisia psyko-fyysis-materiaalisia verkostoja, joiden toimintaa emme voi täysin hallita, mutta jotka muovaavat meitä sekä olemisen ja valintojen mahdollisuuksiamme. Tämä ei tarkoita ihmisyyden hylkäämistä, vaan sen uudelleenarviointia suhteessa muihin eläviin olentoihin, teknologiaan ja ympäristöön. Siinä missä klassisen humanismin idea kiteytetään usein latinankieliseen lauseeseen *homo mensura* – ihminen on kaiken mitta – jälkhumanistinen ajattelu voitaisiin kiteyttää mottoon *natura mensura* – luonto on kaiken mitta (Aaltonen ym. 2023; Niiniluoto 2015). Yksi jälkhumanismin perustavista ajatuksista on, että ihminen voi hyvin vain, jos muu luonto voi hyvin. Ihmisen on siis opittava pitämään huolta muun luonnon hyvinvoinnista. Siksi kukoistuksen käsitettä on syytä laajentaa kohti ihmistä laajempaa näkökulmaa (*more-than-human view*; Hohti & Tammi 2024; Tammi, Hohti & Rautio 2023).

Samansuuntaisia ajatuksia ihmiskeskeisyyden hylkäämisestä on hahmoteltu myös muissa planetaarisissa lähestymistavoissa, kuten planetaarisen sivistyksen (Moilanen & Salonen 2022), ekososiaalisen sivistyksen (Salonen & Bardy 2015; Heikkinen 2025), planetaarisen hyvinvoinnin (Elo ym. 2024), planetaarisen sosiaalipedagogiikan (Laininen & Salonen 2023) ja planetaarisen nuorisotutkimuksen (Laine 2023) teoretisoinneissa. Vaikka näissä lähestymistavoissa on myös selkeitä painotuseroja, yhteistä niille on ajatus,

että ihmisen tulisi löytää paikkansa osana luontoa – ei sen valtiaana, hyväksikäyttäjänä ja tuhoajana.

Nähdäksemme mikään edellä Kristjánssonin pohjalta kuvaamistamme neljästä kukoistuksen lähestymistavasta ei tavoita näitä planetaarisen ajattelun ulottuvuuksia. Toisaalta edellä mainitut planetaariset lähestymistavat voisivat puolestaan hyötyä laajemmasta hyvän elämän ja siihen liittyvien eksistentiaalisten näkökulmien huomioidmisesta.

Ajattelutapojen muutoksen edellytyksenä on syvälinen oppiminen, joka saa aikaan merkitysperspektiivien muutoksen. Tällaista muutosta kuvaa transformatiivisen oppimisen teoria, jonka tunnetuin edustaja on Jack Mezirow (2008). Toimintatavat eivät muutu, jos toiminnan taustalla olevat uskomukset eivät muutu (Laininen 2018; Ikonen, Keränen-Pantsu & Welz 2025; Clark 1991). Planetaarista kukoistusta ja hyvää elämää tavoittelevalla koulutuksella ja kasvatuksella tarvitaan siis viitekehyksiä, joissa ekologisen kriisin ratkaiseminen nähdään merkitysten, arvojen ja maailmankuvan muutoksena – ei ensisijaisesti uusina taitoina tai osaamisina, kuten nykyään on muodikasta. Transformatiivinen oppiminen alkaa siitä, että alamme kyseenalaistaa oletuksia, jotka ohjaavat havaintojamme, päätöksiämme ja toimintaamme. Kun nämä syvällä olevat oletamat muuttuvat, muuttuvat myös käyttäytyminen ja sosiaaliset käytännöt.

Mielestämme syvimmillään transformatiivinen oppiminen haastaa syvälliseen muutokseen, jota voi kutsua jopa eksistentiaalseksi: se muuttaa ihmisen kokemusta omasta olemassaolostaan, paikastaan maailmassa. Sen jälkeen ihminen ei ole siis samalla tavalla maailmassa. Hän ei koe olevansa enää sama ihminen kuin ennen tuota oppimiskokemusta.

Mikään edellä kuvatuista kukoistuksen määritelmistä ei nähdäksemme tavoita tätä maailmankuvallista, eksistentiaalista näkökulmaa. Siksi ehdotuksessamme koulutuksen päämäärien uudelleenmuotoiluksi – kasvatuksessa planetaariseen hyvään elämään – on vahva eksistentiaalinen pohjavire. Koska käänne kohti planetaarista ajattelua edellyttää maailmankuvallista muutosta,

tukeudumme ehdotuksessamme katsomuskasvatuksesta ponnistavaan tutkimusperinteeseen, joka tarjoaa käsitteellisiä välineitä transformatiiviseen muutokseen tähtäävälle kasvatukselle. Ymmärrämme katsomuskasvatuksen laajasti: se kattaa kaiken kasvatuksen ja opetuksen, jossa katsomukselliset teemat ovat läsnä ja joka antaa valmiuksia jäsentää omaa katsomusta (Keränen-Pantsu, Huttunen & Heikkinen 2023).

Katsomusten tutkimuksessa ihminen ymmärretään maailmaansa merkityksellistävänä olentona, ja tämä merkityksenanto läpäisee koko ihmiselämän (Bråten 2022). Katsomusta voidaan määritellä monilla tavoin, mutta usein se pitää sisällään käsitykset siitä, mitä on olemassa (ontologia), mitä voimme tietää maailmasta (epistemologia), mikä on hyvää ja mikä pahaa (arvot), kuinka maailmassa pitäisi toimia (normit), mistä kaikki on tullut (kosmologia) ja mihin olemme suuntaamassa (tulevaisuuskäsitykset) (Tomperi, Happonen & Kiilakoski 2024; Bråten 2022). Katsomukseen kuuluvat sekä uskonnolliset että sekulaarit tavat hahmottaa maailmaa (Valk, Selçuk & Miedema 2020; van der Kooij, de Ruyter & Miedema 2017; Miedema, 2014). Ihmisen suhde luontoon on myös keskeinen osa hänen katsomustaan.

Katsomusten muodostuminen tapahtuu osana laajempaa sosiaalista ja kulttuurista ympäristöä. Katsomusten tutkimuksessa yksi perusjaottelu tehdään henkilökohtaisen (*personal*) elämäkatsomuksen ja organisoidun (*organised*) maailmankatsomuksen välille (van der Kooij, de Ruyter & Miedema 2013). Katsomus pitää sisällään arvot, ideaalit, uskomukset ja traditiot, jotka organisoidussa maailmankatsomuksessa ovat verrattain yhtenäisiä ja jonkin joukon jakamia (mt.; Valk, Selçuk & Miedema 2020). Henkilökohtainen katsomus voi perustua johonkin organisoituun katsomukseen, mutta se voi perustua myös moneen eri lähteeseen ja yhdistellä eri elementtejä sujuvasti. Nuorten katsomuksellisuutta tutkittaessa on havaittu, etteivät katsomukset siis välttämättä ole tarkkarajaisia, vaan muuntuvia ja notkeita (Taira 2006; Happonen & Kiilakoski 2024). Planetaarisen hyvän elämän

idea ei rajaudu vain tiettyihin katsomuksellisiin lähtökohtiin, vaan ajattelemme, että varsin monenlaisista uskomusjärjestelmistä käsin voi rakentaa kestäväää tulevaisuutta. Toisaalta taas kestävään tulevaisuuden kannalta meidän pitäisi pyrkiä tilanteeseen, jossa maapallosta huolehtiminen olisi kaikkien jaettu päämäärä (*view of life*), mutta jota jokainen voisi toteuttaa omalla tavallaan (*way of life*).

Aikaamme sävyttävien, kestäväntöntä elämäntapaa ylläpitävien uskomusjärjestelmien tunnistaminen ei ole yksinkertaista, sillä ne eivät aina näyttäyty selkeinä ideologioina tai organisoituina katsomuksina. Esimerkiksi välineellinen rationaalisuus tai ihmisen ja luonnon erottava dualismi ovat muovanneet länsimaista ajattelua ja osaltaan vaikuttaneet ihmislajin kannalta epäsuotuisiin kehityskuluihin. Katsomusten tutkimukseen pohjaavan planetaarisen hyvän elämän mahdollistamiseksi tarvitaan systeemistä ja relationaalista ontologiaa, jossa ihminen nähdään syvästi kytkeytyneenä ekosysteemeihin, muihin lajeihin ja planeetan rajoihin. Tämä oletus korostaa ihmisen ja muun luonnon keskinäisriippuvuutta ja huolenpidon etiikkaa: ihminen on osa luontoa. Tarvitaan myös laajennettua tiedonkäsitystä, joka huomioi kokemuksellisen, paikallisen, tilallisen, alkuperäiskansojen ja taiteellisen tiedon osana tiedonmuodostusta. Arvojen osalta planetaarisessa hyvässä elämässä on olennaista pohtia, millaista on hyvä ja haluamisen arvoinen elämä planeetan asettamissa rajoissa. Katsomuskasvatuksen käytäntöjen, kuten dialogitaitojen (Ikonen & Vainio 2016), eettisen pohdinnan (Enqvist ym. 2025), narratiivisten lähestymistapojen (Keränen-Pantsu 2017; Keränen-Pantsu & Ikonen 2021) tai taide- ja kulttuurilähtöisen pedagogiikan (Ikonen 2017), soveltaminen planetaarisessa viitekehyksessä voi toimia konkreettisena väylänä edistää maailmankuvan tasolle ulottuvaa oppimista.

Kasvatusteoreetikko Gert Biesta (2022) pitää kasvatuksen ja koulutuksen kannalta tärkeimpänä kysymyksenä halujen pohtimista. Hän kiteyttää kasvatuksen peruskysymykseen kysymykseen: Onko se, mitä haluan, haluamisen arvoista? (*Is what I desire desirable?*) Tätä kysymystä tulee

Biestan mukaan kysyä kolmella eri tasolla. Tasoista ensimmäistä voi kuvailla persoonalliseksi, toista sosiaalis-poliittiseksi ja kolmatta planetaariseksi (Kemmis ym. 2026).

- 1) Persoonallinen taso: ”Onko se, mitä haluan, haluamisen arvoista omasta näkökulmastani? Tuottaako halun toteuttaminen mielihyvää, onnea tai merkityksellisyyttä minulle?” Tällöin ollaan tekemisissä halujen subjektiivisten ulottuvuuksien kanssa.
- 2) Sosiaalis-poliittinen taso: ”Onko se, mitkä haluan, haluamisen arvoista, kun ajattelen nykyistä ja tulevaa elämääni yhdessä muiden kanssa? Loukkaako haluni toteuttaminen muita ihmisiä?” Näiden kysymysten kautta liitytään toisiin ihmisiin, läheisiin, yhteisöihin ja yhteiskuntaan. Halut asetetaan siis suhteeseen sosiaalisen ympäristön kanssa.
- 3) Planetaarinen taso: ”Onko se, mitä haluan, haluamisen arvoista planeetan näkökulmasta?” Tällöin kysymys esitetään planetaarisessa viitekehyksessä: asetetaan mittakaavaan, jossa tarkastellaan planeetan säilyttämistä elinkelpoisena myös tuleville sukupolville ja muille lajeille. Halujen toteuttamisen arvioinnissa otetaan näin huomioon muut eliölajit ja luonnon ekosysteemit sekä halujen toteuttamisen seuraukset myös mahdollisten ja toivotavien tulevaisuuksien näkökulmasta.

Nämä kysymykset ovat Biestan maailmakeskeisen kasvatuksen ydinkysymyksiä. Biesta (2022, 35) hakee näiden kysymysten kautta aikuismaista (*grown-up*) maailmassa olemisen tapaa. Tämän hän asettaa vastakohtaksi kypsymättömälle (*infantile*) maailmassa olemisen tavalle. Kypsymättömän maailmassa olemisen tapa tarkoittaa sitä, että haluja pyritään toteuttamaan reflektoimatta niiden toteuttamisen seurauksia. Aikuismaisessa maailmassa olemisessa haluja taas arvioidaan niin yksilön, yhteisön kuin resurssiltaan rajallisen planeetan näkökulmista. Aikuismainen maailmassa olemisen ei liity ikään, vaan iältään nuoret

voivat tehdä kestäviä valintoja, kun taas aikuiset voivat tehdä kestävämpiä ja epäkypsiä valintoja. (Biesta 2022, 22.) Aikuismaisten valintojen tekeminen on siis ennen kaikkea vastuullisuutta ja kykyä huomioida omien valintojen vaikutus muihin. Tässä merkityksessä nuori voi olla joskus paljon aikuisempi kuin joku häntä iältään vanhempi ihminen.

Näihin Biestan mainitsemiin näkökulmiin haluamme vielä lisätä, että pohdittaessa halujen toteuttamista aikuismaisuus tarkoittaa myös kykyä tehdä ero väline- ja itseisarvojen välille. Kypsytöntä maailmassa olemisen tapaa edustaa se, jos alkaa pitää välineitä – kuten esimerkiksi rahan tai materiaalsen omaisuuden kerryttämistä – päämäärinä sinänsä.

Planetaarisen hyvän elämän käsite haastaa näin pohtimaan mahdollisia ja toivottavia tulevaisuuksia uudesta näkökulmasta. Kyse on eksistentiaalisista, maailmankatsomuksen tasolle menevistä valinnoista, joissa punnitaan ihmisen paikkaa osana muuta luontoa. Ihmisen hyvinvointi ja kukoistaminen on mahdollista vain, jos koko planeettamme kokoinen eliöyhteisö voi hyvin. Visaisten valintojen ytimessä on kysymys siitä, mikä todella on haluamisen arvoista planeetan kantokyvyn ja tulevien sukupolvien hyvinvoinnin kannalta. Planetaarisen hyvän elämän ymmärtäminen kasvatuksen perimmäisenä päämääränä laajentaa eettisen huolenpidon piiriä kytkeällä henkilökohtaiset valinnat laajempiin eettisiin, ekologisiin ja katsomuksellisiin ulottuvuuksiin.

Kun pyrimme kasvattamaan lapsia, nuoria ja aikuisia kohti planetaarista hyvää elämää, työmmme perimmäisen tavoitteen voi kiteyttää australialaisen kasvatusteoreetikko Stephen Kemmisin tapaan (mm. Kemmis, Reimer & Mahon 2024) ajatukseen, jonka mukaan kasvatuksen päämääränä on mahdollistaa hyvä elämä maailmassa, joka on elämisen arvoinen paikka kaikille – ”*living well in a world worth living in for all*”.

LÄHTEET

- Aaltonen, Valtteri & Hiljanen, Mikko & Layne, Heidi & Lehtonen, Anna & Löyttyniemi, Meri & Mykrä, Niina & Virtanen, Anu & Heikkinen, Hannu L. T. (2023) Education for planetary well-being. Teoksessa Merja Elo & Jonne Hytönen & Sanna Karkulehto & Teea Kortetmäki & Janne S. Kotiaho & Mikael Puurtinen & Miikka Salo (toim.) *Interdisciplinary Perspectives on Planetary Well-Being*. Lontoo: Routledge, 246–258.
- Andrews, Paul & Atkinson, Lori & Ball, Stephen & Barber, Melissa & Beckett, Lori & Berardi, Jillaine & Berliner, David & Bloom, Elizabeth & Boudet, Danielle & Boland, Neil & Burris, Carol & Cauthen, Nancy & Cerrone, Chris & Ciaran, Sugrue & Deutermann, Jeanette & Devine, Nesta & Dodge, Arnie & Dodge, Judith & Farley, Tim & ... Zhao, Yong (2014) OECD and Pisa tests are damaging education worldwide. *The Guardian* 6.5.2014. <https://www.theguardian.com/education/2014/may/06/oecd-pisa-tests-damaging-education-academics> (Viitattu 10.11.2025.)
- Autio, Tero (2006) *Subjectivity, curriculum, and society: Between and beyond the German didaktik and Anglo-American curriculum studies*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Autio, Tero (2019) Sivistyksestä ja tiedosta kompetensseihin, osaamiseen ja taitoihin Opetussuunnitelmateoreettinen ja -historiallinen katsaus. Teoksessa Tero Autio & Liisa Hakala & Tiina Kujala (toim.) *Siirtymiä ja ajan merkkejä koulutuksessa: Opetussuunnitelmätutkimuksen näkökulmia*. Tampere: Tampere University Press, 27–62. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-359-008-3>
- Biesta, Gert (2009) Good Education in an Age of Measurement: On the Need to Reconnect with the Question of Purpose in Education. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability* 21 (1), 33–46.
- Biesta, Gert (2022) *World-centered education. A view for the present*. Lontoo: Routledge.
- Brunila, Kristiina & Onnismaa, Jussi & Pasanen,

- Heikki (2015) *Koko elämä töihin: Koulutus tietokykykapitalismissa*. Tampere: Vastapaino.
- Bråten, Oddrun M. (2022) Non-binary world-views in education. *British Journal of Religious Education* 44 (3), 325–335.
- Clark, M. Carolyn (1991) *The restructuring of meaning: An analysis of the impact of context on transformational learning*. Athens: University of Georgia.
- de Ruyter, Doret J. (2004) 'Pottering in the garden? On human flourishing and education. *British Journal of Educational Studies* 52 (4), 377–389. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8527.2004.00274.x>
- de Ruyter, Doret J. (2015) Well-being and education. Teoksessa Judith Suissa & Carrie Winstanley & Roger Marples (toim.) *Education, philosophy and well-being: New perspectives on the work of John White*. Lontoo: Routledge, 84–98.
- de Ruyter, Doret & Oades, Lindsay & Waghid, Yusef & Ehrenfeld, John & Gilead, Tal & Chatterjee Singh, Nandini (2022) Education for flourishing and flourishing in education. Teoksessa Anantha K. Duraiappah & Nienke van Atteveldt & Gregoire Borst & Stephanie Bugden & Oren Ergas & Tal Gilead & Latika Gupta & Julien Mercier & Kenneth Pugh & Nandini Chatterjee Singh & Edward Vickers (toim.) *Reimagining Education: The International Science and Evidence based Assessment*. New Delhi: UNESCO MGIEP, 72–130. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381875> (Viitattu 21.11.2025.)
- de Ruyter, Doret & Wolbert, Lynne (2020) Human flourishing as an aim of education. Teoksessa *Oxford Research Encyclopedia of Education*. Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190264093.013.1418>
- Elo, Merja & Hytönen, Jonne & Karkulehto, Sanna & Kortetmäki, Teea & Kotiaho, Janne S. & Puurtinen, Mikael & Salo, Miikka (toim.) (2024) *Interdisciplinary perspectives on planetary well-being*. New York: Taylor & Francis.
- Enqvist, Aleksi & Hirvonen, Ilmari & Honkala, Satu & Ikonen, Essi & Keränen-Pantsu, Raili & Lupunen, Veera & Mäkelä, Saara & Perälä, Mika (2025) Etiikka perusopetuksen vuosiluokkien 7–9 uskonnon ja elämäntutkimustiedon opetuksessa. Helsinki: Opetushallitus. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/eettisen-ajattelun-aidot-uskonnon-ja-elamankatsomustiedon-opetuksessa> (Viitattu 21.11.2025.)
- Ergas, Oren & Gilead, Tal & Eilam, Efrat & Kyza, Eleni A. & Akar, Bassel & Buck, Marc F. & Kumar, Smita (2022) A curricular framework for flourishing in education. Teoksessa Anantha K. Duraiappah & Nienke M. van Atteveldt & Gregoire Borst & Stephanie Bugden & Oren Ergas & Tal Gilead & Latika Gupta & Julien Mercier, & Kenneth Pugh & Nandini Chatterjee Singh & Edward A. Vickers (toim.) *Reimagining Education: The International Science and Evidence based Assessment*. New Delhi: UNESCO MGIEP, 180–250. <https://doi.org/10.56383/TJKT9645>
- Habermas, Jürgen (1985) *The theory of communicative action: Volume 1: Reason and the rationalization of society*. Boston: Beacon.
- Haldane, John (2025) Flourishing as an aim of education: some challenges. *British Journal of Educational Studies* 73 (5), 597–614.
- Happonen, Konsta & Kiilakoski, Tomi (2024) Tilasto-osio. Teoksessa Tomi Kiilakoski (toim.) *Katsomusaiheita. Nuorisobarometri 2023*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston verkkojulkaisuja 187, valtion nuorisoneuvoston julkaisuja nro 76. Helsinki: valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura & opetus- ja kulttuuriministeriö, 9–98.
- Happonen, Konsta & Kiilakoski, Tomi (2025) Tilasto-osio. Teoksessa Konsta Happonen & Tomi Kiilakoski (toim.) *Nuoruuden kolme vuosikymmentä. Nuorisobarometri 2024*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston verkkojulkaisuja 189, valtion nuorisoneuvoston julkaisuja nro 78. Helsinki:

- valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura & opetus- ja kulttuuriministeriö, 9–121.
- Heikkinen, Hannu L. T. (2025) Ekososiaalinen sivistys. Teoksessa Janne S. Kotiaho & Sanna Karkulehto & Kyösti Ylikulju & Helmi Jyrkän (toim.). *Sivistyksen vuoksi*. Helsinki: Into, 53–59.
- Hohti, Riikka & Tammi, Tuure (2024) Composting storytelling: An approach for critical (multispecies) ethnography. *Qualitative Inquiry* 30 (7), 595–606.
- Horkheimer, Max (1947) *Eclipse of Reason*. Oxford: Oxford University Press. <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.59625/page/n11/mode/2up> (Viitattu 10.11.2025.)
- Horkheimer, Max & Adorno, Theodor W. (2008) *Valistuksen dialektiikka: filosofisia sirpaleita*. Suom. Veikko Pietilä. Tampere: Vastapaino.
- Ikonen, Essi (toim.) (2017) Lue kuvaa. Monilukutaitoa kaikilla aisteilla. Agricola-opintokeskuksen julkaisuja 1. Järvenpää: Agricola-opintokeskus. <https://uskonnonopetus.fi/materiaalit/pedagogiset-kokonaisuudet/lue-kuvaa/> (Viitattu 24.11.2025.)
- Ikonen, Essi & Heikkinen, Hannu L. T. & Huttunen, Rauno & Niglas, Katrin (2025) Uusi kartta kasvatustieteen maastoista. *Kasvatus* 56 (2), 221–237. <https://doi.org/10.33348/kvt.142650>
- Ikonen, Essi & Keränen-Pantsu, Raili & Welz, Claudia (2025) Imagining sustainable worlds: the potential of mythical stories in environmental education. *Journal of Philosophy of Education* 59 (1) 59–78. <https://doi.org/10.1093/jopedu/qhae021>
- Ikonen, Essi & Vainio, Salla (toim.) (2016) Dialogitaitaja. Järvenpää: Agricola-opintokeskus, Kirkkopalvelut ry. <https://uskonnonopetus.fi/materiaalit/pedagogiset-kokonaisuudet/dialogitaitaja/> (Viitattu 24.11.2025.)
- Kemmis, Stephen & Huttunen, Rauno & Mahon, Kathleen & Heikkinen, Hannu L. T. (2026) Practising wisdom: Wisdom is realised in practice, in history. Teoksessa Stephen Billett & Hannu Heikkinen & Päivi Tynjälä & Maarit Virolainen (toim.) *Wisdom in Practice*. [Julkaisematon käsikirjoitus.]
- Kemmis, Stephen & Reimer, Kristin & Mahon, Kathleen (2024) Drawing the Future into the Present. Teoksessa Kristin E. Reimer & Mervi Kaukko & Sally Windsor & Stephen Kemmis & Kathleen Mahon (toim.) *Living Well in a World Worth Living in for All: Volume 2: Enacting Praxis for a Just and Sustainable Future*. Lontoo: Springer Nature, 7–20.
- Keränen-Pantsu, Raili (2017) Kertomukset osana kokonaisvaltaista katsomusopetusta. Teoksessa Pekka Iivonen & Virpi Paulanto (toim.) *Uudistuva uskonnon opetus*. Helsinki: Kirjapaja, 156–172.
- Keränen-Pantsu, Raili & Huttunen, Rauno & Heikkinen, Hannu L. T. (2023) Kohti reflektiivistä katsomuskasvatusta. *Kasvatus ja aika* 17 (1), 93–108. <https://doi.org/10.33350/ka.119357>
- Keränen-Pantsu, Raili & Ikonen, Essi (2021) Mystinen luonto. Ympäristökasvatusta myytien kautta. Agricola-opintokeskuksen julkaisuja 9. Järvenpää: Agricola-opintokeskus. <https://uskonnonopetus.fi/materiaalit/pedagogiset-kokonaisuudet/mystinen-luonto/> (Viitattu 24.11.2025.)
- Kiilakoski, Tomi (toim.) (2021) *Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021*. Helsinki: valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura & opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Kristjánsson, Kristján (2015) *Aristotelian character education*. Lontoo: Routledge.
- Kristjánsson, Kristján (2020) *Flourishing as the aim of education: A neo-Aristotelian view*. Lontoo: Routledge.
- Kristjánsson, Kristján (2023a) Flourishing as the Aim of Education. [Esitelmä, pidetty Jyväskylän yliopistossa 31.5.2023.] <https://peda.net/jyu/ruusuipuisto/tapahtumat/kalenteri/flourishing-as-the-aim-of-education> (Viitattu 8.9.2025.)
- Kristjánsson, Kristján (2023b) The New Flourishing Agenda in Education: A Report on the Current Theoretical State of Play Report commissioned by OECD, Directorate for

- Education and Skills. Pariisi: OECD. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/about/projects/edu/hpst/EHF_The%20new%20flourishing%20agenda_Kristjansson.pdf (Viitattu 8.9.2025.)
- Kristjánsson, Kristján (2025) Flourishing, Education, and the Good Human Life: The Search for a Theoretical and Practical Synthesis. *British Journal of Educational Studies* 73 (5), 575–595.
- Kristjánsson, Kristján & VanderWeele, Tyler J. (2024) The proper scope of education for flourishing. *Journal of Philosophy of Education* 59 (3–4), 634–650. <https://doi.org/10.1093/jopedu/qhae056>
- Laine, Sofia (2023) New Framework Proposal: Planetary Youth Research. *Youth and Globalization* 5 (1), 15–43.
- Laininen, Erkkä (2018) Transformatiivinen oppiminen ekososiaalisen sivistymisen mahdollistajana. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja* 20 (5), 16–38.
- Laininen, Erkkä & Salonen, Arto O. (2023) Planetaarinen sosiaalipedagogiikka uudistaa käsityksiä työstä ja ammatillisesta osaamisesta. *Sosiaalipedagogiikka* 24, 105–124.
- Leopold, Aldo (1949) *A Sand County Almanac and Sketches Here and There*. Oxford: Oxford University Press.
- Martela, Frank (2024) Flourishing as the central aim of education: Steps toward a consensus. *Theory and Research in Education* 22 (2), 180–188.
- Mezirow, Jack (2008) An overview on transformative learning. Teoksessa Jim Crowther & Peter Sutherland (toim.) *Lifelong learning*. Lontoo: Routledge, 40–54.
- Miedema, Siebren (2014) From religious education to worldview education and beyond: The strength of a transformative pedagogical paradigm. *Journal for the Study of Religion* 27 (1), 82–103.
- Moilanen, Antti & Salonen, Arto (2022) Planetaarinen sivistys: Kohti Antroposeenin ajan sivistysidealia. *Kasvatus & Aika* 16 (2), 47–71.
- Määttä, Sami & Palmu, Iines & Hankonen, Nelli & Huhtiniemi, Mikko & Lehtivuori, Aki & Martela, Frank & Polet, Juho & Sjöblom, Kirsi & Stenius, Minna & Vasalampi, Kati (2023) Itsemääräämisteoria ymmärrettäväksi: pääteesit, suomennokset ja väärinkäsitysten oikaisua. *Psykologia* 58 (4–6), 305–323.
- Naess, Arne (1973) The shallow and the deep, long-range ecology movement. A summary. *Inquiry. An Interdisciplinary Journal of Philosophy* 16 (1–4), 95–100. <https://doi.org/10.1080/00201747308601682>
- Niiniluoto, Ilkka (2015) *Hyvän elämän filosofiaa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- OECD (2025) *Education for human flourishing: A conceptual framework*. Pariisi: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/73d7cb96-en>
- Peters, Michael A. & Bulut, Ergin (2011) *Cognitive capitalism, education, and digital labor*. Lausanne: Peter Lang.
- Putkonen, Niina & Keränen-Pantsu, Raili & Ikonen, Essi & Kavonius, Marjaana (2026) Tulevaisuuden katsomusopetus planetaarista hyvää elämää rakentamassa. *Ainedidaktiikka*, 41–62. <https://doi.org/10.23988/ste7nm42>
- Ryan, Richard M. & Curren, Randall & Deci, Edward L. (2013) What humans need: Flourishing in Aristotelian philosophy and self-determination theory. Teoksessa Alan S. Waterman (toim.) *The best within us: Positive psychology perspectives on eudaimonia*. Washington D.C.: American Psychological Association, 57–75.
- Ryan, Richard M. & Deci, Edward L. (2017) *Self-determination theory: Basic psychological needs in motivation, development, and wellness*. New York: Guilford Press.
- Sakschewski, Boris & Caesar, Levke & Andersen, Lauren S. & Bechthold, Max & Bergfeld, Lotta & Beusen, Arthur & Billing, Maik & Bodirsky, Benjamin Leon & Botsyun, Svetlana & Dennis, Donovan P. & Donges, Jonathan F. & Dou, Xinyu & Eriksson, Axel & Fetzer, Ingo & Gerten, Dieter & Hayha, Tiina & Hebden, Sophie

- & Heckmann, Tim & Heilemann, Adrian & ... Rockstrom, Johan (2025) *Planetary Health Check 2025*. Toim. Niklas Kitzmann, Levke Caesar, Boris Sakschewski & Johan Rockstrom. Potsdam; Potsdam Institute for Climate Impact Research. https://publications.pik-potsdam.de/rest/items/item_32589_5/component/file_33151/content (Viitattu 5.1.2026.)
- Salonen, Arto O. & Bardy, Marjatta (2015) Ekososiaalinen sivistys herättää luottamusta tulevaisuuteen. *Aikuiskasvatus* 35 (1), 4–15.
- Seligman, Martin E. (2002) Positive psychology, positive prevention, and positive therapy. *Handbook of positive psychology* 2 (2002), 3–12.
- Seligman, Martin E. (2010) Flourish: Positive psychology and positive interventions. *The Tanner lectures on human values* 31 (4), 1–56.
- Seligman, Martin E. (2011) *Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being*. New York: Free Press.
- Sjøberg, Svein (2015) PISA and Global Educational Governance – A Critique of the Project, its Uses and Implications. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education* 11 (2), 111–127. <https://doi.org/10.12973/eurasia.2015.1310a>
- Stevenson, Michael (2022) Education for human flourishing. Victoria: Centre for Strategic Education. [https://one.oecd.org/document/EDU/PISA/GB\(2024\)10/en/pdf](https://one.oecd.org/document/EDU/PISA/GB(2024)10/en/pdf) (Viitattu 10.11.2025.)
- Taira, Teemu (2006) *Notkea uskonto*. Helsinki: Eetos.
- Tammi, Tuure & Hohti, Riikka & Rautio, Pauliina (2023) From child–animal relations to multispecies assemblages and other-than-human childhoods. *BARN: Forskning om Barn og Barndom i Norden* 41 (2–3), 140–156.
- Tervasmäki, Tuomas & Tomperi, Tuukka (2018) Koulutuspolitiikan arvovalinnat ja suunta satavuotiaassa Suomessa. *Niin & Näin. Filosofinen aikakauslehti* 97 (2), 164–200. <https://netn.fi/artikkelit/koulutuspolitiikan-arvovalinnat-ja-suunta-satavuotiaassa-suomessa/> (Viitattu 10.11.2025.)
- Tomperi, Tuukka & Happonen, Konsta & Kiilakoski, Tomi (2024) Nykynuorten notkeat elämänkatsomukset. Yksilölliset katsomukset ja institutionaaliset viitekehykset. Teoksessa Tomi Kiilakoski (toim.) *Katsomusaiheita. Nuorisobarometri 2023*. Helsinki: valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura & opetus- ja kulttuuriministeriö, 125–154.
- Valk, John & Selçuk, Mualla & Miedema, Siebren (2020) Worldview Literacy in the Academy and Beyond: Advancing Mutual Understanding in Diverse Societies. *Religious Education* 115 (3), 364–374. <https://doi.org/10.1080/00344087.2020.1768472>
- van der Kooij, Jacomijn C. & de Ruyter, Doret J. & Miedema, Siebren (2013) Worldview: The Meaning of the Concept and the Impact on Religious Education. *Religious Education* 108 (2), 210–228. <https://doi.org/10.1080/00344087.2013.767685>
- van der Kooij, Jacomijn C. & de Ruyter, Doret J. & Miedema, Siebren (2017) The Merits of Using "Worldview". *Religious Education* 112 (2), 172–184. <https://doi.org/10.1080/00344087.2016.1191410>
- Vedung, Evert (2010) Four waves of evaluation diffusion. *Evaluation* 16 (3), 263–277.
- Weber, Max (1922/1978) *Economy and Society: An Outline of Interpretive Sociology*. Toim. Guenther Roth & Claus Wittich. Oakland: University of California Press. <https://sociologiac.net/2023/10/22/economy-and-society-max-weber/> (Viitattu 11.11.2025.)

The first part of the paper discusses the importance of understanding the cultural context of the research. It highlights the need for researchers to be sensitive to the values and beliefs of the communities they are studying. This is particularly important in the field of education, where cultural differences can significantly impact learning outcomes. The paper then moves on to discuss the challenges of conducting research in culturally diverse settings. It notes that researchers often face difficulties in establishing rapport with participants and in interpreting their responses. To address these challenges, the paper suggests several strategies, including the use of local researchers and the development of culturally appropriate research instruments. The final part of the paper discusses the importance of ethical considerations in cross-cultural research. It emphasizes the need for researchers to obtain informed consent from participants and to ensure that their research does not cause harm to the communities they are studying.

NÄKÖKULMAT

Vaikka talvi saattaa tappaa terveetkin kukat se ei ole ikuista ne tulevat aina takaisin yhtä kauniina.

MILLAISTA ON KASVAA NUOREKSI MAAILMASSA, JOSSA MIKÄÄN EI TUNNU RIITTÄVÄN?

TIIA HARTIKAINEN

Vastoin nykypäivän odotuksia minä ja ystäväni juhlimme vuonna 2016 sitä, ettemme päässeet ensimmäisellä yrittämällä yliopistoon, vaan pakkasimme rinkat ja suuntasimme väli vuodeksi Australiaan. Australiaan lähtö kumpusi ensisijaisesti halusta päästä kokemaan jotain aivan uutta, mutta osittain myös tarpeesta saada taukoa opiskelun aiheuttamaan stressiin ja paineisiin. Muistan, kuinka menestyminen ylioppilaskirjoituksissa tuntui määrittävän koko elämän suunnan.

Pelkään, että kymmenen viime vuoden aikana tehdyt koulutuspoliittiset päätökset ovat entisestään lisänneet nykynuorten paineita. Nykyään nuoria hoputetaan valitsemaan oma tie mahdollisimman nopeasti, ja ammatinvalintakysymykset siirtyvät jatkuvasti yhä nuoremmille opiskelijoille. Leikkaukset ammatillisesta koulutuksesta ja siellä tehdyt uudistukset vaativat nuorilta aiempaa enemmän itseohjautuvuutta opinnoissa ja osaamisen kehittämisessä. Lukion alussa tehdyt päätökset voivat puolestaan vaikuttaa pitkälle tulevaisuuden opiskelumahdollisuuksiin. Lisäksi opiskelijavalintauudistukset ovat voineet lisätä paineita menestyä kirjoituksissa ja valita aineita pisteiden maksimoinnin eikä oman kiinnostuksen mukaan. Nuoruus on tärkeä vaihe itsensä etsimisen, kaverisuhteiden luomisen ja identiteetin kehityksen kannalta. Sitä ei pitäisi uhrata tehokkuusajattelulle.

Oma polkunani ei vienyt korkeakouluun vielä Australiassa vietetyn vuoden jälkeenkään. Vapauden kaipuu, halu kehittää kielitaitoa ja haave asua Ranskassa saivat minut hakeutumaan vielä toiseksi vuodeksi ulkomaille, ja muutuin au pairiksi Pariisiin. Pariisissa onnekkaiden sattumien kautta kuulin ensimmäistä kertaa sosiologiasta, jolloin minulle kirkastui ajatus siitä, mitä haluaisin päästä opiskelemaan. Ylioppilastodistuksella haaveeni yhteiskuntatieteistä olisi kuitenkin saattanut jäädä

toteutumatta. Onneksi onnistumiseni pääsykokeissa avasi tien yliopistoon.

RIITTÄMÄTTÖMYYDEN TUNTEET MIELENTERVEYSHAASTEIDEN TAUSTALLA

Vanhempani ovat syntyneet 60- ja 70-luvuilla. He ovat siis sitä ikäluokkaa, jolle korkeakoulutus tarkoitti usein luokkanousua ja selkeää työllistymistä valitsemallaan alalla. Nykypäivän nuoret ja nuoret aikuiset joutuvat sen sijaan kilpailemaan heikentyneillä työmarkkinoilla. Enää ei riitä pelkkä opintomenestys, vaan yliopiston ensimmäisistä päivistä saakka toivotetaan verkostoitumisen, vapaaehtoistöiden, ainejärjestötoiminnan ja muun aktiivisuuden merkitystä työllistymisen näkökulmasta. Itsensä vertaaminen sosiaalisessa mediassa ja pelko tulevaisuuden työttömyydestä ajavat kilpailulliseen itsensä kehittämiseen myös vapaa-ajalla. Lisäksi huomattava osa eli 46 prosenttia alemman korkeakouluasteen opiskelijoista ja 64 prosenttia ylemmän korkeakouluasteen opiskelijoista käy opintojen ohessa töissä (Valtion nuorisoneuvosto 2025). Työssäkäynti liittyy usein tarpeeseen rahoittaa opintoja ja pyrkimykseen parantaa työllisyysmahdollisuuksiaan valmistumisen jälkeen. Jo pelkkä vaatimusten listaaminen hengästyttää. Ei siis ole yllättävää, että uupumus on yleinen kokemus nuorten keskuudessa.

Mielenterveyshaasteet ovat kulkeneet lähellä elämäni viimeistään yläkoulusta lähtien – välillä kokien niitä itse, välillä tukien ystäviäni. Mielenterveyteen liittyvä puhe on kuitenkin ottanut viime vuosikymmenen aikana huomattavan harppauksen kohti avoimuutta. Omana lukioaikanaani oli poikkeuksellista, jos joku uskalsi kertoa tulevansa psykologilta koko luokan edessä. Yliopisto aikana mielen terveyshaasteista puhuminen on

ollut jo arkipäivää. Eri mielenterveysdiagnooseista ja Kelan kuntoutuspsykoterapiasta voi aiheina kuulla puhuttavan niin yliopiston ruokajonoissa kuin illanistujaisissa.

Korona-aikana myös omat mielenterveyshaasteeni ajautuivat siihen pisteeseen, että tarvitsin ammattilaisen apua. Uskon, että mielenterveysoireilun taustalla olivat osittain riittämättömyyden tunteet, joita yritin taltuttaa. Pelko oman paikan löytämisestä työelämässä ja huoli yhä synkentyneestä maailman tilasta ajoivat minut suorittamaan lähes jokaisella elämän osa-alueella, tavoittelemaan parasta versiota itsestäni ja tekemään oman osani elinkelpoisen planeetan puolesta. Toteutin siis kuuliaisesti kaikkia opintojen ensimmäisenä lukuvuonna saamiani kehotuksia olla aktiivinen myös yliopiston ulkopuolella samalla, kun kirjoitin kandidaatintutkielmaani ja kävin osa-aikatoissa. Pandemian myötä ihmiskontaktit vähenivät ja harrastukset siirtyivät jumppastudioilta ruudun ääreen, mikä vei minulta tärkeitä tavat palautua. Lopulta jatkuva suorittaminen johti väistämättä uupumukseen.

Tilastojen valossa usea opiskelija jakoi kokemukseni mielenterveysoireiden pahenemisesta korona-aikana: joka kolmannella oli ahdistus- ja masennusoireita, ja lähes joka kolmas ei kokenut kuuluvansa mihinkään opiskeluun liittyvään yhteisöön (THL 2021). Pandemia jätti jäljen useisiin nuoriin, mutta muutti myös radikaalisti opiskelu- ja työkäytänteitä. Omat maisteriopintoni sijoittuivat pandemian jälkeiseen aikaan, mutta silti minulla oli vain yksi lähitoteutuksena järjestetty kurssi. Positiivisena kehityskulkuna voidaan todeta korkeakouluopiskelijoiden, erityisesti naisten, psyykkisen kuormittuneisuuden vähentyneen hieman vuosien 2021 ja 2024 välillä, vaikkakin terveydenhuollossa annettujen ahdistuneisuushäiriön ja masennuksen diagnoosien määrä on kasvanut (THL 2024).

RIITTÄMÄTTÖMYYDEN TUNTEIDEN TOINEN AALTO: SIIRTYMINEN TYÖELÄMÄÄN

Valmistuessani yliopistosta Suomen työttömyysaste on noin kymmenen prosenttia, mikä on

EU:n toiseksi korkein (Yle 2025). Näin vastavalmistuneena on erittäin hankalaa kilpailla työmarkkinoilla alan konkareiden kanssa ja yrittää erottautua joukosta, vaikka kuinka olisi ollut aktiivinen yliopistoaikana ja saanut oman alan työkokemusta. Heikot työmarkkinat eivät vaikuta vain työttömiin, vaan myös opiskelijoihin. Olen kuullut useiden opiskelukavereideni hakeneen kymmeniä, ellei jopa sataa harjoittelupaikkaa. Pelkästään harjoittelupaikan saaminen voi vaatia useiden työhakemusten lisäksi monia rekrytointin vaiheita, joissa testataan hakijan sopivuutta ennakkotehtävien ja haastatteluiden muodossa. Silti on hyvä muistaa, että kyse on opintoihin kuuluvasta harjoittelusta, eikä sen tarkoituksena ole vaatia vielä ammattilaisen tasoista osaamista.

Itse olin onnekas ja sain harjoittelupaikan, josta olin haaveillut jo alalle hakeutuessani, mutta ei se eivätkä muutkaan ponnistelut ole suojanneet minua työttömyydeltä valmistumisen jälkeen. Työttömyyden jatkuessa pitkään on luonnollista, että se saa epäilemään itseään, taitojaan ja koulutustaan. En kuitenkaan ole ainoa. Vuoden 2025 Nuorisobarometrin mukaan 70 prosenttia nuorista koki paineita työn saamisesta ja 50 prosenttia koki epävarmuutta tai turvattomuutta työsaantiin liittyen.

SUORITUSKESKEINEN KULTTUURI JA INFORMAATIOÄHKY

Nyky-yhteiskunnan läpäisevä suorituskeskeinen kulttuuri voi ohjata nuoria tavoittelemaan yhä parempia tuloksia niin koulussa ja harrastuksissa kuin myös vapaa-ajallaan, jopa uupumiseen asti. Elämän taitekohdissa, kuten pyrkimyksissä päästä opiskelemaan ja löytää työpaikka tai oman paikkansa etsimisessä, sosiaalinen vertailu toisiin ihmisiin voi voimistua. Sosiaalinen vertailu on ollenainen osa ihmisyyttä, mutta nykyisin sen muoto ja laajuus ovat saaneet täysin uudet ulottuvuudet sosiaalisen median myötä. Sosiaalinen media voi tarjota loputtoman vertailupinnan muiden saavutuksiin, ulkonäköön ja elämäntapoihin. Se voi myös olla paikka, jossa nuori ilmaisee identiteettiään, yrittää sopia viiteryhmänsä joukkoon tai kehittää jopa henkilöbrändiään.

Digitalisaatiolla on ollut myös muita yhteiskunnallisia vaikutuksia. Sosiaalisen median myötä yksilö altistuu loputtomalle määrälle muiden ihmisten mielipiteitä, ja se voi antaa alustan myös misinformaation leviämiseksi. Tiedon määrän räjähdysmäinen kasvu voi myös altistaa informaatiohälylle. Digitalisaatio on myös syventänyt yhteiskunnallista polarisaatiota algoritmien vahvistaessa vastakkainasettelua erilaisten sosiaalisten ryhmien välillä. Lisäksi maailman tapahtumia, kuten sotia ja kriisejä, voi seurata reaaliajassa, mikä voi lisätä ahdistuksen ja epävarmuuden kokemuksia nuorten keskuudessa.

Riittämättömyyden tunteita voivat myös aiheuttaa epäkohtia täynnä oleva maailma ja nuorille suunnatut ristiriitaiset odotukset. Samaan aikaan kun hallitus ja nykyinen talousjärjestelmä nojaavat jatkuvaan kasvuun, tutkijat varoittavat ilmastomuutoksen ja luontokadon voimistumisesta. Myös media muistuttaa lähestyvistä ekokatastrofista lisääntyneillä jutuilla hellekuolemista, metsäpaloista, korallien tuhoutumisesta ja ilmastopapolaisista. Jatkuvan talouskasvun tavoittelu ja kulutukseen kannustaminen voivat tuntua varsin ristiriitaiselta ajassa, jolloin tiedämme ylikulutuksen olevan yksi juurisyistä ilmastomuutoksen voimistumiselle.

KESTÄVÄMPI HUOMINEN AVAAI TILAA INHIMILLISEMMÄLLE NUORUDELLE

Elämme isojen yhteiskunnallisten kriisien ja taitekohtien aikaa. Nuoret ovat kuitenkin usein eturintamassa puolustamassa ihmisoikeuksia, vaatimassa tekoja elinkelpoisen planeetan puolesta sekä vetoamassa sotien lopettamiseen. Toivoisin, ettei nuoria jätettäisi näiden asioiden kanssa yksin, vaan oltaisiin valmiimpia kuuntelemaan nuorten huolia ja ratkaisuehdotuksia. Erityisesti toivon, että päättävissä asemissa olevat henkilöt ottaisivat nuoret ja tulevat sukupolvet huomioon päätöksenteossa.

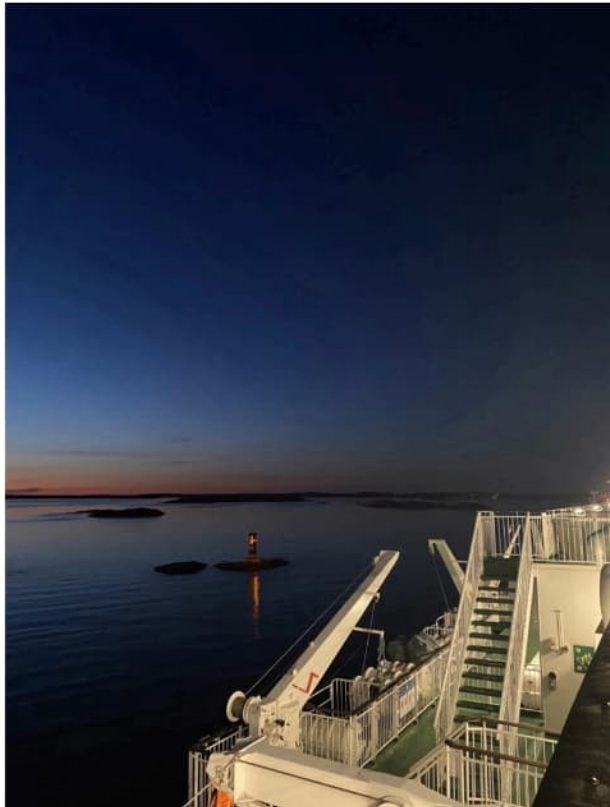
Eri mittareiden mukaan yhteiskunnan polarisoituminen näkyy kuitenkin myös nuorten keskuudessa. Osa nuorista pyrkii vastaamaan

maailman epäkohtiin ryhtymällä haastamaan vallitsevia valtarakenteita hyvinkin nuorena esimerkiksi osallistumalla mielenosoituksiin ja ottamalla kantaa heille tärkeisiin asioihin, kun taas toiset hakevat samaistumispintaa konservatiivisista ja vastakulttuurisista diskursseista. Näin identiteettityö tapahtuu eri viiteryhmien tahoilta tulevien risteävien odotusten keskellä.

Nuoruus itsessään ei ole muuttunut, mutta nuorille asetetut paineet ovat kasvaneet. Kaksi välivuotta ulkomailla antoivat minulle tilaa pohtia, mitä haluan tehdä ja tavoitella, ja ennen kaikkea ne opettivat enemmän elämästä ja ihmisyydestä kuin olisin koskaan voinut koulussa oppia. En sano, että kaikkien pitäisi lähteä ulkomaille itseään etsimään, mutta toivon, että nuoret saisivat kasvaa rauhassa, tehdä virheitä, ystävystyä, rakastua – ja elää inhimillistä nuoruutta ilman liiallista tehokkuusajattelua ja nuoruuteen kohdistuvia kohtuuttomia paineita.

LÄHTEET

- THL (2021) Korkeakouluopiskelijat tarvitsevat tukea – tutkijat huolissaan ahdistus- ja masennusoireiden yleisyydestä. Tiedote 13.12.2021. <https://thl.fi/-/korkeakouluopiskelijat-tarvitsevat-tukea-tutkijat-huolissaan-ahdistus-ja-masennusoireiden-yleisyydesta> (Viitattu 16.11.2025.)
- THL (2024) Korkeakouluopiskelijoiden psyykinen kuormittuneisuus on vähentynyt. Tiedote 14.10.2024. <https://thl.fi/-/korkeakouluopiskelijoiden-psyykinen-kuormittuneisuus-on-vahentynyt> (Viitattu 16.11.2025.)
- Valtion nuorisoneuvosto (2025) Opiskelijoiden työssäkäynti. <https://indikaattorit.tietoanuorista.fi/koulutus-ja-tyollisyys/opiskelijoiden-tyossaakaynti> (Viitattu 21.11.2025.)
- Yle (2025) Suomen työttömyysluvut Euroopan surkeimpia - työministeri Marttinen: Me painamme tästä läpi. Utinen 2.10.2025. <https://yle.fi/a/74-20186105> (Viitattu 16.11.2025.)

Joskus toivoisin, että aikuiset ymmärtäis sen hetken, kun seisoo just iltahämärässä ja yrittää vaan hengittää kaiken sen keskellä, miten nuorena pitäis kaikki ehtiä, jaksaa ja olla.

Ne pahimmat paineet ei oo lähes koskaan näkyviä tai helposti selitettäviä, ne on enemmänkin sellasia jotka tuntuu jossain rinnan sisällä tosi painavina ja raskaina, eikä niitä osaa sanottaa. Aikuiset puhuu aina siitä, miten nuorilla on niin huoletonta ja nuoret ei tiedä mitään elämän oikeista stresseistä, mutta totuus on että tuntuu ihan kun elämä menis ohi omien silmien edessä ja on ihan hukassa ihmisenä yrittämässä vaan selvitä ja navigoida kokoajan muuttuvaa elämää. Kaikki pitäis päättää, joka valinta pitäis olla järkevä ja oikea, joka paikkaan pitäis ehtiä ja samalla pitäis jotenkin olla niin kypsä ja itsevarma, vaikka ei edes tiedä kuka on.

Ehkä se mitä eniten toivoisin, olisi se, ettei kaikkea mitattais ainoastaan sillä mitä on tehnyt ja saanut aikaan. Arvosanoilla, todistuksilla, työpanoksella. Sitoa jokaisen nuoren oma arvo vaan niihin kiinni. Toivoisin, että aikuiset näkisi ja tiedostaisi että me nuoret oikeasti yritetään.

ELÄMÄ TÄYNNÄ VALINTOJA

RAILI KERÄNEN-PANTSU & ESSI IKONEN

VALINNAN MAHDOLLISUUDET JA VAIKEUDET

Länsimaisissa yhteiskunnissa on nähtävissä vahva vapauden ja valinnan mahdollisuuden korostus, joka perustuu pitkälti valistuksen jälkeiseen ideaaliin ihmisestä rationaalisenä, järkeviä valintoja tekevänä ihmisenä. Valintojen mahdollisuus on lähtökohtaisesti positiivinen asia: on mahdollista vaikuttaa siihen, millaista elämää haluaa tavoitella. Loputtomat valinnat voivat kuitenkin myös uuvuttaa ja aiheuttaa ahdistusta. Entä jos valitsen väärin? Mitä jos kadun valintaani?

Tämän tunnistavat myös uusimpaan Nuori-sobarometriin vastanneet nuoret:

Yhteiskunta asettaa jatkuvasti paineita nuorille esimerkiksi siitä, että tulisi yhä nuorempana tietää mitä haluaa tehdä isona. Kokoajan pitäisi olla saavuttamassa uusia asioita. (Nainen, 16-v.)

Se, että tämä yhä enemmän individualismiin kääntyvä kulttuurimme väsyttää, ahdistaa ja aiheuttaa kaikki paineet. Nuorille syötetään pienestä lapsesta asti informaatiota siitä, miten elämässä tulee edetä, kuinka menestyminen on hyvä tavoite, ja kuinka pitäisi aikaisessa vaiheessa tietää mitä haluaa loppuelämällään tehdä. (Nainen, 23-v.)

Ajatuksen siitä, että elämä on sarja valintoja, esitti jo 1800-luvun puolivälissä tanskalainen filosofi Søren Kierkegaard. Hänen mukaansa vaihtoehtojen pohdinta ja samalla valitun vaihtoehdon kyseenalaistaminen ovat jatkuvasti läsnä. Esimerkkinä hän käytti muun muassa avioliittoa, josta hän totesi: ”Jos menet naimisiin, kadut sitä; jos et mene naimisiin, kadut myös sitä; jos

menet tai et mene naimisiin, kadut molempia.” (Kierkegaard 1834/2013.) Ranskalainen filosofi Jean-Paul Sartre (1946/1965) jatkaa Kierkegaardin eksistenttialistista ajattelua korostaen ihmisen valintojen merkitystä oman elämän muovaamisessa. Hänen kuuluisa ajatuksensa ”eksistenssi edeltää essentiaa” tarkoittaa, että ihminen on ensin olemassa ja vasta sen jälkeen määrittelee itsensä. Sartren mukaan ihminen on radikaalisti vapaa: ei ole mitään ulkoista auktoriteettia, kuten Jumalaa tai luontoa, joka määrää, mitä meidän pitäisi olla. Omat valintamme nousevat ratkaisevaan rooliin: jokainen teko ja valinta muovaa sitä, kuka olemme. Sartren mukaan tästä seuraa painava vastuu. Koska olemme vapaita, olemme myös vastuussa teoistamme – emme vain itsellemme, vaan koko ihmiskunnalle, koska valintamme heijastavat sitä, millaiseksi kuvittelemme ihmisen voivan tulla.

Valintojen horisontti on nykyään huomattavasti monimutkaisempi, eikä tällä ole yksinomaan positiivisia vaikutuksia. Amerikkalainen psykologi Barry Schwartz (2004) väittää, että mitä enemmän meillä on vaihtoehtoja, sitä tyytymättömämpiä olemme tekemäämme päätökseen. Tämä johtuu hänen mukaansa siitä, että liian moniin vaihtoehtoihin perehtyminen ja niiden punnitseminen vaatii kognitiivista ponnistelua, mikä taas voi johtaa väsymykseen ja turhautumiseen sekä lisääntyneeseen katumukseen tehdyistä valinnoista.

Valintojen moninaisuuden aiheuttamia haasteita kuvaa barometriaineistossa myös 23-vuotias mies seuraavasti:

Raamittomuus aiheuttaa nuorille paineita. Ennen suutarin pojasta tuli suutari, mutta nykyään sukupuolten [sukupolvien] välistä jatkuvuutta pidetään pahimmillaan nolona. Ongelma ei ole mahdollisuuksien määrässä,

vaan siinä, ettei suurimmalla osalla ole helppoa vaihtoehtoa (esim. perheen yritys tai maatila).

Kuten Sartre oivalsi, valintojen kautta määritellään käsitystä itsestä sekä yksilönä että osana laajempaa sosiaalista viitekehystä. Valintojen takana oleva syyt voivat kuitenkin tulla meidän ulkopuoleltamme, esimerkiksi yhteiskunnan asettamista normeista, tai nousta meistä itsestämme, omasta tahdostamme (Chang 2013). Esimerkiksi tulevaa uraa valittaessa valintaan vaikuttavat ulkoiset syyt, kuten yhteiskunnan arvostus ammattia kohtaan, ja sisäiset syyt, kuten oma kiinnostus alaa kohtaan. Changin (2013, 2017) mukaan ihmiset voivat myös luoda syitä valinnoilleen. Sitoutuminen tiettyyn valintaan tekee valinnasta mielekkään ja merkityksellisen. Esimerkiksi oman tahdon perusteella tehty sitoutuminen tutkijan uran mahdollisuuksiin etsiä selityksiä asioille tekee siitä mielekkään valinnan yhdelle, kun taas taloudellisen turvan tarjoava lakimiehen ammatti voi olla mielekäs valinta toiselle. Valintojen ja niihin sitoutumisen kautta rakennetaan niin yksilöllistä kuin sosiaalista identiteettiä, vastausta kysymykseen siitä, kuka minä olen ja mihin yhteisöihin kuuluun. Kokemus vapaudesta voi kuitenkin jäädä näennäiseksi, jos omat toiveet ja arvot ovat ristiriidassa ulkopäin tulevien vaatimusten kanssa.

Nuorten vastauksista on tunnistettavissa ristipaineita ulkoisten ja sisäisten valintoja määrittävien syiden suhteen:

Nuorille maailman, työelämän ja eläkejärjestelmän tulevaisuus ei välttämättä näytä lupaavalta, joten asiat kuten työ ja perhe eivät ole tärkeimpiä asioita. Kun heille asetetaan niihin liittyviä paineita, ne vaikuttavat voimakkaammin, koska nuoret eivät välttämättä pidä niitä itse tavoiteltavina asioina. (Mies, 25-v.)

Pitäisi hankkia lapsia nuorena jotta syntyyvyys ei romahda, olla vakituinen työ ja töissä olla tuottavampi, jaksaa harrastaa ja syödä

hyvin, unohtamatta epävakaita maailmanpoliittista tilannetta ja sosiaalisen median tuomia odotuksia. (Mies, 26-v.)

Vapaus ja paine valita oma tiensä näyttäytyykin nykypäivänä monimutkaisena verkostona, jossa ei ole itsestään selviä tapoja olla vapaa valitsemaan.

MAKSIMOINTIA VAI TARPEEKSI HYVÄÄ?

Nuoret elävät elämänvaihetta, jossa he joutuvat tekemään lukuisia tulevaisuuteensa vaikuttavia valintoja. Tämä aiheuttaa väistämättä paineita, sillä valintojen tekeminen jo varsin yksinkertaisissa asioissa on hankalaa ja vaatii ponnisteluja. Kun kyseessä ovat isot, loppuelämän kannalta merkittävät valinnat, kuten koulutus, ura, parisuhde ja perhe, paineita ”oikean” valinnan tekemiseen onkin jo huomattavan paljon enemmän. Miten löytää paras vaihtoehto itselle, ja missä määrin se on edes tavoiteltavaa ja mahdollista?

Taloustietelijä ja psykologi Herbert A. Simon teki vuonna 1956 ensimmäisenä eron ”maksimoinnin” (*maximizing*) ja ”tydyttävän” (*satisficing*) välillä (Simon 1956). Vaikka taloustieteissä maksimointia tai optimointia voitiin pitää rationaalisena ja tavoiteltava tapana tehdä päätöksiä, ihmisillä on vain rajallisesti kognitiivisia resursseja sekä ympäristön tarjoamia mahdollisuuksia valintojen maksimointiin. Schwartz kumppaneineen (2002) on kehittänyt ajatusta eteenpäin kuvaamaan nykyihmisen tapaa tehdä päätöksiä ja kokea tyytyväisyyttä tai onnellisuutta. Maksimoijat (*maximizers*) etsivät siis kaikin tavoin optimaalista ja parasta vaihtoehtoa, kun tekevät päätöksiä. Tyytyjät tai tyytyväiset (*satisficers*) taas asettavat kriteerit ”tarpeeksi hyvään” (*good enough*) vaihtoehtoon eivätkä välttämättä edes tavoittele parasta mahdollista ratkaisua. Valinnan jälkeen he sitoutuvat valintaan ja pystyvät hyväksymään ajatuksen siitä, että jossakin olisi voinut olla vieläkin parempi vaihtoehto.

Tutkimuksissa maksimoijat olivat tyytyväisempiä elämäänsä ja kokivat vähemmän onnellisuutta. He tunsivat itse asiassa olevansa

masentuneempia, kokivat katumusta ja olivat tyytymättömämpiä valintoihinsa. Päätösten tekemiseen liittyi myös hämmennystä, ja päätöksiin sitoutuminen aiheutti ahdistusta (Schwartz ym. 2002). Eräässä tutkimuksessa seurattiin työnhakijoita ja havaittiin, että maksimoijat löysivät aloituspalkaltaan 20 prosenttia korkeampia työpaikkoja kuin tyytyjät tai tyytyväiset. Objektiivisesti he siis löysivät parempia vaihtoehtoja. Tyytyjät tai tyytyväiset olivat kuitenkin maksimoijia tyytyväisempiä sekä työnhakuprosessiin että työhön, jossa he olivat aloittamassa. He päätyivät siis subjektiivisesti parempaan asemaan kuin maksimoijat. (Iyengar, Wells & Schwartz 2006.)

Monet nuoret päätyvät tekemään valintoja sen pohjalta, mitä pidetään tavoiteltavana ja arvokkaana. Onkin siis hyvä herättää keskustelua siitä, millaisia tavoitteita valinnoille asetetaan. Täytetäänkö niiden avulla ennen kaikkea yhteiskunnan odotuksia? Kuinka tärkeässä roolissa ovat nuoren omat syyt? Entä kuinka valintoihin vaikuttavat laajemmat kehityskulut, kuten ilmaston lämpeneminen?

SUUNNISTAMINEN VALINTOJEN KESKELLÄ

Epävarma maailmantilanne, johon vaikuttavat niin turvallisuuteen kuin ympäristöön liittyvät kriisit, saa ihmiset etsimään varmuutta ja turvaa. Uudet ja ennustamattomat asiat voivat aiheuttaa hämmennystä ja epävarmuutta, kun taas tutut asiat ovat helpommin lähestyttäviä. Schwartz (2004) ehdottaakin, että tekemällä asioista tuttuja voimme helpottaa loputtomien valintojen aiheuttamaa kuormitusta. Tekemällä jostakin asiasta, kuten liikunnasta, tavan meidän ei tarvitse miettiä sitä joka kerta, ja kapasiteettia vapautuu muuhun. Toisena tapana vähentää valintoihin liittyvää pohdintaa on seurata sosiaalista normia. Jokaisen valinnan ei tarvitse olla yksilöllinen, vaikka barometrin nuoret tähän painetta tunnistivatkin: ”Ennen suutarin pojasta tuli suutari, mutta nykyään sukupuolten [sukupolvien] välistä jatkuvuutta pidetään pahimmillaan nolona.” (Mies, 23-v.) Voimme myös hyödyntää toisten kokemuksia ja

kysyä neuvoa omien valintojemme tueksi, vaikka tekisimmekin lopullisen päätöksen itse.

Valintojamme voidaan ohjata myös yhteiskunnan tasolla niin kutsutun valinta-arkkitehtuurin (*choice architecture*) ja tökkäisyjen (*nudge*) avulla (Thaler & Sunstein 2009). Sen sijaan, että yksilön valinnan mahdollisuuksia näkyvästi rajoitetaan tai vähennetään, valinta-arkkitehtuuri toimii muuttamalla hienovaraisesti vaihtoehtojen esitystapaa ja ohjaamalla ihmisiä kohti heidän etujensa mukaisia valintoja. Tämä voi tapahtua esimerkiksi järjestämällä vaihtoehtot kategorioihin tai korostamalla haluttuja valintoja. Yksinkertainen esimerkki tästä on terveellisten vaihtoehtojen laittaminen ruokalinjastossa ensin – tai vastakkainen esimerkki karkkien asettaminen juuri kassalinjaston viereen. Tökkäisy, jolla ohjataan ihmisten valintoja, voi olla hienovarainen, kuten terveellisten vaihtoehtojen laittaminen silmien tasolle, tai selkeä, kuten taloudellisten kannustimien asettaminen halutuille vaihtoehdoille. Esimerkiksi ekologisesti kestävämpään tapaan liikkua on kannustettu mahdollistamalla työsuuhdepyörän hankinta osana työsuuhde-etuja.

Omanlaista nuorten elämään vahvasti vaikuttavaa valinta-arkkitehtuuria ylläpitää myös sosiaalinen media. Sen algoritmit tarjoilevat meille tökkäyksiä, joiden motiiveihin emme voi itse vaikuttaa. Sosiaalinen media voi myös lisätä paineita elää samankaltaista elämää kuin sosiaalisen median vaikuttajat ja saada kysymään, miksi oma elämä ei näytä samalta kuin kuuluisan henkilön postauksissa tai millaisia valintoja tekemällä kyseisen elämäntyylin voisi saavuttaa. ”Aina esillä joku fiksumpi, rikkaampi ja parempi näköinen”, kuten 28-vuotias nainen barometriaineistossa kuvaa tilannetta. Kuilu todellisen ja ideaaliminän välillä voi kasvaa painostavan suureksi, kuten eräs vastaaja kuvaa: ”En klyfta mellan vem man är och vem man vill vara uppstår då man ser folk på SoMe ha ”perfekta liv.” (Nainen, 20-v.)

Valinta-arkkitehtuurin ja oikeaan suuntaan tökkäisyn käsitteet on kehitetty ennen kaikkea taloustieteissä ja monet niistä koskevista tutkimuksista on tehty liittyen ihmisten kulutuskäytäytymiseen. Toisaalta taas valintojen tekeminen,

tyytyminen ja tyytyväisyys sekä onnellisuus näyttävät liittyvän kiinteästi yhteen eivätkä rajoitu vain kulutukseen liittyviin valintoihin. Kysymyksenasettelua tulisikin avartaa laajempiin, ihmisten arvovalintoja ja olemassaoloa pohtiviin kysymyksiin. Tällöin valintojen keskellä suunnistaessa tärkeiksi nousevat kysymykset hyvästä ihmisyydestä, hyvästä elämästä ja kestävästä tulevaisuuden rakentamisesta. Näiden kysymysten pohdinta ei voi levätä yksinomaan nuorten harteilla. Meillä on mahdollisuus valita, millaista tulevaisuutta haluamme olla rakentamassa.

LÄHTEET

- Chang, Ruth (2013) Grounding practical normativity: going hybrid. *Philosophical Studies* 164 (1), 163–187. <https://doi.org/10.1007/s11098-013-0092-z>
- Chang, Ruth (2017) Hard choices. *Journal of the American Philosophical Association* 3 (1), 1–21. <https://doi.org/10.1017/apa.2017.7>
- Iyengar, Sheena S. & Wells, Rachael E. & Schwartz, Barry (2006) Doing better but feeling worse: Looking for the “best” job undermines satisfaction. *Psychological Science* 17 (2), 143–150. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2006.01677.x>
- Kierkegaard, Søren (1834/2013) *Either/Or, Part II*. Kierkegaard’s Writings IV. Princeton: Princeton University Press.
- Sartre, Jean-Paul (1946/1965) *Esseitä 1. Eksistentiaalimikinin on humanismia ; Juutalaiskysymys*. Suom. Aarne T. K. Lahtinen & Jouko Työri. Helsinki: Otava.
- Schwartz, Barry (2004) *The paradox of choice: Why less is more*. New York: Ecco.
- Schwartz, Barry & Ward, Andrew & Monterosso, John & Lyubomirsky, Sonja & White, Katherine & Lehman, Darrin R. (2002) Maximizing versus satisficing: Happiness is a matter of choice. *Journal of Personality and Social Psychology* 83 (5), 1178–1197. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.83.5.1178>
- Simon, Herbert A. (1956) Rational Choice and the Structure of the Environment. *Psychological Review* 63 (2), 129–138. <https://doi.org/10.1037/h0042769>
- Thaler, Richard H. & Sunstein, Cass R. (2009) *Nudge: Improving decisions about health, wealth, and happiness*. Lontoo: Penguin.

HIKIKOMORI-ILMIÖ – NÄKYMÄTÖN KRIISI MODERNISSA YHTEISKUNNASSA

MERJA LANKINEN-LIFLÄNDER

Moderni yhteiskunta tarjoaa rajattomasti mahdollisuuksia, mutta samalla se voi synnyttää katseilta piiloon jääviä ilmiöitä. Yksi näistä on *hikikomori*-ilmiö – vapaaehtoinen, pitkäaikainen vetäytyminen sosiaalisesta elämästä ja yhteiskunnan toiminnoista. Alun perin Japanissa 1970-luvulla tunnistettu ilmiö on 2000-luvulla levinnyt myös länsimaihin, ja sen vaikutukset ulottuvat yksilön hyvinvoinnista koko yhteiskunnan rakenteisiin. Suomessa hikikomori-ilmiö on vielä vähän tutkittu, mutta sen olemassaolo on kiistaton. Ilmiö haastaa perinteiset käsitykset syrjäytymisestä ja vaatii uudenlaista ymmärrystä sekä tutkimuksellista huomiota. On aika nostaa tämä ilmiö esiin ja kysyä, mistä ilmiössä oikein on kyse ja miten yhteiskunta voi tavoittaa vapaaehtoisesti sen ulkopuolelle vetäytyneet.

GLOBAALI ULOTTUVUUS JA SUOMALAINEN NÄKYMÄTTÖMYYS

Hikikomori-ilmiöllä tarkoitetaan tilaa, jossa yleensä nuori tai nuori aikuinen vetäytyy kotiinsa tai omaan huoneeseensa vähintään puolen vuoden ajaksi ilman merkittävää sosiaalista vuorovaikutusta tai osallistumista yhteiskunnan toimintoihin. Varhaisimmat kuvaukset hikikomori-ilmiöstä ovat Japanista 1970-luvun lopulta. Ilmiötä pidettiin aiemmin japanilaisena kulttuurisidonnaisena erikoisuutena, mutta 2000-luvulta alkaen on sosiaalista vetäytymistä raportoitu myös muualla Aasiassa sekä Pohjois-Amerikassa ja Euroopassa. Kansainvälisissä tutkimuksissa on arvioitu noin 1–2 prosentin väestöstä täyttävän hikikomorin kriteerit (Niklová, Zošáková & Šimšiková 2024), mikä Suomessa tarkoittaisi kymmeniä tuhansia ihmisiä. Erityisesti nuoret miehet ovat riskiryhmässä, ja joissakin ryhmissä, kuten opiskelijaväestössä, prosentuaalinen osuus

voi olla vielä korkeampi (Norasankkukit & Uchida 2014; Pozza ym. 2019).

Vaikka hikikomori-ilmiötä on kansainvälisesti tutkittu, Suomessa se on yhä huonosti tunnettu ja tunnistettu. Tutkimuksen vähäisyys ja kohderyhmän vaikea tavoitettavuus pitävät ilmiön näkymättömissä virallisten tilastojen ja palveluiden ulkopuolella. Verkkoyhteisöt ja anonyymit keskustelupalstat ovat nousseet suomalaisessa tutkimuksessa tärkeiksi tietolähteiksi, joissa eristäytymiskokemuksia jaetaan. Näissä yhteisöissä näkyy inhimillinen perustarve tulla nähdyksi ja ymmärretyksi – mutta myös pelko leimautumisesta ja ulkopuolisuudesta.

Ilmiön tunnistamisen haasteet liittyvät myös kulttuurisiin tekijöihin. Suomessa yksilön vetäytymistä saatetaan pitää henkilökohtaisena valintana tai väliaikaisena elämäntilanteena, eikä siihen puututa ennen ongelmien kasaantumista. Tarvitaankin tarkempaa käsitteellistä erottelua ja näkyväksi tekemistä, jotta ilmiötä voitaisiin lähestyä tutkimustiellä ja ymmärtäen.

SELITYSMALLIT JA VAIKUTUKSET

Hikikomori-ilmiön taustalla on tutkimusten perusteella ajateltu olevan monisyinen verkko psykologisia, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia tekijöitä, kuten mielenterveyden haasteita, perhe-suhteiden ongelmia, yhteiskunnallisia paineita ja digitaalisen median liikakäyttöä (Amendola 2024; Hamasaki ym. 2022; Kato & Kanba 2016; Muris & Ollendick 2023; Neoh ym. 2023). Selkeää syytä ilmiölle ei kuitenkaan ole pystytty nimeämään, vaan sen syntyä on perusteltu lähinnä kahdesta näkökulmasta: Ensimmäisessä näkökulmassa hikikomori-ilmiö on liitetty psykiatriisiin häiriöihin ja sitä käsitellään lääketieteellisen näkökulmasta diagnoosineen ja samanaikaisesti

esiintyvine sairauksineen. Toisessa näkökulmassa ilmiötä selitetään globalisaation ja kovan kilpailun aiheuttamilla yhteiskunnallisilla muutoksilla, jolloin sosiaalisista suhteista ja yhteiskunnan toiminnoista vetäytyminen nähdään protestina tai selviytymiskeinona arvottamisen ja epäonnistumisten välttämiseksi. (Amendola 2024; Wakefield 2024.) Molemmista syntynäkökulmissa todetaan ilmiön lisäävän asteittain syvenevää eristäytymistä ja yksinäisyyden kokemusta.

Suomessa ”hikikomoreista” käytetään käsitteitä sosiaalisesti vetäytyneet tai sosiaalisesti eristäytyneet. Nämä termit voivat osittain kuvata samaa ilmiötä, mutta ne eivät tavoita hikikomori-ilmiön erityispiirteitä, kuten pitkäaikaista vetäytymistä kodin seinien sisälle itse valittuun eristäytyneisyyteen ilman selkeää psykiatrista diagnoosia. Lisäksi nimitykset ”komeroitunut” tai ”hikky” esiintyvät erityisesti verkkoalustoilla, usein ilmiön kokijoiden itsensä käyttäminä. Vetäytyminen voidaan aluksi kokea toivottuna elämäntapana, eikä tuen tarve ole tällöin ilmeinen. Toisaalta pitkään jatkunut vetäytyminen sosiaalisista kontakteista ja yhteiskunnallisista rakenteista voi johtaa masennukseen ja ahdistuneisuuteen sekä altistaa lisääntyneelle sairastavuudelle, heikentyneelle elämänlaadulle ja itsetuhoiselle käyttäytymiselle (Brandt ym. 2022).

Moni hikikomori kokee ulkopuolisuutta ja häpeää, mikä vahvistaa eristäytymistä entisestään. Vuorokausirytmii saattaa kääntyä ylösalaisin, jolloin arjen perustoiminnot kärsivät. Ilman ulkopuolista tukea yksilö jää helposti oman maailmansa vangiksi ja toivo muutoksesta hiipuu. Vaikutukset eivät rajoitu vain yksilöön, vaan ne yltävät myös perheeseen ja läheisiin (Yamazaki ym. 2024). Vanhemmat ja sisarukset saattavat kokea voimattomuutta, huolta ja syyllisyyttä läheisen vetäytyessä avun tavoittamattomiin. Perhe saattaa yrittää tukea hikikomoria omien resurssiensa rajoissa, mutta usein ilman ammatillista ohjausta tai ymmärrystä ilmiön luonteesta. Tämä voi johtaa ristiriitoihin, uupumukseen ja jopa perhesuhteiden katkeamiseen. Samalla perhe toimii usein ainoana kontaktina ulkomaailmaan, mikä tekee heidän roolistaan merkittävän mutta myös raskaan.

Yksilön ja perheen kokemukset osoittavat, että hikikomori-ilmiö ei ole vain yksilön valinta tai ohimenevä vaihe, vaan monisyinen ja pitkäkestoinen, ymmärrystä ja tukea vaativa tilanne. Mahdollinen toimintakyvyn heikkeneminen ja siitä seuraavan syrjäytymisen pitkäaikaisuus herättävät yhteiskunnallista huolta, mutta tieto siitä, miten tätä ryhmää voitaisiin tukea tai auttaa palaamaan osallisuuden piiriin, on niukkaa. Hikikomoreiden omat kertomukset ja toiveet voivat auttaa selvittämään, miksi nykyiset palvelut eivät tavoita heitä tai ne koetaan etäisiksi, ja siten auttaa sosiaali- ja terveystalveluiden kehittämisessä.

LOPUKSI

Hikikomori-ilmiö ei ole enää kulttuurinen erikoisuus, vaan länsimaisten yhteiskuntien haaste, joka ulottuu myös Suomeen. Ilmiön tunnistaminen ja ymmärtäminen ovat ensimmäisiä askelia kohti vaikuttavia ratkaisuja. Tarvitaan ilmiön ennaltaehkäisyyn ja juurisyihin kohdennettuja interventioita, jotka eivät perustu vain kliinisiin diagnooseihin, vaan huomioivat yksilön kokemukset, motivaation ja elämänhistorian. Talveluiden kehittämisessä tulisi hyödyntää hikikomoreiden omia kertomuksia, heidän ääntään, joka usein jää kuulumattomiin.

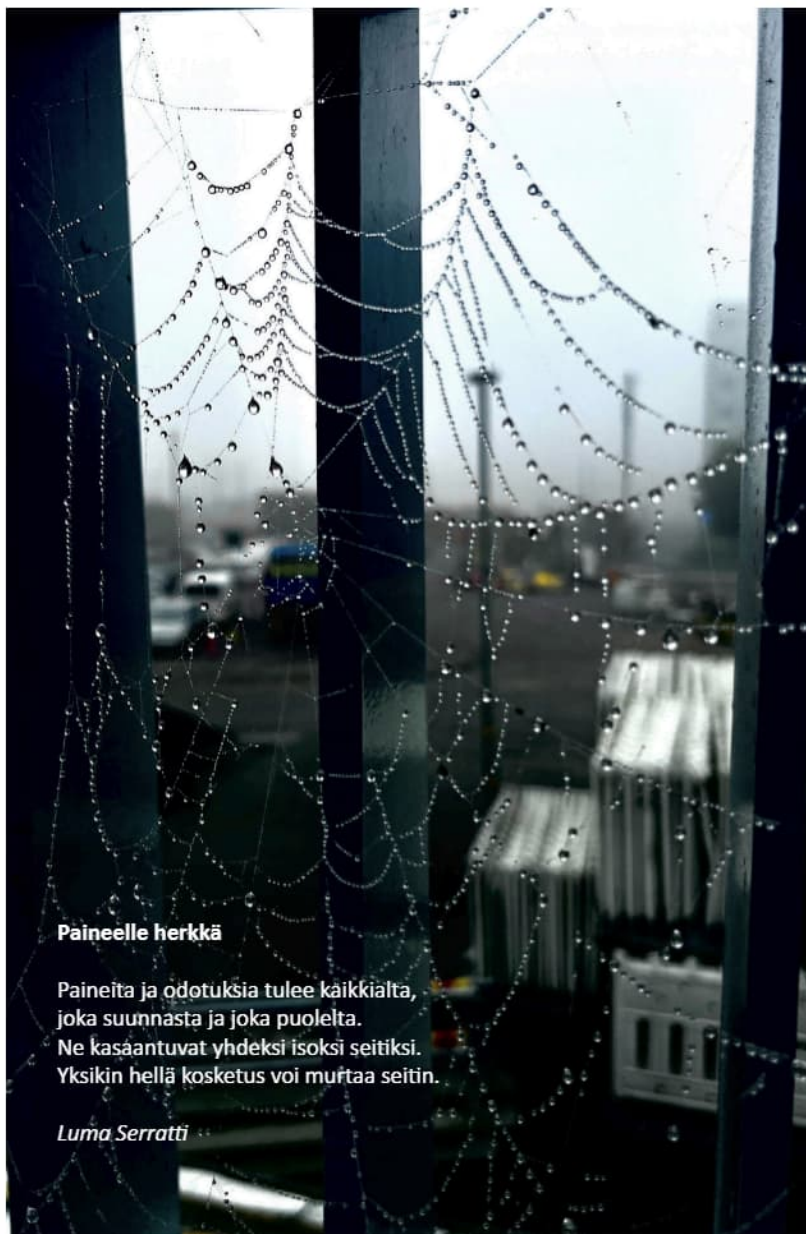
Ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen ovat keskeisiä keinoja eristäytymisen syvenemisen ehkäisyssä. Sosiaalisesti aktiivinen harrastaminen nuoruudessa sekä yhteisön tarjoama osallisuuden kokemus ja sosiaalinen tuki toimivat ennaltaehkäisevinä tekijöinä niin psyykkisten oireiden kehittymiselle kuin sosiaalisen eristäytymisen kokemukselle. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä nuorisotyön ammattilaisilla tulisi olla valmiuksia tunnistaa riskitekijöitä ja tarjota matalan kynnyksen tukea. Myös kouluilla on keskeinen rooli yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistämässä ikäluokkia kokoavana instituutiona. Kiusaamisen tunnistaminen ja siihen nopeasti puuttuminen onkin yksi keskeisistä keinoista pitää yllä luottamusta yhteiskunnan toimivuuteen ja ennaltaehkäistä vetäytymistä ja eristäytymistä. Yhteiskunnan vastuulla on luoda osallisuuden

mahdollistavia rakenteita myös niille, jotka eivät sovi perinteisiin muotteihin.

Hikikomorit ovat jääneet palvelujärjestelmän ulkopuolelle näkymättömiin ja tavoittamattomiin – heidän tilalleen ei aiemmin ole ollut nimeä, paikkaa tai ymmärrystä. Ilmiön piiloutuminen ei tarkoita sen merkityksettömyyttä. Kyse ei ole pelkästään yksilön valinnasta vetäytyä, vaan monisyisestä ilmiöstä, jossa yhteiskunnan paineet, mielenterveyden haasteet ja palvelujärjestelmän tavoittamattomuus kietoutuvat toisiinsa. Hiljaisuus ei saa olla este avulle.

LÄHTEET

- Amendola, Simone (2024) Clarifying the position of hikikomori in mental health: Is hikikomori a variant of already-known mental health disorders? A review of the literature. *Journal of Pacific Rim Psychology* 18, 1–18. <https://doi.org/10.1177/18344909241274808>
- Brandt, Lasse & Liu, Shuyan & Heim, Christine & Heinz, Andreas (2022) The effects of social isolation stress and discrimination on mental health. *Translational Psychiatry* 12 (1), 398. <https://doi.org/10.1038/s41398-022-02178-4>
- Hamasaki, Yukiko & Pionnié-Dax, Nancy & Dorard, Géraldine & Tajan, Nicolas & Hikida, Takatoshi (2022) Preliminary study of the social withdrawal (hikikomori) spectrum in French adolescents: focusing on the differences in pathology and related factors compared with Japanese adolescents. *BMC Psychiatry* 22, 477. <https://doi.org/10.1186/s12888-022-04116-6>
- Kato, Takahiro A. & Kanba, Shigenobu (2016) Boundless syndromes in modern society: an interconnected world producing novel psychopathology in the 21st century. *Psychiatry and Clinical Neurosciences* 70, 1–2. <https://doi.org/10.1111/pcn.12368>
- Niklová, Miriam & Zošáková, Karina & Šimšiková, Annamária (2024) Prevalence of the Hikikomori syndrome in the context of internet addictive behaviour among primary school pupils in the Slovak Republic. *TEM Journal* 13 (1), 476–483. <https://doi.org/10.18421/TEM131-49>
- Muris, Peter & Ollendick, Thomas H. (2023) Contemporary Hermits: A Developmental Psychopathology Account of Extreme Social Withdrawal (Hikikomori) in Young People. *Clinical Child and Family Psychology Review* 26, 459–481. <https://doi.org/10.1007/s10567-023-00425-8>
- Neoh, Michelle J. Y. & Carollo, Alessandro & Lim, Mengyu & Esposito, Gianluca (2023) Hikikomori: A Scientometric Review of 20 Years of Research. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 20, 5657. <https://doi.org/10.3390/ijerph20095657>
- Norasakkunkit, Vinai & Uchida, Yukiko (2014) To Conform or to Maintain Self-Consistency? Hikikomori Risk in Japan and the Deviation from Seeking Harmony. *Journal of Social & Clinical Psychology* 33 (10), 918–35. <https://doi.org/10.1521/jscp.2014.33.10.918>
- Pozza, Andrea & Coluccia, Anna & Kato, Takahiro & Gaetani, Marco & Ferretti, Fabio (2019) The ‘Hikikomori’ syndrome: worldwide prevalence and co-occurring major psychiatric disorders: a systematic review and meta-analysis protocol. *BMJ Open* 9 (9), e025213. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2018-025213>
- Wakefield, Jerome C. (2024) Hikikomori and the false positives challenge: Comment on Amendola’s “Clarifying the position of hikikomori in mental health.” *Journal of Pacific Rim Psychology* 18, 1–3. <https://doi.org/10.1177/18344909241301821>
- Yamazaki, Sachiko & Ura, Chiaki & Inagaki, Hiroki & Sugiyama, Mika & Miyamae, Fumiko & Edahiro, Ayako & Ito, Kae & Iwasaki, Masanori & Sasai, Hiroyuki & Okamura, Tsuyoshi & Hirano, Hirohiko & Awata, Shuichi (2024) Social isolation and well-being among families of middle-aged and older hikikomori people. *Psychogeriatrics: The Official Journal of the Japanese Psychogeriatric Society* 24 (1), 145–147. <https://doi.org/10.1111/psyg.13042>

Paineelle herkkä

Paineita ja odotuksia tulee kaikkialta,
joka suunnasta ja joka puolelta.
Ne kasaantuvat yhdeksi isoksi seitiksi.
Yksikin hellä kosketus voi muuttaa seitin.

Luma Serratti

MIKSI YKSINÄISYYS HERÄTTÄÄ TURVATTOMUUTTA JA EPÄVARMUUTTA?

JENNI HELENIOUS

Vuoden 2025 Nuorisobarometrin teema on nuorten kokemat paineet. Uhka yksin tai ulkopuoliseksi jäämisestä liittyy tavalla tai toisella nuorten kokemuksiin paineisiin, olipa kyse opiskeluun, työhön, harrastuksiin, sosiaaliseen mediaan tai tulevaisuudennäkymiin liittyvistä huolista. Tässä Nuorisobarometrissa 29 prosenttia vastaajista kertoi kokevansa erittäin tai melko paljon turvattomuutta tai epävarmuutta oman yksinäisyytensä takia (8 % erittäin paljon ja 21 % melko paljon). (Ks. tilasto-osion alaluku Epävarmuus ja turvattomuus.) Miksi yksinäisyys tuottaa turvattomuuden ja epävarmuuden tunteita? Tarkastelen tässä tekstissä nuorten yksinäisyyden kokemusta ja ilmenemistä Suomessa tilastojen ja tutkimusten perusteella.

Väestökyselyt tuottavat tietoa yksinäisyyden kokemusten yleisyydestä eri-ikäisillä ja eri oppilaitoksissa opiskelevilla nuorilla. Kouluterveyskyselyyn vuonna 2025 vastanneista perusopetuksen 8. ja 9. luokkien oppilaista sekä lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 12–13 prosenttia vastasi tuntevansa itsensä yksinäiseksi jatkuvasti tai melko usein. (Helenius, Kivimäki & Luopa 2025; THL 2025.) Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimuksen mukaan yksinäisyyttä koki noin 22 prosenttia ammattikorkeakoulussa ja 18 prosenttia yliopistossa opiskelevista nuorista (KOTT 2024).

YKSINÄISYYSKOKEMUSTEN HAITALLISUUS

Yksinäisyys on negatiivinen psyykkinen olotila, jossa ihminen kokee ahdistusta määrällisesti tai laadullisesti puutteellisista ihmissuhteista. Sosiaalinen yksinäisyys syntyy verkostojen (kaverit, tuttavat) puutteesta ja emotionaalinen yksinäisyys

läheisen ja tärkeän ihmissuhteen puutteesta. (Salovuori & Junttila 2025.)

Yksinäisyys johtaa monenlaiseseen pahoinvointiin. Nelli Lyyra, Niina Junttila, Jorma Tynjälä ja Raili Välimaa (2019) totesivat, että yksinäiset nuoret raportoivat muita yleisemmin pää-, vatsa- ja selkäkipua, hermostuneisuutta ja nukahtamisvaikeuksia ja käyttivät niihin lääkkeitä jopa kolme kertaa yleisemmin kuin muut nuoret. Emin Salovuori ja Junttila (2025, 17) kiteyttävät suomalaisten hyvinvointihaasteiden kehittymisen sekä yksinäisyyden, osattomuuden ja merkityksettömyyden kokemukset yksilön prosessiksi, jossa ajaudutaan yhteiskunnan ulkopuolelle. Ulkopuoliseksi jääminen sekä sosiaalisista tilanteista ja ihmissuhteista vetäytyminen voivat johtaa toimijuuden ja resilienssin murenemiseen, elämänhallinnan heikkenemiseen sekä vihan tunteiden, sairastavuuden, poissaolojen ja syrjäytymiskierteen kehittymiseen. Lyyran, Junttilan ja Salovuoren (2025) mukaan ulkopuolisuus ja yksinäisyys ovat yhteydessä erilaiseen internalisoivaan oireiluun, kuten masennukseen, ahdistuneisuuteen ja itsetuhoisuuteen. Ne myös lisäävät aggressiivisen käyttäytymisen riskiä.

Vuoden 2024 Nuorisobarometri nosti yhteiskunnalliseen keskusteluun huolen nuorten tulevaisuuskon romahtamisesta (Happonen & Kiilakoski 2025). Vuoden 2025 Kouluterveyskyselyssä yksinäisyyttä kokevilla nuorilla oli muita nuoria kielteisemmät tulevaisuusodotukset. Esimerkiksi perusopetuksen 8.- ja 9.-luokkalaiset, jotka tuntevat itsensä yksinäiseksi melko usein tai jatkuvasti, tuntevat muita harvemmin toiveikkautta tulevaisuuden suhteen tai voivansa vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa (Helenius, Appelqvist-Schmidlehner & Luopa, tulossa 2026). Yksinäisyyden kokemukset ovat siis yhteydessä monenlaiseseen huonovointisuuteen ja näköalattomuuteen.

YKSINÄISYYDELLÄ ON ERILAISIA TAUSTOJA

Yksinäisyyden kokemus voi nousta erilaisista olosuhteista tai tapahtumasarjoista. Nuorten omin sanoin tuottamat kuvaukset kokemuksistaan ovat tärkeitä ilmiön ymmärtämisessä. Tarkastelimme tutkimuksessamme (Kaarakainen, Helenius & Laakso 2025) Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) Nuortennetin keskustelupalstalle vuosina 2010–2023 kirjoitettuja anonyymejä yksinäisyysaiheisia viestejä. Viesteistä eroteltiin kahdeksan yksinäisyyden kategoriaa, joista *emotionaalista yksinäisyyttä* ilmenee, kun nuori kokee ihmissuhteensa riittämättömiksi tai konfliktien sävyttämiksi. *Sosiaalinen yksinäisyys* ilmenee vertaisten ja ystävien puutteena. *Ostrakismiin liittyvä yksinäisyys* syntyy ryhmästä ulossulkemisen kokemuksista. *Kiusaamiseen ja väkivaltaan liittyvä yksinäisyys* on seurausta koulussa tapahtuneesta pitkäaikaisesta kiusaamisesta ja väkivallasta. *Kasautuneisiin ongelmiin liittyvässä yksinäisyydessä* nuoret kuvailevat mielenterveysongelmia ja muita huolia. *Normeista poikkeamiseen liittyvä yksinäisyys* nousee erilaisuuden kokemuksesta esimerkiksi persoonallisuuden, ulkonäön tai seksuaalisen suuntautumisen suhteen. *Perheympäristöön liittyvän yksinäisyyden* yhteydessä nuoret kertovat esimerkiksi perheen taloudellisista vaikeuksista, ristiriitaisista perhesuhteista tai vanhempien tiukasta kontrollista, joka estää nuorta muodostamasta sosiaalisia suhteita. *Eksistentiaalinen yksinäisyys* ilmenee syvänä erillisyyden tunteena ja vaikeutena löytää paikkaansa maailmassa. (Kaarakainen, Helenius & Laakso 2025.)

ULKOPUOLELLE JÄTTÄMISEN KOKEMUKSET KOULUSSA

Koulu- ja oppilaitosympäristöt tuottavat parhaimmillaan myönteisiä vertaiskokemuksia, ja suuri osa oppilaista tulee koulun erityisesti tavataksaan kavereita. Toisaalta oppilas voi joutua kiusatuksi tai ulossuljetuksi. Kouluterveyskyselyssä perusopetuksen 8.- ja 9.-luokkalaista 12 prosenttia kertoi tulleen lukukauden aikana

jätetyksi ulkopuolelle tai muiden esittäneen, etteivät he huomaa häntä (THL 2025).

Tahallista tai tahatonta sulkemista ulkopuoliseksi ja tekemistä näkymättömäksi ja merkityksettömäksi kutsutaan ostrakismiksi. Se on sosiaalista väkivaltaa, usein näennäisen sivistynyttä käyttäytymistä, jolla toiselle tuotetaan tunne ulkopuolisuudesta ja sosiaalista kipua. (Salovuori & Junttila 2025.) Ostrakismi on myös epäsuoraa aggressiota. Moni yksinäisyyttä kokeva voi toistuvasti vertaisryhmän ulkopuolelle jätetyksi tultuaan päätellä esimerkiksi, ettei kukaan halua häntä kaveriksi. Kokemuksen juurisyy voi olla epäsuora kiusaaminen, johon aikuisten olisi ollut tärkeää puuttua. (Salmivalli 2024.)

KUKA AUTTAA YKSINÄISTÄ?

Ammattilaisten ei ole aina helppoa auttaa yksinäisyyttä kokevaa nuorta. Esimerkiksi THL:n Opiskeluhoitopalvelujen seuranta (OPA) -kyselyssä 70 prosenttia kuraattoreista, 48 prosenttia psykologeista ja 35 prosenttia terveydenhoitajista koki mahdollisuutensa auttaa nuoria yksinäisyyteen liittyvissä asioissa hyväksi tai melko hyväksi. Lääkäreistä 57 prosenttia koki auttamismahdollisuutensa yksinäisyydessä huonoksi tai melko huonoksi. Muissa kavereisuhteisiin liittyvissä huolissa ammattilaisista suurempi osuus koki auttamismahdollisuutensa hyväksi. (Hietanen-Peltola ym. 2024.) MLL:n Nuortennetin keskustelupalstalle yksinäisyydestä ja opiskeluhoitopalveluista kirjoittaneet nuoret olivat enimmäkseen niitä, jotka eivät olleet kokeneet saaneensa palveluista apua yksinäisyyteensä tai eivät olleet edes kertoneet siitä, koska eivät luottaneet asian pysyvän salassa. Nuoret tarvitsevat tietoa siitä, kenelle tietoa heidän yksinäisyyskokemuksistaan jaetaan, ja keskustelua siitä, miten asiaa hoidetaan. (Kaarakainen, Kyösti & Helenius 2025.) Nuorten yksinäisyys liittyy usein vertais- ja muihin lähisuhteisiin. Ammattilainen ei voi tarjota ystävää, mutta hän voi kuunnella, varoa ohittamasta nuoren kokemusta sekä pohtia ratkaisuja nuoren kanssa.

”ELÄMÄ ON JOUKKUELAJI”

Tämän Nuorisobarometrin vuositeeman mukaisesti nostan lopuksi esille nuorten kokemat paineet. Yksinäisyyden ja ostrakismin kokemusten yhdistyminen nuoruuden elämänvaiheeseen, jossa voi tulla jatkuvia torjutuksi tulemisen kokemuksia ihmissuhteiden lisäksi esimerkiksi opiskelu- tai työpaikkaa hakiessa, voi olla tuhoisaa – erityisesti jos muut suhtautuvat arvostelevasti siihen, että nuori ei etene heidän odotustensa mukaisesti. Nuori tarvitsee kokemuksia siitä, että hän on merkityksellinen osa yhteisöä ja yhteiskuntaa. Kun nuori jää tahtomattaan esimerkiksi koulutuksen tai työn ulkopuolelle, yksin jäämisen kokemus korostuu.

On syytä huolehtia kaikin käytettävissä olevin keinoin siitä, että nuorten siirtymät kouluasteelta toiselle ja työelämään ovat sujuvia. Opiskelu- tai työympäristö antaa nuorelle mahdollisuuden kuulua edes johonkin, tehdä jotain, jonka voi kokea hyödylliseksi, ja olla vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Erityisen tärkeää on tukea oppilaitosta vaihtaneiden ja toiselle paikkakunnalle opintojen vuoksi muuttaneiden nuorten pääsemistä osaksi uuden oppilaitoksen yhteisöä. Korkeakouluopiskelijoista suurempi osuus kokee yksinäisyyttä kuin toisen asteen oppilaitosten opiskelijoista. Oppilaitoksissa on tärkeää miettiä, miten jokainen uusi opiskelija tulee näkyväksi. Keskusteleeko joku opettaja jokaisen kanssa systemaattisesti alkuvaiheessa ja käy läpi hänen tilanteensa? Muistaako joku opiskelijan nimen tai huomaako, jos hän on poissa?

Yksinäisyyden ehkäisemiseen tarvitaan kansalaistoiminnan keinoja ja sen lisäksi koko yhteiskunnan tasolla yhteisöllisyyden arvostamista ja sen suunnitelmallista kehittämistä. Suomessa eduskunnan yksinäisyyden ja ostrakismin vähentämisen työryhmän koolle kutsuma asiantuntijaryhmä on koonnut eri organisaatioita pitkäjänteiseen yhteistyöhön yksinäisyyden vähentämiseksi. Työryhmän keskeinen viesti on ”Elämä on joukkuelaji”. Se korostaa yhteisöjen merkitystä ja jokaisen ihmisen omanlaista roolia osana niitä. (Osallistujien Suomi 2025.) Yhteisöllisyys tai

yhteisöjen ulkopuolelle jääminen tapahtuu nuorten lähiyhteisöissä, kuten koulussa, töissä, kotona, harrastuksissa ja nettiyhteisöissä. Mukaan kutsuvan ja yksinäisyyttä torjuvan toimintakulttuurin rakentamisen tulisi olla jokaisen nuoria kohtaavan yhteisön keskeinen tavoite.

LÄHTEET

- Happonen, Konsta & Kiilakoski, Tomi (2025) Tilasto-osio. Teoksessa Konsta Happonen & Tomi Kiilakoski (toim.) *Nuoruuden kolme vuosikymmentä. Nuorisobarometri 2024*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & valtion nuorisoneuvosto & opetus- ja kulttuuriministeriö, 9–121.
- Helenius, Jenni & Appelqvist-Schmidlehner, Kaija & Luopa, Pauliina (tulossa 2026) *Perusopetuksen 8. ja 9. vuosiluokkien oppilaiden toiveikkuus tulevaisuuden suhteen. Vuoden 2025 Kouluterveyskyselyn tuloksia*. Tutkimuksesta tiiviisti x/2026. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Helenius, Jenni & Kivimäki, Hanne & Luopa, Pauliina (2025) *Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2025: Aiempiä useampi kokee terveytensä hyväksi ja moni voi keskustella usein asioistaan vanhempiensa kanssa*. Tilastoraportti 44/2025. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025091596210>
- Hietanen-Peltola, Marke & Huurre, Taina & Jahnukainen, Johanna & Lahdenkari, Mika & Vaara, Sarianna (2024) *Yhteinen työ opiskelijoiden hyvinvoinnin tueksi jatkuu hyvinvointialueilla. Opiskeluhoitopalvelujen seuranta OPA 2024*. Raportti 8/2024. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-425-3>
- Kaarakainen, Suvi-Sadetta & Helenius, Jenni & Laakso, Mari (2025) Exploring Loneliness Among Young People: Thematic Analysis of Loneliness Experiences on Finnish YouthNet Discussion Forum. *Youth & Society* 57 (5), 852–877. <https://doi.org/10.1177/0044118X241313475>

- Kaarakainen, Suvi-Sadetta & Kyösti, Anni & Helenius, Jenni (2025) Nuorten yksinäisyys – auttavatko opiskeluhoitopalvelut? Laadullinen analyysi Nuortennetin vertaiskeskusteluista arvomuodostuksen näkökulmasta. *Kasvatus* 56 (3), 346–361. <https://doi.org/10.33348/kvt.162450>
- KOTT (2024) Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus. Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimus (KOTT) 2024: taulukkoraportti. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. https://www.thl.fi/kott_verkkoraportit/taulukot_2024/ko_mentalht_lonely.html (Viitattu 2.12.2025.)
- Lyyra, Nelli & Junttila, Niina & Tynjälä, Jorma & Välimaa, Raili (2019) Nuorten yksinäisyys on yhteydessä lisääntyneeseen oireiluun ja lääkkeiden käyttöön. *Lääkärilehti* 74 (32), 1670–1675. <https://www.laakarilehti.fi/tieteessa/alkuperaistutkimukset/nuorten-yksinaisyys-on-yhteydessa-lisaantyneeseen-oireiluun-ja-laakkeiden-kayttoon/> (Viitattu 2.12.2025.)
- Lyyra, Nelli & Junttila, Niina & Salovuori, Emil (2025) Yksinäisyys ja ostrakismi lisäävät mielenterveysoireilua. Teoksessa Niina Junttila & Emil Salovuori (toim.) *Miksi ihminen tarvitsee toisia? Laumavietti ihmisen ydintarpeena*. Jyväskylä: Santalahti-kustannus, 180–197.
- Osallistujien Suomi (2025) Etusivut. <https://osallistujien suomi.fi/> (Viitattu 2.12.2025.)
- Salmivalli, Christina (2024) *Kiusaamisväkivalta. Ymmärrä kiusaamisilmiö ja puutu oikein*. Jyväskylä: Santalahti-kustannus.
- Salovuori, Emil & Junttila, Niina (2025) Laumavietti ohjaa ihmisyyden toteutumista. Teoksessa Niina Junttila & Emil Salovuori (toim.) *Miksi ihminen tarvitsee toisia? Laumavietti ihmisen ydintarpeena*. Jyväskylä: Santalahti-kustannus, 7–27.
- THL (2025) Kouluterveyskyselyn tulospalvelu. <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-tulokset> (Viitattu 2.12.2025.)

LIITTEET

LIITE 1. KYSELYLOMAKE: NUORISOBAROMETRI 2025

(Kaikkiin paitsi arkistointilupaa koskevaan kysymykseen on mahdollista jättää vastaamatta.)

Kysymme aluksi hieman taustakysymyksiä.

Mikä on sukupuolesi?

- Mies
- Nainen
- Muu
- En osaa sanoa

Opiskeletko tällä hetkellä, ja jos, niin missä?

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- En opiskele
- Peruskoulussa
- Tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa (TUVA)
- Lukiossa
- Toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa
- Ammattikorkeakoulussa
- Yliopistossa
- Jossain muualla
- En osaa sanoa

Mikä on tällä hetkellä pääasiallinen toimintasi? Oletko...

- Koululainen tai opiskelija
- Palkkatyössä
- Yrittäjä
- Työtön
- Vanhempainvapaalla
- Ase- tai siviilipalveluksessa
- Teen jotain muuta
- En osaa sanoa

Millaiseksi arvioisit kotitaloutesi toimeentulon tällä hetkellä? Arvioi asteikolla 1–10 siten, että yksi on heikosti toimeentuleva, viisi on

keskituloinen ja kymmenen on hyvin toimeentuleva.

- 10 Hyvin toimeentuleva
- 9
- 8
- 7
- 6
- 5 Keskituloinen
- 4
- 3
- 2
- 1 Heikosti toimeentuleva
- En osaa sanoa

Ajattele korkeimmassa yhteiskunnallisessa asemassa olevaa vanhempaasi tai muuta huoltajaasi. Mihin sijoittaisit tämän huoltajan asteikolla 1–10, missä 1 tarkoittaa yhteiskunnan kaikkein huono-osaisimpia ja 10 kaikkein hyväosaisimpia?

- 10 Kaikkein hyväosaisimmat
- 9
- 8
- 7
- 6
- 5
- 4
- 3
- 2
- 1 Kaikkein huono-osaisimmat
- En osaa sanoa

Kun ajattelet peruskouluikäsi, niin oliko perheesi tekemisissä lastensuojelun sosiaalityön kanssa?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Mikä on äitisi tai toisen vanhempasi koulutustaso?

- Yliopistotutkinto
- Ammattikorkeakoulututkinto
- Ammatillinen perustutkinto
- Ylioppilastutkinto
- Ei mitään mainituista
- En osaa sanoa

Mikä on isäsi tai toisen vanhempasi koulutustaso?

- Yliopistotutkinto
- Ammattikorkeakoulututkinto
- Ammatillinen perustutkinto
- Ylioppilastutkinto
- Ei mitään mainituista
- En osaa sanoa

(Kysytään vain yli 18-vuotailta) Mitkä seuraavista tutkinnoista olet suorittanut?

Ylioppilastutkinnon

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Ammatillisen perustutkinnon

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Ammattikorkeakoulututkinnon

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Yliopistotutkinnon (kandidaatti, maisteri, lisensiaatti)

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Tohtorin tutkinnon

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

(Kysymysmuotoilut asetetaan sen mukaan, onko vastaaja koululainen tai opiskelija vai ei.) Siirrymme seuraavaksi kysymyksiin, jotka käsittelevät koulutusta. Mitä mieltä olet seuraavista väitteistä?

Opettajani on joskus yllättynyt, kun olen menestynyt opinnoissani.

- 5 Täysin samaa mieltä
- 4 Jokseenkin samaa mieltä
- 3 En samaa enkä eri mieltä
- 2 Jokseenkin eri mieltä
- 1 Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

Opettaja on epäillyt minun huijanneen, kun olen menestynyt opinnoissani.

- 5 Täysin samaa mieltä
- 4 Jokseenkin samaa mieltä
- 3 En samaa enkä eri mieltä
- 2 Jokseenkin eri mieltä
- 1 Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

Ansaitaisin / Olisin ansainnut suoritusteni perusteella parempia arvosanoja kuin mitä koulustani tai oppilaitoksestani saan/sain.

- 5 Täysin samaa mieltä
- 4 Jokseenkin samaa mieltä
- 3 En samaa enkä eri mieltä
- 2 Jokseenkin eri mieltä
- 1 Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

Minun täytyy/täytyi tehdä muita enemmän töitä pärjätäkseni opinnoissa.

- 5 Täysin samaa mieltä
- 4 Jokseenkin samaa mieltä
- 3 En samaa enkä eri mieltä
- 2 Jokseenkin eri mieltä
- 1 Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

Ovatko seuraavat tahot koskaan toivoneet, että hakeutuisit lukioon?

Vanhempasi

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Opettajasi

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Opinto-ohjaajasi eli oposi

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Ystäväsi

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Ovatko seuraavat tahot koskaan toivoneet, että hakeutuisit toisen asteen ammatilliseen koulutukseen?

Vanhempasi

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Opettajasi

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Opinto-ohjaajasi eli oposi

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Ystäväsi

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Ovatko seuraavat tahot koskaan toivoneet, että hakeutuisit korkeakouluun?

Vanhempasi

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Opettajasi

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Opinto-ohjaajasi eli oposi

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Ystäväsi

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Mikä on korkein tutkinto, jonka haluaisit lopulta suorittaa? Voit vastata myös sellaisen tutkinnon, jonka olet jo suorittanut.

- Tohtorin tutkinto
- Yliopistotutkinto (kandidaatti, maisteri, lisensiaatti)
- Ammattikorkeakoulututkinto
- Ylioppilastutkinto tai toisen asteen ammatillinen tutkinto
- Mainittujen tutkintojen hankkiminen ei kiinnosta minua
- En osaa sanoa

(Kysytään vain niiltä, joilla on tavoitetutkinto. Kysymysmuotoilut asetetaan sen mukaan, onko tavoitetutkinto jo suoritettu.) Korkein tavoittelemasi tutkinto on [vastaajan tavoittelema tutkinto]. Mitä mieltä olet seuraavista väitteistä?

En ole lainkaan kiinnostunut tätä korkeam-
mista koulutusasteista.

- 5 Täysin samaa mieltä

- 4 Jokseenkin samaa mieltä
- 3 En samaa enkä eri mieltä
- 2 Jokseenkin eri mieltä
- 1 Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

En usko, että pystyisin saavuttamaan korkeampaa tutkintoa.

- 5 Täysin samaa mieltä
- 4 Jokseenkin samaa mieltä
- 3 En samaa enkä eri mieltä
- 2 Jokseenkin eri mieltä
- 1 Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

Vanhemmiltani tulisi / olisi tullut minulle ikäviä seuraamuksia, mikäli en tavoittelisi vähintään tämän tasoista tutkintoa.

- 5 Täysin samaa mieltä
- 4 Jokseenkin samaa mieltä
- 3 En samaa enkä eri mieltä
- 2 Jokseenkin eri mieltä
- 1 Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

Minua hävettäisi, mikäli en saavuttaisi / olisi saavuttanut vähintään tämän tasoista tutkintoa.

- 5 Täysin samaa mieltä
- 4 Jokseenkin samaa mieltä
- 3 En samaa enkä eri mieltä
- 2 Jokseenkin eri mieltä
- 1 Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

Tahdon/tahdoin tutkinnon saavuttaakseni sen avulla jotain muuta minulle tärkeää, kuten tietyn palkkatason, varmemman työpaikan tai paremman yhteiskunnallisen aseman.

- 5 Täysin samaa mieltä
- 4 Jokseenkin samaa mieltä
- 3 En samaa enkä eri mieltä
- 2 Jokseenkin eri mieltä
- 1 Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

Tutkinnon tavoittelu tuntuu/tuntui minusta itsestään selvältä valinnalta.

- 5 Täysin samaa mieltä
- 4 Jokseenkin samaa mieltä
- 3 En samaa enkä eri mieltä
- 2 Jokseenkin eri mieltä
- 1 Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

Nauttisin/nautin tutkintoon liittyvästä opiskelusta.

- 5 Täysin samaa mieltä
- 4 Jokseenkin samaa mieltä
- 3 En samaa enkä eri mieltä
- 2 Jokseenkin eri mieltä
- 1 Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

(Kysytään vain niiltä, jotka eivät ole saavuttaneet tutkintotavoitettaan.) Saavutan haluamani koulutustason.

- 5 Täysin samaa mieltä
- 4 Jokseenkin samaa mieltä
- 3 En samaa enkä eri mieltä
- 2 Jokseenkin eri mieltä
- 1 Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

Vanhempani tai muut huoltajani uskovat/ uskoivat, että pystyn saavuttamaan haluamani koulutuksen.

- 5 Täysin samaa mieltä
- 4 Jokseenkin samaa mieltä
- 3 En samaa enkä eri mieltä
- 2 Jokseenkin eri mieltä
- 1 Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

Seuraavat kysymykset koskevat kokemiasi paineita, eli sinuun kohdistuvia vaatimuksia, liiallisia odotuksia tai oletuksia siitä, millainen sinun pitäisi olla tai mitä sinun pitäisi elämässäsi tehdä.

Koetko paineita seuraaviin asioihin liittyen?

Koulutuksen saaminen

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Työn saaminen

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Vanhempien toiveiden täyttäminen

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Parisuhteen muodostaminen

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Lasten hankkiminen

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Omien vanhempien tukeminen

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Hyvältä näyttäminen

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Voimavarojen riittäminen kavereiden näkemiseen

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Että pitää olla ulospäinsuuntautunut

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

(Sisältää avovastauslaatikon) Johonkin muuhun, mihin?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Keneltä koet saavasi tukea elämiseen paineiden kanssa tai niiden ratkomiseen? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Kaverit
- Vanhemmat tai huoltajat
- Sisarukset
- Joku muu tuttu aikuinen
- Oppilaitos (esim. opettaja, opo, opiskelijahuolto)
- Palvelu (esim. terapeutti tai nuorisotyöntekijä)
- Seurustelukumppani
- Some tai muu nettiyhteisö
- (Sisältää avovastauslaatikon) Joku muu, kuka tai mikä?
- En ole saanut tukea
- En ole kokenut paineita

Miltä kokemasi paineet useimmiten tuntuvat? Valitse parhaiten sopiva vaihtoehto.

- Ne saavat minut yrittämään parhaani
- En välitä niistä
- Välillä koen uupuvani
- Ne ahdistavat minua
- (Sisältää avovastauslaatikon) Joltain muulta, miltä?
- En ole kokenut paineita

(Avovastaus) Mitä kaikkien tulisi tietää nuorten kokemista paineista? Vastaa halutessasi alle.

(Seuraavissa kysymyksissä kyllä-vastaus avaa lisäkysymyksen ”Missä iässä ensimmäisen kerran? Vastaa kokonaisluvulla.”) Seuraavaksi esitämme muutaman kysymyksen elämäsi kulusta. Mitä seuraavista asioista olet kokenut ja missä iässä ensimmäisen kerran?

Oletko koskaan seurustellut?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Oletko harrastanut seksiä?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Oletko muuttanut pois vanhempien luota tai lapsuudenkodistasi?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Pystytkö elättämään itsesi omalla työlläsi tai omaisuudellasi?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Oletko saanut oman lapsen? Tarkoitamme myös ei-biologisia lapsia, jotka koet omiksesi.

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

(Kysytään, jos ei ole vielä kokenut mainittua asiaa.) Kuinka tärkeää sinulle on, että koet seuraavat asiat?

Seurusteleminen

- 4 Erittäin tärkeää
- 3 Melko tärkeää
- 2 Vain vähän tärkeää
- 1 Ei lainkaan tärkeää
- En osaa sanoa

Seksin harrastaminen

- 4 Erittäin tärkeää
- 3 Melko tärkeää
- 2 Vain vähän tärkeää
- 1 Ei lainkaan tärkeää
- En osaa sanoa

Vanhempien luota tai lapsuudenkodista pois muuttaminen

- 4 Erittäin tärkeää
- 3 Melko tärkeää
- 2 Vain vähän tärkeää
- 1 Ei lainkaan tärkeää
- En osaa sanoa

Itsensä elättäminen omalla työlläsi tai omaisuudellasi

- 4 Erittäin tärkeää
- 3 Melko tärkeää
- 2 Vain vähän tärkeää
- 1 Ei lainkaan tärkeää
- En osaa sanoa

Oman lapsen saaminen. Tarkoitamme myös ei-biologisia lapsia, jotka koet omiksesi.

- 4 Erittäin tärkeää
- 3 Melko tärkeää
- 2 Vain vähän tärkeää
- 1 Ei lainkaan tärkeää
- En osaa sanoa

Siirrymme kysymään syrjinnästä, yhdenvertaisuudesta ja moninaisuudesta.

Koetko sinä kuuluvasi vähemmistöön seuraavien asioiden suhteen?

Etninen tausta

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Kieli

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Uskonnollinen vakaumus

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Uskonnoton vakaumus

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Seksuaalinen suuntautuminen, kuten esimerkiksi homo, bi, lesbo

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Sukupuoli-identiteetti, kuten esimerkiksi transihminen

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Vammaisuus tai pitkä-aikaissairaus

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Ihönväri, kuten esimerkiksi tumma iho

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Neuroepätyypillisuus

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Koetko kuuluvasi johonkin muuhun vähemmistöön?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

(Avovastaus. Kysytään, jos kuuluu muuhun vähemmistöön.) Mihin muihin vähemmistöihin koet kuuluvasi? Vastaa halutessasi alle.

(Kysytään, jos kuuluu johonkin vähemmistöön.) Mitä mieltä olet seuraavista väitteistä?

Vähemmistöön kuulumisesta on minulle hyötyä tulevaisuudessa

- 5 Täysin samaa mieltä
- 4 Jokseenkin samaa mieltä
- 3 En samaa enkä eri mieltä
- 2 Jokseenkin eri mieltä
- 1 Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

Vähemmistöön kuuluminen on tärkeä osa sitä, kuka minä olen

- 5 Täysin samaa mieltä
- 4 Jokseenkin samaa mieltä
- 3 En samaa enkä eri mieltä
- 2 Jokseenkin eri mieltä
- 1 Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

Missä määrin koet itsesi...

Maahanmuuttajaksi

- 4 Paljon
- 3 Jonkin verran
- 2 Vähän
- 1 Ei lainkaan
- En osaa sanoa

Ulkomaalaiseksi

- 4 Paljon
- 3 Jonkin verran
- 2 Vähän
- 1 Ei lainkaan
- En osaa sanoa

Suomalaiseksi

- 4 Paljon
- 3 Jonkin verran
- 2 Vähän
- 1 Ei lainkaan
- En osaa sanoa

Syrjintä on sitä, että jotakuta kohdellaan huonommin kuin toista yhden tai useamman henkilökohtaisen ominaisuuden takia. Oletko itse joskus kokenut joutuneesi syrjityksi?

- Kyllä, usein
- Kyllä, joskus
- En
- En osaa sanoa

(Kysytään, jos on joutunut syrjityksi.) Milloin olet joutunut syrjinnän kohteeksi?

- Joudun edelleen
- Viimeisten 12 kuukauden aikana
- 1–5 vuotta sitten
- Kauemmin aikaa sitten
- En osaa sanoa

Oletko joskus kokenut syrjintää seuraavista syistä johtuen?

Sukupuoleen liittyvien odotusten rikkominen

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Sukupuoli-identiteetti tai sukupuolen ilmaisu

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Seksuaalinen suuntautuminen

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Etninen tausta

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Kieli

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Uskonnollinen vakaumus

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Uskonnoton vakaumus

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Poliittiset näkemykset

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Vammaisuus tai pitkäaikaissairaus

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Ihönväri

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Neuroepätyypillisuus

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Ovatko seuraavat tahot ilmaisseet paheksuvia mielipiteitä seksuaalivähemmistöjä (esim. homot, lesbot, biseksuaalit...) kohtaan?

Vanhempasi tai muu huoltajasi

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Opettajasi

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Opinto-ohjaajasi eli oposi

- Kyllä

- Ei
- En osaa sanoa

Ystäväsi

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Ovatko seuraavat tahot ilmaisseet paheksuvia mielipiteitä maahanmuuttajia kohtaan?

Vanhempasi tai muu huoltajasi

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Opettajasi

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Opinto-ohjaajasi eli oposi

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Ystäväsi

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Muutama kysymys arvoistasi. Yhteiskunnallisia ja aatteellisia näkemyksiä kuvataan usein erilaisilla ulottuvuuksilla. Miten sijoittaisit itsesi seuraaville ulottuvuuksille? Voit valita minkä tahansa sopivimmalta tuntuvan arvion yhdestä viiteen.

Vasemmisto–oikeisto

- 1: Vasemmisto
- 2
- 3
- 4
- 5: Oikeisto

Ympäristöarvoja korostava – ei ympäristöarvoja korostava

- 1: Ympäristöarvoja korostava
- 2
- 3
- 4
- 5: Ei ympäristöarvoja korostava

Arvoliberaali–arvokonservatiivi

- 1: Arvoliberaali
- 2
- 3
- 4
- 5: Arvokonservatiivi

Seuraavaksi kysymme ympäristöongelmia koskevista käsityksistäsi ja kokemuksistasi. Oletko samaa vai eri mieltä seuraavien väitteiden kanssa?

Ihmisen vaikutus ilmaston lämpenemiseen on tosiasia

- 5 Täysin samaa mieltä
- 4 Samaa mieltä
- 3 En samaa enkä eri mieltä
- 2 Eri mieltä
- 1 Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

Ympäristöongelmiin löydetään maailmanlaajuisesti kestäviä ratkaisuja.

- 5 Täysin samaa mieltä
- 4 Samaa mieltä
- 3 En samaa enkä eri mieltä
- 2 Eri mieltä
- 1 Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

Miten hyvin tai huonosti seuraava väittämä kuvaa sinua?

Olen muuttanut elämäntapojani, kuten muuttanut liikkumistani, ruokailutottumuksiani tai asumisratkaisujani ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi.

- 4 Kuvaa erittäin hyvin

- 3 Kuvaa melko hyvin
- 2 Kuvaa melko huonosti
- 1 Kuvaa erittäin huonosti
- En osaa sanoa

Olen pyrkinyt yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi esimerkiksi toimimalla järjestössä, osallistumalla mielenosoitukseen tai jakamalla vetoomuksia sosiaalisessa mediassa.

- 4 Kuvaa erittäin hyvin
- 3 Kuvaa melko hyvin
- 2 Kuvaa melko huonosti
- 1 Kuvaa erittäin huonosti
- En osaa sanoa

Tämä on kyselyn viimeinen osa, jossa kysymme muun muassa hyvinvointiin ja yhteiskunnalliseen kiinnostumiseen liittyviä kysymyksiä.

Kuinka tyytyväinen olet nykyiseen elämääsi kaiken kaikkiaan kouluarvosana-asteikolla 4–10?

- 10
- 9
- 8
- 7
- 6
- 5
- 4
- En osaa sanoa

Minkä kouluarvosanan antaisit omalle opintomenestyksellesi kouluarvosana-asteikolla 4–10?

- 10
- 9
- 8
- 7
- 6
- 5
- 4
- En osaa sanoa

Kuinka kiinteästi tunnet kuuluvasi suomalaiseseen yhteiskuntaan?

- 5 Erittäin kiinteästi

- 4 Melko kiinteästi
- 3 En kiinteästi enkä löyhästi
- 2 Melko löyhästi
- 1 Erittäin löyhästi
- En osaa sanoa

Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Koen elämäni olevan hyvin hallinnassani.

- 5 Täysin samaa mieltä
- 4 Jokseenkin samaa mieltä
- 3 En samaa enkä eri mieltä
- 2 Jokseenkin eri mieltä
- 1 Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

Minulla on riittävästi aikaa lepoon ja palautumiseen.

- 5 Täysin samaa mieltä
- 4 Jokseenkin samaa mieltä
- 3 En samaa enkä eri mieltä
- 2 Jokseenkin eri mieltä
- 1 Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

Olen ollut huolissani ilmastonmuutoksesta ja/tai lajikadosta.

- 5 Täysin samaa mieltä
- 4 Jokseenkin samaa mieltä
- 3 En samaa enkä eri mieltä
- 2 Jokseenkin eri mieltä
- 1 Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

Koen syyllisyyttä siitä, etten tee tarpeeksi tekoja ympäristön eteen.

- 5 Täysin samaa mieltä
- 4 Jokseenkin samaa mieltä
- 3 En samaa enkä eri mieltä
- 2 Jokseenkin eri mieltä
- 1 Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

(Kysytään vain, jos kokee syyllisyyttä ympäristötoimista.) Syyllisyyden tunne on ajanut minut toimimaan ympäristön eteen yli voimavarojeni.

- 5 Täysin samaa mieltä
- 4 Jokseenkin samaa mieltä
- 3 En samaa enkä eri mieltä
- 2 Jokseenkin eri mieltä
- 1 Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

Entä oletko joutunut rahanpuutteen takia jättämään harrastuksen aloittamatta?

- Kyllä usein
- Kyllä joskus
- En
- En osaa sanoa

Kuinka optimistisesti tai pessimistisesti suhtaudut seuraaviin asioihin?

Oma tulevaisuutesi

- 5 Erittäin optimistisesti
- 4 Optimistisesti
- 3 En optimistisesti enkä pessimistisesti
- 2 Pessimistisesti
- 1 Erittäin pessimistisesti
- En osaa sanoa

Maailman tulevaisuus ylipäänsä

- 5 Erittäin optimistisesti
- 4 Optimistisesti
- 3 En optimistisesti enkä pessimistisesti
- 2 Pessimistisesti
- 1 Erittäin pessimistisesti
- En osaa sanoa

Missä määrin, jos lainkaan, koet epävarmuutta tai turvattomuutta seuraavien asioiden takia?

Oma yksinäisyys

- 5 Erittäin paljon
- 4 Melko paljon
- 3 En paljon enkä vähän
- 2 Melko vähän
- 1 Erittäin vähän tai en ollenkaan
- En osaa sanoa

Oma syrjäytyminen

- 5 Erittäin paljon
- 4 Melko paljon
- 3 En paljon enkä vähän
- 2 Melko vähän
- 1 Erittäin vähän tai en ollenkaan
- En osaa sanoa

Oma terveys

- 5 Erittäin paljon
- 4 Melko paljon
- 3 En paljon enkä vähän
- 2 Melko vähän
- 1 Erittäin vähän tai en ollenkaan
- En osaa sanoa

Oma toimeentulo

- 5 Erittäin paljon
- 4 Melko paljon
- 3 En paljon enkä vähän
- 2 Melko vähän
- 1 Erittäin vähän tai en ollenkaan
- En osaa sanoa

Oma tulevaisuus

- 5 Erittäin paljon
- 4 Melko paljon
- 3 En paljon enkä vähän
- 2 Melko vähän
- 1 Erittäin vähän tai en ollenkaan
- En osaa sanoa

Opiskelu

- 5 Erittäin paljon
- 4 Melko paljon
- 3 En paljon enkä vähän
- 2 Melko vähän
- 1 Erittäin vähän tai en ollenkaan
- En osaa sanoa

Sosiaaliturvan leikkaukset

- 5 Erittäin paljon
- 4 Melko paljon
- 3 En paljon enkä vähän
- 2 Melko vähän
- 1 Erittäin vähän tai en ollenkaan
- En osaa sanoa

Ihmisen aiheuttama ilmastonmuutos

- 5 Erittäin paljon
- 4 Melko paljon
- 3 En paljon enkä vähän
- 2 Melko vähän
- 1 Erittäin vähän tai en ollenkaan
- En osaa sanoa

Työn saaminen

- 5 Erittäin paljon
- 4 Melko paljon
- 3 En paljon enkä vähän
- 2 Melko vähän
- 1 Erittäin vähän tai en ollenkaan
- En osaa sanoa

Maailmanpoliittinen tilanne

- 5 Erittäin paljon
- 4 Melko paljon
- 3 En paljon enkä vähän
- 2 Melko vähän
- 1 Erittäin vähän tai en ollenkaan
- En osaa sanoa

Yhteiskunnassa vallitsevat arvot ja asenteet

- 5 Erittäin paljon
- 4 Melko paljon
- 3 En paljon enkä vähän
- 2 Melko vähän
- 1 Erittäin vähän tai en ollenkaan
- En osaa sanoa

Tässä kyselyssä kerättyä tutkimusaineistoa, jossa ei ole suoria henkilötietoja, säilytetään Nuorisotutkimusseurassa. Lisäksi aineisto tarjotaan arkistoitavaksi pysyvästi Tietoarkistoon. Tietoarkisto voi luovuttaa aineiston tutkimus-, opetus- ja opiskelukäyttöön.

Saako vastauksesi arkistoida Tietoarkistoon?

- Kyllä
- Ei

Arvioi vielä lopuksi tätä kyselyä.

Kysely oli sopivan pituinen

- 7 Täysin samaa mieltä
- 6
- 5
- 4
- 3
- 2
- 1 Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

Tämän kyselyn kysymykset olivat helppoja ymmärtää

- 7 Täysin samaa mieltä
- 6
- 5
- 4
- 3
- 2
- 1 Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

(Avovastaus) Onko sinulla jotain palautetta, jota haluat antaa kyselystä? Kirjoita palautteesi tähän.

KIRJOITTAJAT

KONSTA HAPPONEN, FT, on Nuorisotutkimusseuran tilastotutkija. Hän on viime aikoina tutkinut nuorten arvoja, vähemmistökokemuksia ja poliittista aktiivisuutta.

TIIA HARTIKAINEN, YTM, on vuonna 1997 syntynyt nuori. Hän on tutkinut nuorten osallisuutta ja ympäristön kestävyyttä Marokossa. Lisäksi hän on perustanut valtakunnallisen Ilmastovaikuttaminen-verkoston helpottaakseen jokaista löytämään oman tapansa vaikuttaa ilmastomuutoksen hillintään.

HANNU L. T. HEIKKINEN, KT, on professori Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitoksessa. Hän johtaa Koulutus, osallisuus ja kestävä yhteiskunta -tutkimusaluetta, joka tutkii, miten yhteisöjä voi kehittää yhdenvertaisemmiksi ja kestävämmiksi. Tutkimusalueen hankkeet liittyvät muun muassa ekologiseen ja sosiaaliseen kestävyteen, ympäristökasvatukseen, planetaariseen hyvinvointiin sekä viisauteen ja kukoistukseen koulutuksen päämäärinä.

JENNI HELENIUS, KT, työskentelee Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksella tiimipäällikkönä ja Kouluterveyskyselyn vastaavana tutkijana. Hänen tutkimusaiheitaan ovat muun muassa kouluhyvinvointi, kiusaaminen sekä yksinäisyys osana STN:n rahoittamaa Right to Belong -konsortiota.

ALISA HORSMANHEIMO, TK, on kuvataidekasvatuksen maisteriopiskelija Aalto-yliopistossa ja valtioneuvoston kanslian nuorten luonto- ja ilmastoryhmän alumni. Hän työskentelee Nuorisotutkimusseurassa nuorten ympäristötoimijuuden parissa Planetaarisen nuorisotutkimuksen ohjelmassa Planetary praxis -toimintahankkeessa.

ESSI IKONEN, YTT, toimii tutkijatohtorina Helsingin yliopistossa. Hän yhdistää tutkimuksessaan filosofisia, laadullisia ja taiteellisia tutkimusmenetelmiä etsien uudenlaisia lähestymistapoja tietämiseen ja oppimiseen. Hän on tutkinut muun muassa autenttisuutta kasvatuksen ideaalina, dialogia sekä myyttien mahdollisuuksia luontosuhteen laajentajina ympäristökasvatuksessa. Kuunteleminen ja mielikuvitus tietämisen ja oppimisen tapoina sekä kerronnallisuuden ja fiktion metodologiset mahdollisuudet ovat hänen tutkimuksensa keskiössä.

JENNI KALLIO, YTT, työskentelee nuorisotutkimuksen tutkijatohtorina Tampereen yliopistossa. Hän on tutkinut erityisesti nuorten aikuisten asemaa yhteiskunnassa, kuten kansalaisuuteen liittyviä kysymyksiä, nuoria palvelujärjestelmässä, nuorten kokemia paineita ja nuorten kuulumista yhteiskuntaan. Hänen tutkimusintressejään ovat myös nuorisotutkimuksen epistemologiset ja eettis-metodologiset kysymykset.

RAILI KERÄNEN-PANTSU, KT, työskentelee tutkijatohtorina Tampereen yliopistossa sekä hankepäällikkönä lasten hyvinvointitaitoja tukevassa hankkeessa. Hän on tutkinut kerronnallista ja transformatiivista oppimista, kulttuureihin, arvoihin ja katsomuksiin liittyvä opetusta, opettajia ja opettajankoulutusta sekä planetaarista hyvää elämää. Suomen Akatemian tutkimushankkeessa hän tutkii opettajien muutosajattelua ja kestävä tulevaisuuden rakentamista.

SOFIA LAINE, VTT, on Nuorisotutkimusseuran tutkimusprofessori ja nuorisotutkimuksen dosentti Tampereen yliopistossa. Hän on tutkinut muun muassa nuorten osallisuutta, vapaa-aikaa, nuorisotyötä sekä kestävyyskysymyksiä suhteessa

nuoriin ja tuleviin sukupolviin. Planetaarinen nuorisotutkimus on hänen avauksensa ekokriisin aikakaudella. Taidelähtöiset ja monilajiset menetelmät ovat lähellä hänen sydäntään.

MERJA LANKINEN-LIFLÄNDER, TtM, väitöskirjatutkija, työskentelee LAB-ammattikorkeakoulussa hoitotyön lehtorina pääaineenaan mielenterveys- ja päihdehoitotyö.

LIISA MÄKINEN, FM, KM, työskentelee väitöskirjatutkijana Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulussa. Hän tutkii nuorten ympäristötoimijuutta sekä nuoriin kohdistuvia yhteiskunnallisia paineita ja tulevaisuuskuvia ympäristökriisin kontekstissa.

HANNA NUUTINEN, KM, työskentelee Itä-Suomen yliopistossa opinto- ja uraohjauksen koulutuksessa yliopisto-opettajana ja väitöskirjatutkijana. Hän tutkii kvantitatiivisin menetelmin nuorten uravalmiuksien kehittymistä toisen asteen koulutuksessa sekä siihen kytkeytyviä yksilöllisiä ja yhteiskunnallisia tekijöitä.

JARKKO SALMINEN, YTM, toimii sosiaalipolitiikan väitöskirjatutkijana Tampereen yliopistossa. Hänen tutkimuksensa kohdistuu nuorten aikuisten mielenterveyteen, ammatilliseen kuntoutukseen ja työllistymismahdollisuuksiin. Lisäksi häntä kiinnostavat teoreettiset näkökulmat omaehtoisen osallisuuden ja toimijuuden vahvistamiseen sekä ihmiskeskeisten lähestymis-

tapojen kehittäminen hyvinvoinnin tukemisessa ja kuntoutuksessa.

KATRI SAVOLAINEN, PsT, dosentti, työskentelee yliopistonlehtorina Jyväskylän yliopiston psykologian laitoksella ja on aktiivisesti mukana monitieteisessä JYU.Wisdom-resurssiviisaustutkimusyhteisössä. Hän on viime aikoina tutkinut erityisesti ihmisen ja luonnon hyvinvoinnin yhteenkietoutuneisuutta sekä luontointerventioiden hyödyntämistä elämäntaakan eri vaiheissa.

ANNE-MARI SOUTO, YTT, dosentti, työskentelee opinto- ja uraohjauksen (ma.) professorina Itä-Suomen yliopistossa. Hän on tutkinut sosiaalisia eroja ja eriarvoisuutta, eritoten rasismia eri koulutusasteilla. Hänen tutkimuksensa on kohdistunut myös nuorten koulutusvalintoihin, koulutuksen keskeyttämiseen sekä opinto-ohjaukseen.

SUSANNA ÅGREN, YTT, työskentelee nuorisotutkimuksen tutkijatohtorina Tampereen yliopistossa. Hän on tutkinut nuorten yhteiskunnallista kuulumista ja asemaa, erityisesti ammattiin opiskelevien ja valmistuneiden nuorten ja työntekijäkansalaisuuden näkökulmasta. Hän on kiinnostunut myös nuorten hyvinvointiin ja yhteiskunnallisiin paineisiin kietoutuvista kysymyksistä, yhteiskunnan muutoksista ja ajallisuudesta sekä nuorisotutkimuksen epistemologisista ja eettis-metodologisista kysymyksistä.

SOFIA LAINE & KONSTA HAPPONEN (TOIM.) IHAN PAINEISSA. NUORISOBAROMETRI 2025

Nuorisobarometri on vuodesta 1994 alkaen vuosittain toteutettu 15–29-vuotiaiden Manner-Suomessa asuvien nuorten arvoja, asenteita ja kokemuksia luotaava kyselytutkimus. Vuoden 2025 Nuorisobarometri tarkastelee erityisesti nuoriin kohdistuvia odotuksia ja paineita. Vastaajia oli 2 312. Tämä Nuorisobarometri on ensimmäinen, jossa tietoa on kerätty vain verkkolomakkeella. Kysely toteutettiin ensi kertaa suomen ja ruotsin lisäksi myös englanniksi. Verkkotiedonkeruu on mahdollistanut myös nuorten itse kirjoittamien avovastausten analysoinnin.

Barometrin kysymykset koskivat paineiden aiheuttajia ja paineiden kanssa elämistä, opintoihin liittyviä odotuksia, elämäntilanteeseen liittyviä toiveita sekä ympäristöongelmien aiheuttamaa huolta ja syyllisyyttä. Lisäksi vastaajilta kysyttiin Nuorisobarometrin kestoteemoista, kuten koetusta hyvinvoinnista, moninaisuudesta ja yhdenvertaisuudesta.

Seitsemän kymmenestä nuoresta oli kokenut paineita työn saamisesta. Myös opintoihin liittyi monenlaisia paineita. Puolet vastaajista koki paineita liittyen hyvältä näyttämiseen, koulutuksen saamiseen, ulospäinsuuntautuneisuuteen ja voimavarojen riittämiseen kavereiden näkemiseen. Naiset kertoivat kokevansa paineita useammin kuin miehet. Eniten paineista raportoivat 20–24-vuotiaat naiset. Useimmin tukea paineisiin nuoret kertoivat saavansa kavereiltaan ja vanhemmiltaan.

Valtaosalla vastaajista heidän vanhempansa olivat toivoneet, että he hakeutuisivat lukioon tai korkeakouluun, mutta vain neljäsosalla vastaajista vanhemmat olivat toivoneet lapsensa hakeutuvan toisen asteen ammatilliseen koulutukseen. Noin kuusi kymmenestä vastaajasta toivoi suorittavansa jonkin yliopistotutkinnon. Seitsemän kymmenestä uskoi saavuttavansa tavoitetutkintonsa. Reilu

kolmasosa kertoi häpeävänsä, mikäli ei saavuttaisi tavoitetutkintoaan. Noin kymmenesosan mukaan he saisivat vanhemmiltaan ikäviä seurauksia, mikäli eivät tavoittelisi vähintään nykyistä tavoitetutkintoaan.

Vähintään noin puolet vastaajista kertoi aloittaneensa seurustelun, muuttaneensa vanhempiensa luota pois, harrastaneensa seksiä ja pystyvänsä elättämään itsensä, mutta lapsen oli saanut vasta viisi prosenttia vastaajista. Niiltä, jotka eivät olleet kokeneet mainittuja asioita, kysyttiin, kuinka tärkeänä he pitävät niiden kokemista. Tärkeimpänä pidettiin itsensä elättämistä ja vanhempien luota muuttamista. Korkeakoulutusta tavoittelevat tai sen saavuttaneet pitivät muita useammin oman lapsen saamista tärkeänä verrattuna matalampaa koulutusta tavoitteleviin.

Noin puolet nuorista kertoi kuuluvansa vähintään yhteen vähemmistöön. Tyypillisimmin nuoret kertoivat seksuaalivähemmistöön (18 %), kielivähemmistöön (14 %) ja neurovähemmistöön (14 %) kuulumisesta. Joihinkin vähemmistöihin kuulumisesta oli suuria eroja sukupuolen mukaan. Esimerkiksi seksuaalivähemmistöön kertoi kuuluvansa 8 prosenttia miehistä, 24 prosenttia naisista ja 87 prosenttia muunsukupuolisista. Vähemmistöön kuuluvat nuoret pitivät vähemmistöön kuulumistaan tärkeänä osana sitä, keitä he ovat. Näin koki erityisen moni seksuaalivähemmistöön ja uskonnolliseen vähemmistöön kuuluvista nuorista. Syrjintää kokeneet nuoret kertoivat kohtaamansa syrjinnän liittyneen yleisimmin sukupuoleen liittyvien odotusten rikkomiseen, poliittisiin näkemyksiin sekä kieleen.

Yli puolet vastaajista oli ollut huolissaan ilmastomuutoksesta ja lajikadosta, ja noin kolmasosa oli kokenut syyllisyyttä siitä, ettei tee tarpeeksi tekoja ympäristön eteen. Syyllisyyttä kokeneista vain vähemmistö (13 %) koki, että

syllisyyden tunne on ajanut heidät toimimaan ympäristön eteen yli voimavarojensa.

Vastaajien tyytyväisyys elämäänsä oli laskenut vuodesta 2024. Nuorten usko omaan tulevaisuuteensa oli kohentunut hieman samalla ajanjaksolla, mutta oli edelleen verrattain matalalla tasolla. Pessimistisesti maailman tulevaisuuteen suhtautuvien nuorten osuus oli kasvanut lähes kaksinkertaiseksi vuodesta 2021, jolloin asiasta

kysyttiin viimeksi (28 % → 50 %). Osa kasvusta selittyy tiedonkeruumenetelmän muutoksella.

Yhdestätoista kysytystä syystä epävarmuutta ja turvattomuutta aiheuttivat yli puolelle vastaajista maailmanpoliittinen tilanne, yhteiskunnassa vallitsevat arvot ja asenteet sekä työn saaminen. Epävarmuus ja turvattomuus nuorten parissa näyttää lisääntyneen.

SAMMANFATTNING

SOFIA LAINE & KONSTA HAPPONEN (RED.)
UNDER PRESS. UNGDOMSBAROMETERN 2025

Ungdomsbarometern är en enkät som genomförts årligen sedan 1994 och som undersöker värderingar, attityder och erfarenheter hos unga i åldrarna 15–29 år som bor på det finländska fastlandet. I Ungdomsbarometern 2025 undersöks särskilt de förväntningar och den press som riktas mot unga. Antalet svarspersoner var 2 312. Denna Ungdomsbarometer är den första där data har samlats in enbart med ett webbformulär. Enkäten genomfördes för första gången även på engelska, utöver på finska och svenska. Datainsamlingen med ett webbformulär har också möjliggjort att de ungas fritt formulerade öppna svar kan analyseras.

Frågorna i barometern gällde faktorer som orsakar press och hur det är att leva under press, förväntningar när det gäller studierna, önskemål i fråga om hur livet utvecklas samt oro och skuld känslor till följd av miljöproblem. Dessutom fick enkättagarna besvara frågor om Ungdomsbarometerns ständiga teman, som upplevt välbefinnande samt mångfald och jämlikhet.

Sju av tio unga hade upplevt press när det gäller att hitta ett jobb. Även studierna är förknippade med många olika sorters press. Hälften av svarspersonerna upplevde press när det gäller att se bra ut, skaffa utbildning, vara utåtriktad och huruvida kraften räcker till för att träffa vänner. Fler kvinnor än män uppgav att de upplever press. Det var främst kvinnor i åldrarna 20–24 år som rapporterade att de upplever press. Stöd med att hantera pressen får de flesta unga från sina kompisar och föräldrar, enligt enkäten.

Merparten av svarspersonerna uppgav att deras föräldrar hade önskat att de ska söka till gymnasiet eller en högskola, men endast hos en fjärdedel av svarspersonerna hade föräldrarna önskat att barnet ska söka till yrkesutbildning på andra stadiet. Cirka sex av tio svarspersoner

hoppades att de kommer att avlägga universitetsexamen. Sju av tio trodde att de kommer att avlägga den examen de har som mål. En dryg tredjedel uppgav att de kommer att känna skam om de inte avlägger den examen de har som mål. Enligt ungefär en tredjedel skulle det få otrevliga följder från föräldrarnas håll, om de inte uppnår minst den examen de har som mål.

Minst omkring hälften av svarspersonerna uppgav att de har börjat sällskapa, flyttat hemifrån, haft sex och kunnat försörja sig själva, men endast fem procent av svarspersonerna hade fått barn. De som inte hade upplevt ovan nämnda saker fick besvara frågan hur viktigt de anser att det är att uppleva dessa. De viktigaste faktorerna upplevdes vara att försörja sig själv och att flytta hemifrån. De som har om mål att avlägga högskoleutbildning eller som har gjort det upplevde att det är viktigt att få barn oftare än de som eftersträvar en lägre utbildning.

Ungefär hälften av de unga uppgav att de hör till minst en minoritet. De vanligaste minoriteterna som de unga uppgav att de tillhörde var en sexuell minoritet (18 %), en språkminoritet (14 %) och en neurominoritet (14 %). När det gäller att tillhöra en minoritet var det stora skillnader mellan könen i fråga om vissa minoriteter. Till exempel uppgav 8 procent av männen, 24 procent av kvinnorna och 87 procent av de icke-binära att de tillhör en sexuell minoritet. De unga som tillhör en minoritet upplevde att denna tillhörighet är en viktig del av deras identitet. Detta upplevde särskilt många unga som tillhör en sexuell minoritet eller en religiös minoritet. De unga som upplevt diskriminering uppgav att de att diskrimineringen oftast hänförde sig till att inte leva upp till de könsrelaterade förväntningarna samt till politiska åsikter och språk.

Över hälften av svarspersonerna hade oroat sig för klimatförändringarna och förlusten av biologisk mångfald, och ungefär en tredjedel hade haft skuldkänslor för att de inte gör tillräckligt för miljön. Av de som haft skuldkänslor upplevde endast en minoritet (13 %) att skuldkänslorna har drivit dem att arbeta för miljön utöver sina resurser.

Svarspersonerna tillfredsställelse med livet hade sjunkit från 2024. De ungas tro på framtiden hade förbättrats något under samma tidsperiod, men låg fortsatt på en relativt låg nivå.

Andelen unga som ser pessimistiskt på världens framtid hade nästan fördubblats från 2021, då frågan ställdes senast (28 % → 50 %). En del av ökningen kan förklaras genom ändringen av datainsamlingsmetoden.

Av enkätens totalt elva olika anledningar till osäkerhet och otrygghet bland unga, orsakade följande osäkerhet och otrygghet hos över hälften av svarspersonerna: det världspolitiska läget, de rådande värderingarna och attityderna i samhället samt möjligheterna att få ett arbete. Osäkerheten och otryggheten bland unga verkar ha ökat.

ABSTRACT

SOFIA LAINE & KONSTA HAPPONEN (EDS.)
UNDER PRESSURE. YOUTH BAROMETER 2025

The Youth Barometer is a survey of the values, attitudes and experiences of young people aged 15 to 29 living in mainland Finland that has been conducted annually since 1994. The focus in the 2025 Youth Barometer is on the expectations and pressures on young people. A total of 2,312 individuals took part in the survey. This is the first Youth Barometer where all information was collected using an online form, and for the first time, the survey was also conducted in English. Until now, it has only been carried out in Finnish and Swedish. Collecting information online has also made it possible to analyse the open answers given by the young people.

The questions asked in the Youth Barometer concerned the causes of pressures and living with pressures, expectations arising from studies, hopes that have to do with the course of life, and concerns and the feeling of guilt resulting from environmental problems. The respondents were also asked about the long-term themes of the Youth Barometer such as perceived wellbeing, diversity and equality.

Seven out of ten young people had experienced pressures to get a job, and there were also various kinds of pressures concerning studies. Half of the respondents faced pressures to look good, to get an education, to have an outward mindset and to have the resources to meet with friends. Women told that they faced pressures more often than men, and the women aged 20 to 24 were the group with the most pressures. Young people reported that in most cases they received support from their friends and parents when facing pressures.

Most of the respondents said that their parents had hoped that they would seek general upper secondary education or higher education. For only a quarter of the respondents, the parents

had hoped that their children would seek vocational upper secondary education and training. About six out of ten respondents hoped that they could take a university degree, and seven out of ten believed that they would be able to take the degree they are aiming at. Just over one third of the respondents told that they would be ashamed if they were not able to take the degree they are aiming at. About 10% of the respondents expected unpleasant consequences from their parents if they failed to complete at least the degree they are currently aiming at.

At least about half of the respondents said that they were already dating, had moved away from home, had had sex and were able to support themselves. However, only five per cent of the respondents already had a child. Those who had not experienced the above matters were asked how important it is to experience them. Supporting oneself and moving away from home were considered the most important things. Those aiming at higher education or those who already had a higher education degree considered, more often than others, it important to have a child compared to those aiming at a lower qualification.

About half of the young people told that they belong to at least one minority. Most typically, young people reported that they belong to a sexual minority (18%), a linguistic minority (14%) and a neuro-minority (14%). There were major differences between genders in the membership in some minorities. For example, eight per cent of men, 24% of women and 87% of non-binary people reported that they belong to a sexual minority. Young people belonging to a minority considered their membership in a minority an important part of their identity. This view was particularly common among the

young people belonging to a sexual and religious minority. Young people who had experienced discrimination reported that the discrimination they had encountered usually stemmed from not meeting gender-related expectations, or political views or language.

More than half of the respondents had been concerned about climate change and loss of species, and about one third had felt guilty about not doing enough for the environment. Of those feeling guilty about not doing enough for the environment, only a minority (13%) felt that the feeling of guilt has driven them to act for environment beyond their own resources.

Respondents' satisfaction with their lives had

decreased since 2024. Young people's faith in their own future had improved slightly during the same period but was still at a relatively low level. The proportion of young people with a pessimistic attitude towards the world's future had almost doubled since 2021 when they were last asked about the matter (28% → 50%). Some of the growth is explained by the change in the data collection method.

Of the 11 factors mentioned to the respondents, global political situation, the values and attitudes prevailing in society and finding work caused uncertainty and insecurity in more than half of the respondents. It seems that uncertainty and insecurity among young people has increased.

IHAN PAINEISSA

*”Tekeepä nuori minkä ratkaisun tahansa,
se on jonkun tahon mielestä väärä.”
(Nuori, 21-v.)*

Nuoruus on monille mahdollisuuksien aikaa, mutta mahdollisuudet voivat tuoda mukanaan myös epäonnistumisen tai väärin valitsemisen pelon. Läheisten, yhteiskunnan tai nuorten itse asettamien, toisinaan ristiriitaisten odotusten täyttäminen ei ole aina helppoa. Nuorten jaksaminen onkin ollut yhteiskunnallisen keskustelun kestoaihe läpi 2020-luvun.

Vuoden 2025 Nuorisobarometri on väestöllisesti edustavaan kyselytutkimukseen perustuva kattava tietopaketti 15–29-vuotiaisiin nuoriin kohdistuvista odotuksista ja heidän kokemistaan paineista. Teos tarjoaa tutkittua tietoa tästä teemasta suhteessa ulkonäköön, ihmissuhteisiin, opiskeluun, töihin ja ympäristöongelmiin. Määrällistä tietoa täydentää tällä kertaa myös kattava laadullinen analyysi nuorten avovastauksista, joissa he kertovat, mitä kaikkien tulisi tietää nuorten kokemista paineista. Lisäksi teoksessa käsitellään Nuorisobarometrin vakioaiheita, kuten nuorten tulevaisuususkoa sekä turvattomuuden ja epävarmuuden kokemuksia.

Tutkimuksen perustulokset esitellään kattavasti teoksen tilasto-osiossa. Teos sisältää myös neljä paineita ja odotuksia syvemmin käsittelevää vertaisarvioitua tieteellistä artikkelia sekä neljä teemaa peilaavaa näkökulmatekstiä. Eri osiot muodostavat monipuolisesti nuorten paineita ja heihin kohdistuvia odotuksia käsittelevän kokonaisuuden, joka auttaa lukijaansa ymmärtämään ilmiötä nuorten näkökulmasta.

VALTION NUORISONEUVOSTO
NUORISOTUTKIMUSSEURA
OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ